INSTITUTUL DE ECONOMIE MONDIALĂ

CONJUNCTURA ECONOMIEI MONDIALE

2010

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAŢIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

INSTITUTUL DE ECONOMIE MONDIALĂ

CONJUNCTURA ECONOMIEI MONDIALE 2010

Coordonatori:

Dr. Constantin CIUPAGEA
Dr. Virginia CÂMPEANU
Gabriel MUNTEANU

Bucureşti 2010

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAŢIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

INSTITUTUL DE ECONOMIE MONDIALĂ

Calea 13 Septembrie nr.13, Sector 5, Bucureşti, România, cod poştal 050711,
c.p. 42-13, Tel: 40-21-318.24.59; 318.24.60; 318.2455; Fax: 40-21-318.24.54;
E-mail: office@iem.ro *www.iem.ro*

CONJUNCTURA ECONOMIEI MONDIALE
2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CIUPAGEA, CONSTANTIN
Conjunctura economiei mondiale 2010*/dr. Constantin Ciupagea, dr. Virginia Câmpeanu, Gabriel Munteanu. – Bucureşti:*
Editura Institutului de Economie Mondială, 2010
ISBN 978-973-87479-5-1

I. Câmpeanu, Virginia
II. Munteanu, Gabriel

338(100)"2010"

Colegiul editorial:

Dr. Constantin CIUPAGEA
Prof.Dr. Virginia CÂMPEANU
Cornel ALBU
Dr. Maria CARTAS
Gabriel MUNTEANU
Octavian RĂDULESCU

Anuar editat de Institutul de Economie Mondială

Tehnoredactare computerizată: Alexandra DAN
ISSN 1583-090X *Apărut: 2010*
la IEM
ISBN 978-973-87479-5-1
Ideile exprimate şi argumentele avansate în acest volum aparţin exclusiv autorilor şi nu implică responsabilitatea Institutului de Economie Mondială.

© Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin Institutului de Economie Mondială. Reproducerea, fie şi parţială şi pe orice suport, este interzisă, fiind supusă prevederilor Legii dreptului de autor.

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAŢIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

INSTITUTUL DE ECONOMIE MONDIALĂ

Calea 13 Septembrie nr.13, Sector 5, Bucureşti, România, cod poştal 050711,
c.p. 42-13, Tel: 40-21-318.24.59; 318.24.60; 318.2455; Fax: 40-21-318.24.54;
E-mail:office@iem.ro www.iem.ro

Anuar editat de Institutul de Economie Mondială 2010

ISSN 1583-090X
ISBN 978-973-87479-5-1

C U P R I N S

PARTEA I

1. EVOLUŢIA CONJUNCTURII ECONOMIEI MONDIALE ÎN 2009 ŞI PERSPECTIVELE ACESTEIA ÎN 2010-2011
Cornel ALBU…… **1.**

2. EVOLUŢIA COMERŢULUI INTERNAŢIONAL ÎN 2009 ŞI PERSPECTIVELE PENTRU 2010
Dr. Agnes GHIBUȚIU……. **10.**

3. EVOLUŢIA CONJUNCTURII ECONOMICE ÎN PRINCIPALELE ŢĂRI MEMBRE OCDE ÎN ANUL 2009 ŞI PREVIZIUNILE ACESTEIA ÎN 2010-2011……. **33.**

3.1. Statele Unite ale Americii – Rodica Velciu …….....…… **33.**

3.2. Canada – Mădălina Boureanu…….. **44.**

3.3. Japonia – Rodica Velciu……..…….…… **47.**

3.4 Coreea de Sud – Dr. Ecaterina Stănculescu…….…….. **56.**

3.5. Germania – Ana-Cristina Bâlgăr……..…….……..... **64.**

3.6. Marea Britanie – Dr. Simona Poladian…….…… **72.**

3.7. Franţa – Drd.Eugen Andreescu……..…….…… **77.**

3.8. Italia – Dragoş Sălăgean……..…..…….…… **80.**

3.9 Spania – Nicoleta Popa……...……...……..….... **82.**

3.10. Grecia - Dr. Andreea Drăgoi..... **87.**

3.11. Polonia – Dr. Lucia Iordache …….…….…… **94.**

3.12. Cehia – Dr. Andreea Drăgoi … ……...……..…..... **100.**

3.13. Ungaria – Dr. Simona Poladian..... **106.**

4. ALTE ŢĂRI

4.1. Ţările Baltice: Estonia, Letonia, Lituania– Nela MIRU……. **112.**

4.2. Ţările membre ale grupului BRIC – Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI…. **117.**

4.2.1. Brazilia - Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI …..……..……..… **118.**

4.2.2. Rusia – Dr. Andreea Drăgoi ……...…….....……... **129.**

4.2.3. India - Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI……..…….. **135.**

4.2.4. China – Dr. Sarmiza Pencea……..…….. **145.**

PARTEA II

2. CONJUNCTURA PRINCIPALELOR PIEŢE DE MĂRFURI

2.1. PRODUSE PRIMARE INDUSTRIALE

2.1.1. Oţel – Octavian Rădulescu…… ……..... **160.**
2.1.2. Feroaliaje – Cristina Bumbac……..…… **172.**
2.1.3. Deşeuri feroase – Cristina Bumbac…….……..... **207.**
2.1.4. Aluminiu – Emilia Bălan …….…….... **230.**
2.1.5. Cupru – Ecaterina Paţilea…….…….….. **238.**
2.1.6. Zinc – Dr. Florela Stoian……..……..... **245.**
2.1.7. Plumb - Dr. Florela Stoian……...….... **254.**
2.1.8. Nichel – Dr. Anca Dragomirescu……..……..…….…… **261.**
2.1.9. Cositor – Emilia Bălan…….……..….... **266.**
2.1.10. Deşeuri neferoase – Dr. Anca Dragomirescu……...…..……..... **271.**
2.1.11. Aur – Dr. Dana Ghiţac……..… **275.**

2.2 CHIMIE

2.2.1. Uree – Laurenţiu Bălţatu…….……..…..…….. **289.**

2.3. ENERGIE ŞI COMBUSTIBILI

2.3.1. Ţiţei – Mariana Papatulică…….…….. **299.**
2.3.2. Produse petroliere - Mariana Papatulică …….…….. **309.**

2.4. PRODUSE AGROALIMENTARE ŞI MATERII PRIME AGRICOLE

2.4.1. Cereale – Emilia Bălan…….…….….. **323.**
2.4.2. Uleiuri vegetale comestibile – Ecaterina Paţilea .....……...…….……. **341.**
2.4.3. Făinuri proteice - Ecaterina Paţilea ……..…….….. **349.**
2.4.4. Carne – Simona Zamşa ……...…….….. **355.**
2.4.5. Zahăr – Maria - Mihaela Bălţatu……..…….….. **368.**
2.4.6. Cafea – Dr. Anca Dragomirescu……...…….….. **374.**
2.4.7. Bumbac – Simona Zamşa…….…….….. **381.**
2.4.8. Celuloză papetară - Maria- Mihaela Bălţatu…..…….…….. **387.**
ANEXE ..... 390.

PARTEA I

1. EVOLUŢIA CONJUNCTURII ECONOMIEI MONDIALE ÎN 2009 ŞI PERSPECTIVELE ACESTEIA ÎN 2010-2011

Cornel ALBU

1.1. Evoluţia conjuncturii economice în 2009

Anul **2009** a reprezentat pentru economia mondială prima scădere absolută de ritm din ultimii 20 de ani, având, după rezultatele înregistrate în semestrul I, perspective de a fi comparată ca amploare, cu marea depresiune economică din 1929-1933.

Din fericire, evoluţia peste aşteptări a ritmului creşterii P.I.B. mondial din al II-lea semestru şi, în special, din trimestrul IV al anului 2009 (vezi tabelul nr. 1) a redus mult din amploarea acestei crize, demonstrând tuturor experţilor şi analiştilor (FMI, ONU, OCDE, Comisia Europeană ş.a.), că prognozele elaborate sunt supuse unor marje de risc de realizare extrem de largi. Iată că, după numai câteva luni de la publicarea rapoartelor conjuncturale ale FMI, OCDE, ONU, experţii organismelor menţionate au revizuit „în sus" prognozele lor de ritm de scădere a P.I.B.-ului mondial în 2009 şi de creştere a acestuia în 2010. Astfel, noile evaluări şi prognoze revizuite şi publicate de FMI în aprilie 2010, consemnează o mini-recesiune a economiei mondiale în 2009 (ritm de numai -0,6% faţă de -1,1% cât se estima în ianuarie a.c.) şi o relansare puternică a acesteia în 2010 (ritm de 4,2% faţă de numai 3,1% anterior).

Tot numai cu titlu de exemplu, potrivit ultimului Raport al ONU [1], dat publicităţii în ianuarie 2010, după o scădere absolută de ritm în 2009 de 2,2%, economia mondială va înregistra o „creştere moderată" în 2010, de doar 2,4% (1). Experţii ONU au precizat în Raportul menţionat că „procesul de redresare a activităţii economice va fi lent, iar condiţiile necesare creării premiselor de creştere susţinută rămân, în continuare, fragile". Potrivit aceloraşi experţi, „consumul şi cererea de Investiţii vor rămâne scăzute şi în 2010, pe fondul unei creşteri accelerate a şomajului". În finalul Raportului, autorii concluzionau că, activitatea economică mondială se va situa sub potenţialul real în 2010, ritmul de creştere continuând să se menţină scăzut, cu mult sub nivelul de circa 4% înregistrat înaintea declanşării crizei mondiale.

Evoluţia creşterii economice mondiale în cele **4** trimestre ale anului 2009 este extrem de contrastantă, asemănându-se cu fazele unui ciclu economic multianual, menţionate în teoriile internaţionale (criză, stagnare, inviorare şi avânt).

Datele publicate de OCDE, într-un Raport preliminar apărut la începutul lunii aprilie a.c.[2], relevă foarte bine această concluzie pentru ţările membre ale „Grupului celor 7" (G-7).

[1] "World Economic Situation and Prospects 2010", - United Nations, New York, January 2010

[2] "What is the economic outlook for OECD countries?", An interim assessment – OECD, 7 April 2010, Paris

Tabelul nr. 1: G-7: Evoluţia analizată a ritmului P.I.B. în cele 4 trimestre ale anului 2009

- ritmuri, în termeni reali, în % -

Ţări	Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV
SUA	-6,4	-0,7	2,2	5,6
Japonia	-13,6	-6,1	-0,5	3,8
Germania	-13,4	0,0	1,8	2,9
Franţa	-5,3	0,7	1,4	2,4
Italia	-10,4	-1,9	1,3	2,1
Marea Britanie	-10,0	-2,7	1,1	1,8
Canada	-7,0	-3,5	0,9	5,0
Total G-7	**-8,8**	**0,4**	**1,4**	**3,7**

Sursa: What is the economic outlook for OECD countries?", An interim assessment – OECD, 7 April 2010, Paris

Dacă ne referim numai la evoluţia creşterii economice pe ansamblul ţărilor care deţin peste 50% din P.I.B.-ul mondial, situaţia este cât se poate de relevantă: criză de proporţii în trimestrul I (-8,8%), cvasi-stagnarer în trimestrul II (0,4%), înviorare în trimestrul III (1,1%) şi relansare în trimestrul IV (3,7%).

Potrivit ultimelor estimări ale FMI pentru 2009, incluse în Raportul din 21 aprilie a.c. (vezi tabelul nr. 2), ritmul de creştere economică pe ansamblul **ţărilor dezvoltate** s-a redus în mod absolut, cu 3,2% (după o majorare modestă, cu 0,5% în 2008). Din rândul acestor ţări, cele mai mari scăderi de ritm în 2009 le-au înregistrat:Japonia (-5,0%), Germania (-5,0%), Italia (-5,0%) şi Marea Britania (-4,9%). De remarcat amploarea scăderii ritmului P.I.B. pe ansamblul Uniunii Europene şi Zonei Euro (4,1%), comparativ cu SUA (2,4%), reflectând relansarea mai puternică a economiei americane în partea a doua a anului 2009.

Tabel nr. 2: Evoluţia ritmului de creştere a economiei mondiale şi a comerţului internaţional în perioada 2007- 2010

- creşteri în termeni reali, în % -

	2008	2009 previziuni	2010 previziuni	2011 previziuni	Diferenţe în raport cu previziunile din iulie 2009 (pct. procentuale)	
					2010	2011
P.I.B. mondial, din care:	**3,0**	**-0,6**	**4,2**	**4,3**	**0,3**	**0,0**
1. Ţări dezvoltate, din care:	**0,5**	**-3,2**	**2,3**	**2,4**	**0,2**	**0,0**
- SUA	0,4	-2,4	3,1	2,6	0,2	0,2
- Japonia	-1,2	-5,2	1,9	2,0	0,2	-0,2
- Zona Euro, din care:	0,6	-4,1	1,0	1,5	0,0	-0,1
- Germania	1,2	-5,0	1,2	1,7	-0,3	-0,2
- Franţa	0,3	-2,2	1,5	1,8	0,1	0,1
- Italia	-1,3	-5,0	0,8	1,2	-0,2	-0,1
- Spania	0,9	-3,6	-0,4	0,9	0,2	0,0
- Uniunea Europeană, din care:	0,9	-4,1	1,0	1,8	0,0	-0,1
- Marea Britanie	0,5	-4,9	1,3	2,5	0,0	-0,2
- Canada	0,4	-2,6	3,1	3,2	0,5	-0,4
- Alte ţări dezvoltate	1,6	-1,1	3,7	3,9	0,4	0,3
2. Ţări emergente şi în	**6,1**	**2,4**	**6,3**	**6,5**	**0,3**	**0,2**

	2008	2009 previziuni	2010 previziuni	2011 previziuni	Diferenţe în raport cu previziunile din iulie 2009 (pct. procentuale)	
					2010	2011
dezvoltare, din care:						
- Asia, din care:	7,9	6,6	8,7	8,7	0,3	0,3
- China	9,6	8,7	10,0	9,9	0,0	0,2
- India	7,3	5,7	8,8	8,4	1,1	0,6
- America Latină, din care :	4,3	-1,8	4,0	4,0	0,3	0,2
- Brazilia	5,1	-0,2	3,5	4,1	0,8	0,4
- Mexic	1,5	-6,5	4,2	4,5	0,2	-0,2
- Orientul Mijlociu şi Africa de Nord	5,1	2,4	4,5	4,8	0,0	0,1
- Africa subsahariană	5,5	2,1	4,7	5,9	0,4	0,4
- Europa Centrală şi de Est	3,0	-3,7	2,8	3,4	0,8	-0,3
- Comunitatea Statelor Independente, din care:	5,5	-6,6	4,0	3,6	0,2	-0,4
- Rusia	5,6	-7,9	4,0	3,3	0,4	-0,1
- Alte ţări	5,3	-3,5	3,9	4,5	-0,4	-0,6
Volumul comerţului internaţional (mărfuri şi servicii)	**2,8**	**-10,7**	**7,0**	**6,1**	**1,2**	**0,2**
IMPORTURI						
- Ţări dezvoltate	0,6	-12,0	5,4	4,6	-0,1	-0,9
- Ţări emergente şi în curs de dezvoltare	8,5	-8,4	9,7	8,2	3,2	0,5
EXPORTURI						
- Ţări dezvoltate	1,9	-11,7	6,6	5,0	0,7	-0,6
- Ţări emergente şi în curs de dezvoltare	4,0	-8,2	8,3	8,4	2,9	0,6
- *Ţiţei* [1)]	36,4	-36,3	29,5	3,8	6,9	-4,1
- Produse de bază, exclusiv combustibili (medie simplă ponderată cu exporturile mondiale ale produselor de bază)	7,5	-18,7	13,9	-0,5	8,1	2,1

[1]) Notă: Media simplă a preţurilor ţiţeiurilor Brent (Anglia), Dubai, W.T.I. (SUA). Preţul internaţional mediu în 2009 a fost de 61,78 dolari/baril, în 2010 este prognozat la 80,0 dolari/baril, iar în 2011 la 83,0 dolari/baril.
Sursa: FMI – "Perspectives de l'économie mondiale", April 2010, Washington

În 2009, din rândul **ţărilor Uniunii Europene** cele mai mari scăderi ale ritmului P.I.B. s-au înregistrat în: ţările baltice Letonia (-18,0%), Lituania (-15,0%), Estonia (-14,1%), precum şi în Finlanda (-7,8%), Slovenia (-7,3%), **România (-7,1%),** Irlanda (-7,1%), Ungaria (-6,3%), urmate de ţările menţionate mai sus (vezi şi tabelul 3). O evoluţie aparte în 2009 a înregistrat-o **Polonia**, singura ţară membră a UE care a realizat un ritm pozitiv de creştere a P.I.B. (1,7%), totuşi în reducere însemnată faţă de nivelul atins în 2008 (5,0%).

Conform aceloraşi estimări ale FMI, **grupul ţările emergente şi în dezvoltare** a înregistrat în **2009** o reducere relativă a ritmului de creştere a P.I.B., la numai **2,4%**, faţă de o majorare cu 6,1% în 2008.

Acest ritm pozitiv al P.I.B. realizat în 2009 pe ansamblul acestui grup se datorează, aproape în exclusivitate, **ţărilor din Asia** (în frunte cu China şi India), care au înregistrat o creştere de 6,1% (în reducere totuşi faţă de nivelul de 7,9% atins în 2008). **China** este din nou "campioana" regională şi mondială în **2009**, cu un ritm de creştere a P.I.B. de **8,7%** (9,6% în 2008).

În **2009**, o reducere absolută semnificativă a ritmului creşterii economice din cadrul acestui grup, a înregistrat-o **Comunitatea Statelor Independente** (CSI), nivelul estimat de FMI pentru ansamblul ţărilor membre fiind de **6,6%** (după o creştere de 5,5% realizată în 2008). Din rândul acestui grup se detaşează **Rusia**, cu o scădere absolută a ritmului P.I.B. de **7,9% în 2009** (5,6% creştere atinsă în 2008).

Tabel 3: Uniunea Europeană – Evoluţia ritmului de creştere a P.I.B., a ratei inflaţiei şi a soldului balanţei de plăţi curente, în perioada 2008-2011

Ţări	Ritm real PIB (%)				Rata inflaţiei (%)				Sold balanţă de plăţi, curente (în % din PIB)			
	2008	2009	2010*	2011**	2008	2009	2010*	2011**	2008	2009	2010*	2011**
UE -27	**0,9**	**-4,1**	**1,0**	**1,8**	**3,7**	**0,9**	**1,5**	**1,5**	**-2,8**	**-0,9**	**-0,7**	**-0,4**
Zona Euro -16	**0,6**	**-4,1**	**1,0**	**1,5**	**3,3**	**0,3**	**1,1**	**1,3**	**-1,5**	**-0,6**	**-0,3**	**-0,2**
1. Gemania	1,2	-5	1,2	1,7	2,8	0,1	0,9	1,0	6,7	4,8	5,5	5,6
2. Franţa	0,3	-2,2	1,5	1,8	3,2	0,1	1,2	1,5	-2,3	-1,5	-1,9	-1,8
3. Italia	1,3	-5,0	0,8	1,2	3,5	0,8	1,4	1,7	-3,4	-3,4	-2,8	-2,7
4. Spania	0,9	-3,6	-0,4	0,9	4,1	-0,3	1,2	1,0	-9,6	-5,1	-5,3	-5,1
5. Olanda	2,0	-4,0	1,3	1,3	2,2	1,0	1,1	1,3	4,8	5,2	5,0	5,3
6. Belgia	0,8	-3,0	1,2	1,3	4,5	-0,2	1,6	1,5	-2,5	-0,3	-0,5	-0,1
7. Grecia	2,0	-2,0	-2,0	-1,1	4,2	1,4	1,9	1,0	-14,6	-11,2	-9,7	-8,1
8. Austria	2,0	-3,6	1,3	1,7	3,2	0,4	1,3	1,5	3,5	1,4	1,8	1,7
9. Portugalia	0,0	-2,7	0,3	0,7	2,7	-0,9	0,8	1,1	-12,1	-10,1	-9,0	-10,2
10. Finlanda	1,2	-7,8	1,2	2,2	3,9	1,6	1,1	1,4	3,0	1,4	2,0	1,8
11. Irlanda	-3,0	-7,1	-1,5	1,9	3,1	-1,7	-2,0	-0,6	-5,2	-2,9	0,4	-0,1
12. Slovacia	6,2	-4,7	4,1	4,5	3,9	0,9	0,8	2,0	-6,5	-3,2	-1,8	-1,9
13. Slovenia	3,5	-7,3	1,1	2,0	5,7	0,8	1,5	2,3	-6,2	-0,3	-1,5	-1,2
14. Luxembrurg	0,0	-4,2	2,1	2,4	3,4	0,8	1,0	1,3	5,3	5,7	11,2	11,6
15. Cipru	3,6	-1,7	-0,7	1,9	4,4	0,2	2,7	2,3	-17,7	-9,3	-11,4	-10,9
16. Malta	2,1	-1,9	0,5	1,5	4,7	1,8	2,0	2,1	-5,4	-3,9	-5,1	-5,1
17. Marea Britanie	0,5	-4,9	1,3	2,5	3,6	2,2	2,7	1,6	-1,5	-1,3	-1,7	-1,6
18. Suedia	-0,2	-4,4	1,2	2,5	3,3	2,2	2,4	2,1	7,8	6,4	5,4	5,8
19. Danemarca	-0,9	-5,1	1,2	1,6	3,4	1,3	2,0	2,0	2,2	4,0	3,1	2,6
20. Polonia	5,0	1,7	2,7	3,2	4,2	3,5	2,3	2,4	-5,1	-1,6	-2,8	-3,2
21. Cehia	2,5	-4,3	1,7	2,6	6,3	1,0	1,6	2,0	-3,1	-1,0	-1,7	-2,6
22. Ungaria	0,6	-6,3	-0,2	3,2	6,1	4,2	4,3	2,5	-7,2	0,4	-0,4	-1,0
23. România	**7,3**	**-7,1**	**0,8**	**5,1**	**7,8**	**5,6**	**4,0**	**3,1**	**-12,2**	**-4,4**	**-5,5**	**-5,5**
24. Bulgaria	6,0	-5,0	0,2	2,0	12,0	2,5	2,2	2,9	-24,2	-9,5	-6,3	-5,8
25. Estonia	-3,6	-14,1	0,8	3,6	10,4	-0,1	0,8	1,1	-9,4	4,6	4,7	3,9
26. Letonia	-4,6	-18,0	-4,0	2,7	15,3	3,3	-3,7	-2,5	-13,0	9,4	7,0	6,3
27. Lituania	2,8	-15,0	-1,6	3,2	11,1	4,2	-1,2	-1,0	-11,9	3,8	2,7	2,6

* - estimări; ** - previziuni

Sursă: IMF – „World Economic Outlook", Aprilie 2010, Washington

De asemenea, reduceri absolute, dar de amploare mai mică a ritmului P.I.B. s-au înregistrat în 2009 şi pe ansamblul **ţărilor Europei Centrale şi de Est** (-3,7% faţă de o

creştere de 3.0% în 2008), precum şi în cazul grupului Americii Latine (-1,8% faţă de +4,3% în 2008).

Evoluţii pozitive ale ritmului P.I.B. în 2009, dar mult în reducere faţă de 2008 s-au înregistrat, potrivit aprecierilor FMI, în cazul **grupului de ţări din Orientul Mijlociu** şi **Africa de Nord** (2,4% faţă de 5,1% în 2008), precum şi în cazul grupului de ţări din **Africa subsahariană** (2,1% faţă de 5,5% în 2008).

Pachete de măsuri financiare şi fiscale pentru relansarea economiei mondiale

Un rol major în reducerea amploarei acestei crize şi în relansarea, chiar dacă timidă, a activităţii productive şi investiţionale mondiale l-a avut intervenţia promptă şi coordonată a guvernelor şi a principalelor instituţii financiare internaţionale (FMI, Banca Mondială, Banda Europeană de Investiţii ş.a.), care prin **pachetele de măsuri financiare şi fiscale iniţiate** au stopat căderea brutală a producţiei şi au grăbit însănătoşirea economiilor lor. (vezi şi tabel 4). De asemenea, o contribuţie aparte la ieşirea din criză a avut-o şi coordonarea politicilor macro-economice în cadrul G-20.

Tabelul nr. 4: Valoarea pachetelor de măsuri financiare şi fiscale acordate în 2009 de guvernele principalelor ţări pentru ieşirea din criza economică-financiară

	Ţări	**Valoarea pachetelor de măsuri** (miliarde dolari)	**Valoarea pachetelor de măsuri** (în % din P.I.B.)
1.	S.U.A.	969,0	6,8
2.	Japonia	297,5	6,0
3.	Germania	80,5	2,2
4.	Franţa	36,2	1,3
5.	Marea Britanie	38,0	1,4
6.	Italia	16,8	0,7
7.	Canada	42,2	2,8
8.	China	585,3	13,3
9.	India	38,4	3,2
10.	Coreea de Sud	53,4	5,6
11.	Australia	47,0	4,7
12.	Tailanda	39,0	14,3
13.	Turcia	38,0	5,2
14.	Austria	18,8	4,5
15.	Finlanda	9,5	3,5
16.	Olanda	8,4	1,0
17.	Belgia	4,9	1,0
18.	Mexic	22,7	2,1
19.	Brazilia	3,6	0,2
20.	Argentina	3,9	1,2
21.	Chile	4,0	2,4
22.	Malaiezia	12,1	5,5
23.	Spania	15,3	0,9
24.	Suedia	13,4	2,8
25.	Danemarca	8,7	2,5
26.	Rusia	20,0	1,2
27.	Kazakhstan	18,2	13,8
28.	Arabia Saudită	60,0	12,5
29.	Ungaria	17,0	10,9
30.	Polonia	10,6	2,0
31.	Cehia	3,9	1,8

Sursa: „World Economic Situation and Prospects 2010”, United Nations, New York, January 2010

Astfel, la sfârşitul summit-ului Grupului celor 20[3] de la Pittsburgh (S.U.A.), din 24-25 septembrie 2009, liderii celor mai importante state (la care se adaugă şi Uniunea Europeană ca entitate) au semnat o **Declaraţie comună** cu privire la situaţia actuală a economiei mondiale şi, totodată, cu privire la strategiile de soluţionare a problemelor cu care se confruntă în prezent majoritatea statelor lumii în contextual crizei financiare şi economice mondiale.

Principalele probleme, care au făcut obiectul dezbaterilor în cadrul summit-ului de la Pittsburgh, conform Declaraţiei finale a liderilor G-20, au fost următoarele:

1. Stabilirea unui cadru care să permită formularea şi aplicarea unor politici economice care să asigure o creştere economică globală durabilă şi echilibrată;
2. Stabilirea unui sistem de reglementări în domeniul bancar şi financiar care să elimine excesele care au condus la criza financiară şi economică actuală;
3. Reformarea arhitecturii politico-economice globale astfel încât aceasta să corespundă situaţiei şi cerinţelor secolului 21;
4. Reducerea dezechilibrelor economice la nivel global;
5. Creşterea economică durabilă şi în acord cu cerinţele protecţiei mediului înconjurător.

În Declaraţia liderilor G-20 după summit-ul de la Pittsburgh se menţionează că, punctele de vedere exprimate în cadrul summit-ului anterior care a avut loc la Londra şi măsurile aplicate ulterior pentru reglementarea domeniului financiar-bancar şi asigurarea fluxului de capital la nivel global au avut un relativ succes: pieţele financiare s-au stabilizat, producţia industrială a început să crească iar comerţul internaţional începe să se revigoreze.

În urma summit-lui de la Pittsburgh s-a decis ca rolul economiilor emergente să fie mai important la nivel global, iar G-20 să reprezinte principalul cadru pentru cooperarea economică şi politică la nivel internaţional.

Totodată, liderii G-20 au afirmat că a fi necesară tranziţia către un sistem care să asigure o creştere economică echilibrată şi durabilă. Iar această tranziţie trebuie realizată cu ajutorul instituţiilor internaţionale (Fondul Monetar Internaţional şi Banca Mondială) şi prin cooperarea interstatală. Conform liderilor G-20, obiectivul creşterii economice echilibrate şi durabile ar putea fi atins prin politici macroeconomice „prudenţiale", care să prevină ciclurile creditului şi preţului activelor de pe piaţa financiară. Miniştrii de finanţe şi guvernatorii băncilor centrale vor trebui sa aiba un rol important în stabilirea acestui nou Cadru al dezvoltării economice echilibrate. Rolul acestora se considera ca va fi să iniţieze întregul proces de consultare mutuală în stabilirea strategiilor şi politicilor macroeconomice care să conducă la o creştere economică sănătoasă.

Conform Declaraţiei liderilor „G-20", criză financiară şi economică din 2009 se datorează reglementărilor necorespunzătoare şi lipsei de supervizare a sistemului bancar şi financiar. Pornind de la această premisă, liderii G-20 au propus o reformă a sistemului bancar şi financiar la nivel global, prin înăsprirea reglementărilor care vizează agenţiile de rating a creditului, fondurile de investiţii şi titlurile financiare derivate, protecţia

[3] G-20 – grupul celor 20 a fost înfiinţat în 1999 şi reuneşte şefii de stat şi de guverne ale celor mai importante 19 economii dezvoltate şi în curs de dezvoltare (Argentina, Australia, Brazilia, Canada, China, Franţa, Germania, India, Indonezia, Italia, Japonia, Mexic, Rusia, Arabia Saudită, Africa de Sud, Coreea de sud, Turcia, Marea Britanie, Statele Unite) precum şi un membru instituţional reprezentat de Uniunea Europeană. De regulă, Directorul General al FMI şi Preşedintele Băncii Mondiale sunt invitaţi la acest summit. Economiile ţărilor membre ale G-20 reprezintă aproximativ 90% din PIB-ul mondial şi 80% din comerţul internaţional.

consumatorilor (clienţilor băncilor şi a altor instituţii financiare) împotriva practicilor bancare şi financiare abuzive. De asemenea, se prevede impunerea unor cerinţe suplimentare băncilor şi firmelor de investiţii în sensul creşterii nivelul calităţii şi cantităţii capitalului pe care trebuie să îl deţină, precum şi în sensul reducerii practicii de a utiliza capital împrumutat pentru a suplimenta nivelul investiţiilor şi profiturilor..

De remarcat este faptul că propunerile liderilor „G-20", privind reforma sistemului bancar şi financiar au fost făcute mai mult în „termeni generali şi formali", ceea ce poate indica fie lipsa unui acord, fie lipsa unui plan concret, în acel moment, cu privire la măsurile ce urmează să fie implementate. În Declaraţie, s-a mai afirmat că, reglementările în domeniul financiar şi bancar trebuie înăsprite şi aplicate consistent la nivel global astfel încât să fie evitată fragmentarea pieţelor şi accentuarea protecţionismului dar nu este conturată o strategie clară privind reforma financiară şi bancară şi care anume vor fi acele „standarde globale" care să fie impuse sistemului bancar şi pieţelor financiare.

1.2. Perspectivele economiei mondiale în 2010-2011

La 21 aprilie 2010, Fondul Monetar Internaţional a dat publicităţii tradiţionalul Raport de „primăvară" (World Economic Outlook), care prezintă în special previziuni revizuite ale conjuncturii economiei mondiale în 2010 şi 2011, pe regiuni geografice, grupuri de ţări şi principalele ţări ale globului.

Principala **concluzie** a acestui Raport este aceea că relansarea creşterii economiei mondiale în 2010 este mai rapidă decât se prevedea anterior (n.n. cu referire la prognozele aceluiaşi organism din octombrie 2009 şi ianuarie 2010) şi că aceasta va continua în acelaşi ritm şi în 2011.

Noile prognoze ale F.M.I. indică pentru **2010** atingerea unui **ritm de creştere a economiei mondiale de 4,2%** (cu 1,1 puncte procentuale mai ridicat faţă de cel avansat în octombrie 2009 şi cu 0,3 p.p. mai mare decât cel prevăzut în ianuarie 2010). De menţionat că, în Raportul actual, ritmul de creştere a P.I.B. mondial pentru **2009** a fost revizuit în sensul unei contracţii mai lente decât se anticipase în rapoartele precedente, de **-0,6%** (faţă de -1,1%). Dacă avem în vedere şi alte evaluări şi prognoze, cum ar fi de exemplu cele realizate de experţii ONU la începutul anului[4], ritmul de creştere a economiei mondiale, avansat de F.M.I. pentru 2010, este cu mult „îmbunătăţit", iar cel negativ, estimat pentru **2009**, este redus simţitor, echivalând cu o „mini" –recesiune, (experţii ONU, în Raportul menţionat, estimau un ritm al P.I.B.-ului mondial de -2,2% în 2009 şi de +2,4% în 2010).

Aşa după cum am mai menţionat, noile evaluări şi prognoze optimiste ale evoluţiei economiei mondiale în 2009 şi 2010 au la bază, în principal, rezultatele mult mai bune decât se anticipa, înregistrate pe planul activităţii productive şi investiţionale în trimestrele IV 2009 şi I 2010, atât de grupul ţărilor dezvoltate, cât şi de cel al ţărilor emergente şi în dezvoltare.

Din rândul **ţărilor dezvoltate**, economia **SUA** a luat „startul" cel mai rapid în 2010, comparativ cu Japonia şi Zona Euro, experţii FMI prognozând acum un ritm de creştere a P.I.B. de **3,1%** (faţă de 2,9% în ianuarie şi 2,3% în octombrie 2009). SUA, prima putere economică a lumii (cu o pondere de 20,5% în P.I.B. mondial în 2009), tara care a intrat prima în recesiune în trimestrul IV 2008, a ieşit tot prima din această fază,

[4] "World Economic Situation and Prospects 2010" – United Nations, January 2010, New York

înregistrând în trimestrul IV 2009 un ritm de creştere a P.I.B. de 5,6% (după 2,2% ritm realizat în trimestrul III al aceluiaşi an). Punerea în aplicare imediată a pachetului imens de măsuri financiare şi fiscale de ieşire din criză (circa 1.000 de miliarde de dolari), politică monetară promovată, adecvată situaţiei de Banca Centrală (F.E.D.), prin menţinerea ratei dobânzii de bază la „zero" şi lăsarea deliberată a cursului dolarului să se deprecieze, au stimulat activitatea productivă şi investiţională, consumul privat şi exporturile, într-o măsură mai mare decât în cazul Japoniei şi Zonei Euro.

În 2010, exemplificând, **consumul privat** se prevede să crească cu 2,4% în SUA, faţă de numai 0,2% în Japonia şi 0,1% pe ansamblul Zonei Euro, iar volumul **investiţiilor productive** se prognozează că se va majora cu 1,8% în SUA (după o scădere absolută de 14,5% în 2009), în timp ce în Japonia şi în Zona Euro aceasta va continua să se situeze sub „zero" (-2,5% şi, respectiv -0,4%).

Pe ansamblul grupului **ţărilor dezvoltate**, experţii FMI prognozează, în prezent, atingerea **unui ritm de creştere a P.I.B. de 2,3%** în **2010** (cu 1 p.p. superior celui prevăzut în octombrie 2009 şi cu 0,2p.p. mai mare decât cel avansat în ianuarie 2010). Pentru **2011,** acest ritm se anticipează că va creşte uşor, la **2,4%.**

Grupul **ţărilor emergente şi în dezvoltare** se prognozează acum că va înregistra un ritm de creştere a P.I.B. de **6,3% în 2010** (cu 1,2p.p. mai mult faţă de ritmul prevăzut în Raportul FMI din toamna anului 2009 şi cu 0,3p.p. superior celui menţionat în Raportul din ianuarie a.c.).

În 2010, **China, India şi Rusia** vor fi ţările care vor „contribui" la acest „surplus" de ritm de creştere economică, experţii FMI apreciind că, în cazul acestor ţări, cererea internă şi în special investiţiile productive au redemarat spectaculos în primul trimestrul al acestui an.

În cazul **Chinei**, se prevede revenirea la un ritm de creştere a P.I.B. de **10% în 2010** şi **9,9% în 2011**, apropiat de cel atins în 2008 (în 2009 acest ritm s-a situat numai la 8,7%). Pe lângă factorii interni menţionaţi, la aceste „performanţe" contribuind, în opinia experţilor FMI, relansarea cererii externe şi sporirea fluxurilor de investiţii străine directe după scăderea din 2009.

Potrivit analiştilor FMI, relansarea „viguroasă" a creşterii economiei mondiale în 2010, se bazează şi pe o prognoză optimistă de evoluţie a **comerţului internaţional.**

Astfel, în Raportul actual se prevede atingerea unui **ritm de creştere a comerţului internaţional cu mărfuri şi servicii** de **7,0%** în 2010 (după scăderea absolută cu 10,7% înregistrată în 2009), acesta urmând să fie cu 4,5 p.p. peste nivelul prognozat în octombrie 2009 şi cu 1,2 p.p. peste cel avansat în ianuarie 2010. Atât volumul exporturilor mondiale, cât şi cel al importurilor se prevede, în prezent, de experţii FMI să se majoreze relativ puternic în 2010, revenind la ritmurile atinse în 2007.

La **import**, ritmurile de creştere prognozate acum pentru **2010** sunt: de 5,4% (-12,0% în 2009) în cazul ţărilor dezvoltate şi de **9,47%** (-8,4%) în cazul ţărilor emergente şi în dezvoltare.

La **export** sunt prevăzute pentru **2010**, următoarele ritmuri: 6,6% (-11,7% în 2009) în cazul ţărilor dezvoltate şi de **8,3%** (-8,2%) în cazul ţărilor emergente şi în dezvoltare.

Ca de obicei, experţii FMI atrag atenţia şi în cadrul acestui Raport, asupra unor **riscuri majore** ce ar putea afecta evoluţia peste aşteptări a economiei mondiale şi implicit atingerea prognozelor de ritm avansate în prezent. Dintre aceste riscuri, pe **primul loc**, în opinia autorilor Raportului, se situează **creşterea rapidă a datoriei publice şi majorarea puternică a deficitului bugetar**, în special în cazul ţărilor dezvoltate, care ar reduce posibilităţile de stimulare, în continuare, a activităţii

productive şi investiţionale, guvernele fiind forţate să adopte măsuri de austeritate pentru diminuarea acestora.

F.M.I. a ţinut, de altfel, să avertizeze ţările dezvoltate de fragilitatea relansării economiilor lor, „Nu distingem încă nici un semn de soliditate a cererii private autonome (neinduse prin acţiuni ale puterilor publice)" a explicat FMI, care este îngrijorat, de altfel, de explozia datoriilor statelor. „Statele în care viabilitatea finanţelor publice este tot mai preocupantă trebuie **să avanseze** în conceperea şi comunicarea strategiilor credibile de ieşire din criză".

De asemenea, o condiţie însemnată în realizarea acestor previziuni optimiste de creştere a economiei mondiale în 2010 constituie, în opinia experţilor FMI, „reechilibrarea cererii globale", în sensul reduceri dezechilibrelor majore în balanţele comerciale ale principalelor state, ţările cu excedente însemnate să faciliteze mai mult cererea de import din ţările cu deficite masive.

Analiştii FMI mai consideră că, în atingerea acestor prognoze de ritm înalt de creştere a P.I.B.-ului mondial, atât în 2010, cât şi în anii viitori, un rol deosebit va trebui să-l aibă, în continuare „Grupul celor 20", care să asigure, pe cât posibil, o coordonare a politicilor economice, comerciale şi monetare a principalelor ţări ale lumii, evitând astfel situaţiile de conflict care ar conduce la obstacole suplimentare în calea relansării de durată a economiei mondiale.

Bibliografie

1. IMF – „World Economic Outlook" Aprilie 2010, Washington;
2. IMF – „World Economic Outlook" Autum 2009, Washington;
3. World Bank Institute – „Growing Aut of Crisis" – Development Outreach, vol. 11, December 2009, Waschington;
4. United Nations – „World Economic Situation and Prospects 2010", January 2010;
5. European Commission – „European Economic Forecasts", Spring 2010, Brussels;
6. OECD – „Economic Outlook, nr. 86, November 2009, Paris;
7. OECD – „What is the economic outlook for OECD countries?" – An interim assessment, 7 Aprilie 2010, Paris;
8. Business Monitor International – „Global Macro Monitor", vol. 1, March 2010, London.

2. EVOLUŢIA COMERŢULUI INTERNAŢIONAL ÎN 2009 ŞI PERSPECTIVELE PENTRU 2010

Dr. Agnes GHIBUŢIU

Perturbaţiile de pe piaţa financiară internaţională şi recesiunea profundă şi cuprinzătoare din economia globală care le-a urmat au avut ca efect prăbuşirea fără precedent a schimburilor comerciale internaţionale cu bunuri şi servicii, ca şi a fluxurilor investiţionale globale. Amploarea impactului negativ al crizei financiare şi economice globale asupra tranzacţiilor transfrontaliere a pus în evidenţă legăturile comerciale şi financiare tot mai strânse dintre economiile lumii. Totodată, dimensiunea globală şi natura sincronizată a crizei – considerată cea mai gravă din perioada postbelică – au reliefat cât se poate de clar gradul ridicat de interconexiune care există în prezent între pieţele financiare şi pieţele de mărfuri, ceea ce a contribuit la rândul său la propagarea rapidă a efectelor negative ale crizei asupra tuturor regiunilor lumii.

2.1 "Marele colaps al comerţului" din 2009: semnificaţie şi consecinţe

2.1.1 Ce arată estimările?

Criza economică a determinat căderea liberă a comerţului mondial în termeni de volum în perioada cuprinsă între ultima parte a anului 2008 şi cel de-al doilea trimestru al anului 2009, datorită mai ales prăbuşirii cererii de import din partea ţărilor dezvoltate. Fluxurile comerciale de bunuri au înregistrat în intervalul respectiv reduceri ale ritmurilor cuprinse între 30-50% (în bază anuală), afectând toate ţările din lume, după cum relevă raportul elaborat de Departamentul de Afaceri Economice şi Sociale al ONU (în colaborare cu UNCTAD), publicat la sfârşitul lunii ianuarie 2010 (United Nations, 2010).

Deşi ulterior comerţul internaţional şi-a revenit într-o oarecare măsură, pe ansamblul anului 2009 acesta s-a redus – potrivit ultimului raport al Organizaţiei Mondiale a Comerţului (OMC), dat publicităţii în martie 2010 – cu 12,2% în termeni reali, în condiţiile în care P.I.B. global a scăzut cu 2,3%, reprezentând primul declin de o asemenea anvergură după Marea Depresiune a anilor 1920 şi 1930 (WTO, 2010). Mai mult decât atât, declinul din 2009 al producţiei globale survine după încetinirea creşterii în termeni reali a acesteia la 1,6% în 2008 (de la 3,8% în 2007) **(Tabelul 1).** Este de remarcat faptul că aceste date ale OMC sunt aproape identice cu cele ale ONU, care estimează pentru 2009 un declin al P.I.B. mondial (real) de 2,2%, iar al volumului comerţului internaţional de 12,6%.[5] Exprimat în termeni nominali (în USD), declinul din 2009 al comerţului este şi mai pronunţat – de 23,9% conform evaluării ONU şi de 23% potrivit celei a OMC – datorită în mare parte scăderii preţurilor ţiţeiului şi ale altor produse de bază.

[5] În schimb, în mod surprinzător, estimările conţinute în ultimul raport al FMI, publicat în aprilie a.c. , deviază notabil de cele ale ONU şi OMC, mai ales în privinţa evoluţiei PIB global. Potrivit acestora, contracţia PIB global (real) a fost doar de 0,6% în 2009 (după o creştere cu 3% în 2008), iar volumul comerţului internaţional cu bunuri şi servicii a înregistrat un declin de 10,7% în 2009 (după o creştere cu 2,8% în 2008) (IMF, 2010b).

Prăbuşirea cererii la nivel global, care a perturbat grav activitatea comercială şi evoluţia preţurilor, a fost exacerbată de presiunile considerabile care s-au manifestat pe pieţele financiare globale, având drept rezultat creşterea costului creditului şi penuria de resurse disponibile pentru finanţarea comerţului.

Contracţia cu peste 12% a volumului comerţului în 2009 este cea mai gravă din perioada postbelică, depăşind sensibil aşteptările majorităţii experţilor, inclusiv ai OMC, care prevăzuseră, în marte 2009, un declin de 9%, iar la mijlocul anului 2009, de 10%.[6] Aceasta mai înseamnă că dinamica volumului comerţului internaţional s-a situat în 2009 cu circa 20 de puncte procentuale sub nivelul creşterii medii anuale de 8,6% din perioada 2004-2007 (United Nations, 2010). Iar şi mai grav este faptul că declinul intervine în condiţiile în care schimburile comerciale internaţionale au înregistrat deja o încetinire sensibilă a ritmului lor de creştere în 2008 **(Tabelul 1)**.

Tabelul 1: Evoluţia P.I.B. mondial şi a comerţului mondial cu bunuri, pe regiuni geografice,
în perioada 2007-2009 (modificări anuale în %, în preţuri constante (2005)

Regiuni/Economii	P.I.B.			Exporturi			Importuri		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
TOTAL MONDIAL	3,8	1,6	-2,3	6,4	2,1	-12,2	6,1	2,2	-12,9
America de Nord	2,2	0,5	-2,7	4,8	2,1	-14,4	2,0	-2,4	-16,3
- SUA	2,1	0,4	-2,4	6,7	5,8	-13,9	1,1	-3,7	-16,5
America Centrală/Sud[1]	6,4	5,0	-0,8	3,3	0,8	-5,7	17,6	13,3	-16,3
Europa	2,9	0,8	-4,0	4,2	0,0	-14,4	4,4	-0,6	-14,5
- UE-27	2,8	0,7	-4,2	4,0	-0,1	-14,8	4,1	-0.8	-14,5
CSI[2]	8,3	5,3	-7,1	7,5	2,2	-9,5	19,9	16,3	-20,2
Africa	5,8	4,7	1,6	4,8	0,7	-5,6	13,8	14,1	-5,6
Orientul Mijlociu	5,5	5,4	1,0	4,5	2,3	-4,9	14,6	14,6	-10,6
Asia	6,0	2,7	0,1	11,7	5,5	-11,1	8,2	4,7	-7,9
- China	13,0	9,0	8,5	19,8	8,6	-10,5	13,8	3,8	2,8
- Japonia	2,3	-1,2	-5,0	9,4	2,3	-24,9	1,3	-1,3	-12,8
- India	9,4	7,3	5,4	14,4	14,4	-6,2	18,7	17,3	-4,4
- NEI[3]	5,6	1,6	-0,8	9,0	4,9	-5,9	5,3	3,5	-11,4

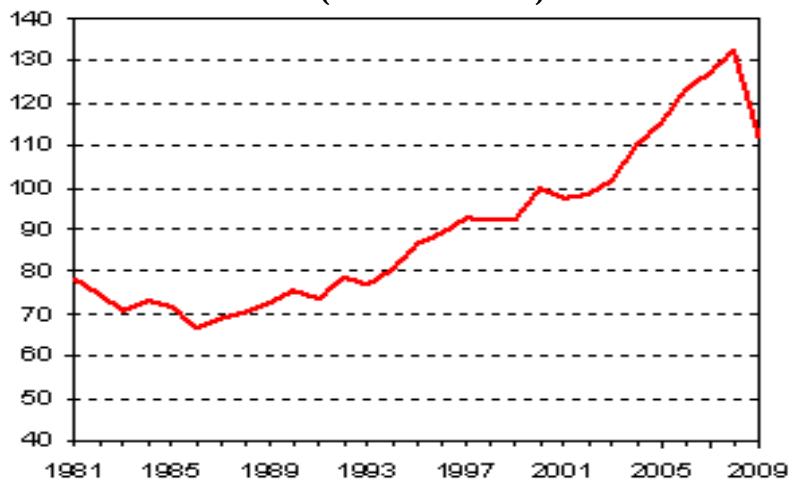
Note: [1] Inclusiv Caraibe; [2] CSI = Comunitatea Statelor Independente; [3] NEI = noile economii industrializate, incluzând: Coreea de Sud, Singapore, Hong Kong (China) şi Taiwan (China).
Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

Şi, nu în ultimul rând, această prăbuşire a fost surprinzătoare în condiţiile în care în ultimele trei decenii, comerţul a constituit o componentă deosebit de dinamică a activităţii economice la nivel global, ritmul de creştere a exporturilor mondiale devansând de regulă dinamica producţiei mondiale. Iar acest fenomen s-a accentuat în special în anii 1980 **(Graficul 1).** Totodată, expansiunea mult mai rapidă a comerţului internaţional comparativ cu producţia mondială evidenţiază accentuarea

[6] Spre deosebire de OMC, care a ratat anticiparea cu precizie a evoluţiilor în plan comercial în 2009, deşi este organizaţia responsabilă pentru gestionarea comerţului internaţional şi coordonarea în plan global a politicilor comerciale, proiecţiile OCDE din martie 2009 s-au dovedit a fi mult mai apropiate de realitate, acestea prevăzând o contracţie a volumului comerţului de 13,2% în 2009 (OECD, 2009).

interdependenţelor dintre ţările lumii şi, respectiv, integrarea crescândă a economiilor naţionale prin intermediul comerţului.

Graficul 1: Exporturile mondiale de bunuri şi servicii raportate la P.I.B. mondial, în 1981-2009 (Indice 2000=100)

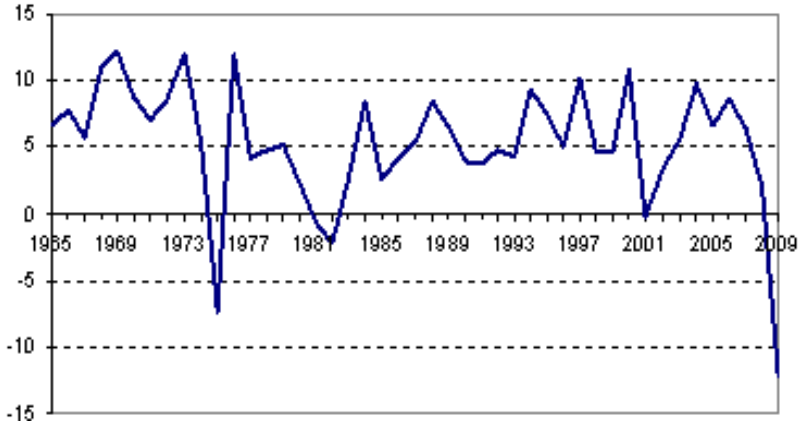

Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

2.1.2 Semnificaţia şi consecinţele ***"marelui colaps al comerţului"***

Întrucât din perspectiva trendurilor istorice, contracţia economică din anii marcaţi de criza financiară şi economică globală a avut proporţii alarmante, vreme destul de îndelungată a planat incertitudinea cu privire la modul în care economia mondială va reuşi să depăşească ceea ce s-ar fi putut transforma într-o cădere liberă. Dar şi mai alarmantă şi neaşteptată a fost amploarea scăderii comerţului internaţional, atât în termeni absoluţi, cât mai ales raportată la evoluţia P.I.B..

Graficul 2: Evoluţia volumului exporturilor mondiale de bunuri, în 1965-2009 (modificări anuale în %)

Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

După cum rezultă din baza de date a OMC, volumul comerţului mondial s-a redus cu trei prilejuri după anul 1965, şi anume: în 1975 (cu 7%), în 1982 (cu 2%) şi în 2001

(cu 0,2%) (**Graficul 2).** Dar, în nici unul din aceste cazuri declinul nu a atins magnitudinea celui din 2009. Scăderea a fost abruptă, severă şi sincronizată, ceea ce a determinat pe unii analişti să denumească fenomenul drept ***"marele colaps al comerţului"*** (Baldwin şi Evenett, 2009).[7] Acesta s-a manifestat între cel de-al treilea trimestru al anului 2008 şi cel de-al doilea trimestru din 2009. Toate semnalele din ultimele luni arată, însă, că această evoluţie a luat sfârşit, şi a început procesul de redresare. Dar în mod cert, ca semnificaţie, declinul comerţului mondial din 2009 va rămâne în istoria economică ca cel mai grav dintr-o perspectivă istorică şi cel mai adânc de după cel de-al Doilea Război Mondial.

În ceea ce priveşte ***consecinţele*** "marelui colaps al comerţului", analizele arată că toate regiunile şi ţările au fost afectate, deşi unele ţări au rezistat mai bine decât altele, datorită în parte promovării unor politici macroeconomice adecvate. Dar nicio ţară sau regiune din lume nu a fost scutită de resimţirea şocurilor negative generate de prăbuşirea comerţului, prin două canale principale:

(1) prin intermediul ***contracţiei severe a cererii globale***; şi/sau

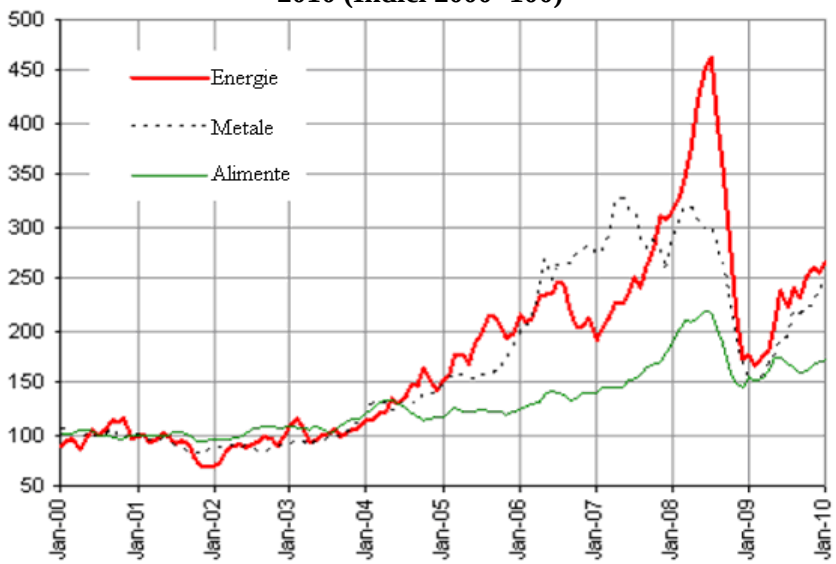
(2) prin intermediul ***deteriorării raportului de schimb***, în condiţiile în care declinul cererii a fost acompaniat de mari oscilaţii ale preţurilor internaţionale la produsele de bază (scăderi drastice în cazul ţiţeiului, dar şi al altor produse de bază) (**Graficul 3**).

În funcţie de natura dependenţei faţă de comerţ, în unele ţări reducerea volumului exporturilor a fost compensată de îmbunătăţirea raportului de schimb, în timp ce alte ţări au suferit şocuri şi mai ample din cauza modificărilor nefavorabile de preţ. Astfel, potrivit analizelor ONU, nicio ţară/regiune din lume nu a fost imună faţă de şocul negativ generat de ***declinul cererii***, ceea ce s-a reflectat în scăderea volumului exporturilor raportat la P.I.B..

La nivel global, această scădere a echivalat cu circa 3,5% din produsul global brut al anului 2009. În economiile în tranziţie, UE-15, Japonia şi ţările din Asia de Sud şi Est, şocurile cauzate de scăderea cererii au depăşit 4% din P.I.B.. Ţările dezvoltate şi exportatorii dinamici din Asia au resimţit impactul mai ales prin intermediul scăderii cererii pentru exporturile lor de produse industriale. În acelaşi timp, aceste reduceri ale exporturilor şi implicit ale producţiei industriale în ţările în curs de dezvoltare s-au tradus prin scăderi ale importurilor de energie din economiile în tranziţie. Iar aceste scăderi sunt apreciabile dacă sunt măsurate ca pondere în P.I.B. al acelor economii care depind într-o măsură semnificativă de exporturile de ţiţei şi de gaze naturale (United Nations, 2010).

[7] Într-o lucrare pregătită pentru reuniunea G-20 din aprilie 2009 de la Londra, cei doi eminenţi cercetători de la CEPR (Centre for Economic Policy Research) remarcau încă pe atunci că, începând de la sfârşitul anului 2008, comerţul mondial înregistrează "un colaps brusc, sever şi sincronizat în plan global" – cel mai grav dintr-o perspectivă istorică şi cel mai profund din perioada postbelică (Baldwin şi Evenett, 2009).

Graficul 3: Evoluţia preţurilor unor produse primare, în perioada ianuarie 2000-ianuarie 2010 (Indici 2000=100)

Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

Iar dacă judecăm prin prisma efectului cumulat al declinului cererii şi al modificărilor de preţ, putem aprecia că toate grupurile de economii/regiuni ale lumii au suferit şocuri comerciale adverse în 2009.

2.2 Tendinţe în evoluţia comerţului internaţional cu bunuri în 2009

2.2.1 Evoluţia comerţului internaţional cu bunuri în termeni de volum

Potrivit datelor OMC, volumul exporturilor globale de bunuri a înregistrat un declin de 12,2% în 2009 (adică în termeni reali, excluzând distorsiunile asociate cu fluctuaţiile preţurilor produselor de bază şi ale cursurilor de schimb), după încetinirea creşterii la 2,1% în 2008 (de la 6,4% în 2007). Ca volum, importurile globale s-au comprimat cu 12,9% în 2009, după încetinirea creşterii lor la 2,2% în 2008 (de la 6,1% în 2007) (**Tabelul 1).** Aceste estimări, ca de altfel şi cele ale ONU din ianuarie a.c. (conform cărora declinul exporturilor globale a fost de 12,6%, iar cel al importurilor de 12,3% în 2009) indică reduceri mult mai substanţiale ale ritmurilor de creştere a schimburilor comerciale internaţionale comparativ cu oricare dintre recesiunile precedente, dar şi în raport cu aşteptările majorităţii economiştilor.

Toate ţările şi regiunile lumii au înregistrat scăderi ale volumului **exporturilor** lor de bunuri în 2009. Declinul exporturilor SUA (13,9%), ale UE-27 (14,8%) şi Japoniei (24,9%) a depăşit media mondială (12,2%), în timp ce scăderile cele mai mici au fost înregistrate de regiunile exportatoare de ţiţei din Orientul Mijlociu (4,9%), Africa (5,6%) şi America Centrală şi de Sud (5,7%). Asia (11,1%) şi China (10,5%) au înregistrat la rândul lor scăderi ale exporturilor, dar la niveluri uşor inferioare mediei mondiale (**Tabelul 1**). În schimb, în cazul **importurilor**, cele două regiuni cu cele mai mari reduceri au fost cele exportatoare de ţiţei – CSI (20,2%) şi America Centrală şi de Sud (16,3%). SUA şi UE-27 au înregistrat diminuări mai pronunţate ale importurilor lor comparativ cu media mondială, de 16,5% şi, respectiv, 14,5%, în timp ce în Japonia

declinul (12,8%) a egalat-o. China este singura ţară din lume în care importurile au sporit şi în 2009, deşi într-un ritm modest (2,8%).

2.2.2 Evoluţia comerţului internaţional cu bunuri în termeni de valoare

Conform datelor OMC, după o creştere cu 15% în 2008, volumul valoric al exporturilor mondiale de bunuri – exprimat în USD şi incluzând efectele fluctuaţiilor preţurilor produselor de bază şi ale cursurilor de schimb – s-a prăbuşit cu 23% în 2009, totalizând 12.147 miliarde USD **(Tabelul 2)**. Comerţul internaţional cu servicii, a cărui valoare s-a cifrat la 3.312 miliarde USD, a evoluat în baza aceluiaşi tipar ca şi comerţul cu bunuri, dar declinul său a fost mult mai atenuat (13%), transporturile maritime şi turismul fiind cele mai afectate domenii.

Tabelul 2: Evoluţia exporturilor mondiale[1] de bunuri şi servicii, în 2005-2009 (în miliarde USD şi %)

	Volum valoric (în mrd. USD)	**Modificări anuale** (în %)			
	2009	**2005-2009**	**2007**	**2008**	**2009**
Bunuri	12.147	4	16	15	-23
Servicii, din care:	3.312	7	20	12	-13
Transport	704	5	20	16	-21
Turism	854	6	15	11	-11
Alte servicii	1.754	10	23	12	-10

Notă: [1] Date bazate pe statisticile balanţelor de plăţi.
Sursă: Secretariatul OMC (2010)

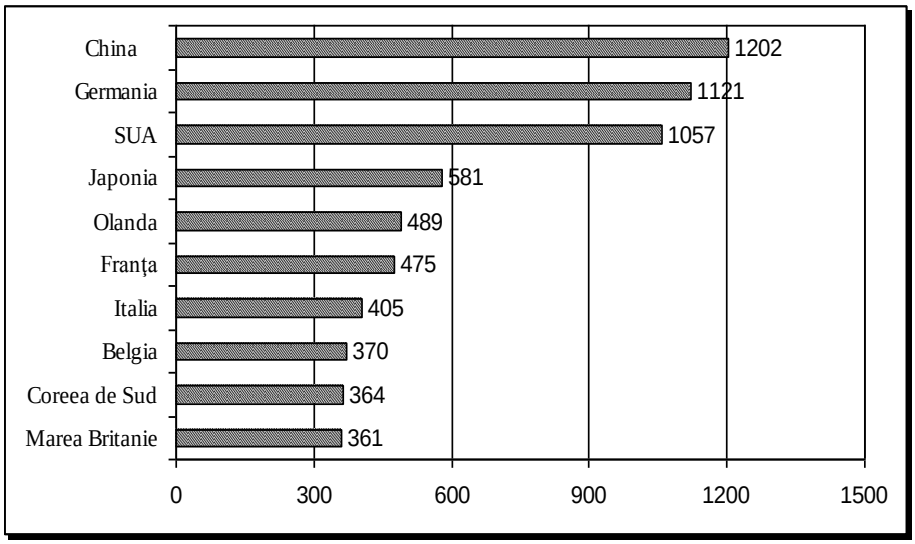
Evoluţia comerţului internaţional cu bunuri în 2009 a fost puternic influenţată de fluctuaţiile preţurilor produselor de bază şi ale cursurilor de schimb, ceea ce a determinat ca declinul sub aspect valoric să fie mult mai pronunţat decât în termeni de volum. Astfel, în SUA, valoarea exporturilor şi importurilor s-a redus în 2009 cu 19% şi, respectiv, 26%, în UE-27 cu 23% şi, respectiv, 25%, iar în Japonia cu 26% şi, respectiv, 28%, comparativ cu nivelul mediu al declinului în plan mondial de 23%. Deşi ca volum, diminuarea exporturilor regiunilor producătoare de ţiţei a fost inferioară mediei mondiale în 2009, în expresie nominală aceasta a fost mult mai accentuată. Astfel, valoarea exporturilor generate de Orientul Mijlociu, Africa şi CSI a scăzut cu 33%, 32% şi, respectiv, 36%, comparativ cu declinul de 23% în medie mondială. Aceste diferenţe substanţiale faţă de evoluţiile corespunzătoare în termeni de volum se datoresc scăderii drastice a preţurilor ţiţeiului între anii 2008 şi 2009 (vezi **Graficul 3)**. Întrucât ţiţeiul domină exporturile producătorilor de produse petroliere, evoluţiile din 2009 în plan comercial în expresie nominală diferă foarte mult de cele în termeni de volum în ţările luate individual (United Nations, 2010).

După cum s-a subliniat, nicio ţară/regiune din lume nu a fost scutită de impactul negativ asociat cu declinul cererii de import, ceea ce s-a reflectat în comprimarea volumului exporturilor raportat la P.I.B., la nivel global aceasta echivalând cu 3,5% din produsul global brut (potrivit estimărilor ONU). De asemenea, dacă se au în vedere efectele cumulate ale contracţiei cererii şi ale modificărilor de preţ, toate grupurile de economii şi regiuni ale lumii au suferit de pe urma şocurilor comerciale negative în 2009 (United Nations, 2010).

2.2.3 Mutaţii în ierarhia principalilor exportatori şi importatori de bunuri

În anul 2009, în ierarhia principalilor zece exportatori şi importatori de bunuri din lume s-au produs schimbări spectaculoase, datorită mai ales performanţelor comerciale remarcabile ale Chinei. Astfel, cu un volum valoric al ***exporturilor*** de 1.121 miliarde USD în 2009 şi o pondere în totalul mondial de 9%, Germania şi-a pierdut poziţia de cel mai mare furnizor de bunuri din lume. Locul său a fost luat de China, cu exporturi în valoare de 1.202 miliarde USD, care a devenit astfel cel mai mare exportator de bunuri, cu o pondere de 9,6% în totalul exporturilor mondiale. Locul trei a fost ocupat, ca şi în 2008, de SUA (cu 1.057 miliarde USD şi o pondere de 8,5%), urmate la o distanţă apreciabilă de Japonia (cu o pondere de 4,7%), Olanda (4%), Franţa (3,8%), Italia (3,2%), Belgia (3,0%), Coreea de Sud (2,9%) şi Marea Britanie (2,8%) (**Graficul 4**). O altă modificare care a intervenit faţă de 2008, este eliminarea Federaţiei Ruse de pe locul 9 şi preluarea de către Coreea de Sud a acestei poziţii în 2009, în rest ordinea ţărilor rămânând aceeaşi (WTO, 2009, 2010).

Graficul 4: Principalii exportatori de bunuri pe plan mondial, în 2009 (în miliarde USD)

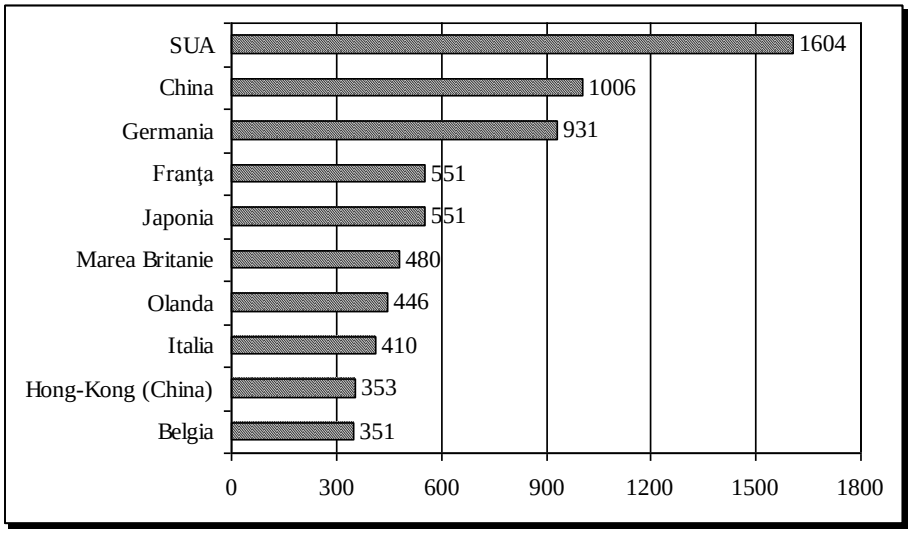
Sursă: Calcule bazate pe date ale Secretariatului OMC (WTO, 2010).

Pe latura ***importurilor***, SUA au continuat să deţină şi în 2009 primul loc în topul celor zece importatori de bunuri din lume, cu un volum valoric de 1.604 miliarde USD şi o pondere în totalul mondial de 12,7%. În schimb, Germania (cu 931 miliarde USD şi o pondere în totalul mondial de 7,4%) şi-a pierdut poziţia de cel de-al doilea mare importator, pe care i-a cedat-o Chinei (1.006 miliarde USD şi 8%). Pe următoarele locuri, şi la o distanţă notabilă, s-au clasat Franţa şi Japonia la egalitate (cu o pondere de 4,4%), urmate de Marea Britanie (3,8%), Olanda (3,5%), Italia (3,2%), Hong-Kong (China) (2,8%), şi Belgia (2,8%) (**Graficul 5**). În afară de schimbările de la vârful ierarhiei, singura modificare care a intervenit în poziţionarea importatorilor în 2009 faţă de 2008 vizează locurile 9 şi 10. Mai precis, Belgia a pierdut locul 9, pe care l-a luat Hong-Kong (China), Belgia ajungând pe locul 10, deţinut în 2008 de Coreea de Sud (WTO, 2009, 2010).

Luând în considerare UE-27 ca entitate, şi excluzând comerţul dintre ţările membre, principalii cinci *exportatori* de bunuri din lume în 2009 şi ponderile lor în exporturile mondiale se prezintă astfel: UE-27 (cu o pondere de 16,2% în totalul mondial), China (12,8%), SUA (11,2%), Japonia (6,2%) şi Coreea de Sud (3,9%). Valoarea exporturilor UE-27 destinate restului lumii (extra-UE) s-a cifrat la 1.525 miliarde USD în 2009, fiind cu 21% mai scăzută comparativ cu 2008 (WTO, 2009, 2010).[8]

Din perspectiva *importurilor,* ierarhia principalilor cinci puteri comerciale din lume a inclus: UE-27 (cu o pondere de 17,4% în totalul mondial), SUA (16,7%), China (10,5%), Japonia (5,7%) şi Hong-Kong (China) (3,7%). În 2009, valoarea importurilor UE-27 din restul lumii (extra-UE) a totalizat 1.672 miliarde USD, fiind cu 27% mai redusă faţă de 2008.

Graficul 5: Principalii importatori bunuri pe plan mondial, în 2009 (în miliarde USD)

Sursă: Calcule bazate pe date ale Secretariatului OMC (WTO, 2010).

Dacă în 2008, deficitul balanţei comerciale a UE-27 în relaţiile cu restul lumii (extra-UE) s-a ridicat la 355 miliarde USD, acesta s-a diminuat cu aproape 60% în 2009 (la 147 miliarde USD), printre factorii cauzali numărându-se şi contracţia puternică a importurilor UE-27 din ţările terţe.

2.3 Tendinţe în evoluţia comerţului internaţional cu servicii în 2009

2.3.1 Evoluţia comerţului global cu servicii: volum, dinamică şi structură

Dinamică şi volum. Potrivit ultimului raport al Secretariatului OMC, din martie a.c., exporturile mondiale de servicii au totalizat 3.312 miliarde USD în 2009, valoarea lor diminuându-se cu 13% faţă de 2008. Totuşi, comparativ cu prăbuşirea volumului valoric al comerţului mondial cu bunuri în 2009 – cu 23% potrivit estimărilor OMC şi cu 23,9% conform evaluărilor ONU –, declinul tranzacţiilor internaţionale cu servicii a fost mult mai atenuat (vezi **Tabelul 2).**

[8] Curs mediu anual de schimb (Londra): 1 EUR = 1,4719 USD în 2008 şi 1,3941 USD în 2009.

Deşi fluxurile de servicii au fost afectate de criza financiară şi economică globală încă din 2008, efectele s-au resimţit pe deplin abia în 2009. Sub impactul crizei, comerţul internaţional cu servicii înregistrase deja în 2008 o încetinire vizibilă a ritmului său de creştere, la 12% de la 20% în 2007. Totuşi, în 2008, creşterea exporturilor mondiale de bunuri a fost superioară (15%) dinamicii exporturilor globale de servicii (12%), datorită în mare parte majorării preţurilor produselor de bază în cursul anului 2008, şi în special creşterii costurilor energiei.

Potrivit evidenţelor OMC, în anul 2009, schimburile internaţionale cu servicii au înregistrat un declin (pe o bază anuală) pentru prima oară după 1983. Drept consecinţă a contracţiei mult mai puternice a volumului valoric al comerţului cu bunuri în raport cu cel al fluxurilor de servicii, ponderea acestora din urmă în comerţul cumulat cu bunuri şi servicii în plan global a sporit în 2009 la 21%, de la nivelul de circa 19% în 2008 – nivel care s-a menţinut aproape neschimbat în ultimele decenii.

Orientarea geografică. Ca şi în cazul comerţului cu bunuri, toate ţările şi regiunile lumii au înregistrat scăderi ale exporturilor şi importurilor de servicii în 2009 **(Tabelul 3).** China este singura ţară din lume în care importurile de servicii nu au scăzut în 2009 (stagnând, după o creştere cu 22% în 2008), deşi exporturile sale s-au redus cu 12%. Din perspectiva marilor regiuni ale lumii, cea mai mare contracţie a comerţului cu servicii în 2009 a fost înregistrată de CSI – de 19% la exporturi şi 21% la importuri –, în timp ce America Centrală şi de Sud s-a situat la polul opus, cu o scădere de numai 8%, deopotrivă a exporturilor şi importurilor. Reduceri peste media mondială au manifestat şi fluxurile de servicii generate/receptate de Europa şi, respectiv, de UE-27 (cu 14% la export şi 13% la import). În schimb, în celelalte regiuni ale lumii, declinul exporturilor şi importurilor a fost mai atenuat comparativ cu media mondială (sau egal).

În cazul ţărilor luate individual, Coreea de Sud a înregistrat cea mai mare scădere a exporturilor/importurilor de servicii în 2009, cu 25% şi, respectiv, 19%. În schimb, în SUA, care s-au aflat în epicentrul perturbaţiilor financiare, exporturile şi importurile de servicii s-au diminuat cu numai 9%. Spre deosebire de SUA, însă, ţările membre ale UE au suferit reduceri notabile ale exporturilor şi, respectiv, ale importurilor în raport cu media mondială: Marea Britanie (cu 16% şi, respectiv, 19%), Italia (15% şi 11%), Spania (14% şi 17%), Franţa (14% şi 12%). Şi în cazul Japoniei, comprimarea fluxurilor de servicii generate/receptate în 2009 a fost pronunţată, respectiv, de 15% şi 11%.

Tabelul 3: Evoluţia comerţului mondial cu servicii, pe regiuni geografice, în perioada 2007-2009 (în miliarde USD şi %)

Regiuni/ Economii	Exporturi				Importuri			
	Valoare (mrd.USD)	Modificări anuale (în %)			Valoare (mrd.USD)	Modificări anuale (în %)		
	2009	2007	2008	2009	2009	2007	2008	2009
TOTAL MONDIAL	3.312	20	12	-13	3.115	19	13	-12
America de Nord	542	15	9	-10	430	9	7	-10
SUA	470	16	10	-9	331	8	8	-9
America Centr./Sud[1]	100	18	16	-8	111	22	21	-8
Europa	1.675	21	12	-14	1.428	19	11	-13
UE-27	1.513	21	11	-14	1.329	19	11	-13
CSI[2]	69	27	28	-19	91	30	26	-21

Regiuni/ Economii	Exporturi				Importuri			
	Valoare (mrd.USD)	Modificări anuale (în %)			Valoare (mrd.USD)	Modificări anuale (în %)		
	2009	2007	2008	2009	2009	2007	2008	2009
Arica	78	19	19	-11	117	20	27	-11
Orientul Mijlociu	96	16	20	-12	162	32	18	-13
Asia	751	22	14	-13	776	18	14	-11
China[3]	129	33	20	-12	158	29	22	0
Japonia	124	10	15	-15	146	11	10	-11
India	86	25	10	...	74	21	26	…
Coreea de Sud	56	28	20	-25	74	21	12	-19

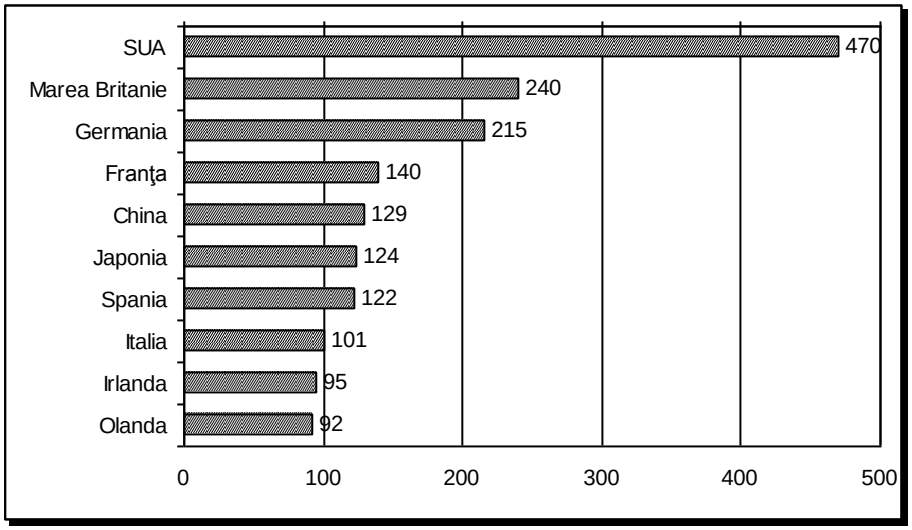
Note: [1] Inclusiv Caraibe; [2] CSI = Comunitatea Statelor Independente; [3] Estimări provizorii.
Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

Structura comerţului internaţional cu servicii a suferit la rândul ei modificări importante în 2009. Dintre cele trei componente majore ale acestuia, serviciile de ***transport*** au înregistrat cel mai mare declin în 2009 (21%), fiind urmate de ***turism*** (11%) şi de ***"alte servicii***" (10%) (vezi **Tabelul 2**). Încasările din serviciile de transport au fost cel mai grav afectate de criză, după ce în 2008 au sporit cu 16% faţă de 2007. Declinul sever din 2009 se explică, înainte de toate, prin strânsele legături care există între serviciile de transport şi comerţul cu bunuri.

Categoriile de servicii incluse în componenta "alte servicii" – care înglobează marea varietate a serviciilor de afaceri, precum serviciile bancare, asigurările, telecomunicaţiile, serviciile profesionale ş.a. – s-au dovedit mult mai rezistente faţă de efectele crizei, înregistrând diminuări relativ mai mici în 2009. Drept urmarte, aceste servicii şi-au sporit ponderea în totalul exporturilor mondiale de servicii de la 51% în 2008, la 53% în 2009, turismul de la 25% la 26%, în timp ce cota deţinută de transporturi a scăzut de la 24% la 21% (WTO, 2009, 2010).

Principalii exportatori şi importatori de servicii. În ierarhia primilor zece **exportatori** de servicii pe plan mondial, SUA au rămas şi în 2009 lider de necontestat, conducând detaşat cu un volum valoric al exporturilor de 470 miliarde USD şi o pondere de 14,2% în totalul exporturilor mondiale de servicii (**Graficul 6**). La o distanţă apreciabilă de SUA, s-au situat Marea Britanie (cu 240 miliarde USD şi o pondere de 7,2%) şi Germania (215 miliarde USD şi 6,5%), fiind urmate la rândul lor la mare distanţă de Franţa (140 miliarde USD şi 4,2%) şi China (129 miliarde USD şi 3,9%). Este de remarcat faptul că, în 2009, China a reuşit să urce pe locul 5 în ierarhia principalilor exportatori de servicii, luând locul Japoniei, care s-a situat doar pe locul şase (cu 124 miliarde USD şi 3,8%).

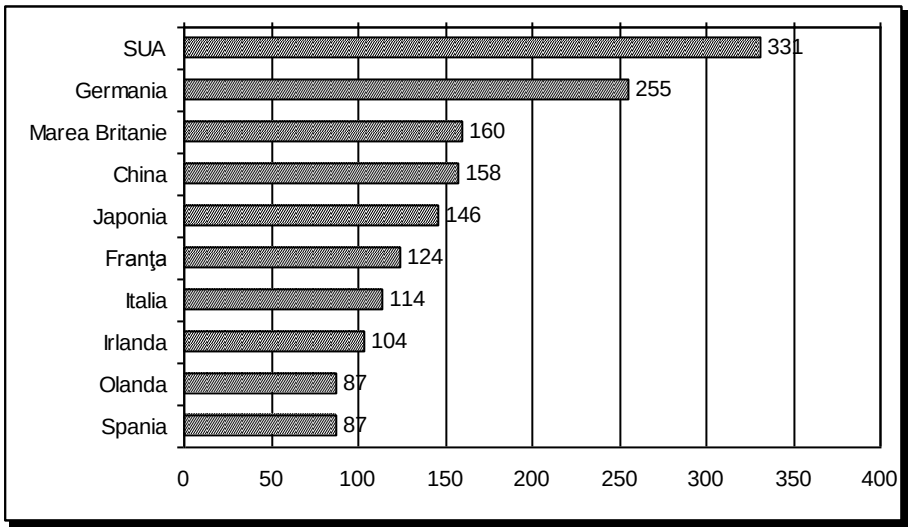
Graficul 6: Principalii exportatori[1] de servicii pe plan mondial, în 2009
(în miliarde USD)

Notă: [1] Estimări provizorii în cazul Chinei.
Sursă: Calcule bazate pe date ale Secretariatului OMC (WTO, 2010).

Pe latura **importurilor**, primul loc a fost adjudecat tot de SUA, cu un volum valoric al importurilor de servicii de 331 miliarde USD şi o pondere de 10,6% în totalul mondial (**Graficul 7**). Pe locul secund s-a situat Germania (255 miliarde USD şi 8,2%), fiind urmată la mare distanţă de Marea Britanie (160 miliarde USD şi 5,1%) şi China (158 miliarde USD şi 5,1%). Din nou, China a reuşit să avanseze pe locul patru în ierarhia celor mai mari importatori de servicii din lume, devansând Japonia (146 miliarde USD şi 4,7%).

Graficul 7: Principalii importatori[1] de servicii pe plan mondial, în 2009
(în miliarde USD)

Notă: [1] Estimări provizorii în cazul Chinei.
Sursă: Calcule bazate pe date ale Secretariatului OMC (WTO, 2010).

Aşadar, ca şi în cazul comerţului cu bunuri, în 2009, în ierarhia principalilor exportatori şi importatori de servicii din lume s-au produs unele mutaţii notabile, care s-au datorat mai ales ascensiunii Chinei în contextul consolidării performanţelor sale comerciale. Aceste evoluţii sunt cu atât mai semnificative cu cât, în ultimele decenii, la nivelul principalilor cinci exportatori/importatori de servicii din lume nu s-a produs nicio modificare.

2.3.2 Tendinţe în comerţul cu servicii al UE-27: o perspectivă globală

Potrivit estimărilor OMC – care includ atât comerţul UE-27 cu restul lumii (extra-UE), cât şi cel dintre ţările membre (intra-UE) –, volumul valoric al exporturilor de servicii ale UE-27 a scăzut cu 14% în 2009, totalizând 1.513 miliarde USD (după încetinirea creşterii de la 21% în 2007, la 11% în 2008). Importurile de servicii s-au comprimat cu 13% în 2009, cifrându-se la 1.329 miliarde USD (după încetinirea creşterii la 11% în 2008, de la 19% în 2007) (**Tabelul 4**). Declinul fluxurilor de servicii ale UE-27 din 2009 a depăşit media mondială, fiind mult mai accentuat şi comparativ cu SUA, ale căror exporturi şi importuri de servicii s-au diminuat cu 9%.

Spre deosebire de deficitele cronice ale balanţei comerciale în sfera bunurilor, UE-27 înregistrează sistematic solduri pozitive în schimburile sale comerciale cu servicii, ceea ce contribuie în mod constant la echilibrarea balanţei contului curent. În 2009, excedentul balanţei serviciilor a fost de 184 miliarde USD, în scădere cu 17% faţă de nivelul din 2008 (WTO, 2009, 2010).

Tabelul 4: Evoluţia comerţului cu servicii al UE-27 şi al unor ţări membre, comparativ cu SUA, în perioada 2007-2009 (în miliarde USD[1] şi %)

	Exporturi				**Importuri**			
	Valoare (mrd.USD)	**Modificări anuale** (în %)			**Valoare** (mrd.USD)	**Modificări anuale** (în %)		
	2009	**2007**	**2008**	**2009**	**2009**	**2007**	**2008**	**2009**
TOTAL MONDIAL	3.312	20	12	-13	3.115	19	13	-12
UE-27	1.513	21	11	-14	1.329	19	11	-13
Marea Britanie	240	20	2	-16	160	15	1	-19
Germania	215	18	11	-11	255	16	11	-10
Franţa	140	16	10	-14	124	16	10	-12
Spania	122	20	12	-14	87	20	9	-17
Italia	101	13	7	-15	114	21	8	-11
SUA	470	16	10	-9	331	8	8	-9

Notă: [1] Curs mediu anual de schimb (Londra): 1 EUR=1,3711 USD (2007); 1,4719 USD (2008); 1,3941 USD (2009).
Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

UE-27 ca entitate este principalul jucător pe piaţa globală a serviciilor, deţinând poziţia de cel mai mare exportator/importator de servicii din lume. În 2009, exporturile de servicii ale UE-27 (incluzând deopotrivă fluxurile extra şi cele intra-UE) au reprezentat 45,7% din cele globale, iar importurile respective 42,7%, fiind urmată de SUA (cu ponderi de 14,2% şi 10,6% în exporturile/importurile globale) şi, la o distanţă considerabilă, de China şi Japonia (**Tabelul 5)**. În timp ce în perioada 2005-2009, ponderile UE-27 în totalul mondial au manifestat o uşoară tendinţă de diminuare (deopotrivă la export şi la import) – ca de altfel şi cele ale SUA şi Japoniei – China a

reuşit să-şi majoreze în mod constant ponderea în comerţul global cu servicii, de la 3,0% la 3,9% la exporturi, şi de la 3,5% la 5,1% la importuri.

Tabelul 5: Evoluţia ponderii UE-27 în comerţul global cu servicii, comparativ cu cea a SUA, Japoniei şi Chinei, în 2005-2009 (în %)

	Exporturi					Importuri				
	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Total mondial[1]	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
UE-27[1]	47,0	46,6	47,1	46,6	45,7	44,6	43,9	44,1	43,7	42,7
SUA	14,6	14,3	13,9	14,0	14,2	12,0	11,8	10,9	10,5	10,6
Japonia	4,1	4,1	3,9	3,9	3,7	5,2	5,1	4,8	4,8	4,7
China[2]	3,0	3,3	3,7	3,7	3,9	3,5	3,8	4,2	4,4	5,1

Note: [1] Incluzând comerţul intra-UE; ponderile respective rezultă din raportarea tranzacţiilor totale cu servicii ale UE-27 (extra + intra) la totalul mondial, care la rândul său subsumează comerţul intra-UE; [2] Estimări provizorii.
Sursă: Calcule bazate pe datele Secretariatului OMC (WTO, 2008; 2009; 2010).

Dacă însă din totalul mondial şi, respectiv, din totalul UE-27 sunt excluse tranzacţiile intra-UE, ponderea UE-27 în comerţul global cu servicii devine mult mai mică, respectiv, de 26,6% la exporturi şi de 24,2% la importuri, la nivelul anului 2009, potrivit calculelor noastre. În acest caz, se modifică (în sensul creşterii) şi ponderile deţinute în exporturile/importurile globale de ceilalţi mari actori, şi anume: SUA (19,2% la export şi 14,0% la import), Japonia (5,1% şi, respectiv, 6,2%) şi China (5,3% şi, respectiv, 6,7%).

Trebuie subliniat faptul că ponderea UE-27 în comerţul global cu servicii este superioară celei care îi revine în comerţul global cu bunuri – reprezentând 44% în media exporturilor şi importurilor de servicii din 2009, comparativ cu media respectivă de 38% în cazul bunurilor –, ceea ce demonstrează o dată în plus poziţia importantă pe care o deţine UE-27 în schimburile comerciale cu servicii pe plan mondial.

Este relevant şi că în ierarhia principalilor 10 exportatori de servicii din lume, la nivelul anului 2009, 7 sunt ţări membre ale UE, respectiv: Marea Britanie (7,2% din exporturile mondiale), Germania (6,5%), Franţa (4,2%), Spania (3,7%), Italia (3,0%), Irlanda (2,9%) şi Olanda (2,8%). Aceleaşi 7 ţări membre figurează şi pe lista principalilor 10 importatori de servicii pe plan mondial, dar în altă ordine, respectiv: Germania (8,2% din importurile mondiale), Marea Britanie (5,1%), Franţa (4,0%), Italia (3,6%), Irlanda (3,3%), Olanda şi Spania (cu câte 2,8%).

Dacă se are în vedere lista principalilor 30 de exportatori/importatori de servicii din lume, 14 şi, respectiv, 12 ţări sunt membre ale UE. Dintre noile state membre, doar Polonia face parte din această listă, şi numai în cazul exporturilor (deţinând locul 29 pe plan mondial), cu un volum al exporturilor de 29 miliarde USD în 2009 şi o cotă de 0,9% din exporturile globale.

2.4 Cauzele prăbuşirii comerţului internaţional în contextul crizei

În intervalul de timp care s-a scurs de la declanşarea crizei globale şi, pe măsura evidenţierii tot mai clare a anvergurii efectelor sale asupra comerţului internaţional, au fost elaborate numeroase analize şi au fost avansate şi, respectiv, testate empiric multe ipoteze pentru explicarea scăderii atât de dramatice a comerţului mondial. S-a scris mult inclusiv despre cauzele responsabile pentru clivajul notabil care s-a manifestat între

evoluţia P.I.B. mondial şi cea a comerţului. În primele luni ale anului 2009, când cauzele prăbuşirii comerţului nu erau încă pe deplin clarificate, în cadrul dezbaterilor academice pe această temă au predominat mai ales două explicaţii: expansiunea reţelelor internaţionale de producţie controlate de corporaţiile transnaţionale (CTN) şi penuria de credite pe termen scurt. Ulterior, analizele s-au înmulţit, s-au diversificat şi s-au aprofundat, cristalizându-se tot mai pregnant factorii care au conlucrat în direcţia prăbuşirii schimburilor comerciale internaţionale. Cert este că, printre concluziile ferme care se desprind din bogata literatură conturată pe tema impactului crizei globale asupra comerţului mondial – şi care totodată întrunesc consensul analiştilor – se numără aceea că nici în criza economică a anilor 1930 şi nici în cea recentă, aflată acum pe punctul de a fi depăşită, comerţul nu a constituit o cauză proximă a contracţiei economice. Cu alte cuvinte, comerţul internaţional nu a fost cauza, ci una din victimele majore ale crizei financiare şi economice globale.

2.4.1 Factori determinanţi

Consensul care s-a cristalizat în rândul unui mare număr de specialişti din întreaga lume în ceea ce priveşte cauzele care au generat colapsul comerţului internaţional în 2009 se concentrează asupra unui complex de factori, contracţia puternică a ***cererii globale*** fiind indicată drept cauza primordială. Declinul cererii globale a fost determinat de amânarea bruscă – indusă de recesiunea economică – a achiziţionării în special de bunuri de consum durabile şi bunuri de investiţii (inclusiv părţi şi componente ale acestora). Acest factor a fost amplificat de efectele ***"structurale"*** şi de efectele de ***"sincronizare"***, în contextul cărora un rol central au jucat ***reţelele globale de producţie*** aflate în sfera de influenţă a CTN (Baldwin, 2009).[9] Este de remarcat faptul că atât rapoartele elaborate de Secretariatul OMC, cât şi analizele efectuate de experţii Comisiei Europene au evocat acelaşi set de factori cauzali pentru explicarea prăbuşirii fără precedent a comerţului internaţional în contextul crizei globale.[10]

Deşi în literatura de specialitate investigarea impactului crizei asupra comerţului internaţional cu servicii a beneficiat de o atenţie foarte scăzută, se poate aprecia că, în principiu, aceiaşi factori care au contribuit la colapsul comerţului mondial cu bunuri au cauzat şi prăbuşirea comerţului cu servicii în 2009. Dar, în acest din urmă caz, amploarea fenomenului a fost mult mai limitată. Chiar dacă în 2009 schimburile internaţionale cu servicii au evoluat, în linii generale, în baza aceluiaşi model ca cele din sfera bunurilor, există diferenţe importante între cele două mari categorii de fluxuri comerciale în privinţa anvergurii contracţiei sub impactul complexului de factori amintit mai sus, a rolului jucat de fiecare factor în parte, ca şi a canalelor de transmisie a şocurilor. Aceste diferenţe se explică, în ultimă instanţă, prin specificul schimburilor internaţionale din sfera serviciilor comparativ cu cele din domeniul bunurilor.

Revenind la setul de factori enumeraţi mai sus, să ne referim mai întâi la contracţia gravă a ***cererii globale*** – indicată în unanimitate drept cauza principală a colapsului comerţului internaţional în 2009. Slăbirea vertiginoasă a cererii din partea sectorului

[9] Într-o lucrare editată în preajma celei de-a 7-a Conferinţe ministeriale a OMC (de la Geneva, din 30 noiembrie-2 decembrie 2009), Baldwin (2009) a alcătuit un compendiu al rezultatelor ultimelor cercetări privind cauzele colapsului, consecinţele acestuia şi perspectivele comerţului internaţional. Aducând laolaltă contribuţiile unor economişti renumiţi din toată lumea, lucrarea are semnificaţia de a fi stabilit un consens remarcabil privind deopotrivă cauzele şi implicaţiile "marelui colaps al comerţului".

[10] Vezi în acest sens rapoartele OMC (WTO, 2009, 2010) şi prognoza economică din toamna anului 2009 a Comisiei Europene (European Commission, 2009).

privat a fost indusă de recesiunea economică globală, care a fost declanşată de criza financiară având ca epicentru SUA. Ceea ce a început în sectorul financiar al SUA s-a răspândit rapid asupra economiei reale, având repercusiuni globale.

Prăbuşirea cererii la nivel global, care a perturbat grav activitatea comercială şi evoluţia preţurilor, a fost exacerbată de turbulenţele de pe pieţele financiare globale, având drept rezultat creşterea costului creditului şi limitarea fondurilor disponibile pentru finanţarea comerţului. Numeroase ţări au avut de suferit de pe urma reducerii drastice a accesului la creditele destinate comerţului, mai ales în fazele de început ale crizei globale – un factor care a contribuit cu siguranţă la declinul comerţului în ultima parte a anului 2008 şi în prima parte a anului 2009.

Scăderea puternică a veniturilor din cauza recesiunii a constrâns atât gospodăriile, cât şi firmele să reducă cheltuielile destinate achiziţionării tuturor tipurilor de bunuri, şi în special a bunurilor de consum durabile (de exemplu, automobile) şi a bunurilor de investiţii (de exemplu, maşini şi echipamente) **(Tabelul 6)**. Achiziţionarea acestor produse a fost amânată, pe de o parte, ca reacţie la creşterea incertitudinii economice; pe de altă parte, achiziţionarea acestor categorii de bunuri este mult mai dependentă de condiţiile de creditare decât celelalte tipuri de produse. Dar indiferent de cauzele propriu-zise, declinul cererii pentru aceste produse a afectat pieţele care furnizează inputuri pentru producţia lor, mai ales produse din fier şi oţel. Reducerea cererii pentru aceste din urmă produse a fost asociată şi cu declinul din domeniul construcţiilor în ţările în care piaţa imobiliară a cunoscut o expansiune deosebită înainte de criză (de exemplu SUA, Marea Britanie, Irlanda şi Spania).

Tabelul 6: Evoluţia trimestrială a comerţului internaţional cu produse industriale, în 2008-2009 (modificări anuale în %, în USD)

	2008				2009		
	Trim.I	**Trim.II**	**Trim.III**	**Trim.IV**	**Trim.I**	**Trim.II**	**Trim.III**
Produse industriale	**15,7**	**18,6**	**13,2**	**-10,4**	**-27,6**	**-29,8**	**-21,5**
Produse din fier şi oţel	14,6	27,0	42,7	5,4	-37,3	-54,7	-55,0
Produse chimice	19,3	24,5	21,7	-5,9	-23,5	-24,4	-16,6
Echipamente birou&telecomunicaţii	10,0	13,2	7,2	-13,9	-28,4	-22,2	-15,3
Produse ale industriei auto	15,3	15,8	3,4	-26,0	-46,9	-45,6	-28,6
Maşini&echipamente industriale	21,9	22,7	15,7	-7,3	-28,8	-36,0	-31,9
Produse textile	10,3	8,9	3,4	-12,8	-26,9	-26,8	-17,3
Confecţii	10,3	11,4	7,9	-2,5	-10,4	-15,5	-12,1

Sursă: Secretariatul OMC (WTO, 2010).

Structura pe produse a declinului cererii globale, faptul că unele produse deţin o pondere disproporţionat de mare în comerţul mondial comparativ cu ponderea lor în producţia mondială, a contribuit la rândul său la comprimarea fluxurilor comerciale mondiale în raport cu producţia. Astfel, bunurile de consum durabile şi bunurile de investiţii reprezintă o fracţiune relativ mică din producţia globală, dar deţin o pondere relativ mare în comerţul mondial (WTO, 2010). În economia majorităţii ţărilor industrializate, bunurilor durabile le revin ponderi moderate, dar deţin în schimb ponderi substanţiale în comerţul internaţional. În SUA, de exemplu, bunurile durabile au deţinut 24% din P.I.B. real în 2008, în timp ce ponderea lor în comerţul SUA (excluzând energia) a fost de peste 60% în 2008 (Wang, 2010). Potrivit aceleiaşi surse, la nivelul

ţărilor membre ale OCDE, ponderea respectivă este de circa 70% în medie. Drept consecinţă, reducerea cererii pentru aceste produse a exercitat un impact mai mare asupra comerţului decât asupra P.I.B..

Din setul de argumente avansate ca explicaţie pentru colapsul comerţului internaţional, cel care a atras în măsura cea mai largă interesul analiştilor vizează intensificarea ***integrării verticale a producţiei în plan global,*** în strânsă legătură cu ***sporirea rolului reţelelor globale de producţie în comerţul internaţional***. Creşterea comerţului cu produse intermediare, ca rezultat al integrării verticale, este considerat drept unul din factorii majori care explică de ce comerţul mondial înregistrează în prezent schimbări mult mai ample decât P.I.B. mondial.[11] Cercetările recente au confirmat, de altfel, că accentuarea integrării verticale a producţiei în plan internaţional în contextual sistemelor globale de producţie gestionate de CTN conduce la creşterea fluxurilor comerciale în raport cu producţia, dat fiind faptul că implică producerea bunurilor în mai multe stadii consecutive (Yi, 2009).

Argumentul prezenţei crescânde a reţelelor globale de producţie în comerţul internaţional şi, respectiv, al efectului lor multiplicator asupra comerţului – ca factor major responsabil pentru amplificarea declinului acestuia – se regăseşte atât în prognoza din toamnă a Comisiei Europene (European Commission, 2009), cât şi în raportul Secretariatului OMC din martie a.c. Potrivit acestui argument, în contextul schimburilor comerciale care se desfăşoară prin intermediul reţelelor globale de producţie ale CTN, bunurile traversează graniţele naţionale de mai multe ori pe parcursul procesului de producţie înainte de a ajunge la destinaţia finală. Statisticile de comerţ înregistrează valoarea bunurilor de fiecare dată când acestea trec graniţele. Prin însumarea acestor date, în scopul calculării volumului total al comerţului mondial, rezultatul este inevitabil superior, în condiţiile în care bunurile respective fac obiectul schimburilor în cadrul sistemelor globale de producţie.

Deşi nu poate fi măsurat cu precizie din cauza lipsei de date adecvate, impactul acestei duble/multiple înregistrări este reflectat într-o largă măsură – potrivit OMC – de expansiunea deosebit de dinamică a exporturilor mondiale, care mai ales după anii ‘1980 au devansat sensibil ritmul de creştere a producţiei mondiale. După cum ilustrează **Graficul 1,** mai ales începând din 1985, comerţul internaţional raportat la valoarea P.I.B. mondial a sporit alert, cu aproape o treime între anii 2000 şi 2008, înainte de a se diminua în 2009, când exporturile mondiale au scăzut mai rapid decât producţia mondială (WTO, 2010).

Un alt element care a accentuat prăbuşirea comerţului internaţional în 2009 a fost natura **sincronizată** a acestui fenomen. Exporturile şi importurile tuturor ţărilor au scăzut în acelaşi timp, nelăsând nicio regiune neatinsă. Or, este evident că declinul comerţului mondial ar fi fost mult mai estompat, dacă contracţia în unele regiuni ale lumii ar fi fost contrabalansată de creşteri în altele, ceea ce nu s-a întâmplat. Pe de altă parte, natura sincronizată a declinului este strâns asociată atât cu prezenţa crescândă a sistemelor globale de producţie, cât şi cu noile tehnologii din domeniul informaţiei şi comunicaţiilor, care permit producătorilor dintr-o regiune să reacţioneze instantaneu la condiţiile de piaţă din orice altă parte a lumii. Dacă, de regulă, aceşti factori contribuie la bunăstarea în plan global şi naţional, întrucât încurajează utilizarea mai eficientă a

[11] Potrivit estimărilor OMC, ponderea produselor intermediare în comerţul mondial (excluzând combustibilii) a fost în medie de circa 40% în 2008, dar această proporţie poate varia la nivelul ţărilor în curs de dezvoltare, în funcţie de specializarea lor la export. Astfel, de exemplu, în Taiwan, ponderea respectivă a fost de 65% la import şi de 71% la export în 2008, ceea ce înseamnă că aproximativ două treimi din comerţul său s-a derulat cu produse intermediare (WTO, 2009c).

resurselor limitate, în cazul colapsului comerţului este posibil să fi contribuit mai curând la accelerarea extinderii recesiunii economice (WTO, 2010).

În timp ce opiniile analiştilor converg într-o largă măsură atunci când apreciază că impactul crizei asupra comerţului a fost mai rapid şi mai profund din cauza rolului crescând al reţelelor globale de producţie în comerţul internaţional, experţii Comisiei Europene au avansat părerea că acest mecanism s-ar putea dovedi, totodată, o forţă motrice de natură să conducă la o redresare sincronizată a comerţului global (European Commission, 2009).

2.4.2 Protecţionismul: o cauză posibilă a colapsului comerţului internaţional?

Printre argumentele avansate de economişti ca explicaţie pentru colapsul comerţului internaţional în 2009 au figurat inclusiv cele legate de intensificarea ***măsurilor protecţioniste*** impuse de guvernele diferitelor ţări sub impactul crizei economice şi financiare globale. Dar, opiniile care se înscriu pe această linie de argumentaţie au fost, şi continuă să fie divergente.

Astfel, potrivit ultimei diagnoze a OMC asupra comerţului, din martie 2010, un aspect pozitiv al evoluţiilor din 2009 în plan comercial l-a constituit tocmai absenţa oricărui indiciu major privind creşterea barierelor comerciale ridicate de membrii săi ca reacţie la consecinţele crizei. Conform rezultatelor ultimului raport al OMC asupra activităţii sale de monitorizare a evoluţiei protecţionismului în plan global, fenomenul manifestă certe semne de diminuare începând din ultimul trimestru al anului 2009, datele statistice publicate relevând că numărul măsurilor care restricţionează comerţul introduse în diferitele ţări a scăzut în ultimele luni (**Caseta 1)**.

În timp ce imaginea asupra protecţionismului curent zugrăvită de numeroşi analişti este similară cu cea a OMC, nu sunt puţine nici vocile care susţin că nu se manifestă nicio slăbire a presiunilor protecţioniste, ci dimpotrivă, acestea nu au încetat nicio clipă de la declanşarea crizei financiare. Mai mult decât atât, economiştii reprezentând acest din urmă curent de opinie apreciază că, spre deosebire de protecţionismul clasic, tipic anilor 1930, măsurile de combatere a crizei iniţiate de guvernele diferitelor ţări îmbracă acum noi forme de protecţie, mult mai subtile şi lipsite de transparenţă, care discriminează împotriva firmelor, forţei de muncă şi investitorilor străini. Totodată, ei trag un semnal de alarmă că sunt în creştere practicile de recurgere la formele de protecţie legală, adică admise şi, respectiv, nesancţionate de regulile/disciplinele OMC (precum măsurile antidumping, taxele compensatorii sau măsurile de salvgardare (Baldwin şi Evenett, 2009). De altfel, această din urmă tendinţă reiese clar şi din datele statistice furnizate de OMC, prezentate în **Caseta 1**. Iar concluziile ultimului raport elaborat (în februarue 2010) de *Global Trade Alert* – un organism independent care monitorizează politicile care afectează comerţul mondial şi care reuneşte economişti de elită din toată lumea – nu fac decât să reconfirme tendinţele de escaladare a protecţionismului pe plan internaţional, manifestat frecvent sub o formă deghizată (Evenett, 2010).

Caseta 1: Date recente privind protecţionismul comercial

Potrivit celui de-al doilea raport al OMC destinat G-20 – elaborat în colaborare cu OCDE şi ONU şi publicat în martie 2010, menit a monitoriza evoluţiile din sfera politicilor comerciale în contextul crizei –, evoluţia protecţionismului comercial prezintă semne de atenuare pe plan internaţional. Datele statistice ale OMC arată că ponderea importurilor mondiale afectate de măsurile protecţioniste în perioada septembrie 2009-februarie 2010 a scăzut la 0,4%, de la 0,8% în octombrie 2008-octombrie 2009.

Raportul evidenţiază că numărul total al noilor investigaţii antidumping (care de regulă atrag după sine majorări ale taxelor vamale de import) s-a redus la 152 în 2009, de la 193 în 2008. În schimb, a crescut numărul celor iniţiate de UE (de la 17 în 2008, la 19 în 2009), SUA (de la 16 la 19) şi China (de la 14 la 19).

Pe de altă parte, numărul noilor investigaţii privind taxele compensatorii (care vizează importurile subvenţionate) a înregistrat o creştere importantă, de la 8 în 2008 la 26 în 2009, deşi până acum ţările membre ale OMC au recurs într-o măsură mult mai mică la aceste instrumente comparativ cu taxele antidumping. La această creştere au contribuit în special SUA (cu un număr de 13 în 2009, faţă de 3 în 2008), UE (6 faţă de 1) şi China (cu 4, în premieră). De asemenea, a sporit semnificativ (de la 5 la 12) şi numărul noilor investigaţii iniţiate în vederea impunerii de măsuri de salvgardare. În fine, a sporit substanţial – de la 1.272 în 2008, la 1.489 în 2009 – numărul barierelor comerciale netarifare (precum măsurile sanitare şi fitosanitare, barierele tehnice) notificate la OMC. În acest context, s-a remarcat China, care a impus 80 de noi măsuri restrictive (mai ales din motive de securitate alimentară) în intervalul septembrie 2009-februarie-2010, comparativ cu numai 5 în acelaşi interval al anului precedent.

O veste liniştitoare însă este aceea că ţările membre ale OMC nu au impus noi măsuri directe de restricţionare a comerţului internaţional cu servicii, iar unele ţări (precum Australia, China şi Indonezia) au iniţiat noi măsuri de liberalizare a regimurilor lor investiţionale, în scopul încurajării ISD.

Sursa: WTO, OECD, UNCTAD (2010).

Dar indiferent de taberele în care se poziţionează, analiştii, în unanimitate, atrag atenţia asupra pericolului pe care îl prezintă recrudescenţa protecţionismului pentru procesul de redresare – încă destul de firav – a economiei mondiale şi a comerţului internaţional. Este încă vie amintirea crizei economice din anii ‘1930, când politicile comerciale orientate către interior şi protecţionismul au condus la prelungirea şi adâncirea recesiunii. Or, acest lucru nu s-a mai întâmplat în prezent. Mai mult decât atât, în comparaţie cu Marea Depresiune a anilor ‘1930, viteza cu care se desfăşoară în prezent procesul de redresare a economiei globale şi, implicit, a comerţului internaţional, este remarcabilă, după cum confirmă toate estimările şi proiecţiile elaborate pe plan internaţional de la începutul anului 2010.

2.5 Perspective privind evoluţia comerţului internaţional

După recesiunea puternică, atotcuprinzătoare şi sincronizată în plan global, care s-a manifestat între sfârşitul anului 2008 şi începutul anului 2009, un număr tot mai mare de ţări au înregistrat creşteri trimestriale pozitive ale P.I.B., concomitent cu redresarea notabilă a producţiei industriale şi a comerţului internaţional. Pieţele internaţionale de capital şi-au revenit la rândul lor, primele de risc la împrumuturi s-au înscris pe o pantă descendentă, iar aversiunea faţă de risc s-a atenuat. Potrivit raportului ONU din ianuarie a.c., economia mondială “este în curs de însănătoşire”, iar ultima diagnoză a OMC, din

martie a.c., confirmă la rândul său că producţia mondială şi comerţul internaţional "se află în prezent într-o fază de convalescenţă".

De la începutul anului 2010, s-au acumulat tot mai multe semnale că economia mondială îşi revine din cea mai gravă recesiune postbelică, înscriindu-se pe traiectoria unei revigorări durabile. Dacă până nu de mult procesul de redresare a fost alimentat mai curând de pachetele de stimulente injectate în economiile lumii, în ultimul timp s-au înmulţit semnele încurajatoare că şi cererea privată a început să-şi revină, mai ales în Asia şi SUA. Percepţiile optimiste asupra mersului economiei mondiale se reflectă, pe de o parte, în estimările şi prognozele favorabile elaborate pe plan internaţional[12], iar, pe de altă parte, în revizuirile recente, în sens pozitiv, ale prognozelor efectuate de mai multe organisme economice internaţionale, incluzând Banca Mondială[13] şi FMI.

FMI – care şi-a revizuit în sus, încă la sfârşitul lunii ianuarie 2010, proiecţiile privind evoluţia economiei mondiale în 2010-2011 (comparativ cu cele din toamna anului 2009)[14] – a operat în aprilie a.c. noi modificări în sensul îmbunătăţirii prognozei privind perspectivele economiei mondiale pe termen scurt. Astfel, raportul său din aprilie 2010 subliniază din nou faptul că viteza redresării economice în plan global a evoluat mult mai rapid decât aşteptările, dar în mod diferenţiat pe regiuni şi ţări. În aceste condiţii, FMI se aşteaptă ca procesul de redresare cu mai multe viteze să continue şi în viitor. Potrivit noilor sale proiecţii, creşterea economică pe plan global ar urma să fie de circa 4,25% în 2010 şi 2011 – ceea ce echivalează cu o revizuire în sus cu 1 punct procentual în raport cu previziunile din octombrie 2009. În acelaşi timp, însă, experţii FMI avertizează că perspectivele activităţii economice rămân neobişnuit de incerte, iar riscurile se menţin (IMF, 2010b). De altfel, în numeroase declaraţii de presă făcute de reprezentanţii FMI în decursul primului trimestru al anului 2010, aceştia au atras atenţia asupra faptului că procesul de redresare este încă fragil şi se manifestă inegal în lume. Astfel, creşterea pieţelor emergente – în frunte cu cele din Asia, incluzând China şi India – este mai viguroasă, în timp ce în economiile avansate creşterea continuă să fie lentă şi încă dependentă de măsurile guvernamentale de stimulare. Şi, nu în ultimul rând, oficialităţile FMI au lansat şi avertismentul că ţările riscă să recadă în recesiune în cazul în care măsurile anticriză ar fi retrase prea devreme.

[12] Astfel, raportul ONU din ianuarie a.c. anticipează o creştere a PIB global (real) cu 2,4% în 2010 (United Nations, 2010), iar conform proiecţiilor OMC din martie a.c., aceasta ar urma să fie de 2,9% (WTO, 2010).

[13] În aprilie 2010, Banca Mondială a îmbunătăţit estimările privind creşterea economică în 2010 pentru toate economiile emergente din Asia de Est şi Pacific (primele care şi-au revenit de pe urma crizei) de la 7,8%, la 8,7% (The World Bank, 2010).

[14] Potrivit estimărilor revizuite ale FMI de la sfâşritul lunii ianuarie a.c., redresarea economiei mondiale, puternic afectată de doi ani de criză financiară şi economică globală, apare ca fiind mai rapidă decât se anticipase, urmând să sporească cu 3,9% în 2010 (3,1% conform proiecţiilor din octombrie 2009) şi cu 4,3% în 2011 (faţă de 4,2%). Pentru SUA, cifrele pentru 2010 au fost mărite la 2,7% (de la 1,5%), al Chinei la 10% (9%), al Zonei euro la 1% (0,3%), iar în cazul Japoniei au rămas neschimbate (-1,7%) (IMF, 2010a).

2.5.1 Perspectivele comerţului internaţional în 2010: între optimism moderat şi optimism exagerat

Proiecţiile OMC. Potrivit ultimelor proiecţii ale OMC, comerţul mondial urmează să crească în 2010 cu 9,5% în termeni de volum, revenindu-şi după cel mai abrupt declin înregistrat în perioada postbelică. Exporturile ţărilor dezvoltate sunt prevăzute să sporească cu 7,5% în 2010, iar exporturile generate de restul lumii (incluzând economiile în curs de dezvoltare şi CSI) cu 11%, pe măsură ce economia mondială se redresează după recesiune. Expansiunea viguroasă a fluxurilor comerciale internaţionale este aşteptată să contribuie la recuperarea parţială – dar nu integrală – a terenului pierdut în 2009, când criza a cauzat contracţia cu peste 12% a acestora în termeni reali.

Presupunând că în economia globală nu vor interveni alte perturbaţii majore, comerţul mondial ar urma să se reînscrie pe o traiectorie ascendentă până la sfârşitul anului 2010, deşi o oarecare deviere de la trendul său precedent va continua să persiste. Proiecţia OMC privind creşterea volumului exporturilor mondiale cu 9,5% în 2010 se bazează pe premisa reluării creşterii P.I.B. global, estimată la 2,9%, precum şi a menţinerii stabilităţii preţurilor ţiţeiului şi a cursurilor de schimb. Economiştii OMC nu exclud însă alternativa revizuirii prognozei privind comerţul, în funcţie de evoluţiile economice din următoarele luni, fie neaşteptat de pozitive sau negative. Dar, aşa cum apreciază aceiaşi economişti, chiar şi un ritm de creştere a volumului comerţului internaţional de 9,5% în 2010 este insuficient pentru reîntoarcerea la nivelurile perioadei premergătoare crizei, şi nici chiar creşterea cu 11% în cazul ţărilor în curs de dezvoltare nu poate asigura acest deziderat. Totuşi, doi ani de creştere în condiţiile unor asemenea ritmuri susţinute ar avea ca rezultat depăşirea nivelurilor istorice din 2008. În schimb, ţările dezvoltate ar avea nevoie de trei ani de creştere pentru realizarea acestui obiectiv.

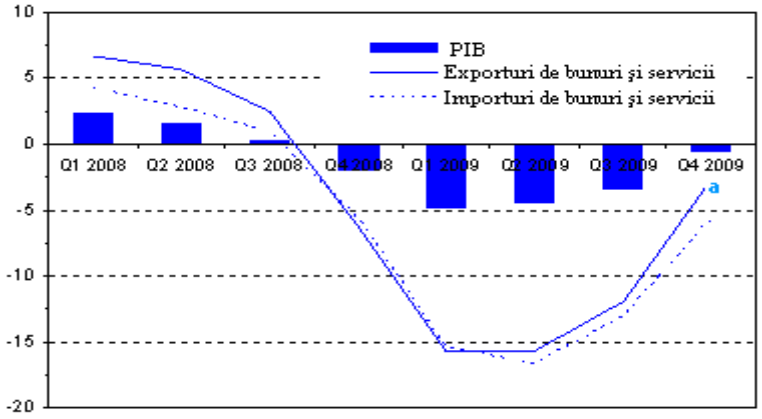
De altfel, prognozele OMC privind comerţul internaţional sunt dependente într-o măsură mult mai mare de rezultatele economice ale ţărilor dezvoltate decât de cele ale ţărilor în curs de dezvoltare, din cauza ponderii sensibil mai mari a primului grup de ţări în comerţul internaţional. După cum se poate constata din **Graficul 8**, estimările privind creşterea exporturilor sunt susţinute de modelul de prognoză bazat pe seriile de date ale Secretariatului OMC, care prevede o creştere a importurilor de bunuri şi servicii de circa 9,5% pentru ţările membre ale OCDE (în baza statisticilor balanţelor de plăţi).

În fine, însuşi Secretariatul OMC precizează în ultimul său raport că în economia mondială se menţin riscuri semnificative, motiv pentru care prognoza s-ar putea dovedi exagerat de optimistă, evocând în acest sens posibilitatea creşterii în continuare a preţurilor ţiţeiului, ca şi a aprecierii/deprecierii principalelor monede, precum şi posibilele evoluţii adverse pe pieţele financiare. După cum, există şi posibilitatea ca performanţele comerţului să fie superioare prognozei (de exemplu, în cazul în care rata şomajului ar scădea mai rapid în ţările dezvoltate în raport cu aşteptările).

Proiecţiile ONU. Prognoza OMC apare ca fiind exagerat de optimistă şi dacă este comparată cu proiecţiile ONU din ianuarie a.c.. Potrivit acestora din urmă, creşterea volumului exporturilor mondiale ar urma să fie mult mai ponderată în 2010, respectiv, de 5,5%, în condiţiile unei redresări moderate a producţiei mondiale şi, respectiv, ale unei creşteri reale a P.I.B. mondial cu 2,4% (conform scenariului de bază). Prin prisma acestor proiecţii, pierderile totale înregistrate de comerţul internaţional în perioada 2008-2010, comparativ cu situaţia în care s-ar fi menţinut trendul de creştere anterior şi nu ar fi intervenit criza, vor fi de aproximativ 5.000 miliarde USD: cu alte cuvinte, circa 8% din valoarea produsului mondial brut anual (United Nations, 2010).

Întrucât, pe de o parte, estimările ONU privind evoluţia comerţului în 2009 sunt foarte apropiate de cele ale OMC, iar, pe de altă parte, proiecţiile publicate de OMC pentru 2010 nu sunt defalcate nici pe grupurile de economii/regiuni geografice şi nici pe cele două modalităţi de exprimare a evoluţiei comerţului (în termeni de volum şi, respectiv, de valoare), **Tabelul 9** prezintă perspectivele comerţului internaţional în 2010 în baza proiecţiilor ONU.

Graficul 8: Evoluţia P.I.B. real şi a comerţului în ţările membre ale OCDE, în 2008-2009 (modificări anuale în %)

Notă: [a] Estimări bazate pe date disponibile.
Sursă: Proiecţii ale OCDE, preluate de Secretariatul OMC (WTO, 2010).

Proiecţiile FMI. Ultimele proiecţii ale FMI, din aprilie a.c. – care prevăd pentru 2010 un ritm de creştere a volumului comerţului internaţional (bunuri şi servicii) de 7% (6,1% în 2011) – se situează între cele două extreme, respectiv: *optimismul exagerat* (reprezentat de proiecţiile OMC din martie a.c.) şi *optimismul moderat* (reprezentat de proiecţiile ONU din ianuarie a.c.).

Tabelul 9: Evoluţia exporturilor/importurilor de bunuri, pe plan mondial şi pe marile grupuri de economii/regiuni, în 2008-2010 (modificări anuale în %)

Economii/ regiuni	Valoare[1]						Volum					
	Exporturi			Importuri			Exporturi			Importuri		
	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]
Total mondial	15,3	-23,9	10,6	16,0	-23,6	10,7	2,8	-12,6	5,5	3,1	-12,3	6,4
Economii dezvoltate	12,4	-22,7	9,0	12,4	-24,1	9,2	3,3	-15,2	4,9	0,1	-12,3	3,9
America de Nord	10,5	-24,1	11,3	7,0	-26,7	14,6	4,3	-13,5	7,6	-4,1	-12,7	9,1
UE + restul Europei	12,5	-21,4	7,8	13,3	-22,5	7,5	2,6	-13,2	2,6	1,0	-11,7	2,0
Asia dezvoltată	15,6	-27,5	13,1	22,2	-26,9	6,8	4,8	-26,1	11,5	7,1	-14,7	1,5
Economii în tranziţie	36,4	-44,6	13,9	31,3	-40,2	11,0	2,6	-9,6	1,9	14,8	-35,9	12,1
Europa de Sud-Est	25,5	-26,9	12,0	21,6	-30,2	11,0	9,8	-20,2	5,0	7,9	-23,0	3,9
CSI	37,4	-46,0	14,5	32,7	-42,3	11,2	1,6	-8,0	1,5	16,0	-32,7	4,6
Economii	17,0	-22,7	12,4	21,3	-20,5	12,5	2,1	.-8,9	6,5	7,5	-10,1	7,4

Economii/ regiuni	Valoare[1]						Volum					
	Exporturi			Importuri			Exporturi			Importuri		
	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]	2008	2009[2]	2010[3]
în Dezvoltare												
America Lat/Caraibe	14,9	-31,0	9,9	21,2	-25,1	12,2	-0,4	-11,1	4,2	8,1	-14,9	7,5
Africa	28,7	-30,9	15,3	33,1	-19,5	11,3	3,4	-2,4	5,8	17,5	-7,9	6,1
Asia de Vest	26,3	-33,7	17,3	28,0	-26,6	7,0	-2,3	-6,3	3,0	13,1	-15,7	1,7
Asia de Est/Sud	13,8	-16,6	11,6	18,5	-18,2	13,8	3,1	-9,4	7,6	5,2	-8,0	8,6

Note: [1] Exprimată în USD; [2] Estimări parţiale; [3] Proiecţii conform scenariului de bază.
Sursă: United Nations (2010).

Noile proiecţii ale FMI vizând evoluţia comerţului internaţional în 2010 şi 2011, ilustrate în **Tabelul 10,** se bazează pe o creştere economică în plan global de 4,2% în 2010 (4,3% în 2011), după un declin al producţiei mondiale de 0,6% în 2009. În acelaşi timp, FMI porneşte de la premisa că economia mondială îşi va continua procesul de redresare, dar cu viteze diferenţiate, în funcţie de regiuni şi de ţări.[15] Pe cale de consecinţă, în economiile avansate, creşterea economică este aşteptată să fie de 2,3% în 2010 (2,4% în 2011), după un declin al producţiei de 3,2% în 2009; în cazul economiilor emergente şi în curs de dezvoltare, proiecţiile prevăd o creştere economică de 6,3% în 2010 (6,5% în 2011), după o creştere modestă de 2,4% în 2009 (IMF, 2010b).

Tabelul 10: Evoluţia volumului comerţului internaţional, pe marile grupuri de economii, în 2008-2011(modificări anuale în %)

Mondial/grupuri de economii	2008	2009	2010[1]	2011[1]
Comerţul mondial[2] (bunuri şi servicii)	2,8	-10,7	7,0	6,1
Importuri				
Economii avansate	0,6	-12,0	5,4	4,6
Economii emergente & în dezvoltare	8,5	-8,4	9,7	8,2
Exporturi				
Economii avansate	1,9	-11,7	6,6	5,0
Economii emergente & în dezvoltare	4,0	-8,2	8,3	8,4

Note: [1] Proiecţii; [2] Media modificărilor anuale (în %) ale exporturilor şi importurilor.
Sursă: IMF (2010b).

În fine, este de subliniat şi faptul că indicatorii calculaţi recent de **OCDE** confirmă la rândul lor continuarea redresării economiei mondiale şi relansarea comerţului, deşi cu viteze diferenţiate în regiunile şi ţările lumii. Potrivit raportului interimar din aprilie a.c., preţurile produselor de bază s-au stabilizat, încrederea cercurilor de afaceri s-a îmbunătăţit, condiţiile financiare s-au ameliorat, iar comerţul global şi-a revenit, având

[15] Astfel, în timp ce revigorarea economică este modestă în numeroase economii avansate, procesul este mai robust în majoritatea economiilor emergente şi în curs de dezvoltare. Dintre ţările avansate, SUA se află într-o poziţie mult mai bună de start comparativ cu Europa sau Japonia. În cadrul grupului de ţări emergente şi în curs de dezvoltare, Asia se află în fruntea plutonului, în timp ce alte regiuni/ţări din cadrul acestui grup (precum ţările emergente din Europa) sunt rămase în urmă. Spre exemplu, creşterea economică a SUA este anticipată a fi de 3,1% în 2010 (2,6% în 2011), comparativ cu un declin de 2,4% în 2009, spre deosebire de UE, unde PIB va spori doar cu 1% în 2010 (1,8% în 2011), după o contracţie de 4,1% în 2009 (IMF, 2010b).

perspective favorabile de expansiune. Este interesant de notat că, potrivit noilor estimări, în majoritatea marilor economii ale OCDE activitatea economică s-a dinamizat începând din ultimul trimestru al anului 2009 (cu excepţia notabilă a Zonei euro), nu în ultimul rând datorită faptului că ţările membre ale OCDE au beneficiat, *prin intermediul comerţului*, de creşterea dinamică a activităţii economice din majoritatea economiilor emergente, inclusiv China, India şi Brazilia. Pe de altă parte, raportul interimar al OCDE atenţionează asupra fragilităţii redresării, menţionând un număr de factori care, pe termen scurt, ar putea afecta revigorarea economiei mondiale şi, implicit, a comerţului internaţional, precum: slăbirea sprijinului venit din partea refacerii stocurilor; suspendarea unor măsuri de stimulare fiscală; afectarea în continuare a cererii private din cauza creşterii lente a creditului şi a dificultăţilor asociate pieţelor forţei de muncă (OECD, 2010).

2.5.2 Câteva remarci privind premisele relansării durabile a comerţului

Declinul de mare anvergură al volumului producţiei globale şi colapsul comerţului internaţional sub impactul crizei financiare şi economice globale au necesitat puternice reacţii în termeni de politici fiscale şi monetare din partea guvernelor din întreaga lume, precum şi o intensă activitate de coordonare a acestora în plan global. Deşi aceste măsuri extraordinare par a fi avut succes în prevenirea unui adevărat dezastru în economia globală, numeroşi specialişti, inclusiv ai OMC, consideră că aceste politici de susţinere vor trebui retrase, în perspectivă. După cum, la fel de important este ca şi pe viitor guvernele ţărilor lumii să se abţină de la introducerea de noi restricţii în calea comerţului internaţional, întrucât orice creştere a protecţionismului comercial ar periclita consolidarea procesului de redresare economică şi relansarea comerţului.

Neîndoielnic, lumea de azi este mult mai dependentă de comerţ, iar guvernele lumii nu-şi mai pot permite acceptarea implicaţiilor pe care le-ar presupune sfidarea comerţului. Mai mult decât atât, în prezent există – spre deosebire de anii ‘1930 – un cadru instituţional bine definit, care în afară de OMC (care gestionează regulile comerciale internaţionale şi coordonează politicile comerciale în plan mondial), include şi alte organizaţii şi organisme internaţionale menite a asigura cooperarea la nivel global. Rolul important jucat de aceste instituţii a fost demonstrat cu prisosinţă în ultimii doi ani, cântărind greu în reînscrierea economiei şi comerţului mondial pe făgaşul creşterii. Chiar dacă, în principiu, guvernele naţionale pot recurge la acţiuni de restricţionare a comerţului şi fără a încălca obligaţiile asumate în OMC, regulile multilaterale au meritul de a fixa un prag care nu poate fi depăşit decât cu preţul lezării sistemului. Şi, aşa cum a ţinut să sublinieze de curând Pascal Lamy, directorul general al OMC, este şi mai important faptul că OMC a creat o adevărată “cultură în materie de cooperare” (WTO, 2010b).

Dar, în pofida faptului că regulile comerciale multilaterale au rezistat relativ bine în faţa presiunilor protecţioniste în timpul crizei, iar sistemul comercial multilateral a contribuit substanţial la promovarea unor politici economice sănătoase şi la cooperarea internaţională, adoptarea unei atitudini pasive din partea comunităţii internaţionale nu se justifică. În economia globală se menţin încă numeroase dificultăţi, iar şomajul este aşteptat să înregistreze niveluri ridicate şi în cursul anului 2010 în multe ţări.[16] Or, este

[16] Citând surse ale Organizaţiei Mondiale a Muncii, Secretariatul OMC estimează la 27 milioane persoanele care şi-au pierdut locurile de muncă în anul 2009, ceea ce a contribuit la majorarea numărului total al şomerilor în plan global la un nivel record, de 200 milioane (WTO, OECD, UNCTAD, 2010).

cât se poate de evident că guvernele diferitelor ţări ale lumii vor fi confruntate în continuare cu presiuni protecţioniste**,** mai ales dacă situaţia şomajului nu se va ameliora. Tocmai de aceea, acum se impune ca această "cultură a cooperării" asociată sistemului OMC să conducă la finalizarea Rundei Doha, începută încă din 2001. Întrucât presupune îmbunătăţirea regulilor/disciplinelor OMC şi adaptarea lor la noile realităţi din economia mondială, un asemenea demers ar contribui în mod substanţial la prevenirea protecţionismului, după cum eşecul său s-ar putea dovedi costisitor la scară globală. Şi, "deşi perspectivele economice sunt încurajatoare, iar comerţul pare a fi o componentă esenţială a redresării, trebuie evitată orice deraiere a procesului de revigorare economică prin protecţionism", pentru a-l cita din nou, în încheiere, pe directorul general al OMC, Pascal Lamy.

Bibliografie

Baldwin, R. (2009) (Ed.), The Great Trade Collapse: Causes, Consequences and Prospects, CEPR, November, London, A VoxEU.org Publication.

Baldwin, R., Evenett, S., J. (2009) (Eds.), The Collapse of Global Trade, Murky Protectionisn, and the Crisis: Recommendations for the G20, CEPR, March, London, A VoxEU.org Publication..

European Commission (2009), European Economic Forecast – Autumn 2009, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, Commission Staff Working Document, 10/2009.

Evenett, S., J. (2010) (Ed.), Will Stabilisation Limit Protectionism? The 4th GTA Report, February, 2010.

IMF (2010a), IMF Revises Up Global Forecast to Near 4% for 2010, IMF Survey online, January 26, 2010.

IMF (2010b), World Economic Outlook April 2010, Rebalancing Growth, Washington, D.C., April 2010.

OECD (2009), OECD Economic Outlook, Interim Report, March 2009, Paris.

OECD (2010), What is the Economic Outlook for OECD Countries? An Interim Assessment, 7th April 2010, Paris.

The World Bank (2010), World Bank Raises Growth Forecast for Developing East Asia. Updated 08/04/2010. Accesibil la: http://news.xin.msn.com/en/singapore/article.aspx?cp-documentid=4018103

United Nations (2010), World Economic Situation and Prospects 2010, United Nations, New York, January.

Wang, Jian (2010), Durable Goods and the Collapse of Global Trade, Economic Letter - Insights from the Federal Reserve Bank of Dallas, Vol. 5, No. 2, February 2010. Disponibil la: http://dallasfed.org/research/eclett/2010/el1002.html

WTO (2008), International Trade Statistics – 2008, Geneva.

WTO (2009), World Trade 2008, Prospects for 2009, PRESS Release/554, 23 March 2009, Geneva.

WTO (2009b), World Trade Report 2009 – Trade Policy Commitments and Contingency Measures, Geneva.

WTO (2009c), International Trade Statistics – 2009, Geneva.

WTO (2010), INTERNATIONAL TRADE STATISTICS, "Trade to Expand by 9,5% in 2010 After a Dismal 2009", PRESS Release/598, 26 March 2010, Geneva.

WTO (2010b), WTO NEWS: SPEECHES, DG PASCAL LAMY, Multilateral Trading System and the Threat of Protectionism in Times of Economic Crisis, 15 April, Geneva.

WTO, OECD, UNCTAD (2010), Second Report on G20 Trade and Investment Measures, 8 March, Geneva.

Yi, Kei-Mu (2009), The Collapse of Global Trade: the Role of Vertical Specialisation, în: Baldwin, R., Evenett, S.J. (2009) (Eds.), The Collapse of Global Trade, Murky Protectionsim, and the Crisis: Recommendations for the G20, CEPR, A VoxEU.org Publication.

3. EVOLUŢIA CONJUNCTURII ECONOMICE ÎN PRINCIPALELE ŢĂRI MEMBRE OCDE ÎN ANUL 2009 ŞI PREVIZIUNILE ACESTEIA ÎN 2010-2011

3.1. STATELE UNITE ALE AMERICII

Rodica VELCIU

Evoluţia situaţiei economice în 2009

În semestrul II al anului trecut, economia americană a depăşit perioada celei mai severe recesiuni postbelice, astfel că, după patru trimestre consecutive de scădere a produsului intern brut, în cel de-al treilea trimestru al anului 2009 s-a înregistrat prima creştere anualizată, de 2,2%, iar în cel de-al patrulea trimestru de 5,6%. **Pe ansamblul anului 2009, cea mai puternică economie a lumii a înregistrat o reducere absolută de 2,4%, reprezentând cea mai mare scădere a produsului intern brut din 1946 până în prezent.**

Profesorul Nouriel Roubini, economistul care a estimat magnitudinea crizei financiare globale, este de părere că evoluţia încurajatoare din ultimul trimestru al anului trecut, deşi la prima vedere pare impresionantă, dacă cifrele sunt „analizate arată, de fapt, foarte deprimante şi sărace". „Saltul" din ultimul trimestru a fost susţinut de *reluarea procesului de constituire a stocurilor, revirimentul industriei auto determinat de programul iniţiat de guvern, de înlocuire a autovehiculelor uzate şi de reluarea ritmului de creştere a exporturilor*.

Miliardarul american , Warren Buffett, unul dintre cei mai respectaţi oameni de afaceri din Statele Unite, care a ştiut să folosească oportunităţile oferite de criza economică şi financiară, declara la mijlocul lunii noiembrie 2009, că panica financiară care a cuprins întreaga lume a luat sfârşit, chiar dacă economia SUA continuă să se bâlbâie. "Panica financiară a fost depăşită ", a spus cel care se află pe locul doi în rândul bogaţilor lumii, în cadrul unui eveniment găzduit de canalul de televiziune CNBC (Consumer News and Business Channel) la facultatea de business a Universităţii Columbia. El a menţionat însă că, în acest moment sunt oportunităţi mult mai mari de investiţii în SUA decât în afara SUA, subliniind faptul că economia americană reprezintă o piaţă cu mult mai mare decât oricare alta.[17]

După un an 2008 în care efectele crizei financiare, bancare şi bursiere s-au propagat în întreaga economie americană, anul 2009 nu a debutat sub auspicii mai favorabile. Sumele enorme de bani injectate în sistemul bancar şi în alte sectoare ale economiei nu păreau a da roade. Vânzările de locuinţe la mâna a doua s-au redus cu 5,5% în ianuarie 2009, atingând nivelul cel mai scăzut de după iulie 1997. Totodată, preţul mediu al locuinţelor a scăzut drastic, cu 15%[18]. America afişa un nou peisaj:

[17] De altfel, miliardarul american şi-a confirmat încrederea în puterea de revenire a economiei americane făcând cel mai mare pariu din viaţa sa, prin achiziţionarea, la 5 noiembrie 2009 a operatorului de căi ferate Burlington Norhern Santa Fe, pentru care a plătit 27 miliarde dolari. "Vor veni mai mulţi oameni în ţara asta, peste 10, 20, 30 de ani. Vor transporta tot mai multă marfă, iar calea ferată reprezintă cel mai ecologic şi ieftin mijloc de transport", a afirmat Buffett, arătând că transportul feroviar utilizează o treime din combustibilul necesar camioanelor şi poluează mai puţin, iar un tren poate acoperi capacitatea a 280 de camioane. Buffett a cerut totodată guvernului Statelor Unite să nu "răsfeţe" companiile care au nevoie de pachete de salvare pentru a supravieţui sau a-şi conserva capitalul.

[18] Vezi: *Etas-Unis: les reventes de* logements au plus depuis 12 ans", La Tribune, 25.02.2009.

„oraşele de corturi" proliferau ca urmare a faptului că numeroşi americani, rămaşi fără slujbe, cu locuinţele luate de bancă se mutau în corturi la marginea oraşelor.

Recesiunea, care a debutat ca o criză a locuinţelor, când mulţi americani nu îşi mai puteau plăti ipotecile, a cuprins întreaga economie. Piaţa imobiliară s-a prăbuşit, atingând în luna mai 2009 nivelul minim, cu 74% sub cel maxim, înregistrat în 2006. Indicele de preţ imobiliar Case-Shiller pentru primele 20 de arii metropolitane americane a scăzut cu 32% în aceeaşi perioadă[19]. Constructorii, în efortul de a reduce oferta de locuinţe noi, pe o piaţă supasaturată, au coborât deschiderea de noi şantiere de locuinţe cu 79% sub nivelul maxim atins în 2006. Totuşi, la mijlocul anului 2009, au apărut semne uşoare de redresare pe pieţele imobiliare[20]. Stabilizarea prognozată a pieţei imobiliare era de aşteptat să impulsioneze consumul privat, redus drastic în semestrul I al anului.

Investiţiile în economie au suferit un şoc de o magnitudine similară cu cea a investiţiilor rezidenţiale. Cheltuielile de capital pentru echipamente şi software şi-au început declinul încă de la începutul anului 2008, în timp ce investiţiile din construcţii au scăzut din a doua parte a anului 2008.

Potrivit estimărilor Departamentului american al Comerţului, scăderea cu 2,4% a ritmului P.I.B. în 2009 reflectă cu precădere contribuţiile negative ale: investiţiilor din sectorul nerezidenţial, exporturilor, investiţiilor productive private, investiţiilor rezidenţiale şi a cheltuielilor personale de consum. Efectul acestora a fost parţial compensat de contribuţia pozitivă a cheltuielilor guvernamentale la nivel federal[21].

Profitul companiilor s-a diminuat cu 3,8% în cursul anului 2009, comparativ cu „prăbuşirea" de 11,8% înregistrată în 2008. Impozitele pe venitul companiilor au sporit cu 7,7% în 2009, faţă de scăderea drastică de 35,3% înregistrată în 2008.

Datorită faptului că producţia de bunuri a suferit un îndelungat declin în SUA în ultimele două decenii, pierderea de locuri de muncă în acest sector a devenit dramatică în ultimii doi ani şi **peste opt milioane de americani au rămas şomeri de la debutul recesiunii, în decembrie 2007**. Chiar şi unii dintre cei ce conduc companii care şi-au mutat deja producţia în străinătate, au început să tragă semnale de alarmă. "Trebuie să acordăm o atenţie serioasă producţiei şi exporturilor. Este un imperativ naţional", spunea Jeffrey R. Immelt, preşedinte şi director executiv al General Electric, recunoscând că GE a fost avantajat de operaţiunile sale din afara SUA. Preşedintele Obama, acceptând aceasta viziune, susţine că "lupta pentru producţia de bunuri este lupta pentru viitorul Americii".

Dar SUA sunt depăşite de toate statele industrializate - cu excepţia Franţei - în ce priveşte ponderea producţiei industriale în totalul activităţii economice - 13,9%, potrivit unui raport al Băncii Mondiale, în scădere cu 4% în ultimul deceniu. Recesiunea începută în urmă cu doi ani a contribuit decisiv la acest declin. **Producţia industrială a scăzut cu 17,3% în 2009, cea mai drastică reducere din timpul unei recesiuni, după criza din anii '30**. Până acum, totuşi, Administraţia Obama nu a venit cu un plan concret care să combată declinul. În loc de aceasta, a avut iniţiative ad-hoc - salvarea

[19] Indicii Case-Shiller sunt un ansamblu de indici care urmăresc preţurile imobilelor rezidenţiale din SUA, pentru imobile de aceeaşi calitate. Există un indice naţional, câte un indice pentru cele mai importante arii metropolitane din SUA, un indice compozit al primelor 10 arii metropolitane şi un indice compozit al primelor 20 arii metropolitane din SUA. Indicii sunt calculaţi ca medie mobilă pe trei luni

[20] Vezi: *„World Economic Situation and Prospects 2010"*, United Nations, New York, January 2010.

[21] Vezi: U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis-New Release, March 26,2010. BEA's Web site.

producătorilor auto General Motors şi Chrysler - şi cu planul de stimulare a energiei verzi, prin sprijinirea producerii de componente, ca turbinele eoliene şi panourile solare.

Pe lângă energie, Administraţia Obama are în vedere şi ceea ce Lawrence H. Summers, directorul Consiliului Economic Naţional, a descris drept "elementele unei politici de sprijinire a producţiei". Salvarea sectorului auto, cu toate improvizaţiile care au însoţit-o, a dat semnalul că Administraţia, probabil, va face la fel cu orice alt mare producător pe care îl consideră prea mare (sau prea important) ca să îl lase să cadă şi că va susţine şi tranziţia către alte industrii a furnizorilor acestor giganţi căzuţi.

În primul său discurs privind *"Starea naţiunii"*, ţinut pe 28 ianuarie 2010 în faţa Congresului, după un an de mandat în fruntea executivului american, preşedintele Barak Obama s-a concentrat asupra celor mai presante chestiuni privind situaţia economică a ţării. El a subliniat contextul dificil în care şi-a început mandatul, marcat de angajamente în două războaie (Irak şi Afganistan) pe plan extern şi debutul unei recesiuni pe plan intern, care risca să se transforme într-o a doua Mare Criză. Totodată, acesta a încercat să sublinieze că măsurile luate pentru combaterea crizei economice, cum ar fi adoptarea unui masiv pachet de stimulare fiscală (care a amplificat deficitul bugetar şi datoria publică a SUA), precum şi salvarea de la faliment a băncilor ameninţate cu insolvabilitatea au făcut obiectul unui consens politic şi reprezintă o continuare a politicilor Administraţiei republicane care l-a precedat. În opinia sa, ***economia americană are nevoie de alt motor de creştere. Exporturile şi investiţiile în economie sunt principalele căi de redresare.***

Combaterea şomajului, reducerea taxelor pentru persoanele cu venituri mici, necesitatea extinderii asigurării medicale de stat şi adoptarea unui plan de îngheţare a cheltuielilor publice pentru a nu periclita parametrii macroeconomici au fost principale măsuri economice punctate de Barack Obama.

Cea mai mare problemă a Administraţiei Obama a fost faptul că americanii nu mai vedeau vreo perspectivă de ieşire din recesiune. Cele 787 de miliarde USD, acordate de Congres la începutul lui 2009, nu şi-au îndeplinit principala promisiune - de a "salva" două milioane de locuri de muncă. Miliardele respective nici nu au încetinit creşterea şomajului, nici nu au redus numărul de locuinţe care sunt preluate de bănci, din imposibilitatea debitorilor de a-şi plăti ipotecile.

În cursul anului 2009, în toate statele americane s-a înregistrat creşterea şomajului, cu excepţia Districtului Columbia (capitala federală). **O zecime din populaţia activă a SUA nu are de lucru**, iar şomajul trece de 10% în 16 state. După ce concedierile au dat impresia că se "temperează" în noiembrie, în luna decembrie, 39 de state din 50 au înregistrat creşteri. Cele mai afectate state au fost Michigan, unde şomajul se situează la 14,6%, Nevada (13%), Rhode Island (12,9%) şi California (12,4%).

Un american concediat trebuie să aştepte, în medie, cel puţin 29,1 săptămâni până la găsirea unei noi slujbe, arată o statistică a Departamentului american al Muncii. (Situaţia nu era chiar "disperată", dacă se ia în considerare durata - între un minim de 46 şi un maxim de 79 săptămâni - în care statele oferă ajutoare de şomaj).

Rata şomajului se situa la 10% din totalul forţei de muncă active la sfârşitul lunii decembrie 2009, aproape dublu faţă de nivelul înregistrat în decembrie 2008 (5,8%).

Pesimismul americanilor a fost în mare parte provocat de faptul că economia trecea prin schimbări fundamentale şi nu era clar cât succes va avea această "tranziţie". Începând cu anii '80, prosperitatea americanilor a depins de expansiunea cheltuielilor de consum şi de imobiliare, finanţate pe credit. Cota lor se ridica în 1991 la 70% din P.I.B..

În 2005, ajunsese la 76%. Acest impuls s-a oprit, deoarece multe familii s-au supraîndatorat, au cheltuit prea mult şi au economisit prea puţin.

O sursă mai profundă a pesimismului cetăţenilor americani o reprezintă *trauma provocată de criză*. În contrast cu alte recesiuni postbelice, teama a cuprins şi familiile cu venituri mai ridicate, care au văzut cum li se prăbuşesc economiile investite în acţiuni pe bursele de valori şi preţul proprietăţilor imobiliare, cum le dispar sau le sunt ameninţate locurile de muncă. ***Pierderea generală a 8,4 milioane de locuri de muncă de la declanşarea crizei a fost devastatoare ca amploare şi durată.*** Aproape jumătate dintre şomerii cu vârste între 45 şi 64 de ani nu şi-au găsit un loc de muncă mai bine de şase luni. O treime dintre ei au fost şomeri mai mult de un an. Planurile multor familii au fost date peste cap. Publicaţiile americane abundă de poveşti ale falimentelor personale sau ale marilor companii. Necazurile neanticipate i-au făcut pe americani mai pesimişti. Oameni şi companii au devenit mai precauţi, reticenţi faţă de situaţiile imprevizibile.

La sfârşitul lunii februarie 2010, Senatul american a aprobat programul elaborat de Partidul Democrat, în valoare de 15 miliarde de dolari, prin care se încearcă revigorarea pieţei muncii. Programul a fost aprobat cu 70 voturi pentru şi 28 voturi împotrivă. Prin această măsură, angajatorii vor fi scutiţi de la plata unor taxe pentru noii angajaţi care au fost în şomaj timp de 60 de zile sau mai mult. De asemenea, banii vor fi alocaţi pentru proiecte publice de infrastructură.

Rata inflaţiei, măsurată prin indicele preţurilor de consum, a înregistrat în 2009, o scădere absolută de 0,3%, (comparativ cu o creştere de 3,8% în 2008). Deflaţia produsă a permis Sistemului Federal de Rezerve (FED) să menţină nivelul apropiat de „zero" al ratei dobânzii, în efortul de impulsionare a creşterii economice. Pe tot parcursul anului 2009, FED-ul a menţinut nivelul ratei dobânzii la fondurile federale stabilit la sfârşitul anului 2008 ***la 0,25 - 0%, cel mai redus nivel din existenţa de 95 de ani a acestuia***.

Planuri şi măsuri anticriză

În *Septembrie 2008,* FED a alocat ***85 de miliarde de dolari societăţii de asigurări AIG, aflată în prag de faliment***. În schimb, statul prelua 79,9% din capitalul fostului lider mondial din acest domeniu.

În *Octombrie 2008,* **este iniţiat aşa numitul *Plan Paulson, care prevedea mobilizarea a 700 de miliarde de dolari, destinate iniţial achiziţionării de credite neperformante***. Ulterior, acest plan s-a numit **Programul TARP (*Troubled Assets Relief Program)***, *în sopul gestionării procedurilor de repartizare a ajutoarelor financiare acordate de statul american pentru diminuarea efectelor crizei*. Principalele prevederi ale acestui program erau:

- achiziţionare strategică şi selectivă de acţiuni, titluri şi obligaţiuni;
- finanţarea creditelor acordate băncilor regionale, credite ce nu pot fi rambursate;
- crearea unui program de asigurare care să acopere acţiunile cu risc ridicat;
- sprijin prioritar sectorului imobiliar, pentru a evita ca familiile americane să-şi piardă locuinţele; fonduri destinate întreprinderilor private care cumpără sau investesc în sectoarele afectate de criză.

La capătul mai multor săptămâni de dezbateri şi după o serie de discuţii cu preşedinţii companiilor, în *decembrie 2008,* ***Congresul SUA aprobă un ajutor de urgenţă de 15 miliarde de dolari principalilor producători americani de automobile,***

Ford, Daimler şi Chrysler, mult sub solicitările constructorilor, care ceruseră 40 de miliarde.

În luna f*ebruarie 2009,* Congresul adoptă ***planul de relansare economică, în valoare totală de 787 de miliarde de dolari şi elaborat de echipa noului preşedinte al SUA, Barack Obama.*** Acest plan prevedea cheltuirea a 500 de miliarde dolari în 2009 şi restul în 2010. Cheltuielile pe care acest program le-a alocat în fiecare dintre aceşti doi ani reprezintă 2,5% din P.I.B.. Programul prevedea următoarele:

- o valoare totală, care se cifrează la 787 miliarde dolari, din care o treime reprezintă reduceri de taxe, iar două treimi cheltuieli guvernamentale. Programul se întinde pe o perioadă de doi ani;
- fiecare american ce câştigă mai puţin de 200.000 de dolari pe an va primi o reducere de taxe în valoare de 500 de dolari, iar familiile beneficiază de reduceri însumând 1000 de dolari. Aceste reduceri de taxe (în valoare totală de 275 miliarde dolari) vor impulsiona consumul, care generează două treimi din P.I.B.;
- 119 miliarde dolari vor merge către administraţiile celor 50 de state ale SUA, în principal pentru a acoperi cheltuielile legate de sistemul de sănătate şi cele administrative (bugetele statelor componente ale SUA nu pot înregistra deficit);
- pentru Educaţie sunt alocaţi 117 miliarde dolari;
- 106 miliarde vor fi alocate categoriilor celor mai afectate de criză (şomeri, asigurări sociale);
- în infrastructură se vor investi 90 miliarde de dolari, în sectorul energetic 54 miliarde, iar în cercetare 16 miliarde;

Acest plan se adăuga celui de 700 de miliarde de dolari deja aprobat la sfârşitul anului 2008 însă, dată fiind situaţia extrem de dificilă în care se afla economia SUA, mulţi economişti au fost de părere că nici măcar aceste aproape 800 de miliarde nu vor fi suficiente şi susţineau necesitatea alocării a peste 2.000 de miliarde de dolari pentru a readuce economia în faza de creştere.

Mai sunt necesare noi planuri de stimulare economică?

La sfârşitul lunii noiembrie 2009, Nouriel Roubini declara că cea mai grea perioadă a recesiunii a luat sfârşit, însă guvernul Statelor Unite trebuie să introducă un nou program de stimulare economică, pentru a reduce şomajul. El considera că SUA au nevoie de un al doilea pachet de măsuri de stimulare, până la sfârşitul anului, pentru a combate creşterea ratei şomajului, care se apropia de 10%, maximul ultimelor trei decenii. Economiile dezvoltate "au depăşit greul" sau se apropie de acest moment, însă relansarea va fi "anemică", iar Statele Unite vor rămâne în recesiune pentru tot restul anului, arăta Roubini[22].

"Există o luminiţă la capătul tunelului, Statele Unite şi economia mondială trec prin momentul de «bottoming out». Iar această luminiţă nu reprezintă, măcar de data asta, un tren care se apropie". El a adăugat că, din multe puncte de vedere, "ce-i mai rău a trecut" în ceea ce priveşte condiţiile economice şi financiare.

De asemenea, el a mai afirmat că piaţa forţei de muncă din Statele Unite va continua să se deterioreze până la finele anului 2009, iar noul program de stimulare s-ar putea ridica la 200-250 miliarde de dolari. Roubini anticipa creşterea ratei şomajului peste pragul de 10% până la sfârşitul lui 2009, cu efecte negative severe asupra cererii interne şi sectorului de retail.

[22] Vezi: *„Roubini Says U.S. Economic Recession Seems to Be Over",* www.bloomberg.com, 27.10.2009.

Preşedintele FED, Ben Bernanke, afirma că expansiunea economică se poate să nu fie suficient de puternică pentru a reduce şomajul, indicând că Banca Centrală nu va putea recupera curând banii pe care i-a pompat în economie[23]. "Companiile îşi reduc personalul temându-se că, odată cu retragerea stimulentelor guvernamentale, câştigurile se vor micşora."

La rândul său, Warren Buffett aprecia că economia americană are nevoie de un al doilea plan de relansare[24]. Vom avea o şi mai mare rată a şomajului, iar relansarea economiei nu se va produce prea curând", declara miliardarul american la jumătatea anului 2009.

La începutul lunii decembrie 2009, Barack Obama a anunţat cel de-al doilea program de stimulare fiscală a economiei al Administraţiei sale (al treilea de la declanşarea crizei în SUA), care avea ca obiectiv principal reducerea şomajului şi încurajarea creşterii economice. Acest ***plan de relansare economică, îşi propunea să creeze şi să protejeze nu mai puţin de 3,5 milioane de locuri de muncă*** şi prevedea o serie de noi cheltuieli publice, în special pentru autostrăzi şi poduri şi o reducere uşoară a fiscalităţii pentru firmele mici, care urma să fie scutite de impozitul pe profitul reinvestit.

La programul de stimulare propriu-zis, care se ridica la peste 150 miliarde de dolari, se adăuga un nou pachet de cheltuieli guvernamentale, destinate extinderii asistenţei pentru şomaj şi a celei pentru sănătate, cât şi ajutoare pentru guvernele statelor federale şi municipalităţi. Aceste măsuri ar însuma 200-250 miliarde de dolari. Planul a fost însă criticat de nenumărate ori din cauza problemelor pe care le ridică deficitul bugetar federal. Obama şi-a apărat decizia, motivând că SUA nu au altă cale decât "să cheltuiască până ies din recesiune". Banii pentru noul plan de stimulare fiscală ar urma să vină din fondurile TARP, care au fost returnate de bănci în ultima perioadă, ca urmare a bilanţurilor contabile.

La 22 martie 2010, Camera Reprezentanţilor a adoptat ***proiectul de lege referitor la reforma sistemului de asigurări medicale***, oferind o victorie legislativă majoră preşedintelui Barack Obama. Reprezentanţii au adoptat textul - versiunea aprobată de Senat în 24 decembrie 2009 - cu o majoritate de 219 voturi, cu trei mai multe decât cele 216 voturi necesare pentru a trece proiectul de lege.

Reforma va permite garantarea unei asigurări medicale pentru 32 de milioane de americani care în prezent nu beneficiază de acest drept. Obiectivul este ca 95% dintre americanii cu vârsta sub 65 de ani să aibă o asigurare în caz de boală. Cei mai în vârstă sunt deja protejaţi prin sistemul de asigurare publică, Medicare. De asemenea, va obliga persoanele fizice să-şi facă o asigurare privată, în caz contrar riscând să plătească o penalizare anuală. Noul sistem oferă deduceri de impozite pentru micile întreprinderi, pentru ca acestea să finanţeze asigurarea de sănătate a salariaţilor lor şi acordă ajutor familiilor mai modeste. Companiile de asigurări nu vor mai putea refuza să asigure o persoană bolnavă.

Asigurarea medicală universală nu există în Statele Unite, unde circa 36 de milioane de cetăţeni nu au o asigurare de sănătate, situaţie pe care acest proiect de lege aprobat de Camera Reprezentanţilor încearcă să o schimbe, cel puţin pentru 32 de milioane dintre ei.

În cursul anului **2009, dolarul american** s-a depreciat faţă de monedele principalilor parteneri comerciali. Situaţia dramatică prin care a trecut economia

[23] Vezi*: „Feds may say recession over but not job losses"*, Business Report, 27.10.2009.
[24]Vezi: *"Warren Buffett Backs Second Stimulus"*, www.abcnews.go.com, 9.07.2009.

americană, falimentele răsunătoare şi scandalurile de pe pieţele financiare a făcut ca tot mai des analiştii financiari să îşi pună întrebarea dacă dolarul îşi mai poate menţine mult timp statutul de monedă de rezervă a lumii. „Cursul de schimb al dolarului ar putea să scadă la doar 50 de yeni până anul viitor – declara Daisuke Uno, analist-şef la Sumitomo Mitsui Banking Corporation, cea de-a treia bancă japoneză ca mărime – iar în cele din urmă ar putea să îşi piardă statutul de monedă de rezervă a lumii[25].

Mai mult, cele mai mari state emergente – Brazilia, Rusia, India şi China - aşa-numitul grup BRIC, s-au declarat în favoarea înlocuirii dolarului în tranzacţiile internaţionale cu o monedă de cont, compusă din media ponderată a principalelor valute ale lumii, pe baza Drepturilor Speciale de Tragere (DST) ale FMI.

Rezervele valutare ale Chinei, cele mai mari din lume, au atins un nou nivel record, de 2.273 miliarde de dolari, după ce au crescut, în trimestrul al treilea 2009, cu 141 miliarde de dolari. Avansul s-a datorat deprecierii dolarului, care a determinat creşterea valorii fondurilor deţinute de China în yeni şi euro, precum şi intrărilor de fonduri străine [26]. Majorarea deţinerilor în valută evidenţiază dezechilibrele dintre schimburile comerciale şi investiţii, iar dimensiunea rezervelor valutare ale Chinei face dificilă o trecere de la constituirea de fonduri în dolari la alte monede, consideră analiştii UBS (65% din rezervele valutare chineze sunt în dolari).

După numai câteva luni, percepţia pieţelor valutare cu privire la dolarul american s-a schimbat la 180 de grade. După primul trimestru al anului 2010, dezechilibrele bugetare ale ţărilor Uniunii Europene şi mai ales problemele cu care se confruntă Zona Euro ca urmare a enormelor datorii acumulate de Grecia, Spania şi Portugalia au făcut ca problemele dolarului să fie eclipsate. Din ce în ce mai mulţi analişti se aşteaptă ca moneda americană să câştige teren anul acesta comparativ cu majoritatea valutelor.

Deşi deficitul bugetar al Statele Unite este încă enorm, relansarea economică este mai puternică decât în ţările Uniunii Europene sau în Japonia. Acest lucru, alături de incertitudinile care planează asupra Zonei Euro, ar putea spori atractivitatea dolarului american pe planul investiţiilor şi al "facturării" schimburilor comerciale internaţionale.

Viziunea asupra dolarului s-a schimbat în asemenea măsură încât cursul de schimb al monedei nu a fost deloc afectat de vestea potrivit căreia China a vândut în decembrie un volum record de obligaţiuni emise de guvernul de la Washington. Deficitul bugetar al Statelor Unite, estimat la 1.600 miliarde dolari, respectiv 9,2% din P.I.B. în 2010, va avea în continuare o influenţă negativă asupra evoluţiei dolarului. Analiştii susţin însă că nu mărimea absolută a datoriei este cea care contează, ci dimensiunile sale relative. În condiţiile în care Zona Euro, Marea Britanie şi Japonia se confruntă cu datorii guvernamentale în creştere, dolarul demonstrează că este cea mai bună alegere. Totodată, există perspective ca situaţia financiară a Statelor Unite să se îmbunătăţească, în special dacă relansarea economică va fi mai puternică decât s-a anticipat, permiţând astfel reducerea cheltuielilor cu stimulentele economice şi majorarea veniturilor din impozite.

Cu ocazia Forumului Economic al ţărilor din Regiunea Asia-Pacific din noiembrie 2009, preşedintele american a făcut apel la ţările asiatice să participe la reechilibrarea economiei mondiale şi să îşi reformeze modelele economice, bazate în principal pe exporturi. "Nu putem urma aceleaşi politici care au dus la o creştere dezechilibrată. Dacă vom face acest lucru, vom continua să trecem din criză în criză", a

[25] Vezi: *„U.S. Dollar Falls to 14-Month Low vs Currency Basket",* 14.10.2009, www.cnbs.com
[26] Vezi: *„The Dollar Meeting No One Talks About"*, 12 10.2009, www.cnbc.com.

adăugat Obama. Declaraţia a fost făcută în contextul în care SUA deficitul comercial se menţinea la cote ridicate, ceea ce impunea urgenţa relansării exporturilor americane, mai ales către Asia, cu care americanii au o balanţă comercială puternic deficitară.

Volumul schimburilor comerciale externe s-a diminuat puternic în cursul anului **2009.** Potrivit datelor publicate de Organizaţia Mondială a Comerţului la sfârşitul lunii martie 2010[27], exporturile SUA s-au cifrat la 1.057 miliarde dolari în 2009, cu 18% mai mici decât în 2008, iar importurile au atins "doar" 1.604 miliarde dolari, fiind în scădere cu 26% faţă de 2008. Drept urmare, **deficitul balanţei comerciale a SUA s-a redus cu aproape 50%, la 378,6 miliarde dolari** faţă de 695,9 miliarde de dolari în 2008. Acesta reprezintă cel mai redus deficit comercial din 2001 până în prezent. "A fost înregistrată o scădere a comerţului în timpul recesiunii. Cred că este o dovadă în plus că ne aflăm într-un proces de recuperare", susţine Scott Brown, economist şef la compania Raymond James and Associates din SUA.

Deficitul balanţei de plăţi curente s-a diminuat în 2009 la 419,9 miliarde de dolari (cel mai redus deficit din 2001 până în prezent) de la 706,1 miliarde de dolari în 2008. Reducerea s-a datorat, în principal, diminuării deficitului balanţei comerciale.

Costurile planurilor de salvare ale economiei au determinat o sporire a **deficitului bugetar la un record de 1.400 de miliarde de dolari în anul financiar 2008-2009** – încheiat la 31 septembrie 2009 - (7,9% din P.I.B.). "Odată cu revenirea economiei, intenţionez să iau măsuri drastice pentru reducerea deficitului pe termen lung al Statelor Unite, pentru că o creştere susţinută prin îndatorare este incompatibilă cu prosperitatea durabilă", a declarat Obama.

În anul financiar 2009-2010 (care se va încheia la 30 septembrie 2010), deficitul bugetar al SUA va urca până la aproape 1.600 de miliarde de dolari (reprezentând 9,2% din P.I.B.), cel mai ridicat nivel înregistrat vreodată. Alimentat de pachetul de stimulente de 787 de miliarde de dolari şi de reducerea veniturilor fiscale, pe fondul recesiunii, deficitul se va deteriora puternic faţă de nivelul de 455 de miliarde de dolari atins în 2008. Casa Albă a anunţat că deficitul va continua să crească, însumând în perioada 2010-2019 peste 9.000 de miliarde de dolari.

Proiectul de buget pentru 2011, care impune reduceri ale unor cheltuieli, ajutând în acelaşi timp la crearea de locuri de muncă, reflectă "dificultăţile grave pe care le traversează Statele Unite. Suntem în război, economia noastră a pierdut peste şapte milioane de locuri de muncă în ultimii ani, iar statul nostru este îndatorat grav, ceea ce nu poate fi calificat decât drept un deceniu pierdut", a subliniat preşedintele într-o intervenţie publică de la Casa Albă.

Proiectul prevede cheltuieli de 3.721 miliarde de dolari, în creştere cu 3% faţă de exerciţiul financiar în curs. Deficitul bugetar pentru 2011 urmează să se reducă la 1.267 de miliarde (7,3% din P.I.B.), cu obiectivul de revenire la 4,2% din P.I.B. în 2013, la sfârşitul mandatului lui Obama. "În urmă cu 10 ani aveam un excedent bugetar de peste 200 de miliarde, cu proiecţii de excedente în viitor. Dar în ultimii 10 ani, Administraţia precedentă şi Congresele precedente au pus la punct un program costisitor de compensare a medicamentelor, a adoptat reduceri masive de impozite pentru cei bogaţi şi a plătit două războaie ", a spus preşedintele american.

Obama a evocat şi gravitatea situaţiei economice şi a şomajului cu care s-a confruntat echipa sa în momentul învestirii în funcţie, la începutul anului 2009, care l-au obligat să îşi amâne programul de reducere a deficitelor. "Nu trebuie doar să depăşim această criză. Trebuie să ne ocupăm de lipsa de responsabilitate care a

[27] Vezi: WTO – „Trade Report", 31 March 2010.

determinat-o", a subliniat Obama, promiţând că nu va lansa politici care nu vor fi finanţate şi va identifica domeniile în care se face risipă. "Nu putem continua să cheltuim ca şi cum deficitele nu au consecinţe. Ca şi cum irosirea nu ar avea importanţă, ca şi cum dolarii câştigaţi cu greu de contribuabili pot fi consideraţi fără valoare, ca şi cum am putea ignora aceste dificultăţi. Este timpul ca Washingtonul să răspundă aceloraşi criterii ca familiile şi companiile americane. Este timpul să scutim ceea ce putem, să cheltuim ceea ce trebuie şi să trăim din nou potrivit mijloacelor noastre", a conchis el.

În acest context, el a decis înghețarea salariilor principalilor colaboratori ai Casei Albe, un gest simbolic față de americanii care suferă de pe urma crizei economice. Totodată, Obama a anunţat suspendarea pe o perioadă de trei ani a unei părţi din cheltuielile bugetare, începând din 2011. După reluarea creşterii economice, executivul american mizează pe o majorare a veniturilor fiscale cu 19% în 2011, la 2.567 miliarde dolari.

În aprilie 2010, preşedintele FED, Ben Bernanke, cerea Comisiei de buget a preşedintelui Barack Obama să caute modalităţi de schimbare a sistemului de taxe în vederea punerii în practică a unui plan de reducere a deficitului bugetar, cât mai curând posibil. Bernanke a pus accent pe faptul că o economie este mai puternică doar în condiţiile în care taxele nu sunt prea ridicate şi sunt colectate eficient, echitabil şi transparent.

Perspective 2010-2011

Preşedintele Barack Obama s-a declarat optimist în legătură cu perspectivele economiei Statelor Unite în 2010, însă a recunoscut că situaţia economică ar putea duce la nemulţumire şi frustrare în rândul populaţiei. "A trebuit să salvăm un sistem financiar al cărui faliment ar fi putut agrava lucrurile. A trebuit să luăm măsuri fără precedent la începutul anului 2009 pentru a stabiliza economia. Sunt satisfăcut să văd că economia a revenit pe creştere şi că perspectivele sunt mai bune pentru 2010".

Pentru perioada următoare se menţin perspective de stabilizare a pieţei forţei de muncă, pe fondul procesului de relansare graduală. Cu toate acestea, condiţiile se vor menţine dificile (rata şomajului va rămâne la un nivel ridicat) dat fiind că economia va evolua la un ritm sub potenţial.

Fostul preşedinte al Sistemului Federal de Rezerve (FED), Alan Greenspan, susţine că procesul de redresare a economiei Statelor Unite va fi unul lent, arătându-se preocupat de continua scădere a cursului acţiunilor la bursele americane de valori. "Este important să ne amintim că nivelul cursului acţiunilor nu reprezintă simple profituri pe hârtie, ci au de fapt un impact extrem de important asupra activităţii economice", a declarat Greenspan. "Rata şomajului se va menţine probabil în jurul a 9% sau 10% în cea mai mare parte a acestui an", a adăugat fostul preşedinte al FED.

Potrivit unui sondaj al publicaţiei americane "Wall Street Journal", analiştii de peste ocean sunt de părere că economia Statelor Unite se îndepărtează încet de scenariul unei recesiuni în formă de "W", însă în 2010 creşterea economică va fi lentă, iar numărul şomerilor va rămâne ridicat. Aceştia consideră că sunt şanse reduse ca SUA să-şi revină rapid după cea mai severă recesiune postbelică . Riscul reintrării în recesiune (evoluţie în formă de "W") este, de asemenea, foarte redus.

Cel mai probabil scenariu este cel al unei reveniri economice fără forţă, caracterizată de o creştere lentă şi prea slabă pentru a permite o îmbunătăţire sensibilă a situaţiei şomajului. Analiştii intervievaţi de "Wall Street Journal" prognozează că

produsul intern brut va creşte cu 3% în 2010, ritm insuficient pentru reducerea ratei şomajului sub 9,4% până la sfârşitul lunii decembrie 2010. Mai mult, în următorii cinci ani, rata şomajului nu va scădea sub 5,8%, nivel considerat foarte ridicat pentru economia americană.

La rândul său, FED a modificat, în creştere, evoluţia ritmului P.I.B. pentru 2010, de la 2,8 la 3,5%. În schimb, şi-a înrăutăţit, de la 9,5 la 9,7%, estimarea referitoare la rata şomajului, pentru aceeaşi perioadă.

La începutul lunii februarie 2010, ministrul de finanţe, Timothy Geithner, a apreciat că şansele revenirii recesiunii sunt slabe, asigurând că semnele de relansare percepute în vară marchează începutul procesului de vindecare a economiei.

Industria prelucrătoare a crescut pentru a şaptea lună consecutiv în luna februarie 2010, confirmând procesul de relansare lentă a economiei. Cu toate acestea, indicatorul calculat de Institute for Supply Management a scăzut în februarie la 56,5 p. (de la 58,4 p. în ianuarie), situându-se totodată sub estimările analiştilor (57,9 p.), fapt care atrage atenţia asupra sustenabilităţii şi a ritmului de relansare a acestui sector. În acelaşi timp, sectorul serviciilor a cunoscut o accelerare.

Relansarea economiei americane este confirmată şi de evoluţia indicatorilor din sfera consumului: cheltuielile de consum, creditul de consum. Cheltuielile de consum au crescut pentru a 4-a lună consecutiv în ianuarie. Raportat la decembrie, cheltuielile de consum au crescut cu 0,5%, peste estimările analiştilor (0,4%).

Piaţa forţei de muncă indică o relativă stabilizare, în contextul relansării graduale a economiei. În luna ianuarie 2010, rata şomajului a scăzut la 9,7% din totalul populaţiei active faţă de 10% în luna decembrie. Deşi numărul de locuri de muncă s-a redus în februarie cu 36 mii, rata şomajului a rămas la nivelul de 9,7%. În industria prelucrătoare numărul de locuri de muncă a crescut pentru a 2-a lună consecutiv în februarie, cu 1 000. Pe de altă parte, în sectorul construcţiilor şi în sectorul financiar numărul locurilor de muncă s-a redus cu 64 de mii, respectiv 10 mii.

Piaţa imobiliară a înregistrat o evoluţie mixtă în primele două luni ale anului 2010. Pe de o parte, solicitările de credite ipotecare au crescut pentru prima oară în luna februarie (pe fondul declinului costurilor de finanţare). Pe de altă parte, numărul contractelor de vânzare/cumpărare de case a scăzut în luna ianuarie cu 7,6%, evoluţie care atrage atenţia cu privire la evoluţia acestui sector în lunile următoare. Printre principalii factori de risc pentru evoluţia pieţei imobiliare în perioada următoare se menţionează: condiţiile dificile la nivelul pieţei forţei de muncă şi a pieţei creditului, apropierea de final a măsurilor monetare şi fiscale de susţinere, nivelul ridicat al prescrierilor (acestea au crescut în ianuarie cu 15%).

Potrivit ultimelor date comunicate de Departamentul american al comerţului la sfârşitul lunii aprilie 2010, economia Statelor Unite a crescut cu 3,2% în primul trimestru comparativ cu aceeaşi perioadă din 2009, uşor sub aşteptările analiştilor, care se aşteptau la o creştere economică de 3,3% în primele trei luni ale anului. Acesta este cel de-al treilea trimestru consecutiv de creştere, confirmând tendinţa de relansare a economiei americane după cea mai severă recesiune postbelică. Creşterea P.I.B. din perioada ianuarie-martie a fost susţinută de o majorare cu 3,1% a cheltuielilor populaţiei, comparativ cu intervalul similar din 2009. De asemenea, ritmul de creştere a cheltuielilor ar putea fi cel mai ridicat din ultimii trei ani, după ce, în ultimul trimestru al anului trecut, cheltuielile au sporit cu 1,6%. "Locurile de muncă sunt o componentă importantă a scenariului. Aceste semne indică o îmbunătăţire a situaţiei angajărilor", a afirmat Russell Price, analist la Ameriprise Financial.

Potrivit ultimului Raport al FMI[28], care şi-a revizuit "spectaculos", în creştere prognozele din ianuarie 2010, economia Statelor Unite, deşi a demarat mai târziu a făcut-o mai rapid decât cele ale ţărilor UE sau a Japoniei. Acest lucru poate părea surprinzător, remarcă experţii FMI, având în vedere că SUA au fost epicentrul crizei şi că a fost necesară o intervenţie masivă pentru refacerea economiilor private.

Revenirea puternică a economiei americane se explică prin existenţa mai multor diferenţe dintre funcţionarea economiei SUA şi a celor din Zona Euro şi Japonia: stimulentele fiscale a fost mai importante; sectorul societăţilor non financiare este mai puţin tributar creditului bancar, care rămâne în continuare restrictiv; bilanţurile societăţilor non financiare sunt mai solide şi restructurarea rapidă a impulsionat productivitatea; FED-ul (Banca Centrală a SUA) a reacţionat mai devreme şi a redus rata directoare mai mult.

Substanţiala relaxare monetară şi fiscală, însoţită de măsuri care au vizat direct sectorul financiar şi cel imobiliar, au dat un impuls general creşterii economice, experţii FMI estimând că stimulentele fiscale au contribuit cu 1 p.p. la creşterea P.I.B. real în semestrul al doilea 2009.

Cererea internă privată este încă foarte slabă, aflându-se cu mult sub nivelul atins înaintea declanşării crizei. Ritmul reducerii locurilor de muncă s-a încetinit, dar angajările sunt încă firave, astfel încât rata şomajului s-a redus de la 10% la sfârşitul anului 2009, la 9,7% la sfârşitul trimestrului I 2010.

Tensiunile de pe piaţa financiară au continuat să se calmeze, dar condiţiile de creditare au rămas restrictive. Pieţele bursiere şi-au revenit de la nivelurile joase atinse la începutul anului 2009 şi emisiunile de obligaţiuni ale societăţilor sunt superioare nivelurilor dinaintea crizei. Totuşi, cererea de împrumuturi este slabă, multe sectoare continuând să-şi restrângă activitatea.

În aceste condiţii, experţii FMI apreciază că, relansarea economiei americane va fi graduală, în special după ce efectele stimulentelor se vor disipa. Prognoza FMI din aprilie a.c. privind **creşterea ritmului P.I.B. în 2010** se situează la **3,1%,** cu 0,2p.p. mai ridicată decât cea din ianuarie. Pentru **2011, ritmul de creştere a P.I.B. este estimat la 2,6%,** faţă de 2,4% ritm prevăzut în ianuarie a.c.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai SUA în perioada 2008-2011

-modificări procentuale -

Indicatori	**2008**	**2009**	**2010** previziuni	**2011** previziuni
Produs intern brut	0,4	-2,4	3,1	2,6
Consum privat	-0,2	-0,6	2,4	2,1
Consum public	2,5	2,3	1,3	-0,6
Investiţii productive	-3,6	-14,5	1,8	9,3
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	3,8	-0,3	2,1	1,7
Rata şomajului (în % din populaţia activă, la sfârşitul perioadei)	5,8	10,0	9,4	8,3
Deficit bugetar (% din P.I.B.)	-5,4	-7,9	-9,2	-7,3
Sold balanţă de plăţi curente (% din P.I.B.)	-4,9	-2,9	-3,3	-3,4
Curs mediu anual al dolarului faţă de euro (1 euro=n$)	1,4719	1,39,41	...	...
Curs mediu anual la dolarului faţă de yenul japonez (1$=n yeni)	103,2561	93,5517	...	...

Surse: U.S.Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, www.bea.gov, April 2010; IMF – World Economic Outlook, April 2010, Washington D.C.

[28] Vezi: „World Economic Outlook", April 2010, IMF, Washington DC.

3.2. CANADA

Mădălina BOUREANU

Evoluţia situaţiei economice în 2009

După o creştere economică deosebit de slabă, de 0,4% ritm anual în 2008, economia canadiană a înregistrat un declin puternic în 2009. Datorită faptului că sistemul financiar al Canadei a fost mai puţin expus activelor "toxice", băncile au reuşit, totuşi, să traverseze criza financiară fără a primi injecţii de capital de la guvern. Cu toate acestea, legăturile extrem de strânse dintre cele două economii ale Americii de Nord, au provocat Canadei o severă criză economică prin intermediul canalelor comerciale. Exporturile canadiene de mărfuri, care sunt în proporţie de 75% dependente de piaţa americană, au scăzut drastic, cu 25% în prima jumătate a anului 2009, urmând traiectoria crizei economice de peste graniţa de sud a ţării.

În 2009, consumul privat slab şi, îndeosebi, **scăderea puternică a investiţiilor productive (cu un ritm real de -10,1%),** au amplificat criza economică ce şi-a avut originea în componenta externă a cererii.

După o scădere a produsului intern brut cu 7,0% (ritm anual), în primul trimestru al anului, ritmul declinului economic s-a diminuat la 3,5% în trimestrul doi. În trimestrul III, economia Canadei a înregistrat o majorare de ritm de 0,9% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent, marcând primul trimestru de creştere pozitivă, după un an de recesiune, redresarea situându-se sub estimările analiştilor.

Potrivit statisticilor oficiale, produsul intern brut s-a majorat cu 0,9% în perioada iulie-septembrie 2009 comparativ cu aceeaşi perioadă din 2008 şi cu 0,5% faţă de trimestrul anterior (analiştii economici anticipau o creştere de 1%, iar Banca Centrală de 2%).

Pe întreg anul **2009, ritmul real de creştere a produsului intern brut a înregistrat o scădere absolută de 2,6%**, comparativ cu un ritm pozitiv minor, de 0,4% realizat în 2008.

Deteriorarea climatului de afaceri, diminuarea cererii externe, reducerea consumului intern şi, mai ales reducerea drastică a investiţiilor au provocat o scădere a ocupării forţei de muncă, **rata şomajului situându-se la sfârşitul lunii decembrie 2009 la 8,3% din totalul populaţiei active,** faţă de nivelul de 6,2% înregistrat în 2008.

În 2009, presiunile inflaţioniste s-au redus simţitor, **rata inflaţiei** înregistrând un nivel minim, de **0,3%** faţă de 2,4% în 2008.

În vederea ieşirii din recesiune, guvernul canadian a anunţat la începutul anului 2009 adoptarea unui plan de relansare economică de 40 miliarde dolari canadieni (32,6 miliarde dolari americani), ce urma să se deruleze pe durata a doi ani.

Contrar tuturor aşteptărilor, ministrul de finanţe, Jim Flaherty, a recunoscut, la prezentarea proiectului de buget pentru anul 2010, că ţara va înregistra, la sfârşitul anului fiscal 2009, un deficit de 1,1 miliarde dolari canadieni (897 milioane dolari americani), primul din ultimii 11 ani.

Pentru anul fiscal 2009-2010 (început la 1 aprilie 2009), ministrul prevedea un deficit de 33,7 miliarde dolari canadieni, ce urma a se reduce la 29,8 miliarde dolari în 2010-2011. "Nu vom avea un deficit permanent sau pe termen lung", a asigurat ministrul la prezentarea bugetului. În contextul recesiunii mondiale, guvernul canadian urma să asigure sumele necesare stimulării economiei şi să investească sumele necesare

pentru a asigura prosperitatea viitoare. "Pentru a finanţa acest plan de acţiune, guvernul a ales, în mod deliberat, să accepte adâncirea deficitului bugetar pe termen scurt", a adăugat Flaherty. Bugetul proiectat include scutiri de taxe pentru canadienii cu venituri mici şi mijlocii şi cheltuieli în infrastructură, de circa 12 miliarde dolari în următorii doi ani.

La rândul său, guvernatorul Băncii Centrale, Mark Carney, a propus menţinerea dobânzii cheie la nivelul minim record de 0,25%, cel puţin până în iulie 2010. Carney a precizat că procesul de redresare ar putea fi mai îndelungat decât în cazul altor recesiuni, în contextul în care rata şomajului afectează nivelul cheltuielilor de consum, iar aprecierea monedei are un efect negativ asupra exporturilor. "Există un grad mare de optimism în legătură cu evoluţia economiei în 2010, însă aceasta este natura umană. Nu avem mulţi indicatori concreţi care să arate că va fi un fenomen general", a declarat Greg Wight, director executiv la Algoma Central Corp.

Potrivit datelor recente publicate de OMC[29], Canada a înregistrat în **2009 un deficit al balanţei comerciale de 14 miliarde de dolari**, comparativ cu soldul excedentar de 38 miliarde de dolari realizat în 2008. Soldul negativ al balanţei comerciale s-a datorat scăderii cu 31% a exporturilor (316 miliarde de dolari în 2009 faţă de 456 miliarde de dolari în 2008), în timp ce importurile s-au redus cu "doar" 21% (330 miliarde de dolari faţă de 418 miliarde în 2008).

Ca urmare a înregistrării soldului negativ al balanţei comerciale, **soldul balanţei de plăţi curente** s-a inversat, trecând de la un excedent de 0,5% din P.I.B. în 2008 **la un deficit de 2,7% din P.I.B. în 2009.** Raportul din aprilie 2010 al FMI prognozează menţinerea unui sold negativ al balanţei de plăţi atât în 2010 cât şi în 2011, de -3,0% din P.I.B. în acest an, respectiv -2,5% din P.I.B. anul viitor.

Acelaşi Raport menţionează că, în 2009, Canada a trecut de pe locul 11 în rândul exportatorilor mondiali pe locul 12, fiind surclasată de Hong Kong (China), cu 2,5% din totalul exporturilor mondiale. La import, şi-a menţinut locul 11ocupat în 2008, cu o pondere de 2,6% din importurile mondiale.

Perspective 2010-2011

Guvernul de la Ottawa doreşte o masivă reducere a cheltuielilor publice. Relansarea creşterii economice ar putea ajuta la restabilirea echilibrului bugetar. Ministrul canadian de finanţe, Jim Flaherty, a avut sarcina dificilă de a-şi prezenta proiectul restricţiilor bugetare la 4 martie 2010, ce conţine reduceri semnificative ale primelor şi subvenţiilor acordate funcţionarilor publici.

Politicienii canadieni nu neglijează nimic pentru reducerea cheltuielilor propunându-şi ca în trei ani să elimine deficitul bugetar. Este neîndoielnic faptul că autorităţile canadiene vor beneficia de o conjunctură favorabilă pentru a duce la bun sfârşit efortul de asanare bugetară[30]. Creşterea economică a revenit în trimestrul III 2009, pentru ca în trim. IV să afişeze un ritm anual de creştere de 5%. Potrivit previziunilor OCDE din aprilie 2010[31], Canada ar urma să se situeze în fruntea ţărilor G-7, ca urmare a creşterii economice prognozate pentru primul semestru 2010, cu un ritm anualizat proiectat de 6,2%, demn de o ţară emergentă, subliniază experţii OCDE.

[29] Vezi: WTO – „Trade Report", 31 March 2010, Geneva
[30] Vezi: *" Le Canada, champion de la croissance parmi les pays riches",* La Tribune, 10.04.2010
[31] Vezi: „World Economic Outlook", OECD Economic Outlook: interim assessment, 7 April 2010, Paris

Potrivit prognozelor FMI, incluse în Raportul economic din 21 aprilie 2010., Canada va înregistra un **ritm** de creştere economică de **3,1% în 2010** (similar cu cel avansat în cazul SUA). De asemenea, pentru **2011,** experţii FMI prevăd, din nou, un ritm relativ înalt de creştere a P.I.B., respectiv de **3,2%.**

În aceste condiţii, autorităţile de la Ottawa sunt unanime în hotărârea de a repeta performanţa realizată în anii 90 (când premierul de atunci, Jean Chretien, a reuşit să elimine un deficit record de 9,1% din P.I.B. în 1992, finanţele publice canadiene redevenind excedentare şase ani mai târziu), deficitul bugetar urmând să se reducă la 1,5% din P.I.B. în 2011 şi să se transforme într-un excedent uşor în 2012 (0,5% din P.I.B.).

"Motorul" creşterii economice în 2010 este considerat a fi relansarea investiţiilor productive (ritm de creştere prognozat la 3,8%, după scăderea absolută, de 10,1% înregistrată în 2009).

În 2010, rata şomajului se apreciază că va scădea la 7,9% (8,3% nivel atins în 2009), guvernul canadian anticipând că, până în luna iulie, economia va crea 159.000 de noi locuri de muncă.

Dinamizarea cererii interne în 2010 (ritm prognozat de 3,4%, după scăderea absolută de 1,6% înregistrată în 2009), precum şi în 2011 (3,5%) va determina o uşoară creştere a preţurilor de consum, rata inflaţiei urmând să atingă 1,8% în acest an şi 2,0% în anul viitor**.**

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Canadei în perioada 2008 – 2011

-modificări procentuale-

	Indicatori	**2008**	**2009**	**2010** prev	**2011** prev
1	P.I.B. ritm real de creştere	0,4	-2,6	3,1	3,2
2	Cerere internă, din care: - consum privat - investiţii productive	2,6 3,0 0,9	-1,6 0,2 -10,1	3,4 3,0 3,8	3,5 3,0 1,6
3	Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	2,4	0,3	1,8	2,0
4	Rata şomajului (în % din populaţia activă, la sfârşitul perioadei)	6,2	8,3	7,9	7,5
5	Sold bugetar (în % din P.I.B.)	0,7	-2,3	-3,0	-1,5
6	Datorie publică(în % din P.I.B.)	70,4	81,6	82,3	80,9
7	Sold balanţă de plăţi curente (în % din P.I.B.)	0,5	-2,7	-2,6	-2,5
8	Curs de schimb al dolarului canadian în raport cu dolarul SUA (1 dolar SUA = n dolari canadieni)	1,0660	1,1412	...	

Sursa IMF – „World Economic Outlook" – April 2010, Washington

3.3. JAPONIA

Rodica VELCIU

Criza financiară mondială declanşată la începutul anului 2008 a redus substanţial cererea pentru exporturile japoneze, principalul motor al activităţii economice din Arhipelag. Exporturile s-au „prăbuşit", dependenţa economiei Japoniei de veniturile din exporturi făcând-o mult mai vulnerabilă decât SUA şi ţările Uniunii Europene în faţa crizei economico-financiare mondiale. Dacă în 1999 exporturile reprezentau 10% din P.I.B., în 2008 acestea depăşeau 16% din P.I.B..

Confruntat cu deteriorarea rapidă şi tot mai gravă a situaţiei economice a ţării, premierul Taro Aso anunţa la sfârşitul lunii decembrie 2008, iniţierea unui plan de stimulare a economiei în valoare de 5.000 de miliarde yeni (peste 50 de miliarde de dolari). În acelaşi timp, Banca Centrală a Japoniei (BoJ) a redus dobânda de referinţă pentru prima dată în ultimii şapte ani cu 0,2p.p. până la 0,3%.

Parlamentul a aprobat la 27 martie 2009 un buget record de 88,5 mii de miliarde de yeni (910 miliarde de dolari) pentru anul fiscal 2009, într-o încercare disperată de a revitaliza economia. Bugetul se situa cu 66% peste cel aprobat pentru anul fiscal 2008 şi includea 1.000 de miliarde de yeni pentru constituirea unui fond de urgenţă în vederea folosirii pentru proiecte publice, în contextul adâncirii crizei economice.

Reducerea drastică a exporturilor ca urmare a cererii externe deosebit de slabe şi a unei aprecieri consistente a cursului de schimb al yenului au constituit principalele cauze ale declanşării recesiunii economiei nipone. Ritmul anual de creştere a produsului intern brut în 2008 a înregistrat o scădere absolută de -1,2% (comparativ cu o creştere de 2,1% înregistrată în 2007). Trecerea la un ritm negativ de creştere în 2008 a fost provocată de un incredibil "plonjon" al creşterii, de 12,7% din ultimul trimestru al anului. "Cea mai gravă criză din perioada postbelică", afirma ministrul nipon pentru politică economică şi bugetară, *economia Japoniei fiind în opinia sa "literalmente distrusă"*[32].

Evoluţia situaţiei economice în 2009

În primul trimestru al anului 2009, prăbuşirea economiei japoneze a continuat în ritm accelerat, produsul intern brut înregistrând o scădere record, de -13,6%. Începând cu trimestrul II, exporturile şi producţia industrială au început să se redreseze, creşterea redevenind pozitivă, cu un ritm anualizat de 6,1%, analiştii apreciind că Japonia intra în rândul economiilor care au depăşit recesiunea. Creşterea înregistrată în trimestrul II a fost determinată de cererea sporită de produse pentru export, în principal electronice. Livrările către China şi alte pieţe emergente au fost cele mai consistente. Exporturile au crescut cu 6,3% faţă de trimestrul anterior, reprezentând creşterea cea mai puternică de după 2002.

Măsurile de stimulare economică adoptate de guvernul nipon, precum subvenţiile pentru bunurile ecologice şi infuziile de lichidităţi şi-au arătat, de asemenea, roadele, în ciuda părerii iniţiale a analiştilor economici privind impactul redus al acestor măsuri. În ciuda dinamizării exporturilor, analiştii considerau că acest avânt putea

[32] Vezi: *„Le Japon plonge 35 ans en arriere",* Le Figaro, economie, 17.02.2009.

rămâne rapid fără energie, dat fiind faptul că cererea internă era în continuare slabă. Salariile au continuat să scadă, iar rata şomajului a crescut la 5,4%, reprezentând nivelul maxim al ultimilor şase ani, în condiţiile în care companii precum Toyota şi Sony au făcut disponibilizări masive.

În trimestrul trei, P.I.B.-ul a înregistrat din nou o scădere anualizată, de -0,5%, ultimul trimestru al anului marcând redresarea creşterii economiei nipone cu un ritm anualizat de 3,8%, cea mai substanţială creştere de după primul trimestru 2008. Pe ansamblul anului **2009, produsul intern brut al Japoniei a înregistrat o scădere reală de 5,2%**, după reducerea cu 1,2% marcată în 2008.

Potrivit Raportului din "toamnă" al FMI, (octombrie 2009), relansarea economiei americane a impulsionat economiile ţărilor asiatice axate pe export. "Aşa cum recesiunea americană a determinat o cădere puternică a creşterii economiilor asiatice, pe fondul îngheţării comerţului şi finanţelor internaţionale, normalizarea mediului economic american determină relansarea producţiei industriale asiatice. Din acest motiv, redresarea activităţii economice a fost mai rapidă în economiile din Asia axate pe export, care au fost lovite cel mai puternic la finele anului 2008. Pe termen scurt, refacerea stocurilor la nivel mondial şi naţional şi politicile de stimulare macroeconomică vor continua să impulsioneze în continuare relansarea economică. Pe măsură ce detailiştii de produse electronice din Statele Unite îşi vor reface stocurile, exporturile ţărilor din Asia vor continua să se dinamizeze - proces ce ar putea continua încă o perioadă, dat fiind faptul că importurile americane sunt la niveluri foarte scăzute raportat la vânzări, ceea ce induce ipoteza unei creşteri bruşte a cererii detailiştilor pentru a-şi reface stocurile".[33]

Rezultatele din ultima parte a anului trecut îi fac mai optimişti atât pe analişti cât şi autorităţile nipone, existând speranţa că economia va evita o nouă cădere în recesiune. "Totuşi, rămâne de văzut dacă este posibilă o refacere a mediului economic fără sprijin din partea guvernului şi, pentru că economia depinde foarte mult de exporturi, dacă stabilitatea economică va fi ameninţată în continuare ", declara Takahide Kiuchi, economist şef la Nomura Securities din Tokyo.

În luna martie 2009, deflaţia a revenit în Japonia, unde preţurile de consum, exceptând cele ale produselor alimentare proaspete s-au redus cu 0,1% (ritm anual). Scăderea preţurilor la mai puţin de doi ani după încheierea unei lungi perioade de deflaţie (între 1997 şi 2007) a fost prognozată de majoritatea analiştilor, care anticipau o accelerare în perioada următoare, astfel încât, **în 2009 nivelul deflaţiei s-a situat la -1,4%,** comparativ cu o creştere pozitivă a indicelui preţurilor de consum în 2008, de 1,4%.

Guvernul de la Tokyo a reacţionat prin adoptarea unui nou pachet de măsuri de stimulare a economiei, în aprilie 2009, în valoare de 154 de miliarde de dolari, din care 21 de miliarde urmau să fie distribuite populaţiei pentru încurajarea consumului. Analiştii susţineau însă că guvernul a acţionat foarte târziu, deşi efectele crizei s-au făcut simţite mai repede decât în SUA. În ciuda acestor măsuri, credibilitatea guvernului condus de premierul Taro Aso a scăzut, Partidul Democrat, de opoziţie, câştigând alegerile din toamna anului 2009, ceea ce a dus la întreruperea guvernării liberale, care datează din 1953.

Şeful partidului de centru dreapta, Yukio Hatoyama, învestit în funcţia de premier a promis că va duce o politică în interesul cetăţenilor cei mai afectaţi de criză, printr-o redistribuire a venitului naţional către familiile cu copii, către şomeri şi

[33] Vezi: „World Economic Outlook" – October 2009, IMF, Washington D.C.

pensionari. Sosirea la putere a Partidului Democrat, dovedeşte că japonezii îşi doreau o politică socială, pentru că reformele liberale - precaritatea locurilor de muncă, reducerea asigurărilor sociale - din perioada conservatorilor au dus la accentuarea inegalităţilor în societate, susţin analiştii niponi. **Japonia este singura ţară membră OCDE unde nivelul sărăciei a crescut în ultimii 15 ani, ajungând la 15% din totalul populaţiei**, în timp ce media ţărilor OCDE este de 10%.

După cum remarcau analiştii, o problemă pentru Yukio Hatoyama este că doar 25% dintre cei care au votat pentru Partidul Democrat au încredere în programul său economic şi social: alocaţii pentru copii, gratuitate pentru învăţământ, creşterea puterii de cumpărare. Măsurile sunt, în mod surprinzător, nepopulare pentru că japonezii se întreabă cum vor fi finanţate aceste programe în condiţiile în care **datoria publică a Japoniei se apropie de 200% din P.I.B..**

Noii guvernanţi susţin că măsurile vor fi finanţate din stoparea cheltuielilor publice inutile. Partidul nou venit la putere s-a văzut, de asemenea, confruntat cu probleme sociale din ce în ce mai mari : locul femeii într-o ţară care acceptă încă inegalitatea dintre sexe, îmbătrânirea populaţiei, scăderea natalităţii. Cele mai recente prognoze arată că populaţia Japoniei va scădea până în 2050 de la 128 de milioane de locuitori, la o sută de milioane.

De asemenea, pe plan extern Japonia avea de menţinut poziţia sa de al doilea lider al lumii. Partidul Democrat îşi dorea să se distanţeze de principalul său partener comercial, Statele Unite şi să crească apropierea faţă de vecinii asiatici. Japonia va trebui să facă însă concesii Chinei, care doreşte să câştige în faţa Japoniei locul doi în economia mondială.

Imediat după învestire, la mijlocul lunii septembrie 2009, noul guvern a suspendat parţial bugetul anticriză, de 13.930 de miliarde de yeni, care fusese adoptat în luna mai de Partidul Liberal-Democrat. Noul partid de guvernământ a promis chiar de la început că va revizui toate cheltuielile anticriză angajate de executivul precedent, pentru a reorienta fondurile în direcţia unor proiecte sociale. Guvernul a subliniat, totuşi, că nu va ezita să cheltuiască sumele necesare pentru a asigura relansarea economiei japoneze, aflată în plină recesiune - cea mai gravă de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial.

În ciuda măsurilor iniţiate de ambele guverne de la Tokyo în cursul anului 2009, cererea internă a continuat să fie slabă, exporturile rămânând principala cale de susţinere a producţiei industriei nipone. Potrivit ultimului Raport al FMI[34], **cererea internă s-a redus în cursul anului 2009 cu 3,7%** (ritm anualizat). În timp ce **consumul privat a înregistrat o reducere reală de 1,0%, investiţiile productive au marcat o scădere drastică de 14,3%, ritm anual**.

Valoarea pachetelor de măsuri financiare şi fiscale acordate în 2009 de guvernul japonez pentru ieşirea din criza economico-financiară **s-a ridicat la 297,5 miliarde dolari (6,0% din P.I.B.).**[35]

Spre sfârşitul anului 2009, relansarea economiilor asiatice a reprezentat un sprijinit pentru producătorii japonezi. Exporturile în regiune au crescut cu 31% în decembrie, cel mai mare ritm de creştere din ultimul deceniu, determinând înlocuirea Statelor Unite cu China pe poziţia de principală destinaţie a exporturilor japoneze. Totuşi, şi cererea din Statele Unite a fost în creştere după ce economia americană a

[34] Vezi: „World Economic Outlook", April 2010, IMF, Washington DC.
[35] Vezi: „World Economic Situation and Prospects 2010", United Nations, New York, January 2010.

înregistrat în ultimul trimestru al anului cel mai rapid ritm de creştere din ultimii şase ani, de 5,6%.

Totuşi, oficialii Băncii Centrale a Japoniei nu se declară încrezători în caracterul sustenabil al creşterii economice. Kazuo Momma, cel mai important economist al Băncii Japoniei, declara că "mai sunt multe lucruri de făcut" înainte ca cererea internă să fie aptă să determine şi să susţină creşterea economică, fără sprijinul artificial al unui pachet de stimulente economice.

Japonia a reuşit să îşi menţină poziţia în faţa Chinei, ca a doua economie mondială, după cea a Statelor Unite, poziţie câştigată în 1968, datorită creşterii exporturilor şi a cheltuielilor de consum. Datele statistice publicate la mijlocul lunii februarie 2010, arătau că produsul intern brut a atins 474.924 miliarde yeni (5.075 miliarde dolari) în 2009, în timp ce China a avut un P.I.B. de 4.910 miliarde dolari. Economistul şef al băncii UBS aprecia că datele indică o "recuperare ciclică puternică şi că scăderea în formă de spirală a economiei nipone a luat sfârşit".[36]

În ultimul trimestru din 2009, exporturile Japoniei au sporit cu 5% faţă de trimestrul precedent, stimulate de cererea în creştere a statelor asiatice vecine. Cheltuielile de consum, care formează mai mult de jumătate din creşterea economică, au crescut trei trimestre la rând şi au scos economia dintr-o recesiune severă. Această evoluţie a fost alimentată de banii acordaţi de guvern pentru cumpărarea de autoturisme şi electronice.

Analiştii mai susţin că datoria publică a Japoniei va afecta creşterea economică. Ei consideră că este doar o chestiune de timp până când China va întrece Japonia ca a doua economie mondială. (China a avut în 2009 o creştere a P.I.B. de 8,7% şi a întrecut Germania ca cel mai mare exportator mondial. De asemenea, SUA au rămas în urma Chinei, ca ţara cu cea mai mare piaţă auto). Estimările Fondului Monetar Internaţional indică o surclasare a Japoniei de către China anul viitor.

Partidul Democrat a promis că va sprijini şi mai mult familiile nipone, prin majorarea ajutoarelor sociale, inclusiv prin sume acordate familiilor cu mai mulţi copii.

Producţia industrială a atins, în noiembrie 2009, maximul din ultimele şase luni, cu 2,6% mai mult faţă de luna anterioară, în timp ce salariile în scădere au determinat reduceri ale vânzărilor cu amănuntul. Companiile chestionate în cadrul raportului publicat de Ministerul japonez al Comerţului indică o intenţie de creştere a producţiei cu 3,4% în decembrie 2009 şi 1,3% în ianuarie 2010.

Producătorii japonezi s-au confruntat în 2009 cu o nouă problemă. După cum apreciau analiştii niponi, timp de o jumătate de secol, după al doilea război mondial, Japonia şi-a concentrat energiile şi resursele materiale pentru a dezvolta o singură faţetă a puterii ei ca naţiune: producţia de calitate.

Politica externă a fost subordonată politicilor industriale ce aveau ca obiectiv crearea celor mai bune fabrici pentru export din lume. Indiferent cât de rapid s-au dezvoltat rivalele China şi Coreea de Sud, Japonia putea să susţină că avantajul său competitiv era calitatea mărcilor sale. „Toyota a fost un simbol al redresării economice în timpul lungii noastre recesiuni", remarca Ryo Sahashi, expert în politici publice la Universitatea din Tokio. Acum, problemele prin care trece Toyota „au deteriorat încrederea în modelul de afaceri al japonezilor, într-un moment în care China ne depăşeşte".

Problemele pe care le are Toyota cu rechemările de autoturisme în service în întreaga lume sunt agravate de o pierdere tot mai mare de simpatie chiar în Japonia

[36] Vezi: „Le Japon reste la deuxieme economie mondiale", Le Figaro-economie, 15.02.2010.

compania fiind acuzată că a trecut prea repede la modelul corporatist american, sacrificând loialitatea angajaţilor şi a furnizorilor.

Au mai existat semne de declin şi înainte de rechemările provocate de problemele la sistemul de frânare. Multe alte branduri japoneze de vârf şi-au pierdut strălucirea "Made in Japan", consideră Michael J. Smitka, economist specializat în sectorul auto japonez. Sanyo a dispărut, vândut pe bucăţi în cadrul unei reorganizări. Toshiba şi Fujitsu se reorganizează şi ele. Sony este în aceeaşi măsură producător de hituri de Hollywood cât este fabricant japonez, iar Mitsubishi Motors, Mazda şi Nissan au stabilit toate alianţe cu firme străine în cursul ultimilor ani.

Toyota a rămas ceva special, cea mai mare, practic ultima expresie globală a iscusinţei japoneze în producţie şi comerţ. Cu vânzări de 263 de miliarde de dolari anul trecut, compania rămâne de departe cea mai mare din Japonia şi cel mai mare producător auto din lume. La fel ca multe alte companii japoneze, chiar dintre cele globale, Toyota a suferit de pe urma insularismului şi provincialismului, a unei structuri ierarhice care descurajează inovaţia sau contribuţiile din afară, susţin ziariştii japonezi.

Schimbarea îşi are rădăcinile în modificarea atitudinii corporaţiilor japoneze. Angajarea într-o firmă era în trecut pentru toata viaţa, situaţie care a dispărut. Toyota a îngheţat în prezent şi creşterea salariilor, iar de-a lungul timpului a redus poziţiile contractorilor pe termen scurt şi a presat furnizorii de componente să scadă preţurile.

De zeci de ani, fabrici de mici componente auto ca Sankyo Seiko erau în cercul de companii loiale al Toyota şi munceau din greu într-un relativ anonimat ca să aprovizioneze gigantul auto. Dar încercările Toyota din ultimii ani de a obţine preţuri tot mai mici au scos din afaceri multe astfel de companii. După reduceri succesive de preţ, Toyota le plăteşte acum cu circa 30% mai puţin decât în urmă cu zece ani, în ciuda preţurilor tot mai mari la materia primă, susţin multe dintre companiile furnizoare. Mulţi susţin că ,până şi în vremurile bune Toyota nu a crescut salariile angajaţilor şi a forţat furnizorii de componente să reducă drastic preţurile, chiar dacă, oricum, obţinea profituri record. De când a început criza, spun aceşti critici, Toyota a dat afară mii de muncitori şi a constrâns şi mai mult producătorii de componente.

Deşi acesta ar putea părea un management normal, chiar prudent, în Japonia mulţi îl privesc ca pe un act de trădare. De fapt, *Toyota a devenit simbolul felului în care o corporaţie japoneză a început să violeze contractul social nescris de după război, conform căruia marile companii împart bogăţia în vremuri bune cu angajaţii şi partenerii de afaceri şi îi ajută când vremurile sunt nefavorabile.*

"Toyota este atacată atât de mult pentru că a devenit emblema Japoniei corporatiste", crede Hisao Inoue, autor a două cărţi despre Toyota[37]. Inoue este de părere că unele critici pot fi chiar nedrepte şi asta face parte dintr-o reacţie mai extinsă împotriva globalizării şi a adoptării stilului concurenţial american în mandatul fostului premier Junichiro Koizumi. S-au publicat în ultimii cinci ani mai multe cărţi cu titluri ca: "Faţa întunecată a Toyota" şi "Toyota aşa cum n-o ştiaţi". Chiar în timpul crizei de la începutul anilor '90, când companiile mari au redus costurile şi au mutat producţia în afara ţării ca să poată concura cu preţurile mici ale concurenţilor din Coreea de Sud sau China, această centură de producţie din jurul oraşului Nagoya din centrul ţării, zona cunoscută sub numele de Detroitul Japoniei, a părut imună. Toyota a continuat să crească, deşi Japonia începea să se poticnească în alte domenii, ca electronicele de larg consum.

[37] Vezi: *"Toyota Sees Growing Anger From Suppliers in Japan"*, The New York Times, 24.02.2010

Acum domneşte un puternic sentiment de alarmă. Oraşe precum Kariya par să se transforme într-o nouă centură ruginită de zone industriale abandonate, economiştii estimând că numărul de mici ateliere din această parte a Japoniei a scăzut la jumătate în ultimii 20 de ani, până la circa 180.000. Şomajul a crescut: în prefectura Aichi, unde este localizată Nagoya, s-au înregistrat în 2009 de două ori mai mulţi şomeri decât în urmă cu un an.

"Toyota merge în direcţie greşită şi la fel şi Japonia", susţine Miura, un muncitor concediat de la Toyota, cu o pancartă pe piept pe care scrie "Lăsaţi-mă să muncesc!". "Să te împotriveşti companiei Toyota e încă un tabu, dar aceste reduceri de locuri de muncă sunt o problemă socială imposibil de ignorat". Replica lui Paul Nolasco, purtător de cuvânt al Toyota, e că firma este la curent cu criticile, dar le numeşte părtinitoare. Deşi numărul lucrătorilor cu contract temporar a scăzut la 2.300 în 2009, de la 10.000 înainte de criza Lehman Brothers din septembrie 2008, circa 900 dintre cei ce lucrau cu contract temporar au fost angajaţi cu normă întreagă începând cu 2008.

Moewaki, un proprietar de fabrică de componente auto, care a criticat Toyota la TV, spune ca micile companii se reorientează în afara industriei auto ca să supravieţuiască. "Toyota acum nu face decât să-şi umple buzunarele", spune Moewaki. "Este deja evident că nu ne mai putem baza pe Toyota."

Japonezii au urmărit fascinaţi spectacolul oferit de preşedintele companiei Toyota, Akio Toyoda, când a cerut scuze în faţa unei comisii a Congresului SUA pentru defecţiunile care au dus la rechemarea în service a 10 milioane de autoturisme din întreaga lume. Prestaţia celui numit de cel mai citit ziar japonez „căpitanul de facto al industriei producătoare naţionale“ părea să simbolizeze depăşirea unui nou prag al declinului acestei ţări. Cândva temută şi admirată de Occident, Japonia se poticneşte de multe decenii, condusă de lideri lipsiţi de strălucire şi cu speranţele de redresare mereu spulberate, susţin analiştii niponi. În acest an, Japonia va fi depăşită de China, care va deveni a doua economie a lumii.

Acum Toyota este subiect de glumă în întreaga lume, în caricaturi despre automobile care fug de sub tine. Reputaţia japoneză pentru excelenţă industrială, cultivată jumătate de secol, este acum în pericol.

În multe privinţe, situaţia Toyota este simptomatică pentru o naţiune care şi-a pierdut direcţia. Potrivit unui sondaj realizat de Pew Research Center în 2008, japonezii erau cei mai nemulţumiţi din lume de direcţia în care se îndrepta ţara lor, mai nemulţumiţi decât pakistanezii sau ruşii. Ca urmare, electoratul japonez a răsturnat de la putere vechea gardă a Partidului Liberal Democrat, după jumătate de secol de conducere aproape neîntreruptă. Noul guvern, condus de primul-ministru Yukio Hatoyama, a promis schimbări – ba chiar o „revoluţie“. Hatoyama a vorbit despre cum îşi va asuma Japonia un rol mai important în lume. În primele şase luni, popularitatea noului premier s-a prăbuşit de la 75% la 37%. Un sondaj Ipsos/Reuters din februarie 2010 arăta că doar 14% dintre japonezi aveau încredere că ţara lor se îndreaptă într-o direcţie bună, cel mai coborât nivel de încredere din toate cele 23 de ţări cuprinse în cercetare. Pentru mulţi, dezastrul Toyota sugerează un pas mai departe în direcţia greşită. „Toyota reprezintă Japonia pretutindeni în lume, în termeni de cultură japoneză şi economie japoneză“, sublinia Masajoshi Arai, consilier special al ministrului japonez al Economiei, Comerţului şi Industriei. „Eram mândri de Toyota, aşa că această poveste ne-a deteriorat mândria“.

Acum, sub impactul acestui scandal, producătorul nipon se aşteaptă, potrivit vicepreşedintelui executiv, Shinichi Sasaki, la o scădere “severă” a vânzărilor, nu doar în SUA şi Japonia ci pe toate pieţele internaţionale. Această scădere severă se va datora

pierderii de imagine a brandului, cândva cel mai valoros al lumii în sectorul auto, potrivit clasamentelor Interbrands, un sinonim al calităţii şi siguranţei. O siguranţă care se pare că nu este altceva decât un mit pe cale să se prăbuşească. Cei de la Agenţia naţională pentru siguranţa traficului (National Highway Traffic Safety Administration – NHTSA) din SUA au motive să susţină cu tărie acest lucru după ce au urmărit problemele pe care diferitele modele Toyota le-au avut doar în ultimii doi ani cu sistemul de acceleraţie şi frânare.

Constructorul auto nipon a hotărât la mijlocul lunii aprilie 2010 că va plăti amenda de aproape 16,4 milioane de dolari impusă de autorităţile americane pentru ascunderea, timp de mai multe luni, a problemelor la pedala de acceleraţie, asumându-şi astfel responsabilitatea. "Prin plata integrală a amenzii civile, Toyota a acceptat responsabilitatea pentru ascunderea acestor probleme de siguranţă rutieră", a declarat un oficial din Ministerul Transporturilor din SUA.

La sfârşitul anului **2009, rata şomajului s-a situat la 5,1%** din totalul populaţiei active (comparativ cu nivelul de 4,0% din decembrie 2008), ca urmare şi a scăderii drastice a volumului investiţiilor productive (-14,3% ritm înregistrat în 2009, după reducerea de 2,6% înregistrată în 2008).

În 2009, Japonia şi-a păstrat locul 4 în rândul exportatorilor lumii (581 miliarde dolari, cu o pondere de 4,7% în exportul mondial), dar împarte cu Franţa locul 4 în rândul importatorilor (551 miliarde dolari, 4,4% din importurile mondiale).

Exporturile japoneze de mărfuri au sporit cu 12,1% în decembrie 2009, comparativ cu aceeaşi lună a anului anterior, marcând prima creştere din ultimele 15 luni. Rezultatele sunt aproape duble faţă de aşteptările analiştilor care nu anticipau o creştere mai mare de 8%. Producătorii niponi, de la Honda la Fuji Xerox, au beneficiat de cererea majorată din partea economiilor emergente, în special China, care au înregistrat ritmuri de dezvoltare peste media mondială.

Cererea externă a ajutat revenirea economiei nipone, confruntată cu o contracţie a pieţei interne, venituri în scădere şi deflaţie. Creşterea spectaculoasă a exporturilor se datorează şi faptului că baza de raportare (luna decembrie 2008) a fost la un nivel foarte redus, exporturile consemnând o scădere-record de 26% în 2009 faţă de 2008 (581miliarde dolari comparativ cu 782 în 2008), din cauza scăderii drastice a cererii externe pentru maşini, utilaje, electronice şi semiconductori.

Continuarea tendinţei crescătoare a exporturilor este periclitată de întărirea yenului care s-a apreciat cu 4% în faţa dolarului de la începutul anului 2010. Exporturile rămân singura cale de redresare economică, după ce eforturile guvernului actual de majorare a consumului intern sunt anihilate de datoria publică.

În luna februarie 2010, exporturile japoneze au înregistrat cea mai mare creştere din ultimii 30 de ani. Astfel, exporturile au crescut cu 45,3%, la 5,13 mii de miliarde yeni (56 de miliarde de dolari), cea mai accentuată creştere lunară din aprilie 1980 până în prezent, pe fondul majorării cererii externe pentru autoturismele şi produsele electronice japoneze. Deşi exporturile sunt cu un sfert mai mici decât în urmă cu doi ani, situaţia s-a îmbunătăţit considerabil comparativ cu luna februarie 2009, când s-au redus la jumătate faţă de 2008.

În ciuda problemelor întâmpinate de Toyota, exporturile de autoturisme s-au dublat. De asemenea, exporturile de componente auto au sporit cu 121,7%, iar cele de electronice cu 69,1 %. La rândul lor, importurile s-au majorat cu 29,5%, pe fondul creşterii preţurilor la petrol şi metale neferoase.

Potrivit datelor recente publicate de OMC[38], Japonia a înregistrat în **2009, un excedent al balanţei comerciale de 30 miliarde de dolari**, comparativ cu soldul excedentar de 20 miliarde de dolari obţinut în 2008.

Balanţa de plăţi curente a marcat în 2009 o scădere de 15,4 miliarde de dolari a excedentului, atingând un nivel de 141,7 miliarde de dolari (2,8% din P.I.B.), faţă de excedentul de 157,1 miliarde dolari (3,2% din P.I.B.) obţinut în 2008.

La finele anului 2009, coaliţia de la guvernarea Japoniei a anunţat finalizarea unui pachet de măsuri de stimulare economică în valoare de 80,6 miliarde de dolari (7,2 mii de miliarde yeni), la capătul unei perioade de discuţii ce au luat în calcul posibilitatea adoptării unui pachet şi mai mare. Nivelul anunţat de cheltuieli guvernamentale - care reprezintă 1,5 % din P.I.B. - nu va implica angajarea de noi credite, primul ministru japonez, Yukio Hatoyama, nedorind ca guvernul său să fie perceput ca lipsit de disciplină fiscală.

În condiţiile unei economii afectate de deflaţie şi proaspăt ieşită din cea mai puternică recesiune postbelică, guvernul doreşte să evite o reîntoarcere la recesiune, mai ales că se apropie alegerile parlamentare pentru camera superioară a parlamentului japonez, în iulie 2010. "Este probabil ca economia să-şi continue creşterea lentă chiar în condiţiile unui nou pachet de stimulente, însă dimensiunea acestui pachet pare a fi rezonabilă, în condiţiile în care guvernul nu-şi permite să cheltuiască masiv, iar condiţiile fiscale s-au înrăutaţit", declara Akiyoshi Takumori, economist şef la Sumitomo Mitsui Asset Management. "Principala problemă în acest moment este dacă guvernul va putea să menţină emisiunea de noi obligaţiuni guvernamentale - nivelul datoriei guvernamentale - sub 50 de mii de miliarde de yeni în noul an fiscal ce începe în aprilie 2010 şi, totodată, dacă reuşeşte să pună la punct noile strategii de creştere economică", a mai declarat Takumori.

Guvernul intenţionează să finanţeze pachetul de stimulente fiscale cu precădere din economiile generate de "îngheţarea" cheltuielilor de consum. Mulţi membri ai guvernului doresc sa limiteze emisiunea de noi obligaţiuni în condiţiile în care datoria publică, în creştere puternică, este prognozată că va atinge 200% din P.I.B. în 2010-2011, ceea ce reprezintă de departe cel mai ridicat nivel dintre economiile dezvoltate.

Perspective 2010-2011

Pe fondul creşterii principalilor indicatori economici, oficialii Băncii Centrale nipone au anunţat că riscul unei noi recesiuni, în viitorul apropiat, este nul. Exporturile Japoniei au crescut, în martie 2010, pentru a patra lună consecutiv, semn că cererea de produse japoneze este din ce în ce mai mare, iar industria şi-a revenit. Volumul mărfurilor japoneze vândute peste graniţă a crescut cu 43,5% în perioada martie 2009-martie 2010, comparativ cu intervalul martie 2008-martie 2009. Principalul partener comercial al ţării continuă să fie ţările din Asia, cu o creştere de 52,9%. Americanii au devenit şi ei tot mai interesaţi de cumpărarea de produse japoneze, astfel că exporturile în SUA au crescut cu 29,5%, iar în Uniunea Europeană cu 26,7% , potrivit unei declaraţii de la mijlocul lunii aprilie 2010 a ministrului nipon al economiei.

Totodată, guvernatorul Băncii Naţionale a Japoniei, Masaaki Shirakawa, a anunţat că rata dobânzii de referinţă se va menţine la nivelul de 0,1%, nivel practicat încă din decembrie 2008.

[38] Vezi: WTO – „Trade Report", 31 March 2010

Potrivit oficialilor BoJ, există semne favorabile care demonstrează că economia japoneză este pe cale de a ieşi din spirala deflaţionistă. Economia s-a ameliorat comparativ cu primăvara anului trecut şi acest lucru ar trebui să se repercuteze asupra preţurilor în viitor. "Se poate spune că au început să apară câteva raze de soare pe cerul acoperit de nori al deflaţiei. Există un decalaj de circa un an înainte ca schimbările din economie să se reflecte în ratei inflaţiei", declara recent Kiyohiko Nishimura, viceguvernatorul Băncii Centrale.[39] Guvernul de la Tokyo continuă, în acelaşi timp, să spere într-o accelerare a creşterii preţurilor. Ministrul de finanţe, Naoto Kan, şi-a reiterat dorinţa unei creşteri a ţintei de inflaţie cuprinse între 1% şi 2% şi nu exclude o propunere a Partidului Democrat, care să ţintească o creştere de 2% a preţurilor de consum în următorii doi ani, ceea ce ar permite BoJ să-şi restricţioneze într-o oarecare măsură politica monetară.

Prognozele FMI sunt însă mai pesimiste. Experţii Fondului estimează pentru **2010 o menţinere a deflaţiei la nivelul de – 1,4%, iar pentru 2011 reducerea acesteia la -0,5%.**

Cât priveşte rata şomajului, aceasta a atins, în februarie 2010, cel mai redus nivel într-un interval de 12 luni. De asemenea, încrederea consumatorilor japonezi îşi continuă trendul ascendent pe care îl urmează de doi ani. Raportul din aprilie 2010 al FMI anticipează **menţinerea ratei şomajului la 5,1% în 2010 şi o uşoară reducere, la 4,9% în 2011**.

Ca rezultat al creşterii previzibile a exporturilor şi a încrederii consumatorilor niponi, Fondul Monetar Internaţional, în Raportul publicat în aprilie a.c., a majorat prognoza de **creştere economică a Japoniei pe 2010 la 1,9%** (de la 1,7%, cât estimase în ianuarie 2010). Pentru **2011, prognoza de ritm de creştere a P.I.B. avansată de FMI este de numai 2,0%,** comparativ cu 2,2% nivel prevăzut în ianuarie a.c.

Experţii FMI estimează că, după diminuarea riscurilor cauzate de căderea pieţelor financiare şi recesiunea mondială, sistemul financiar mondial se confruntă cu un nou pericol – şi anume creşterea datoriei statelor. "Deoarece creşterea economică a devenit mai puternică, ameninţările asupra stabilităţii financiare mondiale s-au atenuat, însă temerile pe care le suscită riscurile suverane ale ţărilor dezvoltate ar putea compromite progresele înregistrate pe planul stabilităţii şi prelungi restricţionarea creditului", se menţionează în Raportul FMI.

Totodată, FMI a avertizat Japonia în legătură cu ritmul rapid de creştere a datoriei publice, care a ajuns la 200% din P.I.B.. "Chiar dacă problemele Japoniei nu sunt comparabile cu cele ale Greciei, vulnerabilitatea bugetară a Japoniei poate creşte la niveluri foarte ridicate", a declarat directorul general adjunct al FMI, Naoyuki Shinohara. Japonia are cel mai mare grad de îndatorare dintre statele dezvoltate, însă circa 95% din datorii sunt deţinute de creditori niponi, ceea ce reduce riscul apariţiei unei crize internaţionale. Pe de altă parte, ritmul de deteriorare a finanţelor publice este mare, a avertizat Shinohara.

[39] Vezi: *Le Japon sur la voie de la deflation",* Le Figaro-economie, 21.04.2010

La rândul său, Agenţia de evaluare financiară Fitch arăta, la sfârşitul lunii aprilie a.c., că solvabilitatea Japoniei este în pericol. În septembrie 2009, Fitch a confirmat calificativul "AA" (al treilea pe o scară de la 1 la 22) a datoriei pe termen lung a Japoniei. Dar, "în absenţa unei relansări economice durabile şi a consolidării bugetare, datoria publică va continua să crească, ceea ce ar putea atrage reducerea calificativului de rating a Japoniei.[40]

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Japoniei în perioada 2008-2011

-modificări procentuale-

Indicatori	2008	2009	2010 previziuni	2011 previziuni
Produs intern brut	-1,2	-5,2	1,9	2,0
Consum privat	-0,7	-1,0	1,3	0,8
Consum public	0,3	1,6	2,7	-0,2
Investiţii productive	-2,6	-14,3	-2,5	4,4
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	1,4	-1,4	-1,4	-0,5
Rata şomajului (% din total populaţie activă, la sfârşitul perioadei)	4,0	5,1	5,1	4,9
Deficit bugetar (% din P.I.B.)	-3,5	-7,4	-7,5	-7,4
Datoria publică (% din P.I.B.)	198,8	217,6	227,3	234,1
Sold balanţă de plăţi curente (% din P.I.B.)	3,2	2,8	2,8	2,4
Curs mediu anual al yenului faţă de dolar (1US$=n yeni)	103,2561	93,5517	…	…

Sursa: „World Economic Outlook", April 2010, IMF, Washington DC.

[40] Vezi: *„La solvabilite du Japon en danger"*, Le Figaro-economie, 22.04.2010.

3.4. COREEA DE SUD

Dr. Ecaterina STĂNCULESCU

1. Evoluţia economică generală în anul 2009

Membră a Grupului G20 (cele mai importante 20 de economii din lume)[41], Coreea de Sud, cea de a patra mare economie a Asiei, se relansează puternic după recesiunea din 2008 şi 2009, impulsionată de o rată record de scăzută a dobânzii bancare de referinţă, de o politică guvernamentală fiscală drastică, de cheltuieli de stimulare a economiei reale şi de exporturi puternice în urma relansării pieţelor externe.

In pofida unei creşteri continue în fiecare trimestru, economia sud-coreeană a înregistrat în anul de criză 2009 o ***stagnare economică, P.I.B.-ul său majorându-se doar cu 0,1-0,2%*** (cifre preliminare) faţă de anul 2008. Aceasta a fost cea mai slabă performanţă după contractarea cu 5,7% din 1998 în timpul crizei economice asiatice.

Comparativ cu criza asiatică din anii ’90, economia Coreei de Sud a întâmpinat criza din 2008-2009 dintr-o poziţie relativ puternică: rezervele valutare erau ridicate, sectorul financiar a fost în general sănătos, iar marile corporaţii s-au restructurat şi au fost mai puţin vulnerabile la riscurile valutare decât în trecut. Mai mult, guvernul sud-corean a luat măsuri decisive şi la timp pentru a contracara efectele crizei prin întărirea proactivă a sectorului financiar şi implementarea unor politici macroeconomice eficiente.

În cel de al treilea trimestru al anului 2009, economia a început relansarea. Creşterea economică a Coreei de Sud a fost mai mică decât se estimase, în cel de al patrulea trimestru al anului 2009 P.I.B.-ul său majorându-se cu 0,2%, după ce crescuse ceva mai mult (cu 3,2%) în trimestrul precedent. Conform Băncii Centrale sud-coreene, cauza determinantă a reprezentat-o scăderea exporturilor, a cererii de consum şi a cheltuielilor guvernamentale.

Comparativ cu trimestrul IV 2008, în acelaşi interval din 2009, P.I.B.-ul s-a majorat cu 6%. Rezultatele au fost uşor sub aşteptări comparativ cu un ritm de creştere trimestrial de 0,3% şi anual de 6,2%, aşa cum fusese prognozat anterior, în mod separat, atât de Banca Centrală a Coreei cât şi de către economiştii de la Dow Jones Newswires.

Conform Băncii Coreei, ***producţia din industria prelucrătoare*** a scăzut cu 1,3% în lunile octombrie-decembrie 2009 (rezultatul fiind, însă, nesigur în principal datorită unei evaluări trimestriale dificile), în timp ce rezultatul din ***sectorul de construcţii*** s-a diminuat cu 1,4%, ca urmare a scăderii construcţiilor de clădiri. Activitatea din ***sectorul serviciilor*** s-a majorat, totuşi, cu 1%, datorită, în special, sectorului financiar şi activităţii firmelor de transport şi stocare a mărfurilor.

Din datele tabelului nr. 1 se poate observa scăderea ***cererii interne totale*** (-4,5%) şi a componentelor sale (mai mare în cazul economiilor sub formă de depozite) în 2009, după o scădere sau stagnare în 2008. Singura componentă care a cunoscut creşteri atât în 2008 cât şi în 2009 a fost ***consumul guvernamental***.

În schimb au înregistrat majorări ***rata şomajului*** (3,8%), ***rata economiilor gospodăriilor*** (3,9%) şi ***soldul balanţei contului curent*** (4,6%) – sold pozitiv. Soldul bugetar a marcat o scădere comparativ cu anul precedent (-1,8%), fiind negativ.

[41] Coreea de Sud este membră OCDE (Organizaţia de Cooperare şi Dezvoltare Economică), OMC (Organizatia Mondială a Comerţului), UNCTAD (Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare) şi FMI (Fondul Monetar Internaţional).

Tabelul nr. 1: Evoluţia unor indicatori şi indici de bază care au caracterizat economia Coreei de Sud în perioada 2006-2011

	2006 Valoare la preţuri curente 1000 mld. woni	**2007**	**2008**	**2009**	**2010** estimări	**2011** prognoze
		Modificări procentuale ale volumului (preţuri 2005)				
Consumul privat	494,9	5,1	0,9	0,2	2,9	3,2
Consumul guvernamental	131,9	5,4	4,2	5,8	3,0	4,1
Volumul investiţiilor productive	260,7	4,2	-1,7	-1,7	3,6	4,9
Cererea internă finală	887,5	4,9	0,7	0,5	3,1	3,8
Economii sub formă de depozite	8,7	-0,2	0,7	-5,0	1,6	0,0
Total cerere internă	***896,1***	***4,7***	***1,4***	***-4,5***	***4,9***	***3,9***
Exportul de bunuri şi servicii	360,6	12,6	5,7	-0,1	13,4	12,9
Importul de bunuri şi servicii	348,0	11,7	3,7	-8,2	15,1	12,5
Soldul balanţei comerciale (în % din P.I.B.)	12,6	0,5	0,9	4,4	-0,4	0,3
P.I.B. nominal (la preţuri curente)	908,7	5,1	2,2	0,1	4,4	4,2
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	–	2,5	4,7	2,7	2,8	3,0
Rata şomajului (în % din populaţia activă)	–	3,2	3,2	3,8	3,6	3,4
Rata economiilor gospodăriilor (în procente dim venituri)	–	2,9	2,8	3,9	3,0	3,2
Soldul bugetar (în % din P.I.B.)	–	4,7	3,3	-1,8	0,4	1,1
Soldul balanţei contului curent (în % din P.I.B.)	–	0,6	-0,6	4,6	1,3	1,0

Sursa: OECD Economic Outlook no.86 dec.2009

2. Poziţia Coreei de Sud pe plan mondial în anii 2008 şi 2009

Tabelul nr. 2 redă valorile absolute ale unor indicatori economici importanţi şi locurile ocupate de Coreea de Sud în clasificările internaţionale, în anii 2008 şi 2009.

Se poate remarca că ţara ocupă locuri foarte bune la indicatorii: ***P.I.B. – la paritatea puterii de cumpărare (locul 14), balanţa contului curent (9), export (9), import (12), rezervele in valută şi aur (6), datoria publică (locul 91 este un loc bun în cazul acestui indicator negativ) şi rata inflaţiei (91 – aceeaşi interpretare ca înainte).***

In schimb locurile cele mai slabe le înregistrează la următorii indicatori: ***P.I.B. – rata de creştere reală (locul 108), P.I.B./locuitor (49), ritmul de creştere al producţiei industriale (127).*** La ceilalţi indicatori, Coreea de Sud a înregistrat performanţe (şi deci locuri în ierarhia mondială) moderate[42]/[43].

[42] vezi şi UNCTAD Global Investment Trends Monitor, 19 January 2010

[43] vezi şi OECD Composite Leading Indicators (CLIs) news release, 5 February 2010.

Tabelul nr.2: Indicatorii principali şi locurile ocupate de Coreea de Sud pe plan mondial în anii 2008-2009:

P.I.B.-ul nominal (la paritatea puterii de cumpărare), în dolari SUA 2009
$1.356 mld. (estimări 2009); locul ţării in lume: 14; $1.353 mld. (2008)
P.I.B. - rata de creştere reală:
0,2% (estimări 2009); locul ţării in lume : 108; 2,2% (2008)
P.I.B. pe locuitor, în dolari SUA 2009
$28.000 (estimări 2009); locul ţării in lume : 49; $28.000 (2008)
P.I.B. - compoziţie pe sectoare:
agricultură: 3%; industrie: 39,4%; servicii: 57,6% (2008)
Forţa de muncă:
24,37 milioane (estimări 2009); locul ţării in lume : 25
Forta de muncă pe ocupaţii:
agricultură: 7,2%; industrie: 25,1%; servicii: 67,7% (estimări 2007)
Rata şomajului:
4,1% (estimări 2009); locul ţării in lume : 36; 3,2% (2008)
Investiţii fixe brute:
28,2% din P.I.B. (estimări 2009); locul ţării in lume : 30
Buget:
venituri: $191,5 mld.; cheltuieli: $227,2 mld. (estimări 2009)
Datoria publică:
28% din P.I.B. (estimări 2009); locul ţării in lume : 91; 24,4% din P.I.B. (2008)
Rata inflaţiei (preţuri de consum):
2,8% (estimări 2009); locul ţării in lume : 91; 4,7% (2008)
Ritmul de creştere a producţiei industriale:
-7,5% (estimări 2009); locul ţării in lume : 127
Balanţa contului curent:
$30,38 mld. (estimări 2009); locul ţării in lume : 9; -$6,349 mld.(2008)
Export[1]:
$364 mld. (2009); locul ţării in lume : 9; $422mld. (2008)
Export parteneri:
China 21.5%, SUA 10.9%, Japonia 6.6%, Hong Kong 4.6% (2008)
Import[1]:
$323 mld. (estimări 2009); locul ţării in lume: 12; $393 mld. (2008)
Import - parteneri:
China 17.7%, Japonia 14%, SUA 8.9%, Arabia Saudită 7.8%, Emiratele Arabe Unite 4.4%, Australia 4.1% (2008)
Rezerve în valută şi aur:
$245,9 mld. (estimări 31 December 2009); locul ţării in lume : 6; $201,2 mld. (estimări 31 December 2008)
Datoria externă:
$333,6 mld. (estimări 31 December 2009); locul ţării in lume : 23; $381.1 mld. (estimări 31 December 2008)
Portofoliul de Investiţii Străine Directe la intern:
$86 mld.(estimări 31 December 2009); locul ţării in lume : 38; $124,2 mld. (31 December 2008)
Portofoliul de investiţii străine directe la extern:
$NA (31 December 2009); $74.6 mld. (30 June 2008)
Cursul de schimb:
Wonul sud-creean (KRW) per dolar SUA: 1.296,88 (2009), 1.101,7 (2008), 929,2 (2007), 954,8 (2006)

1. Date OMC/martie 2010
Sursa: The world factbook/dec.2009, CIA

3. Comerţul exterior cu bunuri şi serivicii în anul 2009

Exportul total de bunuri şi servicii (vezi tabelul nr.1) s-a majorat (5,7%) în 2008 şi a stagnat (-0,1%) în 2009. ***Importul de bunuri şi servicii*** a înregistrat o creştere de 3,7% în 2008 şi o scădere drastică, de 8,2%, în 2009. ***Balanţa comercială***, având un sold pozitiv încă din 2006, a cunoscut uşoare creşteri în 2007 şi 2008 şi o creştere semnificativa (4,4%) în 2009.

Exporturile de bunuri (vezi tabelul nr.3) au atins în 2009 valoarea de 364 mld. dolari SUA (422 mld. în 2008), ţara ocupând locul 9 pe plan mondial (12 în 2008), cu o pondere de 2,9% (2,6% în 2008). Comparativ cu anul 2008, în 2009 exporturile au scăzut cu 14%.

Tabelul nr.3: Comerţul exterior cu bunuri şi servicii în anul 2009

Export (FOB)				Import (CIF)			
Locul	**Valoare în mld. dolari SUA**	**Pondere in totalul exporturilor mondiale -%**	**Modificări 2009/2008 în %**	**Locul**	**Valoare în mld. dolari SUA**	**Pondere în totalul importurilor mondiale -%**	**Modificări 2009/2008 în %**
Comerţul cu bunuri							
9	364	2,9	-14	12	323	2,6	-26
Comerţul cu servicii							
19	56	17	-25	13	74	2,4	-19

Sursa: WTO – Trade Report, 31 March 2010

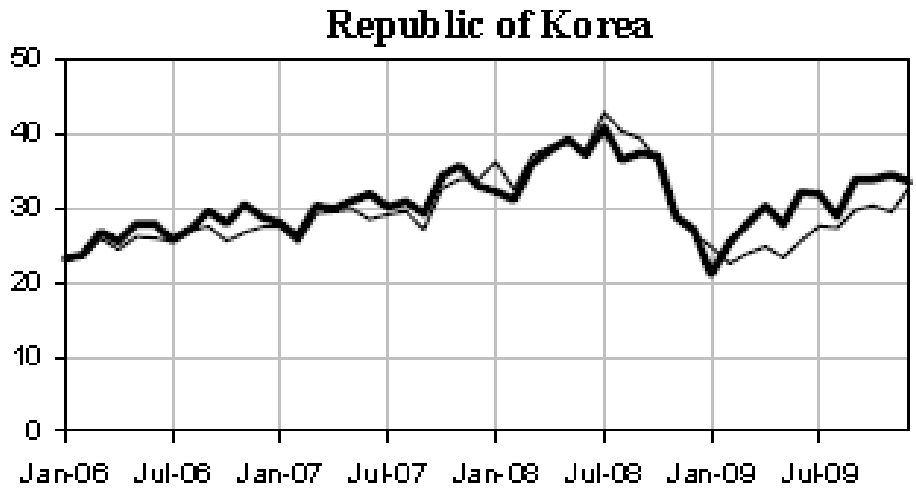
În ceea ce priveşte ***importurile de bunuri***, Coreea de Sud a fost declasată de pe locul 10 în 2008 pe locul 12 în 2009. In 2009, valoarea importurilor a scăzut cu 26% comparativ cu 2008, atingând 323 mld. dolari (393 mld. dolari în 2008), ţara deţinând o pondere de 2,6% în importurile mondiale (2,7% în 2008).

La ***exporturile de servicii***, Coreea de Sud deţinea locul 19 pe plan mondial în 2009, cu un volum valoric de 56 de mld. dolari SUA şi o pondere în totalul exporturilor mondiale în domeniu de 17%. La ***importurile de servicii,*** valoarea din 2009 se situa la nivelul de 74 de mld. dolari, ţara ocupând locul 13 pe plan internaţional, cu o pondere de 2,4%.

În graficul nr.1 se remarcă scăderea drastică atât a exporturilor cât şi a importurilor totale în luna ianuarie 2009, urmată de creşterea progresivă până în decembrie acelaşi an.

Graficul nr.1: Evoluţia lunară a exporturilor şi importurilor de bunuri ale Coreei de Sud, în perioada 2006 – 2009

- mld. dolari SUA -

Legendă: linia groasă reprezintă exportul; linia subţire reprezintă importul.
Sursa: OECD, WTO, UNCTAD, Report on G20, Trade and Investment Measures, 8 March 2010

4. Estimări şi prognoze pentru anii 2010-2011

P.I.B.-ul Coreei de Sud va cunoaşte, în 2010, cea mai mare creştere de după 2006, aceasta fiind estimată la 5,2%, comparativ cu 2009 (previziunea din decembrie 2009 era de 4,6%), după cum relansarea globală urmează să stimuleze cererea pentru produse naţionale, a fost declaraţia reprezentantului Băncii Centrale citată de analiştii companiei Bloomberg. Credit Suisse AG şi Barclays Plc. prevăd ritmuri de creştere chiar mai mari pentru 2010.

În primul trimestru, majorarea a fost de 1,6% comparativ cu trimestrul anterior, şi de 7,5% comparativ cu perioada corespunzătoare a anului 2009. Ritmul de creştere al economiei sud-coreene s-a accelerat mai mult decât se estimase în primul trimestru al acestui an, deoarece relansarea globală a impulsionat cererea pentru produse electrice şi electronice sud-coreene, iar cheltuilile de consum la intern au crescut. Creşterea din ***industria prelucrătoare*** a fost estimată la 3,6% în primul trimestru a.c.

În cel de al treilea trimestru al anului în curs, creşterea economică va atinge 3,2%, pentru ca să scadă la numai 0,2% în cel de al patrulea, a declarat reprezentantul Băncii Centrale. Încetinirea se va institui temporar ca o însănătoşire în cererea din economia globală pentru mărfurile din Coreea de Sud.

Economiştii Băncii Centrale a Coreei, citaţi de Los Angeles MarketWatch, au declarat că reluarea creşterii P.I.B.-ului va interveni "odată cu relansarea exporturilor şi creşterea cererii interne, incluzând consumul şi investiţiile în facilităţi", previziunile privind ritmul trimestrial de cca.1,2% în primul semestru ajungând la 1% în ultima jumătate a anului.

Pentru 2011, Banca Coreei de Sud îşi menţine prognoza privind majorarea P.I.B.-ului de 4,8%[44].

[44] conform "IMF – World Economic Outlook, April 2010, Rebalancing Growth", Fondul Monetar

Conform agenţiei Moody's, ***ratingul titlurilor de stat*** sud-coreene a fost ridicat de la A2 la A1, "un indicator bun pe care economia naţională este capabilă să-l amelioreze în continuare", conform declaraţiilor oficialilor sud-coreeni.

Contribuind la atractivitatea economică a Asiei, Coreea de Sud a înregistrat o scădere a ***ratei şomajului*** în ultimul deceniu. In 2010, rata şomajului în această ţară s-a diminuat de la 4,4% în februarie la 3,8% în martie, tinzând spre un şomaj 0. Alţi factori care fac Coreea atractivă includ legăturile sale strânse cu puternica economie chineză şi prognoza privind o rată înaltă de creştere industrială, parte insemnată a P.I.B.-ului naţional.

În ceea ce priveşte ***rata inflaţiei,*** prognoza Băncii sud-coreene indică nivelul de 2,6% în 2010, după 2,8% în 2009. Pentru 2011 atât Fondul Monetar Internaţional cât şi OCDE avansează un nivel al ratei inflaţiei de 3%.

Exporturile se vor majora în 2010, atrăgând creşterea preţurilor acţiunilor companiilor şi a cursului wonului (care şi în 2009 a înregistrat o creştere de 21% comparativ cu anul precedent), după cum demonstrează Hyundai Motor Co. care şi-a majorat vânzările în SUA şi în China şi Samsung Electronics Co. care şi-a văzut profitul multiplicat de şapte ori. Livrările la export au crescut cu 35,1% în martie a.c., locomotiva fiind cererea provenind din China, cea mai mare piaţă de desfacere la export pentru Coreea de Sud.

Exporturile de bunuri în 2010 se vor situa la nivelul de 431 mld. dolari SUA, cu 18,6% mai mult decât în 2009, în timp ce ***importurile*** se vor majora cu 28,3%, atingând 414,5 mld.dolari la valoarea în vamă, a prognozat Banca Centrală.

Coreea de Sud va avea, se pare, un ***excedent al contului curent*** de 10,5 mld. dolari SUA în 2010, mai puţin decât previziunea anterioară a Băncii Centrale de 17 mld. dolari, din moment ce creşterea importurilor va depăşi pe cea a exporturilor, a declarat reprezentantul băncii. Anul trecut surplusul contului curent a fost de 42,7 mld. dolari.

Prognozele fiscale se bazează pe prezumţia că politicile în domeniu vor fi implementate cu succes în 2010, după cum a anunţat guvernul, iar elaborarea ***bugetului*** are ca sarcină o continuare a măsurilor stimulative din 2009, implicând un impact fiscal negativ – deficit bugetar estimat la 2% din P.I.B..

Conform FMI, volumul ***cheltuielilor*** bugetare în anul 2010 corespunde volumului cheltuielilor prezentat în propunerea de buget a guvernului sud-coreean, iar proiecţiile ***veniturilor*** reflectă, de aşemenea, percepţiile macroeconomice ale experţilor FMI, ajustate în funcţie de costurile estimate ale măsurilor fiscale incluse în pachetul de stimulente multianuale introdus anul trecut de guvernul sud-coreean şi de măsurile discreţionare de creştere a veniturilor incluse în propunerea de buget pe anul 2010.

Provocările pe termen lung ale economiei Coreei de Sud includ îmbătrânirea rapidă a populaţiei, o piaţă a muncii inflexibilă şi o supradependenţă de exporturi a industriei prelucrătoare.

5. Politicile economice se menţin în continuare stimulative

Economiştii de la Institutul Economic al Coreei (KEI) şi cei de la Institutul Coreean pentru Politică Economică Internaţională au subliniat într-un studiu din 2009[45]

Internaţional estimează o creştere reală a PIB de 4,5% în 2010 şi de 5% în 2011.

[45] Korea Economic Institute and the Korea Institute for International Economic Policy - Korea's Economy 2009

că ***politica economică*** a ţării lor trebuie să ţină cont de ***obiectivele pe termen mediu şi lung***, şi anume:

- Sănătatea, eficienţa şi dinamismul ***sectorului financiar*** la ieşirea din criză, ceea ce presupune, în schimb, parcurgerea unor paşi pentru limitarea hazardului moral şi facilitarea strategiilor de ieşire din politica de intervenţie publică la scară largă şi asigurarea unei tranziţii line spre iniţiativa privată deplină.
- Eforturi susţinute pentru restructurarea în continuare a ***sectorului întreprinderilor***, în special a subsectorului ***IMM-urilor*** care este slab, pentru a permite o relansare rapidă şi o creştere potenţială pe termen mediu. Pentru a facilita aceasta, guvernul a restructurat deja instituţiile financiare, a făcut eforturi pentru păstrarea pieţelor prin crearea unui fond de restructurare corporatistă (KAMKO), cu resurse în valoare de 40.000 de mld. woni, a introdus exceptări de taxe.
- In timp ce stimulentele fiscale temporare constituie, în concepţia economiştilor de la institutele citate, cheia pentru ieşirea din recesiunea economică şi relansarea rapidă, cantonarea atenţiei guvernului la presiunile fiscale pe termen lung asociate cu îmbătrânirea populaţiei şi nevoia de a relua ***consolidarea fiscală*** pe termen mediu trebuie să rămână în permanenţă la ordinea zilei. Mai mult, economiştii citaţi au semnalat faptul că angajarea responsabilă pentru o prudenţă fiscală va ajuta la salvarea credibilităţii sistemului economic naţional. Prezentarea unui plan consistent de consolidare fiscală pe termen mediu publicului larg este considerată foarte importantă din acest punct de vedere.

Pe 9 aprilie a.c., un oficial al Băncii Centrale a declarat că se va aplica în continuare o ***politică monetară*** potrivită care să menţină rata dobânzii de referinţă la nivelul minim record de 2%, în scopul susţinerii creşterii activelor din economie şi a locurilor de muncă.

"Valoarea scăzută a P.I.B.-ului furnizează motivaţii sporite guvernului care doreşte ca dobânda de referinţă să rămână scăzută" afirma, de curând, Kim Jae Eun, economist la firma Hyundai Securities Co. din Seoul, care nu se aştepta la nici o mişcare din partea Băncii Centrale până în cel de al doilea semestru al anului în curs. Banca Centrală a păstrat neschimbată rata dobânzii de referinţă în ultimele 14 luni. "Cheltuielile guvernamentale au scăzut şi creşterea de ansamblu a încetinit, dovedind că rolul politicilor economice rămâne în continuare important" a adăugat economistul citat.

Chiar şi după viziunea economică revizuită şi creşterea ratingului acţiunilor de stat, Banca Coreei este, încă, reticentă în a transforma politica monetară într-una mai restrictivă, în condiţiile în care guvernul s-a opus public creşterii costurilor împrumuturilor bancare.

Economiştii de la Bloomberg. com. aşteptau ca în primul trimestru al anului 2010 costurile împrumuturilor să rămână neschimbate.

"Economia noastră demonstrează o relansare rapidă", a declarat de curând un oficial al Băncii Coreei. "Există, însă, mulţi factori de luat în considerare pentru implementarea strategiei de ieşire din criză" a spus acesta relativ la prognoza de creştere şi ***punerea în practică a unor stimulente***.

Preşedintele Lee Myung Bak a declarat, la rândul său, că ***guvernul are ca prioritate principală în politica economică crearea de locuri de muncă.***

"Opoziţia la renunţarea prematură la politica de stimulare economică pare să ţină Banca Coreei pe loc în următoarele câteva luni, însă îngrijorarea relativă la impactul potenţial al menţinerii dobânzii la un nivel scăzut pentru prea mult timp va împinge pe

responsabilii cu politica monetară să ridice rata dobânzii în cea de a doua jumătate a anului acesta", a declarat un economist de la Royal Bank of Canada din Hong-Kong.

În acelaşi ton, un economist de la Woori Investment & Securities Co. din Seoul a declarat că "economia sud-coreeană şi-a redobândit ritmul de relansare rapidă şi cel de al doilea trimestru al anului 2010 va fi, de asemenea, bun". "Creşterea poate să sporească presiunea pentru o majorare în avans a ratei dobânzii, dar Banca Centrală pare că va sta pe loc până în cel de al doilea semestru a.c., deoarece cererea internă nu este incă destul de robustă", a mai adăugat acesta.

Prognozele FMI pe termen mediu indică faptul că guvernul va continua planurile de consolidare a economiei şi va echilibra bugetul (exclusiv fondurile de securitate socială) la nivelul anului 2014.

3.5. GERMANIA

Cristina BÂLGĂR

În opinia experţilor Fondului Monetar Internaţional (FMI)[46], după scăderea de anvergură a activităţii economice mondiale, care a debutat la sfârşitul anului 2008 şi a continuat în prima parte a anului 2009, începând cu cel de-al doilea trimestru al anului trecut, principalele economii ale lumii au înregistrat majorări ale ritmului de creştere economică, concretizate în sporirea volumului schimburilor comerciale internaţionale şi în creşterea producţiei industriale, la nivel global.

Începând cu trimestrul II al anului 2008, Germania a resimţit profund deteriorarea climatului economic mondial (cauzat de adâncirea crizei financiare), confruntându-se cu o scădere severă a activităţii economice, considerată de specialişti a fi **cea mai gravă criză economică din istoria ţării de după cel de al doilea război mondial.** După depăşirea fazei de criză, economia Germaniei a reintrat pe un trend ascendent în trimestrul II al anului 2009, însă etapa de relansare economică, pe care ţara o traversează în prezent, este susţinută prin ample măsuri de stimulare monetară şi fiscală, temperarea climatului economic global şi înviorarea comerţului internaţional.

I. Evoluţia conjuncturii economice germane în anul 2009

Pe fondul menţinerii efectelor negative ale scăderii de amploare a activităţii economice mondiale din toamna anului 2008, dar şi a deteriorării cererii interne, **în trimestrul I al anului 2009, activitatea economică a înregistrat un recul puternic** (prin reducerea ritmului de creştere a P.I.B. cu **3,5%**, comparativ cu trimestrul anterior), acesta fiind al patrulea trimestru consecutiv de creştere economică negativă **(Grafic nr.2).** Potrivit datelor publicate de Biroul Federal de Statistică**, în al doilea trimestru**,

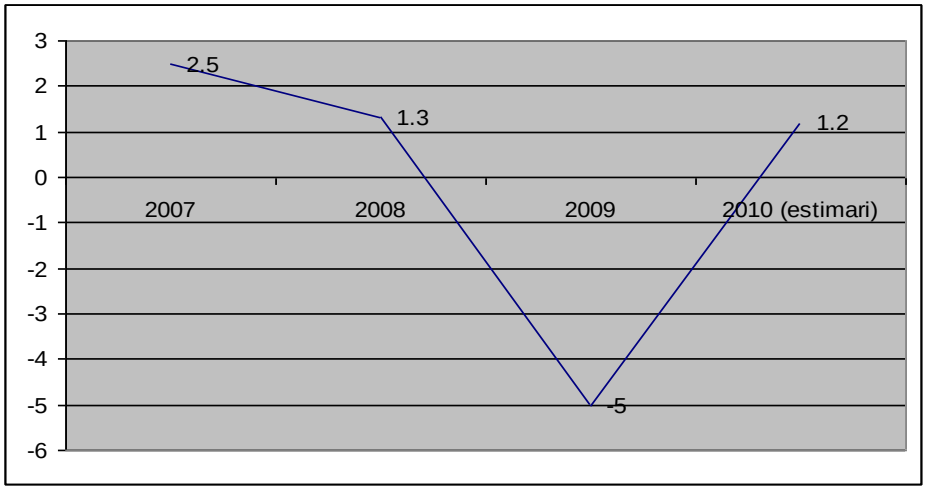
[46] International Monetary Fund, World Economic Outlook – *Rebalancing Growth*, April 2010, Washington

economia germană a intrat pe o curbă de creştere economică (înregistrând o uşoară majorare de **0,4%** a P.I.B., faţă de trimestrul precedent), evoluţie pozitivă care a continuat şi în **trimestrul III** (ritm de creştere a P.I.B. **0,7%**), marcând astfel ieşirea ţării din recesiune.

Cu toate acestea, **pe ansamblul anului 2009, s-a înregistrat o scădere record a ritmului de creştere economică (de 5%),** cauzată, în principal, de restrângerea activităţii de export – „motorul economiei germane" - afectată de reducerea semnificativă a schimburilor comerciale la nivel internaţional şi de instalarea recesiunii pe principale pieţe de export ale Germaniei.

Grafic nr. 1: Germania - Evoluţia anuală a P.I.B., în perioada 2007-2010

- modificări în % -

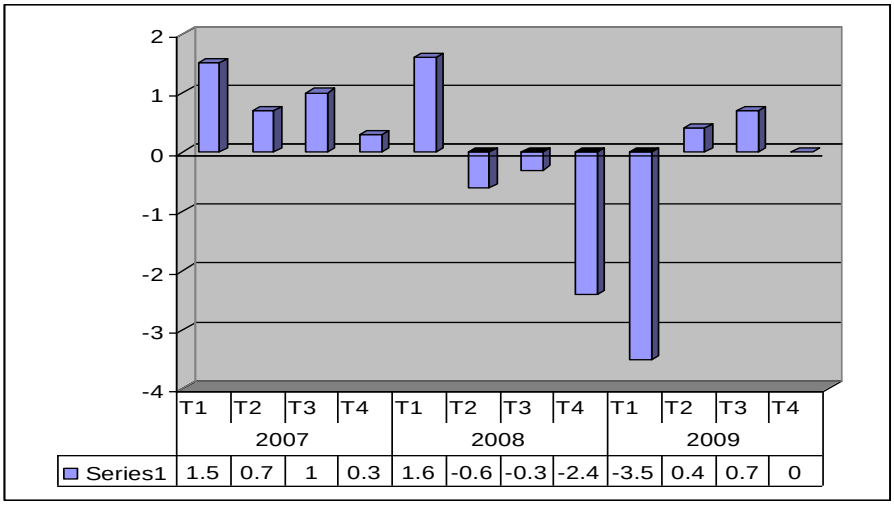

Sursa: Oficiul Federal de Statistică

Volumul investiţiilor a fost în mod deosebit afectat de încetinirea activităţii economice mondiale şi de gradul ridicat de incertitudine. Astfel, **investiţiile productive şi în echipamente** s-au diminuat cu **20%** în **2009,** datorită reducerii capacităţii de producţie, a perspectivei obţinerii de profit, dar şi a menţinerii unor condiţii restrictive de finanţare. **Investiţiile în construcţii** s-au redus cu **5,7%** faţă de volumul atins în **2008,** excepţie făcând construcţiile din sectorul public şi nerezidenţial, dar şi activităţile de reabilitare termică a clădirilor rezidenţiale. De asemenea, anul **2009** a fost caracterizat **prin diminuarea investiţiilor în obiective rezidenţiale,** ceea ce reflectă continuarea ajustării pieţelor imobiliare, specifică tuturor ţărilor din zona euro.

Grafic nr. 2: Evoluţia trimestrială a P.I.B. în Germania, 2007-2009

- modificări în % -

Surse: Baza de date OCDE, Oficiul Federal de Statistică - Destatis

Deşi în luna iulie, pe fondul unei uşoare majorări a cererii externe, **producţia industrială a crescut cu 4,3%,** datele furnizate de Raportul elaborat de către specialiştii Confederaţiei Industriei Germane[47] relevă pentru anul **2009** o **reducere absolută a volumului investiţiilor şi al producţiei industriale**, pe fondul menţinerii unui nivel scăzut al cererii externe şi al scăderii indicelui de încredere în consum. Astfel, **nivelul producţiei industriale s-a redus cu 5,5%** faţă de perioada anterioară declanşării crizei economice, iar specialiştii estimează că acest nivel înalt din 2007 nu va putea fi atins până în anul 2013.

Tabel 2: Producţia industrială în perioada 2008-2010

- %-

	2008	**2009**	**2010** estimări
Industria alimentară	0,2	0,1	1
Industria textilă	-4,5	-20	-3
Industria de îmbrăcăminte	-15	-14	-10
Industria chimică	-3,8	-14	10
Industria de mase plastice	-1,9	-10	6
Industria metalotehnică	-1,1	-27	13
Industria electrotehnică	5	-26	4
Industria energetică	5,2	-21	6
Industria auto	-3,8	-23	9
Industria prelucrătoare	1	-19	6

Sursa: Oficiul Federal de Statistică

Dintre componentele **cererii interne,** pe ansamblul anului **2009**, **consumul privat a scăzut cu 0,4%**, ca urmare a deteriorării condiţiilor de pe piaţa forţei de muncă şi a accentuării crizei de încredere, care au generat creşterea ratei de economisire a populaţiei.

Pe fondul scăderii preţului materiilor prime şi a încetinirii activităţii economice, *ritmul mediu de creştere al indicelui armonizat al preţurilor de consum s-a diminuat*

[47] BDI – Bundesverband der Deutschen Industrie, BDI Foreign Economic Report - Export Rebound Remains Volatile, February 2010

semnificativ în anul 2009, situaţie care, potrivit specialiştilor, va persista şi în anii viitori. Reducerea **ratei inflaţiei (**de la **2,8 %** în **2008,** la **1%** în **2009)** a fost susţinută şi de cererea internă scăzută înregistrată, în special, în prima parte a anului.

Ca urmare a reformelor aplicate pe piaţa muncii, aceasta a rămas relativ stabilă pe întreg parcursul anului **2009**, **rata şomajului crescând nesemnificativ (7,4%** faţă de **7,2%** în **2008).** Şomajul a fost menţinut sub control prin aplicarea unei politici de încurajare a reducerii programului de lucru, cu scopul de a evita creşterea numărului de concedieri. Autorităţile au lansat un program de sprijinire a companiilor afectate de criza financiară care reduc programul de lucru al angajaţilor, dar nu efectuează concedieri. Astfel, statul german suportă 50% din contribuţiile sociale ale salariaţilor respectivi, acoperind până la 100%, în cazul în care aceştia beneficiază de cursuri de pregătire profesională, pe durata programului redus. Datele publicate de către Agenţia Federală de Ocupare a Forţei de Muncă relevă că, în luna noiembrie 2009, numărul total de şomeri a atins 3,4 milioane persoane.

Măsuri anti criză

Având în vedere gravitatea recesiunii, guvernul a decis să nu se bazeze exclusiv pe „stabilizatorii automaţi", ci să adopte măsuri concrete pentru a amortiza efectul scăderii activităţii economice. Astfel, în ciuda marjei fiscal-bugetar reduse ca urmare a politicii macroeconomice expansioniste promovate în 2008, guvernul a reacţionat cu promptitudine în anul 2009, punând în practică un set de măsuri anticriză, concretizate într-o serie de programe de stabilizare a economiei şi reluare a procesului de creştere economică.

După ce primul plan de relansare economică (**noiembrie 2008)** a fost criticat de către experţii economici, fiind considerat ca insuficient, în **ianuarie 2009**, Germania a lansat un al doilea pachet de măsuri de susţinere economică, mult mai amplu, bazat în special pe relaxare fiscală. Principalele măsuri cuprinse în cele două programe, se referă la:

- acordarea de sprijin financiar persoanelor cu program redus de muncă;
- reducerea la minim a impozitului pentru veniturile mici şi majorarea limitei de la care nu se aplică impozit;
- reducerea contribuţiei la fondul de asigurări medicale şi la fondul de şomaj;
- creşterea ajutorului de şomaj şi a alocaţiei pentru copii;
- amânarea plăţii TVA pentru companiile mici;
- eliminarea impozitelor pentru autoturismele noi achiziţionate;
- încurajarea sectorului auto prin prelungirea programului de acordare a primei de casare.

În opinia analiştilor economici, deşi aceste programe guvernamentale au condus la stimularea creşterii economice şi încurajarea consumului, ele au generat un amplu dezechilibru al bugetului de stat. Astfel, după ce în **2008**, Germania a încheiat anul cu un **buget echilibrat (0,0% din P.I.B.), în anul 2009** situaţia finanţelor publice s-a agravat, iar **deficitul bugetar s-a situat la 3,2% din P.I.B..**

În contextul adâncirii crizei economice mondiale şi al reducerii comenzilor externe, boom-ul înregistrat în **activitatea de export** a Germaniei a fost frânat brusc, în trimestrul II 2009 volumul exporturilor reducându-se cu **18,5%** faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent, ceea ce reprezintă cea mai accentuată scădere din ultimii 60 de ani.

Pe parcursul anului **2009**, exporturile de bunuri şi-au continuat trendul descendent (**-15,2%** în trimestrul III şi **-3,8%** în trimestrul IV), diminuându-se cu **14,7%** faţă de anul **2008** (când au crescut cu **2,9%).**

Potrivit datelor publicate de către Organizaţia Mondială a Comerţului (OMC)[48], după ce a deţinut timp de şase ani consecutiv poziţia de lider mondial la exportul de mărfuri, în anul 2009, Germania a fost depăşită de **China** (care a înregistrat o valoare totală la export de 1.202 miliarde dolari, care îi conferă o pondere de 9,6% în comerţul mondial, faţă de 1.121 miliarde dolari, respectiv o pondere de 9,0% din totalul comerţului mondial, cât a înregistrat Germania).

Dacă până la declanşarea crizei, Germania a reprezentat o piaţă de desfacere cu o foarte mare putere de absorbţie (al treilea exportator mondial), având un volum de importuri care a depăşit, în ultimii ani, 1.000 miliarde euro/an, pe fondul scăderii cererii interne şi a producţiei industriale, **în 2009**, volumul importurilor s-a redus cu **8,9%,** faţă de anul precedent (când a înregistrat o creştere de **4,3%).** Datele OMC relevă, pentru anul **2009**, o valoare a importurilor de **931 miliarde dolari.**

Astfel, după datele OMC, **excedentul balanţei comerciale** s-a redus la 190 miliarde dolari în 2009, de la 259 miliarde dolari înregistrat în 2008.

II. Perspective 2010-2011

Analiştii economici ai FMI estimează că, în pofida redresării economice evidenţiate pe plan mondial, procesul de relansare a activităţii economice va fi unul neuniform, iar în anii următori, condiţiile necesare creării premiselor de creştere susţinută se vor menţine fragile.

De aceea**,** elaborarea unor previziuni **cât mai apropiate ca nivel de realizare** privind evoluţia economiei germane în **2010/2011** este dificilă, având în vedere atât fluctuaţiile înregistrate în evoluţia indicatorilor macroeconomici, începând cu jumătatea anului 2009, cât şi factorii care au condus la deteriorarea contextului economic global. Opiniile experţilor sunt însă optimiste, relevând faptul că, o dată cu încheierea recesiunii mondiale, economia germană prezintă semnale pozitive, care **indică o accelerare a procesului de relansare economică, pe parcursul anului 2010.**

Ultimul Raport[49] publicat de către departamentul de analiză economică al uneia dintre cele mai importante bănci din Germania – Deutsche Bank – evidenţiază faptul că redresarea economică se va consolida în cel de-al II-lea trimestru al anului 2010, deşi în prezent este susţinută, în principal, prin politica monetară şi fiscală aplicată. De asemenea, *procesul de relansare este sprijinit de stabilizarea pieţelor financiare, creşterea sincronizată a activităţii economice mondiale, menţinerea unui nivel scăzut al inflaţiei, dar şi de sporirea încrederii în climatul economic, atât la nivelul mediului de afaceri, cât şi în rândul consumatorilor privaţi.* Astfel, specialiştii Deutsche Bank au identificat **cinci factori de stimulare a creşterii economice**, care în anul **2010** ar putea determina o activitate economică mai dinamică decât se estimase anterior:

1. *Continuarea aplicării unei politici economice expansioniste* – optimismul analiştilor economici se bazează pe efectul rapid al măsurilor adoptate de către factorii de decizie, pentru a contracara efectele propagării crizei globale asupra evoluţiei economiei germane, prin lansarea de programe guvernamentale de salvare şi stabilizare a instituţiilor şi pieţelor financiare, precum şi implementarea unor ample pachete de măsuri anticriză;

[48] WTO – World Trade 2009, prospects for 2010, Press Release, March 2010

[49] Deutsche Bank Research - Economic Outlook 2010: *Positive Signals for the German Economy*, January 2010, Frankfurt

2. *Stabilizarea pieţelor financiare* – va contribui la reducerea costului de finanţare al companiilor de pe aceste pieţe şi la îmbunătăţirea climatului investiţional;
3. *Încheierea recesiunii globale se va concretiza în sporirea volumului schimburilor comerciale internaţionale*, stimulând astfel ritmul de creştere al economiei germane, al cărei model de dezvoltare este orientat către export;
4. *Menţinerea unui nivel redus al ratei inflaţiei* va stimula ritmul de creştere economică;
5. *Sporirea gradului de încredere în mediul de afaceri* - indicele care măsoară climatul economic naţional, calculat în ultimul studiu realizat în luna aprilie a.c. de către institutul de cercetare economică „Ifo"[50], evidenţiază pentru trimestrul I al anului 2010, *o creştere generalizată a încrederii companiilor în perspectivele de îmbunătăţire a mediului economic.* Sondajul este efectuat în rândul a peste 7000 de companii germane şi evidenţiază o creştere a indicelui de încredere la **101,6** puncte (în luna aprilie 2010), comparativ cu **83,6** puncte, cât înregistra în aprilie 2009.

În acest nou context, creat prin stabilizarea economiei mondiale şi evoluţia favorabilă pe care Germania a înregistrat-o în ultimul semestru al anului 2009, experţii economici internaţionali au modificat în sens pozitiv previziunile referitoare la evoluţia economiei germane în **2010/2011**, estimând că ritmul de creştere va înregistra în acest interval o **majorare de 1,2 - 2%** (în luna iulie 2009, experţii FMI estimau pentru anul **2010** un ritm de creştere **-0,6%**[51]**,** iar analiştii Organizaţiei pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică –OCDE – prognozau un ritm de **0,4%**[52]**).**

Pe ansamblul anului 2010, creşterea economică va fi susţinută, în principal, de sporirea cererii externe şi a volumului exporturilor, care vor contribui la „înviorarea" activităţii investiţionale. Un studiu realizat de către Confederaţia Industriei Germane - BDI[53] evidenţiază o îmbunătăţire a climatului investiţional, stimulat de o uşoară relaxare a condiţiilor de finanţare, de creşterea perspectivelor de vânzare şi profitul înregistrat în ultimele luni, de către companiile din majoritatea domeniilor economice. Pe baza acestor factori, experţii arată că, deşi utilizarea capacităţii de producţie se va menţine la un nivel relativ redus, **investiţiile productive** se vor majora cu **2,9% în 2010** şi **3,2%** în **2011**, în special, datorită sporirii investiţiilor din industria bunurilor de echipament. De asemenea, **investiţiile în construcţii** vor spori cu **1%** faţă de volumul atins în **2009**, fiind stimulate de înviorarea activităţii din sectorul public şi nerezidenţial (survenită ca efect al măsurilor cuprinse în planul de relansare economică).

[50] Ifo Business Climate Germany – Results of the Ifo Business Survey for April 2010, www.ifo.de.
[51] FMI - „Perspectives de l'Economie Mondiale", july 2009, Washington
[52] OECD Economic Outlook No. 85, June 2009, Paris
[53] BDI – Federation of German Industries, Economic Report: *"Forces of economic growth increasing, but downward risks remain virulent",* January 2010

Tabel 3: Previziuni comparative privind ritmul de creştere a economiei Germaniei, în perioada 2010-2011

-%-

Instituţia emitentă şi data publicării estimării	2010	2011
Institute Naţionale de Cercetare Economică		
Institutul de Cercetare Economică „Ifo", München, decembrie 2009	1,7	1,2
Institutul de Economie Mondială Hamburg, martie 2010	1,5	2,0
Deutsche Bank- departamentul de cercetare, ianuarie 2010	2,0	1,6
Banca Centrală –Deutsche Bundesbank, decembrie 2009	1,6	1,2
Confederaţii şi asociaţii economice nationale		
Confederaţiei Industriei Germane – BDI, ianuarie 2010	1,5	2,0
Camera Germană de Industrie şi Comerţ –DHIK, februarie 2010	2,0	2,1
Instituţii şi Organizaţii Internaţionale		
Raport OCDE – Conjunctura Economiei Germane, martie 2010	1,5	1,4
Comisia Europeană – Raport Conjunctural, noiembrie 2009	1,2	1,7
Fondul Monetar Internaţional, Conjunctura Economiei Mondiale, aprilie 2010	1,2	1,7
BusinessEurope , februarie 2010	1,8	1,8

Surse: Ifo Institute – Ifo Economic Forecast 2010: *"The lackluster German Economy*", December 2009, Munich; Deutsche Bank Research - Economic Outlook 2010: "*Positive Signals for the German Economy"*, January 2010, Frankfurt; Deutsche Bundesbank, Monthly Report, vol. 61, No.12, December 2009; BDI – Federation of German Industries, Economic Report: *"Forces of economic growth increasing, but downward risks remain virulent",* January 2010; OECD Economic Survey - Germany, Volume 2010/9, Paris, March 2010; European Commission - „*Economic Forecasts - Autumn 2009"*, Brussels, November 2009; International Monetary Fund, World Economic Outlook – *Rebalancing Growth*, Washington, April 2010; BUSINESSEUROPE – Economic Outlook: *"2010 – Better but still fragile"*, Brussels, February 2010.

În sectorul industrial, una dintre principalele surse de dezvoltare economică a ţării, *comenzile interne şi externe vor continua să crească în 2010 şi 2011*, pe baza relansării cererii mondiale pentru bunurile de capital, care ocupă un loc dominant în cadrul exporturilor germane (numai în industria auto, comenzile externe vor spori cu peste 30%).

Experţii FMI arată că, **cererea de bunuri şi servicii pe plan intern,** se va majora uşor în **2010 şi 2011 (cu 0,2%, respectiv 1,3%)**, fiind favorizată de relativa stabilizare a condiţiilor de pe piaţa muncii, dar şi de reducerile de impozite, aplicate în baza pachetelor de stimulente fiscale, care vor conduce la **creşterea puterii de cumpărare a populaţiei şi la stimularea consumului**. Cel mai recent Raport al Băncii Centrale a Germaniei[54] apreciază că în anul **2010 consumul privat** va înregistra o creştere moderată **(**cu **0,8%,** faţă de anul precedent**),** pe baza menţinerii unui nivel ridicat al tendinţei de economisire a populaţiei. Potrivit previziunilor aceloraşi experţi, în anul **2011**, **consumul privat** se va majora cu **1,1%,** pe fondul creşterii încrederii în măsurile guvernamentale de relansare economică şi al reluării înclinaţiei spre consum, datorită îmbunătăţirii condiţiilor creditare.

În ceea ce priveşte evoluţia **indicelui preţurilor de consum,** datele publicate de către Oficiul Federal de Statistică evidenţiază pentru următorii **doi ani (până în 2012, inclusiv)** menţinerea ratei inflaţiei la un nivel redus **(0,9% în 2010, respectiv 1% în 2011),** care va favoriza crearea premiselor de creştere economică.

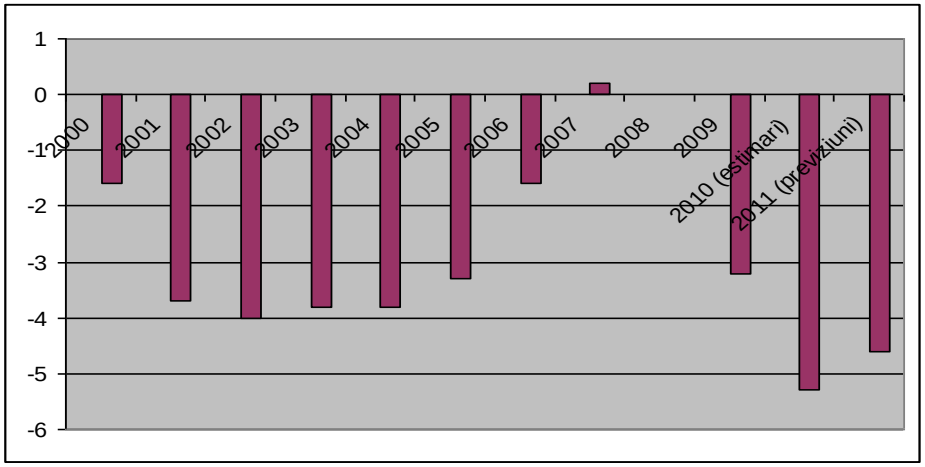
De asemenea, analiştii economici internaţionali opinează că, deşi rata şomajului este un indicator care reacţionează cu întârziere la încetinirea activităţii economice, piaţa forţei de muncă va continua să rămână relativ stabilă şi după încheierea fazei de

[54] Deutsche Bundesbank Eurosystem, Monthly Report, March 2010

recesiune severă, care a afectat economia germană. Potrivit Agenţiei Federale de Ocupare a Forţei de Muncă, acest fapt se datorează, în principal, măsurilor de relansare economică adoptate de guvernul german la începutul anului 2009, care prevăd acordarea de sprijin financiar companiilor care au adoptat schema privind reducerea programului de muncă. Pentru **2010**, specialiştii comunitari[55] apreciază că **rata şomajului** se va majora la **8,6%,** faţă de anul precedent**, numărul de şomeri** urmând să atingă *3,6 milioane*, până la sfârşitul acestui an..

În ultimul deceniu, Germania s-a confruntat permanent cu probleme severe legate de deficit bugetar. Potrivit datelor furnizate de către Oficiul Federal de Statistică **(Grafic nr. 3)**, singurul sold pozitiv al finanţelor publice germane fost consemnat în anul 2007, iar anul 2008 a fost încheiat cu un buget echilibrat (0,1% din P.I.B.). Ulterior, în urma recesiunii economice severe cu care s-a confruntat ţara, dar şi ca urmare a adoptării celor două programe guvernamentale de stimulare economică, situaţia finanţelor publice s-a înrăutăţit, pentru **2010** fiind estimat un **deficit bugetar de peste 5,3% din P.I.B.,** ceea ce reprezintă aproape dublul limitei de 3% din P.I.B., prevăzută prin Tratatul de la Maastricht. Se estimează că deficitul bugetar va rămâne excesiv şi în **2011 (4,6% din P.I.B.)**, deşi experţii prevăd o uşoară îmbunătăţire, survenită ca efect al măsurilor de austeritate bugetară, care urmează a fi aplicate începând cu anul 2010.

Grafic nr. 3 Deficitul bugetar al Germaniei în perioada 2000-2011 (% din P.I.B.)

Sursa: Oficiul Federal de Statistică şi estimări ale departamentului de analiză al băncii germane Deutsche Bank**,** februarie 2010

De asemenea, potrivit estimărilor FMI, Germania va încălca prevederile Pactului de Stabilitate şi Creştere şi în ceea ce priveşte **datoria publică** (care, conform prevederilor, nu trebuie să fie mai mare de 60% din P.I.B.), urmând să înregistreze o datorie publică de **76,7% din P.I.B. (în 2010), respectiv 79,6% din P.I.B. (în 2011).**

În opinia experţilor internaţionali, pentru perioada **2010-2011**, evoluţia comerţului exterior al Germaniei va fi supusă influenţei combinate a unei serii de factori interni şi externi, printre care se numără revigorarea economiei germane, care va favoriza sporirea exporturilor şi importurilor, dependenţa creşterii producţiei industriale de importuri, evoluţia pozitivă a activităţii economice mondiale, dar şi de evoluţia cursului de schimb al euro, în raport cu dolarul SUA.

[55] European Commission , Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Monthly Monitor – *"EU Employment Situation and Social Outlook"*, March 2010

Astfel, pe fondul îmbunătăţirii perspectivelor economice mondiale şi al relansării economice a principalelor pieţe de export ale Germaniei, specialiştii estimează o accelerare a volumului exporturilor de bunuri **la** un ritm de **7,4% în 2010**. În ceea ce priveşte **dinamica importurilor,** experţii comunitari apreciază pentru **2010 o creştere de 6,5%** a volumului acestora, ca urmare a sporirii cererii interne.

Tabel : Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Germaniei în perioada 2008-2011

INDICATORI	2008	2009	2010 estimări	2011 previziuni
Ritmul real de creştere a P.I.B. (%)	1,3	-5,0	**1,2 - 2,0**	**1,2 - 2,0**
Cerere internă totală (%), din care:	1,4	-1,2	0,2	1,3
- consum privat (%)	0,4	0,4	0,8	1,1
- consum public (%)	2,0	3,0	0,9	0,9
- investiţii productive (%)	3,1	-8,9	2,9	3,2
Rata inflaţiei (%)	2,8	0,1	0,9	1,0
Rata şomajului (în % din populaţia activă la sfârşitul anului)	7,2	7,4	8,6	9,3
Sold bugetar (în % din P.I.B.)	0,0	-3,2	-5,3	-4,6
Datorie publică (în % din P.I.B.)	65,9	72,5	76,7	79,6
Volumul exporturilor de bunuri şi servicii (%)	2,9	-14,7	7,4	4,8
Volumul importurilor de bunuri şi servicii (%)	4,3	-8,9	6,5	4,0
Sold balanţă comercială (% din P.I.B.)	7,3	4,6	4,7	4,8
Sold balanţă de plăţi curente (% din P.I.B.)	6,7	4,8	5,5	5,6

Surse: International Monetary Fund, World Economic Outlook – *Rebalancing Growth*, April 2010, Washington DC; Deutsche Bank Research - Economic Outlook 2010: *Positive Signals for the German Economy*, January 2010, Frankfurt; Federal Ministry of Economics and Technology, *The 2010 Annual Economic Report at a Glance*, January 2010, Berlin; Oficiul Federal de Statistică (*Destatis)*, www.destatis.de.

3.6. MAREA BRITANIE

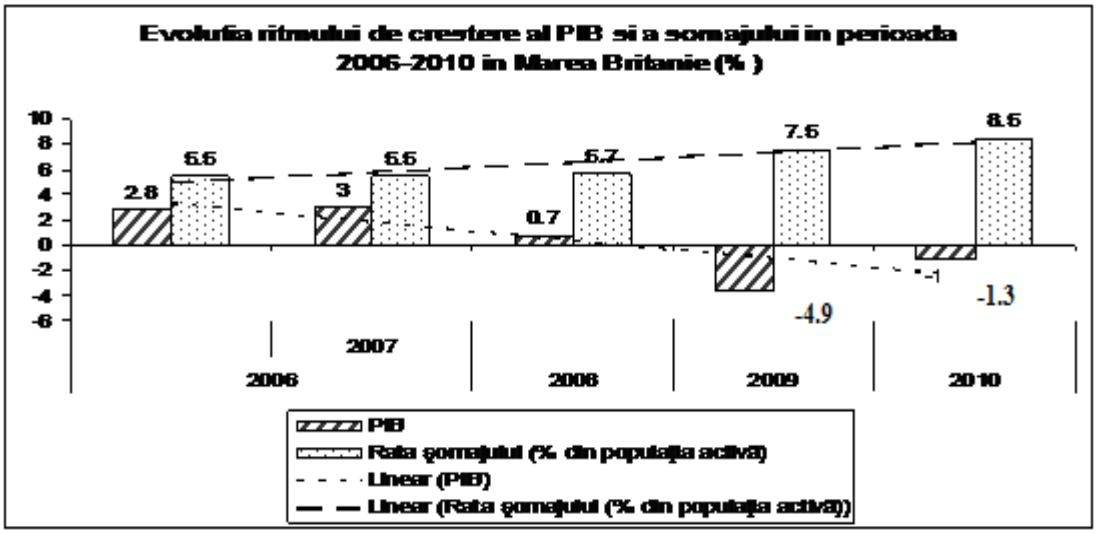
Dr. Simona POLADIAN

Potrivit ultimului Raport economic al FMI publicat la sfârşitul lunii aprilie 2010, economia britanică a înregistrat în anul 2009 un **ritm al P.I.B. de -4,9%**, după o creştere economică de numai 0,5% în 2008. Recesiunea economică s-a declanşat la mijlocul anului 2008, în ultimele 2 trimestre, ritmul P.I.B. fiind negativ: în trimestrul al III-lea 2008, ritmul P.I.B. a fost de -0,7%, pentru ca în ultimul trimestru să ajungă la -1,5%. Potrivit analiştilor britanici, este cea mai mare scădere de la Marea Criză din 1929-1933.

Recesiunea economiei britanice nu este o consecinţă firească a ciclurilor economice sau urmarea unei supraîncălziri, ci a unui comportament iresponsabil, a unei adevărate euforii bancare ce considera că inevitabilul nu se va produce.

Începând cu a doua jumătate a anului 2008 şi în primele trei trimestre ale anului 2009, producţia industrială a înregistrat o scădere continuă, ca efect al reducerii comenzilor. În sectorul construcţiilor şi a serviciilor de alimentaţie publică s-a înregistrat cea mai severă scădere a ritmului din ultimii 20 de ani.

Evoluţia ritmului de creştere a P.I.B. şi a şomajului în perioada 2006-2010 în Marea Britanie

Sursa: Realizat de autor după datele F.M.I.

Pe ansamblul anului trecut, **ritmul consumului privat s-a redus cu 3,2%** comparativ cu o creştere cu 0,9% în 2008. In schimb, ritmul consumului public a fost pozitiv, în uşoară scădere comparativ cu anul anterior (2,2% în 2009 faţă de 2,6% în 2008). Scăderea masivă a producţiei industriale ca efect al unei cereri atât interne cât şi externe reduse a dus la înregistrarea unui ritm negativ record, de 14,9%, a investiţiilor productive.

Ca o consecinţă firească a adâncirii crizei financiare şi a intrării în cea mai adâncă recesiune economică de după al doilea război mondial, **rata şomajului** a început să crească spre sfârşitul anului 2008. În decembrie 2009, numărul celor rămaşi fără un loc de muncă a crescut la peste **2,5 milioane**, cel mai înalt nivel din 1996. Rata şomajului a crescut de la **5,6% în 2008 la 8% în decembrie 2009**.

Deficitul bugetar este cel mai mare din grupul celor mai dezvoltate state industriale, G7. Mai precis, deficitul bugetar în Marea Britanie a urcat la 11,6% din P.I.B. în 2009/2010, totalizând 152,8 mrd. lire (234 mrd. $), fiind cel mai mare din 1945. Deficitul public este printre cele mai mari din UE. Guvernul britanic a fost capabil să finanţeze un deficit bugetar de 12,5% din P.I.B., aproape egal cu al Greciei doar pentru că nivelul ratei dobânzii aferente sumelor necesare pentru finanţarea deficitului a fost cu 2 p.p. mai mică, guvernul achiziţionând majoritatea titlurilor de stat emise în 2009.

Datoria publică a Marii Britanii a urcat la sfârşitul anului 2009 la 59,9% din P.I.B.. Dacă includem şi împrumuturile populaţiei şi ale companiilor private, atunci se poate observa că ***datoria publică britanică este a doua în lume după Japonia, respectiv de 380% din P.I.B.,*** potrivit unui raport recent al cunoscutei firme de consultanţă financiară Mckinsey. Datoria populaţiei britanice raportată la P.I.B. este de 170%, depăşind astfel datoria populaţiei SUA care este de 130% din P.I.B.. De amintit că problema datoriei este mai veche în economia britanică. Încă în 2005 existau rapoarte ale Ministerului de Finanţe şi Băncii Angliei în care se preciza clar creşterea fără precedent a volumului creditului ca efect al unui "apetit nestăvilit pentru consum".

Măsuri anti criză în anul 2009

În 2009, cca 1,5% din P.I.B. s-au alocat pentru finanţarea pachetelor de stimulente fiscale (1,1% fiind pentru măsurile de creştere a veniturilor şi 0,4% pentru reducerea cheltuielilor bugetare).

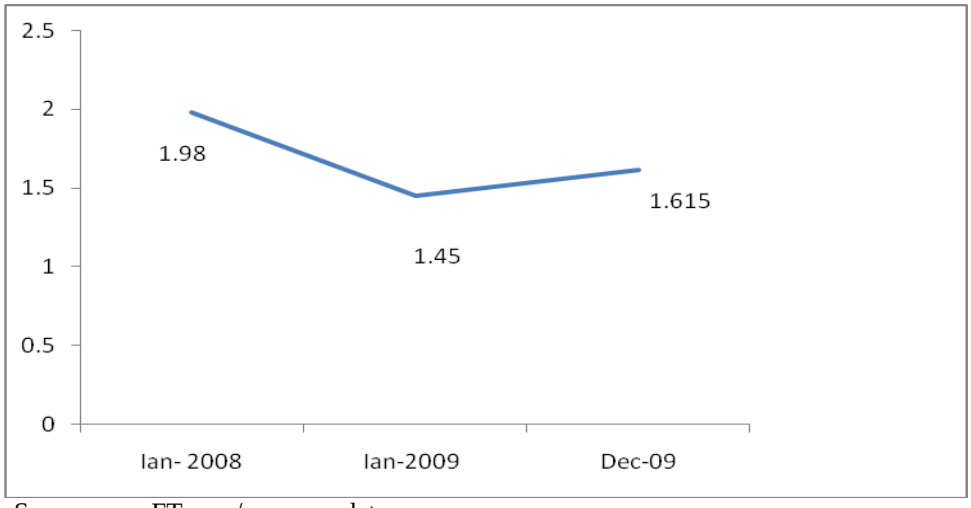
În plus, Alistair Darling, ministrul de finanţe britanic, a mărit masa monetară pentru creşterea lichidităţii şi consumului aplicând astfel teoria economică numită **"quantitative easing"** care semnifică creşterea masei monetare în circulaţie pentru reactivarea economiei aflate în recesiune. In vederea relansării cererii interne, Alistair Darling, ministrul de finanţe britanic a decis în octombrie 2008 să reducă cu 2,5 p.p. TVA –ul. Această măsură temporară a avut drept scop stimularea consumului populaţiei care s-a redus substanţial ca efect al crizei financiare şi a recesiunii economice din 2009.

Pe ansamblul anului 2009, **inflaţia a fost de 2,2%,** peste previziunile analiştilor de la Banca Angliei care anunţaseră în aprilie un nivel de 2%, dar în scădere faţă de rata inflaţiei din 2008 (3,6%). De remarcat că presiunile inflaţioniste au fost mai puternice în ultimele 6 luni ale anului 2009, ca urmare a scumpirii produselor alimentare şi materiilor prime, după ce în prima parte a anului inflaţia a fost aproape de zero.

Reducerea la numai 0,5% a ratei directoare (din martie 2009 şi până în aprilie 2010 a rămas neschimbată) în Marea Britanie a dus la deprecierea treptată a cursului lirei comparativ cu dolarul în perioada 2008-2010. Astfel, cursul de schimb al lirei sterline comparativ cu dolarul a scăzut de la 1,980 în ianuarie 2008 la 1,450 în ianuarie 2009 urcând uşor la 1,615 în decembrie 2009, ca efect al datelor economice pozitive publicate pentru ultimul trimestru al anului trecut.

De la **mijlocul lunii martie 2008 şi până în luna ianuarie 2009, cursul lirei s-a depreciat cu 27%** comparativ cu dolarul american. De amintit că, în timpul Marii Depresiuni economice din 1929-1933, lira a pierdut 28%, această depreciere fiind "începutul sfârşitului" pentru Imperiul Britanic. Practic, atunci Anglia a încetat să mai fie prima mare putere economică a lumii.

Evoluţia cursului de schimb al lirei sterline comparativ cu dolarul SUA în perioada ianuarie 2008-decembrie 2009

Sursa: www.FT.com/currency data

Deprecierea lirei sterline a condus la creşterea competitivităţii prin preţ a produselor britanice şi, implicit la majorarea ritmului exporturilor. Dar trebuie avut în vedere şi riscul majorării, peste limitele estimate, a ratei inflaţiei.

Investiţiile străine au scăzut cu 95% în 2009 potrivit ultimului raport Global Investment Trends publicat de Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare. Mai precis în 2009 Marea Britanie a beneficiat de numai 4,5 miliarde $ investiţii străine comparativ cu intrările de 96,9 mrd. dolari în 2008. Totuşi, având în vedere faptul că a avut loc o scădere cu 2/3 a investiţiilor străine directe la nivel global, se remarcă faptul că Marea Britanie îşi menţine locul al doilea după SUA din punct de vedere al numărului de proiecte investiţionale noi (1309 dar în scădere cu 17% comparativ cu 2008). Ca destinaţie, Londra rămâne principalul pol de atracţie al proiectelor investiţionale, cu 271 de noi proiecte (în scădere cu 9% faţă de 2008). Cauza principală a acestei reduceri substanţiale a intrărilor de ISD în 2009 o constituie criza economică mondială severă şi schimbarea strategiei companiilor şi instituţiilor financiare care de multe ori si sub presiunea guvernelor practică o formă de naţionalism economic.

În 2009, **deficitul balanţei de plăţi curente** a fost de numai **1,3%** din P.I.B. comparativ cu -1,5% din P.I.B. în 2008. În total, în 2009 s-a acumulat un deficit al balanţei de plăţi de 18,4 mrd. lire faţă de -22,0 mrd. lire în 2008. De remarcat că, reducerea deficitului balanţei de plăţi constituie urmarea unei creşteri a soldului pozitiv al balanţei serviciilor şi a soldului balanţei veniturilor care au contrabalansat pierderile din cadrul balanţei comerciale.

Potrivit ultimului raport al OMC[56], valoarea exporturilor britanice în 2009 a atins doar 351 mrd. $, cu 24% mai puţin decât în 2008. Totodată, valoarea importurilor Marii Britanii s-a cifrat la 480 mrd. $, fiind tot cu 24% sub nivelul din anul anterior. Marea Britanie ocupă locul 10 în topul principalelor state exportatoare şi locul 6 în clasamentul principalelor state importatoare, ocupând aceeaşi poziţie în 2009 ca în 2008. Astfel, deficitul comercial a scăzut cu 26% în 2009 faţă de 2008, cifrându-se la 129 miliarde dolari.

Previziuni 2010-2011

Analiştii FMI estimează că în anul 2010 economia britanică dă semne de relansare, în special ca efect al îmbunătăţirii activităţii din sectorul serviciilor. Deja un ritm pozitiv de creştere economică de 0,4% s-a înregistrat în ultimul trimestru al anului 2009, iar sectoare precum industria prelucrătoare, construcţiile, serviciile financiare şi cheltuielile de consum ale populaţiei şi-au temperat ritmurile negative. Producţia industrială a înregistrat o creştere uşoară de 0,8% în trimestrul al IV-lea al anului 2009 şi a continuat să fie pozitiv şi în primul trimestru al anului în curs (0,7%). În martie 2010, sectorul construcţiilor, în special al imobilelor de locuit, s-a înviorat pentru prima dată din februarie 2008. Serviciile financiare şi cele de consultanţă pentru managementul firmelor s-au înscris pe o curbă ascendentă începând cu ultimele 3 luni ale anului trecut.

Experţii FMI apreciază în prezent că, pe **ansamblul anului 2010,** ritmul P.I.B. al Marii Britanii va fi pozitiv, de **1,3%,** iar în **2011** acesta va atinge **2,5%.**

După mai multe luni de scădere, **inflaţia a început să urce peste pragul estimat de 2%** de către Banca Angliei, ca efect al scumpirii energiei şi gazelor naturale. Spre exemplu, în ianuarie şi februarie 2010, s-a înregistrat o inflaţie de 3,7% comparativ

[56] WTO, Trade Report, 31 martie 2010

cu numai 0,1% în ianuarie 2009 şi de 0% în februarie 2009. În martie 2009, rata inflaţiei a coborât la 1,4% comparativ cu -0,4% în aceeaşi perioadă a anului trecut.

Rata şomajului a crescut şi în primul trimestru al anului în curs, Biroul Naţional de Statistică din Londra apreciind, în raportul din martie a.c., că numărul şomerilor a urcat la peste 2,5 milioane. Ca efect al situaţiei economice critice, a crescut numărul angajărilor în regim part-time şi munca individuală. Numărul şomerilor provin în cea mai mare parte din sectorul financiar şi servicii de afaceri. Recesiunea economică loveşte în special tinerii sub 25 de ani, într-o proporţie mult mai mare decât forţa de muncă cu vârstă mai mare de 55 ani, deoarece aceştia din urmă sunt ocrotiţi de o lege de protecţie care se aplică în ultimii ani.

Accentuarea **deficitului bugetar** este semnificativă de la o lună la alta. Potrivit BNS numai în luna februarie 2010 deficitul a însumat 23,5 mrd lire, fiind cel mai mare din 1993. Cursul lirei sterline faţă de dolar a fost de 1,49, cel mai scăzut din ultimele 10 luni. În primul trimestru al anului în curs, datoria netă publică a Marii Britanii ajunsese la 60% din P.I.B., estimările analiştilor nefiind optimiste. Astfel, dacă nu se vor aplica măsuri stricte de austeritate, datoria Marii Britanii va totaliza 100% din P.I.B. în 2012.

Deficitul comercial în perioada analizată se va accentua, în condiţiile în care majoritatea partenerilor comerciali ai Marii Britanii sunt încă în recesiune, iar lira sterlină s-a aflat pe un trend ascendent comparativ cu dolarul SUA în ultimul trimestru 2009, ceea ce nu este favorabil exporturilor. Se estimează o reducere drastică a volumului valoric al exporturilor în condiţiile în care deja în primele luni ale anului 2009 deficitul comercial arată creşteri de aproximativ 1 miliard de lire sterline pe lună. Numai în prima lună a acestui an valoarea exporturilor s-a redus cu 16% comparativ cu decembrie 2008. Analiştii estimează că, în acest an, *deficitul comercial ar putea fi cel mai mare din 1697* (anul în care încep să se facă înregistrări statistice oficiale) şi până în prezent.

Importurile vor continua şi ele să se reducă, ca efect al unei cereri de produse către populaţie care se limitează la acoperirea necesităţilor curente şi returnarea datoriilor. Firmele vor investi strictul necesar întrucât acoperirea cheltuielilor nu se va putea face decât într-un timp mai îndelungat.

Încetinirea activităţii economice datorată atât scăderii comenzilor la export cât şi cererii interne va duce treptat la **creşterea numărului şomerilor** până **la 2,5-3 milioane in 2010**, ceea ce reprezintă **8,5-9,5%** din populaţia activă a ţării. Este cel mai mare şomaj cu care se confruntă această ţară în vremuri de pace. În aceste condiţii, acumularea unui deficit public de 13 % din P.I.B. va determina în final ca **datoria Marii Britanii să reprezinte 70% din P.I.B. la sfârşitul anului 2010**.

Piaţa imobiliară va da semne de stabilizare abia spre sfârşitul anului 2010, marcând încheierea unei etape îndelungate de scădere a cererii.

Anul 2010 se anunţă unul dificil având în vedere că, pe lângă eforturile de ieşire din recesiune, este un an electoral în Marea Britanie. Este limpede că recesiunea influenţează viaţa britanicilor, iar aceştia vor ţine cont de evoluţia crizei şi impactul pe care aceasta îl are asupra lor când vor vota în mai 2010.

Viitorul guvern, oricare va fi acela, se va confrunta cu restrângerea veniturilor fiscale, fiind nevoit să decidă majorarea impozitelor. O primă măsură de creştere a austerităţii fiscale este revenirea la cota de TVA de 17,5% care era aplicată până în octombrie 2008 când s-a trecut la un nivel de numai 15%.

Actualul guvern a propus în martie a.c. un pachet de măsuri fiscale austere, precum:

- introducerea unei taxe pe emisiile de dioxid de carbon;

- renunţarea la scutirea cu 25% a taxei pe pensiile private;
- restricţionarea impozitului pe pensiile mici;
- aplicarea taxei pe proprietăţile de lux, respectiv o taxă de 1% din valoarea proprietăţilor de peste 2 milioane lire;
- impozitarea câştigurilor pe profit în aceeaşi măsură cu cele aplicate pe venit;
- reducerea impozitului pe profit pentru sume mai mici de 2000 de lire;
- creşterea impozitelor pe venit pentru salarii anuale mai mari de 43.875 lire.

Scopul electoral al unor asemenea măsuri care nu vizează în mod special cetăţeanul britanic de rând este evident. Dar, abia după alegerile din luna mai 2010 se va putea şti cu exactitate câte dintre măsurile propuse vor fi şi aprobate.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Marii Britanii în perioada 2008-2011*

-modificări reale, în %-

	2008	**2009**	**2010** estimări	**2011** previziuni
P.I.B.	0,5	-4,9	1,3	2,5
Cererea internă totală, din care:	0,1	-5,3	0,6	1,9
Consum privat	0,9	-3,2	0,2	1,4
Consum public	2,6	2,2	1,3	-1,0
Investiţii productive	-3,5	-14,9	-2,6	4,7
Rata inflaţiei (%)	3,6	2,2	2,7	1,6
Rata şomajului (% din populaţia activă)	5,6	8,0	8,3	7,9
Soldul bugetar (% din P.I.B.)	-5,3	-6,0	-12,6	-13
Volumul exporturilor de bunuri şi servicii (mld. $)	458	351	...	...
Volumul importurilor de bunuri şi servicii (mld. $)	632	480	...	...
Soldul balanţei comerciale (mld. $)	-174	-129	...	...
Soldul balanţei de plăţi curente (% din P.I.B.)	-1,5	-1,3	-1,7	-1,6
Cursul mediu de schimb al lirei sterline faţă de $ (1lira= ...$)	1,86	1,65	...	...
Cursul mediu de schimb al lirei sterline faţă de Euro (1 liră= ... Euro	1,26	1,20	...	...

*) Surse: WTO/World Trade Report, Paris, 31 martie 2010, Rapoarte ale Biroului Naţional de Statistică din Londra, Country Data from the Economist Intelligence Unit martie 2010, ECB Monthly Bulletin /martie 2010, Oxford survey martie 2010.

3.7. FRANŢA

Drd. Eugen ANDREESCU

Evoluţia situaţiei economice în 2009

Pe fondul înregistrării unui recul „istoric" în Zona Euro (P.I.B. a scăzut cu 4,1% în 2009) economia franceză a înregistrat anul trecut o cădere bruscă, dar de mai mică amploare. Conform datelor publicate în luna mai 2010 de Institutul de Statistică şi Studii Economice al Franţei (INSEE) scăderea absolută a P.I.B. în Haxagon a fost de 2,6% în 2009, după ce în 2008 crerşterea a fost de 0,2%, iar în 2007 de 2,4% .

În schimb, Raportul de „primăvară" al Comisiei Europene, publicat tot în luna mai 2010, indică o scădere a ritmului P.I.B. de doar 2,2% pentru 2009, în timp ce Fondul Monetar a avansat, în Raportul economic din aprilie a.c., o scădere de 2,0%. După cum se poate observa din aceste cifre, volatilitatea externă indusă de criza financiară s-a transferat şi asupra principalelor instituţii de

statistică şi prognoză economică, care nu s-au putut pune de acord asupra acestui indicator.

În perioada martie 2008 - martie 2009, economia franceză a suferit o cădere bruscă datorată crizei financiare şi prăbuşirii cererii externe . P.I.B. s-a contractat timp de 4 trimestre consecutiv, scăderea cumulată fiind de 3,4%.

Trimestrul I din 2009 a reprezentat punctual cel mai de jos al crizei, perioadă în care P.I.B. a scăzut cu 5,4% în termeni anuali, iar cererea totală (internă si externă) a scăzut în medie cu 4,0%. În consecinţă, gradul de utilizare al capacităţilor productive a coborât până la 70,6% în luna aprilie, comparative cu 85,3% în aceeaşi perioadă a anului 2008. Către sfârşitul anului 2009, gradul de utilizare a urcat la 74%, situaţie care alimentează optimismul guvernului pentru o creştere economică de cca 1,5% pentru 2010.

Franţa a ieşit practic din recesiune începând cu trimestrul II 2009 când s-a înregistrat prima creştere de 0,3%. Au urmat alte 2 trimestre de uşoară redresare în care P.I.B. a crescut cu 0,2% şi respectiv 0,6%. Cu toate acestea, per ansamblul anului 2009, economia franceză a înregistrat, aşa după cum am mai menţionat, o scădere absolută a ritmului P.I.B. de 2,6%, datorată în special restrângerii consumului intern privat şi cererii externe.

Contracţia economiei franceze ar fi fost şi mai puternică dacă guvernul nu ar fi injectat peste 100 miliarde de euro în lucrări de infrastructură, sprijinirea industriei auto şi menţinerea taxelor la un nivel care să conserve populaţiei puterea de cumpărare, având în vedere faptul că cererea externă, în special pentru produsele manufacturate franceze a scăzut dramatic. În schimb, consumul populaţiei s-a menţinut stabil, iar cel al administraţiilor publice locale s-a accelerat ca urmare a planului de relansare. Puterea de cumpărare a populaţiei a progresat chiar uşor, datorită inflaţiei extrem de scăzute (0,1%) şi creşterii ratei economisirii. **Planul de relansare** adoptat la începutul lunii octombrie 2008, în valoare de peste 100 miliarde euro, a urmărit evitarea paralizării activităţilor economice în condiţiile restrângerii severe a creditului. Societatea de Finanţare a Economiei Franceze (SFEF), care emite datorie garantată de statul francez, a împrumutat 68 miliarde euro unui număr de 13 bănci pentru a finanţa activităţi economice. Principalele destinaţii ale planului de relansare au fost:

- **susţinerea activităţii economice** în valoare de 26 miliarde euro;
- **politica industrială**. În afara primei de casare pentru susţinerea industriei auto au fost injectate 6 miliarde euro pentru sectorul construcţiilor. Fondul Strategic de Investiţii (F.S.I.) a mobilizat 535 miloane euro pentru susţinerea activităţilor considerate „strategice";
- **menţinerea locurilor de muncă şi solidaritate**. De şomajul parţial şi ameliorarea indemnizaţiilor a beneficiat un număr de 183.000 de angajaţi. Fondul de Investiţii Sociale a primit 2 miliarde euro iar „Planul de urgenţă" pentru tineri alte 1,3 miliarde euro. S-a instituit şi „prima de solidaritate activă" de care au beneficiat peste 4 milioane de familii, iar ultima treime din impozitul pe venit nu a mai fost plătită statului pentru a conserva puterea de cumpărare a populaţiei.

Deficitul bugetar pentru anul 2009 s-a situat în apropierea nivelului de 8,0% din P.I.B., ajungând la 134,8 miliarde euro în 2009, de la 60,7 miliarde euro în 2008. Această creştere cu 122% se explică, în principal, prin cheltuielile impuse de "planul de relansare" şi prin scăderea puternică a veniturilor bugetare cu 49,4 miliarde euro. In schimb, cheltuielile bugetare au crescut cu 3,3% faţă de 2008. Pentru a compensa

reducerea dramatică a creditării, guvernul francez a fost obligat să aloce peste 100 miliarde euro pentru a susţine activitatea economică la un nivel suportabil. **Acompanierea ieşirii din criză economică şi pregătirea creşterii de mâine"** este sloganul cu care guvernul a început 2010., când se anticipează că, deficitul bugetar va urca la 8,5% din P.I.B.., cel mai ridicat nivel postbelic. Veniturile bugetare sin timpul crizei 2008-2009 au scăzut cu 20%, fapt care a contribuit la agravarea deficitului bugetar până la 8,2% din P.I.B. în 2009 şi 8,5% din P.I.B. în 2010, ambele considerate cele mai grave din istoria Franţei. Având în vedere că Tratatul de la Maastricht prevede un deficit de maxim 3,0% din P.I.B., guvernul francez speră să revină treptat către acest nivel în anul 2015. Până atunci nivelurile avansate sunt următoarele: 7% din P.I.B. în 2011, 6% în 2012 şi 5% în 2013. Aceste proiecţii optimiste se bazează pe un scenariu optimist, care ia în calcul o creştere a P.I.B. cu 2,5% pentru perioada 2011-2014.

Rata inflaţiei s-a situat la un nivel fără precedent de scăzut (0,1% în 2009), pe fondul scăderii preţurilor la principalele materii prime energetice, dar şi a reducerii marjelor de profit de către companii pentru a putea vinde şi a susţine astfel activitatea economică.

Pe **piaţa muncii,** numărul funcţionarilor publici a crescut cu 36% în perioada 1980-2008, echivalentul a 1 milion de noi angajaţi. În categoria funcţionarilor publici sunt incluşi cei care lucrează la stat, în colectivităţile locale şi spitale) iar cifra lor a ajuns la 5,3% milioane persoane (circa 20% din totalul forţei de muncă din Franţa). În pofida unor transferuri importante de competenţe către colectivităţile locale, descentralizarea nu a antrenat nici o scădere a efectivelor totale ale statului. Regula care se aplică în prezent, de a angaja la stat un nou funcţionar pentru alţi doi care se pensionează este criticată, fiind considerată doar un demers cantitativ, fără legătură cu calitatea serviciilor publice. De altfel, salariul mediu anual al funcţionarilor publici este 22.851 euro comparativ cu 17.156 euro în sectorul privat. La fel ca în majoritatea ţărilor comunitare, femeile franceze câştigă cu 27% mai puţin decât bărbaţii la stat iar în domeniul privat ele câştigă cu 32% mai puţin. Angajaţii de peste 45 ani au un salariu de 2 ori mai mare decât cei sub 30 ani.

În contextul reducerii absolute a volumului activităţii productive şi investiţionale, rata şomajului s-a majorat la 9,4% în 2009 (faţă de un nivel de 7,8% în 2008), constituind una din dificultăţile majore cu care se va confrunta guverfnul francez în 2009

Perspective 2010-2011

Factorii temporari care au permis menţinerea veniturilor disponibile ale populaţiei în 2009 vor dispărea gradual în 2010 şi 2011, când puterea de cumpărare va fi mai redusă decât în 2009. Bonusurile acordate prin planul de relansare vor dispărea în 2010 în paralel cu o deteriorare a ratei şomajului de la 9,4% în 2009 la 10,2% în 2010, având în vedere că planul de relansare a condus practic la o dublare a deficitului bugetar şi aceasta trebuie să revină treptat în coordonatele impuse de Pactul de stabilitate şi creştere economică adoptat în cadrul Uniunii Europene. În consecinţă, redresarea economiei franceze în 2010 va fi una lentă, ritmul P.I.B. continuând să crească, în medie, cu -0,4% pe fiecare trimestru din anul în curs, ceea ce va conduce la atingerea unei creşteri anuale de 1,5%.

Producţia industrială s-a redresat începând cu ultimul trimestru din 2009 datorită, în special, stimulentelor acordate industriei auto din Franţa, Germaniei şi altor state membre ale U.E. Cu toate acestea, gradul de utilizare al capacităţilor productive rămâne

la cote scăzute. Umflarea excesiva a deficitului bugetar francez (8,2% din P.I.B. în 2009) a fost serios criticată de Comisia Europeană, Eurogrup şi de Banca Centrală Europeană, care insistă pentru responsabilitatea bugetară a marilor economii din Zona Euro. În consecinţă s-a decis ca începând cu 2011, Franţa să-şi reducă cu peste 1p.p. în fiecare an deficitul bugetar pentru a reintra în criteriul de la Maastricht care prevede un nivel maxim de 3,0% din P.I.B. De altfel, Jean-Claude Trichet, preşedintele BCE a afirmat că: „Franţa şi Germania trebuie tratate de aceeaşi manieră, după aceleaşi reguli, iar regula noastră este Pactul de stabilitate şi creştere economică".

O altă problemă serioasă cu care se confruntă economia franceză este legată de refacerea pensiilor, care are nevoie de 30 miliarde euro doar în 2010 pentru a finanţa deficitul estimat.

La sfârşitul anului 2009, datoria publică a Franţei a fost de 1489 miliarde euro (77.6% din P.I.B.) urmând să crească la 84% din P.I.B. în 2010, fapt care va obliga statul francez să se împrumute de pe pieţe de 175 miliarde euro. Conform prognozelor datoria publică va ajunge la circa 89% din P.I.B. în 2011, 90% în 2012 şi 91% în 2013, nivel la care creditorii Franţei ar putea să-şi revizuiască atitudinea. Deocamdată ea beneficiază de notaţia „AAA" (cea mai bună posibilă pentru finanţarea datoriei unei ţări), situaţie care permite obţinerea de împrumuturi la dobânzi modice.

Tabelul nr. 1: Evoluţia principalilor indicatori ai Franţei în perioada 2008-2011

Indicatori	2008	2009	2010	2011
P.I.B. (%)	0,2	-2,6	1,5	1,8
Investiţii productive (%)	0,6	-6,9	-0,8	2,4
Cererea internă totală (%)	0,3	-0,6	0,8	1,3
Rata inflaţiei(%)	2,8	-0,1	0,9	1,0
Rata şomajului (% din populaţia activă)	7,8	9,4	10,0	9,9
Datoria publică (% din P.I.B.)	67,5	77,6	83,6	88,6
Deficitul bugetar (% din P.I.B.)	3,2	8,0	7,5	7,0
Sold balanţă de plăţi curente (% din P.I.B.)	-1,2	-1,5	-1,9	-1,8

Sursa: IMF – World Economic Outlook, aprilie 2010, Date statistice naţionale şi „European Commision"; European Economic Forecast, spring 2010", May 2010, Brussels

3.8. ITALIA

Dragoş SĂLĂGEAN

Criza care a afectat economia mondială în perioada 2008-2009, a cunoscut o evoluţie violentă în Italia la sfârşitul anului 2008 şi în prima jumătate a anului 2009, când ritmul de creştere al P.I.B. s-a redus absolut cu cca. 5% în numai 6 luni. Tendinţa descrescătoare s-a oprit în trimestrul trei al anului 2009 şi chiar s-a înregistrat o uşoară creştere, trimestrul patru însă aducând cu sine o noua scădere de ritm, ca urmare rezultatele pe ansamblul anului 2009 rămânând negative, se arată într-un recent raport al Băncii Naţionale a Italiei (BNI). Potrivit analizei experţilor BNI în perioada 2008-2010 efectele generate de criza economică au condus la o scădere de cca 10 pp a ritmul de creştere economică, reducerea cea mai importantă fiind înregistrată în 2009. Potrivit raportului menţionat, politicile economice şi stabilizatorii automaţi au anulat circa 1/3 din efectele negative ale crizei; circa 3/4 din efectele economice atribuite crizei economice în Italia pot fi atribuite unor factori externi, fiind deci vorba în mare parte de

o criză „importată", restul efectelor negative putând fi atribuite unor factori interni (factori financiari interni şi criza de încredere).

Evoluţia situaţiei economice în 2009

În 2009 previziunile privind **ritmul de creştere economică** al Italiei au fost revizuite de mai multe ori în jos, cele mai recente date publicate de FMI[57] indicând un nivel de -5,1% pentru acest indicator, ceea ce ne îndreptăţeşte să afirmăm ca Italia, alături de Germania, a fost una dintre ţările Zonei Euro cele mai afectate de criza economică mondială care a debutat la sfârşitul anului 2008.

Potrivit raportului FMI, criza economică mondială nu a făcut decât să adâncească problemele economiei italiene care se confruntă de multă vreme cu o slăbiciune structurală. Ritmul de creştere economică al Italiei a avut o tendinţă descendentă în ultimii 10 ani reflectând o reducere a productivităţii muncii. Rigiditatea mediului economic precum şi specializarea Italiei în producerea unor bunuri cu valoare adăugată relativ redusă au contribuit la o erodare constantă a competitivităţii acestei ţări şi în consecinţă la pierderea unor cote de piaţă pe plan extern.

Din punct de vedere politic în ciuda contestărilor mai mult sau mai puţin violente a căror ţintă a fost Prim ministrul, Silvio Berlusconi în perioada 2009-2010 Italia pare să traverseze în prezent o perioadă de relativă stabilitate.

Evoluţia negativă a economiei italiene în 2009 s-a datorat tendinţelor descrescătoare ale unor componente cheie ale economiei italiene: exporturi, producţia industrială, investiţiile în mijloace fixe şi consumul privat.

Investiţiile în mijloace fixe au cunoscut şi ele reduceri de ritm semnificative (-12,2% în 2009 comparativ cu -4,0% în 2008) iar **consumul privat** s-a menţine pe trendul descendent din 2008 (-1,8% în 2009 comparativ cu -0,8% în 2008). În această situaţie, în care principalele „motoare" ale relansării ale economiei italiene nu au funcţionat, intervenţia guvernului nu a fost suficientă pentru a ameliora situaţia economiei italiene în 2009. În această situaţie guvernul italian s-a văzut nevoit să adopte anul trecut un pachet de măsuri financiare şi fiscale, a căror valoare, potrivit unui raport recent al ONU[58], s-a ridicat la 16,8 miliarde dolari.

Potrivit raportului FMI, **rata şomajului** a cunoscut o tendinţă crescătoare în 2009, tendinţă care a debutat în ultimul trimestru al lui 2008, ridicându-se la 7,8% (6,8% în 2008).

Deficitul bugetar al Italiei a crescut în 2009 (-5,3% din P.I.B. comparativ cu -2,9% din P.I.B. în 2008), iar datoria publică a ajuns la 115% din P.I.B., în creştere faţă de 105% din P.I.B. în 2008.

Rata inflaţiei s-a redus puternic în 2009 (0,8% faţă de 3,5% în 2008) ca urmare a reducerii puternice a consumului privat.

Situaţia sectorului financiar al Italiei a fost mai puţin gravă decât a altor ţări datorită faptului că expansiunea sectorului imobiliar a fost în ultimii 10 ani mai puţin pronunţată decât în alte ţări. De asemenea, în Italia îndatorarea persoanelor fizice a fost mai redusă decât în alte ţări, ponderea creditelor pentru cumpărarea de locuinţe exprimată în procente din P.I.B. fiind mult mai mică decât în alte ţări, respectiv 17,3% comparativ cu 34,6% în Franţa, 39,9% în Germania şi 59,2% în Spania.

[57] IMF, World Economic Outlook , April 2010

[58] „World Economic Situation and Prospects 2010", United Nations, January 2010, New York.

Perioada dificilă traversată de principalii parteneri comerciali ai Italiei a condus la o scădere pronunţată a exporturilor. Potrivit datelor OMC[59] tendinţa de reducere a **exporturilor** prezentă în 2008 (10%) s-a accentuat în 2009 când a cunoscut o reducere masivă, respectiv -24%.

Importurile au scăzut şi ele foarte mult (-26% în 2009 comparativ cu 10% în 2008), menţinându-se totuşi un sold negativ al **balanţei comerciale** (-16 miliarde dolari în 2008 şi -5 miliarde dolari în 2009)

Previziuni 2010-2011

Pentru 2010 specialiştii FMI şi ai Băncii Naţionale a Italiei prevăd o revenire la ritmuri pozitive de creştere economică în Italia, 0,7%, creştere care chiar dacă modestă ar putea marca sfârşitul crizei economice. Tendinţa pozitivă se va menţine şi în 2011 (1,2%). Relansarea economiei italiene se va baza în principal pe creşterea cererii externe, refacerea stocurilor şi în oarecare măsură pe pachetul de *măsuri anti-criză adoptate de guvernul italian în 2009.*

Principalele riscuri care ar putea invalida previziunile optimiste privind revigorarea economiei italiene se leagă de relansarea lentă a economiilor principalelor ţări partenere ale Italiei precum şi pierderile de competitivitate ale economiei italiene care vor limita creşterea **exporturilor** (2,8% în 2010). Pe de altă parte creşterea **ratei şomajului** (8,7 în 2010 şi 8,6 în 2011) va afecta negativ **consumul privat** (-0,2% şi 0% în 2010 şi respectiv 2011) iar investiţiile ar putea fi limitate din cauza scumpirii creditelor bancare, slabei utilizări a capacităţilor productive existente şi a scăderii ratei profitului. În plus, nivelul ridicat al datoriei publice şi performanţele economice slabe ale Italiei ar putea face Italia vulnerabilă la şocuri externe.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Italiei în perioada 2008-2011 (variaţii anuale în %)

Indicatori	**2008**	**2009**	**2010** (previziuni)	**2011** (previziuni)
P.I.B.	1,9	-5,1	0,7	1,2
Consum privat	1,5	-0,4	-0,2	0
Investiţii în mijloace fixe	-4,0	-12,1	1,7	2,4
Rata inflaţiei (calculată prin indicele preţurilor de consum în%)	3,5	0,8	1,4	1,7
Rata şomajului(% din populaţia activă)	6,8	7,8	8,7	8,6
Sold bugetar (% din P.I.B.)	-2,9	-5,3	-5,0	-4,5
Exporturi de bunuri şi servicii(variaţie în %)	10	-24	2,8	3,5
Importuri de bunuri şi servicii(variaţie în %)	10	-26	3,0	3,6
Exporturi de bunuri şi servicii(volum valoric md. dolari)	540	405	-	-
Importuri de bunuri şi Servicii (volum valoric md. dolari)	556	410	-	-
Soldul balanţei comerciale mrd. dolari)	-16	-5	-	-

Surse: Banca Naţională a Italiei; IMF, World Economic Outlook , April 2010; OMC – Trade Report, 31 March 2010

[59] OMC – Trade Report, 31 March 2010

3.9. SPANIA

Nicoleta POPA

Spania, una din ţările U.E. cele mai grav afectate de criza economico-financiară globală şi de explodarea „bulei imobiliare" se află începând cu al treilea trimestru al anului 2008 într-o fază de recesiune economică severă fără precedent. Conform Institutului Naţional de Statistică spaniol, acest stat nu a reuşit nici în prezent să depăşească colapsul economic, fiind singura mare economie din Zona EURO afectată încă de criza economică mondială. Această situaţie dramatică se datorează faptului că modelul spaniol de creştere economică din ultimii 15 ani s-a bazat în mod constant pe sectorul construcţiilor şi pe cel al serviciilor. Potrivit profesorului de finanţe Robert Tornabell de la Institutul ESADE Business School, Spania se confruntă în momentul actual cu 3 factori negativi şi anume: un deficit bugetar mare, un ritm de creştere a P.I.B. negativ şi o rată a şomajului în creştere.

Evoluţia situaţiei economice în 2009

Începând cu luna septembrie 2008, activitatea economică s-a încetinit, ritmul de creştere a P.I.B. reducându-se de la un trimestru la altul. Astfel după un an greu, Spania a înregistrat la sfârşitul anului 2009 al şaptelea trimestru consecutiv de scădere economică. Potrivit aprecierilor experţilor FMI, incluse în ultimul Raport („World Economic Outlook") publicat la 21 aprilie 2010, dar şi al analiştilor spanioli, **ritmul de creştere a P.I.B.** s-a diminuat în mod absolut în 2009, înregistrând un nivel de -3,6%, comparativ cu 0,9% în 2008, marcând astfel cea mai slabă evoluţie a economiei din perioada postbelică. Pe de altă parte, experţii comunitari estimau în Raportul lor de toamnă din luna noiembrie 2009 un ritm al creşterii economice pentru anul 2009 de -3,7%. În luna ianuarie, ONU a dat publicităţii un Raport interimar prin care estima un ritm de creştere economică tot de -3,7% pentru anul 2009. Această scădere majoră a ritmului P.I.B. în 2009 s-a datorat reducerii severe a cererii interne (în special a componentelor de bază ale acesteia: investiţiile productive şi consumul particular), precum şi diminuării puternice a cererii de export, ca o consecinţă a crizei economico-financiare globale declanşată la finele anului 2008.

Astfel, **consumul particular** s-a redus considerabil, de la un ritm de -0,6% în anul 2008 la -4,9% în anul 2009. De asemenea, **volumul investiţiilor productive** a cunoscut pe parcursul anului anterior o scădere absolută consistentă de 15,3% faţă de -4,4% în 2008. Pe ansamblu, **cererea internă** a fost grav afectată, înregistrând un ritm de -6,0% în anul anterior, de la -0,5% în 2008.

Problema majoră cu care se confruntă de peste 10 ani Spania o reprezintă **rata şomajului**. Pe fondul scăderii activităţii economice şi a adâncirii severe a recesiunii globale, rata şomajului a început să sporească încă din primul trimestru al anului 2009. Conform Agenţiei Naţionale de Statistică, a cincea economie din cadrul U.E., Spania, are în prezent cea mai mare rată a şomajului din Zona EURO: 19,7% din populaţia activă în luna decembrie 2009 faţă de 11,3% în aceeaşi lună a anului 2008. Potrivit statisticilor naţionale oficiale, şomajul a atins un nivel de 18,8% din totalul populaţiei active în al treilea trimestru din anul 2009, fiind cel mai înalt nivel din ultimii 12 ani şi este foarte probabil ca el să crească în acest an pe fondul retragerii treptate a stimulilor economici. Totodată, experţii FMI sunt mai puţin drastici, precizând în Raportul lor din

luna aprilie 2010, că rata şomajului a înregistrat în decembrie anul trecut un ritm de 18,0% faţă de 11,3% în 2008.

Cu aproape 20,0% din populaţia activă, Spania are de departe cea mai ridicată rată a şomajului din U.E.-27, după Letonia, cu un total de 4,13 milioane persoane fără un loc de muncă, în condiţiile în care media U.E. a ratei şomajului a fost de 9,5% în 2009. Primul ministru, Jose Luis Rodriguez Zapatero, a declarat recent că, circa 500000 de disponibilizări au avut loc în sectorul construcţiilor. Peste 60% dintre acestea au fost efectuate în primele 4 luni ale anului 2009. Totodată, Zapatero a precizat presei spaniole că tendinţa a fost de moderare a ratei de pierderi de locuri de muncă în ultimele luni, iar guvernul se aşteaptă că acest trend va continua şi în primul semestru al anului curent. De asemenea, guvernul de la Madrid este pesimist în ceea ce priveşte evoluţia ratei şomajului, sugerând că această rată va spori şi pe parcursul anului 2010 datorită faptului că, economia se va afla încă în faza de recesiune. Agenţia Naţională de Statistică a declarat că aproximativ 90% din persoanele care şi-au pierdut locurile de muncă au avut contracte temporare. Banca Centrală a Spaniei a precizat că sporirea noilor locuri de muncă nu va începe până la finele anului 2011, în schimb analiştii guvernamentali se aşteaptă să fie create noi locuri de muncă începând cu sfârşitul acestui an.

Conform specialiştilor FMI, dar şi autorităţilor de la Madrid, **rata inflaţiei** a început să se diminueze lunar în anul 2009, ca urmare a încetinirii activităţii economice şi a costurilor scăzute la energie şi combustibili. Astfel, în 2009 Spania s-a confruntat cu fenomenul de deflaţie, înregistrându-se un ritm de -0,3% faţă de 4,1% în 2008.

Guvernul spaniol a recunoscut la începutul lunii februarie a.c. faptul că **deficitul bugetar** (care reflectă veniturile şi cheltuielile guvernului central şi ale guvernelor regionale) a depăşit prognozele realizate de oficialităţi pentru anul 2009. Elena Salgado, ministrul de finanţe spaniol, a declarat că deficitul bugetar a sporit considerabil pe parcursul anului trecut înregistrând în luna decembrie 2009 11,4% din P.I.B. comparativ cu 3,8% din P.I.B. în anul 2008. Nu mai departe de anul 2007 soldul bugetar era excedentar, cu 1,9% din P.I.B., însă efectele crizei financiare şi măsurile de urgenţă a cheltuielilor publice pentru salvarea locurilor de muncă au condus la o situaţie negativă fără precedent în evoluţia economică a acestei ţări. Ministrul de finanţe a mai precizat că, una din cauzele principale a adâncirii rapide şi fără precedent a deficitului bugetar a reprezentat-o şi diminuarea veniturilor la bugetul de stat.

Guvernul spaniol a explicat majorarea constantă a deficitului bugetar în 2009 prin intensificarea cheltuielilor pentru contracararea celei mai grave recesiuni din ultimele decenii, care a condus la o rată a şomajului deosebit de mare şi a redus considerabil veniturile fiscale. Conform ministrului economiei, încasările din impozitele pe profit au scăzut cu 26 % în 2009 în timp ce impozitele din vânzări s-au diminuat cu 30% anul trecut.

Deficitul bugetar mare al Spaniei reprezintă o consecinţă directă a scăderii colectării taxelor şi impozitelor de la populaţie, pe de o parte şi a unei politici dezastruoase de creştere a cheltuielilor neproductive din sectorul public, pe de altă parte. În opinia guvernului spaniol, cheltuielile publice ar trebui să crească doar în acele activităţi care să conducă la îmbunătăţirea productivităţii companiilor şi competitivitatea economiei.

În prezent, în Spania există 3 tipuri de TVA şi anume:

1. TVA standard – 16% - taxă aplicabilă pentru majoritatea bunurilor şi serviciilor
2. TVA redusă – 7% - taxă aplicabilă pentru anumite bunuri şi servicii cum ar fi achiziţionarea de proprietăţi nou construite, servicii de transport ale

călătorilor. Această taxă urmează a fi majorată la 8% începând cu luna iulie a.c.

3. TVA super-redusă – 4% - taxă aplicabilă pentru bunuri şi servicii considerate ca necesităţi de bază : pâine, ouă, brânzeturi (alimente esenţiale), ziare etc.

Dezechilibrele fiscal-bugetare au condus la o creştere rapidă a datoriei publice şi la o reducere a solvabilităţii Spaniei, rezultatul imediat fiind majorarea primei de risc şi a ratei dobânzii care trebuie plătită în scopul obţinerii de finanţare externă. Astfel, datoria publică a sporit de la un nivel relativ scăzut în 2008, de la 43% din P.I.B. la 55% din P.I.B. la sfârşitul anului trecut. Totuşi, această datorie este cu circa 20% mai mică decât media U.E.-27 din 2009.

Chiar şi în aceste condiţii, experţii Comisiei Europene şi ai FMI şi-au exprimat îndoielile în privinţa capacităţii Spaniei de a reduce datoriile, cerând măsuri dure din partea guvernului spaniol de combaterea acestor deficite publice. Conform Institutului Naţional de Statistică, datorită recesiunii economice, investiţiile străine directe au scăzut cu 3,6% pe parcursul anului 2009, comparativ cu o creştere de 10% în anul 2008. Această tendinţă de scădere va continua şi în acest an.

În **plan extern**, Spania ocupa în anul 2008 locul 17 clasamentul mondial al principalelor ţări exportatoare de mărfuri cu un volum valoric de 268 miliarde dolari şi o pondere în **exporturile** mondiale de 1,7%. În 2009, volumul valoric al exporturilor a scăzut la 218 miliarde dolari, ponderea în exporturile mondiale menţinându-se la acelaşi nivel. Din punct de vedere al importurilor, Spania ocupa în anul 2008 locul 12 în clasamentul mondial al principalelor ţări importatoare cu un volum valoric de 402 miliarde dolari (2,5% în importurile mondiale) iar în 2009 volumul valoric al **importurilor** s-a diminuat la 290 miliarde dolari, cu o pondere de 2,3% în importurile mondiale. De menţionat că, **deficitul comercial** de 134 miliarde dolari în anul 2008 s-a diminuat la 72 miliarde dolari în anul 2009, în special ca urmare a scăderii puternice a importurilor (peste 70% în 2009 faţă de 2008).

Perspective 2010 - 2011

Potrivit experţilor FMI, dar şi analiştilor comunitari, Spania, care avea o economie ce dispunea de cel mai ridicat ritm de creştere din Zona EURO până în 2007, înregistrează începând cu anul 2008 încetiniri ş scăderi deosebit de însemnate. Cei mai mulţi experţi spanioli declară că economia Spaniei ar trebui să sporească anual cu 2 – 2,5%, cu scopul de a se crea noi locuri de muncă.

Conform FMI, pentru anul 2010, ritmul creşterii economice este estimat să se amelioreze modest, însă va rămâne uşor negativ la 0,4% iar în 2011 va spori doar cu 0,9%, ceea ce ar marca depăşirea recesiunii economice în Spania. Aceste ritmuri scăzute de creştere economică vor conduce la o sporire a ratei şomajului în acest an la 20% din totalul populaţiei active (circa 4,5 milioane şomeri).

Pentru 2011 se aşteaptă ca rata şomajului să scadă uşor la 18,7% din populaţia activă. Însă Spania va avea şi în următorii ani cea mai ridicată rată a şomajului din Uniunea Europeană. Primul ministru al Spaniei, Jose Luis Rodriguez Zapatero, a declarat că guvernul său doreşte să promoveze în anii viitori, cu mai multă perseverenţă stabilitatea locurilor de muncă.

Conform ministrului de finanţe, Elena Salgado, dar şi analiştilor Fondului, deficitul bugetar este proiectat să se reducă la 9,8% din P.I.B. în 2010 şi 7,5% din P.I.B. în 2011. CE i-a acordat guvernului spaniol un termen limită de 3 ani pentru ca deficitul

bugetar să revină la limita de 3% din P.I.B. impusă de Uniunea Europeană. Un procent de 50% din cheltuielile publice este controlat de către regiunile autonome locale, astfel că deficitul bugetar depinde într-o mare măsură de cooperarea dintre guvernele regionale şi cel central. Totodată, guvernul spaniol a propus o reducere a cheltuielilor cu 50 miliarde euro, pentru a aduce deficitul bugetar la 3% din P.I.B. până în 2013.

Deşi colectarea impozitelor şi taxelor va începe în acest an să crească modest, se va situa, totuşi, la niveluri mult mai mici decât cele din 2007. Acest fapt sugerează că gradul de îndatorare către stat va continua pe un trend crescător şi mai devreme sau mai târziu guvernul va fi nevoit să reducă o parte din cheltuielile sociale, ceea ce ar conduce la deteriorarea serviciilor sociale şi celor publice în educaţie şi sănătate.

Datorită faptului că, sporirea şomajului ar putea majora indemnizaţiile pentru şomeri este foarte puţin probabil ca deficitul bugetar şi datoria publică să scadă. In context, prognozele oficiale indică o creştere a datoriei publice la 67% din P.I.B. în 2010.

Atât oficialităţile de la Madrid cât şi experţii comunitari prevăd pentru anul 2010 o creştere cu circa 1 punct procentual a ratei inflaţiei la 1,2% şi o stabilizare a acesteia, relativ la acelaşi nivel în 2011 (1,0%).

Măsuri anti criză

La 30 martie 2010, guvernul spaniol a dat publicităţii un pachet amplu ce conţine 26 de măsuri anticriză pentru evitarea unei crize similare cu cea din Grecia. Spania a adoptat măsuri dure pentru reducerea deficitelor publice şi locale.

Valoarea pachetului de măsuri anticriză adoptate de guvernul spaniol se cifrează la 16 miliarde de euro (aproximativ 0,9% din P.I.B.). Această sumă va fi utilizată în principal, pentru:

1. crearea a peste 350000 de noi locuri de muncă, în special în industria construcţiilor;
2. investiţii publice în domeniul infrastructurii şi industriei auto;
3. facilităţi pentru companiile spaniole care fac angajări;
4. o nouă linie de credite directe pentru IMM-uri şi companii care desfăşoară activităţi independente de până la 200000 de euro per proiect. Această măsură va fi lansată până la 15 iunie 2010. Noua măsură permite companiilor să recupereze imediat TVA pe facturile neachitate de mai mult de 6 luni);

Ministrul de finanţe spaniol, Elena Salgado, a subliniat faptul că în paralel a fost adoptat un plan de austeritate care reprezintă rezultatul unui consens cu partidele politice care sprijină în general aceste iniţiative, deşi mulţi la consideră inadecvate şi vizează economii de 50 de miliarde de euro pe o perioadă de 3 ani. In acest plan se au în vedere următoarele:

1. scăderea treptată pe parcursul următorilor 2 ani a deficitului bugetar prin majorarea TVA şi a altor impozite;
2. reforme pe piaţa muncii care vizează restructurarea pieţei de locuri de muncă;
3. reducerea ocupării forţei de muncă din sectorul public, ca parte a programului său de consolidare bugetară şi de diminuare a fondului de salarii;
4. reducerea salariilor funcţionarilor publici în 2010 cu până la 1,5% şi în 2011 cu 1,4%;
5. limitarea împrumuturilor publice;
6. limitarea creşterilor salariale.

Şeful guvernului spaniol, Jose Luis Rodriguez Zapatero, a anunţat la sfârşitul lunii martie punerea în aplicare în următoarea perioadă a unui plan de economisire a energiei pentru sectorul public vizând reducerea cu 3 miliarde de euro anual a facturii energetice a statului.

De menţionat faptul că în luna decembrie 2009, Agenţia Standard & Poor's a redus perspectiva de rating de credit în Spania de la „stabil" la „negativ", avertizând că această ţară s-a confruntat cu o perioadă de creştere economică lentă prelungită.

Experţii FMI dar şi cei comunitari au apreciat că Spania ar putea înregistra o creştere economică cu mult sub media U.E. în următorii ani.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Spaniei în perioada 2008-2011

-modificări anuale, în %-

	2008	**2009** estimări	**2010** previziuni	**2011** previziuni
Ritmul de creştere a P.I.B.	0,9	-3,6	-0,4	0,9
Consum public	0,3	1,6	2,7	-0,2
Consum particular	-0,6	-4,9	0,2	1,2
Volumul investiţiilor productive	-4,4	-15,3	-5,1	-0,7
Cerere internă totală	-0,5	-6,0	-1,0	0,6
Rata şomajului (% din pop. activă)	11,3	19,7	20,0	18,7
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	4,1	-0,3	1,2	1,0
Deficitul bugetar (% din P.I.B.)	3,8	11,4	9,8	7,5
Sold balanţă de plăţi curente(% din P.I.B.)	-9,6	-5,1	-5,3	-5,1

Sursa: „World Economic Outlook" – Raport FMI, 21 aprilie 2010; Agenţia Naţională de Statistică a Spaniei.

3.10. GRECIA

Dr. Andreea DRĂGOI

Evoluţia conjuncturii economice în 2009

Grecia este una dintre cele mai vechi ţări membre ale Uniunii Europene, aderând încă din 1981. De la începutul anilor 1990 şi până la adoptarea monedei euro, în 2001, dinamica sa economică a fost susţinută de politicile monetare ale autorităţilor statului, însă odată cu trecerea la moneda unică, situaţia sa fiscală şi bugetară a cunoscut o deteriorare constantă .

În 2009, pe fondul situaţiei dificile generate de criza economică globală, problemele economice ale Greciei s-au acutizat, autorităţile elene confruntându-se cu o dublă provocare: necesitatea consolidării efective a sistemului fiscal şi adoptarea unor reforme structurale care să contribuie la reducerea deficitului bugetar foarte mare şi al nivelului datoriei publice [60]. Problemele economice grave cu care s-a confruntat economia Greciei în 2009, au la origine escaladarea cheltuielilor bugetare, măsurile de protecţie socială mult prea „generoase" întreprinse de guvernul elen, dar şi uşurinţa cu

[60] Ministry of Finance of Greece – *Update of the Hellenic Stabilility and Growth Programme,* Athens, January 2010.

care băncile greceşti au împrumutat guvernul la dobânzi foarte ridicate, fiind conştiente că acesta nu va avea posibilitatea să returneze împrumuturile.

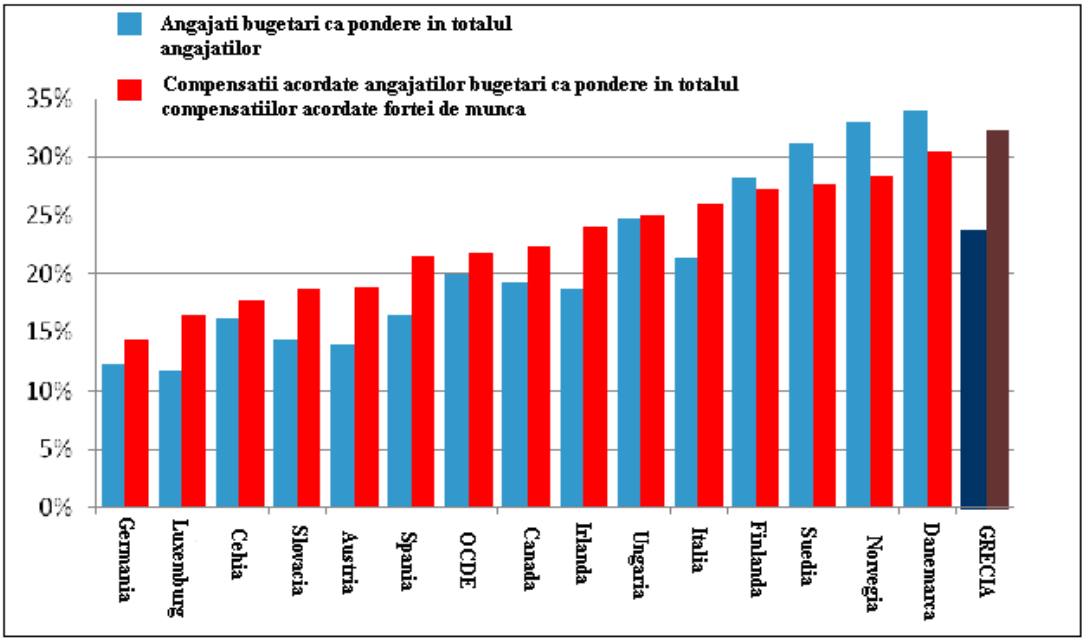
Cauzele situaţiei economice dezastruoase, fără precedent pentru o ţară membră a Zonei Euro au însă rădăcini mai vechi. Odată cu adoptarea monedei unice, în 2001, atât populaţia, cât şi autorităţile s-au angajat pe o spirală a creditării periculoasă, cheltuind cu mult peste venituri. După accederea în Zona Euro, Grecia a continuat să reprezinte pentru vechile state membre UE (Germania, Marea Britanie, Franţa) o imensă piaţă de desfacere cu potenţial agricol si turistic. Treptat, investiţiile realizate iniţial în domeniul imobiliar, s-au transformat în investiţii strategice, investitorii străini achiziţionând principalele companii de stat, dar şi companii din domeniul privat din diverse sectoare: telecomunicaţii, transport maritim, sectorul bancar.

După aproape 10 ani în care economia a crescut artificial, impulsionată de consum şi creditare, Grecia s-a confruntat în 2009 cu o criză financiară care a adus în prim plan şi problema serviciilor publice „parazitate" de clientelismul politic care a alimentat dezastrul datoriei publice.

Dacă până în 2009, creşterea P.I.B. a fost impulsionată de exporturile în expansiune şi mărirea constantă a salariilor care a alimentat consumul, **în 2009, P.I.B.-ul a scăzut, în mod absolut, cu -1,1%, faţă de o creştere cu 2% în 2008.** Scăderea ritmului P.I.B. în 2009 se datorează, în principal, reducerii exporturilor, afectate de reducerea schimburilor comerciale internaţionale, precum şi diminuării veniturilor din turism, ca efect al crizei economice mondiale.

Astfel 2009 a fost anul în care s-a ajuns la situaţia în care nici autorităţile nu cunoşteau exact numărul bugetarilor care ajunseseră să primească sporuri „ridicole" cum ar fi sporul pentru lipsa întârzierii la lucru. Potrivit datelor furnizate de Eurostat, numărul funcţionarilor publici a fost evaluat la 1,2 milioane, în timp ce datele Ministerului de Finanţe Grec avansau cifra de 800 000.

Graficul 1: Situaţia forţei de muncă din sectorul bugetar comparativ cu alte ţări din UE

Sursa: OECD – Greece at a Glance – Policies for a sustainable recovery, Paris, 2009

În aceste condiţii, autorităţile elene au anunţat măsuri dure de reducere a cheltuielilor bugetare cum ar fi: „înghețarea" salariilor bugetarilor, creşterea vârstei de pensionare şi majorarea accizelor la alcool şi tutun. Odată anunţate, acestea au stârnit însă un val amplu de proteste, o serie de greve paralizând Atena, de la aeroporturi şi până la transportul rutier.

Necesitatea acestor măsuri era însă indiscutabilă pentru evitarea colapsului economic total al ţării care se confrunta cu **o datorie publică de 300 miliarde de euro, alimentată de un deficit bugetar de 12,7% din P.I.B., în creştere evidentă comparativ cu 2008 (7,7%)[61].**

Deficitul bugetar al Greciei de 12,7% din P.I.B. este foarte mare pentru o ţară din Zona Euro, de patru ori mai mare comparativ cu limita stabilită de Pactul de Stabilitate şi Creştere Economică (3% din P.I.B.).

Dezechilibrul bugetar al sectorului public din Grecia este cauzat de o multitudine de factori: controlul inadecvat al cheltuielilor bugetare, ineficienţa ofertei si calităţii serviciilor publice şi sistemul de pensii care este printre cele mai generoase din Uniunea Europeană, dar total nesustenabil financiar. Potrivit celor mai recente evaluări ale experţilor OCDE, sistemul de pensii din Grecia este de aşteptat să ajungă la 12% din P.I.B. până în 2050 (comparativ cu media de 3% din P.I.B. înregistrată în majoritatea statelor membre UE), daca nu se întreprind măsuri urgente de reformare a sa.

Tabelul 1: Principalii parametri ai sistemului public de pensii comparativ cu alte ţări din UE

Ţara	Vârsta de pensionare	Perioada de contribuţie	Perioada de referinţă pentru calculul pensiei	Coeficientul de calcul (ca procentaj din venitul mediu pe economie)
GRECIA	65	35	Ultimii 5 ani	93,6%
Franţa	60	40	Cei mai buni 25 ani	51,2%
Germania	65	Nu se aplică	Toată cariera	40,5%
Italia	65	Nu se aplică	Toată cariera	69,3%
Portugalia	65	40	Toată cariera	53,6%
Spania	65	35	Ceai mai buni 15 ani	73,0%
Marea Britanie	65	44	Cei mai buni 35 ani	28,9

Sursa: OECD – Greece at a Glance – Policies for a sustainable recovery, Paris, 2009

Spre deosebire de alte ţări din Zona Euro, în 2009, Grecia nu a mai avut cum să gestioneze situaţia sa bugetară, în condiţiile în care pe lângă datoria publică uriaşă, se confrunta cu o creştere a deficitului său fiscal de la 3,1% din P.I.B. (în 2008) la 5% din P.I.B.. Ca atare, Comisia Europeană a declanşat împotriva Greciei procedura de monitorizare pentru „deficit excesiv" (PDE), pentru a asigura o reducere a deficitului bugetar la sub 3% din P.I.B.. Supunerea Greciei la PDE a implicat în mod automat obligaţia de a se abţine de la măsuri de stimulare fiscală. Fără o marjă de manevre la dispoziţie în domeniul politicii fiscale, Grecia a evitat adoptarea unui pachet de stimulare fiscală, deşi s-a confruntat cu presiuni interne de a acţiona în această direcţie. Astfel, Grecia s-a angajat să reducă, substanţial, în 3 ani, deficitul său bugetar. Măsurile decise de autorităţile elene au vizat restaurarea încrederii pe pieţele financiare

[61] Potrivit datelor furnizate de Raportul de „toamnă" al Comisiei Europene (*European Economic Forecasts*, November 2009, Brussels).

internaţionale, în condiţiile lansării unui program de împrumut de 54 miliarde euro pentru a finanţa datoria publică, aflată în creştere rapidă (100% din P.I.B. în 2009, comparativ cu 99,2% din P.I.B. în 2008).

De asemenea, măsurile guvernamentale au vizat reducerea tranzacţiilor speculative şi a utilizării necontrolate a instrumentelor financiare derivate, care ameninţă reuşita eforturilor de traversare a crizei financiare fără precedent care a zguduit Grecia în 2009.

Mai mult, guvernul socialist de la Atena, care a câştigat alegerile din 4 octombrie 2009, a decis să reformeze Serviciul Naţional de Statistică, acuzat de oficialii comunitari că ar fi trimis Comisiei Europene statistici eronate privind datoria publică şi deficitul bugetar in anii 2007 şi 2008. Acuzaţia adusă Serviciului Naţional de Statistică Grec îi aparţine chiar directorului general al Agenţiei Europene de Statistică (Eurostat), Walter Radermacher, care a arătat într-un raport că autorităţile elene au comunicat, cu intenţie, în ultimii ani, cifre greşite ale deficitului bugetar, deoarece sistemul statistic a fost influenţat politic.

Anul 2009 a fost cel în care s-a dezvăluit fragilitatea echilibrului în Zona Euro. Retrogradarea ratingului de ţară, operată de agenţia de evaluare financiară „Standard&Poor's, ce a revizuit ratingul Greciei de la „A-„ la „BBB+", uriaşul deficit bugetar şi nevoia de continuă finanţare a cheltuielilor publice, disproporţionate faţă de venituri, au constituit piesa ce a declanşat „efectul de domino" în toată Zona Euro, contribuind la o depreciere a monedei unice în raport cu dolarul.

Potrivit experţilor OCDE[62], problemele grave ale economiei Greciei în 2009, deficit bugetar mare, datorie publică masivă, şomaj ridicat (10%), ar putea fi contracarate de politici de stimulare a activităţii productive şi investiţionale, de plafonare a salariilor şi de reducere a deficitului extern.

În 2009, condiţiile de pe piaţa muncii din Grecia s-au înrăutăţit semnificativ, **rata şomajului atingând 9,7%,** în creştere evidentă raportat la anul anterior (7,7% în 2008). Această situaţie a fost determinată de exacerbarea dezechilibrelor pre-criză existente pe piaţa muncii din Grecia. Chiar înainte de declanşarea crizei, aproape jumătate dintre şomeri aveau o perioadă de şomaj mai mare de 12 luni.

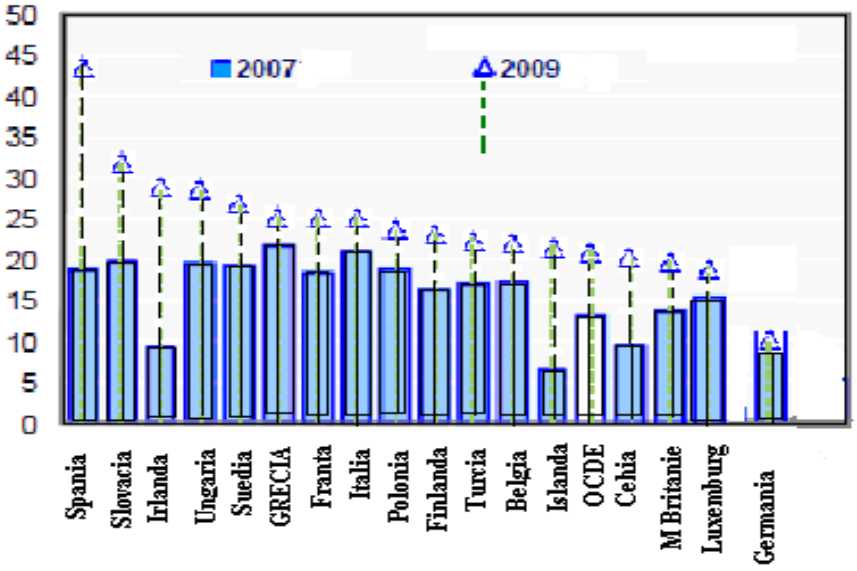
Tinerii (între 15 şi 24 de ani) sunt printre cei mai dezavantajaţi de condiţiile pieţei muncii din Grecia, rata şomajului în rândul lor era de 25% în trimestrul 3 din 2009, fiind de aşteptat să crească şi în 2010. Această situaţie se datorează existenţei unui salariu minim ridicat şi a unor impozite salariale mari care descurajează angajatorii să acorde o şansă forţei de muncă neexperimentate. Potrivit analiştilor comunitari, sunt necesare reforme structurale pentru a creşte productivitatea muncii şi ocuparea forţei de muncă: simplificarea reglementărilor pentru mediul de afaceri, mai ales privind înfiinţarea start-upurilor, creşterea puterii de decizie a Autorităţii pentru Concurenţă şi liberalizarea serviciilor.

În 2009, **rata inflaţiei** a fost, potrivit datelor furnizate de Comisia Europeană relativ **scăzută, de 1,2%,** comparativ cu 4,2% în 2008, datorită scăderii preţurilor la energie şi la alte produse de bază.

Volumul exporturilor s-a diminuat drastic în 2009, cu 11,8%, comparativ cu o creştere de 4,0% în 2008, ca o consecinţă a scăderii cererii externe în condiţiile crizei economice internaţionale, iar **volumul importurilor** s-a redus cu -20,3% în 2009, comparativ cu o majorare de 0,2% în 2008.

[62] OECD – *Greece at a Glance – Policies for a sustainable recovery,* Paris, 2009

Graficul 2: Rata şomajului în rândul tinerilor, comparativ cu alte state membre UE

Sursa: OECD – Greece at a Glance – Policies for a sustainable recovery, Paris, 2009

În 2009, **soldul pasiv al balanţei de plăţi curente** s-a redus de la 14,4% din P.I.B. în 2008, la numai 10% din P.I.B., reflectând reducerea deficitului balanţei comerciale în această perioadă.

Datoria externă a ajuns la un nivel **record de 149% din P.I.B.** in 2009, faţă de doar 95% din P.I.B. în 2003, ceea ce reflectă o creştere accelerată a valorii datoriei guvernamentale. **Datoria publică**, ajunsă la **nivelul de 100% din P.I.B.**, (unul dintre cele mai înalte niveluri din Zona Euro), reflectă dezechilibrele din sectorul public, cauzate de o politică fiscală discreţionară, ca instrument in sprijinirea activităţii productive şi investiţionale.

Previziuni 2010 – 2011

Potrivit ultimului raport FMI[63], publicat la sfârşitul lunii aprilie 2010, chiar şi pe fondul unor estimări optimiste privind creşterea economică mondială, în condiţiile unei economii cu finanţe publice şi private vulnerabile, în 2010, Grecia, alături de Spania şi Irlanda, va rămâne cu **ritm al P.I.B. negativ, de -2%. Pentru 2011,** aceeaşi experţi FMI prevăd înregistrarea în continuare a unui ritm negativ de creştere a P.I.B., respectiv de -1,1 (dacă aceste previziuni se vor realiza, de data aceasta Grecia va fi **singura ţară membră a Uniunii Europene care va rămâne în recesiune anul viitor).**

Pentru a reveni la creşterea pozitivă a ritmului P.I.B., experţii FMI subliniază, în primul rând, necesitatea reformării sistemului financiar pentru a pune capăt dezechilibrului bugetar şi a creşte ocuparea forţei de muncă.

Analiştii OCDE apreciază că în 2010, **rata inflaţiei** din Grecia ar putea creşte la **1,4% în 2010, respectiv 2,1% în 2011**, în timp ce previziunile FMI avansează un nivel al inflaţiei de 1,2% în 2010 şi 1,0% în 2011.

Estimările FMI arată că, în 2010, rata şomajului ar putea ajunge la 20% până la sfârşitul anului (dublu faţă de previziunile comunitare anterioare care preconizau pentru 2010 o rată a şomajului de 11%).

[63] International Monetary Fond – *World Economic Outlook – Rebalancing Growth,* April 2010.

Grecia **ţinteşte pentru 2010, un deficit de 8,7% din P.I.B.**, cu patru puncte procentuale sub nivelul din 2009. Conform datelor oficiale, măsurile de austeritate preconizate ar putea să conducă însă la **reducerea absolută a ritmului economiei greceşti cu 4% în 2010**, (faţă de -0,3 - -0,5%, cât se prognozase oficial în ianuarie a.c.).

Cu o datorie publică de 300 miliarde de euro, Grecia trebuie să obţină în 2010 credite de refinanţare în valoare de aproximativ 54 de miliarde euro, din care 20 de miliarde euro până în luna mai 2010.

În opinia experţilor Comisiei Europene există câteva scenarii posibile pentru situaţia economico-financiară a Greciei:

- ***Ajutoare bilaterale***. În UE nu există un mecanism conceput pentru a veni în ajutorul unei ţări din zona euro aflată în dificultate financiară. Tratatul de la Maastricht interzice de altfel Băncii Centrale Europene să dea credite statelor membre, dar este posibilă acordarea - de către ţările membre - a unor ajutoare financiare individuale sau colective partenerilor din Uniune.
- ***Linii de credit***. Această modalitate (stand-by facility) există la nivelul FMI, dar este posibilă crearea unui mecanism similar şi în Zona Euro. El constă într-un credit disponibil pentru ţările în dificultate, dar accesul la el să fie supus unor foarte stricte condiţii. Unii economişti susţin ideea creării unui "Fond Monetar European", la care să poată apela ţările Zonei Euro, în funcţie de mărimea cotizaţiei depuse.
- ***Garantarea împrumuturilor***. La nivelul UE, există posibilitatea garantării de către unele guverne a datoriei Greciei, angajându-se ca, la nevoie, să subscrie la emisiuni de obligaţiuni de către statul elen.
- ***Vărsăminte anticipate de fonduri comunitare.*** Potrivit legislaţiei comunitare în vigoare, există posibilitatea transferării, anticipat, a unor fonduri comunitare către Grecia. Aceste ajutoare vor putea fi acordate din fondurile structurale destinate regiunilor defavorizate.
- ***Intervenţia BEI***. În cadrul dezbaterilor care au avut loc la nivelul UE, unele ţări comunitare au evocat, de asemenea, o posibilă implicare a Băncii Europene de Investiţii (BEI). Activitatea ei constă, în general, în contractarea de împrumuturi pe pieţele financiare, pentru a finanţa apoi proiecte axate pe modernizarea economiei.
- ***Emiterea de euro-obligaţiuni***. Soluţia de a emite euro-obligaţiuni, împrumuturi lansate în comun de către mai multe state pentru a mutualiza riscurile, a fost lansată de către guvernul elen. Este o idee deseori dezbătută în cadrul zonei euro, dar, în prezent, nu întruneşte aprobarea tuturor statelor membre. Polonia s-a declarat, acum, în favoarea unei astfel de soluţii, cu condiţia ca toate statele UE să participe.

În timp ce Olanda, Suedia şi Marea Britanie s-au opus iniţial unui ajutor financiar umanitar, Germania, Franţa şi alte state ale Zonei Euro au preferat să evite soluţia FMI în cazul Greciei şi să recurgă mai departe la reglementările tratatelor comunitare (în nici unul însă nu este menţionată posibilitatea ca blocul comunitar să ajute un stat membru aflat în impas).

După discuţiile din cadrul reuniunii miniştrilor de finanţe din ţărilor U.E. (ECOFIN) de la Bruxelles din 16-17 martie a.c., miniştrii au convenit şi publicat o

Declaraţie comună, în care arată că, au căzut de acord asupra aspectelor tehnice ale operaţiunii, care va constitui o premieră în istoria UE.

ECOFIN a recomandat Greciei să adopte în 2010 o politică economică în concordanţă cu prevederile Pactului de Stabilitate şi Creştere Economică aprobat de Uniunea Europeană, pentru a nu pune în pericol buna funcţionare a uniunii economice si monetare**.**

Totodată, Consiliul a acceptat calendarul propus de autorităţile de la Atena pentru reducerea deficitului bugetar sub 3% din P.I.B. până în 2012, care stabileşte măsuri de consolidare bugetară în conformitate cu un calendar precis şi termene-limită pentru raportarea măsurilor luate.

„Ţările membre ale Zonei Euro vor adopta acţiuni coordonate dacă acestea se dovedesc a fi necesare. Am clarificat aranjamentele tehnice pentru a lua măsuri coordonate", a declarat preşedintele Eurogrupului (Consiliul miniştrilor de finanţe ai ţărilor membre ale Zonei Euro), ministrul de finanţe luxemburghez, Jean-Claude Juncker.

Conform preşedintelui Eurogroup, programul de ajutorare a Greciei se întinde pe o perioadă de 3 ani, la el participând toate cele 16 ţări membre ale Zonei „ în funcţie de posibilităţi". În primul an, ţările Zonei Euro vor pune la dispoziţia Greciei fonduri de 30 miliarde euro cu o dobândă de 5%, net inferioară celei de 7,5% pe care statul grec o plăteşte în prezent pentru împrumuturile contractate pe piaţa liberă a obligaţiunilor.

Acordul negociat timp de mai multe săptămâni între Comisia europeană, BCE şi FMI prevede o sumă de 80 miliarde euro pentru următorii 3 ani pentru ajutorarea Greciei. În anul 2010, ţările Zonei Euro vor furniza 30 miliarde iar FMI alte 10 miliarde euro. Până acum Grecia nu a solicitat o activare a mecanismului de ajutor de urgenţă preferând să se împrumute de pe piaţa liberă.

Referitor la această decizie Comisarul pentru afaceri economice şi monetare, Olli Rehn, a menţionat că *"ajutoarele pentru Grecia trebuie să rămână o excepţie, în caz contrar, o criză serioasă putând să ameninţe Uniunea Monnetară"*.

Tabelul 2: Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Greciei în perioada 2008-2011

	2008	**2009**	**2010** estimări	**2011** previziuni
Ritmul real de creştere a P.I.B. (%)	2,0	-1,1	-2,0	-1,1
Consum privat (%)	2,3	-2,5	-1,3	0,8
Volumul investiţiilor productive (%)	-7,4	-16,2	-3,9	1,3
Rata şomajului (în % din populaţia activă)	7,7	10,0	20,0	21,0
Rata inflaţiei (%)	4,2	1,2	1,4	2,1
Deficit bugetar (în % din P.I.B.)	7,7	12,7	8,7	6,5
Datoria publică (în % din P.I.B.)	99,2	100	124,9	135,4
Volumul importurilor de bunuri şi servicii (%)	0,2	-20,3	-3,1	1,9
Volumul exporturilor de bunuri şi servicii (%)	4,0	-11,8	2,7	3,1
Deficitul balanţei de plăţi curente (în % din P.I.B.)	-14,4	-10,0	-9,0	…

Surse: OECD – Economic Survey of Greece 2009, Paris, 2009; International Monetary Fond – World Economic Outlook – Rebalancing Growth, April 2010; European Commission – European Economic Forecast, November 2009, Brussels.

3.11. POLONIA

Dr. Lucia IORDACHE

Economia Poloniei a sfidat in 2009 criza economică globală

Aşteptările optimiste privind evoluţia factorilor fundamentali ai economiei Poloniei s-au confirmat în cursul anului 2009, în contrast cu situaţia economică mai nefavorabilă a altor ţări membre ale UE, în contextul crizei financiare şi economice mondiale. ***Polonia a fost în 2009 un caz de excepţie în cadrul statelor membre ale Uniunii Europene: singura economie care a evitat recesiunea, înregistrând o creştere economică de 1,7%.*** Polonia s-a remarcat şi prin abordarea realistă şi pragmatică a crizei, realizând *performanţa de a atrage în continuare investitori străini*, în pofida reţinerii acestora faţă de ţările emergente: potrivit Băncii Naţionale din Polonia, valoarea investiţiilor străine directe atrase în 2009 a fost de 8,4 miliarde de euro (-16% faţă de 2008).

În 2009 unii analişti străini explicau menţinerea stabilităţii economice în Polonia în principal prin *nivelul relativ scăzut de îndatorare a companiilor şi a cetăţenilor* (numărul polonezilor care au contractat credite de consum şi creditele ipotecare a fost mai mic decât în ţările vest-europene), precum şi datorită sistemului bancar relativ sănătos, care a înregistrat profituri totalizând aproape 9 miliarde de zloţi (-36% faţă de 2008); *Banca Naţională a Poloniei a impus reglementări stricte pentru sistemul bancar, în special privind securitatea pentru împrumuturile private şi criterii riguroase de creditare pentru finanţarea companiilor comerciale.*

Analiştii evidenţiau şi alte avantaje majore ale Poloniei, în contextul crizei: *stabilitatea generală a consumului şi a pieţei imobiliare, dependenţa mai redusă de exporturi, comparativ cu majoritatea ţărilor noi membre ale UE* (o pondere a exporturilor în P.I.B. de circa 40%, faţă de 70% în Cehia), care a limitat amploarea contracţiei cererii interne, legată de scăderea dramatică a exporturilor (-12% în prima jumătate a anului, faţă de semestrul I 2008).

Concluziile unui raport al experţilor din cadrul Camerei de Comerţ şi Industrie Polono - Germană (AHK Polska) evidenţiau rezistenţa mai mare la recesiune a economiei Poloniei comparativ cu economia Germaniei - principalul partener comercial al Poloniei, care absorbea circa 25% din exporturile de bunuri poloneze, dar şi unul dintre principalii furnizori de investiţii străine în Polonia. Chiar şi Raportul Băncii Mondiale confirma faptul că Polonia avea cea mai bună situaţie fiscală şi financiară dintre ţările noi membre ale UE, datorită creşterii mai echilibrate.

Succesul guvernului polonez de a menţine creşterea economiei în condiţiile crizei globale a fost şi continuă să fie în atenţia analiştilor, generând numeroase comentarii în publicaţii de prestigiu internaţional. Explicaţiile oferite de aceştia în prezent pentru gradul mai redus de vulnerabilitate al economiei poloneze în contextul crizei se referă la *avantajele unei vaste şi solide pieţe interne şi ale diversităţii economiei poloneze,* la buna guvernare, dar şi la rolul pe care l-au avut încrederea în autorităţi a populaţiei, care a acceptat necesitatea de a limita cheltuielile publice, precum şi reţinerea sindicatelor de la acţiuni în această perioadă de criză.

Un factor esenţial al performanţei de excepţie a economiei poloneze a fost mixul adecvat de politici, fiscală şi monetară. Încă de acum doi ani, guvernul liberal a introdus reforme constând în reduceri de taxe şi impozite şi în eliminarea obstacolelor birocratice pentru afaceri. *Deşi exporturile au scăzut, reducerea taxelor a permis polonezilor să consume mai mult, iar piaţa internă a putut să absoarbă şocurile*.

Polonia participă la bugetul UE cu 22 de miliarde de euro, fiind al optulea contribuitor ca mărime, şi primeşte înapoi 87 de miliarde de euro, *absorbţia rapidă a fondurilor europene susţinând consumul şi investiţiile.* Deşi guvernul polonez şi-ar fi permis să finanţeze un program de stimulare a economiei, nu a aplicat astfel de măsuri, dar a repornit, în schimb, procesul de privatizare a activelor statului.

Pentru a face faţă efectelor negative ale crizei, Guvernul Poloniei a angajat în luna mai a anului 2009 o linie de credit de 20 de miliarde de dolari de la FMI. La vizita în Polonia, de la sfârşitul lunii martie, a lui Dominique Strauss-Kahn, directorul general al FMI, , guvernatorul Băncii Naţionale a declarat că ţara sa ar trebui să treacă din postura de stat creditat, în cea de creditor prin intermediul FMI şi, din această perspectivă, consideră că este necesară renunţarea la acordul cu FMI. Poziţia guvernului a fost favorabilă extinderii liniei de credit.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici în anul 2009

⇨ Pe ansamblul anului 2009 nivelul producţiei a fost scăzut comparativ cu anul precedent, pe principalele segmente ale industriei manufacturiere, deşi în a doua jumătate a anului s-a înregistrat o tendinţă de creştere a producţiei. ***Activitatea economică s-a accelerat către sfârşitul anului 2009, P.I.B. real înregistrând o majorare cu 1,7% în trimestrul IV, după creşterile de 0,1%, 0,5% şi respectiv 0,5% din cele trei trimestre precedente.*** Această creştere economică a fost determinată de revenirea la o evoluţie pozitivă a activităţii investiţionale în ultimul trimestru (+1,6%), reflectând majorarea investiţiilor publice, cofinanţate parţial din fondurile UE, dar şi de revigorarea exporturilor. În prima parte a anului investiţiile au fost afectate de subutilizarea capacităţilor de producţie şi restrângerea creditării.

Estimările preliminare ale Oficiului Central de Statistică (GUS), ca şi cele ale Comisiei Europene din februarie a.c.[64] şi ale FMI din aprilie a.c.[65] indică ***diminuarea creşterii P.I.B. real în 2009 la 1,7%, după creşterea cu 5% în 2008.***

⇨ ***Cererea internă a fost susţinută în 2009 în principal de menţinerea tendinţei de creştere a consumului privat (2,1%), deşi mai lentă decât în anul precedent (circa 6%),*** datorită situaţiei mai favorabile decât s-a anticipat în ceea ce priveşte ocuparea forţei de muncă şi măsurilor fiscale pentru sprijinirea veniturilor disponibile ale gospodăriilor (reducerea ratelor de impozitare a veniturilor personale şi indexarea substanţială a pensiilor). *Investiţiile productive* ***s***-au redus cu aproape 2% în 2009, în special în construcţia de locuinţe şi în echipamente, după creşterea cu peste 8% în 2008.

Consumul public a avut o evoluţie mai favorabilă în 2009 decât s-a anticipat, Comisia revizuind prognoza de la -0,3% la +1%; în 2008 consumul public a crescut cu 7,5%.

⇨ Presiunile inflaţioniste s-au diminuat în 2009, ca urmare a încetinirii activităţilor economice şi a majorării mai lente a salariilor în sectorul corporatist. ***Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum) a fost estimată de Comisia***

[64] European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, "*Interim forecast, February 2010"*.

[65] International Monetary Fund, World economic and financial surveys, *World Economic Outlook - April 2010 - Rebalancing Growth*, Washington DC, 2010.

Europeană la 3,8%, faţă de 4,2% în 2008; estimarea FMI din aprilie a.c. indică o rată a inflaţiei de 3,5%.

⇨ Contracţia puternică a economiei în 2009 sub impactul crizei economice s-a reflectat şi în deteriorarea indicatorilor privind piaţa muncii. Conform estimării din octombrie a Comisiei Europene, ***rata şomajului a crescut în 2009 la 8,4% din populaţia activă, faţă de 7,1% în anul 2008***.

⇨ Scăderea puternică a comerţului internaţional şi deteriorarea condiţiilor financiare au constituit factori generali defavorizanţi pentru evoluţia exporturilor şi importurilor de bunuri şi servicii ale Poloniei în 2009, în pofida tendinţei de depreciere a zlotului. ***În acest context, Comisia Europeană indică pentru 2009 o scădere dramatică a exporturilor (11,2%), din cauza restrângerii cererii din partea ţărilor membre ale UE, după creşterea cu 7,1% în 2008. Contracţia exporturilor a fost însă depăşită de cea a importurilor, care a fost majorată substanţial de Comisie la 14,1% (estimarea din mai indica o scădere a importurilor de 10,8***%); în 2008 importurile s-au redus cu 4,9%. Un factor major ce a determinat reducerea importurilor l-a constituit declinul cererii interne şi reorientarea acesteia în special către bunuri produse în Polonia.

Ca urmare, estimarea privind *soldul negativ al balanţei comerciale* a fost diminuată de la 4,6% din P.I.B. la *2,8%* din P.I.B., nivel inferior celui din 2008 (4,9% din P.I.B.). Estimarea referitoare la *deficitul contului curent în 2009* a fost redusă de Comisie de la 4,6% din P.I.B. la *1,9%* din P.I.B. (4,9% din P.I.B. în anul precedent); FMI estimează deficitul contului curent în 2009 la 1,6% din P.I.B..

⇨ Potrivit prognozei din octombrie a Comisiei Europene, ***deficitul bugetar a crescut in 2009 la 6,4 % din P.I.B., depăşind cu 3 puncte procentuale deficitul din anul precedent.*** La creşterea deficitului au contribuit parţial măsurile fiscale, în special reducerea impozitului pe venitul personal, a cărui cost bugetar este estimat la circa ¾ p.p. din P.I.B..

Previziunile 2010 şi 2011

Menţinerea tendinţei de creştere în Polonia începând din ultimul trimestru al anului 2009 indică o redresare lentă, dar constantă, a economiei poloneze, depăşind anticipările economiştilor. De la începutul anului 2010 au existat semnale pozitive privind sectorul industrial şi o uşoară creştere a cererii, care s-au înscris în sentimentul pozitiv general privind evoluţia economiei poloneze. Potrivit analiştilor, creşterea mai accelerată a economiei este posibilă datorită fondurilor suplimentare de la UE, îmbunătăţirii evoluţiei pe piaţa muncii şi solidităţii sistemului bancar, care dă semnale că intenţionează să crească activitatea de creditare.

⇨ În acest context, Oficiul Central de Statistică (GUS)[66] din Polonia, dar şi Comisia Europeană şi FMI au majorat prognozele referitoare la creşterea P.I.B. în 2010.

Prognoza ministerului de Finanţe indică accelerarea creşterii P.I.B. real în 2010 la *3%* (comparativ cu ratele de 5% - 6% înregistrate anterior crizei), având în vedere că 3/4 din exporturile poloneze sunt direcţionate către ţările UE, pentru care este prevăzută doar o creştere uşoară a economiei.

În februarie a.c., Comisia Europeană a majorat prognoza privind creşterea P.I.B. real în 2010 la ***2,6%*** (faţă de 1,8% în octombrie 2009) - ***cel mai ridicat ritm de creştere economică din cadrul UE;*** conform prognozei Comisiei din octombrie 2009, ***creşterea P.I.B. real va continua în 2011, la 3,2%, ca urmare a îmbunătăţirii condiţiilor în***

[66] GUS, „Report on the Country's Socio-Economic Situation", January 28, 2010.

plan intern, prin aplicarea programului de redresare al guvernului, dar şi în plan extern, datorită revigorării graduale a comerţului global, relaxării condiţiilor monetare şi diminuării stresului financiar pe pieţele internaţionale de capital.

Comisia apreciază că, după un P.I.B. real stabil în primul trimestru al anului curent, ca o corecţie tehnică după majorarea puternică din trimestrul IV 2009, este prevăzută o accelerare graduală până la sfârşitul anului. *Redresarea economiei va continua să se datoreze, în cea mai mare parte, creşterii exporturilor,* care vor beneficia de o revigorare a cererii externe şi de persistenţa efectelor pozitive ale deprecierii cursului de schimb al zlotului în perioada anterioară. Odată cu dispariţia graduală a acestor efecte *cererea internă va deveni principalul factor al creşterii economice în 2010.* **.**

Comisia Europeană prevede *o redresare lentă a investiţiilor în acest an*, după nivelul mai scăzut înregistrat pe ansamblul anului 2009. Aceasta va reflecta majorarea substanţială a cheltuielilor publice pentru investiţii productive, creşterea aşteptărilor privind evoluţia producţiei şi îmbunătăţirea percepţiei investitorilor străini asupra economiei poloneze, care poate să conducă la atragerea de investiţii străine directe.

Prognoza FMI din aprilie a.c. indică pentru 2010 o creştere a P.I.B. real de 2,7%, mai ridicată decât cea prevăzută de Comisie, dar pentru 2011 prognoza este similară (3,2%).

În opinia unor analişti, nu este previzibilă o creştere mai accentuată a investiţiilor în Polonia în 2010, întrucât ţara este deja „una scumpă". Alegerile prezidenţiale ar putea duce la o atitudine mai proeuropeană, ceea ce ar putea să determine atragerea mai multor investitori străini în Polonia.

⇨ Potrivit Comisiei Europene, tendinţa de încetinire a creşterii *consumului privat va continua în 2010 (+1,3%),* ca rezultat al majorării şomajului, disponibilităţilor mai reduse de creditare, dar şi al situaţiei încă nefavorabile pe piaţa muncii, dar în 2011 creşterea se va accelera la 3,3%. Creşterea *consumului public se* va menţine la 1% în acest an şi se va accelera la 1,8% în 2011**.**

Pentru 2010 şi 2011, Comisia prognozează *o tendinţă accelerată de creştere a investiţiilor productive, cu circa 2% şi respectiv 5%,* în special datorită majorării fluxurilor de ISD.

⇨ Prognoza Comisiei Europene indică ***menţinerea tendinţei de diminuare a ratei inflaţiei la 2,5% în 2010 (nivel apropiat de ţinta de inflaţie a băncii centrale) şi la 2% în 2011***. Creşterea mai lentă a inflaţiei în această perioadă reflectă în principal reducerea producţiei ca urmare a crizei şi costurile unitare scăzute ale forţei de muncă.

Potrivit analiştilor, având în vedere încetinirea creşterii cererii interne nu este previzibil un risc important pentru stabilitatea preţurilor în cursul anului 2010, în pofida creşterii P.I.B..

⇨ Condiţiile pe piaţa muncii se vor menţine nefavorabile în 2010 şi 2011, deşi există semnale privind o relativă stabilizare a ocupării forţei de muncă în sectorul corporatist, care indică o posibilă tendinţă graduală de îmbunătăţire a situaţiei pe această piaţă. Prognoza Comisiei Europene indică ***creşterea anuală a ratei şomajului la circa 10% în 2010, nivel ce se va menţine şi în 2011.*** Şomajul ridicat şi ratele scăzute de participare a muncitorilor tineri pe piaţa muncii pot fi explicate parţial prin nivelul relativ ridicat al salariului minim (care poate descuraja firmele să angajeze muncitorii cel mai puţin productivi), revenirea emigranţilor afectaţi de criza din alte ţări ale UE şi calitatea scăzută a sistemului educaţional de ocupare, care nu oferă întotdeauna calificări adecvate tinerilor muncitori. Participarea muncitorilor mai în vârstă pe piaţa muncii este descurajată de un sistem relativ generos de pensionare timpurie, chiar dacă situaţia s-a îmbunătăţit datorită reformelor recente.

⇨ În 2010 şi 2011, evoluţia comerţului cu bunuri şi servicii este prevăzută să se îmbunătăţească, mai mult decât s-a anticipat, pe fondul redresării situaţiei economice. În octombrie 2009, Comisia a revizuit în creştere prognoza privind creşterea exporturilor în 2010, de la 0,2% la *2,9%*; prognoza privind evoluţia importurilor în 2010 a fost modificată de la -1,5% la + *3,3%*. Pentru 2011 este prevăzută creşterea exporturilor cu *5,7%* şi a importurilor cu *6,7%*. Ca urmare a majorării mai accelerate a importurilor, faţă de exporturi, *deficitul balanţei comerciale şi deficitul contului curent sunt prevăzute să crească uşor până în 2011, la 3,4% din P.I.B. şi respectiv 3,2% din P.I.B.*.

⇨ ***Prognoza Comisiei Europene indică perspectiva deteriorării situaţiei finanţelor publice în 2010 - 2011, reflectând persistenţa unui deficit structural ridicat: deficitul bugetar este prevăzut să crească în perioada analizată la 7,5% - 7,8% din P.I.B.***. În 2010, este prevăzută creşterea cheltuielilor bugetare la circa 2% din P.I.B., în principal din cauza majorării transferurilor sociale şi a cheltuielilor cu dobânzile, precum şi din cauza creşterii investiţiilor publice la circa 1,5% din P.I.B. (aceasta nu va afecta semnificativ balanţa bugetară, deoarece va fi, în mare măsură, finanţată prin transferurile mai mari de capital din fondurile UE). Absorbţia fondurilor comunitare este prevăzută să aibă o contribuţie importantă la stimularea economiei, totodată sporind potenţialul de creştere economică pe termen lung prin îmbunătăţirea infrastructurii publice.

Declaraţiile mai recente ale unor oficiali din Polonia sunt contradictorii în ceea ce priveşte perspectiva evoluţiei deficitului bugetar în 2010. Oficialii guvernamentali admit în prezent că prognoza pentru 2010 privind construcţia bugetară a fost bazată pe o creştere a P.I.B. de 1,2%, dar situaţia macroeconomică ar putea fi mai favorabilă în acest an decât s-a anticipat. Potrivit datelor furnizate în luna martie de oficiali guvernamentali, deficitul bugetar al Poloniei în 2010, care a fost planificat la 52,2 miliarde de zloţi, ar putea fi mai mic cu 10 – 15 miliarde de zloţi ca urmare a creşterii P.I.B. la 3%, depăşind nivelul prevăzut iniţial. Analiştii precizează că, în mod normal, creşterea deficitul bugetar al Poloniei se accelerează în primele luni ale anului şi încetineşte la mijlocul anului, când încep să crească veniturile din impozite.

Potrivit declaraţiilor din martie a.c. ale ministrului adjunct de Finanţe, Elżbieta Suchocka-Roguska, majorarea deficitului bugetar al Poloniei la 16,9 miliarde de zloţi până la sfârşitul lunii februarie (comparativ cu 4,8 miliarde de zloţi în ianuarie) şi la 25,5 miliarde de zloţi până la sfârşitul lunii martie (reprezentând jumătate din nivelul prevăzut pentru întregul an 2010) nu este îngrijorătoare, deoarece se înscrie în planificarea bugetară.

Ponderea deficitului bugetar în P.I.B. a crescut în februarie la 32,1% din ţinta anuală (ponderea cheltuielilor bugetare a atins 18,3%, iar cea a veniturile bugetare s-a situat la 15,4%). Creşterea mai rapidă a deficitului a fost determinată de acumularea la începutul acestui an a cheltuielilor guvernamentale - transferarea a aproape 10 miliarde de zloţi sub forma de subvenţii pentru Fondul de Asigurări Sociale, o parte mai mare din subvenţiile alocate autorităţilor locale, contribuţiile la bugetul UE. După primele două luni ale anului 2010, veniturile fiscale şi nefiscale la buget au fost mai mici cu 9,8% decât în anul anterior, în principal la taxele indirecte; veniturile provenite din impozitele plătite de entităţile juridice au fost, în perioada analizată, cu 23% mai mari decât în anul 2009, ceea ce confirmă situaţia financiară bună a companiilor.

Ministrul de Finanţe Jacek Rostowski a anunţat la 11 martie a.c. declanşarea unui amplu audit, cu termen de zece zile, privind cheltuielile bugetare la nivelul tuturor departamentelor de stat, totalizând 301 miliarde de zloţi. Scopul acestei verificări riguroase a cheltuielilor ministerelor şi a justificării creşterilor prevăzute este

identificarea posibilităţilor de economisire a cheltuielilor la fiecare nivel al planificării bugetare. Deseori ministerele majorează, în mod automat, cheltuielile cu rata inflaţiei, chiar dacă această măsură nu este justificată. Jacek Rostowski a declarat recent că vor fi adoptate noi reguli bugetare, care vor permite realizarea de economii pe termen lung, prin limitarea creşterii cheltuielilor la 1% peste rata inflaţiei (eliminarea obligaţiei de a cheltui 1,95% din P.I.B. pentru armată, includerea noilor ofiţeri de poliţie în sistemul de pensionare, stabilirea unei noi baze pentru pensii).

La 24 martie a.c., Comisia Europeană a cerut guvernului polonez să ia măsuri ferme pentru reducerea deficitului bugetar, după ce au fost publicate estimările care indică atingerea celui mai înalt nivel al şomajului din ultimii trei ani şi reducerea vânzărilor cu amănuntul în Polonia. Comisia consideră că planul guvernului privind reforma finanţelor publice este vag şi excesiv de optimist, deoarece prognozele se bazează pe condiţii macroeconomice favorabile, iar economiile planificate la cheltuieli în 2011 şi 2012 nu sunt sprijinite de măsuri suficient de concrete. *Consolidarea fiscală este îngreunată de faptul că cea mai mare parte a reducerii deficitului bugetar este prevăzută pentru anul 2012.* Până la acest termen Polonia intenţionează să reducă deficitul, care se situează în prezent la 7,2% din P.I.B., sub limita maximă stabilită de UE - 3% din P.I.B.

Creşterea deficitului bugetar al Poloniei a dat peste cap planurile guvernului de adoptare a euro în 2012, ca urmare *termenul prevăzut pentru trecerea la euro a fost amânat pentru 2015.*

Provocările pentru economia Poloniei

Deşi conform prognozelor revizuite există premisele unei creşteri economice în acest an mai mari decât se anticipa, unii analişti consideră că redresarea economică este încă fragilă, deoarece Polonia se confruntă în acest an cu unele probleme ce sunt evidenţiate de câţiva indicatori economici importanţi: majorarea deficitului bugetar, care ar putea sau nu să fie acoperită de veniturile prevăzute să fie realizate din privatizare; creşterea consumului privat, motorul creşterii economice în 2009, pare să încetinească; creşterea vânzărilor cu amănuntul în primele luni ale acestui an a fost mai mică decât se anticipa; la acestea se adaugă creşterea surprinzătoare a şomajului la începutul anului (+12,7% în ianuarie), după o robustă revigorare economică la sfârşitul anului 2009, care a menţinut acest indicator sub 12%.

În pofida unei creşteri mai mari a inflaţiei la începutul acestui an, la prima întâlnire a membrilor Consiliului de Politică Monetară (RPP) al Băncii Naţionale s-a decis menţinerea la acelaşi nivel a ratei dobânzii, măsură care poate să indice o incertitudine în ceea ce priveşte perspectiva accelerării creşterii economice în cursul acestui an.

Unii analişti consideră că, deşi indicatorii macroeconomici arată că Polonia are o economie mai sănătoasă decât a celor mai multe dintre ţările membre ale UE şi un potenţial de a creşte într-un ritm mai mare decât cel anticipat, recentele prognoze pozitive ar trebui să fie privite cu prudenţă, deoarece performanţa economică va depinde în mare măsură şi de evoluţia economiei principalilor parteneri comerciali.

Creşterea deficitului bugetar şi a şomajului, precum şi starea nefavorabilă a infrastructurii sunt considerate provocări reale, dar nu insurmontabile, pentru realizarea planurilor ambiţioase ale autorităţilor de la Varşovia.

Conform Comisiei Europene, principalele riscuri pentru evoluţia economiei Poloniei în 2010 - 2011 sunt i) aprecierea zlotului, care ar determina reducerea

exporturilor şi scumpirea bunurilor importate, ceea ce ar afecta creşterea economică, şi ii) deteriorarea situaţiei finanţelor publice, care ar avea un impact negativ concretizat în limitarea fluxurilor financiare şi creşterea costurilor la împrumuturi.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Poloniei în perioada 2007 - 2011

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011
Ritmul de creştere a P.I.B. real (%)	6,8	5,0	1,7	2,6	3,2
Consum privat (modificări %)	4,9	5,9	2,1	1,3	3,3
Consum public (modificări %)	3,7	7,5	1,0	1,0	1,8
Investiţii productive (modificări %)	17,6	8,2	-1,9	1,9	5,0
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	2,6	4,2	3,8	2,5	2,0
Rata şomajului (% din totalul populaţiei potenţial active)	9,6	7,1	8,4	9,9	10,0
Exporturile de bunuri şi servicii (modificări %)	9,1	7,1	-11,2	2,9	5,7
Importurile de bunuri şi servicii (modificări %)	13,7	8,0	-14,1	3,3	6,7
Soldul balanţei comerciale (% din P.I.B.)	-4,0	-4,9	-2,8	-3,1	-3,4
Deficitul contului curent (% din P.I.B.)	-5,2	-5,1	-1,9	-2,8	-3,2
Deficitul bugetar (% din P.I.B.)	-1,9	-3,6	-6,4	-7,5	-7,8

Surse: European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *"European Economic Forecast – Autumn 2009"*, European Economy 10/2009; European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, "*Interim forecast, February 2010"*.

3.12. CEHIA

Drd. Andreea DRĂGOI

1. Evoluţia conjuncturii economice în 2009

În 2009, după aproape un deceniu de creştere economică continuă, economia Cehiei a intrat într-o recesiune severă **(ritmul P.I.B. scăzând în mod absolut cu 4,8% comparativ cu o creştere cu 2,5%, atinsă în 2008)**, dar de scurtă durată, în condiţiile adâncirii crizei economice internaţionale, care a afectat puternic economiile tuturor statelor membre ale UE. Criza economică internaţională a condus la reducerea drastică a cererii externe în 2009, având ca efect **scăderea fără precedent a exporturilor Cehiei (-16,5%** comparativ cu o creştere de 6,0% în 2008) ce a reprezentat, în anii imediat următori aderării la UE, motorul dezvoltării sale economice spectaculoase.

Potrivit aprecierii experţilor Fondului Monetar Internaţional [67] , integrarea economiei cehe în fluxurile comerciale internaţionale, specializarea ei în exportul de bunuri de consum de folosinţă îndelungată (cum ar fi automobilele) au făcut-o deosebit de vulnerabilă la şocul prăbuşirii comerţului mondial. Diminuarea drastică a acestuia s-a reflectat în scăderea cererii şi a condus la diminuarea investiţiilor productive.

[67] FMI – *Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System",* April, 2010.

Consumul privat a înregistrat o scădere de ritm, în 2009, (sporind cu numai 1%, faţă de 3,6% în 2008), pe fondul creşterii şomajului şi a reducerii constante a salariilor. În domeniul producţiei, majoritatea sectoarelor şi-au limitat sever activitatea, în opinia analiştilor comunitari[68] acest fapt datorându-se scăderii cererii interne şi mai ales a cererii externe provenite din alte ţări membre UE, afectate de recesiunea severă care s-a manifestat în tot spaţiul comunitar.

Spre finalul anului 2009, conform celui mai recent raport de ţară, elaborat şi publicat de OCDE[69], s-a înregistrat o creştere fragilă a P.I.B., ca urmare a măsurilor de stimulare a exporturilor din industria auto, pe fondul unui uşor reviriment al comerţului la nivelul întregii UE.

Deşi, la finalul anului 2009, creşterea economică şi-a reluat trendul ascendent, consecinţele negative ale ocupării recesiunii asupra ocupării forţei de muncă şi a puterii de cumpărare au fost puternice.

Rata şomajului a crescut puternic în 2009, la cel mai înalt nivel de la începutul anilor `90 până în prezent, ajungând la 6,9%, comparativ cu 4,4% în 2008. Şomajul ar fi fost probabil mai ridicat dacă nu ar fi fost puse în practică reglementările privind şomajul parţial, prevăzute de Codul muncii adoptat în 2007, în special cele privind *angajarea parţială cu număr de ore redus.* În plus, flexibilitatea salariilor nominale a avut un rol decisiv în ajustările întreprinse pe piaţa muncii din Cehia şi, deşi criza a avut un impact semnificativ asupra scăderii ocupării forţei de muncă, piaţa muncii a devenit mai flexibilă comparativ cu anii anteriori.

Ca şi alte state membre, în 2009, Cehia s-a focalizat pe măsuri care să relanseze creşterea economică şi să limiteze inflaţia[70]. Astfel, în februarie 2009, autorităţile cehe au anunţat că intenţionează să cheltuiască 74 miliarde de coroane (2,55 miliarde de euro) pentru relansarea economiei afectate de criza economică.

Măsurile incluse în planul anti-criză prevedeau scăderea contribuţiilor sociale şi a impozitelor societăţilor, garanţii pentru creditele destinate IMM-urilor şi investiţii în transporturile publice.

Rata inflaţiei a scăzut în Cehia la 1,3%, în 2009, comparativ cu 1,8% în 2008, pe fondul diminuării preţurilor la alimente şi băuturi nealcoolice, înregistrând, potrivit Biroului de Statistică de la Praga, cel mai scăzut nivel din ultimii ani.

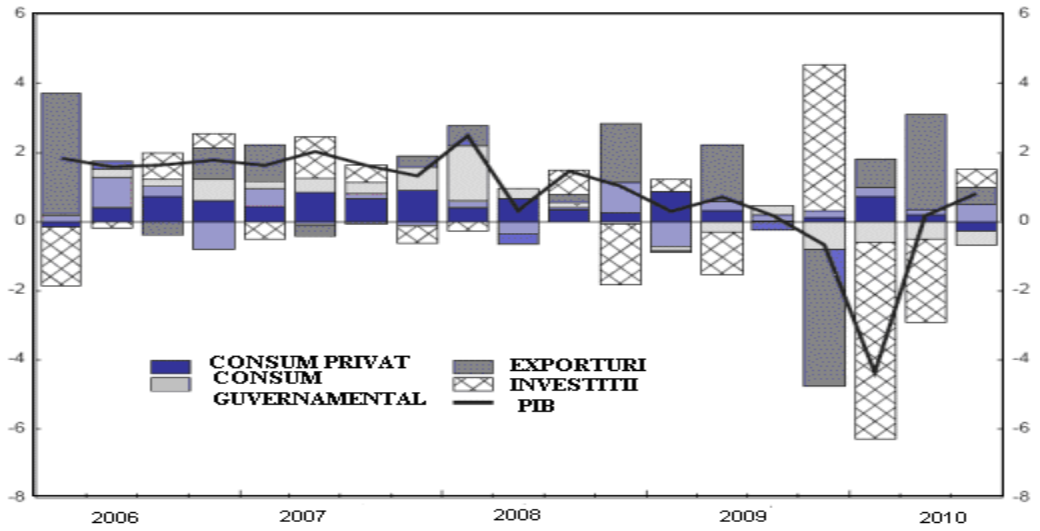
Sistemul bancar din Cehia a rezistat şocului crizei financiare, ca urmare a numărului mic de credite de consum în monedă străină, situaţie care i-a conferit stabilitate. Ca o consecinţă a crizei, condiţiile de creditare au devenit mai restrictive[71], mai ales pentru creditele de consum şi investitorii din sectoare cu dificultăţi – cum ar fi cel al construcţiilor. În timp ce rata dobânzii la noile împrumuturi pentru consum a crescut, restrângerea creditării pentru companiile nefinanciare a condus la declinul firmelor mici şi mijlocii şi a întreprinderilor nou înfiinţate.

Rezistenţa sistemului bancar ceh la presiunile crizei a fost atât consecinţa unui management prudent, cât şi a structurii pieţei financiare interne, în condiţiile unei inflaţii scăzute care nu a stimulat îndatorarea în monedă străină. Politicile Băncii Naţionale a Cehiei au urmat strategii conservatoare, bazate atât pe lecţiile învăţând din crizele bancare anterioare, cât şi pe abilitatea de a obţine profituri în condiţiile unui sistem bancar „sănătos". Mai mult, în calitatea lor de filiale ale unor bănci străine

[68] European Commission – *Interim Economic Forecasts,* Brussels, February 2010.
[69] OCDE – *Economic Survey on Czech Republic 2010: The challenge of fiscal consolidation after the crisis,* Paris, 6 April 2010.
[70] European Commission – Fragile *recovery in progress in European Union,* Brussels, February 2010
[71] European Commission – European *Economic Forecasts,* November 2009, Brussels

puternice, spre deosebire de „companiile mamă", majoritatea băncilor cehe nu au investit în „active toxice". Ca măsură de precauţie, autorităţile cehe au introdus o facilitate de a furniza lichidităţi băncilor, cu opţiunea de a folosi garanţii guvernamentale, dar, în cele din urmă, aceasta a fost puţin utilizată, majoritatea băncilor nesolicitând sprijin public direct.

Graficul 1: Evoluţia economiei Cehiei între anii 2006-2010

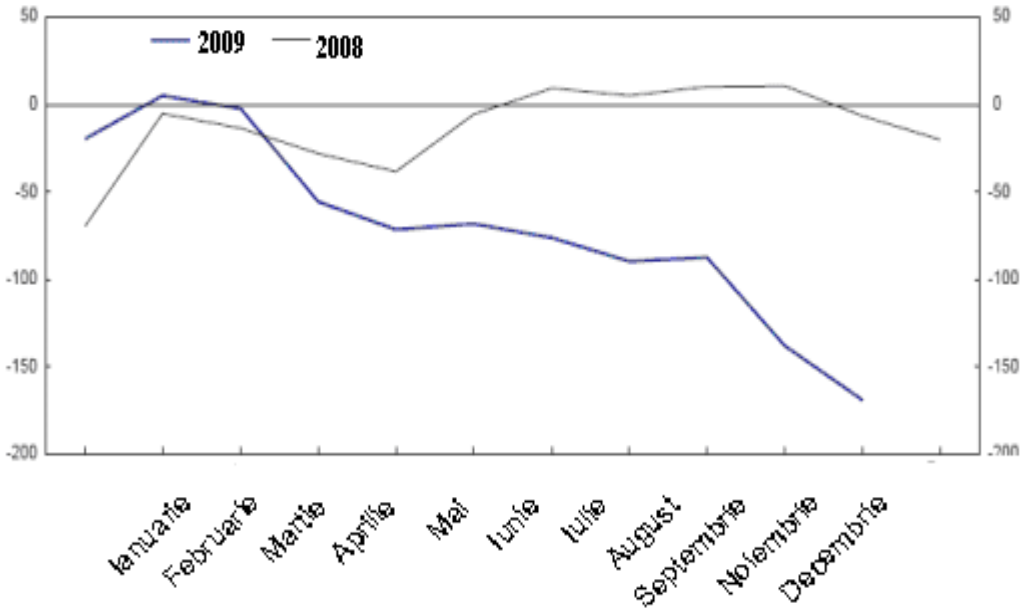

Sursa: Realizat de autor după datele publicate de OCDE – Economic Survey on Czech Republic 2010: The challenge of fiscal consolidation after the crisis, Paris, 6 April 2010

Politicile bugetare şi fiscale au evoluat rapid în 2009 de la stimulare la consolidare. Pentru a preîntâmpina dificultăţile generate de criză, au fost adoptate, în a doua parte a anului 2009, o serie de măsuri de stimulare fiscală care au totalizat 2,2% din P.I.B.. Inexistenţa unei veritabile consolidări fiscale, în anii de expansiune puternică care au precedat criza, a lăsat puţin spaţiu de manevră autorităţilor pentru adoptarea de stimulente fiscale „generoase". În aceste condiţii, autorităţile au considerat că, în cazul unei economii „deschise" cum este cea a Cehiei, utilizarea politicii fiscale pentru stimularea cererii nu poate fi eficientă. Ca urmare, măsurile stimulative au ţintit cu prioritate sectorul ofertei, vizând limitarea pierderii locurilor de muncă, prin reducerea costurilor nesalariale cu forţa de muncă şi susţinerea exportatorilor folosind ca instrument garanţiile de stat.

Cu toate acestea, pe parcursul anului 2009, situaţia bugetară s-a deteriorat constant, într-un ritm mai rapid decât se prevăzuse anterior. Proiecţiile naţionale vizau, pentru finalul lui 2009, un deficit bugetar de 6,5% din P.I.B., în timp ce Raportul de „toamnă" al Comisiei Europene îl prevăzuse la 6,6% din P.I.B.. Aceste proiecţii se bazau pe prognozele de creştere a cheltuielilor guvernamentale şi a costurilor de împrumut ale statului, conducând la inhibarea redresării incipiente a investiţiilor private. Ca răspuns la aceste dificultăţi, guvernul a decis, la finalul anului 2009, să diminueze pachetul de stimulare fiscală, dar, chiar dacă cererea internă a fost restricţionată, redresarea depinde în mod decisiv de evoluţiile existente pe pieţele externe.

Graficul 2: Evoluţia soldului lunar al bugetului naţional în anii 2008-2009

Sursa: Realizat de autor după datele publicate de OCDE – Economic Survey on Czech Republic 2010: The challenge of fiscal consolidation after the crisis, Paris, 6 April 2010

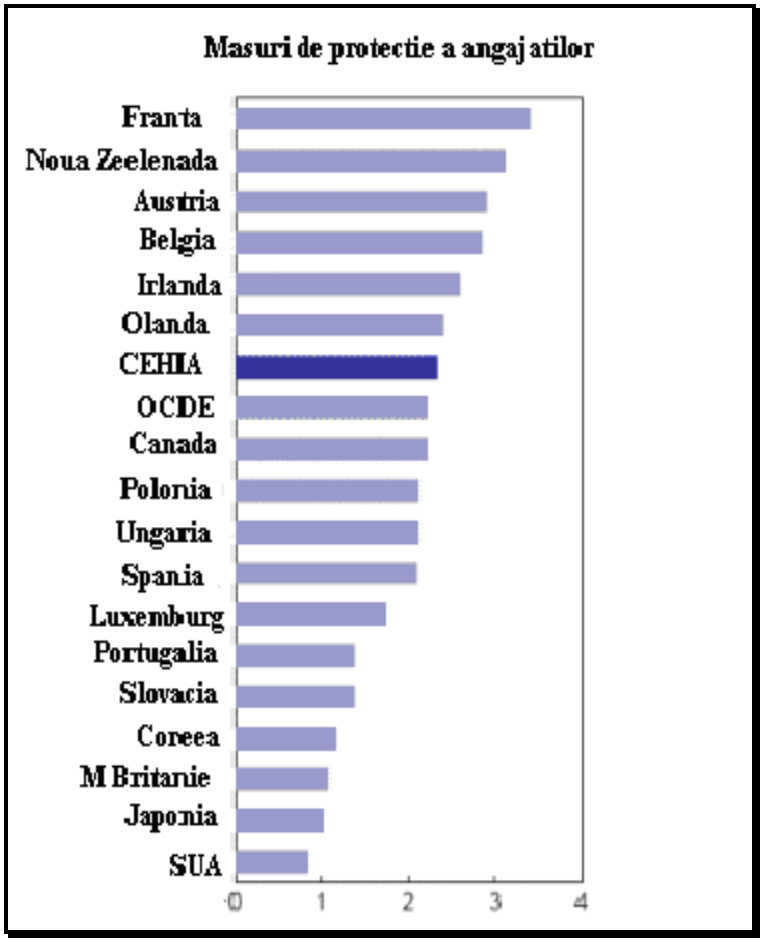
Anul 2009 a demonstrat că îmbătrânirea populaţiei, cu consecinţele ei fiscale, precum şi reducerea deficitului bugetar rămân principalele provocări pe termen lung ale economiei Cehiei.

În absenţa unor măsuri politico-economice adecvate, prognozele Ministerului de Finanţe al Cehiei estimează că datoria publică va atinge o creştere îngrijorătoare este determinată de doi piloni: sistemul de pensii şi cel al asigurărilor de sănătate, care continuă să rămână neviabile, deşi au cunoscut o serie de reforme.

Deşi legislaţia adoptată înainte de izbucnirea crizei mărea vârsta de pensionare, proiecţiile guvernamentale estimează o posibila creştere a ponderii sistemului de pensii din P.I.B. de la 7,8% în 2007, la 11% în 2012. Contracararea acestei tendinţe s-ar putea face, în opinia analiştilor OCDE[72], prin creşterea contribuţiilor sociale şi a impozitelor pentru a se adapta dinamica veniturilor bugetare la schimbările structurale din economie.

[72] OCDE – *Economic Survey on Czech Republic 2010: The challenge of fiscal consolidation after the crisis,* Paris, 6 April 2010

Graficul 3: Evoluţia pieţei muncii în Cehia comparativ cu alte ţări OCDE (%)

Sursa: OCDE – *Economic Survey on Czech Republic 2010: The challenge of fiscal consolidation after the crisis*, Paris, 6 April 2010

2. Previziuni pentru 2010 -2011

După recesiunea din 2009, majoritatea specialiştilor internaţionali prevăd o ieşire a Cehiei din recesiune, ca urmare a evoluţiei pozitive a economiei mondiale în ansamblu, dar ritmul de creştere rămâne unul modest, prognozat de experţii ONU[73], în raportul publicat în ianuarie 2010, la 1% pentru 2010. Redresarea economică s-ar putea produce, în opinia analiştilor ONU, ca urmare a succesului pachetelor de măsuri anti-criză, adoptate în 2009, evaluate la 3,9 miliarde dolari.

Potrivit datelor furnizate de ultimul raport al FMI[74], publicat la sfârşitul lunii aprilie 2010, estimările privind creşterea P.I.B. sunt mult mai optimiste, comparativ cu prognozele din Raportul de „toamnă" al Comisiei Europene, care estimau un ritm de creştere al P.I.B. de 0,8%.

[73] United Nations – *World Economic Situation and Prospects 2010,* January 2010, New York.
[74] IMF - *World Economic Outlook – Rebalancing Growth,* April 2010.

Experţii FMI estimează pentru Cehia un ritm de creştere a P.I.B. de 1,7% în 2010 şi, respectiv, 2,6% în 2011, marcând un uşor reviriment al creşterii economice. Analiştii FMI precizează însă că redresarea economică fragilă ar putea fi ameninţată de menţinerea unui deficit bugetar înalt, prognozat la 5,9% din P.I.B. în 2010 şi la 5,7% din P.I.B. în 2011, care impune măsuri de austeritate financiară şi fiscală.

Reducerea **deficitului bugetar** va constitui o adevărată „piatră de hotar" pentru politicile economice ale autorităţilor cehe, în condiţiile în care Cehia va fi supusă Procedurii de Deficit Excesiv, în conformitate cu prevederile Pactului de Stabilitate şi Creştere Economică, care amendează nerespectarea limitei de 3% din P.I.B. pentru deficitul bugetar al unui stat membru.

În 2010, în condiţiile realizării unui ritm modest de creştere economică, rata şomajului se prevede să ajungă la 7,9% la sfârşitul anului, cu consecinţe negative pe plan social. În absenţa unor presiuni inflaţioniste deosebite, rata inflaţiei se apreciază că se va stabiliza în 2010 la nivelul de 1,3%, iar în 2011 se va majora uşor la 1,7%.

Exporturile şi importurile se prognozează că vor înregistra o uşoare creştere în 2010 (2,1%, respectiv 1,8%), pe fondul relansării cererii externe şi interne. În 2011, atât volumul exporturilor, cât şi cel al importurilor se prognozează să atingă ritmuri mai înalte de cca 6%.

În 2010, una dintre cele mai importante provocări pentru autorităţile cehe este formularea unei strategii multianuale credibile pentru consolidarea fiscală. Este de aşteptat, ca şi în cazul strategiilor anterioare aplicate de guvernul ceh, ca accentul să fie pus pe *stoparea diminuării veniturilor bugetare care a debutat încă dinainte de izbucnirea crizei.*

În acest context, trebuie menţionat că o consolidare sustenabilă nu va conduce în mod automat şi la redresare economică dacă se focalizează doar pe reducerea cheltuielilor. Statisticile UE ilustrează că o mare parte a cheltuielilor bugetare sunt ineficiente, de aceea, un plan de consolidare fiscală viabil ar trebui să se centreze pe remedierea acestui aspect.

Pentru atingerea acestui obiectiv, la nivel guvernamental sunt luate în consideraţie controlul mai riguros al cheltuielilor bugetare, îmbunătăţirea transparenţei privind achiziţiile publice, precum şi implementarea unui plan de management bugetar prudent.

Perspectivele aderării la Zona Euro

În condiţiile necesităţii unei consolidări fiscale şi bugetare, adoptarea monedei unice nu poate reprezenta decât un deziderat pe termen mediu şi lung, depinzând de succesul măsurilor întreprinse pentru reducerea deficitului bugetar, greu de anticipat deocamdată.

Experţii OCDE[75] apreciază însă ca puţin probabila atingerea ţintei de 3% din P.I.B. până în 2013, iar data de intrare a Cehiei în Zona Euro depinde, în mod crucial, de atingerea acestui obiectiv. În 2007, momentul de intrare în Zona Euro fusese fixat pentru 2009, dar evoluţiile politice (căderea din martie 2009 a guvernului minoritar ceh, condus de Mirek Topolanek, liderul Partidului Creştin Democrat de centru-dreapta), precum şi izbucnirea crizei economice internaţionale au impietat asupra respectării

[75] OECD – *What is the economic outlook for OECD countries – An interim assessment,* Paris, 7 April 2010.

calendarului iniţial. Odată cu normalizarea condiţiilor economice şi cu instaurarea redresării economice, este de aşteptat ca autorităţile să fixeze o nouă dată pentru adoptarea euro, concomitent cu adoptarea unei strategii clare de atingere a condiţiilor de intrare în Zona Euro.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Cehiei, în perioada 2008-2011

- modificări procentuale anuale, în termeni reali –

Indicatori	2008	2009	2010 (estimări)	2011 (previziuni)
P.I.B.	**2,5**	**-4,8**	**1,7**	**2,6**
Consum privat	3,6	1,0	-0,5	1,7
Rata inflaţiei	1,8	1,3	1,3	1,7
Rata şomajului (în % din populaţia activă)	4,4	6,9	7,9	7,4
Deficit bugetar (în % din P.I.B.)	-2,1	-6,6	-5,5	-5,7
Export de mărfuri şi servicii	6,0	-16,5	2,1	5,8
Import de mărfuri şi servicii	4,7	-17,0	1,8	5,9
Soldul balanţei de plăţi curente (% din P.I.B.)	-3,3	-2,5	-1,4	-0,8

Surse: **IMF** - World Economic Outlook – Rebalancing Growth, April 2010; **EC** – European Economic Forecasts, November 2009, Brussels

3.13. UNGARIA

Dr. Simona POLADIAN

În 2009, economia ungară a înregistrat cea mai severă recesiune postbelică, scăzând în mod absolut cu ritmul P.I.B. de **-6,3%** faţă de o creştere de 0,5% în 2008, ca efect direct al **crizei financiare** internaţionale declanşate la sfârşitul anului 2008. Producţia industrială a scăzut în medie cu aproape 17,6% pe parcursul anului trecut. Cele mai mari scăderi au fost semnalate în cadrul producţiei siderurgice (-37,8% în 2009), urmate de producţia de ţigări, produse alimentare şi băuturi care reprezintă 1/10 din totalul producţiei industriale (-7,7% în 2009). Semnele relansării economice au fost înregistrate în ultimele 3 luni ale anului 2009, reflectate şi într-o creştere a volumului exporturilor cu 3,2% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2008.

De amintit că adânca recesiune economică în care a intrat economia ungară la sfârşitul anului 2008 şi continuată în prima jumătate a anului 2009, a necesitat solicitarea ajutorului financiar internaţional, care n-a întârziat să fie acordat. Acesta a fost concretizat într-un fond comun în valoare de **25,5 mrd. dolari** (**20 mrd. Euro**) acordat de UE, FMI şi Banca Mondială care au contribuit astfel:

- **UE** a aprobat un împrumut de **8,25 mrd dolari (6,5 mrd Euro)** în scopul echilibrării balanţei de plăţi;
- **FMI** a acordat Ungariei un împrumut de **12,5 mrd. Euro** în baza unui angajament de tip stand-by pe o durată de 17 luni;
- **Banca Mondială** a participat cu **1 mrd Euro**.

Reprezentanţii ungari s-au angajat faţă de FMI că vor aplica reforme economice care să conducă la reducerea deficitului balanţei de plăţi şi a deficitului bugetar, prin reducerea cheltuielilor cu salariile bugetarilor şi menţinerea neschimbată a nivelului

pensiilor. Din suma totală primită ca împrumut pentru ieşirea din criză, aproximativ 3 mrd. de dolari s-au acordat băncilor cu probleme, care sunt considerate de importanţă naţională.

Rapida şi neprevăzuta intrare în recesiune economică a Ungariei a determinat creşterea nemulţumirilor sociale şi demisia cabinetului Gyurscany la sfârşitul lunii aprilie 2009. Noul guvern tehnocrat, condus de omul de afaceri **Gordon Bajnai** şi format din oameni de afaceri şi experţi, a convins pieţele internaţionale prin eficacitate, obţinând 1 miliard de euro direct de pe piaţa de capital printr-o emisiune de euro-obligaţiuni ce a avut loc în august 2009.

Între **soluţiile** şi măsurile adoptate de actualul guvern se numără:

- reducerea substanţială a cheltuielilor bugetare cu aproape 1,5 mrd. Euro în anul 2009 şi cu 3,29 mrd. euro în 2010;
- majorarea TVA de la 20% la 25%;
- înghețarea salariilor bugetarilor, ceea ce la nivelul anului 2010 va duce la reducerea cu peste 250 mil. Euro a cheltuielilor bugetare;
- reducerea impozitului pe profit până la 17%;
- reducerea contribuţiilor sociale a firmelor pentru a stimula angajatorii să nu treacă la disponibilizări în masă;
- eliminarea celei de-a 13-a pensii, ceea ce a adus o economie bugetară de aproape 500 mil. Euro;
- înghețarea creşterii ajutoarelor sociale pentru 2009-2010;
- introducerea din 2010 a unui nou impozit pe averea personală.

Efectele nu au întârziat să apară, fiind benefice, ceea ce a făcut ca investitorii internaţionali să devină din nou interesaţi de piaţa ungară. Prima emisiune de obligaţiuni de stat de după octombrie 2008, în urma căreia statul a obţinut 1 mrd. euro, dovedeşte această schimbare de atitudine. Forintul a început să se stabilizeze, după deprecierea drastică a cursului din 2008.

Pentru ieşirea din recesiunea economică, guvernul ungar a adoptat şi pus în aplicare în a doua jumătatea a anului trecut, un *pachet de stimulente financiare şi fiscale în valoare totală de 17 mrd. dolari*, reprezentând 10,9% din P.I.B.[76] în 2009.

Acest plan a venit la scurt timp după ce Banca centrală a Ungariei (BCU) a decis să ridice rata dobânzii directoare cu 3 p.p, la 11,5%. Ulterior, pe parcursul anului 2009, rata dobânzii de referinţă a scăzut treptat, ajungând în decembrie la 6%.

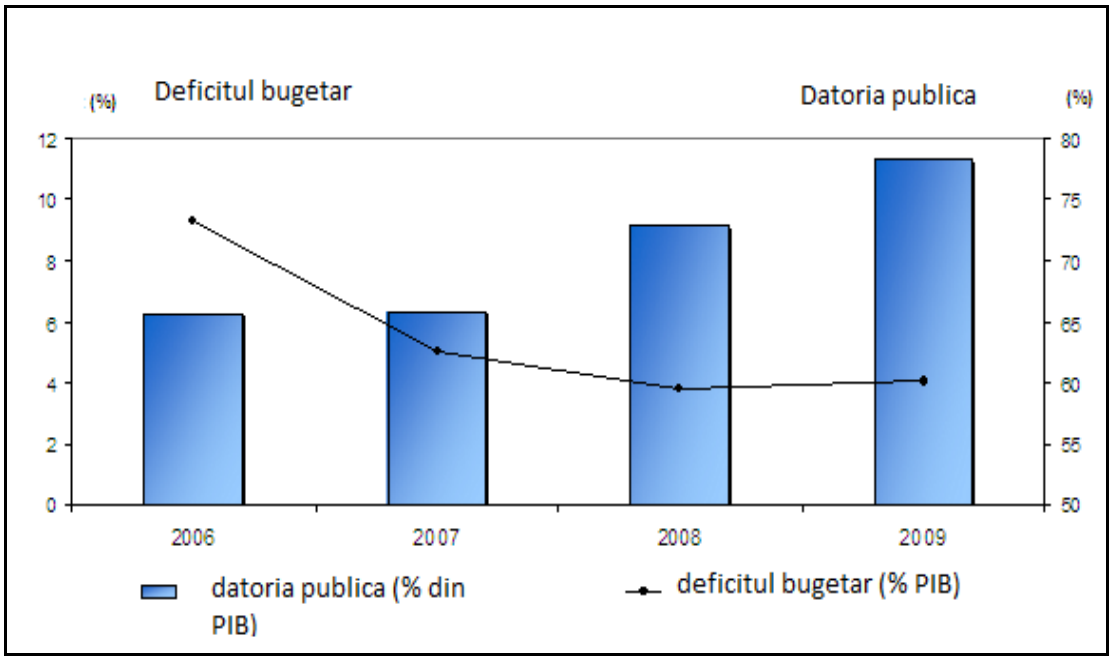
Principalele dificultăţi cu care s-a confruntat economia Ungariei în 2009 au rămas, în continuare, **deficitul bugetar şi datoria publică.**

Analiştii FMI au apreciat că, guvernul condus tehnocratul Bajnai după demiterea premierului Gyurcyany în martie 2009, a reuşit să reducă deficitul bugetar de la 4,3 la 3,9% din P.I.B., în pofida celei mai grave crize economice. James Morsink, şeful delegaţiei FMI la Budapesta anunţa într-un interviu televizat în martie 2010, că "economia ungară s-a stabilizat şi se află pe drumul cel bun". Dar acesta a avertizat că sunt necesare în continuare reforme pentru ca datoria publică să scadă de la aproape 80% la 65% din P.I.B. în următorii 5 ani. Cu prilejul vizitei sale la Budapesta, Morsink a avut o întrevedere şi cu liderul Partidului de centru-dreapta care a câştigat alegerile din 24 aprilie a.c., Victor Orban, care a afirmat că este de acord să coopereze în continuare cu FMI, convins fiind de importanţa "disciplinei" de politică economică impuse de către Fond.

[76] Sursa: World Economic Situation and Prospects 2009, United Nations, New York, January 2010

În decembrie 2009, agenţia de rating Fitch a depunctat economia ungară de la BBB+ la calificativul BBB. "Deşi politica fiscală restrictivă şi revenirea economiei mondiale au contribuit la reducerea presiunilor asupra economiei ungare, asupra monedei naţionale şi stabilităţii macroeconomice începând din martie 2009, totuşi ponderea mare a deficitului bugetar şi a datoriei publice face ca vulnerabilitatea în faţa unor eventuale speculaţii valutare să existe", a precizat David Heslam, Director al agenţiei Fitch.

Evoluţia deficitului bugetar şi a datoriei publice în perioada 2006-2009

Sursa: Grafic realizat de autor după datele publicate de Comisia Europeană

Inflaţia în ultimii ani în Ungaria a fost volatilă, reflectând în principal evoluţia preţurilor la ţiţei şi alimente care împreună reprezintă peste 40% din coşul de produse care stă la baza calculării indicelui preţurilor de consum. La creşterea inflaţiei au mai contribuit fluctuaţiile preţurilor administrate şi, într-o mai mică măsură, creşterea costului forţei de muncă. În 2009, **rata anuală a inflaţiei** a coborât la **4,3%,** după ce în prima parte a anului a urcat până la 6,0% ca efect al scumpirii alimentelor şi energiei (de menţionat că în 2008 aceasta s-a situat la 6,4%).

Şomajul s-a agravat puternic în 2009 datorită reducerii drastice a activităţii productive şi a cererii în sectorul serviciilor. Astfel, rata şomajului a crescut de la 7,9% în 2008 la **10,1% în 2009**, fiind una dintre cele mai ridicate din ţările Uniunii Europene. De remarcat că, în sectorul privat numărul celor disponibilizaţi este mai mare decât în sectorul bugetar. Firmele private cu cel puţin 5 angajaţi au înregistrat o scădere cu 10,3% a locurilor de muncă.

Balanţa comercială a trecut de la un deficit de 160 de milioane euro în 2008 la un excedent de 4 miliarde în 2009. Adânc dependentă de evoluţia economică a statelor comunitare (80% din schimburile comerciale ale Ungariei se desfăşoară cu aceste state), intrarea principalelor state din UE în recesiune a determinat scăderea ritmului exporturilor, de la 4% în 2008 la -12% în 2009. De remarcat că ritmul importurilor s-a

redus într-un ritm mai accentuat de la aproximativ 4% în 2008 la -18% în 2009. În cifre absolute, valoarea exporturilor a scăzut la 59,5 mrd. Euro şi, respectiv, valoarea importurilor s-a diminuat la 55,5 mrd. euro în 2009. **Excedentul comercial de 4 mrd. Euro reprezintă 4,3% din P.I.B.**. Germania ocupă un sfert din valoarea exporturilor şi importurilor, fiind principalul partener comercial al Ungariei. Pe grupe de produse, predomină atât la export cât şi la import grupa de bunuri industriale cu aproape 50% din volumul total al schimburilor comerciale. Trecerea de la deficit la excedent comercial, precum şi îmbunătăţirea soldului transferurilor de capital au dus la obţinerea unui sold pozitiv al balanţei de plăţi curente de 0,4% din P.I.B. în 2009 de la un deficit de 7,2% din P.I.B. în 2008.

Dacă în 2008, potrivit raportului UNCTAD cu privire la investiţii străine[77], **volumul intrărilor de ISD în Ungaria a scăzut de la 5,6 miliarde dolari în 2007 la 3,4 miliarde dolari în 2008, înregistrând o diminuare a volumului cu 39,5%, în 2009 s-a înregistrat un influx de numai 1 miliard de euro (o scădere cu 70,5% comparativ cu 2008), ca efect al scăderii drastice a ISD la nivel global în contextul crizei economice mondiale.**

Volumul datoriei externe a Ungariei a crescut exponenţial, de la un nivel de numai 66% din P.I.B. în 2004, la 120% în 2008 şi la 135% din P.I.B. în 2009. Din totalul datoriei externe a Ungariei, **sectorul privat** deţine o datorie care reprezintă **59% din P.I.B.**. De menţionat că Ungaria se află între primele locuri în lume după datoriei externe/locuitor cu un nivel de 20.990 $ în 2009(echivalentul a 15.000 euro).

Forintul ungar nu participă la Mecanismul Cursurilor de Schimb (ERM II)[78]. În 28 februarie 2008, s-a renunţat la banda de fluctuaţie admisă a fost abolită şi a fost adoptat un regim de flotare liberă pentru a lăsa BCU[79] un rol hotărâtor în controlul inflaţiei prin eliminarea posibilelor conflicte dintre menţinerea cursului forintului în marja stabilită de fluctuaţie şi reducerea inflaţiei. **Cursul de schimb al forintului în raport cu euro** s-a depreciat în special începând cu a doua jumătate a anului 2009, menţinându-se totuşi în marja 264,0-280,0. La sfârşitul anului trecut, forintul s-a apreciat până la nivelul de 250/euro însă pe ansamblul întregului an **forintul s-a depreciat în medie cu 12% comparativ cu moneda unică europeană şi cu 18% faţă de dolar.**

Criza financiară declanşată în 2008 a degradat brusc echilibrul macroeconomic din Ungaria, ceea ce a făcut ca la sfârşitul anului 2009 această ţară să nu mai îndeplinească cele 3 criterii de bază impuse pentru trecerea la moneda unică europeană.

Ungaria este singura ţară care nu îndeplineşte nici un criteriu din cele 4 pentru adoptarea euro. Cu un P.I.B./locuitor situat la 62,9% din media U.E. (locul 3), Ungaria şi-a propus iniţial ca ţintă pentru trecerea la euro anii 2012-2014, dar în 2009 a renunţat la acest obiectiv.

Este ţara cu cea mai lentă creştere economică din cele 8 state membre ale UE din Centrul şi Estul Europei în perioada 2000-2009, ceea ce poate împinge dincolo de anul 2015 ţinta de trecerea la euro.

[77] "World Investment Report 2008", UNCTAD, 19.01.2009, Geneva

[78] De amintit că începând cu jumătatea anilor '90 politica cursului de schimb a urmărit mişcarea forintului într-o bandă de fluctuaţie îngustă, de +/- 2,25% faţă de cursul pivot. Până la mijlocul anului 2001, BCU a operat cu un sistem mix care a combinat ţinta de inflaţie cu un regim de legare unilaterală a forintului de Euro, în banda de fluctuaţie de +/- 15%. La fel ca în cazul ERM II, sistemul ungar de paritate centrală nu a jucat un rol decisiv şi cursul de schimb a fluctuat numai într-o parte a marjei autoimpuse

[79] BCU=Banca centrală a Ungariei

Situaţia îndeplinirii de către Ungaria a criteriilor de convergenţă

	I Rata inflaţiei (%)			**II Deficit bugetar** (% din P.I.B.)			**III Datoria publică** (% din P.I.B.)			**IV Rata dobânzii pe termen lung** (medie anuală)	
	2007	**2008**	**2009**	**2007**	**2008**	**2009**	**2007**	**2008**	**2009**	**2007**	**2008**
Ungaria	7,9	6	4,3	-4,9	-3,4	-3,9	65,8	73	79,6	6,74	8,24
Zona euro	**2,1**	**3,3**	**1,0**	**-0,6**	**-1,9**	**-7,5**	**66,2**	**69,6**	**-**	**4,32**	**4,30**

Surse: Eurostat, 2010 şi "The Economist", febr. 2010.

Perspective 2010-2011

Potrivit ultimului raport al FMI publicat la sfârşitul lunii aprilie 2010, **economia ungară va înregistra în 2010 un uşor ritm negativ, de 0,2%,** estimându-se că spre sfârşitul anului va ieşi din recesiune. Astfel, analiştii FMI prognozează că, în 2011, ritmul de creştere a P.I.B. va fi de 3,2%.

Principalul motor al ieşirii din criză îl constituie **relansarea treptată a cererii interne şi a exporturilor.** Deja în primul trimestru al anului în curs, producţia industrială a crescut în medie cu 3% faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut. Această creştere este dată în principal de câteva sectoare cheie pentru economia ungară, respectiv producerea de echipamente de transport şi de produse electronice şi subansamble de calculator care împreună reprezintă cca o treime din totalul producţiei industriale. Totodată, la această creştere o contribuţie semnificativă o au industria chimică (un ritm de 23,2% în ianuarie 2010 comparativ cu ianuarie 2009) şi farmaceutică (creştere cu 7,7% în aceeaşi perioadă). În schimb, producţia siderurgică înregistrează în continuare ritmuri negative, înscriindu-se pe acelaşi trend negativ din 2009 (-6,7% în ianuarie 2010- comparativ cu ianuarie 2009).

Influxul de ISD va creşte în următorii 2 ani ca efect al relansării activităţii economice a principalelor state europene partenere, în principal Germania şi Austria. Potrivit ultimului raport al Ministerului Dezvoltării Naţionale şi Economiei[80], în 2010 intrările de ISD vor totaliza 2,5 mrd. euro.

Având în vedere că măsurile de strictă austeritate aplicate de guvernul ungar a dus şi la o reducere considerabilă a consumului de bunuri de folosinţă îndelungată şi la scăderea achiziţiilor de imobile de locuit, în următorii 2 ani vom asista la o uşoară revenire a cererii private de asemenea produse. Cu toate că şomajul va mai creşte uşor în prima parte a anului în curs, totuşi se estimează o scădere treptată în special în perioada 2011-2012 (9,5%), ca efect al creşterii veniturilor angajaţilor şi a relansării exporturilor. Numărul angajaţilor în mediul privat a scăzut cu încă 116.000 în primul trimestru al anului 2010, în special în unele sectoare industriale. În schimb, numărul angajaţilor în sectorul bugetar a crescut cu 27.000 de la începutul anului. Câştigul mediu net a crescut cu 10,4% în sectorul privat şi cu 18% în sectorul public în primul trimestru al anului 2010.

Rata inflaţiei nu va depăşi 4,3% fiind aproape neschimbat comparativ cu inflaţia din 2009 (4,2%). Potrivit unui raport recent al BNS, în primul trimestru al anului în curs, cea mai mare creştere s-a înregistrat la preţurile combustibililor ca efect

[80] Vezi ISD-Overview of FDI in Hungary/31.03.2010.

al creşterii accizelor şi a preţurilor pe plan mondial. Totodată, preţurile la ţigări şi băuturi alcoolice s-au majorat cu 11,3% tot ca efect al creşterii accizelor. De asemenea, s-au majorat preţurile serviciilor (5,8% faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut), în principal a transportului în comun. Banca centrală a Ungariei a decis micşorarea în continuare a **ratei dobânzii de referinţă la 5,25%** în 26 aprilie 2010, în scopul relaxării politicii de creditare a firmelor şi pentru relansarea economică a ţării.

Deficitul bugetar se va majora uşor ajungând 3,8% din P.I.B., urmând ca în 2011 să scadă la 2,8% şi în 2012 la 2,5%.

Datoria publică va scădea treptat de la aproape **130% din P.I.B. în 2009 la 79% din P.I.B. în 2010 şi la 77% din P.I.B. în 2011.**

Noul cabinet guvernamental de centru-dreapta intenţionează să câştige încrederea populaţiei şi a investitorilor străini. Analiştii de bursă estimează că forintul se va deprecia şi în 2010 atât comparativ cu euro, cât şi cu dolarul american, ca urmare a politicii deliberate a BCU în scopul încurajării exporturilor şi a limitării importurilor.

Adoptarea monedei unice europene în anii ce vor urma depinde în mod clar de îndeplinirea indicatorilor de convergenţă economico-financiară stabiliţi în Tratatul de la Maastricht.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Ungariei în perioada 2010-2011

Indicatori	**2008**	**2009**	**2010** estimări	**2011** previziuni
Ritmul real de creştere a P.I.B.(%)	0,5	-6,3	-0,2	3,7
Cererea internă totală(%)	-0,1	-0,3	0,6	1,4
Investiţii productive (%)	-2,6	-0,7	1,4	3,5
Consumul privat (%)	1,2	-0,3	0,5	3,2
Rata inflaţiei (%)	6,4	3,6	4,1	3,5
Rata şomajului (% din populaţia activă)	7,9	10,1	10,9	9,5
Ritmul de creştere al exporturilor de mărfuri şi servicii (%)	4,4	-10	1,2	4,7
Ritmul de creştere al importurilor de mărfuri şi servicii (%)	4,0	-10,5	1,0	4,2
Soldul balanţei comerciale (mrd. euro)	-0,2	4	2	...
Soldul bugetar (% din P.I.B.)	-4,3	-3,0	-3,9	2,8
Soldul datoriei publice (% din P.I.B.)	99,0	129	79	76,9
Cursul mediu anual de schimb al monedei naţionale, forintul faţă de Euro (1 euro=…forinti)	259	260	250	...

Surse: European Commission-"Economic Forecast, Autumn 2010, Nov, Brussels"; National Bank of Hungary, Forecast; entral Statistics Office /Report aprilie 2010; Unicredit Groups-aprilie 2010; Agenţia de rating Fitch Rating/ martie 2010; IMF-World Economic Outlook- April 2010, Washington.

4. ALTE ŢĂRI

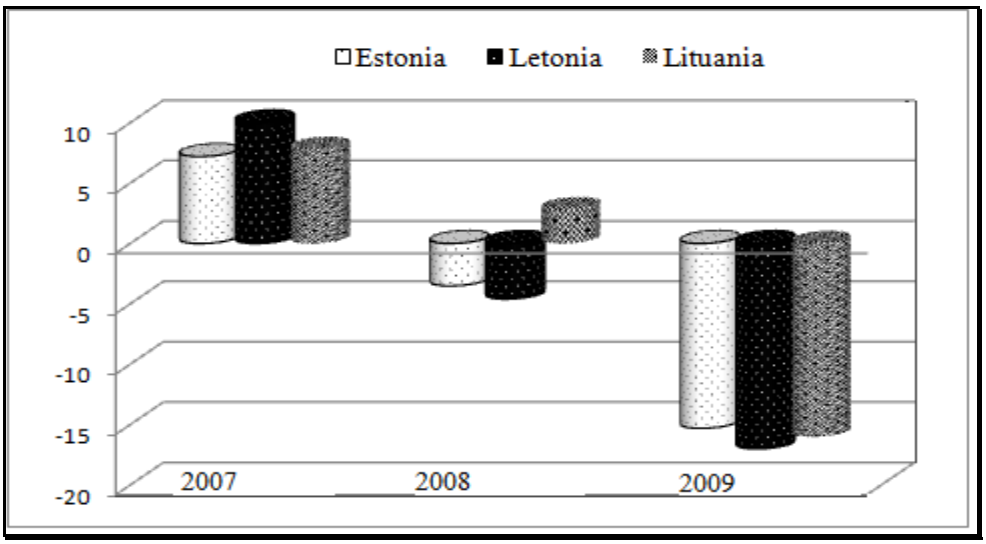
4.1. ŢĂRILE BALTICE: ESTONIA, LETONIA ŞI LITUANIA

Nela MIRU

Evoluţia conjuncturii economice în ţările baltice în 2009

Încă din anii premergători aderării la Uniunea Europeană (1 mai 2004) şi până la declanşarea crizei economice mondiale, performanţele economice înregistrate de către cele trei state baltice - Estonia, Letonia şi Lituania - au fost impresionante, reflectând o deosebită stabilitate macroeconomică. *După ce timp de aproape un deceniu, cele trei ţări au reuşit să menţină un ritm înalt de creştere economică, un nivel scăzut al inflaţiei, şomajului şi datoriei publice, începând cu toamna anului 2008, urmare a prăbuşirii pieţelor financiare şi a reducerii volumului investiţiilor străine directe,* ***„miracolul economic al tigrilor baltici" a luat sfârşit, economiile acestor state fiind sever afectate în 2009 de recesiunea globală.***

Evoluţia P.I.B.-ului celor trei state baltice, în perioada 2007-2009

Sursa: DnB NORD Banking Group, *Baltic Rim Economies: Growth&Constraints, 2010*, Vilnius, November 2009

Agravarea contextului economic internaţional şi declanşarea recesiunii în ţările dezvoltate ale UE, corelată cu creşterea preţurilor la materii prime şi diminuarea fluxurilor internaţionale de capital, au determinat o reducere fără precedent a ritmului de creştere economică şi în ţările baltice în 2009.

Pe ansamblul anului 2009, când economia mondială s-a confruntat cu cea mai profundă recesiune de după cel de-al doilea război mondial, statele baltice au înregistrat o scădere economică severă, survenită după o perioadă îndelungată de creştere economică deosebit de puternică. Astfel, potrivit datelor publicate în ultimul Raport al Fondului Monetar Internaţional (FMI)[81], **ţările baltice s-au confruntat în 2009 cu un declin spectaculos, ritmul de creştere a P.I.B. fiind estimat la -15,3% în Estonia, -**

[81] International Monetary Fund – *Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System",* April, 2010.

17,0% în Letonia şi, respectiv, -16% în Lituania. De menţionat faptul că, experţii FMI estimau pentru 2009 în raportul conjunctural din luna octombrie a anului 2009[82] un ritm de creştere a P.I.B. pentru Estonia de -14% , Letonia de -18% şi Lituania de -18,5%.

În opinia generală a experţilor FMI şi ai Comisiei Europene[83], cele trei ţări baltice au fost puternic afectate de criza economică internaţională. De asemenea, creşterea volumului de credite şi majorarea cu până la 85% a salariilor, semnalate după momentul aderării la UE, au determinat „supraîncălzirea" acestor economii, făcându-le mai vulnerabile la criza economică mondială.

Specialiştii OCDE[84] apreciază că ***Letonia, Lituania si Estonia au fost afectate de un declin economic mai sever decât cel înregistrat în restul ţărilor membre ale Uniunii Europene***, deoarece obiectivele restrictive impuse mult prea devreme pentru trecerea la adoptarea euro au condus la crearea unor bule ale activelor, afectând stabilitatea sistemul financiar. Astfel, experienţa statelor baltice dovedeşte că ţările care au optat să îşi lege monedele naţionale de moneda euro, se supun riscului major ca dobânzile relativ mici să ducă la creşterea excesivă a împrumutului pe pieţele interne şi la apariţia unor bule speculative în ceea ce priveşte preţurile activelor.

- ***Criză economică profundă în 2009***

Estonia: Conform datelor publicate de Oficiul estonian de statistică[85], **abia în al III trimestru al anului 2009, economia estoniană a reuşit să depăşească faza de recesiune,** cu care s-a confruntat timp de aproape şase trimestre consecutive, demarând un uşor proces de relansare economică. Cu toate că acest proces este rezultatul îmbunătăţirii climatului economic global, dar şi al unei „înviorări" a cererii interne, specialiştii estimează că vor fi necesari cel puţin cinci ani pentru atingerea ritmului de dezvoltare economică, pe care ţara îl avea în perioada premergătoare declanşării crizei.

Puternica scădere a ritmului creşterii economice în 2009 a avut ca principal factor determinant reducerea **cererii interne** cu aproximativ **28%** faţă de anul precedent, care a generat şi **diminuarea volumului importurilor de bunuri şi servicii (-30% faţă de 2008)[86].** Dintre componentele cererii interne, **consumul privat** s-a redus în mod semnificativ **(-16,2%, faţă de -4,6 în 2008),** pe baza scăderii veniturilor reale ale populaţiei şi a înăspririi condiţiilor de acordare a creditelor**.**

Ca urmare a declinului activităţii economice, **rata şomajului** a continuat să crească în mod constant **(13,5% în 2009, faţă de 5,5% în 2008),** la finele anului **2009**, numărul de şomeri depăşind **105.000 de şomeri**, la o populaţie de numai 1,3 milioane locuitori.

În ceea ce priveşte **deficitul bugetar**, deşi a încercat să atingă ţinta impusă de Pactul de Stabilitate şi Creştere Economică (care prevede un deficit bugetar de 3% din P.I.B.), în 2009, Estonia a avut un **deficit bugetar ridicat**, respectiv de **4,0% din P.I.B. (faţă de 2,9% din P.I.B., în 2008).** Cu toate acestea, specialiştii comunitari sunt optimişti, estimând că, pe baza măsurilor corective aplicate, există posibilitatea ca

[82] International Monetary Fund – *Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System",* October, 2009.
[83] European Commission – Interim Forecast, *Fragile recovery in progress in the EU*, February 2010,
[84] OECD – *What is the economic outlook for OECD countries – An interim assessment*, Paris, 7 April 2010
[85] http://www.stat.ee/31126
[86] Swedbank Economic Outlook – Analyses of the Baltic Economies: *The Sharp Decline is Over*, September 29, 2009

Estonia să reuşească reducerea cheltuielilor bugetare şi să poată trece într-un viitor apropiat la adoptarea monedei euro.

Reducerea absolută a **volumului exporturilor de bunuri şi servicii în 2009 faţă de 2008** a fost mult mai lentă decât cea a importurilor, respectiv de **22,5%.** Drept urmare, soldul balanţei comerciale a fost pozitiv (**1% din P.I.B., faţă de -9,4% din P.I.B., în 2008).**

Letonia: statul care până la debutul crizei financiare prezenta cea mai dinamică activitate economică din cadrul ţărilor membre UE, a înregistrat în **2009 cel mai redus ritm de creştere economică (-17%).**

În trimestrul al treilea al anului 2009, după şase trimestre consecutive de scădere a ritmului de creştere a P.I.B., activitatea economică Letoniei s-a majorat cu **4%** faţă de trimestrul anterior, marcând astfel ieşirea ţării din recesiune. Astfel, la sfârşitul anului 2009, economia Letoniei prezenta semne de stabilizare, în contextul în care *activitatea industrială a devenit mai dinamică,* pe baza îmbunătăţirii perspectivelor economiei mondiale şi a creşterii cererii externe.

Potrivit datelor publicate de Agenţia Letonă de Statistică[87], în trimestrul IV 2009, preţurile de consum au început să scadă, rata anuală inflaţiei reducându-se la 3,7% (faţă de 15,5% în 2008), economia fiind ameninţată de pericolul deflaţiei.

Lituania: Asemenea celorlalte state baltice, şi în **Lituania**, ritmul de creştere economică a scăzut semnificativ în 2009 (**-16%, faţă de +2,8% în 2008).** Reducerea severă a ritmului P.I.B. al Lituaniei în cursul anului 2009, a avut ca principală cauză scăderea fără precedent a **cererii interne** (**-27 %)**[88]**,** care a survenit în condiţiile financiare prezente la nivel global, având drept rezultat *diminuarea încrederii consumatorilor şi a agenţilor economici*, accelerată şi de deteriorarea mediului economic extern.

După ce în ultimii ani, creşterea consumului a depăşit ritmul de creştere a veniturilor reale, pe baza sporirii creditelor acordate pentru nevoi casnice, în 2009 (ca efect al înăspririi politicilor bancare şi a condiţiilor de acordare a acestui tip de împrumuturi), **consumul privat** s-a diminuat vertiginos **(-17,7%, faţă de o creşterea cu 4% în 2008**), afectând şi sectorul imobiliar, prin reducerea achiziţiilor de locuinţe. Scăderea drastică a activităţii productive şi investiţionale în 2009 s-a reflectat în toate sectoarele economice, ceea a generat reducerea producţiei, care a avut ca rezultat direct **diminuarea exporturilor (-21%, faţă de 11% în 2008),** dar şi **creşterea ratei şomajului** (**13,5%,** faţă de **5,8%** în **2008**).

În 2009, rata inflaţiei s-a diminuat semnificativ **(4,4%, faţă de 11% în 2008),** în pofida închiderii centralei nucleare de la Ignalina, care a avut loc în decursul anului anterior, acţiune în urma căreia se estima ca efect un şoc al preţului la electricitate, care ar fi putut să conducă la o mărire a presiunilor inflaţioniste.

Pe fondul scăderii activităţii productive şi a creşterii cheltuielilor bugetare, **deficitul bugetar s-a accentuat fără precedent în 2009**, atingând **8,3% din P.I.B., faţă de 3,2% din P.I.B. în 2008**.

[87] www.csb.gov.lv.
[88] DnB NORD Banking Group – *Lithuanian Economic Outlook 2009*

- **Previziuni 2010-2011**

Estonia: Previziunile specialiştilor FMI şi ai Comisiei Europene sunt optimiste: estimându-se că **economia estonă** va înregistra un ritm negativ mai mic faţă de cel din 2009, respectiv de numai **3,8%.** În **2011**, se apreciază că procesul de creştere economică va fi reluat, ritmul P.I.B. fiind estimat să atingă **5%**. Principalul factor care influenţează dezvoltarea economică a Estoniei în perioada prognozată are la bază programul de convergenţă, care să permită adoptarea monedei euro, data ţintă fiind 2012. În acest context, se estimează majorarea fluxurilor de capital şi investiţii, care vor contribui la creşterea P.I.B.. Totuşi, neîndeplinirea criteriilor prevăzute în Tratatul de la Maastricht privind deficitul bugetar şi, implicit, imposibilitatea adoptării monedei euro potrivit programului, ar putea să aibă un impact negativ major asupra ritmului de dezvoltare economică, prin creşterea riscului de ţară, ceea ce va spori costul investiţiilor străine directe.

De asemenea, în perioada **2010-2011**, previziunile indică o **creştere a volumului exporturilor Estoniei (**cu cca. 7% în 2010, respectiv 6% în 2011), atât pe baza îmbunătăţirii climatului economic extern, dar şi ca urmare a sporirii volumului exportului de energie electrică, spre Letonia şi Lituania, ca urmare a închiderii centralei nucleare lituaniene – Ignalina. Conform estimărilor, în 2010, creşterea volumului exporturilor va fi mai rapidă decât cea a volumului importurilor, ducând la o majorare a soldului excedentar al balanţei comerciale.

Letonia: După severa recesiune cu care s-a confruntat în anul 2009, **economia letonă** va fi susţinută în **2010/2011** de redresarea cererii externe şi a impulsionării exporturilor, în condiţiile în care **cererea internă** va fi, în continuare, diminuată de efectele măsurilor de austeritate, impuse de acordurile de împrumuturi externe, pe care ţara le-a contractat la sfârşitul anului 2008. De menţionat că, Letonia a solicitat Fondului Monetar Internaţional (FMI) şi UE un împrumut de ***7,5 miliarde euro***, pentru elaborarea unui pachet guvernamental de salvare de la faliment a uneia dintre cele mai importante bănci ale ţării.

În opinia specialiştilor internaţionali, conjunctura economiei letone se va ameliora în 2010 comparativ cu anul anterior, dar va continua să înregistreze o creştere economică negativă (ritmul P.I.B. va înregistra un nivel de -4,6%). În 2011, P.I.B. va marca o creştere de 6,1% comparativ cu anul 2010. Această evoluţie a ritmului de creştere economică se va datora sporirii substanţiale a cererii interne şi, implicit, a activităţii investiţionale şi a exporturilor ridicate.

Lituania: În **2010 şi 2011**, creşterea economică a Lituaniei va fi susţinută, în principal, prin activitatea de export, stimulată de redresarea cererii externe şi a acceleărării schimburilor internaţionale. Specialiştii estimează că ritmul de creştere al P.I.B. al Lituaniei va continua să fie negativ pe parcursul anului 2010 **(-5,5%),** urmând ca abia în 2011 acesta să crească cu 4,5%. În ciuda acestor previziuni optimiste de creştere economică, rata şomajului se va majora şi în 2011, apreciindu-se că va atinge 17,3% (în 2010 se estimează să ajungă la 16,6%, faţă de 13,5% în 2009). Atât experţii FMI, cât şi cei comunitari prognozează pentru acest an că, rata inflaţiei va înregistra un ritm de -0,7% (fenomen de deflaţie), urmând ca în 2011, aceasta să crească cu 1,1%.

În ceea ce priveşte evoluţia deficitului bugetar, acesta va rămâne în 2010 aproximativ la acelaşi nivel ca şi în anul precedent (8,0 % din P.I.B.), iar pentru 2011 acesta este prognozat să se diminueze la 5,3% din P.I.B., pe fondul creşterii impozitelor şi taxelor.

***În concluzie**, ţările baltice vor continua să se afle în faza de criză economică pe parcursul anului 2010, însă cu ritmuri negative ale P.I.B. mult mai reduse faţă de 2009, ieşirea efectivă din această fază urmând să se producă în 2011.*

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai ţărilor baltice, în perioada 2008 -2011

ESTONIA

INDICATORI	2008	2009	2010 previziuni	2011 previziuni
P.I.B. (miliarde euro)	16,1	13,1	11,5	10,4
P.I.B. / pe locuitor (euro)	12001	9813	8584	7815
P.I.B (ritm real de creştere, în %)	-3,5	-15,3	-3,8	5,1
Consum privat (în %)	-4,6	-16,2	-5,2	2,3
Investiţii productive (în %)	-11,5	-29,2	-3,2	1,2
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	10,4	-0,1	-1,4	1,7
Rata şomajului (din populaţia activă, la sfârşitul perioadei, în %)	5,5	13,5	15,4	15,1
Sold bugetar (în % din P.I.B.)	-2,9	-4,0	-4,4	-4,7
Soldul balanţei de plăţi curente (în % din P.I.B.)	-9,4	1,0	1,9	3,8
Datoria externă brută (în miliarde euro)	19,1	16,5	15,8	14,1
Datoria externă brută (în % din P.I.B)	118,5	125,6	138,3	135,7

Sursa: **CEE Quarterly, February 2010;** International Monetary Fund – Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System", April, 2010.

LETONIA

INDICATORI	2008	2009	2010 previziuni	2011 previziuni
P.I.B. (miliarde euro)	23,1	19,5	16,5	14,7
P.I.B. / pe locuitor (euro)	10177	8669	7333	6569
P.I.B (ritm real de creştere, în %)	-4,6	-17,0	-4,0	6,1
Consum privat (în %)	-10,6	-23,4	-8,5	1,8
Investiţii productive (în %)	-12,7	-29,5	-6,6	2,7
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	15,5	3,7	-2,9	1,5
Rata şomajului (din populaţia activă, la sfârşitul perioadei, în %)	7,5	17,1	21,8	18,2
Sold bugetar (în % din P.I.B.)	-4,0	-8,4	-8,5	-6,7
Soldul balanţei de plăţi curente (în % din P.I.B.)	-13,0	6,4	8,1	6,9
Datoria externă brută (în miliarde euro)	29,8	28,6	26,1	20,1
Datoria externă brută (în % din P.I.B)	128,8	146,3	158,3	136,3

Sursa: **CEE Quarterly, February 2010;** International Monetary Fund – Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System", April, 2010.

LITUANIA

INDICATORI	2008	2009	2010 previziuni	2011 previziuni
P.I.B. (miliarde euro)	32,2	28,1	25,0	22,5
P.I.B. / pe locuitor (euro)	9569	8389	7467	6722
P.I.B (ritm real de creştere, în %)	2,8	-16,0	-5,5	4,7
Consum privat (în %)	4,0	-17,7	-6,0	2,8
Investiţii productive (în %)	-5,9	-37,4	-6,8	2,6
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele preţurilor de consum, în %)	11,0	4,4	-0,7	1,1
Rata şomajului (din populaţia activă, la sfârşitul perioadei, în %)	5,8	13,5	16,6	17,3
Sold bugetar (în % din P.I.B.)	-3,2	-8,3	-8,0	-5,3
Soldul balanţei de plăţi curente (în % din P.I.B.)	-11,9	1,4	2,2	3,8
Datoria externă brută (în miliarde euro)	23,0	24,5	22,5	20,1
Datoria externă brută (în % din P.I.B)	71,6	87,0	89,9	89,2

Sursa: **CEE Quarterly, February 2010;** International Monetary Fund – Global Financial Stability Report "Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System", April, 2010.

4.2. ŢĂRILE MEMBRE ALE GRUPULUI BRIC

Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI

Succintă prezentare a perspectivelor de creştere economică a ţărilor BRIC

Din 2001, experţii internaţionali utilizează acronimul BRIC, pentru a desemna grupul de ţări format din Brazilia, Rusia, India şi China.[89] Totuşi, în ciuda faptului că aceste ţări sunt adesea privite ca grup şi chiar au organizat deja reuniuni BRIC la nivel înalt, interesele lor pe scena internaţională sunt adesea diferite, iar uneori chiar contradictorii. Însăşi criza financiară şi economică globală şi-a lăsat amprenta diferenţiat asupra fiecăreia din cele patru ţări.

Cel mai recent raport al Fondului Monetar Internaţional (FMI) indică faptul că, dintre cele patru, **economia Rusiei** a fost cea mai grav afectată de criza globală, înregistrând o diminuare a P.I.B., în termeni reali, de 7,9% în 2009, comparativ cu o creştere de 5,6% în 2008. De asemenea, **Brazilia** a fost marcată de o scurtă perioadă de recesiune în 2009, P.I.B. scăzând pe ansamblul anului 2009 cu 0,2% faţă de 2008 (creştere de 5,1%). În schimb, **China şi India**, cu toate că şi-au încetinit ritmul de creştere economică în 2009, au avut o creştere robustă a P.I.B., de 8,7% şi, respectiv, 5,7%. Ritmurile de creştere economică ale Chinei şi Indiei din 2009 au depăşit cu mult ritmul grupului economiilor ţărilor emergente şi în curs de dezvoltare, de 2,4% (comparativ, grupul economiilor ţărilor dezvoltate a marcat o reducere absolută de ritm, de 3,2%).

Evoluţia P.I.B. la nivelul ţărilor din grupul BRIC, comparativ cu grupul ţărilor emergente şi în dezvoltare şi grupul ţărilor dezvoltate (modificări procentuale anuale, în termeni reali)

Ţara / grupul de ţări	2007	2008	2009	2010 estimări	2011 previziuni
Brazilia	6,1	5,1	-0,2	5,5	4,1
Rusia	8,1	5,6	-7,9	4,0	3,3
India	9,4	7,3	5,7	8,8	8,4
China	13,0	9,6	8,7	10,0	9,9
Pentru comparaţie:					
Economiile ţărilor emergente şi în curs de dezvoltare	8,3	6,1	2,4	6,3	6,5
Economiile ţărilor dezvoltate	2,8	0,5	-3,2	2,3	2,4

Sursa: International Monetary Fund (IMF) (2010), *World Economic Outlook, Rebalancing Growth*, World Economic and Financial Surveys, Washington D.C.

[89] Cei care au lansat acest acronim la sfârşitul anului 2001 sunt experţii diviziei de cercetare a grupului Goldman Sachs – a se vedea: Goldman Sachs Global Economics Department (2007), *BRICs and Beyond*.

În timpul crizei mondiale, China şi India au beneficiat din plin de diminuarea preţurilor produselor de bază, în contrast cu Rusia şi Brazilia, care au fost grav afectate de evoluţia preţurilor energiei şi altor materii prime în plan global.

Guvernele tuturor celor patru economii emergente au adoptat o serie de măsuri anti-ciclice în 2008-2009, inclusiv la nivel de politică monetară. Spre exemplu, India şi-a diminuat succesiv rata dobânzii de politică monetară de la 9% la 4,75%, iar Brazilia de la 13,75% la 8,75%.

Potrivit opiniei experţilor internaţionali, în 2010, principalele motoare ale creşterii economiilor BRIC le reprezintă cererea internă şi fluxurile de investiţii străine directe (ISD), iar în cazul Chinei şi Rusiei, cu o puternică înclinaţie spre export, se adaugă ameliorarea cererii globale, pe fondul îmbunătăţirii conjuncturii economice la nivel mondial. Criza globală a contribuit la modificarea percepţiei investitorilor cu privire la riscuri şi randamente pe pieţele mature, în contrast cu pieţele emergente. Balanţa s-a înclinat în favoarea celor din urmă, datorită evoluţiei nefavorabile a datoriilor ţărilor dezvoltate. În cazul Braziliei, nu trebuie omis faptul că aceasta va găzdui în 2014 Campionatului Mondial de fotbal, iar în 2016 Jocurile Olimpice, acţiuni ce implică investiţii masive în dezvoltarea infrastructurii, care vor susţine creşterea sa economică pe termen mediu.

Pentru 2010, experţii FMI estimează ritmuri de creştere economică robuste pentru toate cele patru ţări BRIC, de 5,5%, 4%, 8,8% şi, respectiv, 10%, urmate de o uşoară încetinire a creşterii în 2011. Specialiştii internaţionali apreciază că, în 2010-2011, ritmurile de creştere economică ale Braziliei şi Rusiei se vor situa sub media grupului economiilor emergente şi în dezvoltare, în timp ce ritmurile de creştere ale Chinei şi Indiei vor depăşi această medie.

4.2.1. BRAZILIA

Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI

Pentru Brazilia, cea mai mare economie din America Latină şi a noua la nivel mondial, experţii internaţionali prefigurează perioada 2010-2019 drept un deceniu de creştere şi prosperitate. Criza financiară şi economică globală nu a afectat grav economia braziliană. După o scurtă perioadă de recesiune în cursul anului 2009, principala economie latino-americană s-a relansat rapid. Brazilia dispune o serie de atuuri, printre care se numără: piaţa de consum robustă, rezervele naturale bogate şi variate, sectoare competitive în agricultură şi industrie, rezerve valutare solide, sistemul bancar puternic şi moneda stabilă. Pe baza acestor fundamente economice solide, datoria publică a Braziliei este încadrată de agenţiile de rating la categoria „investment grade". Preşedintele Luiz Inácio Lula da Silva anticipează că în 2016 – anul în care Brazilia va fi gazda Jocurilor Olimpice – ţara sa se va număra printre cele mai puternice cinci state ale lumii (Glüsing 2009).

Evoluţia economiei braziliene în 2009

Tendinţe înregistrate la nivelul P.I.B., inflaţiei, şomajului şi soldului bugetar

Ritmul real al **P.I.B.** al Braziliei a crescut în trimestrul al II-lea din 2009 cu 1,9% comparativ cu trimestrul anterior, după reculurile din trimestrele al IV-lea din

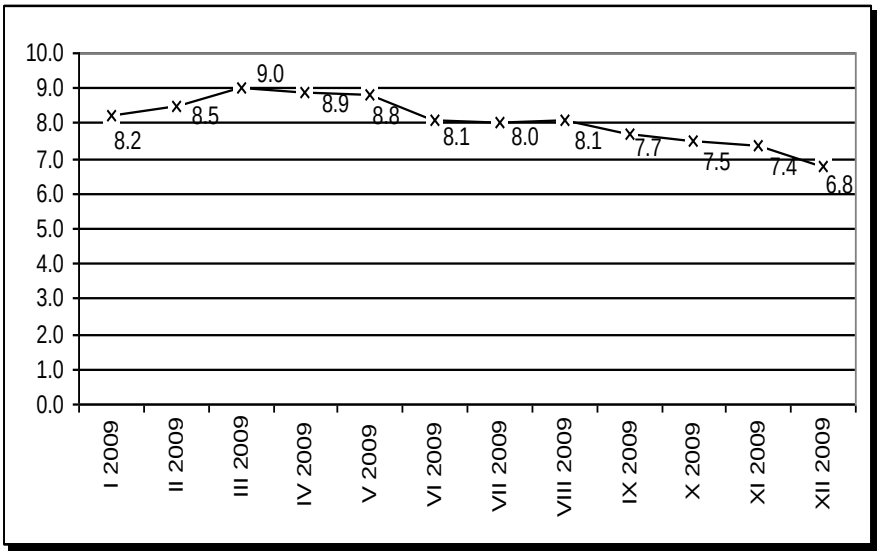
2008 şi I din 2009 (OCDEb 2010). Activitatea economică s-a relansat rapid, fiind sprijinită de consumul privat robust şi redresarea producţiei industriale, după perioadele de contracţie puternică din lunile precedente. Totuşi, pe ansamblul anului 2009, ritmul P.I.B. s-a diminuat cu 0,2%, în termeni reali, comparativ cu 2008 (FMI 2010b).

În numeroase sectoare ale industriei prelucrătoare, gradul de utilizare a capacităţilor productive s-a apropiat spre sfârşitul anului 2009 de nivelurile de dinainte de criză. Industria construcţiilor de automobile s-a redresat mai rapid decât alte sectoare, datorită reducerii fiscalităţii din acest sector, ca parte componentă a programului guvernamental de stimulare a economiei.

În 2009, **rata inflaţiei**, calculată ca medie anuală a indicelui armonizat al preţurilor de consum, a fost de 4,9%, comparativ cu nivelul de 5,7% din 2008. **Rata şomajului** s-a înscris treptat pe o pantă descendentă (OCDEb 2010 şi Institutul Brazilian de Geografie şi Statistică) (**Graficul 1**). Dintre măsurile de sprijin acordat de guvern populaţiei în perioada de criză trebuie menţionate majorarea salariului minim pe economie şi acordarea ajutorului de şomaj pe o perioadă de şapte luni, în loc de cinci.

Pe ansamblul anului 2009, rata şomajului a fost de 8,1%, în creştere uşoară faţă de 7,9% în 2008. Nivelurile din 2008 şi 2009 sunt mai reduse decât cele înregistrate în perioada 2003-2007, ceea ce sugerează că reformele economice anterioare crizei şi pachetul de măsuri stimulative din timpul crizei au fost eficiente.

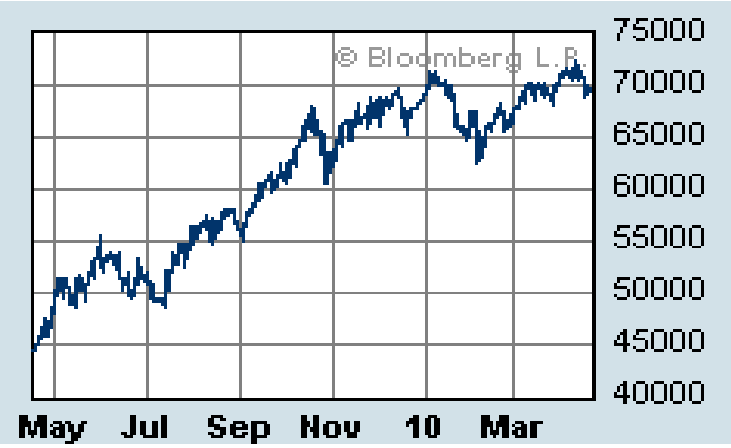
Graficul 1: Rata şomajului în Brazilia în 2009, pe luni (în procente)

Sursa: Institutul Brazilian de Geografie şi Statistică.

Programul guvernamental de stimulare a economiei s-a reflectat în **majorarea deficitului bugetar** de la 2% din P.I.B. în 2008 la 3,5% din P.I.B. în 2009. În acelaşi timp, indicele Bovespa, calculat pe baza celor mai lichide acţiuni cotate la Bursa de la São Paulo, a marcat un trend crescător pe parcursul anului, în ciuda unor perioade de scădere (**Graficul 2**).

Graficul 2: Evoluţia indicelui Bovespa în 2009 şi primul trimestru din 2010 (în unităţi)

Sursa: Bloomberg 2010.

În domeniul politicii fiscale, Brazilia, ca şi alte economii emergente (India, spre exemplu), dispune de un spaţiu de manevră restrâns, datorită mărimii sectorului public şi a datoriei externe (FMI 2010b, p. 21). Datoria publică a Braziliei a fost de 32,5% din P.I.B. în 2008 şi 40% din P.I.B. în 2009-2010 (OCDEa, p. 12), însă aceasta este cotată de trei agenţii internaţionale de rating ca „investment grade" (de Standard & Poor's din 30 aprilie 2008, Fitch din 29 mai 2008 şi Moody's din 22 septembrie 2009), ceea ce reprezintă un semnal pozitiv pentru investitorii străini.

Politica monetară şi valutară. Fluxurile de ISD

Guvernatorul Băncii Centrale a Braziliei, Henrique Meirelles este în funcţie de la 1 ianuarie 2003, dată la care Luiz Inácio Lula da Silva a preluat preşedinţia ţării. Susţinător ferm al politicilor economice ortodoxe, Meirelles şi-a exercitat influenţa şi asupra comitetului pentru politica monetară. Deşi s-a confruntat adesea cu o puternică opoziţie, atât în interiorul guvernului, cât şi în exterior, Meirelles a urmărit ca **ratele dobânzilor** să fie ajustate în funcţie de ţintele anuale de inflaţie ale guvernului (Wheatley 2010b).

Banca Centrală a Braziliei a fost un actor cheie în perioada crizei financiare şi economice globale, reuşind să furnizeze lichiditate băncilor mici şi mijlocii şi folosind o parte din rezerva valutară pentru a acorda credite exportatorilor brazilieni. Rezervele valutare s-au majorat, totuşi, în 2009 cu 24% faţă de nivelul din 2008, la 238,4 miliarde dolari.

În primul semestru din 2009, au fost operate mai multe reduceri ale ratei dobânzii de referinţă: de la 13,75% la 12,75% în ianuarie, 11,25% în martie, 10,25% în aprilie, 9,25% în iunie. În iulie 2009, rata dobânzii de politică monetară a fost diminuată până la nivelul de 8,75%, rămânând nemodificată pe tot parcursul semestrului al II-lea.

Fluxurile valutare îndreptate către Brazilia s-au înscris pe o pantă ascendentă începând din 2000, în urma reformelor întreprinse de guvernul brazilian în anii '90. Criza financiară şi economică din 2008-2009 a determinat întreruperea abruptă, însă de scurtă durată, a acestor fluxuri. În decursul deceniului trecut, regimul valutar brazilian a fost liberalizat treptat, liberalizarea aproape deplină fiind atinsă în 2006. Investiţiile străine directe (ISD) au reprezentat cea mai importantă sursă de fluxuri valutare, însă şi

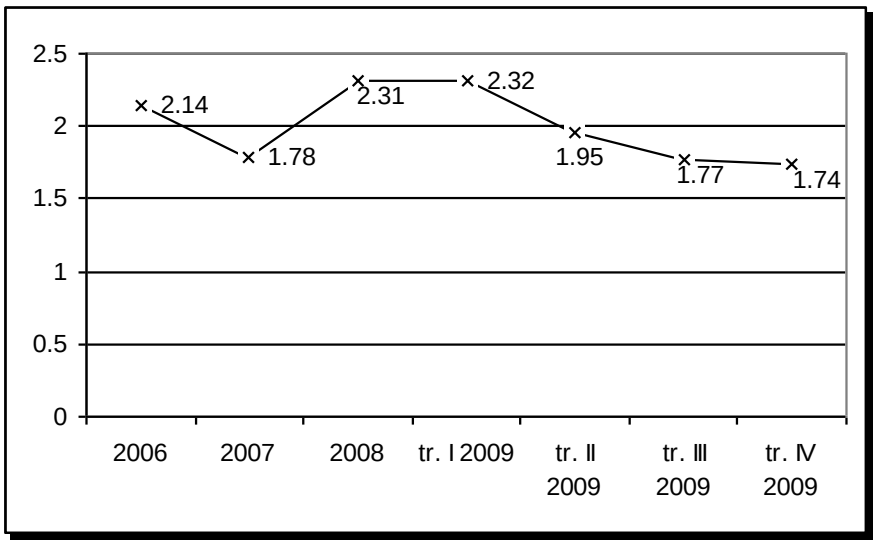
investiţiile de portofoliu, deopotrivă în acţiuni şi obligaţiuni, au marcat un trend ascendent. Acestea au fost atrase de rate ale dobânzilor relativ ridicate, de mediul macroeconomic stabil şi aşteptările investitorilor legate de aprecierea realului şi, implicit, a activelor exprimate în reali, în contextul unei pieţe interne de capital lichide şi diversificate (FMI, 2010a, p. 26).

Cursul de schimb al realului a înregistrat un trend de apreciere faţă de dolar pe parcursul anului 2009 (**Graficul 3**). În octombrie 2009, guvernul a impus din nou o taxă asupra investiţiilor de portofoliu (îndreptate către acţiuni şi obligaţiuni locale), de 2%, în încercarea de a stopa aprecierea monedei naţionale (FMI, 2010a, p. 26). [90]

Criza globală a contribuit la modificarea percepţiei investitorilor cu privire la riscuri şi randamente pe pieţele mature, în contrast cu pieţele emergente. Balanţa s-a înclinat în favoarea celor din urmă, datorită evoluţiei nefavorabile a datoriilor ţărilor dezvoltate. Indicele obligaţiunilor pieţelor emergente, calculat de J.P.Morgan, reflectă ameliorarea treptată a situaţiei de pe pieţele emergente, inclusiv Brazilia (FMI, 2010a, pp. 30, 36).

Brazilia a fost în 2009 principala destinaţie a **fluxurilor de ISD** care s-au îndreptat către America Latină, atrăgând 22,8 miliarde dolari (27% din totalul fluxurilor din plan regional). Aceste fluxuri au marcat în 2009 o scădere cu 49% comparativ cu 2008. Trebuie subliniat faptul că dintre ţările BRIC, Brazilia a atras în 2009 cel mai scăzut nivel al fluxurilor de ISD şi a înregistrat cea mai accentuată scădere a acestora (**Graficul 4**).

Graficul 3: Cursul de schimb dolar/real în 2006-2008 şi în 2009 (pe trimestre), la sfârşitul perioadei (în unităţi)

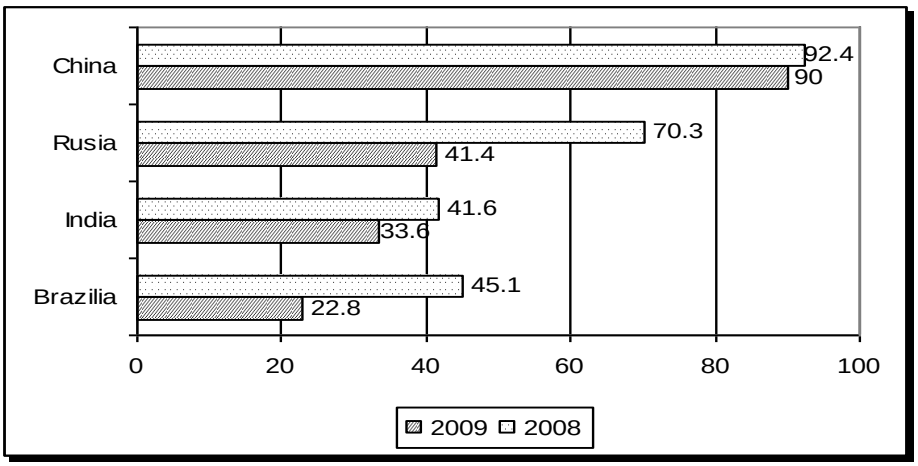

Sursa: FMI (2010a, p. 32).

[90] Astfel de taxe au fost implementate şi în anii ’90, când fluxuri masive de investiţii de portofoliu au exercitat presiuni asupra realului. În 2008, preocupările legate de efectele potenţiale ale „capitalurilor fierbinţi” asupra competitivităţii externe a Braziliei au condus la reintroducerea taxelor asupra tranzacţiilor valutare. În martie, taxele asupra anumitor tranzacţii de cont curent au fost stabilite la nivelul de 1,5%, în mai, a fost extinsă sfera de aplicare a acestora, pentru ca în octombrie, acestea să fie eliminate, pe fondul crizei globale şi al presiunilor exercitate asupra cursului de schimb, în sensul deprecierii.

Pe scena internaţională, Brazilia, alături de celelalte ţări din grupul BRIC, joacă / îşi atribuie un rol tot mai însemnat. În 2009, Brazilia, India şi Rusia au creditat Fondului Monetar Internaţional (FMI) cu câte 10 miliarde dolari, iar China cu 50 miliarde. După cum menţiona recent preşedintele Lula da Silva, Brazilia a devenit creditor al Fondului nu cu titlu gratuit, ci cu scopul de a-şi spori influenţa în plan decizional (Dawson 2010). Brazilia are o prezenţă activă şi în cadrul altor organizaţii şi grupări internaţionale, spre exemplu: Organizaţia Mondială a Comerţului (OMC), Grupul Cairns şi G20.

Graficul 4: Fluxurile de ISD către ţările BRIC în 2008 şi 2009 (în miliarde dolari)

Sursa: UNCTAD (2010).

Schimburile comerciale cu bunuri ale Braziliei în 2009

Potrivit datelor publicate recent de Ministerul Dezvoltării, Industriei şi Comerţului Exterior al Braziliei, **volumul valoric total al schimburilor comerciale ale Braziliei** (export + import) s-a cifrat la 281 miliarde dolari în 2009, în scădere cu 24,3% comparativ cu 2008, când schimburile sale comerciale totale au atins maximul istoric de 371 miliarde dolari. Această scădere este consecinţa crizei financiare şi economice globale, care a condus la diminuarea cererii internaţionale de bunuri şi a preţurilor produselor de bază, minerale şi agricole.

În 2009, Brazilia a înregistrat un **volum valoric al exporturilor de bunuri** de 153 miliarde dolari (scădere cu 22,7% comparativ cu 2008) şi de 127,6 miliarde dolari în cazul **importurilor** (diminuare cu 26,2%). **Excedentul comercial** a fost de 25,4 miliarde dolari, în creştere cu 1,6% comparativ cu valoarea de 25 miliarde dolari la nivelul anului 2008, datorită diminuării mai accelerate a importurilor decât a exporturilor (**Graficul 5**).

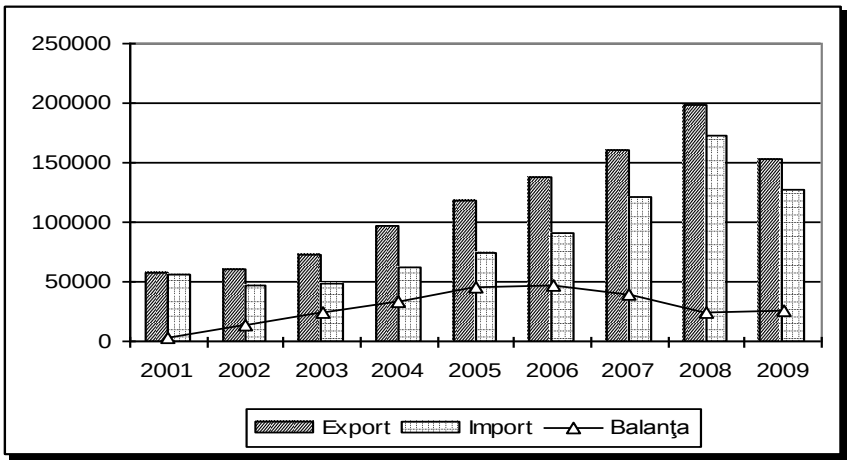
Potrivit ultimelor date statistice publicate de Organizaţia Mondială a Comerţului (OMC), Brazilia s-a situat în 2009 pe **locul 24 în ierarhia exportatorilor mondiali**, exporturile sale reprezentând doar 12,7% din volumul valoric al exporturilor înregistrate de ocupanta locului I – China (**Graficul 6**) şi 1,2% din exporturile mondiale.[91]

Brazilia se încadrează în categoria de ţări cu o **înclinaţie slabă spre export** (cu o pondere a exporturilor în P.I.B. de circa 10% la nivelul anului 2009). În 2004,

[91] Fluxuri care includ şi comerţul intra-UE.

înclinaţia sa spre export era de aproximativ 15%, însă în anii următori, cota exporturilor sale în P.I.B. s-a înscris pe o pantă descendentă.

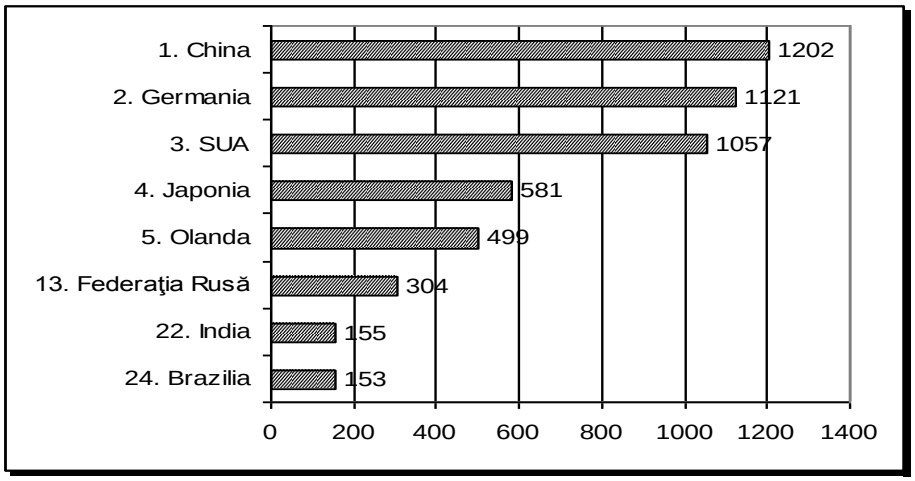
Graficul 5: Evoluţia exporturilor, importurilor şi a balanţei bunurilor la nivelul Braziliei în perioada 2001-2009 (în milioane dolari)

Sursa: Ministerul Dezvoltării, Industriei şi Comerţului Exterior al Braziliei (2010).

Din cele 26 de state braziliene, **şapte cumulează 78% din volumul valoric total al exporturilor** Braziliei: São Paulo (aproape 28% din total), Minas Gerais (13%), Rio Grande do Sul (10%), Rio de Janeiro (9%), Paraná (7%), Mato Grosso (6%) şi Pará (5%).

Graficul 6: Locul Braziliei în ierarhia exportatorilor mondiali de bunuri (miliarde dolari)

Sursa: OMC (2010).

Exporturile braziliene au fost dominate în 2009 de următoarele **categorii de produse**: soia şi derivate (11,3%), materiale de transport (10,6%), petrol şi combustibili (9,8%), produse minerale (9,4%), carne şi produse din carne (7,5%), produse metalurgice (7,3%), produse chimice (7,1%), zahăr şi etanol (6,4%), maşini şi echipamente (4,1%). Cumulat, cele nouă categorii (din totalul de 15 prezentate în statisticile oficiale braziliene) reprezintă 73,5% din volumul valoric al exporturilor Braziliei. Produsele finite au deţinut cea mai mare cotă din exporturile braziliene (44%), iar produsele de bază o pondere de circa 41%.

Comparativ cu 2008, volumul valoric al exporturilor de produse de bază a scăzut în 2009 cu 15,2%, cel al produselor intermediare cu 24,3%, iar cel al produselor finite cu 27,3%. În ciuda diminuării masive a exporturilor de produse prelucrate (finite şi semifinite), această grupă a reprezentat în 2009 peste jumătate din exporturile totale de bunuri ale Braziliei.

În **decembrie 2009**, volumul valoric al exporturilor s-a majorat cu 4,7% comparativ cu decembrie 2008, ceea ce indică o tendinţă de redresare a comerţului brazilian (grupa de produse finite a marcat o creştere de 2,4%, produsele intermediare o majorare de 28,8%, în timp ce produsele de bază o scădere de 0,2%).

La nivelul anului 2009, **structura importurilor** a fost următoarea: materii prime şi inputuri pentru industrie 46,8%, bunuri de capital 23,3%, bunuri de consum 16,9% şi combustibili 13%. Primele nouă categorii de produse (din totalul de 15), cu ponderea cea mai mare în importurile braziliene, au cumulat în 2009 o cotă de 74% din importurile totale: echipamente mecanice (16,5%), petrol şi combustibili (14,8%), echipamente electrice şi electronice (12,2%), autovehicule şi componente (9%), produse chimice (6,8%), echipamente optice şi de precizie (3,8%), materiale plastice (3,8%), produse metalurgice (3,6%) şi produse farmaceutice (3,5%).

În 2009, comparativ cu 2008, importurile Braziliei de combustibili au înregistrat cea mai accentuată scădere (46,8%), datorită diminuării preţurilor internaţionale. Reduceri ale importurilor s-au înregistrat la toate celelalte grupe de bunuri: materii prime şi inputuri pentru industrie (28,1%), bunuri de capital (17,4%) şi bunuri de consum (4,5%).

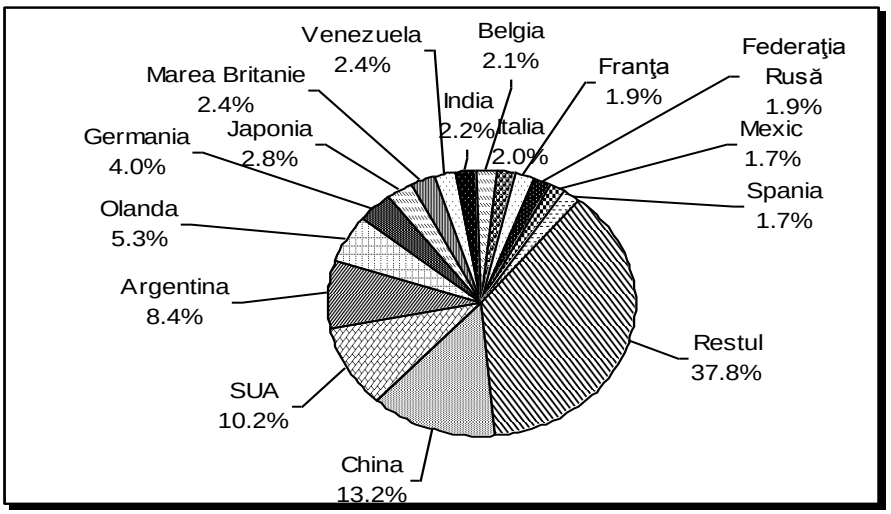
Principalele pieţe de export ale Braziliei au fost în 2009: Asia (25,8%), urmată de America Latină şi Caraibe (23,3%) şi Uniunea Europeană (22,2%). O pondere de 10,3% din exporturile braziliene a avut ca destinaţie în 2009 Piaţa Comună a Sudului (Mercosur) – acord comercial regional din care Brazilia face parte alături de Argentina, Paraguay şi Uruguay.

Pe ţări, primii cinci parteneri comerciali ai Braziliei la export au absorbit peste 41% din exporturile sale totale: China 13,2%, SUA 10,2%, Argentina 8,4%, Olanda 5,3% şi Germania 4% (**Graficul 7**). În 2008, cele cinci ţări au cumulat tot 41% din exporturile braziliene, totuşi, trebuie menţionat rolul în creştere al pieţei chineze pentru exporturile Braziliei, în paralel cu diminuarea ponderii SUA, Argentinei şi Germaniei în exporturile totale ale Braziliei şi menţinerea constantă a cotei Olandei. În 2008, China era al treilea partener comercial de export al Braziliei, cu o pondere de 8,3% în exporturile totale, iar în 2009 a devenit principala piaţă de export pentru produsele braziliene, deţinând o cotă de 13,2% din total.

Sursele majore de import ale Braziliei au fost în 2009: Asia (28,3%), urmată de Uniunea Europeană (22,9%) şi America Latină şi Caraibe (17,8%). Aproximativ 10,3% din importurile braziliene au provenit în 2009 din celelalte ţări membre ale grupului Mercosur (similar cu ponderea grupării în exporturi).

Principalele cinci ţări partenere de import ale Braziliei au reprezentat în 2009 aproape 50% din importurile sale totale: SUA (15,8%), China (12,5%), Argentina (8,8%), Germania (7,7%) şi Japonia (4,2%) (**Graficul 8**), toate majorându-şi cota în importuri comparativ cu 2008, când circa 45% din importurile braziliene au provenit din cele cinci ţări menţionate.

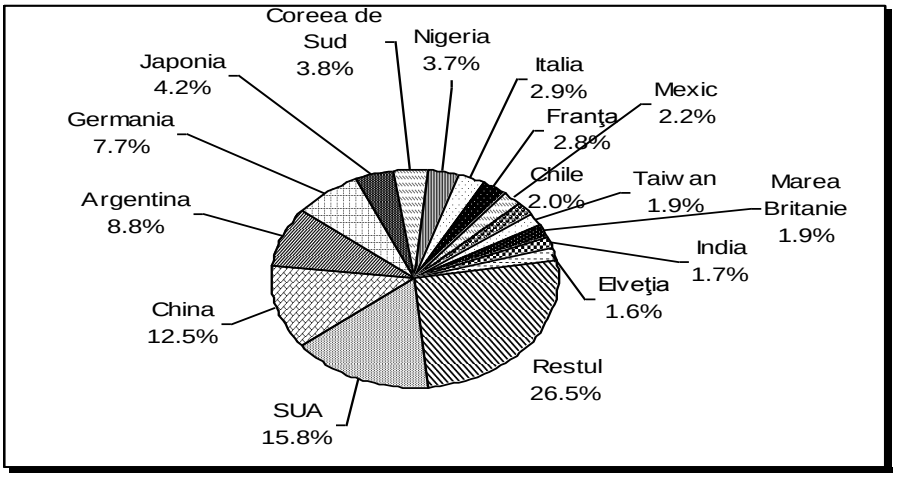
Graficul 7: Principalii parteneri comerciali ai Braziliei la export (în procente)

Sursa: Ministerul Dezvoltării, Industriei şi Comerţului Exterior al Braziliei (2010).

Primii 15 parteneri ai Braziliei la export cumulează peste 62% din exporturile sale totale, iar primii 15 parteneri la import, aproape 74% din importurile totale, ceea ce evidenţiază o concentrare mai accentuată a surselor sale de import, comparativ cu destinaţiile de export (**Graficele 7 şi 8**).

Graficul 8: Principalii parteneri comerciali ai Braziliei la import (în procente)

Sursa: Ministerul Dezvoltării, Industriei şi Comerţului Exterior al Braziliei (2010).

Conform estimărilor OMC, volumul comerţului mondial va înregistra în 2010 un ritm de creştere de 9,5%, după cel mai puternic declin din ultimii 70 de ani (de 12% în 2009). Pe măsură ce cererea globală se redresează, şi tendinţa de revigorare a comerţului brazilian manifestată încă din decembrie 2009 se va accentua, iar atât fluxurile de export, cât şi cele de import se vor înscrie pe o traiectorie ascendentă.

Perspectivele economiei braziliene în 2010-2011

Potrivit estimărilor experţilor internaţionali, **ritmul real de creştere a P.I.B.** al Braziliei va fi, pe ansamblul anului 2010, de 5,5% (FMI, 2010b, p. 2). Institutul Brazilian de Geografie şi Statistică indică, la rândul său, un ritm de creştere de 5,5-6%,

pe baza creşterii cererii de consum şi a relansării fluxurilor de investiţii (Wheatley, 2010c). În schimb, pentru 2011, se prognozează o încetinire a creşterii economice, până la nivelul de 4,1%, datorită retragerii treptate a stimulentelor guvernamentale.

Tabelul 1: Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Braziliei, în perioada 2007-2011

INDICATORI	**2007**	**2008**	**2009**	**2010** estimări	**2011** previziuni
Ritm de creştere a P.I.B. (creşteri procentuale anuale, în termeni reali)	6,1	5,1	-0,2	5,5	4,1
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele armonizat al preţurilor de consum, medii anuale)	3,6	5,7	4,9	5,1	4,6
Rata şomajului (în % din populaţia activă) **	7,4	7,9	8,1	7,8	..
Sold bugetar (în % din P.I.B.) *	-2,8	-2,0	-3,5	-1,7	-1,8
Soldul balanţei contului curent (în % din P.I.B.)	0,1	-1,7	-1,5	-2,9	-2,9
Balanţa comerţului cu bunuri (în miliarde dolari, rotunjiri) *	40,0	25,0	25,0	18,0	10,0
Balanţa comerţului cu servicii (în miliarde dolari, rotunjiri) *	-13,0	-17,0	-17,0	-19,0	-20,0
Rezerve valutare (în miliarde dolari)	179,5	192,9	238,4	258,1	273,3
Curs mediu de schimb dolar / real, la sfârşitul perioadei	1,8	2,3	1,7	1,7	1,8

* OCDEb (2009) şi ** Institutul Brazilian de Geografie şi Statistică (2010).
Sursa: FMI (2010a şi 2010b)

Potrivit datelor Forumului Economic Mondial, dintre economiile emergente, doar Brazilia, India şi China sunt în măsură să îşi îmbunătăţească uşor competitivitatea în urma recesiunii globale din 2009. În ceea ce priveşte competitivitatea economiei braziliene, trebuie subliniat că, în ierarhia celor mai puternice 2000 de companii din lume elaborată de Forbes,[92] figurează 33 de companii braziliene. Producătorul de aeronave Embraer de lângă São Paulo (poziţia 1486) construieşte aeronave pentru companii aeriene din întreaga lume, printre care şi Lufthansa. Dintre cele 33 de companii, cinci se află în top 100: Petrobras-Petróleo Brasil (18), Banco Bradesco (51), Banco do Brasil (52), Vale (80) şi Itaúsa (82).[93] Aceste cifre nu evidenţiază care este participaţia statului în aceste companii, însă indică faptul că Brazilia este competitivă în plan global.

În ceea ce priveşte **rata şomajului** la nivelul Braziliei, specialiştii apreciază că aceasta se va diminua pe parcursul anului 2010, media anuală fiind de 7,8%, comparativ cu 8,1% în 2009. Statisticile actuale arată că producţia industrială, vânzările cu amănuntul, încrederea investitorilor şi a consumatorilor sunt pe o traiectorie ascendentă. Totuşi, specialiştii internaţionali subliniază că cea mai mare economie din America Latină nu este încă pregătită pentru un asemenea nivel al activităţii economice. Relansarea rapidă, după recesiunea din 2009, generează **presiuni inflaţioniste**. Dezechilibrele fiscale şi nivelul investiţiilor productive nu pot creşte fără a exercita presiuni asupra preţurilor (Wheatley 2010d). Rata scăzută a şomajului, la 7,2% în ianuarie şi 7,4% în februarie 2010 (deşi în creştere faţă de nivelul de 6,8% înregistrat în decembrie 2009) şi gradul ridicat de utilizare a capacităţii din industrie sunt semne clare ale creşterii treptate a ratei inflaţiei. Pentru 2010, **rata inflaţiei** este estimată la 5,1%, cu

[92] Ţinând cont de media aritmetică ponderată a vânzărilor, profitului, activelor şi valorii de piaţă ale companiilor, cele patru componente având ponderi egale, de 25%.
[93] Comparativ, Rusia are 28 de companii în top 2000, din care 4 în primele 100, India 56, dar niciuna în top 100, iar China 100, din care 7 în top 100.

mult peste ţinta guvernului de 4,5%. Totuşi, pentru 2011 se prognozează reducerea ratei inflaţiei până la un nivel apropiat de ţinta guvernului.

Analiştii economici consideră că anumite presiuni asupra preţurilor sunt temporare. Spre exemplu, preţurile alimentelor perisabile s-au majorat în ultima perioadă în Brazilia ca urmare a ploilor abundente care au distrus unele recolte. În schimb, în alte sectoare (precum construcţiile), cererea este alimentată de creşterea salariilor.

În prezent, **rata dobânzii de politică monetară** este de 8,75%. Rata dobânzii cheie nu a mai fost modificată din 31 iulie 2009. Mulţi economişti se aşteptau ca rata dobânzii de referinţă să fie majorată încă de la ultima reuniune a comitetului Băncii Centrale a Braziliei pentru politica monetară. Există deja semnale că aceasta va fi majorată la următoarea reuniune din 27-28 aprilie a.c. Cu toate acestea, experţii apreciază că orice mişcări din planul politicii monetare vor fi făcute având în vizor alegerile prezidenţiale din octombrie (Wheatley 2010b, Mellor 2010).

Specialiştii apreciază că stimulentele guvernamentale vor fi retrase treptat, iar rata dobânzii de politică monetară va ajunge la sfârşitul anului 2010 la 11,25%, faţă de 8,75% cât este în prezent (Wheatley, 2010c).

Totuşi, având în vedere alegerile prezidenţiale din luna octombrie a.c. şi investiţiile în infrastructură generate de găzduirea în 2014 a Campionatului Mondial de fotbal şi în 2016 a Jocurilor Olimpice, presiunile asupra bugetului vor persista pe termen mediu. **Deficitul bugetar** este estimat la 1,7% din P.I.B. pentru 2010 şi prognozat la 1,8% din P.I.B. în 2011. Guvernul previzionează că, din 2013, soldul bugetar va fi pozitiv.

În ceea ce priveşte **balanţa contului curent**, experţii apreciază că soldul negativ se va adânci în 2010-2011, ajungând la aproape 3% din P.I.B., comparativ cu 1,5% în 2009. Se estimează că realul se va menţine la un curs aproape constant faţă de dolar, la 1,7-1,8 reali/dolar (FMI 2010b).

Planul brazilian de investiţii în infrastructură pentru 2011-2014

Preşedintele Braziliei, Luiz Inácio Lula da Silva, a anunţat în martie a.c. un plan de investiţii în infrastructură, în valoare de circa 886 miliarde dolari (Soliani, Simoes 2010). Planul constituie a doua etapă a Programului Brazilian de Accelerare a Creşterii, lansat în 2007 şi este cunoscut şi sub acronimul PAC 2 (Programa de Aceleração do Crescimento, etapa a doua). [94] Potrivit declaraţiilor ministrului de finanţe, Guido Mantega, planul va contribui la creşterea economică a Braziliei, apreciată de experţii guvernului la 5,5% pe an până în 2014. Totuşi, specialiştii internaţionali prognozează pentru 2011 un ritm de creştere a P.I.B. de 4,5%.

Experţii din guvernul brazilian prognozează creşterea ratei investiţiilor în P.I.B. de la 18,5% în 2010 la 21,5% în 2015. O serie de economişti declară, însă, că Brazilia are nevoie de o rată a investiţiilor în P.I.B. de cel puţin 21%, pentru o creştere economică neinflaţionistă (Wheatley 2010a).

Pentru perioada 2011-2014, investiţiile publice şi private aferente PAC 2 sunt estimate la 959 miliarde reali (534 miliarde dolari), iar după 2014, la 632 miliarde reali (352 miliarde dolari). Ministrul de finanţe brazilian consideră că PAC 2 nu reprezintă o ameninţare pentru obiectivul guvernului, de a trece de la deficite bugetare la excedent în 2013.

[94] Unele proiecte au fost preluate din primul plan PAC, care s-a desfăşurat în perioada 2007-2010. Planul PAC a fost criticat de experţi, deoarece peste jumătate din proiectele prevăzute nu au fost încă iniţiate.

În cadrul PAC 2 aferent perioadei 2011-2014, ponderea cea mai mare din investiţii revine sectorului energetic (260 miliarde dolari, aproape jumătate din bugetul PAC 2). Pentru programul guvernamental de subvenţionare a construcţiei de locuinţe („Casa mea, viaţa mea"), care are în vedere construirea a 2 milioane de locuinţe pentru populaţia cu venituri scăzute, este prevăzută suma de circa 155 miliarde dolari (29%). Pentru infrastructura de transport, planul indică cheltuieli de 58 miliarde dolari (11%). Restul bugetului PAC 2 revine altor proiecte de urbanizare, canalizare, distribuţia de energie (Wheatley 2010a).

Planul este considerat de opoziţie drept un instrument electoral pentru alegerile prezidenţiale din octombrie. Potrivit sondajelor, Dilma Rousseff, şefa cabinetului prezidenţial şi coordonatoarea PAC, se află pe locul al doilea în preferinţele alegătorilor, în urma lui Jose Serra, guvernatorul statului São Paulo.[95] Dilma Rousseff a declarat că programul nu este guvernat de interese politice, ci scopul acestuia îl reprezintă impulsionarea creşterii economice şi dezvoltarea Braziliei. Nu trebuie omis faptul că Brazilia va fi în 2014 amfitrioana Campionatului Mondial de fotbal, iar în 2016 va găzdui Jocurile Olimpice, acţiuni ce necesită un efort investiţional substanţial pentru dezvoltarea infrastructurii.

În concluzie, pentru Brazilia, perioada 2010-2016 va fi marcată de alegerile prezidenţiale de anul acesta, de găzduirea Campionatului Mondial de fotbal din 2014 şi a Jocurilor Olimpice din 2016 şi eforturile investiţionale generate de aceste evenimente, pe fondul relansării treptate a economiei mondiale.

Bibliografie

Dawson, K. C. (2010), *Group's Leaders Expected to Focus on IMF Reform*, China Daily, 15.04.2010.
Glüsing, J. (2009), *"Father of the Poor" Has Triggered Economic Miracle*, Der Spiegel, 24.11.2010.
International Monetary Fund (IMF) (2010a), *Global Financial Stability Report, Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System*, World Economic and Financial Surveys, Washington D.C.
International Monetary Fund (IMF) (2010b), *World Economic Outlook, Rebalancing Growth*, World Economic and Financial Surveys, Washington D.C.
Mellor, N. (2010), *Brazil Shows Signs of Fatigue*, Financial Times, 17.02.2010.
Ministério do Desenvolvimento, Indústria e Comércio Exterior (2010), *Balança Comercial Brasileira – Dados Consolidados*, Brasília.
OECD (2009a), *OECD Economic Survey Brazil*, Volume 2009/14, July 2009, Paris.
OECD (2009b), *OECD Economic Outlook*, Volume 2009/2, No. 86, November 2009, Paris.
Soliani, A., Simoes, C. (2010), *Lula Unveils $886 Billion Brazil Investment Plan for Successor*, Business Week, 29.03.2010.
UNCTAD (2010), *Global and Regional FDI Trends in 2009*, Global Investment Trends Monitor No. 2, 19.01.2010, Geneva.
Wheatley, J. (2010a), *Brazil to Spend R$958,9 bn on Infrastructure*, Financial Times, 29.03.2010.
Wheatley, J. (2010b), *Brazil´s Bank Chief Says He Will Stay Put*, Financial Times, 02.04.2010.
Wheatley, J. (2010c), *Brazil Poised to Grow At Least 5.5%*, Financial Times, 11.03.2010.
Wheatley, J. (2010d), *Inflation Threatens Brazilian Expectations*, Financial Times, 13.04.2010.
World Economic Forum (2009), *The Global Competitiveness Report 2009-2010*, Geneva.
World Trade Organization (WTO) (2010), *Trade to Expand by 9.5% in 2010 After a Dismal 2009*, WTO reports, Press / 598, 26.03.2010, Geneva.
http://www.bloomberg.com, http://www.forbes.com, http://www.fxstreet.com, http://www.ibge.gov.br/english/

[95] Luiz Inacio Lula da Silva este considerat drept cel mai popular preşedinte din istoria Braziliei, totuşi, potrivit constituţiei, nu are dreptul să se înscrie în cursa pentru obţinerea unui al treilea mandat consecutiv.

4.2.2. RUSIA

Dr. Andreea DRĂGOI

Evoluţia economiei ruse în 2009 – de la recesiune la reluarea creşterii economice

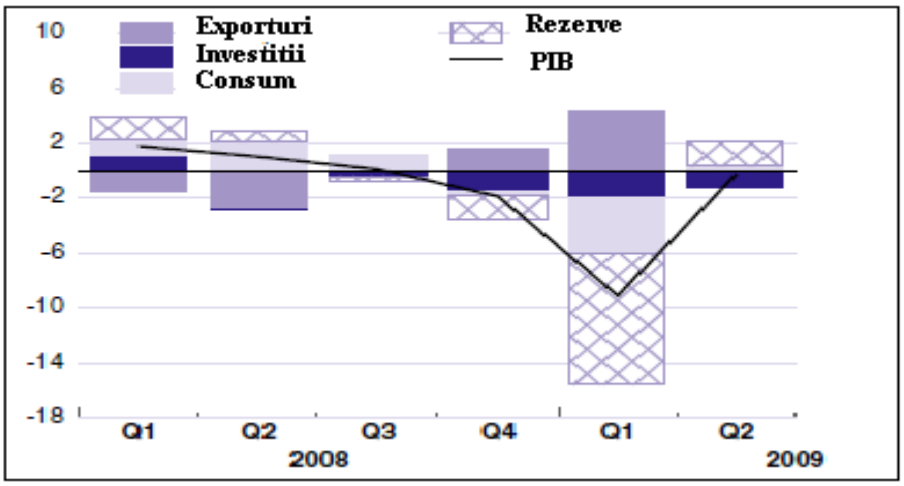
În prima parte a anului 2009, criza economică globală a afectat economia rusă şi i-a scos în evidenţă slăbiciunile. Experţii Băncii Mondiale au apreciat că intrarea în recesiune a economiei ruseşti s-a datorat scăderii preţului petrolului, reducerii cererii pentru exporturi, prudenţei investitorilor legată de pieţele emergente şi înăspririi condiţiilor de creditare afirmând că „după un deceniu de creştere economică susţinută, Rusia a fost serios afectată de criza financiară mondială[96]". De altfel ***2009 a fost primul an în care,*** după o decadă de creştere economică accelerată, între 1998-2008, ***ritmul P.I.B. a fost unul negativ, fiind de -6,8%,*** comparativ cu 5,6% în 2008.

Interesul pentru consum, care a alimentat creşterea economică în perioada 2004 – 2007, a scăzut, de asemenea, conducând la diminuarea vânzărilor de retail, care s-au micşorat cu 9,8% în august 2009, comparativ cu intervalul similar din 2008, acesta fiind cel mai grav declin al sectorului din ultimii 10 ani. Recesiunea a afectat şi sectorul construcţiilor din Rusia, cererea de locuinţe reducându-se în contextul în care dobânzile la credite s-au majorat, în aceste condiţii 80% din proiectele imobiliare aflate în construcţie fiind îngheţate.

Spre sfârşitul anului 2009, însă, economia Rusiei a reînceput să crească, pe fondul aprecierii preţurilor la materii prime şi al redresării comerţului internaţional care a condus la creşterea cererii externe.

Reluarea creşterii P.I.B. a fost posibilă în condiţiile creşterii consumului guvernamental şi a investiţiilor publice care au compensat reducerea ritmului de creştere a consumului privat şi a investiţiilor străine directe.

Graficul 1: Reluarea creşterii economice după încheierea recesiunii

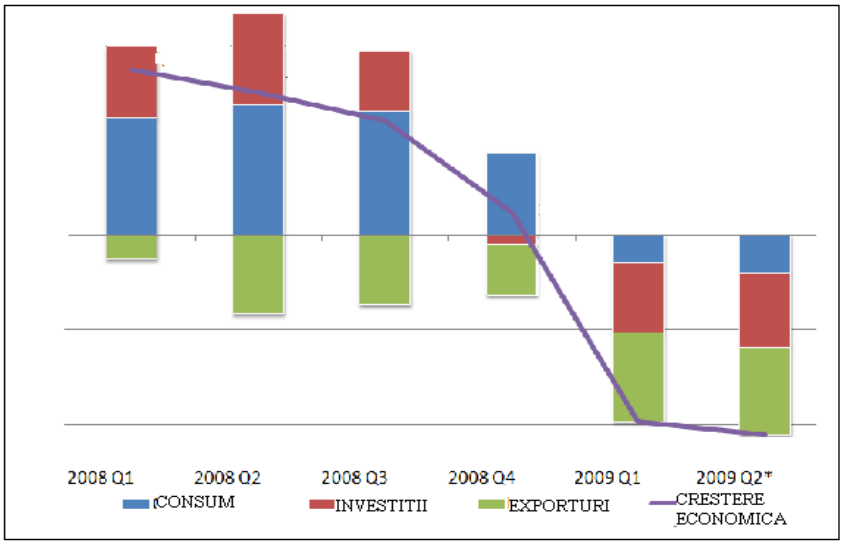
Sursa: OECD – Russian Federation – Country survey, February 2010

[96] World Bank – Russian Economic report 19 – *From crisis to recovery*, 24 June 2009

Ca şi alte ţări exportatoare, Rusia a fost dezavantajată de descreşterea comerţului internaţional (deşi exporturile sale de ţiţei nu au fost la fel de puternic afectate ca şi alte materii prime). ***Volumul exporturilor s-a redus în 2009, fiind de 343 miliarde dolari, comparativ cu 523 miliarde dolari în 2008,*** pe fondul acutizării crizei economice internaţionale, care a dus la o scădere a preţului la ţiţei. Conform analizei experţilor OCDE[97], ***volumul importurilor a scăzut, de asemenea, în 2009, fiind 263 miliarde de dolari***, comparativ cu 368 miliarde dolari în 2008.

Potrivit analiştilor Băncii Mondiale, prăbuşirea cererii la nivel global, creşterea şomajului şi condiţiile tot mai dificile de obţinere a creditării au determinat o scădere dramatică a consumului intern şi a investiţiilor în Rusia, în intervalul 2008-2009.

Graficul 2: Evoluţia consumului, investiţiilor, exporturilor şi a creşterii economice în Rusia în intervalul 2008-2009

Sursa: World Bank – Russian Economic Report, January 2010

Criza a afectat piaţa muncii în totalitatea ei ducând la descreşterea salariului mediu şi la declinul dramatic al ocupării forţei de muncă.

În condiţiile în care efectele crizei s-au resimţit puternic, companiile din Rusia au redus numărul angajaţilor**,** salariile şi săptămânile lucrătoare, în contextul scăderii cererii globale şi interne. Potrivit datelor furnizate de ministerul rus al economiei, în martie 2009, existau în Rusia 7,5 milioane de şomeri, reprezentând 10% din forţa de lucru. Alte 1,2 milioane de persoane se află, conform aceleiaşi surse, în concediu forţat sau fără plată. Serviciul Federal Rus pentru Statistică a anunţat că, în primul trimestru al lui 2009, ***rata şomajului a atins cel mai mare nivel*** *din ultimii 8 ani****, de 10,5%.***

Anul 2009 a însemnat şi scăderea numărului şomerilor care au reuşit să se reangajeze. Dacă în decembrie 2007, 73 700 de şomeri reuşeau să îşi găsească un loc de muncă, numărul acestei categorii scădea la doar 7 300 în decembrie 2009[98].

[97] OECD – Russian Federation – Country survey, February 2010
[98] OECD – Russian Federation – Country survey, February 2010.

Tabelul 1: Evoluţia principalilor indicatori pe piaţa muncii în intervalul 2006 – 2009

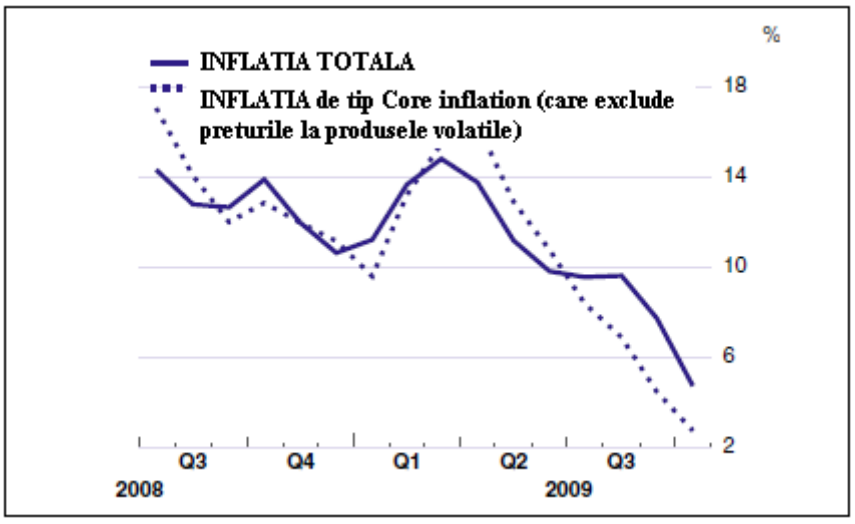
	2006	2007	2008	2009
Forţa de muncă angajată (milioane)	68,8	70,5	70,9	67,8
Creşterea ocupării forţei de muncă (%)	0,8	2,4	0,5	-2,9
Productivitatea muncii (%)	6,9	5,5	5,0	-6,7
Creşterea veniturilor reale (%)	13,5	12,1	2,9	-1,3
Creşterea salariilor(%)	13,3	17,2	10,3	-0,8
Salariul mediu lunar (în dolari)	391,9	532,0	694,3	490,8
Rata şomajului (%)	6,9	6,1	7,8	10,0

Sursa: International Monetary Fond – World Economic Outlook, 2009

În 2009, s-a înregistrat o **diminuare a ratei inflaţiei** care a fost, potrivit estimărilor experţilor Fondului Monetar Internaţional[99], de **8%,** comparativ cu 13,3% în 2008.

La acest fenomen a contribuit şi faptul că Banca Centrală a Rusiei a redus dobânda de referinţă cu 0,5%, la 9,5%, după încetinirea creşterii preţurilor de consum, aceasta fiind cea mai redusă rată a inflaţiei de când Rusia a început tranziţia spre o economie de piaţă, la începutul anilor `90.

Graficul 2: Descreşterea ratei inflaţiei în Rusia în 2009, comparativ cu 2008

Sursa: OECD – Russian Federation – Country survey, February 2010

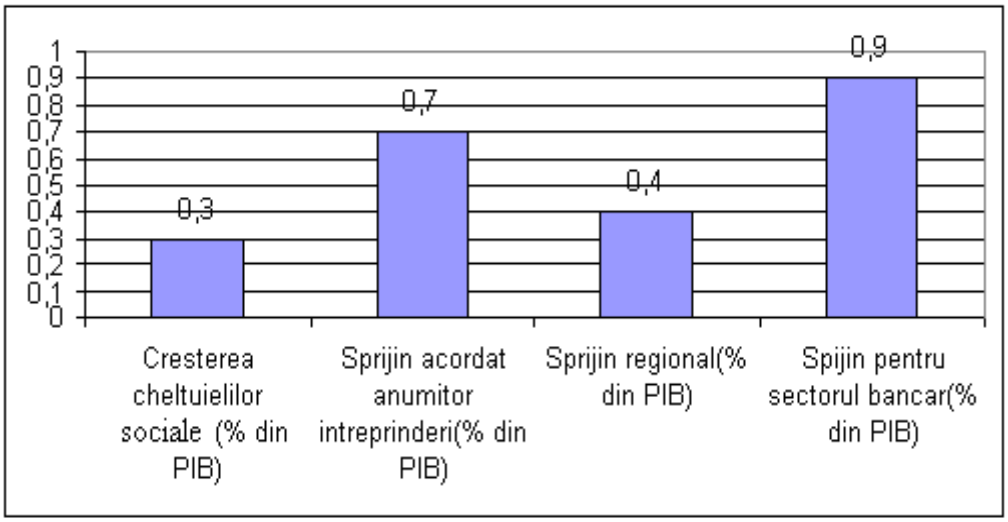
Deşi a fost afectată de recesiune, Rusia a reuşit să reziste în 2009 şocului crizei, ca urmare a faptului că răspunsul autorităţilor a fost unul rapid şi pe scară largă. Atât guvernul, cât şi Banca Centrală a Rusiei dispun de resurse substanţiale cu care au reuşit

[99] International Monetary Fond – World Economic Outlook, April, 2010

să susţină sectorul financiar şi cursul rublei. În afară de Fondul de Rezerve, care a fost stabilit prin lege la 10% din P.I.B., în Rusia există şi un Fond Naţional de Bunăstare, care reprezintă şi el aproape 3% din P.I.B.. Aceste fonduri au permis autorităţilor ruse să întreprindă măsuri de redresare economică şi de combatere a efectelor crizei care au totalizat 13% din P.I.B.. Primul val de măsuri a urmărit stabilizarea sistemului bancar, fiind reduse cerinţele privind rezervele bancare, iar unele depozite guvernamentale au fost mutate de la Banca Centrală la bănci comerciale, pentru a compensa lipsa de lichiditate. De asemenea, Banca Centrală a extins operaţiunile bancare eligibile pentru refinanţare, contribuind la redresarea încrederii populaţiei în sistemul bancar. La nivel federal, a fost lansată o schemă de asigurare a depozitelor din bănci, iar plafonul de garantare al depozitului a fost mărit substanţial, concomitent cu garantarea de către Banca Centrală a depozitelor interbancare.

În aprilie 2009, au fost adoptate de către Duma de stat o serie de amendamente la bugetul federal, toate fundamentele care stau la baza constituirii acestuia fiind revizuite (preţul la ţiţei, P.I.B., rata de schimb şi inflaţia). Astfel veniturile naţionale au fost proiectate cu 40% mai puţin decât se estimase anterior, mai ales datorită scăderii preţurilor la ţiţei şi gaze naturale. Amendamentele bugetare au condus la creşterea cheltuielilor bugetare nominale cu 667 miliarde de ruble, faţă de cât se prevăzuse anterior în bugetul pentru 2009, **Rusia înregistrând în 2009, un deficit bugetar de** -7,4% **din P.I.B., comparativ cu anul 2008, când a avut un excedent de 6,5% din P.I.B..**

Graficul 3: Amendamente aduse la bugetul federal în aprilie 2009

Sursa: OECD – Russian Federation – Country survey, February 2010

Previziuni 2010 – 2011

Potrivit experţilor FMI[100], în 2010, economia Rusiei se va redresa, datorită măsurilor de consolidare fiscală şi stabilizare a sistemului financiar, întreprinse de

[100] International Monetary Fond – World Economic Outlook, April, 2010

guvern, înregistrând din nou creştere economică pe fondul stabilizării preţului la ţiţei (la peste 60 de dolari pe baril), ceea ce va conduce la reluarea creşterii exporturilor sale.

Analiştii OCDE estimează pentru 2010 un ritm de creştere a P.I.B. de 4,0% şi respectiv 3,3% pentru 2011, în condiţiile în care, atât exporturile, cât şi importurile vor creşte în 2010 (cu 3,7% şi respectiv 10%), iar inflaţia va rămâne pe un trend descendent (6,0%). Şi în 2010, Rusia va continua să înregistreze deficit bugetar, estimat de către statisticile naţionale, la -6,5% din P.I.B. ca urmare a creşterii cheltuielilor pentru stabilizarea sistemului financiar şi susţinerea mediului privat. Rata şomajului va continua să crească (8,8%, comparativ cu 8,6% în 2009), fiind de aşteptat ca numărul şomerilor să ajungă la 10 milioane până la sfârşitul anului 2010.

Pentru 2011, previziunile de creştere economică a Rusiei sunt de minim 3,3%, comparativ cu cele de 0,7% pentru Zona Euro. În aceste condiţii, Agenţia de evaluare financiară Fitch Ratings a majorat perspectiva de rating a Rusiei de la negativă la stabilă, după ce scumpirea materiilor prime a susţinut economia Rusiei care este în prezent cel mai mare exportator de energie din lume. Deciziile de majorare a ratingului au fost susţinute de revenirea afluxurilor de capital din sectorul privat, îmbunătăţirea activităţii economice şi stabilizarea sistemului financiar.

În 2010, pe fondul evoluţiei pozitive a economiei Rusiei, rubla a crescut atât în raport cu euro, cât şi cu dolarul, iar procesul de apreciere s-a bazat majoritar pe resorturi proprii, având mai puţin de-a face cu efectele colaterale ale deprecierii Euro. Procesul de apreciere a rublei comparativ cu moneda euro a condus ca în prezent să se tranzacţioneze 40,6 ruble pentru un euro şi 30,2 pentru un dolar american.

Pentru a menţine o creştere economică durabilă în 2010 şi 2011, Rusia are de depăşit şi alte obstacole, nu numai dependenţa sa de exportul de gaz şi ţiţei. O problemă importantă a sa o reprezintă corupţia. Deşi este organizatoarea primului summit BRIC (Brazilia, Rusia, India, China) şi se consideră parte din grupul marilor economii emergente, ce susţine creşterea economică mondială, Rusia este un membru atipic, pentru că îmbină un nivel de trai relativ ridicat cu performanţe economice mediocre şi un indice mare de corupţie în sectorul public. Potrivit unui raport al Transparency International, publicat în 2010, indicele de percepţie a corupţiei plasează Rusia pe locul 146 din 180 de ţări, în timp ce China e pe locul 79, India, pe locul 84, iar Brazilia, pe locul 75. Potrivit estimărilor Transparency International, corupţia produce pierderi la bugetul de stat al Rusiei de două sute până la patru sute de miliarde de euro.

Criza economică, care a afectat Rusia în 2009, a oprit creşterea sa economică, bazată în principal pe exportul de hidrocarburi, şi a repus în discuţie problema reformelor economice. În acest context, pentru 2010, autorităţile ruse au ca prioritate reindustrializarea ţării ceea ce constituie o sarcină dificilă, pentru că în ultimii 20 de ani nu a fost construit nici un model de avion civil de pasageri, iar industria automobilului a fost complet scoasă din competiţie de companiile străine ca şi industria bunurilor de larg consum şi de echipamente de uz casnic.

În prezent, Rusia încă are patru sute de oraşe monoindustriale, moştenire a perioadei sovietice, când planificarea economică şi specializarea erau trăsăturile de bază ale dezvoltării economice. Autorităţile de la Moscova sunt conştiente de pericolul ce planează asupra acestor oraşe şi speră în crearea unor poli regionali de dezvoltare, care să atragă investiţii ruseşti şi străine, să primească laboratoare de cercetare şi să-şi diversifice industria.

Potrivit unui sondaj de opinie, publicat în martie 2010, la care au participat oameni de afaceri din Rusia, printre factorii care ar limita creşterea producţiei

industriale naţionale se numără „incertitudinea atmosferei economice” (51%) pe locul doi, după „cererea scăzută pe piaţa internă” (61%)”.

Experţii FMI apreciază însă că lipsa de diversificare a economiei ruseşti se datorează şi insuficienţei mijloacelor financiare, dobânzii mari la credite şi nivelului ridicat de impozitare.

Chiar dacă a reuşit să iasă din recesiune, în 2010, economia Rusiei rămâne vulnerabilă în faţa factorilor externi cum ar fi ieftinirea petrolului, restrângerea creditării şi renunţarea la măsurile anticriză. De aceea, analiştii OCDE recomandă ca economia Rusiei să intre într-un proces de diversificare, pentru a scădea dependenţa de exporturile de petrol.

În condiţiile în care previziunile privind creşterea economică ce va fi înregistrată în 2010 arată că economia rusă îşi va reveni din criză, într-un ritm cu mult mai alert decât cel înregistrat la nivelul UE, *Rusia are toate şansele de a deveni cea mai atractivă piaţa din regiune, atât în viitorul apropiat, cât şi pe termen mediu, dacă guvernul va pune în practică un plan de dezvoltare menit să scadă dependenţa economiei ruse de exporturile de petrol, generând şi alte oportunităţi de afaceri*.

Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici în perioada 2008-2011

	2008	**2009**	**2010** (estimări)	**2011** (previziuni)
Ritm de creştere a P.I.B. (în %)	5,6	-6,8	4,0	3,3
Rata inflaţiei (în %)	13,3	8,0	6,0	5,4
Rata şomajului	6,4	9,5	8,6	8,8
Rezervele (inclusiv cele in aur) în miliarde dolari	427,1	383,9	446,4	478,0
Excedentul bugetar (%) Deficitul bugetar (%)	6,5	-7,4	-6,5	-3,0
Import de mărfuri şi servicii (%)	15,0	-20,0	10,0	9,6
Importul de mărfuri şi servicii (miliarde de dolari)	368	263	297	268
Export de mărfuri şi servicii (%)	0,5	-5,6	3,7	4,9
Exportul de mărfuri şi servicii (miliarde de dolari)	523	343	383	435

Surse: International Monetary Fond – *World Economic Outlook*, April, 2010; OECD – *Russian Federation – Country survey*, February 2010; Emerging Europe Monitor – *Russia&CIS*, January 2010

BIBLIOGRAFIE:

1. Emerging Europe Monitor – *Russia & CIS*, January 2010
2. International Monetary Fond – *World Economic Outlook*, April, 2010
3. OECD – *Russian Federation – Country survey*, February 2010
4. World Bank – Russian Economic report 19 – *From crisis to recovery*, 24 June 2009

4.2.3. INDIA

Dr. Iulia Monica OEHLER-ŞINCAI

Economia Indiei s-a relansat puternic în cursul anului fiscal 2009 [101]. Stimulentele fiscale şi relaxarea politicii monetare, coroborate cu ameliorarea conjuncturii economice la nivel mondial şi sporirea încrederii investitorilor în mediul de afaceri indian au fost factorii primordiali ai acestei relansări. Totuşi, majorarea ratei inflaţiei reprezintă un motiv de îngrijorare, deopotrivă pentru experţii din guvernul indian şi cei internaţionali. Specialiştii estimează o înăsprire a politicii monetare şi retragerea treptată a măsurilor de stimulare a economiei în perioada imediat următoare. Experţii Băncii Asiatice de Dezvoltare consideră că, pentru susţinerea creşterii pe termen lung a economiei Indiei, este nevoie de o reformă puternică a agriculturii şi ameliorarea infrastructurii.

Evoluţia economiei Indiei în 2009

Economia Indiei a făcut faţă recesiunii globale în mod remarcabil. După încetinirea abruptă de ritm de la sfârşitul anului 2008, economia indiană s-a relansat încă din primul semestru al anului 2009. Stimulentele monetare şi fiscale acordate de guvern şi întărirea treptată a sentimentului de încredere a consumatorilor şi a investitorilor în economia indiană au contribuit la impulsionarea creşterii economice.

Totuşi, **ritmul de creştere a P.I.B.** al Indiei a fost de numai 5,7%, în termeni reali, în 2009, comparativ cu un ritm de creştere de 7,3% în 2008, aceste ritmuri situându-se sub ritmurile înregistrate la nivelul Asiei, de 6,6% în 2009 şi 7,9% în 2008.

În plan sectorial, la nivelul ofertei, cea mai mare contribuţie la creşterea economică a revenit industriei prelucrătoare. În trimestrul al doilea din 2009, producţia industrială s-a majorat cu 8,9% faţă de trimestrul al doilea din 2008. Aportul serviciilor la creşterea economică a fost şi el notabil, ritmul de creştere a sectorului fiind de 8,7% în trimestrul al doilea din 2009, comparativ cu trimestrul al doilea din 2008. Totuşi, rolul său a fost mai redus decât în anii precedenţi, datorită creşterii mai lente a serviciilor sociale. În schimb, agricultura nu a avut nicio contribuţie la creşterea economică, producţia agricolă marcând un recul, datorită musonului sărac în precipitaţii.

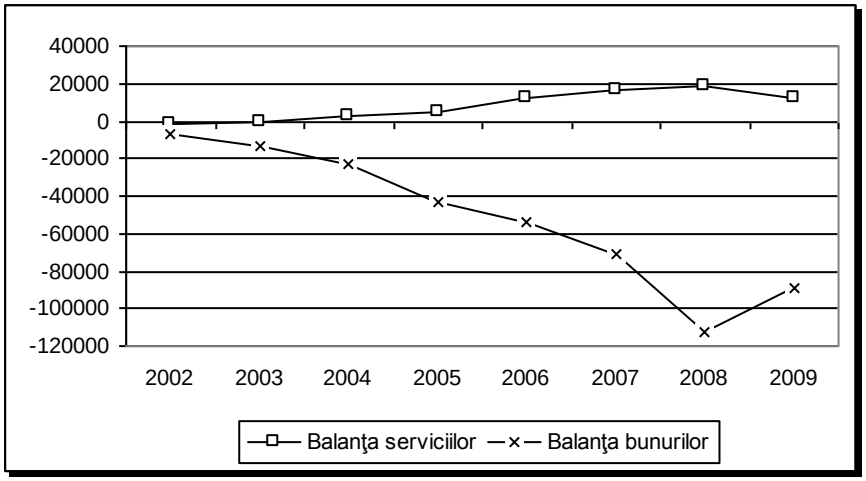
În scenariul normalizării condiţiilor meteorologice, experţii internaţionali estimează că impactul musonului asupra producţiei este redus, contribuind la diminuarea ritmului de creştere a P.I.B. în 2009 cu 0,5% faţă de 2008 (OCDE 2009, p. 259). Importanţa agriculturii la formarea P.I.B. continuă să scadă, sectorul având în prezent o pondere de 17% în P.I.B., faţă de 22% în 2002.

[101] În India, anul fiscal este perioada aprilie-martie, nu anul calendaristic ianuarie-decembrie. Anul fiscal 2009 este reprezentat de perioada aprilie 2009-martie 2010. Totuşi, pentru ca datele statistice indiene să poată fi comparate cu cele ale altor ţări şi regiuni, vom prezenta indicatorii macroeconomici şi la nivelul anului calendaristic. Printre alte dificultăţi întâmpinate în analizarea datelor statistice furnizate de autorităţile indiene se numără şi faptul că datele sunt exprimate în rupii, 1 crore=10.000.000, 1 lakh=100.000, iar unităţile sunt exprimate diferit faţă de sistemul european (spre exemplu, 10,00,000 reprezintă 10 lakh, adică 1 milion). De aceea, pentru ca datele statistice indiene să poată fi comparate cu cele ale altor ţări, este indicat să se folosească datele centralizate de organizaţiile internaţionale, precum OMC, FMI, Banca Asiatică de Dezvoltare etc. Datele referitoare la rata şomajului lipsesc, atât din statisticile oficiale, cât şi din cele ale organizaţiilor internaţionale.

La nivelul cererii, datele preliminare indică în 2009 contribuţiile masive ale consumului privat şi ale celui guvernamental la creşterea economică. Totuşi, rata investiţiilor productive în P.I.B. a scăzut uşor până la 32,3%. Refacerea stocurilor a contribuit la creşterea P.I.B., după o diminuare puternică a acestora în 2008. Majorarea salariilor funcţionarilor publici, ratele scăzute ale dobânzii şi întărirea încrederii consumatorilor au condus la creşterea vânzărilor bunurilor de consum de folosinţă îndelungată (mai ales a vânzărilor de autovehicule) (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 172).

Balanţa comerţului cu bunuri a fost deficitară şi în 2009, totuşi importurile au scăzut mai rapid decât exporturile (24%, comparativ cu 20%, potrivit datelor OMC), ceea ce a determinat ca deficitul comercial să se diminueze de la 113 miliarde dolari în 2008, la 89 miliarde în 2009. Soldul **balanţei comerţului cu servicii** a fost pozitiv, însă excedentul s-a diminuat de la 19 miliarde dolari în 2008 la 12 miliarde în 2009 (OMC 2009) (**Graficul 1**).[102]

Graficul 1: Balanţa bunurilor şi a serviciilor în perioada 2002-2009 (în milioane dolari)

Sursa: OMC (2009).

În noiembrie 2009, **exporturile** au înregistrat pentru prima dată un ritm pozitiv de creştere, după 13 luni de declin (în termeni anuali). Potrivit unui sondaj de opinie efectuat în rândul Confederaţiei Indiene a Industriei, majoritatea respondenţilor estimează o sporire a volumului exporturilor Indiei, în ciuda concurenţei internaţionale tot mai acerbe. La rândul lor, **fluxurile de import** s-au majorat în decembrie 2009, după 12 luni de scădere, în termeni anuali.

Potrivit experţilor Băncii Asiatice de Dezvoltare, **deficitul balanţei contului curent** raportat la P.I.B. s-a diminuat de la 2,5% în anul fiscal 2008, la 1,9% în anul fiscal 2009. În schimb, experţii FMI, care calculează indicatorii macroeconomici la nivelul anului calendaristic, indică o reducere nesemnificativă a deficitului balanţei contului curent, de la 2,2% în 2008, la 2,1% în 2009.

[102] Fără a intra în detalii, menţionăm că, în 2008-2009, principalii parteneri comerciali ai Indiei au fost: China, SUA, Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, Germania, Singapore, Marea Britanie, Hong Kong-China, Belgia şi Olanda.

Companiile indiene au beneficiat din plin de reducerea preţurilor internaţionale la produsele de bază şi de măsurile guvernului de diminuare a accizelor. Planurile de expansiune ale firmelor au fost moderate, cheltuielile de marketing reduse, iar creşterile salariale modeste. Aceşti factori, alături de diminuarea ratelor dobânzilor, au contribuit la majorarea profitului firmelor indiene cu 28% în trimestrele al doilea şi al treilea din 2009, faţă de perioada similară din 2008.

Guvernul a acordat în 2009 **sprijin anumitor sectoare intensive în forţă de muncă** (textile, pielărie, industria extractivă, agricultură), care au fost puternic afectate de criza globală.

Potrivit celui de-al cincilea Raport trimestrial elaborat de Ministerul Muncii prin Biroul său specializat, referitor la efectele încetinirii ritmului creşterii economice asupra ocupării forţei de muncă, **piaţa indiană a forţei de muncă** manifesta deja în trimestrul al patrulea din 2009 semne de redresare. Biroul pentru forţa de muncă a efectuat un sondaj la nivelul a 2.953 de unităţi din opt sectoare: textile, pielărie, metale, automobile, pietre preţiose şi bijuterii, transport, sectorul tehnologiei informaţiei şi comunicaţiilor (TIC) şi ţesături. Potrivit sondajului, numărul angajaţilor a crescut în toate sectoarele în decembrie 2009, comparativ cu septembrie 2009, cu excepţia sectorului de transporturi.

Numărul de noi locuri de muncă create în perioada septembrie-decembrie 2009 a fost de 640.000. Sectorul cu cea mai mare contribuţie la crearea de locuri de muncă a fost TIC (570.000). Cel mai mare ritm de creştere a noilor locuri de muncă s-a înregistrat în septembrie-decembrie 2009 la nivelul sectorului de export (2,95%, ca medie lunară). Unităţile neexportatoare au marcat un ritm mediu lunar de creştere de numai 0,32% în aceeaşi perioadă. Raportul mai arată că, în perioada decembrie 2008-decembrie 2009, au fost create în cele opt sectoare analizate circa 1,3 milioane de locuri de muncă.

Raportul nu include nicio dată cu privire la forţa de muncă activă sau rata şomajului, ceea ce face ca analiza prezentată de Biroul pentru forţa de muncă să fie incompletă.

Banca Centrală a Indiei a răspuns rapid şi eficient la criza globală. În perioada iulie 2008-aprilie 2009, au fost operate **reduceri succesive ale ratei dobânzii de referinţă**, de la 9% la 4,75%.

În acelaşi timp, **indicele Sensex**,[103] considerat drept barometrul pieţei de capital indiene, a marcat un trend crescător pe parcursul anului, în ciuda unor perioade de scădere (**Graficul 2**). Creşterea acestuia a depăşit chiar şi indicele pieţelor emergente asiatice, ceea ce este un semnal pozitiv, deoarece, în trecut, cei doi indici au evoluat în tandem.

Îmbunătăţirea treptată a conjuncturii economiei indiene a fost, totuşi, însoţită de **majorarea ratei inflaţiei**. Rata inflaţiei a manifestat o tendinţă de creştere din semestrul al doilea din 2009, la produsele alimentare aceasta ajugând la 20% în decembrie 2009 (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 173). Creşterea preţurilor

[103] Indicele Sensex este calculat folosind metodologia capitalizării pieţei pe baza flotării libere, unde nivelul indicelui reflectă valoarea de piaţă a 30 de acţiuni componente, faţă de perioada de bază, 1978-1979=100. Cele 30 de companii ale căror acţiuni sunt luate în calcul: ACC Ltd., Bharat Heavy Electricals Ltd., Bharti Airtel Ltd., DLF Ltd., Grasim Industries Ltd., HDFC, HDFC Bank Ltd., Hero Honda Motors Ltd., Hindalco Industries Ltd., Hindustan Unilever Ltd., ICICI Bank Ltd., Infosys Technologies Ltd., ITC Ltd., Jaiprakash Associates Ltd., Larsen & Toubro Limited, Mahindra & Mahindra Ltd., Maruti Suzuki India Ltd., NTPC Ltd., ONGC Ltd., Reliance Communications Limited, Reliance Industries Ltd., Reliance Infrastructure Ltd.

produselor alimentare a fost cauzată de diminuarea producţiei agricole, datorită musonului din 2009, sărac în precipitaţii. Precipitaţiile musonice din vara anului 2009 au fost cu 23% mai scăzute decât media pe termen lung înregistrată la nivel naţional şi mai slabe chiar decât cele din 2002, anul ultimei secete severe din India (OCDE 2010, p. 258). Totuşi, o altă cauză importantă a creşterii preţurilor produselor alimentare a fost şi politica guvernului, de sprijin al agricultorilor, prin majorarea preţurilor achiziţiilor publice. Spre exemplu, preţul minim oferit pentru orez s-a majorat substanţial în ultimii trei ani (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 173). Reacţia guvernului la creşterea preţurilor din ultima perioadă a fost rapidă, prin măsuri aplicate asupra ofertei, spre exemplu: vânzarea stocurilor de cereale şi orez şi suspendarea temporară a taxelor la importul de zahăr. Cu toate acestea, pe ansamblul anului 2009, rata inflaţiei s-a apropiat de 11%, comparativ cu nivelul de 8,3% în 2008 (FMI 2010b). În schimb, datele Băncii Asiatice de Dezvoltare, prezentate pe ani fiscali, nu calendaristici, indică o rată a inflaţiei de numai 3,6% în 2009, faţă de 8,3% în 2008.

Graficul 2: Evoluţia indicelui Sensex în 2009 şi primul trimestru din 2010 (în unităţi)

Sursa: Bloomberg 2010.

Programul guvernamental de stimulare a economiei, revizuirea bugetului după alegerile generale din mai 2009 şi alte cheltuieli ale guvernului din 2008-2009, care nu au fost de natură temporară (spre exemplu, majorarea salariilor în sectorul bugetar) s-au reflectat în **majorarea deficitului bugetar** de la 7,3% din P.I.B. în 2008 la 10,3% din P.I.B. în 2009 (OCDE 2009). Pe ani fiscali, deficitul bugetar a crescut de la 8,5% în 2008 la 9,7% în 2009 (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010).

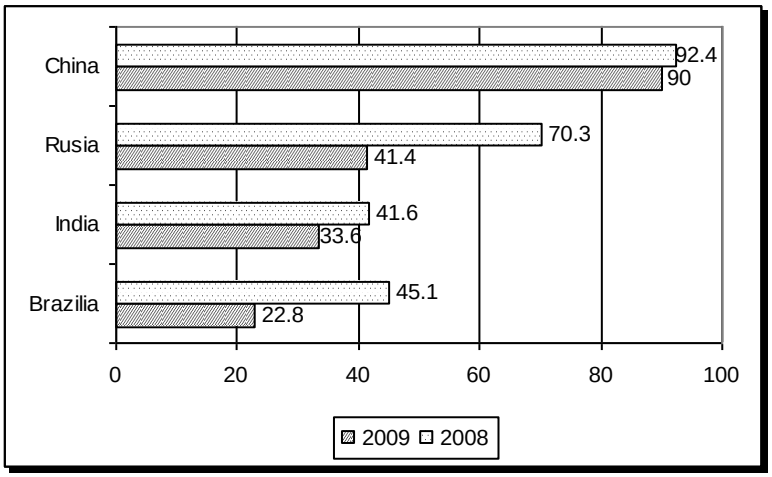
Datorită manifestării puternice a presiunilor inflaţioniste încă dintr-o etapă incipientă a relansării economice, specialiştii apreciază că stimulentele fiscale şi monetare trebuie retrase rapid. În octombrie 2009, a fost deja anunţată încetarea a două facilităţi de refinanţare, care fuseseră introduse ca răspuns la criza globală.

O trăsătură notabilă a revigorării economiei naţionale o reprezintă sporirea fluxurilor de capital către India. Fluxurile nete de capital s-au cifrat la 60 miliarde dolari în anul fiscal 2009, comparativ cu 7 miliarde în 2008. Excedentul contului de capital a fost mai mare decât deficitul contului curent.

În ceea ce priveşte fluxurile de investiţii străine directe (ISD), India a fost în 2009 a treia destinaţie importantă a fluxurilor care s-au îndreptat către Asia şi Oceania, după China (90 miliarde dolari) şi Hong Kong-China (36 miliarde dolari), atrăgând 33,6

miliarde dolari (13% din totalul fluxurilor din plan regional şi 3% din totalul mondial). Fluxurile de ISD au marcat scăderi în 2009 faţă de 2008 atât pentru India, cât şi pentru celelalte ţări BRIC, mai reduse în cazul Chinei şi Indiei (2,6% şi, respectiv, 19%) şi mai accentuate pentru Rusia şi Brazilia (41,1% şi, respectiv, 49,5%) (**Graficul 3**).

Graficul 3: Fluxurile de ISD către ţările BRIC în 2008 şi 2009 (în miliarde dolari)

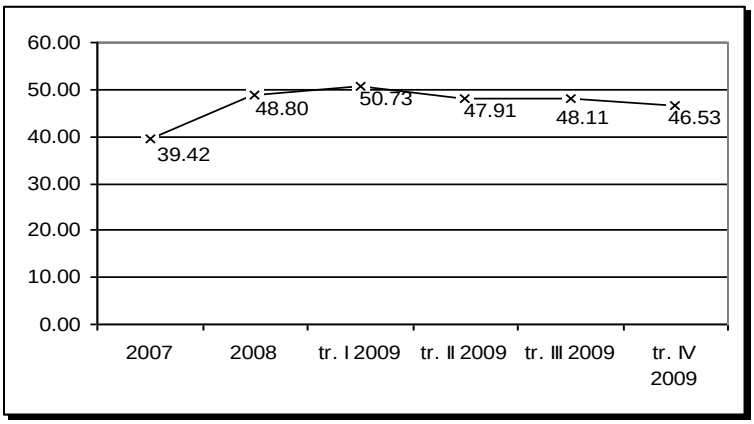

Sursa: UNCTAD (2010).

Rezervele valutare ale Indiei sunt considerate de experţii internaţionali drept apreciabile, acestea acoperind valoarea importurilor de bunuri şi servicii pentru o perioadă de circa 13 luni (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 174). La sfârşitul anului 2009, rezervele valutare ale Indiei au fost estimate de experţii internaţionali la 278 miliarde dolari (locul cinci în plan mondial, după rezervele Chinei, Japoniei, Rusiei şi Taiwanului). În noiembrie 2009, India a achiziţionat de la FMI 200 de tone de aur, rezerva sa de aur ridicându-se la 557,7 tone.

Cursul de schimb al rupiei s-a apreciat deopotrivă faţă de dolar şi în termeni reali în cursul anului 2009, pe măsură ce economia s-a întărit (cursul de schimb la sfârşitul anului a fost de 46,53 rupii pentru un dolar), evoluţie ce contrastează cu deprecierea din 2008 (**Graficul 4**).

Graficul 4: Cursul de schimb dolar/rupie în 2007-2008 şi în 2009 (pe trimestre), la sfârşitul perioadei (în unităţi)

Sursa: FMI (2010a, p. 32).

Prin urmare, anul 2009 a marcat, în general, o evoluţie pozitivă a economiei Indiei. Înscrierea ratei inflaţiei pe o pantă ascendentă reprezintă, însă, un motiv de îngrijorare, atât pentru experţii din guvernul indian, cât şi pentru cei internaţionali.

Perspectivele economiei Indiei în 2010-2011

Potrivit estimărilor experţilor FMI, incluse în Raportul economic publicat la 21 aprilie a.c., **ritmul real de creştere a P.I.B.** al Indiei va fi, pe ansamblul anului 2010, de 8,8%, comparativ cu un ritm de 5,7% în 2008. În schimb, pentru 2011, se prognozează o uşoară încetinire a creşterii economice, până la nivelul de 8,4%, datorită retragerii treptate a stimulentelor guvernamentale şi a îndatorării excesive a guvernului.

Tabelul 1: Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Indiei, în perioada 2007-2011 (pe ani calendaristici)

INDICATORI	2007	2008	2009	2010 estimări	2011 previziuni
Ritm de creştere a P.I.B. (creşteri procentuale anuale, în termeni reali)	9,4	7,3	5,7	8,8	8,4
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele armonizat al preţurilor de consum, medii anuale)	6,4	8,3	10,9	13,2	5,5
Sold bugetar (în % din P.I.B.) *	-4,4	-7,3	-10,3	-9,3	-8,2
Soldul balanţei contului curent (în % din P.I.B.)	-1,0	-2,2	-2,1	-2,2	-2,0
Volumul exporturilor de bunuri şi servicii (modificări procentuale anuale) *	2,1	12,8	-5,2	10,1	11,6
Volumul importurilor de bunuri şi servicii (modificări procentuale anuale) *	6,9	17,9	-18,7	12,2	12,4
Curs mediu de schimb dolar / rupie, la sfârşitul perioadei	39,42	48,80	46,53	-	-

Sursa: FMI (2010a şi 2010b) şi * OCDE (2009).

Banca Asiatică de Dezvoltare prezintă principalii indicatori macroeconomici la nivelul Indiei pe ani fiscali (perioada aprilie-martie) şi având la bază următoarele presupoziţii: stimulentele monetare şi fiscale vor fi retrase gradual în următorii doi ani; oferta de produse agricole şi alimentare va creşte, datorită normalizării precipitaţiilor musonice; preţurile la ţiţei vor avea o medie de 80 dolari pe baril în 2010 şi 85 dolari în 2011; preţurile interne la combustibili vor fi revizuite „în sus"; economiile ţărilor industrializate se vor redresa uşor în 2010, ritmul lor de creştere accelerându-se în 2011; comerţul internaţional va înregistra ritmuri de creştere de 7-8% (sub nivelul de 9,5%, estimat de OMC) (**Tabelul 2**).

Tabelul 2: Evoluţia principalilor indicatori macroeconomici ai Indiei, în perioada 2007-2011 (anul fiscal = aprilie-martie)

INDICATORI	2007	2008	2009	2010 estimări	2011 previziuni
Ritm de creştere a P.I.B. (creşteri procentuale anuale, în termeni reali)	9,2	6,7	7,2	8,2	8,7
P.I.B./locuitor (creşteri procentuale anuale, în termeni reali)	7,7	5,2	5,7	6,8	7,2
Rata inflaţiei (măsurată prin indicele armonizat al preţurilor de consum)	4,8	8,3	3,6	5,0	5,5
Sold bugetar (în % din P.I.B.)	-4,0	-8,5	-9,7	-5,5	-4,0
Exporturile de mărfuri (creşteri procentuale anuale)	28,9	13,7	-15,0	16,0	12,0

INDICATORI	2007	2008	2009	2010 estimări	2011 previziuni
Importurile de mărfuri (creşteri procentuale anuale)	35,1	19,4	-17,0	20,0	18,0
Balanţa comercială (miliarde dolari)	-91,5	-118,7	-94,7	-120	-152,9
Balanţa contului curent (miliarde dolari)	-15,7	-28,7	-24,7	-22,0	-34,9
Balanţa contului curent (în % din P.I.B.)	-1,3	-2,5	-1,9	-1,5	-2,0
Rezervele valutare (miliarde dolari)	299,2	251,9	278,2	-	-

Sursa: Banca Asiatică de Dezvoltare (2010).

Potrivit opiniei experţilor Băncii Asiatice de Dezvoltare, accesul companiilor indiene la piaţa globală de capital va face posibilă implementarea planurilor lor de investiţii conturate înainte de criza mondială, însă suspendate pe perioada acesteia. La rândul său, guvernul are ca prioritate programele de dezvoltare a infrastructurii, învăţământul, sănătatea şi protecţia socială. Consumul urban este estimat la un nivel ridicat, deoarece teama pierderii masive a locurilor de muncă a dispărut odată cu relansarea economiei. Crearea de noi locuri de muncă şi creşterea salariilor sunt în derulare. Revigorarea indicelui Sensex influenţează pozitiv, la rândul său, comportamentul consumatorilor şi al investitorilor.

Din partea ofertei, industria prelucrătoare şi serviciile vor fi principalii determinanţi ai expansiunii economiei indiene. Experţii internaţionali prognozează creşterea cheltuielile pentru tehnologii avansate în ţările industrializate, ceea ce va impulsiona sectorul serviciilor high-tech din India şi alte economii emergente. Pe această bază, specialiştii Băncii Asiatice de Dezvoltare estimează ritmul de creştere a P.I.B. la 8,2% în 2010 şi 8,7% în 2011.

După recolta previzibilă bună în 2010, analiştii economici apreciază că rata inflaţiei va fi moderată în 2010-2011. Pentru 2010, specialiştii Departamentului de Meteorologie din India estimează că sezonul musonului din iunie-septembrie va fi unul normal, cu un volum al precipitaţiilor de 98% din media pe termen lung, cu o marjă de eroare de ± 5% (Sinha, Tiwari 2010). Totuşi, se aşteaptă o creştere a preţurilor interne la ţiţei, benzină, motorină, gaz destinat gospodăriilor şi kerosen, pe baza recomandărilor recente ale comitetului care reglementează preţurile la combustibili pe piaţa internă.[104] În acelaşi timp, retragerea măsurilor de stimulare a economiei din partea guvernului influenţează rata inflaţiei, în sensul creşterii acesteia.

Creşterea ratei inflaţiei a determinat tensiuni şi în rândul populaţiei. În aprilie a.c., în New Delhi, a fost organizată o amplă demonstraţie de principalul partid de opoziţie, Bharatiya Janata (Partidul Indian al Poporului), la care au participat 100.000 de persoane. Cauza protestului a fost creşterea preţului la alimente. Demonstranţii au cerut chiar demisia guvernului (Der Spiegel 2010).

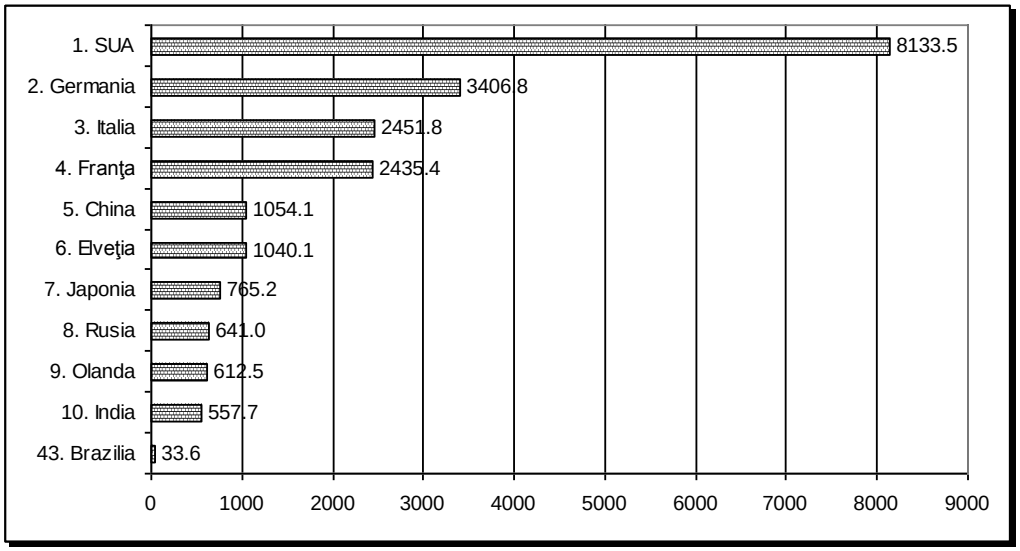
Pentru anul fiscal 2010, se estimează o rată a inflaţiei de 5%, iar pentru 2011, de 5,5%. Comparativ, pentru ansamblul anului calendaristic 2010, experţii FMI estimează o rată a inflaţiei mult mai ridicată, de peste 13%, aceasta urmând să scadă la 5,5% în 2011.

[104] Comitetul Parikh a recomandat recent dereglementarea completă a preţurilor la benzină şi motorină şi majorarea preţurilor la gazul destinat consumului populaţiei şi kerosen. Aceasta reprezintă, în opinia analiştilor, o reformă necesară de multă vreme, datorită costurilor de subvenţionare ridicate, suportate în parte de industria petrolieră. Totuşi, momentul ales pentru implementarea acestei reforme este nepotrivit, cu atât mai mult cu cât rata inflaţiei este în creştere, iar taxele la ţiţei, benzină şi motorină au fost majorate în februarie 2010.

Potrivit opiniei specialiştilor internaţionali, relansarea economiei globale va continua să stimuleze şi la nivelul Indiei exporturile şi investiţiile. Excedentul contului de capital a determinat Banca Centrală a Indiei să intervină pe piaţa valutară în 2009, pentru a modera presiunile de apreciere a cursului rupiei şi pentru a sprijini exportatorii. Totuşi, pe fondul creşterii ratei inflaţiei, experţii consideră că va fi dificil pentru Banca Centrală să intervină în continuare pe piaţa valutară. Mai mult decât atât, situându-se în primul val al economiilor care conduc redresarea economică globală, India va fi una din destinaţiile favorite ale fluxurilor de capital, ceea ce va exercita noi presiuni în sensul creşterii cursului de schimb şi ratelor dobânzilor.

Banca Centrală a Indiei a răspuns rapid şi eficient la criza globală. După ce între iulie 2008-aprilie 2009, au fost operate **reduceri succesive ale ratei dobânzii de referinţă**, de la 9% la 4,75%, în martie 2010, rata dobânzii de politică monetară a fost majorată la 5%, pe fondul relansării activităţii economice şi al creşterii ratei inflaţiei.

Graficul 5: Rezerva de aur a Indiei, comparativ cu principalele ţări deţinătoare de rezerve în aur şi Brazilia (în tone)

Sursa: Consiliul Mondial al Aurului (2010).

Potrivit informaţiilor Băncii Centrale a Indiei, rezervele sale valutare s-au cifrat la 280 miliarde dolari în aprilie 2010. Conform datelor Consiliului Mondial al Aurului, rezerva de aur a Indiei s-a situat la 557,7 tone în martie 2010, ocupând, astfel, poziţia a zecea în ierarhia ţărilor lumii în funcţie de volumul rezervelor de aur. Ponderea aurului în rezervele valutare totale ale Indiei a înregistrat un trend crescător, de la 3% în decembrie 2008, la 6,4% în decembrie 2009 şi 6,9% în martie 2010. Aceste evoluţii nu s-au datorat numai achiziţionării a 200 tone de aur de la FMI în noiembrie 2009, ci şi schimbărilor intervenite la nivelul volumului rezervelor în alte monede, fluctuaţiilor cursurilor de schimb şi evoluţiei preţului aurului. Comparativ cu celelalte ţări din grupul BRIC, rezerva de aur a Indiei reprezintă puţin peste jumătate din cea a Chinei, 87% din cea a Rusiei şi este de aproape 17 ori mai mare decât cea a Braziliei (**Graficul 5**).

Cu ocazia anunţării bugetului pentru anul fiscal 2009, guvernul şi-a asumat angajamentul de a reduce deficitul bugetar la 5,5% din P.I.B. în anul fiscal 2010 şi 4% din P.I.B. în 2011, niveluri care sunt cu mult sub cele estimate de experţii FMI (**Tabelul 1**). Recent, guvernul a anunţat intenţia de a diminua deficitul bugetar la 3% din P.I.B. până în 2013 (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 175).

Potrivit Strategiei fiscale prezentate la cea de-a 13-a reuniune a Comisiei pentru Finanţe din februarie 2010, s-a stabilit drept ţintă pentru deficitul bugetar nivelul de 2,4% din P.I.B. în anul fiscal 2013, iar pentru datoria publică, de 68% din P.I.B. până în 2014 (de la 82% din P.I.B. la sfârşitul anului fiscal 2009). Adoptarea unui nou cod fiscal pentru taxele directe şi aplicarea unei taxe naţionale pentru bunuri şi servicii de la 1 aprilie 2011 sunt considerate de experţi drept instrumente viabile pentru obiectivele guvernului legate de diminuarea deficitului bugetar şi a datoriei publice.

Relansarea activităţii economice facilitează şi îmbunătăţirea situaţiei fiscale. Pentru anul fiscal 2010, cheltuielile prevăzute pentru educaţie şi sănătate au fost majorate cu 16% şi, respectiv, 14%, comparativ cu nivelurile anului fiscal precedent. Schema de garantare pentru forţa de muncă din mediul rural continuă să fie prioritară şi în 2010, în acest scop fiind alocată suma de 9 miliarde dolari. Ministrul de finanţe a reiterat angajamentul guvernului de a rezolva problemele-cheie din domenii precum: incluziunea şi securitatea socială, construcţia de locuinţe în mediul rural şi urban, protecţia femeilor şi a copiilor, întreprinderile mici şi mijlocii. Astfel, se urmăreşte ca beneficiile creşterii economice să fie distribuite echitabil în rândul întregii populaţii.

Stimulentele fiscale au început să fie treptat retrase. O serie de taxe şi accize au fost majorate la nivelul anterior reducerilor. Pentru 2009 şi 2010, se are în vedere diminuarea participaţiilor statului în companiile de stat, listate la bursă. Totuşi, statul nu intenţionează să cedeze poziţia de control, dată de deţinerea pachetelor majoritare de acţiuni. În 2009, au fost vândute acţiuni în valoare de 7 miliarde dolari, iar pentru 2010 se au în vedere pachete de acţiuni în valoare de peste 8 miliarde dolari (Banca Asiatică de Dezvoltare 2010, p. 176).

Departamentul pentru Comerţ Exterior al Indiei a publicat recent documentul-cadru pentru perioada aprilie 2010-martie 2011, care prezintă viziunea, misiunea şi obiectivele guvernului în sfera comerţului pe termen mediu şi lung. Potrivit acestui document, ţinta guvernului este ca India să îşi dubleze nivelul actual al exporturilor de bunuri şi servicii până în 2014. Până în 2020, se are în vedere dublarea ponderii Indiei în comerţul internaţional, prin măsuri adecvate de sprijin din partea guvernului. La nivelul anului 2009, ponderea Indiei în exporturile mondiale de bunuri a fost de 1,2%, iar în importuri de 1,9% (locul 22 în ierarhia exportatorilor mondiali şi 15 în ierarhia importatorilor mondiali, incluzând şi comerţul intra-UE). Cota sa în exporturile mondiale de servicii a fost de 2,6%, iar în importuri de 2,4% (locul 12, identic la export şi la import). Ponderea Indiei în totalul fluxurilor (export+import, bunuri şi servicii) a fost la nivelul anului 2009 de 1,8% (OMC 2010).

După reducerea fluxurilor de export şi import ale Indiei de 15% şi, respectiv 17% în anul fiscal 2009, comparativ cu 2008, experţii Băncii Asiatice de Dezvoltare estimează pentru 2010 ritmuri de creştere a acestor fluxuri de 16% şi, respectiv, 20%, iar pentru 2011, de 12% şi, respectiv 18%. Acestea continuă să fie sub nivelurile înregistrate înainte de criza mondială. Aceste evoluţii determină fluxuri de export în 2010 similare cu cele din 2008, iar în 2011, fluxuri de export de peste 200 miliarde dolari – ţinta stabilită de guvern.

La 1 ianuarie 2010 a devenit funcţională zona de liber schimb ASEAN-India,[105] în acelaşi timp cu alte trei zone de liber schimb: ASEAN-China, ASEAN-Coreea de Sud şi ASEAN-Australia-Noua Zeelandă. ASEAN-India, similar altor două zone de liber schimb (ASEAN-Coreea de Sud şi ASEAN-Australia-Noua Zeelandă) este imperfectă,

[105] Asociaţia Naţiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) include: Brunei Darussalam, Cambodgia, Filipine, Indonezia, Laos, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailanda, Vietnam.

deoarece liberalizarea schimburilor nu este deplină. În plus, anumite state membre ale ASEAN beneficiază de o perioadă de tranziţie de cinci ani până la implementarea deplină a acordurilor. Acordul semnat de ţările ASEAN şi India în august 2009 implică numai comerţul cu bunuri, în timp ce toate celelalte au în vedere şi schimburile comerciale cu servicii. Cu toate acestea, experţii internaţionali apreciază că schimburile regionale vor fi impulsionate prin încheierea acestor acorduri.

Potrivit datelor Băncii Asiatice de Dezvoltare, deficitul de cont curent nu va depăşi 2% din P.I.B. în 2010-2011, datorită creşterii excedentului balanţei serviciilor şi a sporirii transferurilor indienilor de peste hotare. Experţii FMI estimează soldul balanţei contului curent la 2,2% din P.I.B. în 2010 şi 2% din P.I.B. în 2011.

Din informaţiile prezentate anterior, rezultă că *guvernul indian se află într-o situaţie decizională dificilă. Retragerea stimulentelor fiscale într-un ritm prea lent poate conduce la accelerarea ratei inflaţiei şi poate forţa autorităţile indiene să majoreze ratele dobânzii de politică monetară peste nivelul normal. Majorarea ratei inflaţiei poate, la rândul său, să accentueze tensiunile existente în rândul populaţiei, care deja şi-a manifestat nemulţumirea faţă de politica guvernului. Pe de altă parte, retragerea prea rapidă a stimulentelor poate conduce la încetinirea relansării economiei.*

În aceste condiţii, se impune elaborarea şi implementarea unui plan cuprinzător, care să stimuleze oferta internă de produse alimentare. Acesta nu poate fi limitat la măsuri de creştere a productivităţii agricole, ci trebuie să ia în calcul şi preţurile, distribuţia, comerţul, subvenţiile, infrastructura şi cercetarea-dezvoltarea.

Mai mult decât atât, creşterea economică susţinută necesită o infrastructură solidă. Aceasta este o provocare majoră, mai ales într-o perioadă în care se are în vedere consolidarea fiscală. Parteneriatul public-privat poate fi o soluţie, însă numai în prezenţa unui control riguros al corupţiei, după cum indică şi experienţa unor ţări din Uniunea Europeană.

Bibliografie

- Asian Development Bank (2010), *Asian Development Outlook 2010: Macroeconomic Management Beyond the Crisis*, Mandaluyong City, Philippines.
- International Monetary Fund (IMF) (2010a), *Global Financial Stability Report, Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System*, World Economic and Financial Surveys, Washington D.C.
- International Monetary Fund (IMF) (2010b), *World Economic Outlook, Rebalancing Growth*, World Economic and Financial Surveys, Washington D.C.
- Ministry of Finance, *Direct Taxes Code Bill 2009*.
- Ministry of Labour and Employment (2010), Labour Bureau, *Report on Effect of Economic Slowdown on Employment in India*, October-December 2009, Chandigarh, February 2010.
- OECD (2009), *OECD Economic Outlook*, Volume 2009/2, No. 86, November 2009, Paris.
- Reserve Bank of India (2010), *Reserve Bank of India Bulletin*, April 2010, Volume LXIV, No. 4.
- Sinha, A., Tiwari, R. (2010), *First Prediction Today: There Will Be A Normal Monsoon This Year*, Indian Express, 23.04.2010.
- Der Spiegel (2010), *Massenprotest gegen hohe Lebensmittelpreise*, 21.04.2010.
- UNCTAD (2010), *Global and Regional FDI Trends in 2009*, Global Investment Trends Monitor No. 2, 19.01.2010, Geneva.
- World Economic Forum (2009), *The Global Competitiveness Report 2009-2010*, Geneva.
- World Gold Council (2010), *World Official Gold Holdings*, March 2010.
- World Trade Organization (WTO) (2010), *Trade to Expand by 9.5% in 2010 After a Dismal 2009*, WTO reports, Press / 598, 26.03.2010, Geneva.
- World Trade Organization (WTO) (2009), *International Trade Statistics*, Geneva.
- http://www.bloomberg.com, http://www.fxstreet.com.

4.2.4. CHINA

Dr. Sarmiza PENCEA

Anul 2009 a fost pentru toate ţările lumii anul luptei împotriva crizei economice globale. Spre deosebire de majoritatea celorlalte ţări, după 30 de ani de creştere economică accelerată, dezvoltare şi progres, China a putut întâmpina criza dintr-o poziţie extrem de favorabilă, dispunând de resurse suficiente pentru a o putea contracara. Ea a putut aborda criza globală ca pe o extraordinară ocazie de a valorifica oportunităţi conjuncturale externe, de a opera restructurări, de a restabili echilibre şi, mai ales, de a se repoziţiona în economia globală, reuşind să iasă întărită dintr-un an de criză severă, care pentru alte economii s-a dovedit devastator.

Performanţa de a fi continuat creşterea şi după ce criza a lovit din plin economia sa puternic dependentă de export, depăşind în numai câteva luni efectele cele mai dure generate de prăbuşirea cererii externe, se datorează deciziilor de politică economică anti-criză adoptate cu promptitudine şi fermitate de către guvernul central, în cadrul cărora *pachetul de 586 mld.USD pentru investiţii şi stimulare fiscală a constituit piesa intervenţionistă principală.* Acestuia i s-au adăugat politici orizontale de stimulare a exportului, de încurajare a cererii interne şi de valorificare a oportunităţilor apărute la extern, dar şi politici verticale, adaptate specificului câtorva domenii selectate pe criteriul importanţei lor vitale pentru continuarea creşterii, ocuparea forţei de muncă şi asigurarea progresului în perspectivă. În completare, s-au demarat politici sociale vizând extinderea sistemului de pensii, îmbunătăţirea accesului la servicii medicale şi de educaţie, ameliorarea calităţii serviciilor publice.

I. Contracararea efectelor crizei globale

I.1. Pachetul anti-criză de investiţii şi stimulare fiscală

Răspunsul Chinei la criza globală a fost formulat prompt şi aplicat fără ezitare. Încă din noiembrie 2008, guvernul chinez a anunţat un program de investiţii şi stimulare fiscală în valoare de 4 000 mld. yuani (cca. 586 mld.USD) echivalând cu 14% din P.I.B. 2008, ce urma să fie aplicat pe o durată de doi ani cu scopul de a susţine continuarea creşterii economice. Acest program guvernamental a vizat cu prioritate investiţia în infrastructuri deoarece aceasta putea sprijini accelerarea creşterii economice, evitarea exploziei şomajului şi a riscului revoltelor sociale, fără a agrava problema deja destul de acută în China a supracapacităţilor de producţie. Ca atare, circa două treimi din suma totală a programului urma a se îndrepta către dezvoltarea infrastructurilor pentru energie şi transport (38%), reconstrucţia după cutremur a regiunii Sichuan (25%) şi dezvoltarea infrastructurii rurale (9%). Sectoarele dezvoltării durabile urmau să reprezinte o a doua destinaţie importantă a investiţiilor, fapt reflectat în orientarea a circa 14% din pachetul investiţional către protecţia mediului şi conservarea resurselor naturale (5%) şi către inovare tehnologică (9%). În fine, în al treilea rând, o parte a disponibilului urma să se adreseze unor probleme sociale precum asigurarea de locuinţe accesibile pentru populaţia cu venituri mai modeste (10%) şi dezvoltarea sectoarelor de sănătate şi

educaţie (4%). [106] Potrivit unor estimări avizate, prin aplicarea acestui pachet intervenţionist se puteau adăuga 1-2 procente la creşterea P.I.B. în 2009.[107]

Principala sursă de finanţare a pachetului anti-criză o constituie guvernul central, care s-a angajat să asigure cca. 263 mld.USD (45% din total) sub formă de granturi directe şi subvenţionare a dobânzii. O a doua mare sursă o constituie creditul bancar, administraţiile locale propunând şi ele propriile lor pachete de stimulare, finanţate prin credite de la băncile comerciale. Totodată, sume importante urmau a fi investite şi de către firmele de stat şi de către sectorul privat. Astfel, se estima, de pildă, că influxul financiar asigurat de guvern va antrena investiţii private adiţionale de încă 59 mld.USD[108].

Pentru a sprijini politica fiscală expansionistă a guvernului, în anul 2009, People Bank of China a adoptat şi ea o politică monetară puternic expansionistă. În prima jumătate a anului creditele bancare au crescut foarte rapid, cu 7,3 tril. yuani (cca. 1,1 tril.USD), iar masa monetară (M2) [109] a crescut cu 28,5%, [110] relaxarea monetară combinată cu programul de stimulare fiscală antrenând creşterea investiţiilor în fonduri fixe, crearea de locuri de muncă şi majorarea producţiei. La finalul anului 2009, creditarea economiei atinsese aproape dublul nivelului din anul precedent, însumând circa 9,0 tril.yuani (1,4 tril.USD).

I.2. Măsuri de încurajare a exportului şi a consumului intern

Pe lângă punerea în operă a pachetului de investiţii şi stimulare fiscală promovat de guvern, administraţiile centrală şi locale au intervenit semnificativ pentru revitalizarea activităţii de export, profund afectată de criză. S-a revenit la reducerile de TVA eliminate în anul 2007 şi, în general, s-a regândit modul de aplicare al taxei pe valoarea adăugată astfel încât, prin punerea în practică a noilor reglementări, o povară fiscală de circa 17,6 mld. USD să poată fi ridicată de pe umerii producătorilor şi exportatorilor chinezi.

De asemenea, au fost relaxate restricţiile existente în privinţa comerţului de prelucrare şi s-a îngheţat cursul yuanului, în pofida protestelor partenerilor străini şi a presiunilor ca acesta să fie substanţial apreciat.

Reducerea dobânzilor şi larga disponibilitate a creditelor, precum şi subvenţiile pentru exportatori au făcut şi ele parte din arsenalul intervenţionist favorabil exporturilor. Astfel, de pildă, în oraşul Wuxi, cunoscut şi ca "micul Shanghai", administraţia locală oferea fiecărei firme care în ultimele trei luni din 2009 reuşea să-şi majoreze exportul, sume de până la 146 000USD.

Pe de altă parte, guvernul chinez a elaborat încă din decembrie 2008 un set de măsuri pentru ***"stimularea circulaţiei mărfurilor şi creşterea consumului"***. Pe baza lui, în februarie 2009 s-a lansat la nivel naţional programul "Electrocasnice pentru mediul rural" menit să stimuleze, prin acordarea unei subvenţii de 13% din partea administraţiilor locale, achiziţia unei largi game de bunuri de consum produse în industria chineză: televizoare, frigidere, maşini de spălat, aparate de aer condiţionat,

[106] National Development and Reform Commission, March 2009, www.ndrc.gov.cn
[107] Yu Yongding- China's Reaction to the Global Economic Crisis, RIETI Report No.112/25.11.2009, Research Institute of Economy Trade and Industry, Japan, www.rieti.go.jp
[108] Chiu, Lisa – Explanation of China's $586 Stimulus Package, About com., The New York Times Company, February 2009
[109] Yu Yongding- China's Reaction to the Global Economic Crisis, RIETI Report No.112/25.11.2009, Research Institute of Economy Trade and Industry, Japan, www.rieti.go.jp
[110] European Commission-European Economic Forecast, Autumn 2009, Brussels, nov.2009

aparate pentru încălzirea apei, calculatoare, telefoane mobile şi chiar motociclete.[111] Complementar, guvernul are în vedere dezvoltarea reţelelor logistice rurale şi a reţelelor de distribuţie a mărfurilor cu amănuntul, foarte precare în mediul sătesc.

Dacă rezervele valutare uriaşe de care dispune China pun această ţară, chiar şi în condiţiile crizei, într-o situaţie confortabilă în privinţa capacităţii de susţinere a investiţiilor, riscul fiind mai degrabă cel al risipei decât cel al lipsei de fonduri, în ceea ce priveşte obiectivul creşterii consumului intern există numeroase dificultăţi.

În China populaţia manifestă o puternică înclinaţie pentru economisire, care îşi are izvorul în educaţia milenară confucianistă, dar care este accentuată şi de insuficienţa unor servicii publice (sănătate, educaţie), a unui sistem acoperitor de pensii şi a aproape oricăror forme de protecţie socială. De aceea, în loc să crească odată cu dezvoltarea economică, consumul intern chinez a manifestat mai degrabă o tendinţă de diminuare a ponderii pe care o reprezintă în P.I.B., ajungând la unul dintre cele mai scăzute niveluri din lume, 37% (faţă de 70% în SUA, aflate la cealaltă extremă).

Câtă vreme creşterea economică necesară asigurării locurilor de muncă şi liniştii sociale a fost asigurată prin exportul masiv către Occident, majorarea consumului intern nu apărea ca o chestiune presantă, deşi era considerată de dorit. Odată cu pierderea exportului ca motor al creşterii, însă, stimularea consumului intern a devenit imperativă. Ea poate fi asigurată atât prin creşterea veniturilor populaţiei, cât şi pe alte căi, dar oricum, întâmpină numeroase piedici[112]:

- ⇨ Faţă de creşterea salariilor, administraţiile locale şi provinciale manifestă o opoziţie mută dar fermă, întrucât aceasta afectează competitivitatea locală în confruntările concurenţiale cu alte provincii sau chiar cu unele ţări învecinate (Vietnam, India), pentru atragerea de investiţii;
- ⇨ Guvernul ar putea creşte veniturile populaţiei prin ridicarea ratei dobânzii la depozite, dar întâmpină opoziţia firmelor faţă de orice creştere a plăţilor pe care acestea le-ar avea de făcut în contul împrumuturilor bancare luate;
- ⇨ Aprecierea yuanului ar putea duce la creşterea puterii de cumpărare interne pentru mărfurile de import, dar nu e agreată pentru că afectează competitivitatea exporturilor;
- ⇨ Reducerea impozitului pe venitul individual nu ar fi acceptată de către companiile puternice, dacă ar fi însoţită de o creştere a impozitării corporaţiilor;
- ⇨ Acordarea de subvenţii la achiziţionarea unor bunuri ar putea constitui un stimulent, dar uneori nu suficient de puternic pentru a determina decizia consumatorului de a cheltui sume importante cumpărând diverse bunuri, atunci când acesta nu are asigurată asistenţa medicală, şcolarizarea copiilor, sau pensia la bătrâneţe.
- ⇨ Guvernul încearcă să asigure aceste nevoi prin diverse formule, cea mai recentă fiind adoptarea unei noi legi a muncii, prin care patronii sunt obligaţi să asigure pentru muncitori pensii, protecţie socială şi alte beneficii. Din păcate, însă, mulţi întreprinzători nu vor respecta această lege, iar urmărirea aplicării ei este practic imposibilă.
- ⇨ În fine, pe de altă parte, statul poate investi el însuşi în şcoli publice, asistenţă medicală şi ajutoare de şomaj, astfel încât oamenii să nu mai fie

[111] China Market Intelligence 2009, the Newsletter of the US-China Business Council (USCBC), www.uschina.org/benefits.html

[112] John Chan - Chinese Economists Warn of the "biggest adjustment" in 30 years, World Socialist Web Site, 12.09.2009, www.wsws.org

nevoiţi să economisească şi să poată începe să consume mai mult. Şi în privinţa unor astfel de investiţii se manifestă, însă, o anumită opoziţie din partea autorităţilor locale, care preferă să cheltuiască banii de care dispun pentru infrastructuri, pentru că astfel de investiţii se reflectă mai rapid în creşterea P.I.B. şi, în plus, creează oportunităţi pentru corupţie.

I.3. Valorificarea oportunităţilor externe

Pentru vestul încărcat de datorii, criza este un indiscutabil dezastru, care forţează economiile să facă angajamente financiare ce le vor împovăra pentru ani, sau poate chiar pentru generaţii. Însă pentru o ţară cu mari rezerve de lichidităţi precum China, criza globală se profilează tot mai clar drept o oportunitate majoră, cu beneficii care vor dura decenii[113].

Potrivit declaraţiilor liderilor săi, dar şi prin acţiunile pe care le întreprinde, **China chiar tratează criza globală drept o colosală oportunitate de a se repoziţiona în economia mondială, de a accelera propria restructurare economică, adoptarea de noi tehnologii şi asigurarea pe termen lung a resurselor de care are nevoie.** Această atitudine activă, chiar ofensivă, în faţa crizei se reflectă în numeroasele măsuri de politică industrială prin care sunt valorificate noile condiţii economice şi este susţinută ajustarea şi revitalizarea unor industrii cheie, ca şi în acţiunile întreprinse de China şi de companiile chinezeşti pe plan extern. Astfel, pe plan extern, după declanşarea crizei:

A. China a urmărit să valorifice conjunctura preţurilor scăzute de pe pieţele internaţionale ale materiilor prime prin promovarea unei politici de cumpărare şi stocare de resurse, în perspectiva depăşirii crizei. Ea a cumpărat petrol, minereuri, metale şi chiar cărbune, deşi este cel mai mare producător mondial al acestui produs. Ce justifică această atitudine? Preţul scăzut uneori sub costurile de producţie din China (cărbune), preţul redus, discounturile acordate de producătorii rămaşi fără clienţi, plus calitatea superioară (minereul de fier din Australia sau Brazilia, cu un conţinut mai bogat decât cel chinezesc) şi poate chiar posibilitatea de **asigurare împotriva riscului valutar, prin conservarea valorii banilor cu risc de devalorizare (USD) în mărfuri uşor vandabile (cupru).**

Într-o perioadă în care cele mai multe ţări, şi corporaţiile lor, au fost nevoite să-şi reducă cheltuielile şi să facă economii, China şi companiile chinezeşti au dispus de bani lichizi pentru **crearea unor furnizori captivi**, asigurându-şi astfel o extraordinară poziţie competitivă pentru mai târziu. Astfel, spre exemplu, China Development Bank a acordat un împrumut de 10 mld. USD companiei braziliene Petrobras, în contul căruia aceasta va livra Chinei pe termen lung produse petroliere. Dar şi o mare companie chineză, China National Petroleum, a acordat împrumuturi importante Rusiei (25 mld.USD) şi Venezuelei (4 mld.USD) contra angajamentului acestora de a-i livra petrol pe termen lung.

B. China şi companiile chinezeşti au urmărit să valorifice prin achiziţii momentul preţurilor scăzute la diverse active, pe fondul reducerii valorii de piaţă a firmelor. Ea şi-a manifestat interesul de a cumpăra de pe piaţa internaţională participaţii în capitalul social al unor firme profitabile sau chiar să preia integral companii străine, în special din industria extractivă, din industrii care pot asigura accesul la tehnologii de vârf, sau care deţin mărci de renume. Astfel, spre exemplu, în domeniul industriei

[113] Keith Fitz-Gerald – China Pursues Worldwide Opportunities Caused by the Global Financial Crisis, 2.05.2009

extractive, **Chinalco,** firmă de stat gigant din industria oţelului, a preluat contra sumei de 19,5 mld USD, o participaţie în **Rio Tinto**, Australia, numărul doi mondial în minerit; **China Minmetals Corp.** a preluat firma australiană **Oz Minerals Ltd.** (1,2 mld.USD), iar **China Petroleum and Chemical Corp.** a preluat firma helveto-canadiană **Addax Petroleum (**7,2 mld.USD). În materie de preluări prin care se urmăreşte accesul la tehnologii de vârf şi nume de marcă, avem exemplul firmei americane de componente auto **Delphi Corp**., divizia de sisteme de frânare şi suspensii, preluată de un grup de investitori chinezi condus de firma **Shougang** (firmă de stat din industria oţelului), sau al firmei australiene **Drivetrain Systems International**, producător de transmisii automate pentru autovehicule, preluată de **Geely Automobile Holdings Ltd.**

C. Companiile chinezeşti au urmărit valorificarea conjuncturii create de incapacitatea firmelor vestice de a-şi menţine, în condiţiile crizei, poziţiile de piaţă, încercând o expansiune agresivă în scopul adjudecării acestor poziţii. O confirmare în acest sens ne-o furnizează un sondaj în rândul firmelor chinezeşti efectuat în 2009 de China Council for the Promotion of International Trade, din care reiese că, deşi 85% dintre firmele intervievate erau afectate criza globală, nu mai puţin de 40% dintre ele plănuiau să se extindă prin investiţii în străinătate, în următoarele 24 de luni. Aceste planuri fac parte din strategia pe termen lung a firmelor respective, menită să le ajute să-şi mărească marjele de profit şi să-şi consolideze imaginile de marcă pe piaţa mondială. De altfel, şi în cercurile elitei academice implicate în elaborarea strategiilor guvernamentale începe să se vehiculeze ideea susţinerii apariţiei multinaţionalelor chinezeşti.

D. China a încercat să valorifice cât mai bine momentul extinderii şomajului „gulerelor albe" în Occident, pentru aducerea de experţi în domenii de vârf, care să lucreze în beneficiul economiei sale (experţi în managementul crizelor, finanţe, burse, cercetare-dezvoltare, inginerie). Astfel, de pildă, cercurile financiare din Shanghai au organizat în anul 2009 misiuni de recrutare de experţi în macroeconomie, managementul crizelor, operaţiuni financiare şi de bursă, la New York, Chicago şi Londra. Pe de altă parte, la Beijing un mare număr de străini au participat la târgurile de joburi, pe ansamblu, anul 2009 fiind un an record sub aspectul numărului de profesionişti străini interesaţi de angajarea în China. De altfel, se pare că liderii chinezi chiar au în vedere o politică pe termen lung prin care să încurajeze un fenomen *brain-drain* către China.

I.4. Politici de restructurare şi revitalizare specifice pe industrii

Criza a fost lăsată în mod deliberat să asaneze economia privată, în sensul acceptării falimentelor firmelor mai precare (unde nu s-a intervenit direct, ci doar cu programe sociale şi cu investiţii vizând crearea a noi locuri de muncă), în paralel cu susţinerea consolidării prin fuziuni şi achiziţii a firmelor cu potenţial mai bun de eficientizare. În sprijinul acestora din urmă există şi programe de încurajare a cercetării-dezvoltării, a modernizării tehnologice şi de dezvoltare a pieţei interne.

Pe de altă parte, **marile companii de stat şi unele sectoare industriale considerate foarte importante pentru economie au fost susţinute prin diferite programe guvernamentale specifice**, anunţate în primele luni din 2009. Ele au vizat subvenţionarea consumatorilor din zonele rurale la achiziţionarea anumitor bunuri industriale de folosinţă îndelungată (se practică o subvenţie de 13% la achiziţiile de

televizoare, frigidere, calculatoare, motociclete, instalaţii de aer condiţionat),[114] dar şi acordarea de alocaţii fermierilor, pentru modernizarea vehiculelor pe trei roţi şi a camioanelor de capacitate mică de care dispun, sau pentru cumpărarea altora noi. De asemenea, industriile selectate în cadrul acestor programe de politică industrială beneficiază de fonduri speciale pentru modernizare tehnologică, pentru cercetare-dezvoltare-inovare, creşterea calităţii mărfurilor şi crearea de branduri[115].

Mai concret, pentru aplicarea unor măsuri de politică industrială specifice au fost selectate 10 sectoare, respectiv: industria auto, siderurgia, industria navală, industria de maşini şi echipamente, petrochimia, industria electronică şi IT, metalurgia neferoasă, industria textilă, industria bunurilor de consum (care înglobează şi echipamentele electrocasnice) şi logistica. Astfel:

În sectorul auto s-a urmărit reducerea capacităţilor excedentare, inclusiv consolidarea prin fuziuni. Guvernul încurajează reducerea numărului de producători de la 14, la maximum 10, precum şi preluarea unor companii străine din industria de componente, care ar putea accelera prin aportul lor tehnologic şi managerial avansul pe scara tehnologică şi un salt semnificativ al competitivităţii. Totodată, este încurajată activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare. În acest sens, pentru promovarea noilor tehnologii de propulsie a vehiculelor bazate pe energii regenerabile şi nepoluante, s-a alocat un fond de 10 mil. yuani (cca. 1,5 mil USD) şi există deschidere pentru începerea producţiei de serie a unor autovehicule electrice. De asemenea, companiile auto sunt sprijinite la export prin reducerea fiscalităţii, acces la credite şi un curs valutar stabil, iar la intern prin subvenţii la consumator vizând încurajarea vânzărilor.

Succesul acestor măsuri de încurajare a vânzărilor interne este absolut remarcabil dacă avem în vedere faptul că, după un an 2008 în care piaţa auto chineză a avut cel mai slab palmares din ultimul deceniu, în 2009 situaţia s-a inversat şi în China s-au vândut 13,6 mil. unităţi, cu 45% mai mult decât în anul anterior, volum de vânzări care a plasat această piaţă pentru prima dată pe primul loc în lume, înaintea celei a Statelor Unite, aflată în regres. Deşi previzibilă, această evoluţie nu era aşteptată înainte de 2020.

În industria navală, China îşi reafirmă scopul de a deveni cel mai mare constructor al lumii anunţând punerea în operă a unui plan major de stimulare a dezvoltării domeniului. Într-un raport al Ministerului Industriei şi Tehnologiei Informaţiei se relevă intenţia de extindere a capacităţilor de producţie cu circa 75%, între 2009 şi 2011. Prin crearea a trei noi mari centre pentru construcţia navală, se speră că se va atinge scopul de a majora cota Chinei pe piaţa internaţională de profil, de la 29,5%, cât este în prezent, la 35% în 2011, ceea ce ar asigura preluarea de către China a poziţiei de lider în producţia mondială de nave, deţinută de multi ani încoace de către Coreea de Sud. Totodată, şantierele navale deja existente beneficiază de credite pentru modernizare şi de sprijin pentru sporirea vânzărilor sub forma subvenţiilor la consumator şi a altor măsuri pentru încurajarea înlocuirii navelor vechi.[116]

Industria petrochimică beneficiază pentru perioada 2009-2010 de investiţii guvernamentale pentru modernizare în valoare totală de de 15 mld.USD, precum şi de un fond de dezvoltare de 58,5 mld.USD, din care vor fi construite încă 20 de mari unităţi. Totodată, sectorul beneficiază de sprijin pentru achiziţii internaţionale şi pentru încheierea de acorduri privind asigurarea aprovizionării cu materie primă pe termen

[114] Ren Ke – Special Report:Global Financial Crisis; Financial Crisis Forces IT Makers towards China's Countryside, 27.01.2009, www.chinaview
[115] Xinhua News Agency- Beijing China Unveils Support Package for Auto, Steel Industries, ian.2009
[116] China Daily, 9 April, 2010

lung. Este, în acelaşi timp, principalul beneficiar al politicii de cumpărare şi stocare a petrolului, promovată de guvern pe fondul crizei.

Industria siderurgică a fost cea mai afectată de criză, prăbuşirea cererii externe pentru oţel fiind responsabilă pentru scăderea cu peste 53% a producţiei, dar, dacă se ia în calcul şi prăbuşirea cererii externe pentru industriile din avalul siderurgiei, impactul total resimţit de această industrie în ceea ce priveşte scăderea producţiei poate fi chiar de 60-70%. [117] Măsurile concepute pentru industria oţelului prevăd eliminarea capacităţilor productive uzate moral în paralel cu investiţii în unităţi noi, restructurarea şi modernizarea capacităţilor existente, diversificarea pieţelor externe, susţinerea industriilor din aval (auto, navală, construcţii de locuinţe şi infrastructuri, etc.), precum şi sprijin pentru achiziţii de active la intern şi extern.

Industria electronică şi IT beneficiază de investiţii publice substanţiale în perioada 2009-2011 (87,7mld.USD) pentru promovarea serviciilor de telecomunicaţii din generaţia a treia, a televiziunii digitale şi a următoarei generaţii a Internetului.

Industria textilă şi industriile bunurilor de consum sunt susţinute prin reducerea taxelor, sprijin financiar şi acces la credite, programe de modernizare tehnologică, raţionalizare a consumurilor de energie şi protecţia mediului.

II. Rezultate macroeconomice ale măsurilor anti-criză

II.1. Creşterea economică

Ca rezultat al politicii fiscale şi monetare expansioniste, precum şi ca urmare a aplicării celorlalte politici anti-criză, economia chineză a crescut cu 8,7% în 2009, depăşind atât obiectivul de 8% anunţat de guvern la începutul anului, cât şi rata creşterii economice realizată de majoritatea celorlalte ţări. [118] Valoarea adăugată de sectorul primar a crescut cu 4,2% comparativ cu anul precedent şi reprezintă 10,6% din P.I.B.. Valoarea adăugată de sectoarele secundar şi terţiar a crescut cu 9,5% şi, respectiv, 8,9%, acestea contribuind, în consecinţă, cu 46,8% şi, respectiv, 42,6% la crearea P.I.B. 2009.[119] Creşterea economică accelerată a acestei ţări în ultimii 30 de ani a propulsat-o pe locul doi după SUA în ierarhia marilor economii ale lumii potrivit evaluării P.I.B. la PPP şi este de aşteptat ca, destul de curând, ea să ocupe acelaşi loc şi în clasamentele stabilite după valoarea P.I.B. calculată pe baza cursului valutar de piaţă.[120]

II.2. Inflaţia

Nivelul general al preţurilor de consum în China a coborât în 2009 cu 0,7% comparativ cu anul precedent. Preţurile alimentelor au crescut în medie cu 0,7%, cel mai mult în cazul produselor vegetale şi fructelor proaspete, în timp ce preţurile pentru îmbrăcăminte au scăzut cu 2,0% . În cazul serviciilor, s-au înregistrat creşteri ale preţurilor serviciilor medicale şi scăderi ale celor pentru transport, telecomunicaţii, servicii educaţionale, culturale şi de recreere. Faţă de anii anteriori, rata inflaţiei a atins

[117] Yu Yongding- China's Reaction to the Global Economic Crisis, RIETI Report No.112/25.11.2009, Research Institute of Economy Trade and Industry, Japan, www.rieti.go.jp

[118] CIA World Factbook, April 2010. Singurele economii care au avut în 2009 o creştere estimată superioară celei a Chinei au fost Qatar (9,5%) şi Azerbaijan (9,3%); numeroase economii au avut creştere negativă.

[119] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010

[120] OECD Economic Surveys: China, OECD 2010

în 2009 un punct de minim, după ce înregistrase un vârf în anul anterior (1,8% în 2005; 1,5% în 2006; 4,8% în 2007; 5,9% în 2008; -0,7% în 2009).[121]

Deşi la cote încă mici, inflaţia constituie o preocupare de prim rang pentru guvernanţi, îngrijoraţi de volumul mare de lichidităţi de pe piaţă şi de escaladarea preţurilor la imobiliare. Din acest motiv, deşi continuă aplicarea pachetului de investiţii şi stimulare fiscală şi în 2010, ei au în vedere o creştere a cheltuielilor bugetare în acest an cu numai 11,4% - de două ori mai puţin decât în 2009 - şi limitarea creditării până la maximum 7,5 tril. yuani (aprox. 1 tril.USD). Pentru 2010 ţinta de inflaţie este de 3%, dar există prognoze pentru o inflaţie medie de 3,4%, cu momente de vârf de până la 4,4%.[122]

II.3. Situaţia şomajului şi angajărilor

La sfârşitul anului 2009, în China erau în activitate circa 780 de milioane de angajaţi, cu peste 5 milioane mai mulţi decât în 2008. Rata şomajului urban era tot atunci de 4,3%, cu numai 0,1% mai mult decât în anul precedent, dar ea nu evidenţiază şomajul masiv din rândul muncitorilor migranţi al căror număr ajunsese în trimestrul iV 2008, imediat după izbucnirea crizei, la peste 20 de milioane. În plus, se estimează că există în mod curent cel puţin 3 milioane de şomeri din rândul absolvenţilor cu studii superioare.[123]

Temându-se de tulburări sociale, guvernul a fost în mod special preocupat de asigurarea locurilor de muncă şi a luat o serie de măsuri pentru a împiedica creşterea şomajului, în mod special în rândul tinerilor absolvenţi de universităţi. În acest sens, s-au anunţat încă de la începutul anului 2009 măsuri cu privire la asigurarea angajării acestora, incluzând stimulente economice pentru firmele angajatoare, penalizări pentru firmele care fac concedieri, subvenţii şi asigurări sociale pentru absolvenţii dispuşi să lucreze în mediul rural, achitarea împrumuturilor contractate pentru studii în cazul celor dispuşi să lucreze în zone îndepărtate, sau pentru armată, etc[124].

II.4. Rezultate ale agriculturii

În China, suprafeţele cultivate cu grâu în anul 2009 au fost cu 2,2 mil. ha. mai mari, iar producţia, de circa 531 mil. t. a fost şi ea mai mare cu peste 2 mil.t., comparativ cu 2008. Au crescut suprafeţele cultivate şi recoltele de plante oleaginoase (+5%), tutun (+6,7%) şi ceai (+7,1%) şi au scăzut atât suprafeţele cultivate, cât şi recoltele de bumbac (-14,6%) şi sfeclă de zahăr (- 9,1%). Producţia de carne a crescut cu 5%, cea de porc cu 5,8%, de vită cu 3,6%, de oaie cu 2,4%. Producţia de lapte a scăzut uşor (-1,1%), iar cea de ouă a crescut (+1,4%). A crescut, de asemenea, producţia de produse acvatice (+4,6%), atât de cultură (+6,5%) cât şi, insignifiant, din pescuit (+0,1%). Pe de altă parte, s-a redus semnificativ producţia de cherestea (-14,4%).

[121] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010
[122] Shannon, Kerry – China Draws Plan to Reduce Risk While Continuing Economic Growth, Money Morning, 8 March, 2010
[123] Pierson, David – Educated and Fearing the Future in China, ASIA, 18 February, 2010
[124] Sarah Y Tong, Yhang Yang – China's Responses to the Economic Crisis, EAI Background Brief No.438, 11 March, 2009

În fine, foarte semnificativ, au fost instalate echipamente de irigaţii pe 1 471 mil. ha. Şi, adiţional, s-au asigurat încă 1 826 de mil. ha. cu sisteme de irigare care economisesc apa.[125]

II.5. Rezultate ale sectoarelor industriale

China dispune de unul dintre cele mai mari sectoare de prelucrare de pe glob, situându-se pe locul doi în lume, după SUA, din acest punct de vedere. Se estimează că ea realizează circa 15% din valoarea adăugată de sectorul de prelucrare la nivel global. [126]

În 2009, contribuţia industriei chineze la P.I.B. a sporit cu 8,3% faţă de anul precedent, ajungând la nivelul de 13 462,5 mld. yuani (aproximativ 1 971,5 mld. USD).[127] Diferitele categorii de firme şi-au sporit contribuţia la P.I.B. în măsură diferită: firmele de stat au creat cu 6,9% mai multă valoare adăugată comparativ cu 2008; firmele aflate în proprietate colectivă cu 10,2%, cele pe acţiuni cu 13,3%, iar cele cu capital străin, inclusiv cele provenind din Hong Kong, Taiwan şi Macao cu 6,2% mai multă valoare adăugată. Companiile cu capital integral privat şi-au sporit cel mai mult contribuţia la P.I.B., cu 18,7% faţă de anul anterior. Industria uşoară, în ansamblul său, a creat cu 9,7% mai multă valoare adăugată decât în anul precedent, iar industria grea, cu 11,5%.

Cele mai mari creşteri anuale ale producţiei industriale s-au înregistrat în industria de televizoare LCD (+84,2%), de autoturisme (+48,6%), de autovehicule (+48,2%), micro-computere (+33,3%) şi frigidere de uz casnic (+24,7%). Cele mai mari diminuări ale producţiei anuale au avut loc în industria de centrale telefonice cu program (-9,5%), industria zahărului rafinat (-8,9%) şi a ţiţeiului (-3,1%).

II.6. Investiţiile în fonduri fixe

Investiţiile finalizate în 2009 au însumat 22 484,6 mld. yuani (circa 3 293 mld. USD), cu 30,1% mai mult decât în anul precedent, ceea ce era previzibil având în vedere accentul pe investiţii al politicilor anti-criză aplicate de guvern. Investiţiile realizate în mediul urban au fost cu 30,5% mai mari, pe când cele din mediul rural au crescut cu doar 27,5%.

O analiză a investiţiilor pe regiuni pune în evidenţă o creştere mai importantă în vest (38,1%) şi centru (35,8%), în paralel cu creşteri ceva mai mici în nord-est (26,8%) şi est (23%), situaţie ce evidenţiază încercările de estompare a decalajului de dezvoltare dintre zonele estice şi vestice ale ţării, prin orientarea unui volum investiţional mai consistent către regiunile mai defavorizate din centru şi vest.

Investiţiile în fonduri fixe din mediul urban au crescut cu 49,9% în sectorul primar, cu 26,8% în sectorul secundar şi cu 33% în cel terţiar. Cele mai importante majorări ale investiţiilor în fonduri fixe s-au înregistrat în sănătate (58,5%%), construcţii în sfera energeticii (57,6%), producţia de maşini şi echipament electric (51,2%), leasing şi servicii de afaceri (50,4%), agricultură, silvicultură, zootehnie, pescuit (49,9%), cercetare ştiinţifică, servicii tehnice şi prospecţiuni geologice (48,5%),

[125] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010
[126] OECD Economic Surveys: China, OECD 2010, p.24
[127] Conform National Bureau of Statistics of China, cursul mediu 2009: 1USD = 6,8282 RMB

cultură, sport şi deconectare (47,4%).[128] Aceste niveluri confirmă preocuparea pentru dezvoltarea, modernizarea şi creşterea accesibilităţii sistemului de servicii de sănătate, ca parte atât a politicilor sociale, cât şi a acelora îndreptate spre creşterea consumului intern şi transformarea acestuia în viitorul motor al creşterii economiei chineze. De asemenea, ele confirmă orientarea spre o structură tot mai modernă a economiei chineze, în care rolul serviciilor este substanţial sporit, cercetarea proprie ia amploare şi ajunge să stea la baza progresului fiecărui domeniu, iar activităţile de timp liber capătă o pondere crescută.

În privinţa investiţiilor în reţele de infrastructuri, merită menţionate câteva dintre rezultatele anului 2009. Astfel, în materie de căi ferate s-au pus în funcţiune linii noi însumând 5 557 km., s-au dublat linii totalizând 4 129 km. şi s-au dat în exploatare 8 448 km. de linii electrificate. Totodată, s-au construit 121 030 km de autostrăzi noi, din care 4 391 km de şosele express. S-a majorat cu 1 490 000 km reţeaua de cabluri de fibră optică şi s-au adăugat noi capacităţi în centrale digitale pentru telefonia celulară, apte să deservească 275 800 000 de abonaţi.[129]

În fine, în domeniul construcţiilor imobiliare, s-au investit 3 623,2 mld. yuani (circa 530 mld USD), cu 16,1% mai mult decât în anul precedent. Construcţiile rezidenţiale au atras în 2009 cu 14,2% mai multe investiţii decât în 2008, iar pentru clădirile de birouri şi pentru cele destinate uzului industrial s-au utilizat sume cu 18,1% şi, respectiv, cu 24,4% mai mari.[130]

II.7. Comerţul interior

Vânzările în detaliu de bunuri de consum pe piaţa internă chineză au însumat 12 534,3 mld. yuani (circa 1 836 mld. USD) în 2009, cu 15,5% mai mult decât în anul anterior şi de 1,87 ori mai mult decât în 2005. Cele mai mari creşteri anuale ale vânzărilor s-au înregistrat la mobilă (+35,5%) autovehicule (+32,3%), medicamente (+21,7%), îmbrăcăminte (+20,8%), cosmetice (+16,9%), aur, argint şi bijuterii (+15,9%), bunuri electrocasnice şi echipament audio-video (+12,3%).[131] Pentru unele categorii de produse, precum televizoarele cu ecran plat, cererea internă chineză ar putea să fi crescut în 2009 chiar cu peste 90%.[132]

În China consumul privat nu a jucat niciodată un rol foarte important în susţinerea cererii interne datorită înclinaţiei mari pentru economisire a populaţiei, pe fondul culturii confucianiste, dar şi al insuficientei protecţii sociale, al subdezvoltării sistemelor de pensii şi al costului ridicat specific serviciilor de sănătate şi educaţie. Însă, pe măsură ce veniturile populaţiei cresc, aşa cum se întâmplă în ultimii ani, iar guvernul intervine pe de o parte cu măsuri de stimulare a consumului, iar, pe de altă parte, cu politici privind dezvoltarea serviciilor publice, a sistemelor de pensii şi de protecţie socială, este de aşteptat ca această piaţă să-şi releve tot mai mult potenţialul uriaş de care dispune, devenind cea mai mare piaţă a lumii.

[128] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010
[129] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010
[130] Idem
[131] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010
[132] OECD Economic Surveys: China, p. 39, OECD 2010

II.8. Comerţul exterior şi investiţiile străine

Pe fondul crizei economice globale şi al prăbuşirii pieţelor de export, valoarea totală a importurilor şi exporturilor Chinei a atins în anul 2009 numai 2 207,2 mld. USD, cu 13,9% mai puţin decât în 2008. Din acest total, exportul de bunuri a însumat 1 201,7 mld.USD, cu 16% sub nivelul anului anterior, iar importul a totalizat 1005,6 mld.USD, în scădere cu 11,2% comparativ cu 2008. Exporturile au fost mai mari decât importurile, dar excedentul comercial rezultat s-a micşorat cu 102 mld. USD comparativ cu anul precedent, până la 196,1 mld.USD.

Cele mai mari diminuări ale exportului s-au înregistrat în cazul firmelor de stat (-25,8%), dar au înregistrat scăderi considerabile ale valorii exportului şi companiile cu capital străin (-15%) şi cele axate pe comerţul de prelucrare (-13,1%). Exportul de produse de înaltă tehnologie a scăzut şi el cu 9,3%.

Principalele mărfuri chinezeşti de export în 2009 au fost, în ordinea descrescătoare a valorii exportate, următoarele[133]:

1. echipamente pentru procesarea automată a datelor şi componentele lor (-8,5% la volum, faţă de 2008/ -9,4% la valoare, faţă de 2008);
2. confecţii (- / -11,%);
3. textile (- / -8,4%);
4. telefoane mobile şi de maşină (+9,4% / +2,7%);
5. circuite integrate (+16,8% / - 4,4%);
6. oţel role (- 58,5% / - 64,9%);
7. panouri cu cristale lichide (- 5,1% / - 14,1%);
8. autovehicule inclusiv piesele de schimb (- 45,2% / - 47,3%);
9. cărbune (- 50,7% volum / - 54,7% valoare);
10. conteinere (- 77,2% / - 78,6%).

La import, cele mai mari scăderi le-au înregistrat tot firmele de stat (-18,5%), urmate de sectorul comerţului de prelucrare (-14,8%) şi firmele cu capital străin (-12,0%). Importul de produse de înaltă tehnologie s-a diminuat aproape în aceeaşi măsură ca şi exportul (-9,4%).

În 2009, principalele mărfuri de import în China au fost, în ordinea descrescătoare a valorii importate, următoarele [134]:

1. ţiţeiul (+ 13,9% la volum, faţă de 2008 / - 31% la valoare, faţă de 2008);
2. minereul de fier (+ 41% / - 17,4%);
3. masele plastice în forme primare (+ 34,5% / +2,2%);
4. cupru şi aliajele de cupru (+ 62,7% / + 18%);
5. oţel role (+ 14,3% / - 16,9%);
6. soia boabe (+ 13,7% / - 13,9%);
7. produse rafinate din petrol (- 5,4% / - 43,7%)
8. cărbune (+ 211,9% / + 201,3%);
9. pastă de hârtie (+ 43,7% / + 2,1%)
10. ulei vegetal comestibil (+ 8,4% / - 30,1%)

După cum se poate constata, dacă la exportul Chinei predomină produsele prelucrate, la import se bucură de cel mai mare interes materiile prime şi semifabricatele. Modificările de volum şi valoare la importul din 2009 comparativ cu 2008 confirmă

[133] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010

[134] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010

strategia chineză de a valorifica conjunctura externă creată de criza globală în sensul achiziţionării şi stocării unor resurse obtenabile la preţuri mai mici (vezi importul de ţiţei, minereu de fier, oţel, soia, cupru).

Cei mai importanţi parteneri comerciali ai Chinei în anul 2009 au fost în ordinea importanţei, după valoarea tranzacţionată:

1. Uniunea Europeană (- 19,4% la valoarea exportului, faţă de 2008/ - 3,7% la valoarea importului, faţă de 2008);
2. SUA (- 12,5% / - 4,8%);
3. Hong Kong (- 12,8% / - 32,6%);
4. ASEAN (- 7% /- 8,8%);
5. Japonia (- 15,7 % / - 13,1%);
6. Republica Coreea (- 27,4% /- 8,5 %);
7. India (- 6,1% / - 32,3%);
8. Taiwan (- 20,8% / - 17,0%);
9. Rusia (- 47,1% / - 10,7%);

În anul 2009, în China s-au înfiinţat 23 435 întreprinderi prin investiţii străine directe (ISD) în sectoare nefinanciare, cu 14,8% mai puţine decât în anul precedent. Capitalul străin efectiv utilizat în acest an a însumat 90 de miliarde USD, în scădere cu 2,6% comparativ cu 2008. Din totalul capitalului străin efectiv utilizat 52% s-a îndreptat către sectorul de prelucrare, 18,7% către sectorul imobiliar, 6,8% către leasing şi servicii de afaceri, 6,0% către transporturi şi depozitare.[135] Stocul de investiţii străine directe în China a ajuns la un total de 958,8 mld. USD.[136]

Investiţiile directe chinezeşti în străinătate, în sectoare nefinanciare, au însumat 43,3 miliarde USD în 2009, cu 6,5% mai mult decât în anul anterior.[137]

II.9. Rezerva valutară

La sfârşitul anului 2009 rezerva valutară a Chinei era de 2 399,2 mld. USD. China continuă astfel să deţină cea mai mare rezervă valutară din lume, situată deja la un nivel superior celui avut la intrarea ţării în criză (1 950 mld. USD, în decembrie 2008). De altfel, este interesant de remarcat faptul că, printre primele 10 ţări şi teritorii din lume cu cele mai mari rezerve valutare, trei sunt teritorii chinezeşti: pe locul 1 se situează China continentală, cu aproape 2 400 mld. USD, iar pe locurile 4 şi 8 se află Taiwan, cu o rezervă de peste 348 mld. USD şi, respectiv, Hong Kong cu 240 mld. USD, ambele aparţinând oficial Chinei.[138]

III. Perspective

Dacă prăbuşirea economiilor lumii sub impactul crizei globale a fost relativ sincronă, ieşirea din recesiune nu este deloc la fel, fiecare economie urmându-şi propriul traseu, cu timpii săi specifici, potrivit condiţiilor proprii şi politicilor de criză adoptate.

China este, fără îndoială, cea care se situează în fruntea economiilor care şi-au reluat creşterea, contribuind considerabil la depăşirea recesiunii în economia mondială.

---

[135] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010

[136] www.wikipedia.org

[137] National Bureau of Statistics of China – Statistical Communique of the People's republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February 25, 2010

[138] The IMF Time Series Data on International Reserves and Foreign Currency Liquidity Official Reserve Assets, 2010; The World Factbook 2010; www.Wikipedia ;

Deşi pachetul intervenţionist folosit de ea a dat roade în lupta cu criza, în sensul că a asigurat obiectivele de creştere economică, există şi o a doua faţetă a acestuia, care face ca riscurile recăderii să nu fie total eliminate: excesul de lichidităţi care a inundat piaţa prezintă riscul de a reactiva inflaţia şi de a genera bule speculative; pe de altă parte, diminuarea precoce, sau prea brutală, a lichidităţilor de pe piaţă, inclusiv prin finalizarea aplicării pachetului de investiţii şi stimulare fiscală, poate determina un nou declin al creşterii.

Economia chineză a depăşit cu abilitate fazele acute generate de criză, iar în acest proces s-a aşezat mai ferm în poziţia de mare putere economică la nivel global, dar ea rămâne cu multe şi mari probleme nerezolvate. Pe fondul unei puternice înclinaţii a populaţiei către economisire, cererea internă nu a putut fi încă activată suficient pentru a deveni un motor potent al creşterii viitoare. Mai mult, există un grad ridicat de incertitudine în legătură cu evoluţia cererii interne odată cu încheierea aplicării pachetului de investiţii şi stimulente fiscale, astfel că, „reechilibrarea economică" dorită de guvernul chinez nu pare să fie pe cale de a se realiza prea curând.

Apoi, zone mari din centrul şi din vestul ţării sunt încă subdezvoltate, iar nivelul de trai de aici e departe de cel din capitală şi din oraşele estice de pe coastă. Această realitate determină migraţii masive de populaţie spre est, unde, în lipsa unui permis oficial de şedere, oamenii trăiesc şi muncesc în condiţii grele, fiind lipsiţi de drepturi fundamentale. Totodată, pe lângă exodul uman care o alimentează preponderent cu resurse de muncă necalificată, piaţa forţei de muncă e dezechilibrată şi printr-o ofertă masivă de absolvenţi de universităţi pentru care economia nu produce suficiente locuri de muncă, fapt pentru care aceştia fie şomează, fie sunt subutilizaţi, în activităţi sub nivelul lor de pregătire.

Pentru asigurarea necesarului anual de noi locuri de muncă economia chineză trebuie să crească cu minimum 8% pe an, nivel de cele mai multe ori depăşit, dar urmărirea obsesivă a creşterii P.I.B. în ritmuri ridicate întreţine riscul risipei investiţionale, al propulsării excesului de capacităţi productive, al alimentării corupţiei, în paralel cu distrugerea echilibrului ecologic local şi global şi epuizarea resurselor neregenerabile încă disponibile.

Implicarea masivă a statului în economie, menţinerea privilegiilor firmelor de stat, precum şi obedienţa băncilor de stat faţă de guvern sunt câteva dintre caracteristicile de fond ale luptei anti-criză duse, aparent cu succes, în China, dar, pe termen lung, ele contribuie la perpetuarea ineficienţei alocării şi utilizării resurselor, la crearea de supracapacităţi, productivitate scăzută, credite neperformante, risipă, dezechilibre în economia chineză, dar şi în cea globală. În acelaşi timp, o parte a populaţiei Chinei încă îşi duce traiul sub pragul sărăciei, iar marea majoritate trăieşte modest, fără a beneficia de protecţie în caz de şomaj, sau de pensie la bătrâneţe, fără a dispune de un sistem de sănătate accesibil şi suficient de extins şi având la dispoziţie un sistem educaţional scump şi lipsit de debuşee adecvate pe piaţa muncii.

Potrivit datelor oficiale chinezeşti, redresarea economică a Chinei e tot mai fermă, fiind confirmată de evoluţiile din primul trimestru al anului 2010, când creşterea economică s-a exprimat dinnou la două cifre, asemenea anilor anteriori crizei, reflectând astfel creşterea producţiei, a vânzărilor la intern, a comerţului exterior şi a investiţiilor străine directe. Rata estimată a creşterii P.I.B. a fost de 11,9% în primul trimestru din

2010 (în creştere faţă de trimestrul anterior, când a fost de 10,7%), iar preţurile la consumator s-au majorat cu 2,2%.[139]

Ţinta de creştere a guvernului pentru 2010 este tot cea a anului trecut, de 8%, dar experienţa anterioară, nivelul din trimestrul I şi toate prognozele internaţionale indică creşteri superioare acestui prag.

Astfel, potrivit prognozelor FMI[140] în China P.I.B. ar urma să crească cu 10,0% în 2010 şi cu 9,9% în 2011, în timp ce preţurile la consumator ar creşte cu 3,1% şi, respectiv, 2,4% în aceiaşi ani. Pe de altă parte, în martie 2010, Banca Mondială şi-a revizuit în sus previziunile de creştere pentru China, pentru anul curent, de la 9% la 9,5%, [141] menţinând prognoza anterioară pentru 2011 la 9%. [142] Totodată, OECD prognozează o creştere a economiei chineze de 10,2% în 2010 şi de 9,3% în 2011 şi o inflaţie de 1,8% şi, respectiv, 2,0%. [143] La rândul său, Departamentul ONU pentru Afaceri Economice şi Sociale, UNDESA, face şi el o prognoză, ceva mai reţinută, dar totuşi în creştere faţă de anul anterior, de 8,8% în 2010.[144] În fine, Banca Asiatică pentru Dezvoltare (Asian Development Bank/ADB) prognozează şi ea o creştere a economiei Chinei de 9% în 2010.[145]

Pentru 2010, sunt prognozate tot creşteri mai accelerate decât ţinta guvernului chinez şi de către unele institute ale Academiei Chineze pentru Stiinţe Sociale (Chinese Academy for Social Sciences/CASS). Astfel, Institutul pentru Economie Tehnică şi Cantitativă (The Institute for Quantitative and Technical Economics/IQTE) a lansat o prognoză pentru o creştere economică de 9,0% a economiei chineze în 2010, iar Centrul pentru Ştiinţa Prognozei, din cadrul Academiei Chineze pentru Ştiinţe (Center for Forecasting Science/ CFS, CAS) a prognozat, pentru acelaşi an, o creştere de 10,0%.

Dincolo de valorile diferite, ceea ce uneşte toate aceste prognoze este tendinţa pe care o pun în evidenţă şi care este aceeaşi: toate indică o creştere pentru anul 2010 mai accelerată decât ţinta guvernamentală şi decât creşterea din 2009, dar şi o încetinire a creşterii economice a Chinei pentru anul 2011. Principalul motiv pentru care aceste tentinţe coincid rezidă din faptul că toate iau în calcul efectele continuării programului guvernamental de investiţii şi stimulare fiscală pentru anul curent şi cele determinate de încetarea acestuia în 2011.

Aceste prognoze sunt numai o parte dintre cele care se fac in toate colţurile lumii, de către bănci, institute de cercetări, firme de consultanţă în afaceri, consultanţi pentru investiţii, organisme regionale sau globale, guverne ale diverselor ţări, prin structurile lor abilitate. China este în centrul atenţiei tuturor, economia ei este studiată cu asiduitate, deciziile şi măsurile guvernului de la Beijing sunt urmărite şi analizate cu maximă atenţie pe tot globul, stârnesc atitudini diverse, polemici, chiar controverse. Toate acestea confirmă un singur fapt: China a redevenit o mare putere economică, de care nu se mai poate să nu se ţină cont, pentru că mişcările ei influenţează fundamental toată economia mondială. Criza globală declanşată şi în China la finele anului 2008 şi

---

139 National Bureau of Statistics of China – Further Expanding Momentum of China's Economic Recovery in the First Quarter of 2010, Li Xiaochao, spokesman of NBSC, April the 15th, 2010

140 IMF World Economic Outlook, Rebalancing Growth, April 2010

141 IBRD, BBC News, 17.03.2010

142 Chen-yuan Tung, Amy T. Mah, Guo-Chen Wang – China Economic Report, China Economic Databases, Center for China Studies, National Chengchi University

143 OECD Economic Surveys: China, p. 39, OECD 2010

144 Chen-yuan Tung, Amy T. Mah, Guo-Chen Wang – China Economic Report, China Economic Databases, Center for China Studies, National Chengchi University

145 Idem

depăşită de ea cu paşi siguri în 2009, a dat ultima confirmare a acestei realităţi incomode pentru vest, dar incontestabile.

Bibliografie

1. **Câmpeanu V., Pencea S**., coord. – Piaţa Chinei. Provocări şi oportunităţi pentru România şi Uniunea Europeană, Academia Română, INCE, IEM, septembrie 2009;
2. **Chen-Yuan Tung, Amy T. Mah, Guo-Chen Wang** – China Economic Forecast Report, CEFRE 0003, Executive Summary, China Economic Databases, Center for China Studies, National Chengchi University, March 2010;
3. **Chiu, Lisa** – Explanation of China's $586 Stimulus Package, About com., The New York Times Company, February, 2009;
4. **Chan, John** - Chinese Economists Warn of the "biggest adjustment" in 30 years, World Socialist Web Site, 12.09.2009, www.wsws.org ;
5. **Keith Fitz-Gerald** – China Pursues Worldwide Opportunities Caused by the Global Financial Crisis, 2.05.2009;
6. **Pencea, Sarmiza** – Criza globală ca oportunitate: cazul Chinei, Revista de Economie Mondială, nr. 4/2010, Academia Română, INCE, IEM, Bucureşti;
7. **Pierson, David** – Educated and Fearing the Future in China, ASIA, 18 February, 2010 ;
8. **Ren Ke** – Special Report:Global Financial Crisis; Financial Crisis Forces IT Makers towards China's Countryside, 27.01.2009, www.chinaview ;
9. **Sarah Y Tong, Yhang Yang** – China's Responses to the Economic Crisis, EAI Background Brief No.438, 11 March, 2009;
10. **Shannon, Kerry** – China Draws Plan to Reduce Risk While Continuing Economic Growth, Money Morning, 8 March, 2010;
11. **Yu Yongding** - China's Reaction to the Global Economic Crisis, RIETI Report No.112/25.11.2009, Research Institute of Economy Trade and Industry, Japan, www.rieti.go.jp ;
12. **IMF** - IMF World Economic Outlook, Rebalancing Growth, April 2010;
13. **IMF** - The IMF Time Series Data on International Reserves and Foreign Currency Liquidity Official Reserve Assets, 2010;
14. **CIA** World Factbook, April, 2010;
15. **OECD** - OECD Economic Surveys: China, p. 39, OECD, 2010;
16. **National Bureau of Statistics of China** – Statistical Communique of the People's Republic of China on the 2009 National Economic and Social Development, February the 25th., 2010; Idem pt.2008, 2007, 2006;
17. **National Bureau of Statistics of China** – Further Expanding Momentum of China's Economic Recovery in the First Quarter of 2010, Li Xiaochao, spokesman of NBSC, April the 15th, 2010;
18. **National Development and Reform Commission**, March 2009, www.ndrc.gov.cn ;
19. **US-China Business Council** - China Market Intelligence 2009, the Newsletter of the USCBC, www.uschina.org/benefits.html ;
20. Xinhua News Agency- Beijing China Unveils Support Package for Auto, Steel Industries, ian.2009;
21. Colecţiile: The Financial Times, The Wall Street Journal, The Economist, China Daily, Săptămâna Financiară, Financiarul, Piaţa Financiară;
22. www.Wikipedia .

PARTEA a-II a

2. CONJUNCTURA PRINCIPALELOR PIEŢE DE MĂRFURI

2.1. PRODUSE PRIMARE INDUSTRIALE

2.1.1. OŢEL

Octavian RĂDULESCU

1. Tendinţe în evoluţia producţiei de oţel pe plan mondial, în anul 2009

1.1. Caracterizare generală a evoluţiei industriei oţelului pe ansamblul momdial

După o evoluţie deosebit de favorabilă a industriei oţelului pe plan mondial în anii 2000 – 2007, când producţia globală a atins un volum record de 1.346 milioane tone oţel brut (2007), începând cu trimestrul IV 2008 cererea şi producţia siderurgică au înregistrat scăderi accentuate, datorită crizei financiare şi a recesiunii economice, care s-au declanşat brusc în ultimele luni 2008, mai întâi în SUA şi apoi s-au generalizat la nivel mondial în prima jumătate a anului 2009. Astfel, producţia mondială de oţel a scăzut în anul 2008 cu 1,3% şi în anul 2009 cu 7,9%, după opt ani de creştere permanentă.

Declanşarea brutală a crezei economico-financiare la finele anului 2008 a făcut ca producţia de oţel să scadă dramatic , în luna decembrie a a anului menţionat, în SUA şi în celelalte ţări nord-americane (-48%), în Comunitatea Statelor Independente (-45%) şi în Uniunea Europeană (reducerea producţiei a fost pe ansamblul grupării de aproape 40%).

- Dintre principalele ramuri consumatoare de oţel, cel mai mult au fost afectate industria construcţiilor şi de autovehicule, industria de ţevi şi conducte petroliere, industria navală şi mecanică.

De fapt criza economică a afectat şi cererea (consumul) de produse din oţel din partea principalelor ramuri utilizatoare. Astfel, consumul aparent de oţel a scăzut cu 1,4% în 2008, la 1.207 milioane tone, reducerea continuând şi în 2009 când volumul consumului a atins cel mai scăzut nivel din ultimii zece ani şi s-a situat la 1.104 milioane tone (cu 8,6 % mai puţin faţă de anul 2008).

- În ceea ce priveşte China, trebuie subliniat rolul dominant al acestei ţări pe piaţa internaţională a oţelului a cărei producţie a crescut de peste patru ori în ultimii zece ani, ajungând la aproape 568 milioane tone în anul 2009.

În prezent China deţine peste 45% din producţia şi consumul de oţel la nivel mondial, reprezentând principala piaţă potenţială pe plan global pentru produsele siderurgice.

1.2. Principalele regiuni şi ţări producătoare de oţel în anul 2009

1.2.1. Evoluţia producţiei mondiale de oţel în anul 2009. Principalele regiuni producătoare de oţel

➢ Producţia de oţel brut pe ansamblul mondial este preliminată la 1.224 milioane tone în anul 2009, cu 7,9% mai puţin faţă de anul 2008. Se menţionează că în anul 2008 producţia mondială de oţel a fost de circa 1.330 milioane tone, scăderea faţă de anul precedent fiind de numai 1,3%.

- În tabelul nr.2 se prezintă detaliat evoluţia producţiei mondiale de oţel, în anii 2000, 2005 – 2009 repartizată pe zone geografice şi ţări.

O remarcă importantă care se poate face constă în faptul că, în anul 2007, producţia globală de oţel a atins un nivel record, situându-se la 1.346 milioane tone, iar scăderea din anii 2008 şi 2009 se datorează impactului crizei economice care a afectat puternic industria oţelului la nivel mondial. De asemenea, impactul recesiunii economice a determinat reduceri accentuate a producţiei în anul 2009 în majoritatea centrelor siderurgice ale lumii (Uniunea Europeană, SUA şi Japonia).

Dintre ramurile principale consumatoare de oţel, cel mai mult au fost afectate de criza economică industria de autovehicule şi sectorul de construcţii, mai ales construcţiile de locuinţe. De fapt, criza economico-financiară a determinat reducerea puternică a investiţiilor şi a creditului pentru industrie.

➢ Principalele regiuni producătoare de oţel, în anul 2009

- ASIA continuă să se situeze pe locul întâi în lume, cu o producţie de oţel de 799 milioane tone în anul 2009, ceea ce reprezintă 65,3% din totalul mondial.

Producţia în zona asiatică este deţinută în cea mai mare parte de China, Japonia, India, Coreea de Sud şi Taiwan - aceste 5 ţări realizând peste 97% din producţia Asiei.

- China este principala ţară producătoare de oţel din zona asiatică şi din lume, care a realizat în 2009 aproape 568 milioane tone oţel, adică peste 71% din producţia regiunii şi 46,4% din totalul mondial.

De remarcat rolul dominant al Chinei pe piaţa internaţională a oţelului, la care producţia a crescut permanent în ultimii zece ani, iar în 2009 este singura ţară mare producătoare de oţel la care producţia a înregistrat o creştere semnificativă (+13,5% faţă de anul 2008); toate celelalte state cu siderurgie dezvoltată au realizat scăderi importante sau creşteri minore ale producţiei lor de oţel.

Impactul crizei economice a fost însă resimţit şi de China, mai ales în domeniul exportului. Astfel, livrările la extern au scăzut dramatic în semestrul I – 2009 la numai 8 milioane tone produse din oţel faţă, de 24,9 milioane tone în semestrul I – 2008 (-68%).

Se menţionează că, în 2008, China a ocupat primul loc în lume cu un export de 56,2 milioane tone, urmează apoi Japonia cu 37,1 milioane tone (locul doi pe plan mondial) şi Uniunea Europeană cu 33,8 milioane tone oţel (locul trei).

În schimb, China a importat cantităţi sporite de oţel în 2009. Astfel, datele disponibile ne arată că în semestrul I 2009 această ţară a importat 10,7 milioane tone oţel cu 30% mai mult faţă de semestrul I 2008 când importul a fost de 7,2 milioane tone.

În următorii ani China va trebui să acorde o atenţie mai mare acoperirii necesarului intern prin livrări sporite de oţel pe piaţa indigenă, în acest fel să compenseze diminuările de la export – ca urmare a reducerii cererii externe, mai ales din partea SUA.

În anul 2010 se apreciază că industria oţelului în China va cunoaşte în continuare o dezvoltare puternică. De altfel, în primele două luni ale anului curent, datele preliminare indică o creştere accentuată a producţiei chineze de oţel la aproape 103 milioane tone (cu peste 25% mai mult faţă de perioada corespunzătoare din 2009).

- Japonia este a doua ţară producătoare de oţel din lume şi din Asia, după China. În anul 2009 producţia de oţel a Japoniei a scăzut puternic, cu 26,3% faţă de 2008, la 87,5 milioane tone. De menţionat că, în 2008, producţia japoneză de oţel s-a diminuat cu numai 1,2%, la 118,74 milioane tone, comparativ cu anul 2007 când a atins un nivel record de 120,2 milioane tone.

Reducerea accentuată a producţiei de oţel a Japoniei în 2009 se datorează impactului crizei economice care a determinat scăderea puternică a cererii externe, dar şi a consumului intern din partea principalelor sectoare indigene utilizatoare de oţel (industria de autovehicule, construcţii industriale şi civile, construcţii de nave).

De remarcat faptul că Japonia este o ţară net exportatoare de oţel, care a livrat la extern circa 33 milioane tone în 2009 cu 11% mai puţin faţă de anul 2008 când exportul a fost de 37,1 milioane tone oţel. În acelaşi timp importul Japoniei de oţel a fost foarte modest în anul 2009 (de circa 2 – 3 milioane tone).

Se poate observa deci, gradul ridicat de dependenţă al Japoniei de exporturi. Astfel, în anul 2009 exportul nipon, de 33 milioane tone, a reprezentat aproape 40% din producţia naţională.

Tabelul nr. 1: Structura exporturilor de oţel ale Japoniei în anul 2009

Milioane tone	2009	±, % 2009/2008
Total export din care:	33	-11%
- laminate lungi	3,3	-28%
- laminate plate	21,8	-10%
- ţevi şi conduvte	2,0	-40%
- semifabricate	5,8	+23%

Sursa: World Steel Association, Bruxelles, martie 2010

Din datele prezentate în tabel rezultă că cea mai mare parte a exportului este reprezentată de grupa produselor laminate plate (table şi benzi laminate la cald şi la rece, produse acoperite, etc), care în 2009 a fost de 21,8 milioane tone adică circa 66% din totalul livrărilor externe.

O altă remarcă este aceea că, produsele plate au beneficiat de o cerere externă mai favorabilă, în comparaţie cu ţevile din oţel şi cu produsele laminate lungi.

De asemenea, este important de semnalat că semifabricatele (sortimente cu grad mai scăzut de prelucrare) au avut o cerere externă deosebit de favorabilă, exportul acestor produse (care reprezintă numai 17,6% din totalul livrărilor externe) crescând accentuat în 2009 la 5,8 milioane tone, cu 23% mai mult faţă de anul 2008.

Pentru anul 2010 se apreciază că industria siderurgică a Japoniei se va redresa semnificativ, aceasta rezultând şi din faptul că în primele două luni ale acestui an producţia de oţel a crescut cu 44,7%, la 16,16 milioane tone (11,9 milioane tone în primele 2 luni 2008).

- India este a treia ţară producătoare de oţel din Asia, după China şi Japonia.

În anul 2009, India a realizat 60,2 milioane tone, în creştere cu 4,2% faţă de anul 2008 şi fiind, alături de China, singurele două ţări mari producătoare de oţel care nu au înregistrat scăderi ale producţiei în 2009.

O evoluţie favorabilă a industriei oţelului va înregistra India şi în anul 2010. Astfel, în primele două luni 2010, producţia indiană de oţel se apreciază că a crescut cu 10%, la 10,33 milioane tone.

O menţiune importantă care se poate face constă în aceea că India va înregistra în viitor o dezvoltare puternică a industriei siderurgice, ţinând cont de existenţa unui potenţial uman şi de resurse foarte ridicat.

- Coreea de Sud este a patra ţară producătoare de oţel din Asia, care a realizat 48,57 milioane tone în 2009, înregistrând o scădere de 9,4% a producţiei în comparaţie cu anul 2008.

De menţionat că, în perioada 2000 – 2008, industria siderurgică sud-coreeană a înregistrat o evoluţie favorabilă, reducerea accentuată a producţiei de oţel din 2009 se datorează crizei economice care s-a manifestat la nivel global.

- Alte ţări cu producţii mai însemnate de oţel din zona asiatică în anul 2009 sunt: Taiwan – China (care a realizat 15,85 milioane tone), Malaiezia (6 milioane tone), Thailanda (5 milioane tone) şi Indonezia cu o producţie de oţel de 3,5 milioane tone în 2009 (-10,6% faţă de 2008).

- **EUROPA**

Continentul European se situează pe locul doi în lume, după Asia, având o producţie totală de oţel de 167,9 milioane tone în anul 2009 şi o scădere accentuată, de 26,2% faţă de 2008. Ponderea producţiei europene în totalul mondial a fost de 13,7 % în anul 2009.

- Uniunea Europeană, care grupează 27 state membre inclusiv România, a realizat în anul 2009 circa 139 milioane tone oţel, înregistrând o scădere puternică a producţiei, de aproape 30%, în comparaţie 2008. În totalul mondial ponderea UE a fost de 13,7% în 2009, faţă de 17,3% în anul 2008.

Dintre ţările membre UE, cele mai mari reduceri ale producţiei de oţel în anul 2009 au înregistrat: Belgia (-47,2%), Suedia (-46,1%), Bulgaria (-45,4%), România (-45,2%) şi Italia (-35,1%).

Scăderea puternică a producţiei de oţel în anul 2009 în România, a avut loc ca urmare a diminuării accentuate a cererii interne şi externe, a scăderii volumului investiţiilor şi reducerii accentuate a creditului pentru industrie, în contextul unui climat economic şi social politic mai puţin favorabil.

Reducera accentuată a producţiei siderurgice în UE în anul 2009 se datorează faptului că economia mondială s-a confruntat cu cea mai profundă criză financiară şi economică din ultimii şapte zeci de ani. Înrăutăţirea rapidă a situaţiei economice, în special în trimestrul IV 2008 şi semestrul I 2009, s-a datorat mai ales impactului puternic al crizei creditului care s-a extins asupra sectoarelor financiare şi a condus rapid la reducerea consumului şi a investiţiilor precum şi la scăderea producţiei industriale şi a comerţului internaţional.

Specialiştii EUROFER[146] (Asociaţia producătorilor de oţel din UE) prelimină o scădere puternică a producţiei industriale a Comunităţii de circa 20% pe ansamblul anului 2009. O redresare uşoară a industriei urmând a avea loc în 2010 (creştere de 0,6%), urmând ca abia în 2011 să se înregistreze o creştere moderată (+3,7%).

În anul 2009, dintre principalele ramuri consumatoare de oţel, cel mai mult au fost afectate : industria de autovehicule, la care declinul producţiei a fost de 26,1%,

[146] EUROFER – Economic and Steel Market Outlook 2010 -2011, 3 February 2010

industria de ţevi şi conducte (-31,9%), industria mecanică (-24,8%), bunuri de uz casnic (-11,6%) şi construcţii navale (-14%).

Principalele ţări producătoare de oţel din Uniunea Europeană în anul 2009

1. Germania a produs 32,67 milioane tone (-28,7% faţă de 2008);
2. Italia : 19,85 milioane tone (-35,1%);
3. Spania : 14,36 milioane tone (-23,0%);
4. Franţa : 12,84 milioane tone (-28,2%);
5. Marea Britanie : 10,08 milioane tone (-25,5%);
6. Polonia : 7,13 milioane tone (-26,7%);
7. Austria : 5,66 milioane tone (-25,4%);
8. Belgia : 5,63 milioane tone (-47,2%);
9. Olanda : 5,2 milioane tone (-24,2%);
10. Rep. Cehă : 4,6 milioane tone (-28,1%);
11. Slovacia : 3,75 milioane tone (-16,5%);
12. Finlanda : 3,07 milioane tone (-30,6%);
13. Suedia : 2,8 milioane tone (-46,1%);
14. România : 2,76 milioane tone (-45,2%);

De menţionat că producţia României de oţel a scăzut dramatic în ultimii patru ani, de la 6,3 milioane tone în 2005, la 2,76 milioane tone în 2009.

➢ Celelalte state europene care nu sunt membre UE au produs în anul 2009 circa 29,1 milioane tone oţel, cu 8,4% mai puţin faţă de 2008.

- Turcia produce cea mai mare cantitate de oţel din cadrul acestor ţări; astfel, în 2009 Turcia a realizat 25,3 milioane tone oţel (-5,6% faţă de anul 2008), ceea ce reprezintă aproape 87% din totalul producţiei acestui grup de state.

- Restul ţărilor din această zonă au produs cantităţi reduse de oţel în anul 2009, după cum urmează : Serbia (1,06 milioane tone), Elveţia (0,94 milioane tone), Norvegia (0,6 milioane tone) şi Bosnia – Herţegovina (0,5 milioane tone).

- **COMUNITATEA STATELOR INDEPENDENTE – CSI**

Statele membre CSI au produs pe total zonă, în 2009, circa 97,5 milioane tone oţel, cu 14,8% mai puţin faţă de anul 2008. Ponderea CSI în totalul mondial a fost de aproape 8% în 2009 (locul trei în lume).

Principalele ţări producătoare de oţel din zonă sunt Rusia şi Ucraina.

- Rusia a produs aproape 60 milioane tone oţel în 2009, cu 12,5% mai puţin faţă de 2008; Producţia Ucrainei a fost de 29,76 milioane tone, în scădere cu 20,2% în comparaţie cu anul 2008. Aceste două state realizează împreună circa 92% din totalul zonei CSI.

➢ Celelalte state din zonă, cu producţii mai importante de oţel, sunt Kazahstanul (4,15 milioane tone oţel în 2009 şi o scădere de numai 2,4%), Bielorusia (2,42 milioane tone, cu o reducere de 6,6%), Uzbekistan (0,72 milioane tone, creştere de 5,3%) şi Moldova (care a realizat doar 0,39 milioane tone în 2009 şi o scădere de 57,1%).

Recesiunea economică a afectat într-o măsură mai mare Rusia, Ucraina şi Moldova, care au înregistrat cele mai însemnate scăderi ale producţiei siderurgice.

- **AMERICA DE NORD**

Continentul Nord American ocupă locul patru în lume, cu o producţie de 82,4 milioane tone în 2009 şi o pondere de 6,73% în totalul mondial, în scădere faţă de 2008 când ponderea a fost de 9,4%..

Se remarcă evoluţia deosebit de nefavorabilă a industriei oţelului din această zonă, care a înregistrat cea mai mare scădere a producţiei de oţel, în 2009, dintre toate continentele (-33,8%).

Statele Unite **reprezintă principalul producător de oţel din cadrul acestei zone, care a realizat în 2009 o cantitate deosebit de redusă de oţel, de 58,2 milioane tone, înregistrând astfel cea mai mare scădere a producţiei dintre statele cu siderurgie dezvoltată (-36,3%), dar şi cea mai mică producţie din acest deceniu.**

Declinul accentuat al industriei oţelului din SUA, manifestat cu pregnanţă în anii 2008 – 2009, se datorează crizei financiar-bancare şi a recesiunii economice care s-a declanşat iniţial în această ţară, unde de altfel a avut şi impactul negativ cel mai puternic.

Această situaţie economică deosebit de gravă a determinat oficialităţile americane să adopte importante măsuri pentru redresare – mai întâi în domeniile financiar-bancar, dar şi în industriile cele mai afectate (construcţiile şi autovehiculele). Primele rezultate au început să se vadă, în sensul că cererea internă s-a îmbunătăţit – fapt care a condus la creşterea accentuată a producţiei de oţel a SUA, cu circa 50% în primele două luni ale anului 2010, la 12,2 milioane tone.

- Celelalte state cu producţii mai importante din zona nord-americană sunt : Mexicul, care a realizat 13,96 milioane tone în 2009 (-18,9% faţă de 2008) şi Canada, cu o producţie de 9,29 milioane tone şi care a înregistrat cea mai mare scădere din zonă, -37,4% faţă de anul 2008.

- **AMERICA DE SUD**

Ţările din America de Sud, care au fost şi ele afectate de criza financiară şi recesiunea economică, au produs în total 38,08 milioane tone oţel în anul 2009, cu 19,6% mai puţin în comparaţie cu anul 2008 când au realizat 47,35 milioane tone. De fapt, datorită recesiunii, producţia acestor ţări a scăzut şi în 2008, cu aproape 2% faţă de de 2007, anul în care s-a produs cea mai mare producţie de oţel din acest deceniu (48,23 milioane tone).

Ponderea continentului sud-american în producţia mondială de oţel este de numai 3,1%.

- Principalele state producătoare de oţel din această zonă sunt: Brazilia care a produs 26,5 milioane tone în 2009 (-21,4% faţă de anul 2008) şi realizează aproape 70% din producţia zonei; Venezuela a fost mai puţin afectată de recesiune şi a produs 4,1 milioane tone în 2009 (-2,8%); Argentina (cu o producţie de 4,01 milioane tone în 2009 şi o scădere accentuată, de 27% în comparaţie cu anul precedent); Chile (1,3 milioane tone şi o reducere de 14,01%); Columbia (a produs 1,05 milioane tone, aproximativ la nivelul anului anterior) şi Peru (0,72 milioane tone în 2009, scăderea fiind de 28,3% comparativ cu 2009).

- Celelalte regiuni geografice (Africa, Orientul Mijlociu, Oceania)

Ţările din aceste trei zone realizează cantităţi foarte reduse de oţel. Pe ansamblul celor trei regiuni s-au produs 38,87 milioane tone oţel, reprezentând doar 3,18% din totalul mondial.

În anul 2009, principalele ţări din zonă au realizat următoarele producţii de oţel: Africa de Sud (7,5 milioane tone), Egipt (5,5 milioane tone), Iran (10,9 milioane tone), Arabia Saudită (4,7 milioane tone) şi Australia (5,25 milioane tone).

1.2.2. Principalele ţări producătoare de oţel în anul 2009 şi ponderea în totalul mondial

Primele 15 ţări producătoare de oţel în 2009, modificări faţă de anul 2008 şi ponderea în total mondial:

1. China a produs 568 milioane tone (+13,5%) şi deţine 46,4% din producţia mondială;
2. Japonia : 87,5 milioane tone (-26,3%), 7,15% în totalul mondial;
3. India : 60,2 milioane tone (+4,2%), pondere de 4,92%;
4. Rusia : 59,94 milioane tone (-12,5%), 4,9% în totalul mondial;
5. Statele Unite : 58,2 milioane tone (36,3%), pondere 4,75%;
6. Coreea de Sud : 48,57 milioane tone (-9,4%), pondere 3,97%;
7. Germania : 32,67 milioane tone (-28,7%), pondere 2,67;
8. Ucraina : 29,76 milioane tone (-20,2%), pondere 2,43%;
9. Brazilia : 26,5 milioane tone (-21,4%), pondere 2,17%;
10. Turcia : 25,3 milioane tone (-5,6%), pondere 2,07%;
11. Italia : 19,85 milioane tone (-35,1%), pondere 1,62%;
12. Taiwan (China) : 15,85 milioane tone (-20,3%), pondere 1,29%;
13. Spania : 14,36 milioane tone (-23%), pondere 1,17%;
14. Mexic : 13,96 milioane tone (-18,9%), pondere 1,14%;
15. Franţa : 12,84 milioane tone (-28,2%), pondere de 1,05%;

---

36. România: 2,76 milioane tone (-45,2%), pondere 0,23%.

Se remarcă faptul că primele 15 din 97 ţări cu industrie siderurgică, au realizat în anul 2009 aproape 88% din producţia mondială de oţel, de 1.224 milioane tone

În acelaşi timp, numai China a produs în 2009 circa 568 milioane tone, reprezentând 46,45% din totalul producţiei de oţel realizată în lume.

Cât priveşte România, se constată o scădere dramatică a producţiei de oţel în ultimii patru ani, de la 6,3 milioane tone în anul 2005 la numai 2,76 milioane tone în 2009 (-56,2%).

Se apreciază că nivelul actual al producţiei de oţel a României este deosebit de redus, având în vedere potenţialul economic, uman (mai ales de specialişti) şi de resurse de care dispune ţara noastra în prezent.

Tabelul nr.2: Evoluţia producţiei mondiale de oţel, repartizată pe regiuni geografice şi ţări, în anii 2000 şi 2005 – 2009

- mii tone -

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009/08 ±, %
Austria	5 707	7 031	7 129	7 578	7 594	5 662	-25,4
Belgia	11 636	10 420	11 631	10 692	10 676	5 635	-47,2
Danemarca	801						
Finlanda	4 096	4 739	5 054	4 431	4 417	3066	-30,8
Franţa	20 954	19 481	19 852	19 250	17 879	12 840	-28,2
Germania	46 376	44 524	47 224	48 550	45 833	32 670	-28,7

	2000	2005	2006	2007	2008		2009		2009/08 ±, %
Grecia	1 088	2 266	2 416	2 554	2 477		2 000		-19,3
Irlanda	360								
Italia	26 759	29 350	31 624	31 553	30 590		19 848		-35,1
Luxemburg	2 571	2 194	2 802	2 858	2 582		2 141		-17,0
Olanda	5 666	6 919	6 372	7 368	6 853		5 194		-24,2
Portugalia	1 088	1 400	1 400	1 400	1 400	e	1 000	e	-28,6
Spania	15 874	17 826	18 391	18 999	18 640		14 362		-23,0
Suedia	5 227	5 723	5 466	5 673	5 198		2 804		-46,1
Marea Britanie	15 155	13 239	13 871	14 317	13 521		10 079		-25,5
Uniunea Europeană (15)	163358	165112	173233	175221	167659		117302		-30,0
Bulgaria	2 022	1 949	2 102	1 909	1 330		726		-45,4
Cehia	6 216	6 189	6 862	7 059	6 387		4 594		-28,1
Ungaria	1 871	1 958	2 084	2 227	2 094		1 401		-33,1
Letonia	498	688	690	696	635	e	692	e	8,9
Polonia	10 498	8 336	10 008	10 632	9 728		7 128		-26,7
România	4 672	6 280	6 266	6 261	5 035		2 761	e	-45,2
Slovacia	3 733	4 485	5 093	5 089	4 489		3 747		-16,5
Slovenia	519	583	628	638	642		428		-33,3
Alte ţări europene	30029	30468	33732	34511	30340		21477		-29,2
Uniunea Europeană (27)	193387	195580	206965	209732	197999		138779		-29,9
Albania (e: 2001–03, 06-08)	5	180	206	263	300		250	e	-16,7
Bosnia-Herţegovina	77	289	490	533	608		519		-14,6
Croaţia	71	73	81	75	89		43		-52,1
Macedonia	161	310	354	359	253		270		6,9
Muntenegru*					170		130	e	-23,5
Norvegia	679	705	684	708	560		595		6,3
Serbia*					1 662		1 061		-36,2
Serbia şi Muntenegru	696	1 292	1 823	1 652					
Elveţia	1 000	1 158	1 252	1 264	1 312		934		-28,9
Turcia	14 325	20 965	23 315	25 754	26 806		25 304		-5,6
Alte ţări	17 014	24 972	28 205	30 608	31 760		29 106		-8,4
Azerbaijan (e)	0	330	300	150	150	e	120	e	-20,0
Belorusia	1 502	2 027	2 324	2 410	2 589		2 417		-6,6
Georgia	0								
Kazahstan	4 769	4 451	4 269	4 782	4 250		4 146		-2,4
Moldova	908	1 016	675	965	885		380		-57,1
Rusia	59 136	66 146	70 830	72 387	68 510		59 940		-12,5
Ucraina	31 767	38 641	40 891	42 830	37 279		29 757		-20,2
Uzbekistan	407	595	617	645	682		718		5,3
C.I.S.	98489	113206	119906	124169	114 345		97478		-14,8
Canada	16 595	15 327	15 493	15 572	14 845		9 286		-37,4
Cuba	336	245	257	268	279		267		-4,3
Republica Dominicană	39								
El Salvador	41	48	72	73	71		56		-21,4
Guatemala	167	207	292	349	250		224		-10,3
Mexic	15 631	16 195	16 447	17 573	17 209		13 957		-18,9
Trinidad şiTobago	741	712	673	682	489		417		-14,8
Statele Unite	101 803	94 897	98 557	98 102	91 350		58 196		-36,3

	2000	2005	2006	2007	2008		2009		2009/08 ±, %
America de Nord	135 353	127 631	131 789	132 618	124 494		82 403		-33,8
Argentina	4 474	5 380	5 533	5 387	5 541		4 014		-27,6
Brazilia	27 865	31 610	30 901	33 782	33 716		26 507		-21,4
Cile	1 352	1 537	1 627	1 679	1 523		1 308		-14,1
Columbia	660	842	1 220	1 245	1 053		1 053		0,0
Ecuador	58	84	85	87	128		259		103,0
Paraguai	77	101	115	95	83		54		-34,5
Peru	751	790	896	881	1 001		718		-28,3
Uruguai	38	64	57	71	86		57		-34,0
Venezuela	3 835	4 910	4 864	5 005	4 225		4 108		-2,8
America de Sud	39 110	45 316	45 298	48 232	47 354		38 077		-19,6
Algeria	842	1 007	1 158	1 278	646		458	e	-29,2
Egipt	2 838	5 603	6 045	6 224	6 198		5 508		-11,1
Ghana (e)	25	25	25	25	25	e	25	e	0,0
Kenya (e)	20	20	20	20	20	e	20	e	0,0
Libia	1 055	1 255	1 151	1 250	1 137		914		-19,6
Mauritania	5	5	5	5	5	e	5	e	0,0
Maroc	5	205	314	512	478		479		0,3
Nigeria		100	100	100	100		100	e	0,0
Africa de Sud	8 481	9 494	9 718	9 098	8 269		7 484	e	-9,5
Tunisia	229	70	75	80	82	e	155	e	89,0
Uganda (e)	30	30	30	30	30	e	30	e	0,0
Zair (e)	30	30	30	30	30	e	20	e	0,0
Zimbabwe	258	107	24	23	0	a	0	e	
Africa	13 818	17 950	18 695	18 675	17 020		15 208		-10,7
Iran	6 600	9 404	9 789	10 051	9 964		10 908		9,5
Israel (e)	280	300	300	300	300	e	300	e	0,0
Iordania (e)	30	150	150	150	150	e	150	e	0,0
Qatar	729	1 057	1 003	1 147	1 406		1 448		3,0
Arabia Saudită	2 981	4 186	3 974	4 644	4 667		4 690		0,5
Siria (e)	70	70	70	70	70	e	70	e	0,0
Emiratele Arabe Unite (e)	90	90	90	90	90	e	90	e	0,0
Orientul Mijlociu	10 780	15 257	15 376	16 452	16 646		17 656		6,1
China	128 500	353 240	419 149	489 288	500 312		567 842		13,5
India	26 924	45 780	49 450	53 468	57 791		60 213		4,2
Indonezia	2 848	3 675	3 759	4 160	3 915		3 500	e	-10,6
Japonia	106 444	112 471	116 226	120 203	118 739		87 534		-26,3
Rep. Coreea (e)	300	300	300	300	300	e	250	e	-16,7
Coreea de Sud	43 107	47 820	48 455	51 517	53 625		48 572		-9,4
Malaezia	3 650	5 296	5 834	6 895	6 423		6 000	e	-6,6
Mongolia (e)	35	35	35	35	35	e	35	e	0,0
Myanmar (e)	25	25	25	25	25	e	25	e	0,0
Pakistan	950	825	1 040	1 090	1 000	e	800	e	-20,0
Filipine	426	470	558	718	711		700	e	-1,5
Singapore	603	572	607	640	764		663		-13,2
Sri Lanka (e)	30	30	30	30	30	e	30	e	0,0
Taiwan China	16 896	18 942	20 000	20 903	19 882		15 850	e	-20,3
Thailanda	2 100	5 161	4 914	5 565	5 211		5 000	e	-4,1
Vietnam	306	890	1 869	2 024	2 250		2 000	e	-11,1

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2009/08 ±, %
Asia	333 144	595 533	672 252	756 861	771 013	799 015	3,6
Australia	7 129	7 757	7 881	7 939	7 625	5 249	-31,2
Noua Zeelandă	702	889	810	845	799	765	-4,3
Oceania	7 832	8 646	8 691	8 783	8 424	6 014	-28,6
Total Mondial (98 ţări)	848925	1 144091	1 247178	1 346130	1 329055	1 223735	-7,9

e - estimate

Sursa: International Iron and Steel Institute, 18 martie 2010

2. Evoluţia preţurilor laminatelor din oţel pe piaţa internaţională în anul 2009 şi perspective

Recesiunea economică care s-a declanşat la finele anului 2008 şi s-a generalizat în anul 2009, a afectat puternic piaţa oţelului la nivel global, determinând o scădere accentuată a cererii de produse siderurgice, în special din partea ramurilor principale utilizatoare (construcţii comerciale şi rezidenţiale, industria de autovehicule, construcţii de maşini şi echipamente, etc).

Specialiştii apreciază că, în anul 2009, a avut loc o reducere a consumului de produse din oţel pe plan mondial, cu 8,6%, la 1.103,7 milioane tone. Cele mai însemnate scăderi se prelimină pentru Uniunea Europeană (-32,6%), statele nord-americane (SUA, Canada Mexic) cu o reducere de 35,86%, ţările membre CSI (-30,8%) şi America de Sud (-24,4%). Unele ţări membre UE au înregistrat reduceri dramatice ale cererii de produse din oţel în 2009: Suedia, (-47,9%), România (-43,2%), Marea Britanie (-37,6%), Ungaria (-36,6%), Belgia (-34,4%), Spania (-35,9%).

Singura regiune care se estimează că a înregistrat creşteri ale consumului de oţel pe ansamblul anului 2009 este Asia (+5,1%).

Impactul reducerii accentuate a cererii de consum a fost dramatic asupra preţurilor, acestea scăzând puternic pe ansamblul anului 2009, în special în Uniunea Europeană, America şi CSI (Rusia, Ucraina).

În tabelul nr.3 se prezintă evoluţia preţurilor medii pe principalele pieţe caracteristice la cinci sortimente de laminate (oţel beton, profile, sârmă laminată, tablă groasă şi tablă zincată), în anii 2008, 2009 şi primele trei luni din 2010.

Din lectura tabelului rezultă câteva constatări de ordin general. Mai întâi se remarcă faptul că toate preţurile au crescut deosebit de accentuat în anul 2008 până în lunile august şi septembrie, când s-au înregistrat valori foarte ridicate, după care preţurile au scăzut puternic (cu 40 - 50%) până la finele anului. Scăderea preţurilor devine dramatică în ultimele trei luni ale anului 2008 şi cea mai mare parte a anului 2009, datorită generalizării recesiunii economice la nivel global.

În continuare, se prezintă succint evoluţia preţurilor în anii 2008, 2009 şi primele 3 luni din 2010 la toate cele 5 sortimente menţionate.

- La oţel beton, preţul mediu a scăzut puternic de la 812 $/tonă în anul 2008 la 431 $/tonă în 2009 (-46,9%), pentru ca apoi să crească uşor în trimestrul I – 2010 la 468 $/tonă (+7,6% faţă de primele trei luni din 2009).
- La profile grele din oţel preţurile medii anuale au scăzut, de la 971 $/tonă în anul 2008, la 737 $/tonă în 2009 (-24,1%), în timp ce în trimestrul I – 2010 preţurile s-au menţinut reduse, sub valorile din perioada similară 2009 (-5%).

De fapt, preţurile la profile au înregistrat scăderi mai mici în anii 2008 – 2009, în comparaţie cu celelalte sortimente.

- La sârmă laminată din oţel preţurile medii anuale au scăzut accentuat, de la 849 $/tonă în anul 2008, la 440 $/tonă în 2009 (-48,2%), însă au crescut moderat în primele trei luni 2010, cu 8,2% faţă de intervalul similar din 2009, ceea ce ne indică o tendinţă de redresare a cererii în 2010.
- Preţurile la tablă groasă au evoluat la valori foarte ridicate în 2008, când media anuală a depăşit 1.000 $/tonă, scăzând apoi până la circa 700 $/tonă – valoare care s-a menţinut tot anul 2009 (-34%). În primele trei luni 2010, preţurile au scăzut uşor faţă de trimestrul I – 2009 (-2,5%), ceea ce ne sugerează faptul că cererea de tablă groasă nu manifestă încă semne evidente de îmbunătăţire.
- Cât priveşte preţul la tablă zincată din oţel, preţul mediu s-a redus puternic, de la 1.011 $/tonă în 2008, la numai 613 $/tonă în anul 2009 (-39,4%), înregistrând apoi o tendinţă de creştere în primele trei luni 2010 (a se vedea datele din tabelul nr. 3).

Pentru anul 2010, experţii prevăd o creştere a consumului de produse din oţel, cu 9,2% la nivel global, însă în ţările dezvoltate din UE şi America de Nord (SUA, Canada), precum şi în multe state asiatice, majorarea cererii se va face în ritmuri mai ridicate.

În general, preţurile vor înregistra o tendinţă ascendentă în anul 2010, cu menţiunea că redresarea economică se va face.

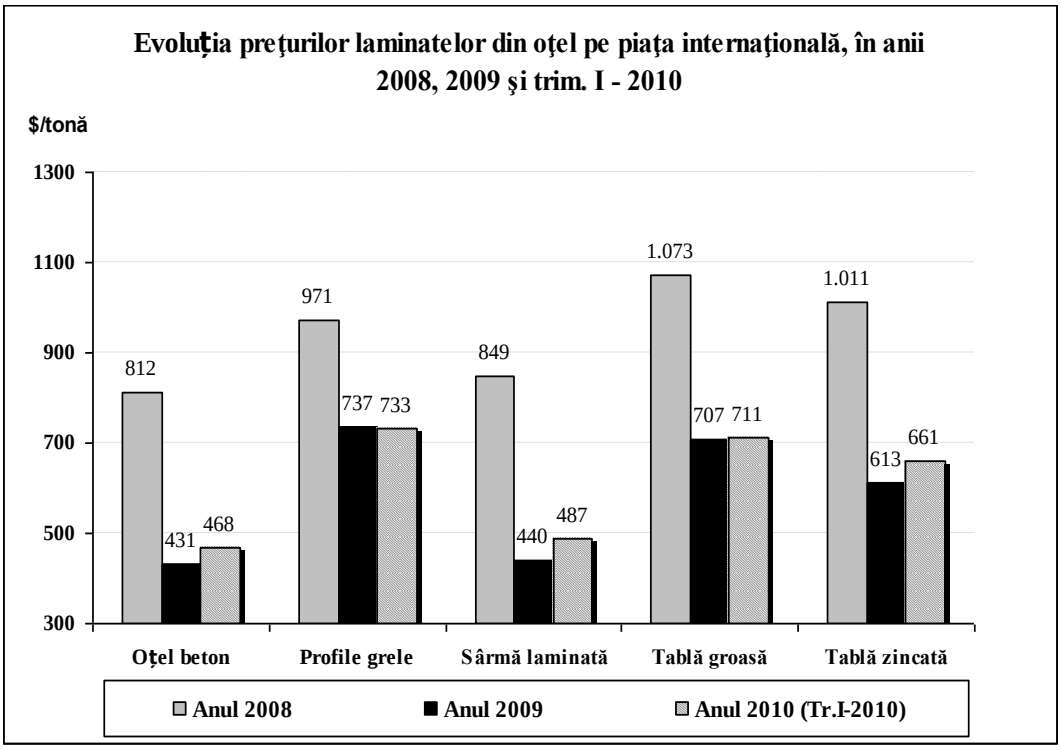
Tabelul nr. 3: Evoluţia preţurilor laminatelor din oţel pe piaţa internaţională, în anii 2008, 2009 şi trim. I - 2010

- $/tonă -

Perioada	Oţel beton	Profile grele	Sârmă laminată	Tablă groasă	Tablă zincată
Anul 2008	812	971	849	1.073	1.011
- Ianuarie	552	672	586	838	809
- Februarie	620	731	647	875	850
- Martie	680	797	716	890	850
- Aprilie	753	873	771	944	897
- Mai	882	1.009	894	1.061	1.016
- Iunie	966	1.027	987	1.136	1.157
- Iulie	1.107	1.192	1.165	1.315	1.305
- August	1.115	1.200	1.175	1.325	1.312
- Septembrie	1.060	1.191	1.119	1.325	1.287
- Octombrie	910	1.152	958	1.276	1.119
- Noiembrie	642	1.010	683	1.082	897
- Decembrie	460	798	488	810	688
Anul 2009	431	737	440	707	613
- Ianuarie	446	776	455	750	656
- Februarie	450	775	455	730	652
- Martie	410	765	440	707	627
- Aprilie	405	727	425	700	590
- Mai	405	725	425	700	590
- Iunie	415	725	425	700	590
- Iulie	425	725	425	700	590
- August	425	725	425	700	590
- Septembrie	445	725	449	700	613

Perioada	Oţel beton	Profile grele	Sârmă laminată	Tablă groasă	Tablă zincată
- Octombrie	450	725	453	700	620
- Noiembrie	450	725	453	700	620
- Decembrie	450	725	453	700	620
±, % 2009/2008	-46,9	-24,1	-48,2	-34,1	-39,4
Anul 2010	468	733	487	711	661
- Ianuarie	458	730	460	703	631
- Februarie	465	735	490	715	665
- Martie	480	735	510	715	688
±, % Tr.I 2010/Tr.I 2009	+7,6	-5,0	+8,2	-2,5	+2,5

Sursa: World Steel Association, aprilie 2010; International Iron and Steel Institute, Times Indicators, 2010

2.1.2. FEROALIAJE

Cristina BUMBAC

FEROALIAJE DE BAZĂ

I. Caracteristici generale ale pieţei feroaliajelor de bază şi perspective

În primele nouă luni ale anului 2008 piaţa feroaliajelor de bază a cunoscut majorări de preţuri semnificative, acestea ajungând în unele cazuri de două-trei ori mai mari decât cele practicate în anii anteriori. Ferocromul mai ales a cunoscut o piaţă excepţională, cu preţuri care în trimestrul III al anului au depăşit niveluri istorice.

Încă din primele zile ale anului, 2008 se anunţa un an dificil pentru consumatori. Începând cu data de 1 ianuarie 2008 guvernul chinez a introdus noi taxe de export la produse siderurgice, feroaliaje şi metale neferoase de bază şi speciale. Noile taxe sunt substanţial mai mari decât cele anterioare şi au generat nelinişte nu numai în rândul exportatorilor chinezi, ci şi pe piaţa internaţională.

Un alt eveniment care a influenţat piaţa feroaliajelor a fost decizia LME de a introduce la bursă şi unele metale strategice şi feroaliaje: molibden şi cobalt, şi ferocrom. Vestea a fost primită diferit în mediile de afaceri internaţionale.

Preţurile feroaliajelor de bază s-au menţinut ridicate chiar şi în luna septembrie 2008, chiar dacă numeric s-au diminuat: comparativ cu media anului 2007 preţurile au fost în continuare mult superioare. Criza financiară declanşată la jumătatea lunii septembrie 2008 - care a avut un impact decisiv asupra evoluţiei pieţei în anul 2009 - afectează mai puţin pe termen lung piaţa feroaliajelor, deoarece acestea sunt materii prime absolut necesare la obţinerea oţelului. Ori oţelul se va produce în continuare, chiar dacă finanţarea prin bănci se va diminua.

La începutul lunii noiembrie 2008 grupul ArcelorMittal a anunţat că anulează toate contractele de cumpărare de feroaliaje pentru uzinele sale siderurgice. Au fost declarate ca anulate contracte pentru feromolibden, ferosiliciu şi ferocrom, fiind anunţată o reducere temporară a producţiei de oţeluri inoxidabile cu 35% la nivel global. La jumătatea lunii noiebrie 2008 ArcelorMittal a revenit însă asupra deciziei, declarând că nu anulează contractele de cumpărare a feroaliajelor, ci le suspendă numai temporar şi încearcă să renegocieze preţurile cu furnizorii. Reacţiile dure ale furnizorilor de feroaliaje l-au determinat pe Mittal să-şi reconsidere poziţia deoarece şi-a dat seama că nu are atâta forţă încât să-şi permită să strice toate relaţiile cu furnizorii săi de feroaliaje.

Adevărul este că ArcelorMittal a închis între 20 şi 28 de cuptoare la diversele sale uzine din Europa şi că acelaşi lucru s-a întâmplat în toată lumea, fapt ce a afectat piaţa feroaliajelor de bază cel puţin în primele şase luni ale anului 2009.

În ultimele luni ale anului 2008 era imposibil să obţii pe oţelul produs preţul care să-şi permită să includă costul materiilor prime practicat în trimestrele III şi IV 2008. Siderurgiştii aveau deja în stoc produse finite (diferite tipuri de oţeluri) fabricate la costurile de producţie care includ preţurile exagerate care s-au practicat în prima parte a anului 2008, fapt ce însemna pentru ei o pierdere absolută deoarece nu-şi puteau recupera cheltuielile prin vânzarea oţelului la preţurile practicate în noiembrie şi decembrie 2008.

Entuziasmul din 2008 s-a domolit rapid în prima parte a anului 2009 (de fapt, chiar din trimestrul IV 2008). Criza financiară şi a creditelor a determinat o serie de modificări în toată economia mondială. Era evident că situaţia de "boom" din 2007 şi primele luni ale

anului 2008 era artificială şi nesustenabilă (fapt afirmat în repetate rânduri atât de producători/furnizori cât şi de consumatori), dar când a venit "căderea" toată lumea a intrat în panică şi a declarat ca o asemenea criză "nu a mai avut loc de la marea recesiune din 1929 - 1933". Afirmaţia este cel puţin ciudată, mai ales în ceea ce priveşte piaţa feroaliajelor de bază: preţurile cele mai mici din primele nouă luni ale anului 2009 au fost totuşi mai mari decât cele din 2003 - 2004, situându-se în general la nivelul mediei anului 2005. De altfel începând cu perioada iunie - iulie 2009 marile economii occidentale au declarat ieşirea din recesiune (care nu a durat mai mult de două-trei trimestre), în timp ce ţările asiatice, chiar dacă şi-au mai încetinit ritmul de creştere economică, au înregistrat în continuare ritmuri pozitive (mai ales China) şi au fost o piaţă foarte bună pentru feroaliajele de bază, menţinând preţurile la niveluri realiste.

În ultimele luni ale anului 2009 preţurile s-au redresat pe aproape toate pieţele, astfel încât media anului 2009, deşi semnificativ mai mică decât cea a anului 2008, s-a păstrat totuşi la un nivel acceptabil.

Comercianţii sunt mai încrezători în preţurile anului 2010.

Cu ocazia celei de-a XXV-a Conferinţe organizate de Metal Bulletin în Monte Carlo în noiembrie 2009, majoritatea comercianţilor de feroaliaje şi-au exprimat un optimism mai mult sau mai puţin exuberant referitor la creşterea preţurilor în anul 2010, deşi nu s-au încheiat contracte pe termen lung.

Sentimentul de optimism se bazează în mare parte pe cererea sporită din partea producătorilor de oţel, cerere bazată la rândul său pe urbanizarea rapidă a Chinei şi - în mai mică măsură - a Indiei. "China şi restul Asiei domină acum piaţa ferocromului şi în următorii ani vor prelua şi celelalte feroaliaje", a fost opinia exprimată de majoritatea participanţilor la Conferinţă.

Cererea pentru toate tipurile de oţeluri aliate poate numai să crească în China şi în restul ţărilor asiatice. "Le trebuie un miliard sau un miliard şi jumătate de tone de oţel ca să ajungă aproape acolo unde suntem noi", s-a exprimat Rod Beddows, reprezentantul Hatch Corporate Finance.

Toate companiile producătoare de feroaliaje speciale şi de bază care lucrează pe piaţa asiatică au subliniat că piaţa este în creştere. În Buthan se construieşte o uzină pentru producţia de siliciu metalic cu o capacitate de 6000 tone/an şi încă 6000 tone/an calciu-siliciu. China a devenit cel mai mare consumator mondial de nichel în anul 2009, cu un consum real estimat la 459.000 tone, adică peste o treime din consumul total mondial.

Cu tot acest entuziasm al comercianţilor, care au declarat că anul 2010 va fi un an ideal pentru ei, producătorii de feroaliaje au fost ceva mai rezervaţi. De la conferinţă au lipsit marii consumatori europeni şi americani, ceea ce poate însemna că interesul lor pentru aliaje speciale este diminuat. Totuşi şi producătorii afirmă că probabil în 2010 se va înregistra un trend ascendent al preţurilor şi al cererii, dar nu exclud perioade de volatilitate a preţurilor şi puţine contracte încheiate pe termen lung. Consumatorii se pare că vor continua să prefere aprovizionarea "de pe o zi pe alta" pentru a nu se păcăli plătind preţuri prea mari fiind angajaţi prin contracte pe termen mai lung. Această atitudine are însă şi o consecinţă posibil neplăcută: poate contribui la salturi bruşte şi destabilizarea pieţelor dacă cererea se majorează mai mult decât oferta unor producători la rândul lor precauţi.

Conform afirmaţiilor unui oficial din cadrul industrial, Beijing-ul este foarte probabil că va păstra taxele de 20 - 25% la exportul de feroaliaje şi în anul 2010. Preşedintele Asociaţiei Feroaliajelor din China a declarat că de la sfârşitul anului 2008 şi

până în prezent asociaţia a solicitat guvernului chinez de trei ori diminuarea sau reducerea taxelor de export, dar că nu li s-a răspuns în nici un fel.

China a devenit un importator net de feroaliaje, după ce exporturile sale au căzut odată cu încetinirea ritmului economic la nivel global începută în septembrie 2008. Exporturile totale ale chinezilor din primele opt luni ale anului 2009 au cumulat numai 527.600 tone, cu 78% mai puţin decât în aceeaşi perioadă a anului 2008.

Pe sortimente, structura exportului chinez a fost următoarea: 228.400 tone de ferosiliciu, cu 89% mai puţin; 12.900 tone de feromangan cu peste 2% C, cu 91% mai puţin; 17.000 tone de feromangan cu sub 2% C, mai puţin cu 89% şi 118.200 tone de ferocrom cu peste 4% C, mai puţin cu 52%. În ultimele luni ale anului 2009 situaţia nu s-a schimbat, ceea ce va transforma China într-un importator net de feroaliaje la începutul anului 2010.

În 2009 guvernul chinez a început să introducă un sistem strict al licenţelor de export, fapt ce, combinat cu scăderea cererii globale, a condus la pierderi de 55 milioane de dolari pentru 18 din principalii producători de feroaliaje din ţară. Mulţi producători de mai mică anvergură şi-au închis pur şi simplu porţile.

II. Evoluţia pieţei feromanganului

II.1. Evenimente definitorii pe segmentul reprezentat de mangan

Piaţa feromanganului s-a caracterizat în semestrul I 2009 prin preţuri scăzute. Primele şase luni ale anului 2009 au adus pe piaţa minereului de mangan şi a feroaliajelor pe bază de mangan preţuri diminuate cu 21 - 46% comparativ cu media anului 2008. Totuşi preţurile au fost relativ stabile şi spre sfârşitul perioadei şi începutul lunii iulie 2009 au început să se remarce unele îmbunătăţiri.

Primul trimestru al anului a însemnat o cădere a preţurilor faţă de cele din decembrie 2008, dar opiniile producătorilor şi ale consumatorilor au fost variate.

Astfel, producătorul de mangan Kalagadi Manganese din Africa de Sud consideră că criza financiară este o oportunitate bine-venită pentru a începe producţia de 2,4 milioane tone/an de minereu de mangan de bună calitate în anul 2011. Studiul de fezabilitate terminat şi aprobat pentru proiectul companiei a fost efectuat în perioada când toate preţurile erau în perioada de "boom". Acum, când preţul oţelului s-a diminuat foarte mult, produsele şi echipamentele sunt mai ieftine şi pot fi livrate mult mai repede.

Compania a început deja lucrul la prima mină şi la uzina de sinterizare, care va fi gata cel mai târziu în iunie 2011. Reprezentanţii companiei afirmă că şi din punct de vedere al perioadei de dare în funcţiune lucrurile stau foarte bine, deoarece începând cu 2010 situaţia economică mondială se va îmbunătăţi simţitor. În anul 2008 preţul minereului de mangan a atins un record al tuturor timpurilor, de 17 dolari/tonă 1% Mn. Evident acest nivel nu va mai fi atins prea curând, dar odată ce cererea pentru oţel îşi va reîncepe cursul ascendent, şi preţurile minereului de mangan (mai ales de bună calitate) vor creşte din nou.

Piaţa minereului de mangan de calitate a fost strânsă chiar şi în primele luni ale anului 2009, cererea depăşind uşor oferta. Sud-africanii mai au şi avantajul asocierii cu Arcelor Mittal (care deţine 50% din acţiunile companiei), astfel încât practic au asigurată desfacerea minereului pentru producţia de oţel a gigantului britanic. Comentariul amuzant al reprezentanţilor Kalagadi a fost că "dacă în 2011 situaţia economică nu se va redresa, vom avea cu toţii probleme mult mai mari decât cererea de minereu de mangan!".

Veştile venite din Asia au fost într-adevăr îmbucurătoare. Cererea din partea siderurgiştilor chinezi a fost în creştere, conform afirmaţiilor reprezentanţilor companiei sud-africane African Rainbow Minerals (ARM). În timp ce preţul şi cantitatea solicitată de minereu de mangan de calitate normală s-au diminuat, cererea pentru minereu de înaltă calitate a crescut de la începutul anului 2009 aproape constant, la fel ca şi cererea de minereu de fier. De altfel, prognozele pentru minereu de fier arată că în trei - patru ani cererea va fi mai puternică decât în 2007.

Cererea chinezilor contribuie destul de bine la redresarea pieţei minereului de mangan. Preţurile din primul trimestru al anului 2009 pentru livrările la disponibil au fost de 6 - 8 dolari/tonă 1% Mn, ceea ce reprezintă un nivel bun pentru actualele condiţii economice.

Pe o cu totul altă orientare, compania japoneză producătoare de feromangan, Chuo Denki Kogyo (companie de dimensiuni medii) a urmat exemplul grupului Nippon Denko de a reduce atât producţia de feromanagan cu conţinut ridicat de carbon cât şi de ferosilicomangan cu 25% începând cu aprilie 2009. Cauza a fost cererea redusă pentru feroaliajele respective din partea siderurgiştilor, care la rândul lor au fost nevoiţi să reducă producţia de oţel. Conform estimărilor producţia de oţel brut a Japoniei va scădea în anul fiscal care începe la 1 aprilie 2009 la circa 100 milioane tone, cel mai mic nivel din ultimii zece ani.

Nippon Denko a redus producţia cu 30%, iar Chuo Denki, care dispune de o capacitate anuală de 90.000 tone de feromangan şi 35.000 tone de silicomangan a redus aceste cifre cu 20 - 25% pe o perioadă nedeterminată.

Preţurile feroaliajelor au crescut semnificativ în perioada mai - iulie 2009 şi au continuat trendul ascendent şi în ultimele luni ale anului. Creşterea cererii se datorează în mare măsură cumpărărilor agresive ale Chinei, dar şi achiziţiilor altor ţări asiatice cum ar fi Coreea de Sud şi Japonia. În sfârşit, oţelăriile din S.U.A. şi Europa au început să-şi revină: Outokumpu a redeschis în septembrie topitoria sa de 600.000 tone/an de la uzinele Tornio (producătoare de oţeluri inoxidabile), iar Acerinox şi-a majorat gradul de utilizare a capacităţilor de la 50% la 75%.

Conform estimărilor cercetătorilor de la International Manganese Institute, în următorii patru sau cinci ani piaţa minereului de mangan s-ar putea să cunoască un deficit substanţial.

În condiţiile în care cererea pentru produse din oţel îşi va urma traiectoria din ultimii ani, minereul de mangan ar putea deveni o marfă rară. Deja minereul cu conţinut ridicat de mangan se găseşte cu greu, fapt ce conduce la majorarea cererii pentru minereu cu conţinut mediu de metal. Africa de Sud este avantajată din acest punct de vedere deoarece deţine cele mai mari rezerve de minereu de calitate medie din lume.

Cererea pentru minereu de mangan a fost şi va fi susţinută de creşterea economică din China, care a importat foarte mult minereu din Africa de Sud. Japonia urmează ca importator cu 1,5 milioane tone de minereu de mangan în anul 2008. India are toate şansele să devină de asemenea un importator important datorită, pe de o parte, creşterii constante a producţiei de oţel şi, pe de altă parte, faptului că nu dispune decât de rezerve de minereu cu conţinut sărac de metal util.

Riscul îl reprezintă China. Oţelăriile chinezeşti consumă deja mai mult minereu de mangan decât cele occidentale şi dacă chinezii îşi schimbă gama de produse sau fac procesul de producţie mai eficient, intervine factorul necuantificabil al cererii pentru minereu de mangan. Pentru obţinerea unei tone de oţel se utilizează în medie 6 kg de mangan metal. Chinezii utilizează însă 7 - 8 kg de metal, în timp ce consumul occidentalilor este de numai 4,5 kg.

Preţul minereului de mangan era la sfârşitul anului 2009 de 5,90 - 6,90 dolari/tonă 1% Mn, comparativ cu 14 - 16 dolari/tonă în perioada de vârf a anului 2008 şi cu recordul absolut de 18 dolari/tona unitară în trimestrul II al anului 2008. Dar trendul preţurilor este clar ascendent, după minimul de 3 dolari/tona unitară din iunie 2009, trend datorat atât majorării cererii cât şi diminuării destul de drastice a ofertei.

Guvernul chinez ar putea impune în 2010 taxe de export la brichetele din mangan, fapt ce ar putea determina o creştere dramatică a preţurilor. Producătorii chinezi se tem că vor fi "loviţi" cu o taxă de 20% şi că clienţii lor nu vor accepta prea uşor această creştere de preţ. Europenii mai ales şi-au exprimat deja dezacordul faţă de aceste zvonuri, deoarece preţul lor de import ar creşte prea mult.

II.2. Preţurile practicate pe piaţa feromanganului

Preţurile la disponibil ale minereului de mangan au fost pe tot parcursul lunii mai şi începutul lunii iunie 2009 situate la 3,50 dolari tonă 1% Mn.

Toată lumea a cerut o reducere substanţială a ofertei, astfel încât preţurile să ajungă cel puţin la 4,00 - 4,50 dolari tonă unitară. De altfel minereul de bună calitate s-a comercializat la 3,70 dolari/tonă 1%. Cererea a rămas însă slabă, chiar dacă chinezii au efectuat unele achiziţii relativ importante. Cumpărările Chinei au fost însă anulate de lipsa siderurgiştilor şi a producătorilor de feroaliaje de pe piaţă.

Marii producători (Eramet, Vale şi BHP Billiton) au operat reduceri mari ale producţiei. BHP Billiton a redus producţia trimestrului I 2009 cu 48% comparativ cu cea din trimestrul IV 2008 şi cu 56% faţă de primul trimestru al anului 2008, ajungând la numai 733.000 tone. Eramet a menţinut închise uzinele sale din Gabon şi a produs în primele trei luni ale anului 2009 numai 343.000 tone de minereu de mangan.

Între timp BHP Billiton a anunţat că reduce producţia de minereu de mangan a lunii iunie 2009 cu până la 36% pentru a-şi diminua stocurile, cu scopul secundar de a se apăra de atacurile companiilor rivale care vând ieftin. Preţul BHP pentru minereu de mangan cu 44% conţinut de metal a scăzut la 3,50 - 3,70 dolari tonă 1% Mn cu livrare la jumătatea lunii iunie, după ce anterior fusese anunţat un preţ de 5,50 dolari/tonă unitară.

BHP îşi permite atât să-şi reducă producţia cât şi să vândă ieftin, eliminându-şi astfel competitorii, deoarece este un grup foarte puternic cu resurse financiare foarte mari. După anunţul grupului, unii comercianţi au început să vândă minereu de mangan şi la 3,20 dolari/tonă 1%, dar producătorii de mai mică anvergură au refuzat să vândă la acest nivel. Ei au susţinut că cererea este bună din partea majorităţii consumatorilor, având în vedere situaţia de pe pieţele feromanganului şi silicomanganului şi că încă pot obţine profituri rezonabile.

Preţul fulgilor de mangan s-a majorat la începutul lunii iunie pe fondul menţinerii unei oferte la preţuri ridicate din partea chinezilor şi a unei cereri stabile din partea siderurgiştilor.

Astfel, fulgii de mangan s-au comercializat la 2300 - 2450 dolari/tonă comparativ cu 2250 - 2450 dolari/tonă la sfârşitul lunii mai. Piaţa s-a stabilizat în perioada lunii mai şi iunie, comercianţii menţionând cereri uşor majorate din partea metalurgiştilor, în timp ce furnizorii din China majorează uşor preţul de ofertă de la săptămână la săptămână. Cantităţile achiziţionate au fost destul de ridicate, fiind menţionat chiar un contract de 700 tone. Piaţa europeană a continuat însă să rămână slabă, cu cantităţi mici tranzacţionate la preţuri mai reduse decât cele de pe piaţa asiatică.

Preţul minereului de mangan a crescut la începutul lunii iulie 2009 pentru prima oară din iulie 2008 pe fondul revenirii chinezilor pe piaţă ca achizitori. Preţul a urcat la

3,15 - 4,00 dolari/tonă cu 1% Mn faţă de 3,00 - 4,00 dolari/tonă unitară la sfârşitul lunii iunie 2009.

Chinezii au consumat toate stocurile acumulate în trimestrul IV 2008 şi primul trimestru 2009, astfel încât au fost nevoiţi să se reaprovizioneze. Producătorii chinezi de feromangan şi silicomangan sunt cei mai activi pe piaţă, dar s-a cumpărat în general material de calitate mai slabă, motiv pentru care preţurile nu au crescut şi mai mult.

Zona asiatică este astfel atât de bine văzută la ora actuală încât două mari companii producătoare de mangan - Eramet Comilog şi BHP Billiton - au început să majoreze producţia pentru a face faţă cererii sporite.

La începutul lunii decembrie preţurile fulgilor de mangan au crescut pe piaţa Chinei la 2600 - 2750 dolari/tonă datorită costurilor de producţie ridicate (mai ales tarifele la energie electrică), învingând astfel cererea relativ slabă. Unii comercianţi/producători au început chiar să ceară 2800 sau 2900 dolari/tonă şi consumatorii europeni au început deja să se aprovizioneze la 2725 dolari/tonă de teama unor noi majorări.

Toate produsele din mangan s-au înscris pe un trend ascendent al preţurilor: minereu bulgări, fulgi, brichete, feromangan. Ca urmare siderurgiştii europeni cumpără acum pentru a-şi constitui stocuri de care nu au nevoie pe moment, dar pe care le vor folosi atunci când preţurile vor creşte şi mai mult. Chiar dacă toată lumea este de acord că nu cererea este cea care a condus la majorarea preţurilor, toţi se tem că noile taxe de export care vor fi impuse de guvernul chinez în 2010 vor însemna o adevărată explozie a preţurilor.

În luna decembrie 2009 preţul minereului de mangan a ajuns la 5,90 - 6,90 dolari/tonă 1% Mn pentru sortimentul cu 48 - 50% Mn, max. 0,1% P, şi jucătorii de pe acest segment consideră ca în următoarea perioadă piaţa minereului se va caracteriza prin stabilitate.

Şi preţul feromanganului a crescut pe piaţa chineză la 7250 - 7500 yuani (1060 - 1097 dolari/tonă), apoi la 7400 - 7800 yuani/tonă şi chiar 7900 yuani/tonă, dar încă nu a fost atins maximul anului de 9300 yuani/tonă (august 2009). Silicomanganul s-a comercializat la 7600 - 8000 yuani/tonă şi s-au înregistrat contracte şi la 8100 dolari/tonă. Principala cauză indicată de producători/comercianţi este majorarea costurilor.

De altfel o serie de producători de aliaje pe bază de mangan din China şi-au redus producţia din cauza costurilor foarte ridicate la materii prime şi energie electrică. În afară de China, piaţa coreeană este puternică, cu o cerere sporită şi preturi foarte bune. Vânzările pentru luna ianuarie 2010 au fost încheiate la preţuri mai mari, de peste 6 dolari/tonă 1% Mn chiar şi pentru sortimentul de mai slabă calitate, cu 44% Mn. Sortimentele de slabă calitate se vând la 5 dolari/tonă unitară. Surse de pe piaţa chineză afirmă că stocurile deţinute în total de chinezi sunt de peste 1 milion de tone de minereu de mangan, ceea ce înseamnă că cererea chinezilor nu va creşte prea mult în următoarea perioadă.

Cu toate aceste calcule, la sfârşitul lunii decembrie 2009 grupul BHP Billiton a majorat preţul de ofertă pentru exporturile către China, argumentând că piaţa aliajelor a început un trend ascendent şi că cererea pentru minereu de mangan s-a majorat şi în afara Chinei. Astfel, preţul pentru livrările din luna februarie 2010 a crescut la 6,3 dolari/tonă 1% Mn pentru sortimentul cu 43% Mn faţă de 6,06 dolari/tonă preţ anterior. Minereul bulgări cu min. 43% Mn se comercializează în continuare la 6,5 dolari/tonă unitară.

Interesul siderurgiştilor din celelalte ţări asiatice a crescut pentru minereul de mangan de bună calitate deoarece producţia de aliaje a început să se învioreze. Cei mai mulţi participanţi de pe piaţa manganului consideră că preţurile aliajelor pe bază de mangan vor continua să crească în 2010. Există de asemenea zvonuri că unii producători

de minereu de mangan au început să constituie stocuri, aşteptându-se la majorări de preţuri substanţiale în următoarele luni.

Anul 2010 a început cu preţuri majorate la manganul metal datorită cererii sporite din partea economiilor asiatice şi a costurilor ridicate ale energiei electrice din China, care a condus la majorarea costurilor de producţie pentru chinezi (pe piaţa internă a Chinei a crescut şi preţul acidului sulfuric, fapt ce a adăugat presiune aspra preţurilor). Preţul fulgilor de mangan a crescut la începutul lunii ianuarie 2010 la 2650 - 2750 dolari/tonă, iar cele mai multe contracte pentru materialul aflat în depozitele din Rotterdam s-au încheiat la limita superioară.

Piaţa minereului de mangan pare să ducă lipsă de material din cauza reducerii ofertei la nivel global şi a unei cereri puternice din partea producătorilor de aliaje pe bază de mangan din China (se apreciază că producţia de oţeluri din China va cunoaşte un adevărat "boom" în al doilea trimestru al anului 2010). Preţul minereului de mangan 48-50% Mn a ajuns la 7 dolari/tonă 1% Mn (în timp ce costul mediu de producţie al principalilor mineri este estimat la 3,80 dolari tonă 1% Mn) şi comercianţii se aşteaptă la noi majorări în perioada următoare, deoarece materialul la disponibil este foarte puţin. Toţi producătorii au angajată producţia până în martie - aprilie 2010, iar unii dintre ei au fost nevoiţi să cumpere de pe piaţa liberă pentru a-şi onora contractele cu clienţii tradiţionali.

La sfârşitul anului 2009 o serie de producători majori de minereu de mangan au redus drastic producţia şi şi-au diminuat stocurile. Cererea pentru mangan a revenit însă foarte repede, încă din primele zile ale anului 2010 şi i-a luat pe producători pe nepregătite. În plus, minerii din Africa de Sud se luptă cu aprecierea rândului faţă de dolarul american, cu tarifele ridicate la energie electrică şi cu capacitatea redusă de transport a căilor ferate interne. Ca urmare apar întârzieri mari în livrarea minereului, fapt ce înrăutăţeşte şi mai mult situaţia.

La începutul lunii februarie 2010, BHP Billiton a majorat preţul de livrare al minereului de mangan către China cu 17% datorită majorării cererii şi a unei oferte limitate la nivel global. Ofertele pentru minereu cu minimum 43% conţinut de metal pentru livrările din martie 2010 sunt la 7,30 - 7,35 dolari/tonă 1% Mn, în creştere faţă de 6,3 dolari/tonă unitară. Preţul minereului bulgări cu acelaşi conţinut de metal este de 7,5 dolari/tonă unitară.

Unii producători nu au material pentru livrările din luna martie, iar alţi producători se ţin de-o parte din motive necunoscute la prima vedere, aşteptând probabil noi majorări.

Cererea pentru aliaje pe bază de mangan din China a crescut şi se pare că se va majora în continuare în lunile martie şi aprilie. Cererea a crescut şi în Coreea de Sud, în ţările Comunităţii Statelor Independente şi în unele ţări din Orientul Mijlociu. Ca urmare marea majoritate a furnizorilor de minereu de mangan şi-au angajat deja producţia întregii luni martie şi parţial pentru aprilie.

Evoluţia preţurilor feromanganului în anul 2009

Produsul/ Perioada	FeMn baza 78% Mn, 7,5% C, piaţa vest-europeană, euro/tonă	FeMn 78% Mn, 7,5% C, piaţa SUA, dolari/tonă lungă	FeMn min. 80% Mn, max. 1,5% C, piaţa SUA, dolari/tonă	FeMn min. 78% Mn, 7,5%C, FOB principale porturi chineze, dolari/tonă lungă	Minereu de mangan 49% Mn, 0,5% P, dolari/tonă FOB
ianuarie	1300,00	2687,50	4668,28	2865,00	422,62
martie	1100,00	1300,00	2866,00	2705,00	318,50
iunie	800,00	928,75	1873,92	1150,00	171,50
septembrie	800,00	1342,50	2039,27	1315,00	245,00
octombrie	875,00	1475,00	2254,22	1315,00	245,00
noiembrie	895,00	1432,50	2314,85	1320,00	298,90
decembrie	895,00	1375,00	2314,85	1450,00	313,60
Medie 2008	1810,46	2243,55	4899,90	2557,13	692,88
Medie 2009	922,50 (-49,1%)	1321,98 (-41,1%)	2425,54 (-50,5%)	1663,02 (-35,0%)	269,80 (-61,0%)

Nota: 1 tonă lungă = 1016 kg = 2204 livre.
Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

III. Evoluţia pieţei ferosiliciului

III.1. Evenimente pe piaţa ferosiliciului si a siliciului metal

Preţurile ferosiliciului s-au diminuat cu circa 25% în primul semestru al anului 2009, dar metalul a început să se redreseze în trimestrul III al anului.

Primele şase luni ale anului 2009 au adus şi pe piaţa ferosiliciului scăderi de preţuri, dar mai puţin drastice decât pe alte segmente. Cu excepţia sortimentului cu baza 75% Si de pe piaţa S.U.A., care a înregistrat o diminuare cu 41,3% comparativ cu media anului 2008, pe restul pieţelor preţurile au fost destul de stabile pentru perioada de criză financiară prin care a trecut siderurgia.

Primele măsuri luate la începutul anului 2009 au fost cele de reducere a ofertei. Compania norvegiană Fesil a mai închis unele cuptoare producătoare de siliciu metal, după ce la sfârşitul anului 2008 a redus deja producţia cu 7000 tone/an. Cauza a fost cererea diminuată la nivel mondial. Reprezentanţii companiei au declarat ca urmăresc cu mare atenţie piaţa şi că există destulă confuzie şi clienţii lor nu ştiu ce să facă.

Şi în Brazilia au fost închise 7 din cuptoarele de siliciu, ceea ce înseamnă aproape jumătate din totalul din America de Sud, care se ridică la 16 cuptoare ale diferiţilor producători. Situaţia a fost dificilă şi în zona americană, cu o piaţă incertă şi cu puţine contracte încheiate pe termen mai lung. Majoritatea consumatorilor au preferat achiziţiile la disponibil, deoarece preţurile au fost mici şi convenabile.

Mai mulţi producători au redus producţia: în Bosnia-Herţegovina, FerroAtlantica din Spania a închis trei din cuptoarele sale din Franţa: cele de la Anglefort, Les Clavaux şi Montricher, şi a redus cu 70% producţia la uzinele sale Sabon din Spania.

Preţurile siliciului metalic s-au diminuat de la 2650 - 2850 dolari/tonă preţ menţinut în cursul anului 2008 la 2075 dolari/tonă la sfârşitul lunii decembrie 2008 şi începutul lunii ianuarie 2009.

Între timp preţul de export al Chinei a crescut la începutul lunii ianuarie 2009 cu 3% la 1600 - 1700 dolari/tonă FOB din cauza diminuării stocurilor. Cererile consumatorilor au fost mici, dar suficiente pentru a conduce la această majorare. Şi în

China au fost închise o serie de cuptoare începând cu octombrie 2008 şi majoritatea producătorilor nu le-au redeschis decât după anul nou chinezesc (februarie 2009).

Taxa anti-dumping impusă de Uniunea Europeană la importurile de siliciu metalic, de 49%, este în curs de revizuire deoarece ar trebui să expire în iunie 2010. Revizuirea este supusă unor presiuni accentuate atât din partea consumatorilor cât şi a producătorilor de siliciu metalic europeni.

Pe de o parte, consumatorii consideră că taxa ar trebui anulată. Argumentele lor sunt destul de solide. În primul rând pentru consumatori este benefic să poată dispune de metal la preţuri convenabile, mai ales în condiţiile în care unele ţări mari din Europa de Vest au trecut printr-o perioadă de recesiune. Mai mult, taxa nu se justifică deoarece preţul siliciului metalic s-a diminuat de la un vârf de 2350 - 2550 dolari/tonă în iunie 2008 la 1830 - 1930 dolari/tonă în martie 2009. Nici marja de dumping a chinezilor nu mai este în aceste condiţii semnificativă, deoarece preţurile de vânzare de pe piaţa internaţională s-au apropiat simţitor de costurile de producţie ale chinezilor.

Eusmet (European Users of Silicon Metal), asociaţia europeană a consumatorilor de siliciu metalic afirmă de asemenea că din 1995 (când a fost iniţial impusă o taxă anti-dumping la importurile provenind din China) şi până acum consumul de siliciu metalic a crescut foarte mult şi că este nevoie de materia primă.

Un singur consumator a avut o opinie diferită, considerând că, chiar dacă pe termen scurt este benefic pentru consumatori un siliciu ieftin, pe termen lung dependenţa de importurile din China s-ar putea să-i coste mai mult decât este cazul.

Această opinie se înscrie pe linia poziţiei adoptate de Euroalliages (asociaţia producătorilor de feroaliaje din Uniunea Europeană), care afirmă că renunţarea la taxa impusă chinezilor va avea un efect dezastruos asupra industriei producătoare de siliciu din Europa. Nivelul importurilor va creşte atât de mult, încât practic producătorii europeni vor fi nevoiţi să-şi închidă porţile. Europa ar rămâne - în opinia Euroalliages - singură în faţa avalanşei de metal chinezesc deoarece în S.U.A. importurile de siliciu metalic provenind din China sunt supuse unei taxe anti-dumping de 139%. Producătorii europeni se tem că preţurile siliciului metalic vor scădea drastic dacă se renunţă la taxa de 49% şi consumatorii vor fi dependenţi de China.

Se mai pune în discuţie şi situaţia Norvegiei, care nu este membră a Uniunii Europene, dar este unul din principalii producători de siliciu, ferosiliciu şi aluminiu din Europa. Norvegienii pot foarte uşor să importe din China la preţuri convenabile şi apoi să exporte în UE la preţuri mai mari - dacă cererea le permite acest lucru.

Situaţia este destul de dificilă pentru Comisia Europeană, care are de luat o decizie grea: în condiţii de recesiune, deci pe termen scurt, taxa anti-dumping nu numai că nu se justifică, dar poate chiar dăuna consumatorilor europeni. Pe termen lung însă, Europa s-ar putea trezi fără o industrie proprie producătoare de siliciu metalic şi total dependentă de China. Impunerea unei taxe anti-dumping nu este un lucru chiar uşor de făcut: este un proces destul de îndelungat, care necesită dovezi clare că preţurile practicate de partea vizată sunt preţuri de dumping, că aceste preţuri pun în pericol producţia interna a unei ţări/zone, că importurile au crescut pentru o perioadă mai lungă de timp tocmai din cauza preţurilor de dumping practicate de partea exportatoare etc. În aceste condiţii este mai convenabil - din punct de vedere procedural - să menţii în vigoare o taxă anti-dumping o dată impusă, decât să renunţi la ea şi apoi - după un timp - să reiei procesul pentru impunerea uneia noi. Din punct de vedere economic însă, situaţia actuală ar impune renunţarea la taxa de 49% la siliciul exportat de chinezi în Europa.

Consumatorii de pe piaţa europeană afirmă că exportatorii chinezi de siliciu metalic reuşesc să evite taxa anti-dumping de 49% trecând metalul prin Taiwan. Preţul

siliciului era la sfârşitul lunii martie 2009 de 1800 - 1850 euro/tonă, unii comercianţi afirmând că au găsit material şi la 1700 euro/tonă. Materialul pare de calitate chinezească, deşi provine din Taiwan. Situaţia este delicată, deoarece la ora actuală Comisia Europeană pune în discuţie renunţarea la taxa anti-dumping pentru exporturile chinezeşti, în mijlocul unui conflict de interese între producătorii şi consumatorii europeni. Comisia Europeană a început de asemenea să analizeze siliciul metalic provenit din Coreea de Sud (care şi-a majorat cota de piaţă simţitor în ultimul timp), deoarece calităţile sale sunt exact cele ale metalului standard chinezesc, ceea ce ar putea însemna încă o cale găsită de chinezi pentru a evita taxa impusă la exportul în Uniunea Europeană. Taxa anti-dumping devine cu atât mai discutabilă, deoarece se pare că nu reuşeşte să oprească materialul chinezesc să intre pe piaţa europeană, producătorii europeni nefiind în nici un fel avantajaţi.

Ferosiliciul s-a redresat în ultimele luni ale anului 2009. La sfârşitul lunii noiembrie 2009 majoritatea producătorilor de ferosiliciu din China şi-au majorat preţurile cu 100 - 200 yuani (15 - 30 dolari)/tonă, invocând creşterea costurilor de producţie şi diminuarea drastică a stocurilor. Ca urmare pe piaţa internă a Chinei ferosiliciul s-a comercializat la 5500 - 5700 yuani/tonă, şi chiar 5800 yuani/tonă, faţă de 5400 - 5600 yuani/tonă preţ anterior.

Costurile de producţie au crescut într-adevăr ca urmare a majorării tarifelor la energie electrică, şi cum ferosiliciul este unul din cele mai energofage produse, această majorare se reflectă direct şi semnificativ în costul de producţie. Chinezii speră să obţină preţurile mai mari datorită cererii bune de pe piaţa feroaliajului.

Compania norvegiană Fesil - unul din cei mai mari producători din lume de siliciu metal - a declarat că în primul trimestru al anului 2010 va majora rata de utilizare a capacităţilor sale de producţie pentru siliciu de la 50% la 85% deoarece preţul metalului a început să crească constant. La sfârşitul anului 2009 siliciul standard se comercializa la 1700 - 1800 euro/tonă (2435 - 2578 dolari), iar metalul de calitate superioară la 1900 - 2000 euro/tonă.

Contrar tradiţiei, în primele luni ale anului 2010 compania nu va închide nici un cuptor pentru lucrări de reparaţii şi întreţinere. Norvegienii susţin că preţul energiei electrice a fost mai stabil pe parcursul anului 2009, ceea ce le permite să-şi redeschidă cuptoarele.

Decizia Fesil vine în contradicţie cu cea a companiei spaniole FerroAtlantica, care a închis în luna octombrie 2009 uzinele sale producătoare din Franţa pentru o perioadă de cinci luni din cauza cererii scăzute. Este adevărat că au existat speculaţii referitor la stocurile pe care producătorul spaniol le deţinea la data închiderii uzinelor, afirmându-se că acestea depăşesc nivelul normal şi că acesta ar fi adevăratul motiv pentru care spaniolii au încetat producţia. Reducerea ofertei apărută astfel nu poate decât să îi avantajeze pe norvegieni, care vor să umple un gol de material atât de necesar în majoritatea industriilor.

III.2. Evoluţia preţurilor pe piaţa ferosiliciului

Majoritatea comercianţilor consideră că preţul siliciului metal se va majora în anul 2010, atât datorită creşterii cererii cât şi a ofertei relativ limitate. Dacă FerroAtlantica redeschide cuptoarele sale înainte de aprilie 2010, este posibil ca balanţa cerere - ofertă să se reechilibreze, dar evoluţia preţurilor probabil că nu se va înscrie pe un trend descendent.

Preţul siliciului metalic a evoluat de altfel în parametri normali pentru piaţa acestui metal. Faţă de media anului 2008, media anului 2009 a fost cu 25% mai mică, dar cea mai mare din ultimii zece ani.

Anul 2008 a început cu preţuri mari, situate peste media anului 2007 şi pe tot parcursul primelor nouă luni trendul s-a menţinut pe toate segmentele macroeconomice de importanţă. Creşterile de preţuri nu au fost spectaculoase de la un trimestru la altul (22 - 35%, în funcţie de piaţă şi sortiment), dar au fost constante şi s-au menţinut chiar şi în luna septembrie, după apariţia crizei financiare de pe Wall Street. Ferosiliciul este o materie primă esenţială pentru producţia de oţel şi până acum un an sau doi exista pe piaţă un surplus estimat la circa 10%. Cererea puternică din zona asiatică a anulat practic acest surplus şi a determinat chiar perioade de deficit.

Evoluţia preţurilor la siliciu 98%

- piaţa europeană la disponibil, dolari/tonă -

Medie anuală	Variaţie % faţă de anul anterior	Medie anuală	Variaţie % faţă de anul anterior
2009 - 1740,83	-25,5	2004 - 1278,73	-4,7
2008 - 2336,41	+47,2	2003 - 1300,47	+26,8
2007 - 1586,77	+23,0	2002 - 1025,27	-7,1
2006 - 1289,35	+0,8	2001 - 1103,93	-10,1
2005 - 1279,46	0,0	2000 - 1226,85	+10,3

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

Preţurile ferosiliciului s-au diminuat foarte mult în trimestrul II al anului 2009, dar, aşa cum am afirmat anterior, începând cu luna septembrie au început să se înregistreze majorări uşoare, dar constante. Media anului 2009 a fost mai mică decât media anului 2008, dar procentele au fost "decente", de 20 - 40% şi oricum s-a situat peste media anului 2007.

Evoluţia preţurilor la ferosiliciu

Sortiment/Piaţa/Perioada							
	Medie 2007	Medie 2008	Tr. I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009
FeSi baza 75% Si, piaţa vest-europeană, euro/tonă							
	886,65	1366,53	1078,33	866,67	880,83	925,00	937,30
FeSi baza 75% Si, din import, piaţa S.U.A., $/tonă							
	1444,02	2651,74	1844,16	1267,65	1525,78	1685,61	1580,80
FeSi min. 75% Si, piaţa Hong Kong, $/tonă							
	876,55	1444,30	1070,42	1075,00	1141,67	1158,33	1111,35
FeSi min. 75% Si, piaţa Chinei, în depozit. RMB/tonă							
	5394,37	7440,63	5675,00	5520,83	5631,25	5543,75	5592,71

Nota:Condiţiile de livrare sunt următoarele: - pe piaţa vest-europeană: franco-uzina consumatoare; - pe piaţa S.U.A.: în depozit Pittsburgh; - pe piaţa Hong Kong: FOB principale porturi chineze. 1 tonă lungă = 1016 kg = 2204 lv.

Comisia pentru Comerţ Internaţional a S.U.A. (ITC, US International Trade Commission) a revizuit în ianuarie 2010 taxele anti-dumping impuse unor producători chinezi de siliciu metalic.

Taxele impuse companiilor Shanghai Jinneng International Trade Co. şi Jiangxi Gangyuan Silicon Industry Co. se aplică retroactiv pentru perioada 1 iunie 2007 - 31 mai 2008 şi reglementările ITC prevăd depozite bancare pentru exporturile viitoare ale companiilor.

Exporturile companiei Jinneng International vor fi supuse unei taxe anti-dumpiung de 23,16%, în creştere faţă de taxa anterioară de 7,8%, dar mai mică decât cea propusă pe baza anchetei preliminare de 41,81%. Reducerea se datorează analizei Comisiei a costurilor energiei electrice în China: deoarece tarifele au crescut foarte mult în ultima perioadă, ITC a considerat că astfel şi costul de producţie al siliciului metalic (metal extrem de energointensiv) s-a majorat şi că dumpingul nu a avut amploarea estimată iniţial.

Jiangxi Gangyuan va fi supusă unei taxe anti-dumping de 50,02%, uşor mai scăzută decât taxa anterioară de 50,62% şi decât cea propusă iniţial de 55,25%.

Toţi ceilalţi producători chinezi de siliciu metal vor fi supuşi în continuare unei taxe anti-dumping de 139,49%, taxă în vigoare în ultimii zece ani.

Noile revizuiri nu ar trebui să aibă nici un impact asupra pieţei americane a siliciului, deşi cererea şi preţul sunt în creştere. În mod normal chinezii exportă anual numai circa 10.000 tone de metal, ceea ce reprezintă numai o mică parte din piaţa americană.

Spre amuzamentul chinezilor, odată cu impunerea taxei anti-dumping la exporturile chineze de pe piaţa americană, S.U.A. a depus o plângere la Organizaţia Mondială a Comerţului contra Chinei, deoarece aceasta aplică o taxă de export de 15% la siliciul metalic! Este o adevărată ironie faptul că chinezii sunt acuzaţi în acelaşi timp că impun taxe de export (adică majorează preţul de export) şi că exportă la preţuri anti-dumping (adică mai mici decât cele reale). China este de altfel acuzată de faptul că-şi protejează consumatorii interni prin impunerea de taxe la export şi de către Uniunea Europeană, Canada şi Mexic. "Totul este politică", a fost comentariul chinezilor, şi, dacă ne gândim mai bine, au dreptate.

IV. Piaţa ferosilicomanganului

Şi ferosilicomanganul a urmat aceeaşi evoluţie ca feromanganul şi ferosiliciul. Începând cu octombrie 2008 preţurile au scăzut constant, ajungând la sfârşitul lunii iunie 2009 la mai puţin de jumătate comparativ cu media anului 2008. Cele mai însemnate scăderi s-au înregistrat în zona europeană şi cea nord-americană, piaţa Orientului Îndepărtat fiind ceva mai stabilă.

În luna august 2009 Compania japoneză Nippon Denko a anunţat că intenţionează să-şi majoreze producţia de ferosilicomangan datorită creşterii cererii interne, mai ales din partea marelui grup siderurgic Nippon Steel.

Cu câteva luni în urmă compania a redus producţia la uzinele sale de la Jinzhou Nichiden Ferroalloy Co. din China din cauza cererii reduse, şi apoi a cumpărat silicomangan de la BHP Billiton şi Tata Steel. Acum însă Nippon Denko vrea să majoreze producţia internă pentru a nu mai apela la importuri. Ca plan de imediată acţiune, va fi majorată producţia la uzinele Tokushima, care acum produce numai cantitatea minimă necesară menţinerii în funcţiune a operaţiunilor. Capacitatea de silicomnagna de la Tokushima este însă foarte mică, deoarece uzinele produc în principal feromangan de bună calitate şi lucrează la aproape întreaga capacitate de 200.000 tone/an. Ca urmare a doua etapă avută în vedere de Nippon Denko este redeschiderea uzinelor de la Hidaka cu o capacitate de 50.000 tone anual, dar aceasta se dovedeşte mai dificilă şi mai scumpă deoarece uzinele Hidaka au fost închise cu trei ani în urmă (în 2006).

Deciziile japonezilor vor depinde în mare măsură şi de preţul minereului de mangan: dacă acesta creşte, poate fi mai avantajos să importe silicomangan decât să-şi redeschidă propriile uzine producătoare.

Operaţiunile din China sunt dificil de extins, deoarece Nippon Denko a vândut 71% din acţiunile sale grupului minier chinez Asia Minerals Ltd. ca urmare a faptului că guvernul de la Beijing a impus o taxă de export de 20% pe silicomangan. Ori cum produsul obţinut în China era destinat pieţei japoneze, acesta era considerat un export şi taxa majora prea mult preţul feroaliajului. Ca urmare Nippon Denko obţine acum în China numai 20 - 25% din necesarul său de vânzare, cumpărând restul de la terţe părţi. Compania niponă consideră însă că trebuie să reducă importurile şi să majoreze producţia internă, deoarece cererea pentru ferosilicomangan a început să crească în zona asiatică.

În această perioadă cele trei feroaliaje de bază au evoluat în tandem, lucru care de obicei nu se întâmplă. Dată fiind cererea scăzută din partea siderurgiei, producătorilor de feroaliaje le-a fost indiferent dacă achiziţionează unul sau altul din feroaliajele interşanjabile, astfel încât preţurile au căzut pe toate pieţele.

Perspectivele silicomanganului depind foarte mult de evoluţia celorlalte două feroaliaje de bază. Dacă preţul începe să urce prea brusc la oricare dintre ele, consumatorii se vor îndrepta spre ferosilicomangan şi vor determina majorarea preţului şi la acest feroaliaj. Pentru moment însă se poate spune că piaţa silicomanganului a revenit la niveluri normale de comercializare, după ce în 2007 atinsese cele mai ridicate niveluri din 2003.

Evoluţia preţurilor la ferosilicomangan

Sortiment/Piaţa/Perioada	Medie 2008	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr. IV 2009	Medie 2009	+/- % 2009/2008
SiMn baza 65-75% Mn, 14-25% Si, piaţa vest-europeană, euro/tonă	1507,60	832,83	690,00	795,83	900,83	804,87	-46,6
SiMn 65-75% Mn, 14-25% Si, piaţa S.U.A., $/tonă	2424,19	1423,27	840,50	1014,12	1466,07	1185,99	-51,1
SiMn min. 65% Mn, max. 17% Si, piaţa Hong Kong, $/tonă	2153,01	1560,00	1175,00	1360,00	1373,33	1367,08	-36,5
SiMn min.65% Mn, 17% Si, piaţa Chinei, în depozit, RMB/tonă	11510,42	7620,83	6725,00	7391,67	7529,17	7316,67	-36,5

Nota: Condiţiile de livrare sunt următoarele: - pe piaţa vest-europeană: franco-uzina consumatoare; - pe piaţa S.U.A.: în depozit Pittsburgh; - pe piaţa Hong Kong: FOB principale porturi chineze. 1 tonă lungă = 1016 kg = 2204 lv.
Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

V. Evoluţia pieţei ferocromului

V.1. Modificări şi evoluţii la producţia de ferocrom şi minereu de crom

Criza financiară care a izbucnit în septembrie 2008 nu a iertat nici piaţa ferocromului. Preţurile feroaliajului ajunseseră în anii 2007 - 2008 la niveluri istorice, nesustenabile nici măcar din punctul de vedere al producătorilor. În aceste condiţii la sfârşitul lunii iunie 2009 s-a ajuns la nivelurile de preţ practicate în 2006, preţuri mult mai aproape de realităţile pieţei ferocromului.

Primele măsuri luate de producătorii de ferocrom încă din ianuarie 2009 au fost cele de reducere a ofertei. Compania Eramet Marietta (parte a grupului internaţional Eramet, cu sediul principal în Franţa) şi-a redus producţia la uzinele din Ohio, S.U.A., ca

reacţie la diminuarea cererii din partea siderurgiei. Începând cu luna martie 2009 Marietta a închis pe termen nedefinit operaţiunile de ferocrom; la jumătatea lunii martie a oprit pentru 60 de zile producţia de silicomangan; iar în mai a oprit unul din cele două cuptoare de feromangan pentru 90 de zile. Măsurile au fost luate în vederea alinierii ofertei la nivelul cererii şi au însemnat disponibilizarea a 110 angajaţi.

Şi ENRC din Kazakhstan a anunţat că pe ansamblul trimestrului IV 2008 a redus producţia de ferocrom cu 22%. Şi Outokumpu a suspendat pe tot parcursul primului trimestru al anului 2009 producţia de ferocrom de la uzinele sale Tornio din Finlanda. Decizia a însemnat şi disponibilizarea a 2000 de oameni. Uzinele sunt alimentate de mina Kemi, care are o capacitate de 2,7 milioane tone anual minereu de crom brut şi 1,7 milioane tone/an cromit.

Compania Hernic Ferrochrome din Africa de Sud a menţinut închise cuptoarele pentru "întreţinere" pe tot parcursul trimestrului II 2009. Preţurile ferocromului au scăzut foarte mult şi producătorul sud-african (care are o capacitate anuală de 420.000 tone, adică 7% din oferta globală) nu doreşte să lucreze în pierdere. În noiembrie 2008 Hernic şi-a diminuat producţia cu peste 70% şi a închis ultimele patru cuptoare în ianuarie 2009.

De altfel se pare că minereul de crom şi ferocromul au fost în primele şase luni ale anului 2009 mai puternic lovite de criza financiară şi recesiunea din unele ţări puternic dezvoltate decât minereul de mangan. Şi compania Cato Ridge Alloys (deţinută în proporţie de 50% de către Assmang) din Africa de Sud a încetat producţia de ferocrom cu conţinut mediu de carbon.

În India Asociaţia Producătorilor de Feroaliaje cerut guvernului interzicerea exporturilor de minereu de crom şi a solicitat majorarea taxei de export la 6000 rupii (125 dolari)/tonă. Taxa anterioară, de 3000 rupii/tonă, a fost introdusă la 1 martie 2008, când preţurile minereului de crom au cunoscut o creştere spectaculoasă. Preţul minereului de crom a scăzut în primele luni ale anului 2009 la 250 dolari/tonă (preţul FOB al indienilor a fost de 280 dolari/tonă), faţă de un vârf de 715 dolari/tonă înregistrat în 2008. Scopul asociaţiei este acum cel de a reţine în ţară minereul şi concentratele de crom, de care au nevoie proprii producători siderurgici, aceste materii prime fiind considerate vitale pentru economia indiană.

Între timp EtiKrom din Turcia a majorat preţul minereului de crom datorită previziunilor optimiste referitoare la cererea Chinei. Preţurile companiei s-au ridicat la 230 dolari/tonă faţă de 200 dolari/tonă preţul lunii decembrie 2008. Turcii au vândut minereul bulgări la 250 dolari/tonă CFR pentru livrările din luna ianuarie, 275 dolari/tonă pentru februarie şi 300 dolari/tonă pentru martie.

După o scurtă perioadă de absenţă de pe piaţă (la jumătatea lunii decembrie 2008) chinezii au revenit cu cereri importante şi preţul de 200 dolari/tonă a fost cel mai scăzut la care s-a putut ajunge. Preţul ferocromului de pe piaţa chineză s-a majorat de asemenea la 6200 - 6300 yuani (909 - 923 dolari)/tonă faţă de 5500 - 6500 yuani/tonă nivel înregistrat la începutul lunii ianuarie 2009. Piaţa cromului s-a mişcat foarte repede, cu oscilaţii de preţuri uneori semnificative pe diferite segmente.

Cererea pentru minereu de crom îmbunătăţit creşte din partea Chinei, chiar în condiţiile în care stocurile de material nerafinat rămân ridicate. Producătorii de ferocrom chinezi au început să ceară din ce în ce mai mult minereu îmbunătăţit, în timp ce cererea pentru minereu de crom brut rămâne relativ slabă.

În ciuda îmbunătăţirii cererii pentru minereu îmbunătăţit, piaţa a fost slabă comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2008 din cauza crizei financiare globale. De menţionat că în perioada ianuarie - iunie 2008 China a importat 3,5 milioane tone de minereu de crom, cu 23% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului 2007. În 2008

producătorii de ferocrom de China şi-au construit propriile topitorii şi au importat minereul din Africa de Sud.

Samancor Chrome din Africa de Sud a anunţat pe de altă parte că va lucra la jumătate din capacitatea de care dispune pe tot parcursul anului 2009. Samancor este al doilea mare producător de ferocrom din lume şi în decembrie 2008 şi-a închis toate cele 116 cuptoare din cauza cererii scăzute. Ulterior (în luna februarie 2009) au fost redeschise două cuptoare şi s-a lucrat la circa 10% din capacitate. Începând cu aprilie sud-africanii au lucrat la 50% din capacitate.

Preţul cromului metalic s-a diminuat în luna martie 2009 până la nivelul înregistrat în noiembrie 2007, adică maximum 8300 dolari/tonă pentru sortimentul aluminotermic. Majoritatea participanţilor la piaţa metalului s-au plâns că cererea este slabă, iar comercianţii au afirmat că nu sunt încă siguri dacă s-a atins nivelul minim pentru perioada de recesiune din unele ţări.

Opinia generală este că piaţa se va stabiliza curând în jurul valorii de 8000 dolari/tonă, dar că multe depind de evoluţia preţului la ferocromul cu conţinut scăzut de carbon.

Reamintim în acest context că preţul cromului metal aluminotermic a variat între 4366,84 dolari/tonă media anului 2000 şi 7510,10 dolari/tonă media anului 2007. Nivelul de 11563,49 înregistrat ca medie a anului 2008 a fost o excepţie de la echilibrul normal al pieţei metalului. Un asemenea dezechilibru nu s-a mai înregistrat practic pe piaţa cromului aluminotermic, dar preţul cromului electric a fost în anul 1996 de 12537,24 dolari/tonă, sortimentul fiind însă de cu totul altă calitate.

În China s-au adunat cantităţi foarte mari de minereu de crom: în principalele porturi chineze se estima că existau în mai 2009 peste 1,5 milioane tone de minereu, de trei ori mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului trecut. Stocuri de 1 milion de tone sunt suficiente pentru a obţine circa 400.000 tone de ferocrom, adică necesarul Chinei pentru patru luni.

Escaladarea stocurilor de minereu de crom a început în al treilea trimestru al anului 2008, când cererea din partea siderurgiei a scăzut, dar comercianţii aveau deja comandate cantităţi importante de material la preţurile mari din vara anului 2008 şi au refuzat să vândă mai ieftin decât au cumpărat. În martie au sosit şi alte cargouri, comandate la începutul anului 2009, astfel încât totalul stocurilor s-a ridicat la cifre astronomice. În ianuarie 2009 producţia de oţel a Chinei s-a majorat uşor şi comercianţii au devenit optimişti, astfel că au comandat în continuare minereu. Apoi însă oţelăriile au produs în medie la 20% din capacitate, astfel încât comercianţii au rămas cu minereul nevândut. Situaţia s-a agravat şi din cauza faptului că India a început să vândă minereul de crom mult mai ieftin, la 190 dolari/tonă FOB pentru minereul cu 44-46% Cr, faţă de 275 dolari/tonă preţ practicat în anul 2008. Preţul minereului de crom sud-african s-a menţinut în trimestrul I 2009 la 200 - 220 dolari/tonă CIF principale porturi chineze.

Cu o cerere scăzută din partea siderurgiştilor europeni, piaţa este acum dominată de China. Preţurile la disponibil s-au diminuat şi din cauza Indiei, care a oferit ferocrom cu conţinut ridicat de carbon şi cu 2,5% Si (faţă de 1,5% Si conţinut standard acceptat pentru acest sortiment) la 51 - 52 cenţi/lv.. Pe piaţa Chinei ferocromul se comercializa la 5500 - 5700 yuani/tonă (805 - 834 dolari/tonă), în scădere faţă de 6000 - 6100 yuani/tonă preţ anterior. Preţul indienilor a scăzut însă până la echivalentul a 4000 - 4500 yuani/tonă, fapt ce a dezavantajat producătorii chinezi. Un timp aceştia au refuzat să vândă sub 6000 yuani/tonă, dar s-au resemnat să se alinieze la preţurile indienilor. Chiar şi ruşii au oferit ferocromul cu conţinut ridicat de carbon la 57 - 58 cenţi/lv. Aparent toţi producătorii de ferocrom dispuneau în trimestrul II 2009 de stocuri substanţiale pe care voiau să le vândă.

Chiar şi ferocromul de bună calitate, cu conţinut scăzut de carbon, se vindea la preţuri mici (fără primă, care în 2008 era de 30 - 40 cenţi/lv.) tot din cauza ofertei abundente, asta în condiţiile în care producţia de ferocrom s-a diminuat la nivel global cu circa 25%.

Atunci când, în trimestrul II 2008 preţurile ferocromului au atins şi depăşit bariera istorică de 3 dolari/tonă, producătorii au reuşit să adune suficienţi bani ca să-i pună la adăpost de diminuările de acum. De exemplu, compania Samancor din Africa de Sud, al doilea mare producător mondial de ferocrom, a lucrat la 10% din capacitate, dar dispune de fonduri suficiente care să-i permită să nu vândă nici un gram de ferocrom timp de trei ani. Cei care au cel mai mult de suferit sunt comercianţii, care pot da uşor faliment în condiţiile în care cererea este mică şi producătorii nu vor să vândă la preţurile care le convin consumatorilor. Lunile martie - aprilie probabil că au fost cele mai proaste din acest punct de vedere în anul 2009.

Spre sfârşitul lunii mai 2009 preţurile minereului de crom au început o tendinţă ascendentă pe fondul interesului manifestat de consumatorii din China. Minereul bulgări baza 30 - 40% se comercializa la începutul lunii iunie 2009 la 130 - 150 dolari/tonă CIF principale porturi chineze, comparativ cu 120 - 140 dolari/tonă cu două-trei săptămâni înainte, iar sortimentul UG2 se comercializa la 105 - 125 dolari/tonă faţă de 80 - 100 dolari/tonă preţ anterior. Materialul LG6 se vindea cu 120 - 140 dolari/tonă, în creştere faţă de 100 - 120 dolari/tonă.

Cererea din China nu a fost deosebit de puternică în [prima parte a anului 2009, dar s-a îmbunătăţit mai ales ca urmare a adunării International Chromium Development Assn. (ICDA, Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltarea Cromului) care avut loc la Londra la începutul lunii mai 2009. Înainte de această conferinţă, materialul sud-african cu 42% Cr se vindea cu circa 100 dolari/tonă, dar apoi preţul minereului a crescut la 140 dolari/tonă. Îmbunătăţirea producţiei de oţeluri inoxidabile din China i-a determinat pe siderurgiştii de aici să se aprovizioneze mai substanţial de teama unor noi majorări ale preţurilor.

Şi în Europa au avut loc evoluţii bune: companiile Schmolz&Bickenbach şi Acerinox şi-au majorat preţul de bază la sfârşitul lunii mai, ceea ce înseamnă că sunt dispuşi să plătească mai mult şi pe minereul de crom pe care îl consumă.

În plus, preţul nichelului a influenţat aproape direct preţul minereului de crom şi al ferocromului, deoarece ambele metale se folosesc la producţia de oţeluri inoxidabile. Dacă preţul nichelului creşte, atunci siderurgiştii se îndreaptă spre crom şi preţul creşte. Evoluţia nichelului în viitor va avea astfel o influenţă destul de mare asupra pieţei cromului.

La începutul lunii iunie piaţa feroromului din China s-a "strâns" pe fondul unei cereri sporite din partea siderurgiştilor şi a creşterii importurilor. Preţurile pentru luna iunie au fost stabilite la 6200 - 6300 yuani/tonă (908 - 922 dolari/tonă), în creştere cu circa 300 de yuani faţă de nivelurile practicate anterior. La începutul anului 2009 preţurile la care cumpăra Baosteel (unul din cele mai mari grupuri siderurgice din lume) erau de numai 3000 - 5000 yuani/tonă. De asemenea, deoarece au fost cumpărate cantităţi mari de ferocrom, oferta la disponibil s-a diminuat foarte mult.

Producătorii sud-africani se confruntă cu probleme reale de creştere a costurilor de producţie în mod absolut. Energia electrică este distribuită cu parcimonie şi la preţuri foarte mari, iar moneda naţională, rand-ul, s-a apreciat (mai puţin de 8 ranzi la un dolar). Ca urmare preţurile de contract pentru trimestrul II 2009, de 69 cenţi/lv. la ferocromul charge (1 livră = 0,453 kg), au ajuns aproape la limita costurilor de producţie, nelăsând decât o foarte mică marjă de profit.

Situaţia cea mai dramatică - care s-ar putea să-i oblige pe producătorii de feroaliaje din Africa de Sud să-şi închidă porţile indiferent de condiţiile de piaţă - este cea a furnizării

de energie electrică. Eskom, compania de stat producătoare şi furnizoare de electricitate, a crescut tariful la energie electrică cu 20% începând cu 1 iunie 2009, acesta fiind considerat un "tarif de iarnă". În acelaşi timp Eskom a solicitat autorităţii de reglemenatre din domeniu din Africa de Sud (Nersa) o majorare cu 34% a tarifelor în ultima parte a anului 2009. În plus, autoritatea naţională sud-africană a ajuns la concluzia că în următorii doi ani preţul energiei electrice va creşte cu 90% din cauza crizei energetice care afectează ţara de mai bine de un an. Eskom lucrează intens la extinderea producţiei şi a reţelei de distribuţie şi intenţionează să cheltuiască circa 385 miliarde de dolari în următorii cinci ani, dar nu poate ţine ritmul cu creşterea consumului de energie. Ca urmare scăderea consumului trebuie impusă prin orice mijloace, inclusiv prin preţuri prohibitive.

Multe vor depinde din nou de China. Dacă cererea pentru ferocrom din partea siderurgiştilor chinezi se va menţine fermă, atunci există şanse ca preţurile cerute de sud-africani să poată fi obţinute şi europenii nu vor avea altă soluţie decât să plătească. Dacă însă cererea chinezilor se va diminua, piaţa ferocormului s-ar putea să intre într-o situaţie nemaiîntâlnită până acum: cei mai mari producători din lume îşi închid porţile, ceea ce va conduce nu numai la creşteri aberante de preţuri, dar şi la un haos total pe acest segment.

Pe de altă parte, vecinii sud-africanilor, producătorii de minereu de crom din Zimbabwe, au declarat că transformarea minereului în ferocrom ar trebui încurajată. Chiar şi îmbunătăţirea minereului pe plan local ar crea noi locuri de muncă şi ar da un impuls economiei ţării. Cu toate acestea nu s-a pus în nici un caz problema interzicerii exporturilor de minereu de crom.

Companiile occidentale sunt de mult cu ochii pe zăcămintele din Zimbabwe, deoarece acestea sunt de cea mai bună calitate, şi producerea de ferocrom chiar la locul extracţiei minereului ar aduce multiple avantaje. Guvernul a luat deja măsuri de reducere a taxelor pebtru investitorii străini şi de eliminare a restricţiilor referitoare la cum îşî vând aceştia produsele. "Trebuie să facilităm investiţiile în acest domeniu", a afirmat primul ministru Morgan Tsvangirai, liderul opoziţiei faţă de Robert Mugabwe, care continuă să fie preşedintele ţării după algeri contestate şi furtunoase. Guvernul trebuie de asemenea să se asigure că drepturile companiilor miniere, de stat sau particulare, sunt respectate şi că acestea respectă la rândul lor legislaţia în vigoare referitoare la minerit şi minerale. "Dolarizarea" economiei zimbabwene la începutul acestui an a ajutat de asemenea economia internă, deoarece a atras deja mai mulţi investitori. Dacă toate aceste măsuri sunt întărite, industria minieră ar putea să contribuie în 2019 cu 3 miliarde de dolari la produsul intern brut al ţării. Zimbabwe trebuie însă să-şi rezolve o serie de probleme politice care menţin încă o stare de nesiguranţă pentru investitorii străini.

Între timp o serie de producători de ferocrom cu conţinut ridicat de carbon din China au început să reia producţia, încurajaţi de revenirea cererii pentru feroaliaj la niveluri mai apropiate de normal. Marii producători şi-au declarat intenţia de a-şi majora producţia, iar micii producători şi-au redeschis porţile. Preţurile au crescut de asemenea pe piaţa internă a Chinei, ferocromul comercializându-se la 7000 yuani/tonă. În provincia Shanxi, care deserveşte oţelăriile din sud-estul Chinei, se estimează că circa 70% din producătorii de ferocrom au revenit pe piaţă.

Şi India a repornit o serie de mari producători de ferocrom cu conţinut ridicat de carbon, deoarece se consideră că la actualele preţuri de comercializare la disponibil se pot obţine profituri decente.

Unii analişti se tem că majorarea ofertei de ferocrom din partea celor două ţări asiatice s-ar putea să fie făcută prea devreme. S-au exprimat temeri că, dacă producţia de oţel nu evoluează bine în următoarele luni, vom fi din nou puşi în faţa unei supraoferte pe piaţa ferocromului şi preţurile vor scădea din nou. Totuşi cel mai important nivel de preţ

este stabilit de sud-africani, iar aceştia este puţin probabil să diminueze preţul de contract deoarece au probleme mari cu furnizarea de energie electrică şi raportul rand-dolar SUA le lasă o marjă prea mică de profit. În acelaşi timp piaţa ferocromului a început să dea semne de redresare şi în Japonia, Taiwan, Coreea de Sud, S.U.A. şi chiar în Europa, cu toată recesiunea care s-a manifestat în unele din ţările din zona euro.

Între timp Grupul sud-african Samancor a anunţat că ia în considerare achiziţionarea de noi capacităţi de producţie pentru ferocrom în Africa de Sud. Compania are în vedere doi sau poate trei producători mai mici pe care să îi cumpere în următoarele luni. Samancor dispune - conform propriilor afirmaţii - de suficienţi bani pentru achiziţiile pe care le doreşte, deoarece în anul 2008 (cu excepţia lunii decembrie) a câştigat foarte bine şi doreşte să-şi consolideze poziţia. Companiile mai mici, care au suferit din cauza preţurilor scăzute şi a lipsei de lichidităţi, vor căuta în mod sigur "protecţia" marilor corporaţii, cum sunt Samancor, Xstrata sau Eurasian Natural Resources Corp.

Samancor s-ar putea să aibă în vedere două companii mai mici: International Ferro Metals (IFM) şi Hernic. IFM dispune de o tehnologie modernă care permite costuri de producţie mici, iar Hernic dispune de o experienţă şi de un management foarte preţioase. Până acum nu există nici un fel de confirmări din partea celor două companii vizate, dar decizia grupului Samancor este fermă.

Pe continentul asiatic însă, producţia de ferocrom a Chinei s-ar putea să se diminueze în anul 2009. China este cel mai mare importator mondial de minereu de crom, cu achiziţii de 6,8 milioane tone în anul 2008; pentru 2009 importurile se estimează că vor scădea cu circa 27%, la 5 milioane tone. În condiţiile unor asemenea importuri, China nu are nici un avantaj comparativ cu marii producători de ferocrom din Africa de Sud, care dispun de propriile rezerve de minereu.

Situaţia este însă puţin mai complicată, deoarece cererea pentru oţeluri inxodabile este în continuare foarte bună în China (şi mult mai bună decât în alte zone) şi chiar începând cu ianuarie 2009 cererea pentru ferocrom a crescut din partea producătorilor de inoxuri. Ca urmare piaţa chineză este foarte interesantă pentru exportatorii de minereu de crom şi de ferocrom.

La jumătatea lunii iulie 2009 preţurile la disponibil de pe piaţa chineză a ferocromului au urcat la 7300 - 7400 yuani/tonă (1068 - 1083 dolari) faţă de 6500 - 6900 yuani/tonă preţ înregistrat la sfârşitul lunii iunie. Principalele uzine siderurgice din China au fost de acord cu aceste majorări, în fapt chiar le-au provocat printr-o cerere sporită: compania Shanxi Taigan Stainless Steel a cumpărat 14.000 tone de ferocrom la 7350 yuani/tonă şi alte 6000 tone la 7400 yuani/tonă. Baosteel a fost de acord cu un preţ de 7400 yuani/tonă pentru livrările din luna august.

La sfârşitul lunii iulie preţurile creşteau în continuare, cu 300 yuani (44 dolari)/tonă, ajungând la până la 7700 yuani/tonă. Piaţa internă a fost în plină creştere, mulţi producători de ferocrom lucrând aproape la întraga capacitate. Tot la întreaga capacitate lucrează şi unii producători de oţeluri inoxidabile (Baosteel, Shangxi Taigang Stainless Steel), iar companiile Zhangjiagang Pohang şi Taiwan Yusco operează la 80% din capacitate. După o activitate "frenetică", la începutul lunii august preţurile minereului de crom s-au stabilizat pe piaţa Chinei: consumatorii de aici au refuzat să plătească mai mult de 200 dolari/tonă pentru minereul furnizat de Africa de Sud şi de 300 dolari/tonă pentru cel oferit de Turcia. Preţul sud-africanilor cu 35-40% conţinut Cr s-a încadrat în limitele de 175 - 195 dolari/tonă, preţul sortimentului LG6 s-a stabilizat la 190 - 210 dolari/tonă, iar preţul sortimentului UG2 a crescut uşor de la 150 - 170 dolari/tonă la 160 - 180 dolari/tonă. Pentru minereul bulgări cu 40 - 42% Cr livrat de turci, preţul declarat s-a stabilizat la 280 -

300 dolari/tonă, dar se pare că contractele efective s-au încheiat la preţuri cu 20 - 30 dolari/tonă mai mici.

Între timp, la jumătatea lunii august, compania austriacă DCM Decometal a anunţat că a reînceput producţia de ferocrom cu conţinut scăzut de carbon de la uzinele sale din Albania. Decizia a fost luată ca urmare a faptului că preţul ferocromului cu 0,10% C a crescut în utimul timp (la 1,85 - 1,95 dolari/livra de 0,453 kg) şi perspectivele sunt în continuare bune. Uzinele produc în total 1500 tone/lună ferocrom atât cu conţinut ridicat cât şi scăzut de carbon. Producţia a fost oprită în decembrie 2008 şi compania a declarat că va menţine nivelul actual al producţiei până în decembrie 2009, după care o va majora dacă condiţiile de piaţă o vor permite.

Uzinele din Albania au fost achiziţionate împreună de DCM Decometal şi de Tervingo din Rusia în februarie 2007. Ulterior compania austriacă a preluat şi partea ruşilor, astfel încât acum deţine 100% din uzine. Planurile de viitor ale austriecilor sunt să obţină circa 33.000 tone de ferocrom cu conţinut scăzut de carbon anual, aprovizionându-se cu minereul necesar în special din Africa de Sud.

Luna septembrie a dus îngrijorare printre comercianţii şi furnizorii de minereu de crom. În ciuda faptului că preţul ferocromului a crescut constant, piaţa chineză a minereului de crom a ajuns într-un "punct mort": minereul sud-african bulgări se vindea la 175 - 195 dolari/tonă (baza 35 - 40% Cr), sortimentul LG la 190 - 210 dolari/tonă, iar sortimentul UG2 la 160 - 180 dolari/tonă CIF principale porturi chineze. Consumatorii chinezi s-au hotărât însă să plătească mai puţin pe minereul importat: ei au făcut oferte de cumpărare la maximum 200 dolari/tonă pentru minereul din Africa de Sud şi de 280 - 290 dolari/tonă pentru minereul de bună calitate provenit din Turcia. Situaţia se pare că se datorează stocurilor de minereu de crom acumulate de chinezi în ultimele luni: importurile lunii iulie, de exemplu, au cumulat 749.573 tone, cu 4% mai mult decât în iulie 2008. Decizia chinezilor de a se retrage de pe piaţă într-o oarecare măsură este însă compensată de revenirea consumatorilor occidentali, care au început să-şi refacă stocurile.

Între timp producătorii de ferocrom din Africa de Sud au ameninţat că opresc producţia dacă preţurile de contract pentru trimestrul IV 2009 nu se stabilesc la un nivel convenabil. Cel mai probabil preţ vehiculat la jumătatea lunii septembrie era de 1,05 - 1,15 dolari/tonă pentru ferocromul charge, adică apropiat de majorarea cu 30 cenţi/lv. cerută de sud-africani.

Piaţa ferocromului a evoluat bine în ultimele luni ale anului 2009.

Stabilirea preţului de contract la ferocromul charge la 1,03 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg) pentru contractele trimestrului IV 2009 a nemulţumit o serie de producători din Africa de Sud. Aceştia se confruntă cu două probleme majore: preţul din ce în ce mai ridicat al energiei electrice şi valorizarea rândului comparativ cu dolarul american. Ei susţin că au pierdut bani în primele trei trimestre ale anului 2009 şi că vor pierde şi în ultimele luni ale anului, deşi de la trimestru la trimestru preţul de contract s-a majorat constant.

Creşterea cu numai 14 cenţi/lv. a preţului din trimestrul IV comparativ cu trimestrul III 2009 (când preţul de contract a fost de 0,89 cenţi/lv.) a fost "mai bine decât nimic", dar se pare că nu a fost suficientă pentru sud-africani. Mulţi producători au considerat preţul ca realist, deoarece sunt conştienţi de faptul că şi producătorii de oţeluri inoxidabile (pentru care ferocromul este o materie primă indispensabilă) se confruntă cu greutăţi în obţinerea unor preţuri convenabile pentru produsele lor. "Trebuie să fim alături unii de alţii în aceste vremuri grele", a fost opinia exprimată de marile companii din Africa de Sud.

Aceste afirmaţii nu-i vor împiedica însă pe producătorii care-şi permit (marile companii care dispun de stocuri şi de rezerve financiare abundente) să ia măsuri de

reducere a producţiei în următoarea perioadă pentru a diminua oferta şi mai mult. Mulţi şi-au pus speranţele în China, dar se pare că revenirea producţiei de oţeluri chineze la nivelurile de dinaintea crizei financiare nu va avea loc chiar atât de curând.

Surse de pe piaţa ferocromului au afirmat la începutul lunii noiembrie 2009 că firma International Mineral Resources (IMR) va vinde acţiunile pe care le deţine în cadrul companiei Samancor Chrome către grupul Eurasian Natural Resources Corp. (ENRC). IMR este deţinută de către trei acţionari ai grupului ENRC, respectiv Alexandr Makevici, Patok Chodiev şi Alijan Ibrajimov, şi în afară de acţiunile de la Samancor mai are interese miniere în Zambia, în cadrul companiei Chambisi Metals.

Samancor este una din cele mai mari companii producătoare de minereu de crom şi de ferocrom din Africa de Sud (a doua după Xstrata) şi din lume. 28% din acţiunile sale sunt deţinute de parteneri nativi sud-africani, 8% de către diferiţi investitori minori, 34,5% de către Kermas şi 30,5% de către IMR. Conform zvonurilor, Kermas va vinde părţile sale către IMR, care la rândul său le va vinde în totalitate către ENRC. Dacă toate aceste tranzacţii vor avea loc, ENRC va depăşi ca tonaj producţia grupului Xstrata şi va deveni cea mai mare companie din domeniul cromului listată la Bursa de la Londra. ENRC este deja cel mai mare producător de ferocrom din lume după conţinutul de metal din feroaliaj.

Samancor produce anual circa 1 milion de tone de ferocrom charge. La preţurile actuale, profiturile firmei se ridică la circa 110 milioane dolari (preţul de contract este de 1,03 dolari/livra de 0,453 kg, iar costul de producţie este de circa 90 cenţi/livră). La aceste cifre mulţi analişti şi-au exprimat scepticismul faţă de cedarea unei semenea "averi" către ENRC.

Între timp compania Eurasian Natural Resources Corp. (ENRC) a anunţat că va extinde capacitatea de producţie de ferocrom cu conţinut ridicat de carbon cu 170.000 tone/an în următorii doi ani, dar că cifra s-ar putea ridica la 440.000 tone anual dacă piaţa va evolua în sensul majorării cererii.

ENRC va înlocui toate cuptoarele sale de la uzinele Aktobe, parte a operaţiunilor sucursalei Kazchrome, şi va construi o capacitate adiţională de 170.000 tone/an. Cele 440.000 tone posibile vor fi obţinute prin reactivarea unor cuptoare mai vechi, dar şi prin construcţia unora noi. ENRC deţine acum o capacitate de producţie pentru ferocrom de circa 1,3 milioane tone anual.

Compania anticipează o creştere a producţiei de oţeluri inoxidabile la nivel mondial cu o rată de 5% anual în următorul deceniu, cele mai rapide majorări având loc în China şi restul ţărilor asiatice. Din 1999 China şi-a majorat consumul de oţeluri inoxidabile de la 7% la 40% din consumul total mondial, iar pe ansamblu Asia consumă 60% din total. Ori aceasta înseamnă o cerere foarte mare de ferocrom, fapt ce face ca majorarea cu 440.000 tone anual să devină probabilă.

Şi grupul Chromex caută să facă achiziţii în afara Africii de Sud. Recent Chromex a cumpărat 49% din acţiunile firmei Falvect Mining din Zimbabwe. Conducerea grupului a declarat că diversificarea geografică este singurul mod de a creşte sănătos o companie şi de a minimiza riscurile. Aceasta este prima achiziţie a unei companii din Zimbabwe după ce în prima jumătate a anului 2009 economia ţării s-a stabilizat şi "dolarizat". Conform contractului, Chromex va avea posibilitatea de a dezvolta concesiunile de minereu de crom din regiunea Shurugwi şi de acţiona în regiunea Ngezi. Chromex se va ocupa şi vânzarea totalităţii producţiei de minereu de crom obţinute la minele firmei din Zimbabwe. În schimb Chromex va oferi mâna de lucru şi va finanţa dezvoltarea proiectelor existente şi viitoare din Zimbabwe ale firmei Falvect.

Mineritul în Zimbabwe va fi mai dificil de operat decât în Africa de Sud, dar depozitele sunt mai bogate şi conţin minereu de mai bună calitate. Chromex intenţionează

să obţină minereu bulgări, dar şi să construiască o uzină de spălare a nisipurilor cu conţinut util de crom. Guvernul zimbabwean va reduce taxele şi va oferi şi alte stimulente fiscale dacă proiectele vor fi puse în practică. Guvernul din Zimbabwe a ridicat totodată interzicerea exporturilor de minereuri (începând cu 1 noiembrie 2009).

Piaţa ferocromului s-a comportat destul de bine în anul 2009, chiar dacă preţurile au scăzut la nivelul celor din 2006 - 2007. Opinia unor producători este însă că acest segment se îndreaptă către un surplus de material. Cel puţin compania turcă Eti Krom a declarat că nu majorează producţia în trimestrul IV 2009 ca măsură de "disciplină a producătorilor". Cererea din partea Chinei s-a mai diminuat şi producţia de oţeluri aliate şi inoxidabile nu şi-a revenit la nivelurile anterioare crizei financiare din 2008. În trimestrul III al anului 2009 mulţi producători s-au grăbit să-şi redeschidă porţile, dar trimestrul IV a fost o dezamăgire din punct de vedere al cererii pentru ferocrom. Turcii mai afirmă că pe termen mediu şi lung piaţa ferocromului are perspective foarte bune, dar pentru moment ei preferă să nu contribuie la un eventual surplus de material prin majorarea producţiei.

Preţul minereului de crom furnizat de Turcia s-a majorat la sfârşitul anului 2009 pe fondul unei limitări a ofertei şi al creşterii cererii din partea Chinei. Minereul bulgări cu baza 40 - 42% Cr s-a comercializat la 250 - 270 dolari/tonă CFR principale porturi chineze.

Oferta turcilor s-a diminuat din cauza iernii foarte gerele: multe companii miniere din Estul ţării au încetat producţia din cauza zăpezii abundente. Foarte importantă a fost şi absenţa de pe piaţă a principalului producător turc, grupul Eti Krom, care a refuzat să vândă minereu sub 300 dolari/tonă.

Conform datelor statistice, exporturile de minereu de crom ale Turciei au crescut în noiembrie 2009 cu 112% faţă de noiembrie 2008. Exporturile lunii noiembrie au fost de 172.936 tone, cu 40% mai mari decât în octombrie 2009, şi asta în condiţiile în care Eti Krom nu a livrat minereu. China a preluat 87,4% din exporturile turcilor în perioada ianuarie - noiembrie 2009, comparativ cu 58,7% în aceeaşi perioadă a anului 2008.

La sfârşitul lunii decembrie 2009 a fost stabilit şi noul preţ de contract pentru ferocromul charge între producătorii din Africa de Sud şi consumatorii din Europa pentru trimestrul I 2010. Noul preţ (stabilit după negocieri foarte scurte) este de 1,01 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg), în scădere cu 2 cenţi fată de preţul trimestrului IV 2009 (1,03 dolari/lv.).

Producătorii sud-africani se aşteptau la o diminuare, ba chiar le era teamă de o scădere cu 4 - 5 cenţi/lv., astfel încât noul preţ pare convenabil. Cu toate acestea sud-africanii continuă practic să producă în pierdere, aşa cum se întâmpla şi la un preţ de 1,03 dolari/lv.: costul ridicat al energiei electrice şi al forţei de muncă, coroborate cu aprecierea rand-ului faţă de dolar au redus până la dispariţie marja de profit la preţurile de contract. Rămâne piaţa la disponibil, care este dominată de chinezi. Aceştia au cumpărat în primul trimestru 2009 la preţuri mai mari decât cel de contract, dar în ultimele luni ale anului au cumpărat la preţuri sensibil mai mici: 0,80 - 0,90 dolari/lv..

Toţi producătorii din Africa de Sud au declarat că preţurile vor creşte - chiar substanţial în opinia unora - în trimestrele II şi III ale anului 2010, deoarece, pe de o parte, cererea din partea producătorilor de oţeluri inoxidabile este fermă şi se va majora, iar pe de altă parte, ei nu vor mai fi dispuşi să vândă în pierdere. Pentru moment tot chinezii vor fi speranţa unor preţuri mai bune: deoarece ei cumpără la disponibil cea mai mare parte a ferocromului de care au nevoie, este posibil - în funcţie de evoluţia producţiei de oţel din China - ca preţurile să crească pe piaţa liberă în cursul anului 2010.

Compania Klucevski din Rusia a anunţat în luna ianuarie 2010 că a repornit producţia de crom metal la 60 - 65% din capacitate, după ce în decembrie 2009 închisese cuptoarele şi le-a menţinut în stare de nefuncţionare până după sărbătorile creştine conforme bisericii ortodoxe ruse.

Reprezentanţii companiei au declarat că nu majorează producţia mai mult deoarece cererea este încă slabă. La întreaga capacitate Klucevski deţine circa 22% din producţia totală mondială de crom metal.

Preţurile cromului aluminotermic baza 99% s-au majorat în ianuarie 2010 la 8250 - 8450 dolari/tonă, comparativ cu 7600 dolari/tonă nivel minim înregistrat în anul 2009.

În Cina preţul ferocromului cu conţinut ridicat de carbon a crescut în ianuarie 2010 cu 500 - 550 yuani (73 - 80 dolari)/tonă, ajungând la 7800 - 7900 yuani/tonă la disponibil. Principalele cauze sunt majorarea costurilor materiilor prime (mai ales cele ale minereului de crom bulgări baza 30 -32%, care s-a majorat cu 10 dolari/tonă, la 115 dolari/tonă CIF principale porturi chineze) şi cererea bună de pe piaţa internă.

Compania turcă Eti Krom a anunţat că are angajată toată producţia de minereu de crom (peste 140.000 tone) până la sfârşitul lunii februarie 2010 şi că, în aceste condiţii, se aşteaptă ca preţurile să crească. Minereul bulgări cu 42% Cr oferit Chinei pentru livrările din luna ianuarie s-a situat la 310 - 320 dolari/tonă pentru livrările din luna ianuarie şi la 330 - 340 dolari/tonă pentru livrările din luna februarie. Comenzile totale primite de Eti Krom au fost de peste 300.000 tone, dar compania a încheiat contracte pentru numai 140.000 tone la preţuri cuprinse între 315 şi 325 dolari/tonă. Pentru luna martie compania turcă şi-a majorat preţul la 360 - 370 dolari/tonă. Turcii susţin că preţurile mai mari se datorează majorării costului transportului şi a iernii foarte grele, care a făcut ca extracţia de minereu să fie foarte dificilă. Practic ei îşi menţin poziţia prin care afirmă că piaţa minereului de crom este slabă şi că nu vor livra la disponibil în următoarea perioadă.

China preia o parte importantă din minereul turcesc de bună calitate, dar acum turcii au decis că nu le vor vinde chinezilor la preţuri mai mici de 300 dolari/tonă.

La începutul lunii februarie Eti Krom a declarat forţa majoră la livrările sale de minereu de crom şi ferocrom şi a suspendat orice vânzări la disponibil din cauza unei alunecări de teren care a distrus calea ferată care lega uzinele sale din Elazig de porturile Iskenderun şi Mersin. Compania turcă a declarat că nu are nici o intenţie de a anula livrările, ci că vor apare întârzieri destul de mari la livrările contractelor deja încheiate.

Eti Krom dispune de stocuri de circa 50.000 tone de minereu de crom în portul Iskenderun, şi această cantitate va fi livrată conform contractelor. Dar mai există contracte pentru încă 50.000 tone care vor fi întârziate. Înainte de alunecarea de teren care a declanşat activarea forţei majore, compania încheiase contracte până în luna martie pentru 140.000 tone de minereu de crom şi 10.000 tone de ferocrom. La un preţ mediu de 320 dolari/tonă pentru minereul de crom de bună calitate de care dispune (40 - 42% Cr), şi de circa 2204 dolari/tonă pentru ferocromul cu conţionut ridicat de carbon, Eti Krom totalizează vânzări de 66,8 milioane de dolari în primul trimestru al anului 2010.

Turcii iau în considerare alternative pentru livrarea produselor, dar căderile de zăpadă masive din zona Elazig nu permit prea multe opţiuni. Acest eveniment nefericit a intervenit într-o perioadă în care preţurile minereului de crom şi ale ferocromului sunt în creştere şi în care cererea este fermă. Devine astfel evident că toţi clienţii firmei, care se bazau pe livrări într-o anumită perioadă, vor căuta alte surse de aprovizionare, ceea ce va conduce la majorarea preţului la disponibil. Deja pe 1 februarie 2010 preţul minereului de crom din Africa de Sud (35- 40% Cr) sărise la 220 dolari/tonă, faţă de 180 - 190 dolari/tonă preţ anterior.

Oferta se majorează însă în 2010 din partea Zambiei: compania Zimasco a anunţat că îşi va majora producţia de ferocrom de la circa 69.000 tone în 2009 la 162.000 tone în 2010, prin repunerea în funcţiune a cuptorului Nr.2. Zimasco este deţinută acum de compania chineză Sinosteel Corp. şi chinezii au nevoie de material, astfel încât majorarea

producţiei este firească. Mai mult, se pare că intenţiile chinezilor sunt să crească producţia din Zambia până la 230.000 tone/an în viitorul apropiat.

Anul 2010 va fi probabil un an bun pentru ferocrom, cu creşteri de preţuri pe toate pieţele, dar nivelurile exagerate din 2008 nu vor mai fi atinse atât de curând.

V.2. Evoluţia preţurilor ferocromului

La sfârşitul lunii ianuarie 2009 au fost stabilite preţurile de contract pentru ferocromul charge între producătorii sud-africani şi consumatorii europeni. Noul preţ a fost de 79 cenţi/lv. (1 livră = 0,453 kg), în scădere drastică faţă de preţul anterior de 1,85 dolari/lv. din trimestrul IV 2008. Acest preţ este situat undeva la nivelul celui din 2006 şi aproape dublu faţă de cel din 2003.

Până la stabilirea preţului ferm de contract, siderurgiştii au cumpărat ferocrom la disponibil în cantităţi mici şi mulţi observatori se aşteptau ca preţul de contract să fie stabilit mai târziu, atunci când cererea pentru produse din oţel va creşte şi va determina siderurgiştii să-şi reia producţia la niveluri mai apropiate de cele normale. Comercianţii au afirmat chiar că "nimeni nu este avantajat acum de stabilirea unui preţ de contract trimestrial ferm".

Preţul la disponibil a fost totuşi mai mare decât cel de contract, chiar dacă unii consumatori au afirmat că un preţ "realist" ar fi de 70 cenţi/lv..

Compania japoneză Nippon & Sumitkin Stainless Steel Co (NSSC) a încheiat un acord cu furnizorii săi de ferocrom pentru un preţ nominal pentru trimestrul I 2009 de 0,87 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg) pentru sortimentul charge. Deşi iniţial niponii anunţaseră că nu vor cumpăra nici un pic de ferocrom în primul trimestru al anului 2009, ulterior au reconsiderat problema în scopul menţinerii bunelor relaţii cu furnizorii lor tradiţionali. De asemenea, acest nivel de preţ de contract a fost un preţ de pornire pentru negocierile pentru trimestrul II 2009. Japonezii au cumpărat numai cantităţi minimale de ferocrom, astfel încât nici furnizorii să nu sufere prea mult, şi nici ei să nu se încarce cu stocuri inutile.

Preţul de contract pentru ferocromul charge a fost stabilit de către producătorii sud-africani împreună cu consumatorii la livrările din trimestrul II 2009 la 0,69 dolari/lv. (1521,18 dolari/tonă, comparativ cu 4262,87 dolari/tonă preţ de contract în trimestrul II 2008), dar preţurile la disponibil au scăzut sub acest nivel, fiind semnalate şi contracte pentru ferocromul cu conţinut ridicat de carbon la sub 60 cenţi/lv..

Producătorii au susţinut că 69 cenţi/lv. nu este chiar atât de rău, dar consumatorii au preferat să cumpere de la disponibil material mai ieftin şi au încheiat numai puţine contracte ferme la acest nivel.

Preţul de contract la ferocromul charge stabilit pentru livrările din trimestrul III 2009 între furnizorii sud-africani şi consumatorii europeni a fost de 89 cenţi/lv., comparativ cu 69 cenţi/lv. preţul trimestrului II 2009. Atât producătorii cât şi consumatorii au fost de acord cu faptul că acesta este un nivel rezonabil, creşterea fiind de 29%. Unii comentatori se aşteptau chiar la un nivel de 90 cenţi/lv., dar acest nivel ar fi depăşit uşor preţul la disponibil.

Sud-africanii au declarat că au fost practic nevoiţi să mărească preţul din cauza tarifelor foarte ridicate la energie electrică pe care le plătesc şi a evaluării rand-ului comparativ cu dolarul SUA.

La sfârşitul lunii august au început deja negocierile pentru livrările de ferocrom din trimestrul IV al anului 2009. Producătorii sud-africani au declarat că preţul trebuie să crească cu cel puţin 30 cenţi/lv. din cauza costurilor de producţie ridicate (mai ales la energie electrică).

Preţul de contract pentru trimestrul IV al anului 2009 a fost în final stabilit la 1,03 dolari/lv. (2270,76 dolari/tonă), cu 15,7% mai mare decât cel de referinţă pentru trimestrul III al anului. Aceasta ar putea să însemne că preţurile ferocromului s-au stabilizat pe un trend cel puţin stabil şi că siderurgia începe să revină şi ea la ritmuri mai normale de producţie.

Evoluţia preţurilor prezentată mai sus evidenţiază faptul că în majoritatea cazurilor media semestrului I 2009 la sortimentele cu conţinut ridicat de carbon (cele care se utilizează în siderurgie) este mai mare decât media anului 2007, an în care preţurile erau deja considerate prea mari. Excepţia din primele luni ale anului 2008 a reprezentat în mod cert dezechilibrarea pieţei, iar "căderea" preţurilor la jumătate în primele luni ale anului 2009 nu înseamnă decât o revenire la niveluri mai normale.

Singurele sortimente la care trendul descendent s-a menţinut şi în trimestrul III al anului sunt cele cu conţinut scăzut de carbon, care au utilizări speciale. Dar şi aici preţurile continuă să fie mai mari decât cele din 2007, fapt ce relevă din nou o revenire la niveluri realiste.

Piaţa ferocromului are perspective bune pentru anul 2010. Siderurgia îşi reia ritmul normal de producţie, chiar şi în ţările europene. Multe vor depinde în continuare de zona asiatică, unde China, India, Japonia şi Coreea de Sud trag după ele economia zonei.

Rusia, Kazahstanul şi Ucraina vor avea de asemenea un rol important în 2010. Primele două sunt atât producătoare cât şi consumatoare de ferocrom, iar a treia are o siderurgie în expansiune. Dacă şi aceste ţări vor ieşi din perioada de criză financiară şi vor reuşi o redresare economică chiar şi modestă, atunci se poate spune că ferocromul are un viitor într-adevăr bun.

Evoluţia preţurilor la ferocrom

dolari/tonă 100% Cr

Sortiment/Piaţa/Perioada							
	Medie 2008	**Tr.I 2009**	**Tr.II 2009**	**Tr.III 2009**	**Tr.IV 2009**	**Medie 2009**	**+/- % 2009/2008**
FeCr charge baza 52% Cr, preţ de contract, piaţa vest-europeană							
	4016,95	2462,74	1521,18	1962,11	2270,76	2054,20	-48,9
FeCr 6-8% C, baza 60% Cr, max. 1,5% Si, piaţa vest-europeană							
	5121,14	2138,48	1557,93	1991,69	2020,90	1927,25	-62,4
FeCr 0,10% C, medie 68-70% Cr, piaţa vest-europeană							
	9417,90	4602,14	3779,41	4124,47	4087,73	4148,44	-56,0
FeCr max. 0,06% C, 65% Cr, piaţa vest-europeană în depozit							
	9482,02	4491,91	3701,92	4106,10	4050,98	7087,72	-56,9
FeCr 6-8% C, baza 60-65% Cr, max. 2% Si, piaţa S.U.A.							
	4747,92	2748,42	2307,50	2051,21	1987,83	2273,74	-52,1
FeCr 0,05% C, min. 65% Cr, piaţa S.U.A.							
	10254,92	6940,87	5378,36	4850,16	5015,51	5546,22	-46,0
FeCr 0,10% C, min. 62% Cr, piaţa S.U.A.							
	9668,63	6206,00	4848,73	4340,34	4905,28	5075,08	-47,5
FeCr 0,15% C, min. 60% Cr, piaţa S.U.A.							
	9439,14	5838,42	4377,22	4175,00	4409,24	4699,97	-50,2
FeCr 6 - 8% C, 60% Cr, import China, taxe plătite, RMB/tonă							
	12058,33	5941,83	6095,83	7512,50	7164,58	6678,68	-44,6

Nota: Condiţiile generale de livrare sunt următoarele: - pe piaţa vest-europeană: franco-uzina consumatoare; - pe piaţa S.U.A.: în depozit Pittsburgh, taxe plătite; - pe piaţa Chinei: import taxe plătite.
Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

FEROALIAJE SPECIALE

I. Caracteristici generale şi perspective pe piaţa feroaliajelor speciale

Primele nouă luni ale anului 2008 au adus pe piaţa feroaliajelor speciale preţuri deosebit de mari (cu excepţia ferotitanului), atingându-se în unele cazuri niveluri record. Criza financiară şi bursieră începută în septembrie 2008 a acţionat asupra acestei pieţe ca un ciocan, determinând diminuări de preţuri considerabile, care au influenţat şi piaţa anului 2009. Preţurile din decembrie 2008 au ajuns cam la nivelul celor din 2003, adică oricum mai mari decât în ultimii 15 ani (cu excepţia anilor 2007 şi 2008, care au fost ani de preţuri considerate ca exagerate chiar şi de către producătorii de feroaliaje speciale).

Începând cu data de 1 ianuarie 2008 guvernul chinez a introdus noi taxe de export la produse siderurgice, feroaliaje şi metale neferoase de bază şi specile. Noile taxe sunt substanţial mai mari decât cele anterioare şi au generat nelinişte nu numai în rândul exportatorilor chinezi, ci şi pe piaţa internaţională.

Exportatorii de feroaliaje din China şi-au exprimat temerea că noile taxe vor determina o diminuare a activităţii comerciale de export şi o supraofertă pe piaţa internă a Chinei. "Cu noile taxe oferta noastră va fi necompetitivă şi clienţii noştri externi nu vor accepta prea uşor majorarea preţurilor", a fost comentariul general al exportatorilor chinezi. Au fost exprimate şi temeri că o serie de producători de mai mică anvergură nu vor rezista pe piaţă şi vor fi nevoiţi să-şi închidă porţile. Taxele de export au rămas în vigoare pe parcursul anului 2009.

Taxele de export ale Chinei

Produsul	Taxa nouă (1.01.2008) %	Taxa veche %
Feronichel	20	10
Siliciu metalic	10	0
Trioxid de wolfram	10	5
Paratungstat de amoniu	10	5
Metatungstat de amoniu	10	5
Feromolibden	20	10
Ferowolfram	20	10
Ferotitan	20	15
Magneziu metalic	10	0
Deşeuri din magneziu	10	0

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, 7 ianuarie 2008.

Un alt eveniment care priveşte metalele speciale este cel referitor la tranzacţionarea la bursă. London Metal Exchange - Bursa de Metale din Londra - este una din cele mai prestigioase instituţii la nivel mondial şi cea care practic dictează preţul metalelor neferoase de bază pe piaţa internaţională. Acum instituţia britanică, fondată în 1876, intenţionează să tranzacţioneze şi unele metale strategice (molibden şi cobalt, pentru început) şi feroaliaje (ferocrom). Vestea a fost primită diferit în mediile de afaceri internaţionale. Comentariile cele mai pertinente au fost cele care au afirmat că în ultimii 20 de ani comercianţii de metale neferoase minore/strategice au câştigat enorm prin manipularea preţurilor publicate, astfel încât dacă aceste metale se vor tranzacţiona în nod transparent la Bursă "vor ţipa ca din gură de şarpe".

Cel mai mare producător de cupru din lume, compania de stat Codelco din Chile, care obţine în secundar cantităţi importante de molibden, consideră că tranzacţionarea metalului la LME ar fi benefică, aducând mai multă transparenţă mai ales în ceea ce priveşte preţurile reale de pe piaţă.

Producătorii şi exportatorii de molibden din Asia sunt de asemenea în favoarea unui contract la Bursă, argumentând că piaţa este suficient de mare, activă şi volatilă pentru a justifica din plin tranzacţionarea metalului prin contracte la termen. În opinia chinezilor molibdenul trebuia de mult să intre în circuitul bursier pentru că astfel pot fi micşorate riscurile datorate modificărilor bruşte de preţuri.

Micii producători de molibden sunt cu totul de acord cu sud-americanii şi asiaticii, deoarece astfel ar putea efectua operaţiuni de hedging care să-i protejeze pe termen mai lung faţă de variaţia preţurilor. Cei mai mulţi producători ar fi încântaţi să vândă la termen în cadrul bursier, deoarece deja majoritatea contractelor au termene de livrare mai mari de o lună.

Comercianţii de molibden nu sunt însă foarte încântaţi de această iniţiativă. Ei au câştigat foarte bine de pe urma variaţiilor de preţuri din ultimii ani şi consideră că "mai binele este duşmanul binelui". Ei afirmă că molibdenul nu are nevoie de un contract la Bursă deoarece piaţa funcţionează foarte bine pe baza preţurilor publicate şi că contractele sunt suficient de transparente.

Participanţii de pe piaţa molibdenului afirmă de asemenea că există deja un contract la termen lansat de Credit Suisse şi că ei ar prefera să utilizeze aceste contracte în locul celor de la LME.

Cât priveşte feromolibdenul, piaţa este - în opinia comercianţilor, mai ales cei europeni - mult prea mică pentru a avea nevoie de contracte la LME. Feromolibdenul merge direct la siderurgişti. În aceste condiţii singurul contract bursier ar putea fi cel referitor la oxidul de molibden, dar oxidul se transformă foarte uşor în feroaliaj şi siderurgiştii probabil vor evita contractele de la LME dacă pot să-şi procure oxidul şi feroaliajul direct de la producători.

În 2009 LME a definit contractele pentru molibden, pe care le vom prezenta în capitolul destinat acestui metal.

Toţi participanţii de pe piaţa cobaltului au fost de acord că un contract la LME ar aduce o bine-venită trasparenţă a preţurilor, dar ar fi extrem de dificil de pus în funcţiune. Cobaltul a fost manipulat excesiv în ultimii ani şi având Bursa de la Londra ca autoritate de reglementare speculaţiile ar fi limitate. Chiar şi comercianţii de cobalt au fost de acord că LME are capacitatea de a stopa operaţiunile strict speculative, care conduc la fluctuaţii prea mari de preţuri.

Cu toate acestea cobaltul este un metal dificil, cu o piaţă totală mondială de circa 60.000 tone anual. Cantitatea relativ mică nu va permite unui contract bursier să beneficieze de suficiente lichidităţi pentru a fi susţinut, mai ales în contractele la termen. Numărul contractelor ar fi prea mic pentru ca principiul pieţei libere să funcţioneze cu adevărat. Brokerii vor fi reticenţi să-şi blocheze banii în contracte mici, pe termene mari, cu incertitudini variate (politice, dar şi economice) în legătură cu evoluţia viitoare a pieţei. În felul acesta s-ar putea chiar obţine un efect contrar celui dorit de LME: în loc să fie reduse speculaţiile, acestea ar creşte, fără ca nici producătorii nici consumatorii să beneficieze de contractul bursier.

Multitudinea sortimentelor de cobalt care se tranzacţionează pe piaţă, în funcţie de specificaţiile cerute de consumatori, constituie un alt impediment pentru tranzacţionarea cobaltului la bursă. Dacă este ales un singur sortiment, atunci cantitatea tranzacţionată prin LME se micşorează până la a face ridicol un asemena contract. La ora actuală structura

preţurilor de pe piaţa cobaltului permite ca metalul să fie cumpărat în funcţie de cerinţele consumatorului final, ceea ce practic conduce la o transparenţă ridicată a pieţei. Vom prezenta şi contractele pentru cobalt stabilite de LME.

Pe ansamblul primelor şase luni ale anului 2009 piaţa feroaliajelor speciale a cunoscut cele mai importante diminuări de preţuri, dar în trimestrul III al anuluicererea s-a îmbunătăţit şi a condus la majorări - uneori substanţiale de preţuri, majorare care a continuat parţial şi în ultimele luni ale anului 2009.

II. Evoluţia pieţei feromolibdenului

Preţurile molibdenului au scăzut ca medie a primului semestru 2009 cu circa 65% comparativ cu media anului 2008, fiind afectate toate pieţele.

La un moment dat s-a pus problema ca grupul chilian Molymet să fie obligat să-şi modifice tipul de afaceri din cauza diminuării preţurilor molibdenului pe piaţa internaţională. Compania converteşte minereul de molibden în metal contra unei taxe, dar în acelaşi timp cumpără şi vinde propriul său material. Molymet s-ar putea să se axeze mai mult pe partea de convertizare din cauza faptului că preţul feromolibdenului a scăzut de la circa 80 dolari/tonă 100% Mo în septembrie 2008 la 21.000 - 23.000 dolari/tonă 100% Mo în primele luni ale anului 2009. Conform comentariilor reprezentanţilor companiei, Molymet a pierdut o avere din această cauză, astfel încât ia serios în considerare să renunţe la producţia proprie de feromolibden şi să se limiteze numai la servicii de convertizare oferite altor producători. În caz contrar chilienii ar trebui să tranzacţioneze pe piaţa la disponibil, supunându-se unor riscuri prea mari.

În ultimii ani Molymet şi-a pus la dispoziţie convertizoarele numai unui număr restrâns de clienţi (printre care Codelco şi Rio Tinto), dar acum caută să se extindă în acest domeniu. Contractul cu Rio Tinto expiră în 2010, când aceasta din urmă va da în funcţiune propria uzină de procesare la subsidiara sa Kennecott Utah Copper şi evident că golul lăsat de Rio Tinto va trebui umplut. Molymet este însă încrezătoare că multe companii miniere care nu dispun de convertizoare proprii vor fi dornice să-şi prelucreze concentratele de molibden la uzinele sale, care se bucură de un bun renume.

Producţia din primul trimestru al anului 2009 a grupului Molymet a fost la circa 80% din capacitatea disponibilă. Molymet are o capacitate de 31.760 tone molibden în concentrate în Chile, 11.343 tone în Mexic şi circa 13.600 tone în Belgia. Profiturile nete ale companiei s-au diminuat cu 35% în primul trimestru al anului 2009 comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2008: 23,1 milioane dolari faţă de 35,6 milioane dolari, rezultate considerate foarte bune în condiţiile de piaţă date.

După ce primul trimestru al anului 2009 s-a încheiat cu preţuri cu aproape 67% mai mici decât media anului 2008, la jumătatea lunii iunie preţurile feromolibdenului s-au majorat din nou din cauza ofertei limitate: materialul era greu de găsit şi comercianţii care dispuneau de stocuri au preferat să le păstreze pentru vremuri mai bune. Feromolibdenul baza 65-70% Mo a ajuns la 25,50 - 26,50 dolari/kg 100% Mo pe piaţa vest-europeană, dar contractele încheiate la acest nivel se pare că nu au fost prea multe.

În iunie piaţa molibdenului s-a îmbunătăţit simţitor şi pentru a doua jumătate a anului 2009 se prevedeau preţuri mai mari. La începutul anului preţurile oxidului de molibden au scăzut până la 7,70 - 8,30 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg), dar cererea chinezilor a urcat aceste preţuri în lunile mai - iunie la 9,80 - 10,50 dolari/lv.. Molymet vrea să se extindă şi acum aşteaptă aprobarea de mediu a guvernului din China pentru construcţia unei uzine de procesare a molibdenului pe teritoriul chinez. Uzinele ar putea fi date în funcţiune la sfârşitul anului 2012, iar investiţia va fi de circa 80 milioane de dolari.

Capacitatea de procesare se va ridica la început la circa 8000 tone/an conţinut molibden în concentrate.

China a devenit recent un cumpărător important pentru produsele Molymet, ceea ce a surprins compania ai cărei clienţi tradiţionali au fost până acum Europa, America de Nord, Japonia, Coreea de Sud şi Taiwan. Dar în primul trimestru al anului 2009 China a cumpărat 10 - 20% din întreaga cantitate de molibden vândut de companiile occidentale.

Compania Molymet susţine de asemenea intenţia Bursei de Metale de la Londra (London Metal Exchange) de a introduce contracte la termen pentru oxidul de molibden, dar pentru moment nu s-a hotărât când să se înscrie pe lista de tranzacţionare a Bursei.

Concentratele de molibden de pe piaţa chineză au început să înregistreze creşteri destul de semnificative de preţuri la sfârşitul lunii iulie 2009, cu 100 yuani (15 dolari)/tonă unitară datorită cererii sporite. Preţurile au ajuns la 1950 - 2000 yuani/tonă 1% Mo, iar în provincia Liaoing s-au înregistrat contracte şi la preţuri de peste 2000 yuani/tonă.

Producătorii de feromolibden au dat un impuls cererii pentru concentrate şi comercianţii şi-au manifestat optimismul în legătură cu menţinerea trendului ascendent al preţurilor. Unii comercianţi chiar au început să diminueze oferta în speranţa obţinerii unor preţuri mai bune în viitor.

Preţurile feromolibdenului şi ale oxidului de molibden au crescut de altfel continuu pe piaţa internaţională. Cererea s-a majorat, în timp ce oferta a rămas relativ limitată ca urmare a închiderii uzinelor efectuate la sfârşitul anului 2008. Producătorii de oţeluri inoxidabile au cerut din ce în ce mai mult molibden, şi asta nu numai în China, ci şi în Coreea de Sud şi Japonia. Astfel, la sfârşitul lunii iulie 2009 feromolibdenul 65 - 70% Mo se vindea pe piaţa europeană cu 33.875 dolari/tonă, faţă de 25.175 dolari/tonă la începutul anului. Preţul oxidului de molibden a crescut în aceeaşi perioadă de la 22.101 dolari/tonă la 32.537 dolari/tonă, iar concentratele de molibden de la 1600 la 2050 dolari/tonă unitară.

Între timp London Metal Exchange (Bursa de Metale de la Londra) a început în februarie 2009 tranzacţionarea contractelor la termen pentru concentrate de molibden prăjite pentru obţinerea oxidului de molibden, majorând lotul minim de la 6 la 10 tone. Oficialii au declarat că, datorită modului cum se comercializează molibdenul, o cantitate de 6 tone ar fi fost prea mică şi nu ar fi avut succesul scontat. Contractele standard ale producătorilor sunt de 20 de tone, dar această cantitate a fost considerată prea mare de către LME.

Unii observatori şi-au exprimat temerea că taxele (comisionaele) pentru tranzacţionarea la LME ar putea fi un impediment, deoarece ar majora preţul efectiv al tonei de material. Obiecţia a fost respinsă de LME, oficialii arătând că chiar la preţuri de peste 10 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg) la care se comercializează oxidul de molibden, costurile suplimentare nu ar depăşi 1,5% din valoare.

Contractul confirmat de LME va avea următoarele caracteristici:

- concentratele vor avea un conţinut de molibden de 57-63%;
- livrarea se va face în butoaie de 100, 200 sau 250 kg;
- conţinutul de impurităţi va fi: cupru 0,5%; sulf 0,1%; carbon 0,1%; fosfor 0,05%, plumb 0,05%.

Au fost stabilite şi caracteristicile contractului pentru cobalt:

- lotul minim tranzacţionat este de 1 tonă;
- livrările vor fi efectuate pe sortimente/marcă de producător în butoaie de 4 x 250 kg sau 2 x 500 kg;
- conţinutul de impurităţi va fi în funcţie de specificaţia producătorului.

Pentru ambele metale condiţiile de tranzacţionare vor fi următoarele:

- tranzacţii zilnice pentru termen de trei luni, tranzacţii săptămânale pentru termen de 6 luni şi tranzacţii lunare pentru termen de 15 luni;
- tranzacţiile vor avea loc în ring;
- pentru tranzacţiile telefonice, se acceptă un apel pe zi;
- punctele de livrare vor fi Rotterdam, Baltimore şi Singapore.

În cursul lunii octombrie 2009 preţul feromolibdenului s-a diminuat puţin câte puţin, până la 29 dolari/kg 200% Mo. Cauza a fost aparent reducerea cererii, mai ales pe piaţa europeană. Comercianţii şi producătorii s-au mobilizat însă şi au refuzat să vândă sub acest nivel, ceea ce a condus cel puţin la o stabilizare a preţurilor, şi chiar la o majorare uşoară a acestora.

La începutul lunii decembrie 2009 preţul feromolibdenului a crescut datorită unei cereri sporite, dar volatilitatea care a caracterizat această piaţă din septembrie 2009 s-a menţinut. Preţul obţinut de unii comercianţi a fost de 26,90 - 28,50 dolari/kg 100% Mo pentru feroaliaj, faţă de un maxim de 27,50 dolari/tonă preţ anterior.

Cu toate acestea majoritatea comercianţilor afirmă că piaţa este liniştită şi că cererile nu sunt substanţial crescute. Mulţi producători şi-au închis porţile pentru sărbătorile de iarnă, astfel încât oferta s-a redus în mod clar până la începutul anului 2010.

Trendul ascendent al preţurilor feromolibdenului şi oxidului de molibden început în decembrie 2009 a continuat şi în ianuarie 2010. Comercianţii susţin că cererea pentru molibden este foarte bună şi prognozează creşteri de preţuri în continuare.

Preţul oxidului de molibden a crescut la circa 14 dolari/lv. (1 livră = 0,453 kg), cu pieţe active atât în Europa cât şi în China. Preţul feromolibdenului a urcat pe piaţa chineză la 42 dolari/kg, iar pe cea europeană la 34,50 dolari/kg. Şi preţul concentratelor de molibden 45% Mo a urcat la 2150 dolari/tonă, cu 100 dolari/tonă mai mult decât la sfârşitul lunii decembrie 2009.

La jumătatea lunii ianuarie 2010 preţul molibdenului a înregistrat un nou salt la toate componentele: oxid de molibden, feromolibden, concentrate. Preţul oxidului de molibden a ajuns la 16 dolari/lv. şi s-au semnalat contracte şi la 16,50 dolari/lv. Preţul feromolibdenului pe piaţa europeană a crescut la 38 dolari/kg, iar concentratele de molibden se comercializau la 2300 yuani (336 dolari)/tonă unitară.

Pe piaţa europeană preţul feromolibdenului a început însă să scadă după 27 ianuarie 2010 până la 36 dolari/kg 100% Mo. Activitatea comercială şi-a încetinit ritmul chiar şi in China, unde preţul feromolibdenului s-a stabilizat la 40 dolari/kg.

În continuare anul 2009 va fi probabil un an cu o oarecare instabilitate pe piaţa molibdenului, deşi se va înregistra pe ansamblu o creştere a preţurilor pe toate segmentele. Nu se va reveni în nici un caz la preţurile nului 2008, dar preţuri de 40 - 45 dolari/kg 100% Mo sunt aproape sigure. Se pot înregistra şi niveluri mai mari de comercializare în funcţie de cererea din partea industriei producătoare de oţeluri inoxidabile, mai ales în China şi ţările asiatice.

III. Piaţa titanului

Ferotitanul a "căzut" pe piaţă atât ca cerere cât şi ca preţ: preţurile din iunie 2009 erau de 2650 dolari/tonă 100% Ti faţă de 7642,18 dolari/tonă media anului 2008.

Compania britanică FE Mottram, producătoare de ferotitan şi aliaje din aluminiu, a declarat în luna februarie 2009 că reduce producţia de ferotitan cu o treime şi că ar putea opera diminuări în continuare pentru a contribui la reducerea stocurilor. Reprezentanţii

companiei au afirmat că dacă ar continua să producă la 100% din capacitate, s-ar aduna prea multe stocuri nevandabile la preţurile practicate pe piaţa ferotitanului.

Iniţial Mottram a anulat schimbul de noapte de lucru de la uzinele sale din Sheffield: producţia s-a diminuat astfel cu o treime. Lucrul a încetat şi în zilele de sâmbătă şi duminică. Muncitorilor li se oferă o perioadă de concediu sau sunt transferaţi la alte operaţiuni. Compania a declarat că nu vor fi disponibilizări.

Viitorul producţiei de la Mottram depinde de condiţiile de piaţă. Deoarece muncitorii sunt în continuare disponibili şi cuptoarele au fost numai oprite, nu şi dezafectate, compania poate reîncepe din nou producţia imediat ce preţurile vor justifica o asemenea măsură. Pentru moment însă se pare că pe piaţă există multe stocuri de ferotitan, iar preţurile nu justifică o ofertă mai mare.

La sfârşitul lunii martie 2009 preţul ferotitanului a scăzut la un minim neînregistrat în ultimii zece ani, respectiv 2,50 - 2,70 dolari/kg 100% Ti pentru sortimentul cu 4,5% Al, piaţa Marii Britanii. Consumatorii au avansat oferte de cumpărare la preţuri şi mai mici şi majoritatea comercianţilor erau de părere că în cursul anului 2009 piaţa feotitanului nu va reveni la preţuri convenabile.

Şi alţi producători de ferotitan din Marea Britanie au decis să închidă uzinele, cu consecinţe neplăcute pentru angajaţi: chiar dacă nu au avut loc disponibilizări decât în mică măsură, s-a redus săptămâna de lucru şi salariul corespunzător. Printre companiile care au luate diverse măsuri de reducere a ofertei se numără (pe lângă FE Mottram) Metals & Alloys, London & Scandinavian Metallurgical, Butler & Clarke şi Ferro-Ti & Alloys. Ca urmare în Marea Britanie s-a lucrat în prima parte a anului 2009 la 25 - 30% din capacitatea de producţie instalată.

Costul de producţie pentru obţinerea ferotitanului englezesc este de 2,40 - 2,50 dolari/kg, dar cum preţurile pe piaţă au scăzut chiar şi până la 2,40 dolari/kg, este evident faptul că feroaliajul nu mai putea fi produs în pierdere absolută. Nivelul normal de comrcializare considerat de producători ca avantajos pentru ei este de 7 - 8 dolari/kg. Evident în perioade cu cerere slabă, feroaliajul se vinde şi la preţuri mai mici, dar acestea nu pot scădea sub nivelul costurilor de producţie reale. Unii producători afirmă ca situaţia actuală este cea mai proastă din ultimii 30 de ani.

La începutul lunii aprilie preţurile ferotitanului au crescut uşor, de la 2,20 - 2,50 dolari/kg la 2,50 - 3,00 dolari/kg ca urmare a întoarcerii cumpărătorilor pe piaţă. Comercianţii au afirmat că probail cel mai scăzut nivel al preţurilor a fost deja atins şi că de acum vom asista la o revenire, înceată, dar constantă, la preţuri mai bune.

Un producător din Marea Britanie a raportat un contract chiar la 3,54 dolari/kg 100% Ti, dar feroaliajul conţinea numai 2,5% Al, faţă de 4,5% Al conţinut standard admis.

Piaţa ferotitanului este însă la ora actuală ameninţată de posibilul faliment al companiei de comerţ germane Metaltrade, ale cărei proceduri preliminare de insolvenţă au început pe data de 15 aprilie. Metaltrade este în dispută încă din anul 2007 cu cel mai mare producător mondial de ferotitan, compania VSMPO din Rusia, pentru care Metaltrade a acţionat ca agent de vânzări global până în 2007.

VSMPO a înaintat două plângeri contra germanilor, arătând că aceştia nu au plătit diverse livrări efectuate în perioada 2005 - 2007. Din aprilie 2007 circa 800 de tone de ferotitan au fost blocate şi este posibil să fie scoase la licitaţie pentru despăgubirea ruşilor. Dar la de 2,70 - 3,00 dolari/kg ferotitan 100%, întreaga cantitate ar valora numai circa 2,3 milioane de dolari, faţă de cele 15 milioane pe care le solicită VSMPO (sumă calculată la preţurile din perioada 2005 - 2007). În orice caz scoaterea pe piaţă brusc a 800 de tone de feroaliaj ar însemna o nouă cădere a preţurilor.

La începutul lunii iulie preţurile ferotitanului s-au majorat cu 20% ca urmare a zvonurilor conform cărora uzinele producătoare din Sheffield, Marea Britanie, ale companiei FE Mottram vor fi închise. Atât consumatorii cât şi comercianţii s-au grăbit să cumpere feroaliajul de teama unor scumpiri accentuate în viitorul apropiat. Astfel, preţul ferotitanului 70% a crescut de la 2,50 - 2,80 dolari/kg la 2,80 - 3,40 dolari/kg, din ce în ce mai multe contracte încheindu-se la limita superioară a marjei de preţ. Au fost menţionate şi contracte pentru o cantitate mai mică de ferotitan la preţul de 3,10, 3,25 şi 3,35 dolari/kg.

Mulţi siderurgişti au cumpărat în ultimul timp materiile prime necesare "de pe o zi pe alta", nefiind siguri cum va evolua cererea pentru produsele lor. Acum se pare că există un oarecare sentiment de optimism în rândul producătorilor de oţeluri inoxidabile şi speciale şi este posibil ca trendul ascendent al preţurilor să se menţină. Consumatorii au înţeles că dacă nu plătesc un preţ convenabil producătorilor, aceştia îşi închid uzinele şi consecinţele pot fi mult mai drastice: o ofertă inexistentă conduce la preţuri haotice foarte ridicate. Singura temere a participanţilor de pe pe piaţa ferotitanului este ca îmbunătăţirea acesteia să nu-i determine pe furnizorii de deşeuri din titan să-şi majoreze şi ei preţurile, fapt ce le-ar lăsa producătorilor de ferotitan din nou o marjă prea mică de profit.

În luna august preţul ferotitanului a ajuns şi la 4750 dolari/tonă, dar apoi, în septembrie s-a diminuat din nou până la 4150 dolari/tonă. Aceste preţuri sunt oricum semnificativ mai mari decât cele din primele şase luni ale anului 2009 şi ar putea reprezenta un început de revenire a pieţei la o balanţă cerere-ofertă mai normală.

Marjele de vânzare ale ferotitanului s-au mai lărgit în octombrie 2009: ruşii au oferit feroaliajul la preţuri mici, în timp ce producătorii din Marea Britanie au menţinut nivelul ridicat din luna anterioară. Astfel ferotitanul baza 70% Ti, max. 4,5% Al s-a vândut la preţuri cuprinse între 3,60 şi 4,30 dolari/kg 100% Ti, contractele fiind aproape egal împărţite între cele două extremităţi. Sfârşitul lunii decembrie 2009 a adus însă preţuri de 5,00 dolari/kg şi chiar peste acest nivel.

Ferotitanul este un produs indispensabil multor industrii de înaltă tehnicitate (aviaţie, militară etc.) şi dacă oferta dispare, consumatorii vor fi obligaţi să ofere preţuri mai mari în condiţiile unei lipse de material. Dezechilibrarea balanţei cerere-ofertă (chiar dacă şi cererea a scăzut) va avea efecte destul de dramatice în următorii ani, preţul ferotitanului fiind posibil să crească începând cu 2010 în ritmuri extrem de neplăcute pentru consumatori.

IV. Evenimente pe piaţa wolframului

Preţurile wolframului au avut cel mai puţin de suferit în perioada crizei financiare şi a recesiunii marilor economii occidentale. Ca de obicei, ferowolframul este remarcabil de stabil, caracteristică menţinută de mai mulţi ani.

Preţul de export al ferowolframului chinezesc a crescut după sărbătorile de iarnă (februarie 2009) cu 9%, la 27,50 - 28,00 dolari/kg 100% W FOB ca urmare a cererii majorate din partea europenilor şi a ofertei limitate din partea chinezilor. Un producător a afirmat că a avut cereri şi la 28,50 dolari/kg, dar că nu se grăbeşte să vândă deoarece uzinele sale sunt deocamdată închise şi stocurile pe care le deţine sunt mici. "Aştept un preţ de 30 dolari/kg FOB şi atunci mai văd", a fost declaraţia sa. Cum majoritatea minelor de tungsten din provincia Jiangxi au fost închise încă de la jumătatea lunii noiembrie 2008, preţurile de export ale chinezilor pot atinge destul de curând nivelul de 30 dolari/kg propus.

Pe de altă parte piaţa paratungstatului de amoniu a fost calmă, cu preţuri stabile, situate la niveluri apropiate de cele practicate în anul 2008. Aici diminuările au fost destul de nesemnificative, balanţa cerere-ofertă fiind în continuare echilibrată.

Guvernul chinez încurajează producătorii locali de wolfram prin împrumuturi foarte ieftine, garantate/în schimbul producţiei, în fapt o cumpărare de tungsten de către statul chinez.

Producătorii de wolfram pot astfel să-şi menţină nivelul producţiei (cu consecinţe benefice asupra forţei de muncă) şi să menţină şi preţurile de pe piaţa internă la niveluri convenabile.

Guvernul local din Ganzhou a achiziţionat circa 10.000 tone de wolfram şi 10.000 tone de pământuri rare de la producătorii din provincie. Oraşul Chengzhou a luat măsuri similare, anunţând că în 2009 va cumpăra circa 5000 tone de wolfram. Aceste finanţări prin cumpărare diferă în principiu de achiziţiile Biroului Rezervelor de Stat, care cumpără direct metalul pentru formarea şi menţinerea stocurilor strategice la nivel guvernamental.

În anul 2008 China a obţinut 84.470 tone de concentrate de wolfram; ca urmare cumpărările anunţate de autorităţile locale prin împrumutarea producătorilor nu reprezintă decât circa 15 - 17% din producţie, dar sunt bine-venite. Producătorii trebuie în continuare însă să aibă grija de modul de administrare a uzinelor şi de rezultatele obtenabile, deoarece împrumuturile oferite de autorităţile locale trebuie în final rambursate, chiar dacă în metal şi nu numai în bani.

La începutul lunii iulie 2009 piaţa chineză a cunoscut majorări substanţiale de preţ la concentratele de wolfram din cauza ploilor care au inundat provincia Jiangxi, zona cu cei mai mulţi mineri. Preţurile au ajuns la 65.000 yuani/tonă (9512 dolari) şi s-au menţinut ridicate pe tot parcusrul lunii. Comentatorii interni au afirmat însă că acestă majorare nu este decât urmarea temporară a inundaţiilor care au diminuat producţia şi nu trebuie privită ca o tendinţă pe termen lung. Cu tot pesimismul manifestat, media trimestrului III al anului 2009 a fost mai mare decât media trimestrului II, cu 10,1% pe piaţa europeană şi cu 13,2% pe piaţa Hong Kong-ului (practic piaţa de export a Chinei).

Sfârşitul anului 2009 a adus pe piaţa concentratelor de wolfram majorări de preţuri datorate în principal creşterii costurilor de producţie, dar şi încheierii de contracte pentru începutul anului 2010. Preţul concentratelor din China a crescut astfel cu 2000 - 2500 yuani (293 - 366 dolari)/tonă. Concentratele de tungsten s-au comercializat pe piaţa Chinei la 67.500 - 68.000 yuani/tonă, comparativ cu 65.000 - 66.000 yuani/tonă preţ anterior.

Preţurile ferowolframului şi paratungstatului de amoniu s-au menţinut ferme, la 114.000 - 119.000 yuani/tonă pentru feroaliaj şi la 104.000 - 106.000 yuani/tonă la PTA. (Yuanul se menţine la circa 6,4 - 6,8 yuani la un dolar american.)

Sentimentul cu care s-a terminat anul 2009 pe piaţa wolframului a fost unul de optimism: toată lumea consideră că în anul 2010 preţurile vor creşte. Unii producători de concentrate şi-au majorat preţul chiar la 70.000 yuani/tonă pentru a-şi evidenţia clar opinia că piaţa se îmbunătăţeşte. Ca urmare o serie de comercianţi care dispun de stocuri de wolfram sub diferite forme nu au mai oferit material, în speranţa obţinerii unor preţuri mai bune în viitor, fapt ce, la rândul său, contribuie la majorarea suplimentară a preţurilor.

Cu tot optimismul de pe piaţa chineză, exportatorii susţin că exporturile nu merg foarte bine deoarece cererea din Europa şi S.U.A. nu se ridică la nivelul celei din China. Comercianţii chinezi au declarat că au avut puţine cereri în ultimele săptămâni ale anului 2009 şi că mentin preţurile de export la 27 - 28 dolari/kg 100% W pentru ferowolfram şi la 185 - 190 dolari/tonă 1% WO3 la paratungstatul de amoniu.

În ultimele zile ale anului 2009 s-au înregistrat pe piaţa chineză a concentratelor de wolfram noi majorări de preţuri cu 500 - 1000 yuani (73 - 146 dolari)/tonă datorită creşterii preţului paratungstatului de amoniu. La sfârşitul lunii decembrie concentratele se comercializau la 68.000 - 69.000 yuani/tonă, faţă de 67.500 - 68.000 yuani/tonă preţ anterior.

Preţul paratungstatului de amoniu a crescut cu 1000 - 2000 yuani/tonă, până la nivelul de 106.000 - 107.000 yuani/tonă pe piaţa internă a Chinei. Şi preţurile la export s-au majorat cu 5 dolari/tonă 1% WO3, până la 190 dolari/tonă unitară FOB China. Cererea pentru PTA a crescut şi preţurile au fost majorate şi de către alţi producători mondiali. Nivelul de 195 dolari/tonă a fost frecvent pe pieţele Europei şi Americii.

Evoluţia preţurilor PTA

Sortiment/Piaţa/Perioada (modificare % faţă de anul anterior)	PTA piaţa SUA, dolari/tonă scurtă (de 907 kg) 1% WO3	PTA piaţa europeană, la disponibil, dolari/tonă metrică 1% WO3
2009	188,43 (-25,5)	202,75 (-18,6)
2008	252,50 (-1,7)	249,09 (0,0)
2007	256,79 (-3,6)	248,89 (-4,6)
2006	266,19 (+25,3)	260,72 (+18,3)
2005	212,49 (+155,5)	220,43 (+161,8)
2004	83,18 (+32,8)	84,20 (+35,4)
2003	62,63 (-3,9)	62,18 (+15,3)
2002	65,14 (-27,5)	53,92 (-39,5)
2001	89,80 (+50,4)	89,08 (+48,3)
2000	59,69 (+17,3)	60,05 (+17,6)
1999	50,86 (-14,7)	51,04 (-7,0)
1998	59,62 (-14,2)	54,87 (...)

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

De altfel preţurile wolframului au dat din nou dovadă de o remarcabilă stabilitate şi în anul 2009. Evident că faţă de media anului 2008 - excesiv de umflată, ca şi în anii 2006 şi 2007) - s-au înregistrat diminuări, dar şi acestea au fost relativ mici, de - 18 - 25%. Atât pe piaţa europeană cât şi pe cea americană, media anului 2009 s-a situat mult peste media anului 2004, când a început trendul ascendent al preţurilor.

Preţul concentratelor de wolfram a crescut la începutul lunii ianuarie 2010 pe piaţa Chinei cu 2000 yuani (293 dolari)/tonă, ajungând la 70.000 - 71.000 yuani/tonă. Unii producători au început să ceară şi 72.000 yuani/tonă. Majoritatea observatorilor pieţei wolframului consideră că aceasta se va îmbunătăţi în continuare, deoarece consumatorii îşi refac stocurile şi preţul ferowolframului creşte şi el datorită unei cereri ferme.

Şi preţul ferowolframului a început un trend ascendent în mare parte datorită majorării preţului de ofertă al chinezilor, care au costuri mai mari de producţie din cauza tarifelor majorate la energie electrică. Preţul feroaliajului a ajuns la 29,50 dolari/kg 100% W pentru cantităţi mici la disponibil.

V. Piaţa vanadiului

Preţurile ferovanadiului au scăzut la 40% din nivelul mediu înregistrat în 2008. Vanadiul a avut de altfel în ultimii ani o evoluţie haotică, cu oscilaţii foarte mari de preţuri şi cu operaţiuni speculative care au afectat drastic balanţa cerere-ofertă.

Evoluţia preţurilor ferovanadiului

dolari/tonă 100% V

Sortiment/Medie anuală	FeV baza 70-80% V, piaţa vest-europeană, franco-uzina consumat6oare	Feaza 70 - 80% V, piaţa liberă SUA, în depozit Pittsburgh
1996	15373,69	16437,69
1997	19631,56	19441,80
1998	25235,98	26274,58
1999	10538,03	11490,33
2000	9778,37	11350,53
2001	7822,47	8888,08
2002	7715,71	9217,12
2003	11427,72	12041,90
2004	26876,40	27202,92
2005	71358,02	72342,88
2006	38665,81	41569,57
2007	37071,30	41460,63
2008	61005,78	76041,67
2009	25237,05	25743,40

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

După cum se poate remarca, în afara faptului că piaţa americană cunoaşte constant preţuri uşor mai mari decât cea europeană, practic nu se poate trage nici o concluzie logică despre ciclul de evoluţie a ferovanadiului. Feroaliajul a cunoscut perioade de cerere foarte bună atunci când celelalte feroaliaje speciale erau puţin solicitate, a evoluat în tandem cu acestea în unii ani, şi a avut un trend descendent atunci când restul feroaliajelor erau cerute pe piaţă cu insistenţă.

Viitorul ferovanadiului este greu de cuantificat. Ferovanadiul oferă tot timpul surprize - evoluţie determinată nu de puţine ori de operaţiuni care nu au nici o legătură cu balanţa cerere-ofertă - şi anul 2009 nu a fost o excepţie. În trimestrul III al anului s-au înregistrat majorări de preţuri cu 54,7% pe piaţa europeană şi cu 36,5% pe piaţa americană comparativ cu media trimestrului anterior. Spre jumătatea lunii octombrie 2009 preţul ferovanadiului a scăzut sub 26 dolari/kg 100% V, cel mai mic nivel din iulie şi până la momentul respectiv (când s-au înregistrat preţuri de 35 - 36 dolari/kg). Cererea pentru ferovanadiu a staţionat şi furnizorii au fost dispuşi să vândă şi la 25,50 dolari/kg, în timp ce unii comercianţi au afirmat că următorul nivel va fi de 25 dolari/kg. În general piaţa vanadiului s-a caracterizat în toamna anului 2009 printr-un pesimism destul de accentuat, nespecific acestui segment care a cunoscut în ultimii ani preţuri excesive.

Odată cu ieşirea din recesiune a marilor economii occidentale şi a Japoniei, şi cererea pentru ferovanadiu va creşte. Anul 2010 va fi probabil unul de revenire, chiar dacă nu se vor mai atinge preţurile din 2008. La jumătatea lunii ianuarie 2010 preţul ferovanadiului a crescut cu 4 dolari/kg, preţul sortimentului cu 70 - 80% V ajungând la circa 30 dolari/kg. Cererea puternică din partea consumatorilor este principala cauză a acestei majorări de preţ, dar şi reducerea ofertei operată în ultima perioadă a anului 2009 îşi spune cuvântul.

VI. Evenimente pe piaţa feronichelului

Producţia de feronichel a Chinei s-ar putea să scadă drastic în cazul în care guvernul de la Beijing va impune măsurile de protecţie a mediului pe care le preconizează. Cele mai multe cuptoare cu capacitate sub 300 metri cubi din nordul Chinei au fost închise

pe perioada Olimpiadei din 2008 pentru a mai curăţa aerul din zona capitalei şi nu se ştie dacă şi când vor fi redeschise.

Unii comentatori apreciază ca închiderea cuptoarelor mici nu este neapărat o măsură luată în vederea reducerii poluării în timpul Olimpiadei, ci mai degrabă aceasta este o scuză pentru Beijing de a impune autorităţilor locale implementarea măsurilor anti-poluare care au fost promovate dar nu şi aplicate. În aceste condiţii există temeri că majoritatea cuptoarelor închise pe perioada Olimpiadei nu vor mai fi redeschise ulterior.

Mulţi observatori se tem că piaţa feronichelului este fragilă din cauza volatilităţii preţului nichelului care a condus şi la scăderea şi/sau majorarea preţului feroaliajului. Oferta actuală este suficientă pentru a menţine un echilibru pe piaţă între producători şi consumatori, dar reducerea sa ar putea da peste cap întraga balanţă cerere - ofertă.

Între timp, grupul internaţional BHP Billiton intenţionează să construiască un al treilea furnal pentru producţia de feronichel la uzinele sale Cerro Matoso din Columbia. Noul cuptor va majora producţia de feronichel a uzinelor cu 30%, ridicând-o la un total de 80.000 tone/an faţă de 55.000 tone capacitate la ora actuală.

Proiectul era în plan de mai multă vreme, dar a fost amânat din cauza crizei financiare. Odată cu revenirea cererii la niveluri normale şi cu perspective bune pentru piaţa feronichelului, compania va începe probabil curând construcţia. Pentru alimentarea cu energie a uzinelor extinse, grupul va construi şi o centrală termoelectrică proprie. Cele două cuptoare de la Cerro Matoso pot procesa circa 158 tone de nichel conţinut în feronichel zilnic.

VII. Evoluţia preţurilor feroaliajelor speciale

Evoluţia preţurilor la feroaliaje speciale

dolari/tonă 100% metalul de aliere

Sortiment/Piaţa/Perioada							
	Medie 2008	**Tr.I 2009**	**Tr.II 2009**	**Tr.III 2009**	**Tr.IV 2009**	**Medie 2009**	**+/-% 2009/2008**
FeMo baza 65-70% Mo, piaţa vest-europeană							
	70230,73	23258,33	23491,67	35366,67	29152,08	27818,18	-60,4
FeMo baza 60% Mo, piaţa vest-europeană în depozit Rotterdam							
	69724,03	28166,67	28000,00	34635,42	34000,00	31200,52	-55,3
FeMo 65-70% Mo, piaţa S.U.A.							
	72970,62	26822,87	21495,04	34603,35	30818,74	28435,00	-61,0
FeMo min. 60% Mo, piaţa Hong Kong							
	69983,33	23500,00	22841,67	42875,00	36875,00	31522,92	-55,0
FeTi 70% Ti, max. 4,5% Al, piaţa marii Britanii							
	7642,18	3105,83	2716,67	4104,17	4337,50	3566,04	-53,3
FeW baza 75% W, piaţa vest-europeană, în depozit Rotterdam taxe neplătite							
	34063,16	28450,62	24887,50	27414,58	26390,62	26785,83	-21,4
FeW min. 75% W, piaţa Hong Kong							
	34681,25	28885,42	24500,00	27741,67	28229,17	27339,06	-21,2
FeV baza 70-80% V, piaţa vest-europeană							
	61005,78	24866,87	20556,25	31806,33	23718,75	25237,05	-58,6
FeV 70 - 80%, piaţa S.U.A.							
	76041,67	32430,39	19474,14	26588,63	24480,46	25743,40	-66,2

Nota:Condiţiile generale de livrare sunt următoarele: - pe piaţa vest-europeană: franco-uzina consumatoare; - pe piaţa S.U.A.: în depozit Pittsburgh; pe piaţa Hong Kong: FOB principale porturi chineze.

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

2.1.3. DEŞEURI FEROASE

Cristina BUMBAC

I. Caracteristici generale ale pieţei deşeurilor feroase şi perspective

În primele nouă luni ale 2008 piaţa deşeurilor feroase şi a fontei a cunoscut creşteri de preţuri mai mult decât substanţiale, fiind atinse în unele cazuri niveluri record. Toţi participanţii de pe piaţă au afirmat că preţurile sunt prea ridicate, nesustenabile şi că va urma în mod evident o perioadă de reaşezare la niveluri mai normale. Atunci când această reaşezare a venit - în luna august 2008, înainte de declanşarea crizei financiare din S.U.A. şi de ameninţarea cu recesiune în ţările occidentale - aceeaşi participanţi au considerat situaţia "dezastruoasă", "falimentară" şi "o cădere fără precedent", uitând că preţurile din luna august erau în continuare cu 80 - 120% mai mari decât media anului 2007.

Comercianţii de deşeuri feroase au devenit brusc pesimişti. Ei au raportat în cifre mari următoarele diminuări de preţuri: pe piaţa internă a Uniunii Europene scăderi cu 150 dolari/tonă, la importurile asiatice cu 75 dolari/tonă, la importurile Turciei cu 165 dolari/tonă şi pe piaţa internă a Rusiei cu 20 dolari/tonă. Luate ca atare, cifrele par impresionante. Dar în perioadele de criză financiară, aşa cum se întâmpla atunci, fenomenul care înrăutăţeşte şi prelungeşte criza este panica şi perspectiva total pesimistă faţă de viitorul mai mult sau mai puţin apropiat. În ceea ce priveşte piaţa deşeurilor feroase este adevărat că preţurile au scăzut, dar este importantă comparaţia cu preţurile anterioare excesiv de ridicate la care se ajunsese.

În primele nouă luni ale anului 2009 piaţa deşeurilor feroase şi a fontei a cunoscut oscilaţii de preţuri de la o perioadă la alta (uneori în intervale foarte scurte de timp), cu unele creşteri care au indus optimism în rândul furnizorilor. Pe ansamblul semstrului I 2009 însă, media a fost mult mai mică decât media anului 2008. China a rămas un consumator important, care a absorbit o mare cantitate de fier vechi şi în general zona asiatică a fost mult mai puţin afectată de criza financiară şi de recesiune (de fapt, numai Japonia a fost pentru o scurtă perioadă în recesine, dar în luna iulie a anunţat ieşirea din această situaţie).

De altfel la jumătatea lunii iulie preţurile fierului vechi au crescut destul de mult, menţinându-se apoi la celaşi nivel pe tot parcursul lunilor august şi septembrie. Ca urmare media trimestrului III al anului a fost în multe cazuri mai mare decât media trimestrului II 2009, şi asta în perioada de vară, când activitatea este diminuată din cauza concediilor. Ulterior, în ultimele trei luni ale anului 2009 preţurile s-au diminuat uşor pe anumite segmente, dar începutul anului 2010 a readus un trend ascendent pe piaţa fierului vechi şi a fontei comerciale.

În general analiştii pieţei deşeurilor feroase au opinii variate referitoare la perspectivele acestei pieţe. Unii sunt optimişti (şi aceştia formează majoritatea), considerând că efectele crizei financiare au trecut, recesiunea s-a terminat (fapt confirmat de o serie de ţări occidentale majore) şi ritmul producţiei de oţel va reveni la normal (ceea ce înseamnă şi consumuri mai mari de fier vechi sub diferite forme). Alţii consideră însă că efectele crizei se vor manifesta în continuare, că revenirea va fi lentă şi că vor mai exista perioade de diminuare a preţurilor. Obiectivitatea cu care trebuie privită piaţa deşeurilor feroase trebuie să ţină cont de realităţile clare de acum: ţările occidentale au ieşit din recesiune, criza financiară dură a detrminat o serie de măsuri prudenţiale atât la nivel guvernamental cât şi la cel al băncilor şi economia mondială pare să-şi revină. Tot

realitatea obiectivă ne spune însă că preţurile din anii 2007 şi 2008 au fost "umflate" artificial şi că nu au fost de loc reprezentative pentru piaţa deşeurilor feroase. Ca urmare revigorarea economiei mondiale va însemna în fapt o revenire la ritmuri şi preţuri normale, adică mai mici decât cele din anii de de "boom" artificial. Singura necunoscută a pieţei rămâne zona asiatică: aici ritmurile de creştere au fost foarte mari înainte de declanşarea crizei şi apoi s-au diminuat uşor, dar au rămas nu numai pozitive, dar chiar şi ridicate. Dacă situaţia se menţine, revenirea economiei mondiale va fi mai rapidă. Dacă însă ritmurile scad sau se formează - aşa cum există deja semne - o zonă comercială unitară asiatică, cu schimburi comerciale intrazonale, revenirea Occidentului va fi mai lentă. Trebuie de asemenea luată în considerare Africa, atât ca furnizor de materii prime, cât şi ca potenţial consumator pe măsură ce o serie de ţări ale continentului încep să se dezvolte în ritmuri mai accelerate şi nu mai sunt chiar atât de "subdezvoltate" cum eram obişnuiţi să le considerăm. Ca urmare 2010 va fi un an dificil, cu posibile necunoscute cu elemente de risc, dar pe ansamblu probabil că va fi un an "normal", adică nici cu creşteri spectaculoase, nici cu căderi dramatice.

II. Deşeuri din oţel obişnuit şi din fontă.

II.1. Piaţa Marii Britanii

Piaţa britanică a cunoscut diminuări şi majorări de preţuri pe termen scurt, dar pe ansamblul primelor şase luni ale anului 2009 media a fost cu 29% - 61% mai mică decât media anului 2008, în funcţie de sortimentul avut în vedere.

Grupul siderurgic Corus a decis la sfârşitul lunii ianuarie 2009 să-şi închidă operaţiunile din Rotherham, Marea Britanie. Consecinţa acestei măsuri a fost aceea că cererea de fier vechi de pe piaţa britanică s-a redus, dar - aşa cum s-a exprimat un comerciant - "asta nu va însemna că se cutremură pământul".

Corus este cel mai mare cumpărător de deşeuri neferoase şi feroase din Anglia, utilizând lunar circa 140.000 - 150.000 tone de deşeuri metalice. O parte din această cantitate este însă importată din alte surse, astfel încât consecinţele nu au fost chiar atât de dezastruoase pentru britanici.

Industria britanică a deşeurilor feroase se ridică anual la 11 - 12 milioane tone, din care circa 60% sunt exportate. Este de aşteptat ca în anul 2009 aceste cifre să se reducă din cauza faptului că producţia de oţel se diminuează. De altfel Corus nu a mai cumpărat fier vechi timp de circa patru luni, şi piaţa nu a simţit acest lucru.

Între timp cumpărătorii britanici de fier vechi au încearcat să negocieze scăderea preţurilor la fier vechi pentru contractele lunii februarie 2009. Comercianţii, pe de altă parte, au sperat să obţină uşoare majorări de preţuri, deoerece se aşteptau ca grupul Thamesteel să reintre pe piaţă. În plus stocurile de deşeuri feroase erau foarte mici din cauza reducerii colectei din ultimele două - trei luni.

La sfârşitul lunii februarie preţurile deşeurilor feroase de pe piaţa Marii Britanii s-au diminuat cu circa 10 lire sterline/tonă (14 dolari/tonă) comparativ cu începutul lunii din cauza cererii reduse atât la intern cât şi la export. Siderurgiştii au cumpărat circa 30 - 40% din volumul normal de achiziţii pentru această perioadă a anului (Thamesteel, Celsa, Corus). Pe pieţele externe s-a semnalat o activitate redusă. Turcii au cumpărat un cargou de HMS 1&2 (70:30) la 218 dolari/tonă CFR, cu 50 dolari/tonă mai puţin decât preţul de la începutul anului 2009.

Preţurile deşeurilor feroase de pe piaţa Marii Britanii s-au majorat la jumătatea lunii mai 2009 pe fondul unei cereri externe mai substanţiale, în ciuda faptului că piaţa internă a rămas slabă.

Oţelăriile din Turcia au cumpărat cantităţi mai mari de fier vechi pentru a-şi reface stocurile, iar India a importat de asemenea unele cantităţi suplimentare. În paralel cu această cerere sporită, oferta procesorilor a fost mică deoarece nu se aşteptau la comenzi mai substanţiale în această perioadă.

Ca urmare comercianţii britanici au raportat creşteri de preţuri de 10 - 15 lire sterline/tonă (15 - 23 dolari) la majoritatea sortimentelor comercializate: 0A a atins nivelul de 140 - 145 lire sterline/tonă, No.1 şi No.2 au ajuns la 120 - 130 lire sterline/tonă, 3B fragmentat la 155 - 165 lire sterline/tonă, iar sortimentul 5C la 95 - 100 lire sterline/tonă. Compania siderurgică Corus nu a ieşit pe piaţă, în timp ce Celsa UK a cumpărat numai cantităţi mici.

Optimiştii considerau însă că se văd unele semne de îmbunătăţire a cererii în Spania şi că ArcelorMittal a revenit pe piaţă. Cererea pentru sortimentele 4A, 8A şi şpan s-a majorat de asemenea, preţurile ajungând respectiv la 160 - 175, 125 - 140 şi circa 100 lire sterline/tonă. Multe depind de oţelarii turci, care au acceptat creşteri de preţuri de circa 10 dolari/tonă pentru livrările din luna iunie 2009. Cererea turcilor nu este însă constantă: siderurgiştii pot cumpăra brusc cantităţi mari de fier vechi şi apoi dispar o vreme de pe piaţă, astfel încât oscilaţiile de preţuri sunt frecvente la exportul către turci şi - pentru stabilizarea preţurilor - este nevoie de o cerere majorată şi din partea ţărilor europene. De altfel la sfârşitul lunii mai 2009 turcii au dispărut din nou de pe piaţă din cauza scăderii cererii pentru produse din oţel din zona nord-africană.

După ce în luna mai preţurile fierului vechi au crescut pe piaţa britanică pe fondul unui optimism indus de comenzile la extern, preţurile de contract ale lunii iunie s-au stabilit la niveluri cu circa 30 lire sterline/tonă (48 dolari) mai mici decât cele din luna anterioară. Siderurgiştii nu au cumpărat aproape de loc (compania Corus, siderurgiştii din Turcia şi Spania au rămas în afara pieţei), iar stocurile acumulate la furnizori erau destul de mari.

Cele mai importante scăderi s-au înregistrat la sortimentele de calitate slabă, unde de altfel s-au înregistrat şi cele mai puţine contracte. De asemenea rata de schimb dintre lira sterlină şi dolar a fost împotriva englezilor.

Preţurile deşeurilor feroase de pe piaţa Marii Britanii au rămas neschimbate în lunile august şi septembrie, la nivelul stabilit la jumătatea lunii iulie. Oţelarii britanici au achiziţinat cantităţi relativ mici, ca şi importatorii din China şi Turcia. Optimismul anterior faţă de posibilitatea creşterii cererii pentru produse din oţel s-a mai atenuat şi siderurgiştii ar dori să diminueze preţul de achiziţie al fierului vechi, care în iulie a crescut foarte mult comparativ cu nivelul din iunie. Pe ansamblul trimestrului III al anului la unele sortimente s-au înregistrat creşteri de preţuri chiar semnificative comparativ cu trimestrul II.

În acelaşi timp pe piaţa britanică programul de casare a autovehiculelor vechi contra unei sume care poate fi utilizată pentru cumpărarea unei maşini noi (programul "rabla" din România) a început să dea rezultate. Pentru prima oară din aprilie 2008 producţia autovehicule din Anglia a crescut cu 13,5%. Din aprilie 2009 (când au început să se vadă oarecum rezultatele programului) şi până în august 2009 comenzile de autoturisme din cadrul programului au cumulat 154.927 bucăţi.

Programul a fost lansat ca un ajutor pe termen scurt pentru industria autovehiculelor din Marea Britanie, dar s-a dovedit şi o sursă bună de deşeuri feroase şi neferoase, mai ales într-o perioadă în care colecta internă a scăzut.

Piaţa britanică a deşeurilor feroase a cunoscut creşteri de preţuri substanţiale în trimestrul IV al anului 2009 comparativ cu trimestrul III (cuprinse între 8% şi 25%), dar pe ansmblul anului media s-a situat cu circa o treime sub media anului 2008.

Evoluţia pe scurt expusă s-a reflectat şi în indicele fierului vechi de pe piaţa britanică.

Indicele Fierului Vechi în Marea Britanie

Indice	21 ian. 2009	17 iunie 2009	26 aug. 2009	21 oct. 2009	9 dec. 2009
"A" Basic Scrap	414,69	394,15	398,51	422,95	405,77
"B" Low Residual Scrap (deşeuri cu conţinut scăzut de reziduuri)	424,29	407,52	357,15	374,69	366,55
"C" Cast Iron Scrap (deşeuri de la turnarea continuă)	387,58	404,94	410,29	430,32	415,63
"D" Low Grade Scrap	463,13	463,13	463,13	507,56	486,92
Master Index	423,21	406,88	394,55	417,38	402,75

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

Evoluţia preţurilor la deşeuri feroase pe piaţa Marii Britanii

lire sterline/tonă

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/- % 2009/ 2008
OA deşeuri vechi grele, bucăţi de tablă groasă (peste 6mm) cu dimensiuni de max. 1,50 m x 0,60 m, livrare la consumator sau la docul de încărcare	145,00	129,58	128,83	150,42	138,45	-32,0
1 deşeuri vechi min. 6 mm grosime, dimensiuni de max. 1,50 m x 0,60 m, compacte, livrat, livrare la consumator sau la docul de încărcare	134,17	110,00	108,75	133,54	121,61	-32,0
2 deşeuri vechi min. 3 mm grosime, dimensiuni de max. 0,60 m x 0,60 m, compacte, livrare la docul de încărcare sau la procesor	134,17	110,00	108,75	133,54	121,61	-30,0
3B deşeuri din fontă şi oţel tăiate în buc. de max. 206 mm, cu densitate de min. 0,80 tone/mc, livrare la consumator sau la docul de încărcare	160,00	140,00	128,75	144,79	143,38	-32,6
4A baloturi de tablă subţire din oţel (excl. acoperite) în pachete de dimensiuni utilizabile în cuptoare, livrare la consumator sau la docul de încărcare	161,67	148,75	143,75	160,21	153,59	-32,1
4C baloturi de tablă subţire în pachete utilizabile în cuptoare, livrare la consumator sau la docul de încărcare	151,67	140,83	138,75	155,21	146,61	-28,6
5C deşeuri din fier vechi uşor, livrare la docul de încărcare, la procesor sau inter-comercianţi	81,67	87,50	88,75	96,04	88,49	-29,8
7B oţel greu şpan, livrare la consumator sau la docul de încărcare	87,50	80,00	91,25	112,29	92,76	-36,0
8A deşeuri uşoare din oţel, în bucăţi necompacte care se pot presa (excl. acoperiri), livrare la procesor	100,83	114,58	118,75	135,21	117,34	-35,6

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/- % 2009/ 2008
8B deşeuri uşoare din oţel în bucăţi necompactate care se pot presa, livrare la procesor	100,83	111,25	108,75	125,21	111,51	-38,0
9A deşeuri grele din fontă turnată cu grosime de min. 13 mm la dimensiuni pt. utilizare în cuptoare, livrare la consumator sau la docul de încărcare (+ 10 deşeuri uşoare din fontă turnată la dimensiuni pt. utilizare în cuptoare, livrare la consumator sau la docul de încărcare începând cu august 2006)	144,17	116,67	118,75	135,21	128,70	-24,7
9B deşeuri din bloc cilindru, livrare la consumator sau la docul de încărcare (+ 9C deşeuri din bloc cilindru NP, livrare la consumator începând cu august 2006)	177,50	165,00	163,75	176,25	170,42	-33,5
11A deşeuri de la prelucrarea pieselor turnate din fontă, cu conţinut scăzut de fosfor, livrare la consumator, la docul de încărcare sau la procesor	90,83	84,17	95,83	113,95	96,19	-41,5
12A deşeuri din oţel din producţie nouă, livrare la consumator sau la procesor (+ 12C deşeuri din oţel din producţie nouă min. 3 mm, dimensiuni 0,60 m x 0,60 m, compacte, livrare la consumator sau la procesor şi 12D deşeuri din oţel din producţie nouă, amestecate, livrare la consumator sau la procesor începând cu august 2006)	121,67	123,33	128,75	144,79	129,63	-32,8

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

II.2. Preţurile de export ale vest-europenilor

a. Noi reglementări în cadrul UE

Parlamentul European a votat la sfârşitul lunii iunie 2008 modificările la Directiva Cadru a Deşeurilor a Uniunii Europene, modificări care sunt bine-venite pentru piaţa deşeurilor feroase.

Conform Directivei Cadru în vigoare până la acel moment, deşeurile feroase erau clasificate ca "deşeuri", ceea ce înseamnă controlul navelor care le transportă şi impunerea de bariere comerciale exportatorilor de fier vechi. Aceste prevederi au avut ca rezultat rezilierea unor contracte de către consumatori de pe "pieţe cheie", după cum s-au exprimat reprezentanţii BMRA (British Metals Recycling Assn., Asociaţia Britanică a Reciclării Metalelor). BMRA a făcut lobby de mai multă vreme pentru ca fierul vechi să fie scos de sub incidenţa reglementărilor referitoare la deşeuri în general.

Reglementările referitoare la transportul deşeurilor (European Waste Shipment Regulations, WSR) cer ca deşeurile să fie transportate numai în ţări din afara OECD, ţări care au acceptat primirea acestor deşeuri. Detalii referitoare la tranzacţii şi la destinaţia finală a transportului trebuie făcute publice. În aceste condiţii circa 120 de ţări din afara

OECD nu au acceptat aceste reglementări (printre care Ucraina, Singapore şi Emiratele Arabe Unite).

Clasificarea ferului vechi ca "deşeuri" impune controlul strict al transportului pentru evitarea exportării unor deşeuri care nu au o piaţă sigură de desfacere şi care pot provoca pagube şi poluare. Ca urmare unele transporturi navale de fier vechi au fost întârziate mai multe săptămâni, fapt ce a nemulţumit profund consumatorii. Aceştia au început să se îndrepte spre surse din afara Uniunii Europene, unde exportul de fier vechi nu este supus unei asemenea birocraţii, ceea ce a condus la pierderea unor contracte importante de către europeni. Exporturile S.U.A., care nu sunt supuse unor asemenea reglementări limitative, nu au avut decât de câştigat în competiţia cu europenii şi le-au "suflat" contracte semnificative cantitativ şi financiar.

Parlamentului European a votat în favoarea noii Directive Cadru pentru Deşeuri, prin care se propune ca fierul vechi să se bucure de statutul de deşeu cu finalitate practică clară, ceea ce uşurează foarte mult reglementările referitoare la export.

Definiţia deşeurilor feroase ca deşeu simplu a fost gândită pentru protejarea ţărilor mai puţin dezvoltate pentru ca acestea să nu devină adevărate gropi de gunoaie, dar efectele majore au fost acelea că mulţi clienţi din ţările non-OECD şi-au anulat comenzile din cauza formalităţilor complicate pentru importul fierului vechi. Noua directivă, care este aprobată de BMRA şi de BIR (Bureau of International Recycling - Biroul Internaţional al Reciclării) va aduce clarificările necesare pentru evitarea formalităţilor inutile şi/sau greoaie pentru importul de deşeuri feroase. Impactul asupra comerţului derulat în 2009 a fost unul benefic, mai ales în condiţiile în care economiile occidentale au fost afectate pentru o perioadă de recesiune economică şi tranzacţiile s-au diminuat pe toate segmentele.

b. Evoluţia preţurilor pe pieţele europene şi la export

La jumătatea lunii ianuarie 2009 preţurile fierului vechi au crescut pe piaţa europeană în ciuda cererii diminuate din partea siderurgiei. Turcii au cumpărat masiv (achiziţiile au fost de circa 600.000 tone, provenite atât din Europa cât şi din S.U.A.), iar colecta internă s-a redus drastic, elemente care au compensat cererea scăzută din partea producătorilor de oţel.

Tranzacţiile turcilor au fost raportate la 290 - 295 dolari/tonă CFR pentru fierul vechi fragmentat, preţ cu 30 - 35 dolari/tonă mai mare decât cel de la începutul lunii. Turcii au încercat să vândă mai multe produse finite din oţel şi să transfere costurile/pierderile asupra consumatorilor. Un comerciant turc a afirmat că siderurgiştii din ţara sa trebuie să găsească o maodalitate de echilibra balanţa de pe propria piaţă: dacă nu reuşesc să treacă costurile asupra consumatorilor şi nici să-şi procure deşeuri feroase la preţuri mici, vor trebui să ia în considerare reducerea producţiei.

Şi Orientul Îndepărtat a revenit pe piaţă cu o cerere sporită, cu preţuri de până la 300 dolari/tonă CFR pentru deşeurile fragmentate. Singura zonă unde cererea a fost scăzută a rămase Europa: Scandinavia, Germania, Franţa, Spania - toate s-au caracterizat printr-o reticenţă deosebită din partea siderurgiştilor de a cumpăra fier vechi.

Preţurile din Europa au fost relativ mici. În Spania tona de HMS 1&2 (amestec 80:20) s-a vândut cu 195 - 200 euro (255 - 262 dolari). În Germania preţurile interne au fost de 220 - 225 euro/tonă franco-consumator pentru fier vechi fragmentat, iar în Scandinavia preţurile se situau în jur de 150 euro/tonă pentru deşeurile de tip HMS. Chiar şi în Belgia, unde comerţul cu deşeuri feroase este în general foarte activ, nu s-au semnalat cereri substanţiale. În Luxemburg şi Franţa ArcelorMittal a cumpărat numai cantităţi mici

de material încă din octombrie 2008. Între timp colecta internă din ţările europene a scăzut cu 30 - 50%.

Spre sfârşitul lunii ianuarie turcii au încetat să mai cumpere cantităţi mari de fier vechi, piaţa liniştindu-se pentru moment. Preţurile de ofertă au rămas însă ridicate: 280 - 285 dolari/tonă CFR pentru HMS 1&2 (80:20) şi 290 - 295 dolari/tonă CFR pentru fier vechi fragmentat. Toată lumea se aştepta ca în februarie turcii să revină pe piaţă, deoarece stocurile lor de fier vechi erau apreciate ca foarte mici, în ciuda cumpărărilor masive din decembrie şi ianuarie. Europenii erau optimişti şi din cauza faptului că deprecierea euro-ului comparativ cu dolarul S.U.A. este în avantajul lor în ceea ce priveşte exporturile. În acelaşi timp unii observatori considerau că din cauza diminuării colectei interne, dacă cererea va reveni rapid la normal, ne putem confrunta cu o lipsă de fier vechi destul de neplăcută.

Exportatorii de deşeuri feroase din Marea Britanie şi din Europa Continentală au diminuat preţul fierului vechi exportat pentru a-l alinia la preţul produselor finite din oţel, preţ care a scăzut destul de mult.

Tranzacţiile din luna martie s-au încheiat la preţuri cu circa 10 dolari/tonă mai mici decât cele de la sfârşitul lunii februarie. Navlul din Europa către Turcia a fost de 20 -25 dolari/tonă.

Ruşii, pe de altă parte, nu au exportat aproape nimic în perioada lunilor de iarnă. Colecta internă aproape că nu a existat, deoarece şi preţurile interne de pe piaţa fierului vechi au scăzut. Pentru sortimentul A3 preţul de pe piaţa Rusiei era în martie de 210 - 220 dolari/tonă franco consumator.

Industria rusă a reciclării metalelor se confruntă cu un val de închideri ale uzinelor procesoare, conform afirmaţiilor preşedintelui grupului Mair, cel mai mare procesor de deşeuri metalice din ţară (cu peste 270 de uzine procesoare în Rusia, Ucraina şi Polonia). Preţurile pentru deşeurile de mai slabă calitate s-au diminuat de la 300 - 400 dolari/tonă în 2008 la 150 - 180 dolari/tonă în primele luni ale lui 2009, nivel care este considerat de către procesori ca total nesatisfăcător. Colecta internă a Rusiei este de circa 30 milioane tone de fier vechi anual, dar poate fi uşor ridicată la 38 milioane tone dacă cerinţele pieţei o impun. Pentru anul 2009 însă se pare că nici măcar nivelul de 30 milioane tone nu va fi atins.

La sfârşitul lunii iulie exportatorii de deşeuri feroase din Europa s-au retras de pe piaţă, explicând că nu mai au disponibil pentru export. Siderurgiştii turci au cerut câteva cargouri de fier vechi (fiind dispuşi să plătească şi 300 dolari/tonă CFR Turcia), dar europenii au refuzat orice comandă deoarece deşeurile au fost rare pe piaţa internă a Europei. Au fost totuşi tranzacţionate unele cantităţi mici de deşeuri feroase, dar la preţuri foarte mari: HMS 1&2 amestec 80:20 s-a vândut la 250 - 255 dolari/tonă FOB Rotterdam, iar fierul vechi fragmentat s-a vândut la 255 - 260 dolari/tonă aceleaşi condiţii de livrare.

Sfârşitul lunii august a adus însă pe piaţă un optimism mult mai moderat: analiştii au prognozat scăderi de preţuri în condiţii FOB Rotterdam datorită cererii reduse din partea Turciei. Multe mini-oţelării din Turcia şi-au refăcut stocurile, fapt ce a condus la majorarea preţurilor în iulie şi la începutul lui august. Cu toate aceste observaţii pertinente, au mai fost semnalate cargouri cumpărate la 280 - 285 dolari/tonă FOB Rotterdam pentru HMS 1&2 (mix 80:20) şi la 285 - 290 dolari/tonă pentru fierul vechi fragmentat. În aceste condiţii se poate spune că orice diminuare a comenzilor din partea turcilor a fost compensată de lipsa de deşeuri feroase la dsiponibil la exportatorii europeni. Preţurile au fost susţinute şi de majorarea cererii în Sudul Europei. De exemplu, în Spania preţurile fierului vechi s-au majorat la 195 - 200 euro/tonă (275 - 282 dolri) pentru sortimentul HMS 1&2 (mix 80:20) şi la 215 - 220 euro/tonă pentru fierul vechi fragmentat.

Luna septembrie a dovedit că observaţiile au fost corecte: preţurile de export ale europenilor s-au diminuat la 265 - 270 dolari/tonă pentru HMS 1&2 (mix 80:20) la export, iar pe piaţa internă scăderile au fost destul de semnificative, mai ales în ţările nordice (Suedia, Norvegia).

Preţurile de export ale vest-europenilor s-au majorat în ultimele luni ale anului 2009, dar au fost încă departe de media anului 2008, când preţurile au fost excesiv umflate.

Preţurile deşeurilor feroase în condiţii de livrare FOB Rotterdam s-au diminuat în luna octombrie 2009 din cauza cererii reduse. HMS 1&2 (mix 80:20) s-a vândut la 258 - 263 dolari/tonă, în scădere faţă de nivelul anterior de 265 - 270 dolari/tonă, iar fierul vechi fragmentat a scăzut la 262 - 267 dolari/tonă faţă de 270 - 275 dolari/tonă. Conform afirmaţiilor comercianţilor au fost vândute şi cargouri de HMS 1&2 mix 70:30 la preţul de 252 - 257 dolri/tonă FOB Rotterdam.

Importurile turcilor au jucat un rol important în această dimuare a preţurilor: turcii au cumpărat la preţurile din luna iulie 2009: HMS 1&2 mix 80:20 la 297 - 292 dolari/tonă CFR Turcia, iar fier vechi fragmentat la 290 - 295 dolari/tonă CFR Turcia. De asemenea materialul importat prin porturile de Marea Neagră (de tip A3) s-a ieftinit la 282 - 290 dolari/tonă C&F Turcia.

Preţurile şi-au continuat declinul pe tot parcursul lunii octombrie 2009. Ofertele de cargouri şi-au scăzut nivelul până la 266 dolari/tonă CFR principale porturi din Turcia pentru un sortiment HMS 1&2 mix 70:30, echivalentul a 239 dolari/tonă FOB Rotterdam. Comentariile au fost că acesta nu este un preţ reprezentativ pentru piaţa deşeurilor feroase şi că probabil un furnizor a avut nevoie urgentă de bani.

Siderurgiştii au întâmpinat dificultăţi în vânzarea produselor din oţel şi nu sunt dispuşi să plătească prea mult pe deşeurile feroase necesare procesului de producţie. Un oarecare optimism este indus de faptul că stocurile, atât la siderurgişti cât şi la furnizorii de fier vechi, sunt mici. Majoritatea oţelăriilor nu şi-au format stocuri pentru perioada de iarnă, iar colecta internă a scăzut de aemenea.

Nici în interiorul Uniunii Europene situaţia nu a fost prea bună în luna octombrie. În Italia siderurgiştii au preferat să cumpere material local, mai ieftin decât cel oferit de exportatori. Preţurile interne de pe piaţa Italiei s-au diminuat cu 10 euro (15 dolari)/tonă. Sortimentul de fier vechi fragmentat s-a comercializat la 170 - 175 euro/tonă franco consumator şi sortimentul E8 la acelaşi nivel de preţ. Sortimentul E3 s-a vândut la 150 - 160 euro/tonă. În acelaşi timp oferta pentru materialul de import se ridica la 180 - 185 euro/tonă pentru fierul vechi fragmentat şi sortimentul E8. Oferta internă, deşi relativ limitată, se pare că a fost suficientă pentru necesităţile de moment ale siderurgiştilor italieni, astfel încât aceştia nu au importat.

Şi în Spania preţurile CFR au scăzut deoarece consumul de oţel din Sudul Europei a fost slab. Pe piaţa spaniolă preţurile s-au diminuat în medie cu 10 euro/tonă: HMS 1&2 mix 80:20 s-a vândut la 173 - 178 euro/tonă CIF Nordul Spaniei, iar fierul vechi fragmentat la 183 - 188 euro/tonă în aceeaşi zonă. Unii comercianţi afirmă că preţurile s-au diminuat chiar cu 20 euro/tonă şi că în Germania scăderile au mers până la 40 euro/tonă.

La jumătatea lunii noiembrie 2009 preţurile de export ale europenilor (în condiţii FOB Rotterdam) au crescut pentru prima oară din sempembrie datorită revenirii pe piaţă a siderurgiştilor din Turcia. Creşterea preţurilor la export a antrenat şi un trend ascendent al preţurilor de pe pieţele interne europene.

Cargouri de HMS 1&2 (mix 80:20) s-au vândut la 248 - 253 dolari/tonă FOB, faţă de 230 - 235 dolari/tonă preţ anterior, iar sortimentul HMS 1&2 (mix 70:30) s-a vândut la 235 - 240 dolri/tonă FOB faţă de 224 - 230 preţ anterior.

Preţul cel mai ridicat a fost înregistrat pentru un cargou din Olanda de circa 40.000 tone din sortimentul HMS 1&2 (mix 80:20), şi anume 278 dolari/tonă CFR Turcia, ceea ce echivalează cu 250 dolari/tonă FOB Rotterdam. Unele zvonuri au avansat chiar şi preţuri mai mari, de până la 281 dolari/tonă CFR Turcia. Se pare că turcii au fost nevoiţi să se aprovizioneze serios nu numai pentru sfârşitul anului 2009, ci şi pentru ianuarie 2010, ceea ce înseamnă încă 15 - 20 cargouri în plus faţă de cele deja cumpărate.

Fierul vechi fragmentat s-a vândut şi mai bine, la 285 - 297 dolari/tonă CFR Turcia. Un cargou de amestec de HMS 1&2 (mix 80:20), fier vechi fragmentat şi alte sortimente de bună calitate a fost achiziţionat de turci la preţul de 292 dolari/tonă CFR Turcia.

Preţurile încă relativ mici ale produselor finite din oţel pe care le fabrică turcii pun însă o limită majorării preţurilor fierului vechi. Pe de altă parte, cererea asiatică a început din nou să fie situată la niveluri ridicate, iar disponibilul de deşeuri feroase este destul de limitat.

După două săptămâni de comerţ intens, exporturile de deşeuri feroase ale europenilor au intrat într-o perioadă de calm spre jumătatea lunii decembrie 2009, dar preţurile s-au menţinut stabile. Pentru sortimentul HMS 1&2 (mix 80:20) preţul s-a menţinut la 255 - 260 dolari/tonă FOB Rotterdam, iar pentru fierul vechi fragmentat la 260 - 265 dolari/tonă în aceleaşi condiţii de livrare. Conform informaţiilor oferite de comercianţi, un cumpărător turc a achiziţionat un cargou de amestec de 30.000 tone fier vechi fragmentat, din care 2000 tone deşeuri de calitate superioară şi 8000 tone de HMS 1&2 (80:20) la un preţ compozit de 295 dolari/tonă CFR Turcia.

Navlul s-a menţinut în lunile noiembrie şi decembrie la 30 - 35 dolari/tonă din Europa către Turcia şi la 35 - 40 dolari/tonă din S.U.A. către Turcia.

Cererea pentru deşeuri feroase din partea siderurgiştilor turci a determinat o majorare a preţurilor de export ale europenilor în ianuarie 2010. HMS 1&2 (70:30 mix) s-a vândut la 312 - 314,50 dolari/tonă FOB Rotterdam, iar HMS 1&2 (80:20) la 319 - 324 dolari/tonă FOB. Englezii au încheiat contracte şi mai bune pentru un amestec de HMS 1&2 (80:20) plus deşeuri din produse plate. Europenii au fost avantajaţi faţă de americani de rata de schimb şi de costul mai mic al transportului. Exportatorii din S.U.A., nu par însă să regrete această decizie a turcilor: exporturile lor către zona asiatică sunt foarte avantajoase, mai ales în Coreea de Sud, unde preţul obţinut a fost de 379 dolari/tonă CFR.

Între timp preţurile deşeurilor feroase de pe piaţa Spaniei s-au aliniat la majorările din ultimul timp. Câteva cargouri de fier vechi fragmentat s-au comercializat la 225 - 230 euro (326 - 333 dolari)/tonă livrare în Nordul Spaniei, comparativ cu 205 euro/tonă în decembrie 2009. Sortimentul 0A s-a vândurt de asemenea la un preţ mai mare, respectiv 225 - 230 euro/tonă, iar 4A la 235 - 240 euro/tonă. Comercianţii au confirmat în unanimitate trendul ascendent al preţurilor de pe piaţa spaniolă, dar cererea din partea siderurgiştilor este încă slabă.

Export ţări vest-europene

dolari/tonă, FOB Rotterdam

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/-% 2009/ 2008
HMS 1 (80:20)	240,67	227,70	267,25	261,45	249,27	44,0
HMS 2 (50:50)	210,67	197,70	238,50	248,99	223,96	45,8
Fier vechi fragmentat	247,33	232,92	272,67	266,71	254,91	-43,4

Nota: nom: notaţie internaţională care indică faptul că numărul tranzacţiilor este insuficient pentru stabilirea unui preţ mediu apropiat de cel real; ca urmare preţurile care sunt însoţite de această notaţie sunt orientative.
Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

c. Perspectivele vest-europenilor depind în mare măsură de Turcia.

Oţelăriile din Turcia au reuşit în luna martie să mai diminueze preţul fierului vechi cu 11 dolari/tonă, astfel încât sortimentul HMS1&2 (mix 70:30) a ajuns la circa 200 dolari/tonă CFR şi cei mai importatori mondiali de deşeuri feroase au făcut presiuni ca preţurile să scadă sub 200 dolari/tonă.

Preţul materialului 80:20 a fost cu 5 - 10 dolari/tonă mai mare, în funcţie de sortiment, iar pentru fierul vechi fragmentat s-a plătit un premiu de 5 dolari/tonă. Navlul din ţările vest-europene către Turcia a crescut cu 5 dolari/tonă, ajungând la 25 - 30 dolari/tonă.

Turcii au mai încercat să cumpere din zona CSI, dar nici aici oferta nu a fost prea bună deoarece preţurile interne erau uşor mai mari decât cele pe care doreau să le plătească siderurgiştii turci.

La sfârşitul lunii martie un val de cumpărări de fier vechi din partea turcilor a condus la majorarea preţurilor cu circa 20 dolari/tonă. Achiziţiile turcilor au avut loc concomitent cu devaluarea dolarului comparativ cu euro-ul, fapt ce a contribuit de asemenea la ridicarea preţurilor.

Astfel, au fost menţionate 12 - 14 cargouri de fier vechi fragmnentat la preţul de 240 dolari/tonă, ceea ce înseamnă cu 20 dolari/tonă mai mult decât la achiziţiile anterioare.

Piaţa deşeurilor feroase a fost foarte activă în această zonă. Vânzătorii europeni au obţinut în general 230 - 235 dolari/tonă CFR pentru sortiemntul HMS 1&2 (amestec 80:20) şi 235 - 240 dolari/tonă CFR pentru fierul vechi fragmentat. Navlul a crescut de asemenea la 25 - 32 dolari/tonă din Nordul Europei în Turcia, comparativ cu 15 - 20 dolari/tonă cu o lună în urmă.

Contractele cu livrare din S.U.A. (Coasta de Est) s-au încheiat la 220 dolari/tonă FOB pentru amestecul 80:20, 225 dolari/tonă pentru fierul vechi fragmentat şi 230 dolari/tonă pentru deşeurile de calitate bună. Alte preţuri practicate la importul turcilor au fost de 220 dolari/tonă CFR pentru materialul A3 din Rusia, faţă de 200 dolari/tonă preţ anterior.

Siderurgiştii turci au revenit pe piaţă la jumătatea lunii aprilie 2009 şi au cumpărat material la preţuri convenabile furnizorilor. Turcii au plătit 222 dolari/tonă CFR pentru HMS 1&2 (amestec 70:30) pentru materialul furnizat din Europa şi 228 dolari/tonă CFR pentru amestecul 80:20 furnizat de americani. Navlul în luna aprilie a fost de circa 20 dolari/tonă pentru livrările din Nordul Europei şi de 24 - 26 dolari/tonă pentru livrările de pe Coasta de Est a S.U.A.. Preţurile nu au reprezentat o creştere faţă de cele din luna martie, dar furnizorii se temeau că turcii nu vor reveni atât de curând pe piaţă, aşa că au fost destul de mulţumiţi cu contractele încheiate. Preţurile cerute de ruşi pentru sortimentul echivalent A3 a fost de 225 - 230 dolari/tonă CFR.

Cererea a fost bună în China şi Pakistan, unde exportatorii europeni au încheiat contracte avantajoase. Şi în India cererea a fost bună, dar noile reglementări referitoare la inspecţia înainte de încărcare pe vas (introduse de guvernul indian pentru a preveni importul de materiale explozibile sau radioactive) îngreunează mult relaţiile comerciale dintre europeni şi indieni. Preţurile de livrare către India pentru fier vechi fragmentat în containere a fost de 265 - 270 dolari/tonă CFR, cu 10 - 15 dolari/tonă mai mult decât în martie 2009.

Semestrul II al anului 2009 s-a terminat cu acceptarea de către importatorii turci de preţuri mai mari la fierul vechi achiziţionat din Europa, S.U.A. şi zona Comunităţii Statelor Independente. Turcii au continuat să cumpere materii prime pentru producţia lunii iulie, în ciuda unor incertitudini referitoare la evoluţia pieţei oţelului.

Preţul pentru sortimentul HMS 1&2 (mix 80:20) a fost de 265 - 270 dolari/tonă CFR Turcia, iar pentru fierul vechi fragmentat de 270 -275 dolari/tonă CFR Turcia. Se pare că siderurgiştii turci au dat crezare unor informaţii conform cărora şi alte ţări cumpără fier vechi şi s-au grăbit să ia materialul la preţuri încă foarte convenabile. Turcii se pare că au cumpărat opt cargouri din diferite surse.

Începând cu octombrie 2009 publicaţia britanică Metal Bulletin a introdus şi preţurile de import ale Turciei în cadrul pieţei deşeurilor feroase.

Evoluţia preţurilor de import ale Turciei

dolari/tonă, principale porturi turceşti

Sortiment/Perioada	Octombrie 2009	Noiembrie 2009	Decembrie 2009	Medie trim.IV 2009
HMS 1&2 (80:20)	279,25	278,87	309,62	289,25
HMS 1&2 (50:50)	267,75	270,12	300,50	279,45
Fier vechi fragmentat	285,00	283,87	314,25	294,37

Sursa: Metal Bulletin. Marea Britanie, colecţie.

Creşterea preţurilor fierului vechi din ultima parte a anului 2009 şi prima parte a lunii ianuarie 2010 a determinat siderurgiştii turci să-şi diminueze producţia de oţel şi să renunţe la importul de deşeuri feroase. Comentarille observatorilor au fost că majoritatea producătorilor de oţel din Turcia şi-au diminuat producţia cu circa 35%.

Preţurile de la începutul lunii ianuarie au fost de 315 - 318 dolari/tonă CFR Turcia pentru sortimetul HMS 1&2 (70:30), iar materialul fragmentat s-a vândut la 325 dolari/tonă CFR Turcia. Unele cantităţi minore (de 3000 - 4000 tone) au fost importate din Algeria la preţul de 306 - 307 dolari/tonă. În aceste condiţii, o serie de producători de mai mică anvergură au declarat că nu-şi pot permite să plătească preţul şi că preferă să reducă producţia sau chiar să-şi închidă porţile.

Iarna grea care a afectat Turcia a îngreunat şi mai mult situaţia siderurgiştilor, deoarece le-a fost practic imposibil să importe din Rusia, eventual la preţuri mai mici. Turcii nu au importat nici din S.U.A deoarece comercianţii americani au preferat piaţa asiatică (în special Coreea de Sud), unde au obţinut preţuri de 350 - 355 dolari/tonă CFR. Turcii consideră că preţurile nu se vor diminua în viitorul apropiat - şi posibil nici pe tot parcursul anului 2010 - astfel încât declară sincer că sunt într-o poziţie dificilă: creşterea costrurilor materiilor prime nu poate fi trecută asupra consumatorilor de oţel, deoarece pentru produsele din oţel piaţa nu şi-a revenit încă la niveluri normale, astfel încât nu le rămâne decât soluţia diminuării producţiei, ceea ce înseamnă pierderi importante.

Spre sfârşitul lunii ianuarie preţurile de import ale turcilor s-au mai majorat cu aproximativ 20 dolari/tonă pentru livrările din luna februarie. HMS 1&2 (70:30) s-a comercializat la 340 - 342,50 dolari/tonă CFR, HMS 1&2 (80:20) s-a vândut la 342 - 346 dolari/tonă CFR şi unii comercianţi au afirmat că s-au încheiat contracte şi la 349 dolari/tonă CFR. Turcii au cumpărat de la europeni la preţurile menţionate după de americanii au anunţat că majorează preţul de export cu 5 - 10 dolari/tonă, la care se adaugă navlul de 35 - 36 dolari/tonă. Ca urmare la consumatori preţul americanilor ar fi ajuns mai mare, respectiv până la circa 360 dolari/tonă CFR.

La începutul lunii februarie însă preţurile s-au stabilizat pe fondul unei diminuări uşoare a cererii din partea siderurgiştilor turci şi a scăderii preţurilor la nivel internaţional. Aprecierile comercianţilor au fost în sensul că diminuările s-au situat la 20 -25 dolari/tonă faţă de preţurile din luna ianuarie. Aceeaşi comercianţi apreciază însă ca aceste diminuări nu sunt decât temporare şi că preţurile vor creşte din nou în următoarea perioadă.

Între timp Ucraina a fost de acord să limiteze taxele pe care le aplică la exportul de deşeuri feroase şi neferoase, ca o condiţie necesară pentru aderarea la Organizaţia Mondială a Comerţului. Ucraina a doptat un pachet de măsuri în vederea devenirii membru al OMC care conţine modificări importante referitoare la regimul de import şi de export al ţării.

Cererea majorată din partea siderurgiştilor a determinat creşterea preţului deşeurilor feroase şi pe piaţa Ucrainei, cu circa 25 dolari/tonă la sfârşitul lunii noiembrie 2009 comparativ cu octombrie. Livrările de material de tip A3 (similar cu HMS) au avut loc la 1900 - 2000 grivna (233 - 245 dolari)/tonă la consumator. Venirea iernii a contribuit şi ea la majorarea preţurilor, deoarece în general în lunile de iarnă colecta de fier vechi scade şi oferta este mai mică.

"Preţurile fierului vechi de pe piaţa Rusiei sunt artificial umflate din cauza corupţiei şi a practicilor ineficiente", este afirmaţia făcută de reprezentanţii celui mai mare grup procesor de deşeuri din Rusia, MAIR Industrial Group.

În general preţurile de pe piaţa rusă sunt mai ridicate decât cele de pe piaţa europeană, dar în 2009 diferenţa este prea mare: în timp ce în Europa preţul scăzuse la 130 dolari/tonă, pentru acelaşi sortiment în Rusia preţul era de 170 dolari/tonă.

Una din cauze este diminuarea colectei interne. MAIR a afirmat că în luna mai 2009 s-au colectat numai 1,1 milioane tone de deşeuri feroase, comparativ cu 3,5 milioane tone în aceeaşi lună a anului 2008. Acestea sunt însă cifrele oficiale, dar se pare că există "colecta neagră", neînregistrată de statisticile oficiale.

De asemenea costul de la furnizor la livrare este mult mai ridicat în Rusia: 70 dolari/tonă comparativ cu, de exemplu, 21 dolari/tonă în Polonia. Numărul intermediarilor din Rusia este de asemenea foarte mare, iar toate metodele de administrare a colectării şi transportului sunt ineficiente, adăugând un plus inutil la costuri.

Deoarece cererea de pe piaţa rusă s-a diminuat în ultimele luni, procesorii de fier vechi sunt reticenţi în livrarea către intermediari, deoarece aceştia nu efectuează plăţile la timp. O comparaţie între diferenţa de preţ la furnizor şi cel la consumatorul final arată că în Rusia aceasta este de 60%, în timp ce în general pe piaţa europeană este de numai 10%. Ca urmare preţurile pe piaţa Rusiei se vor menţine probabil în jurul valorii de 5000 ruble/tonă (circa 160 dolari), ceea ce ridică preţul de export FOB Marea Neagră la 320 dolari/tonă.

II.3. Belgia şi Germania par să îşi piardă din importanţă pe segmentul deşeurilor feroase

Piaţa Belgiei a fost considerată ani de zile ca importantă pentru preţurile fierului vechi deoarece belgienii sunt foarte buni comercianţi. Caracteristic acestei pieţe era faptul că ea se referea mai ales la reexporturi: belgienii cumpărau ieftin şi vindeau scump, reuşind să câştige profituri destul de substanţiale în urma acestui comerţ perfect legal. Mai mult, sortimentele pentru care se publicau preţuri pe piaţa Belgiei erau specifice şi semnificative pentru piaţa deşeurilor feroase.

Începând însă cu 1 ianuarie 2008 publicaţia britanică de profil Metal Bulletin nu a mai publicat nici un fel de preţuri pe piaţa belgiană. Renunţarea la aceste informaţii poate fi efectul faptului că comerţul derulat de belgieni s-a diminuat până la cantităţi nesemnificative. Siderurgia din Benelux este destul de importantă cantitativ şi calitativ pentru a avea nevoie de materiile prime de bază şi disponibilul pentru export pare să fi dispărut.

Piaţa Germaniei a fost întotdeauna deosebit de importantă pentru deşeurile feroase din două motive: pe de o parte siderurgia extrem de dezvoltată reprezintă un consumator

serios în Europa, şi pe de altă parte colecta internă şi exportul de fier vechi erau semnificative la nivel mondial.

Până la adoptarea monedei unice europene, preţurile de pe piaţa Germaniei, exprimate în mărci, se caracterizau prin stabilitate, în sensul că existau puţine modificări în decursul unui an. Ca urmare germanii erau bănuiţi că nu raportează exact preţurile reale de pe piaţă, ci menţin publicat un nivel convenabil lor din diferite puncte de vedere. Odată cu trecerea la euro, şi piaţa Germaniei a devenit "activă" în sensul că au apărut modificări de preţuri lunare, conform contractelor încheiate între furnizori şi siderurgişti. Informaţiile oferite erau semnificative şi utile pentru piaţa deşeurilor feroase.

Însă începând cu 1 ianuarie 2008 publicaţia de referinţă Metal Bulletin (Marea Britanie) a publicat în permanenţă în dreptul sortimentelor de pe piaţa Germaniei "NA", adică "non available", ceea ce înseamnă practic că germanii au încetat să mai trasmită informaţiile necesare referitoare la contractele lor interne pentru livrarea de fier vechi. Publicaţia britanică nu a oferit nici o explicaţie şi a reluat publicarea unor preţuri lunare începând cu luna martie 2009.

În luna martie 2009 Metal Bulletin a reînceput să publice preţuri orientative pe piaţa Germaniei, o dată pe lună. S-a remarcat şi aici o diminuare a nivelului la care se tranzacţionează deşeurile specifice pieţei germane. De menţionat că faţă de sortimentele publicate până în 2007, au apărut unele modificări, fapt ce ar putea explica parţial publicarea sporadică a preţurilor: germanii pot trece printr-un proces de re-standardizare a deşeurilor feroase, dar în mod normal acest lucru ar fi fost anunţat în publicaţiile de specialitate. Preţurile publicate (ca atare, nu ca medie) au fost următoarele:

Preţuri pe piaţa Germaniei în anul 2009

euro/tonă, livrare la furnizor

Sortiment/Perioada	Nr. 2/8 deşeuri noi	North E1 deşeuri vechi	East E3 deşeuri vechi groase	South-West E40 fragmentat	South E5 şpan
Martie	123,21	104,80	115,80	125.03	68.80
Aprilie	132,20	111,30	126,70	139,00	81,60
Mai	157,60	142,40	153,60	161,70	117,80
Iunie	124,70	112,60	126,70	136,70	89,70
Iulie	142,30	133,20	143,20	153,60	109,40
August	175,80	161,40	175,30	187,20	139,90
Septembrie	186,00	169,00	183,30	191,30	154,90
Octombrie	151,00	137,00	145,00	151,00	121,00
Noiembrie	139,00	126,40	135,20	139,50	114,30
Decembrie	172,20	153,70	167,50	171,90	137,40
Medie 10 luni 2009	150,39	135,18	147,23	155,72	113,48

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

II.4. Piaţa deşeurilor feroase în S.U.A.

Preţurile fierului vechi de pe piaţa americană s-au diminuat de asemenea, mai ales în primele trei luni ale anului 2009. Spre sfârşitul trimestrului II (luna iunie) au început însă să se înregistreze unele creşteri de preţuri, semn că siderurgia americană începe să îşi revină.

Preţurile interne ale deşeurilor feroase de pe piaţa S.U.A. s-au diminuat în cursul lunii aprilie şi la începutul lunii mai 2009 cu până la 45 dolari/tonă lungă (1 tonă lungă = 1016 kg). Ca urmare preţul deşeurilor de bună calitate a ajuns la 160 dolari/tonă lungă la

consumator. O altă caracteristică este cea dată de volumul mic al achiziţiilor efectuate de consumatori, chiar şi în regiuni unde siderurgia este dominantă.

Unii comercianţi/procesori de fier evchi au fost dispuşi să vândă la acest preţ, dar alţii au rezistat în faţa consumatorilor şi au refuzat să ofere material. Ei au preferat să-şi menţină stocurile pentru vremuri mai bune - şi aceştia sunt mai ales marii procesori/furnizori, care-şi permit să aştepte deoarece au acumulat suficiente fonduri în cursul anilor 2007 - 2008.

Spre deosebire de piaţa internă depresivă, cererea din zona asiatică ajută exportatorii americani să se menţină la un nivel relativ bun de eficienţă. Astfel la export americanii au putut obţine 200 dolari/tonă FOB pentru fierul vechi fragmentat, în timp ce cumpărătorii interni nu au vrut să plătească mai mult de 140 - 150 dolari/tonă franco consumator.

Cererea fermă la export a determinat în luna aprilie 2009 majorarea preţurilor de export ale americanilor, ca şi o oarecare creştere a preţurilor deşeurilor feroase la siderurgiile situate pe Coasta de Est.

Preţul sortimentul No.1 greu fuzibil a crescut în docuri şi la oţelării la 170 dolari/tonă lungă, cu 20 dolari/tonă mai mult decât la începutul lunii. Cererea a crescut şi din partea mini-oţelăriilor din Turcia, care au profitat de cargourile importate de marii siderurgişti şi au cumpărat şi ei cu aceeaşi ocazie pentru a economisi la costul transportului. Ca urmare majoritatea contractelor au fost încheiate de exportatorii americani care livrează fierul vechi în containere. Containerele pot fi încărcate la bordul navelor transportatoare în mai puţin de o săptămână, în timp ce pentru a umple un cargou de 30.000 - 40.000 tone cu deşeuri în vrac poate să dureze şi mai mult de o lună.

Un procesor din Vestul Pensylvaniei a afirmat chiar că a primit cereri şi la preţul de 180 dolari/tonă pentru No.1 greu fuzibil şi peste 200 dolari/tonă pentru fierul vechi fragmentat. A fost menţionat de aemenea un cargou furnizat turcilor cu un amestec de 80-20 de No.1 şi No.2 greu fuzibil la preţul de 248 dolari/tonă inclusiv trasportul până în Turcia şi un cargou de fier vechi fragmentat livrat în aceleaşi condiţii la preţul de 258 dolari/tonă.

Şi exporturile de deşeuri din oţeluri inoxidabile ale americanilor s-au majorat în lunile februarie şi martie 2009 mai ales datorită cererii sporite din partea Coreeii de Sud şi a Taiwanului. Conform datelor publicate de Departamentul Comerţului din S.U.A. exporturile de deşeuri inox au crescut în februarie 2009 cu 28,2% faţă de cele din luna ianuarie 2009, respectiv 82.047 tone faţă de 63.995 tone. În schimb exporturile către China s-au diminuat cu 1% la 17.098 tone în februarie faţă de 17.269 tone în ianuarie 2009. Cea mai drastică cădere au înregistrat-o exporturile către India, care au scăzut cu 77,3%, de la 11.388 tone în ianuarie la 2.581 tone în februarie 2009. S-au înregistrat în schimb exporturi către ţări care nu sunt clienţi constanţi ai americanilor: Thailanda a importat 5.880 tonela un preţ mediu de 275 dolari/tonă şi Vietnamul 1.084 tone de deşeuri inoxidabile la un preţ mediu de 213 dolari/tonă. Din cauza acestor niveluri de preţ, observatorii consideră că de fapt cele două ţări au importat fier vechi obişnuit şi deşeuri din oţeluri inoxidabile şi că statisticile au fost greşit întocmite.

Piaţa americană a deşeurilor feroase a fost destul de haotică şi opinia observatorilor este că va mai trece ceva timp până la stabilizarea acesteia. Oţelăriile au făcut eforturi în perioada Noiembrie 2008 - Ianuarie 2009 să achiziţuioneze stocuri, fapt ce a menţinut preţurile la niveluri destul de convenabile. Apoi însă cererea pentru produse din oţel s-a diminuat şi achiziţiile siderurgiştilor au urmat acelaşi curs. Acum stocurile aflate la consumatori se pare că s-au epuizat şi că aceştia vor fi nevoiţi să revină pe piaţă pentru noi cumpărări, dar situaţia este destul de incertă.

Un element care induce un oarecare optimism în rândul furnizorilor de deşeuri feroase este probabila scădere a ofertei din cauza situaţiei marii companii producătoare de autovehicule General Motors. Deoarece GM a intrat sub incidenţa capitolului 11 din legea falimentului, în conformitate cu care este obligată să se restructureze sub supravegherea strictă a autorităţilor competente, compania va închide unele uzine sau numai părţi din uzine care produceau multe deşeuri feroase. Se estimează că măsurile de restructurare a GM vor însemna retragerea de pe piaţă a minimum 30.000 tone de deşeuri lunar, fapt ce ar contribui la echilibrarea - cel puţin parţială - a balanţei cerere-ofertă de pe piaţa americană, cu consecinţe asupra menţinerii preţurilor la niveluri rezonabile sau chiar creşterea acestora.

Optimismul manifestat de furnizori s-a concretizat în trimestrul III al anului. Cererea pentru deşeuri feroase a crescut pe piaţa americană mai ales spre sfârşitul lunii august şi începutul lunii septembrie 2009. Preţurile s-au majorat cu 10 - 15 dolari/tonă lungă şi în unele regiuni (Chicago, Cleveland, Detroit şi Pittsburgh) s-a ajuns la 350 dolari/tonă pentru sortimentele industriale No. 1.

Deşeuri feroase de bună calitate nu se prea găsesc pe piaţa americană, deoarece colecta internă s-a diminuat începând cu septembrie 2008, iar revenirea cererii din partea siderurgiştilor a fost lentă.

Preţurile fierului vechi au scăzut în luna octombrie pe piaţa americană în ritmuri mult mai rapide decât de aşteptau furnizorii. Preţul fierului vechi fragmentat s-a diminuat cu 30 dolari/tonă lungă în unele regiuni din Sudul şi Vestul ţării, iar deşeurile de calitate superioară (No.1) s-au vândut la preţuri diminuate tot cu 30 dolari/tonă. Comercianţii au afirmat că situaţia s-a datorat în principal scăderii cererii la export şi nu a celei interne, care se pare că se menţine la niveluri relativ normale.

Majorarea preţurile la exporturile vest-europenilor către Turcia a determinat o creştere de preţ şi la ofertele americanilor. Aceştia au ridicat oferta la 290 - 295 dolari/tonă CFR China pentru HMS 1&2 (mix 80:20), cu 30 dolari/tonă mai mult decât în octombrie 2009.

Piaţa americană a fierului vechi stagnează: comercianţii dispun de stocuri mari, dar nu vor să lase din preţ, iar mini-oţelăriile nu vor să cumpere la nivelurile de preţ cerute. Ca urmare americanii s-au îndreptat spre piaţa chineză, unde preţurile deşeurilor feroase cresc de la săptămână la săptămână. Totuşi chinezii nu s-au grăbit de loc să cumpere la noile preţuri cerute de americani. Oţelăriile chineze ar dori să cumpere fier vechi fragmentat la circa 330 dolari/tonă CFR, dar americanii vor cu 10 -15 dolari/tonă mai mult. Totul va depinde în viitorul pe termen scurt de care dintre părţi va ceda prima: dacă chinezii au nevoie de materie primă şi americanii se menţin pe poziţii, este posibil ca preţul să crească până la cel cerut de exportatorii din S.U.A.

Evoluţia preţurilor pe piaţa S.U.A.

dolari/tonă, FOB Coasta de Est

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/-% 2009/2008
No. 1 greu fuzibil (HMS 1&2 80:20), dolari/tonă FOB Coasta de Est	245,00	220,83	271,00	259,29	249,03	-42,6
Fragmentat în baloturi, dolari/tonă FOB Coasta de Est	252,83	225,83	275,92	264,29	254,72	-42,2
No.1 Heavy Melting, piaţa internă, Iron Age Composite, livrare în depozit Pittsburgh, Chicago, $/tonă lungă	189,20	166,17	235,14	235,97	206,62	-41,4
No2. Bundles, piaţa internă, Iron Age Composite, livrare în depozit Pittsburgh, Chicago, $/tonă lungă	124,05	120,29	187,62	193,46	156,35	-45,5

Nota: 1 tonă lungă = 1016 kg = 2204 livre.
Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

Începutul anului 2010 a adus pe piaţa americană a fierului vechi creşteri de preţuri cu 20 - 30 dolari/tonă lungă la oţelăriile de pe Coasta de Est, dar în interiorul ţării preţurile nu s-au majorat, deşi cererea pentru fier vechi s-a îmbunătăţit simţitor. Observatorii sunt unanimi în opinia că trendul viitor va fi unul ascendent.

II.5. Evoluţii pe piaţa asiatică

Ca de obicei - în ultimii ani - China a avut o influenţă semnificativă pe piaţa deşeurilor feroase. După cum am relatat mai sus, cu ocazia analizei exporturilor europene şi americane, chinezii au avut cea mai bună cerere pentru deşeuri feroase şi datorită lor preţurile s-au menţinut la niveluri relativ convenabile.

În perioada de vară stocurile de deşeuri feroase ale chinezilor au fost ridicate (mai ales la nivelul consumatorilor), astfel încât cererea la import s-a diminuat. Pentru livrările din luna iulie 2009 compania Shagang (cel mai mare producător siderurgic din ţară) a cumpărat firul vechi cu 120 yuani (18 dolari)/tonă mai puţin decât în perioada anterioară, declarând ferm că dispune de suficiente stocuri ca să nu fie nevoită să plătească mai mult.

Preţul fierului vechi de pe piaţa chineză a scăzut astfel la 2550 - 2650 yuani/tonă, adică în medie cu 100 yuani/tonă faţă de preţul anterior. Furnizorii de deşeuri feroase din S.U.A., Japonia şi Europa şi-au majorat în schimb preţul de export deoarece cererea lor internă a crescut, aşa cum s-a majorat şi cererea în alte zone (Coreea de Sud, de exemplu), dar piaţa chineză nu a acceptat aceste preţuri majorate.

La sfârşitul lunii septembrie, chinezii s-au îndreptat cu precădere spre piaţa internă, unde preţurile deşeurilor feroase s-au diminuat cu peste 100 yuani/tonă. Oferta americanilor a rămas la 360 dolari/tonă CFR, dar la acest preţ chinezii nu au vrut să încheie tranzacţii. Japonezii în schimb, au încetat ofertele către piaţa chineză şi s-au îndreptat spre Coreea de Sud, unde cererea a crescut.

Luna septembrie a adus însă din nou majorări de preţuri pe piaţa chineză, cu circa 50 yuani/tonă, nivelul atins de deşeurile industriale grele fiind de 2600 - 2650 yuani/tonă (381 - 388 dolari). Unii comercianţi au încetat chiar ofertele în speranţa că preţurile vor creşte şi mai mult în ultimele luni ale anului.

Recesiunea economică care a fectat multe ţări şi declinul comerţului exterior au determinat un adevărat boom al dezmembrării de nave în India. La şantierul din Alang (provincia Gujarat) erau la un moment dat aliniate 125 de vase pentru dezmembrare, în

timp ce în întreg anul 2008 au fost dezmembrate numai 48 de nave. Tonajul de deşeuri obtenabil este estimat la peste 12 milioane tone pentru anul 2009, dar preţul dezmembrării s-a diminuat de la 600 dolari/tonă la 250 - 300 dolari/tonă, ceea ce - cumulat cu diminuarea preţurilor fierului vechi - lasă o marjă de profit foarte mică proprietarilor de nave.

Un eveniment "neplăcut" a avut loc în perioada trimestrului III al anului 2009. Ministrul mediului şi al pădurilor din India a emis pe data de 21 iulie 2009 o notificare prin care a clasificat toate deşeurile feroase şi neferoase ca "deşeuri cu grad de risc" şi pentru moment numai "utilizatorii actuali" au voie să importe aceste materiale fără licenţă. Notificarea se referă la toate deşeurile feroase şi neferoase clasificate sub incidenţa Convenţiei de la Basel sub codurile B1010, B1040, B1050, B1100, B1230 şi B3020. Aceste coduri includ deşeuri din fier şi oţel, din cupru, nichel, aluminiu şi altele.

Decizia nu a ajuns însă la cei interesaţi nici la sfârşitul lunii august, iar ministerul trebuie să specifice cine va avea dreptul să ceară licenţă de import şi care va fi procedura. Ca urmare s-a format o asociaţie, Metal Recycling Assn of India (MRAI - Asociaţia pentru Reciclarea Metalelor din India), a cărei prioritate este să convingă ministerul să "de-notifice" notificarea. Preşedintele MRAI, care s-a întrunit pe 19 august 2009, este ambasadorul BIR (Bureau of International Recycling) din India sub-continentală, d-nul Ikbal Nathani.

Implicaţiile acestei notificări sunt extrem de serioase, în opinia MRAI. Comercianţii pur şi simplu au fost nevoiţi să-şi anuleze importurile, iar atunci când ţările semnatare ale Convenţiei de la Basel vor lua act de această decizie a guvernului indian vor înceta să mai exporte în India. Aceasta nu înseamnă numai falimentul companiilor care se ocupă cu comerţul cu deşeuri metalice, dar aduce prejudicii serioase siderurgiei indiene. MRAI intenţionează să găsească orice cale legală pentru a opri punerea în practică a notificării şi să discute în mod serios cu guvernul indian consecinţele sale dezastruoase.

Piaţa fierului vechi din India a trecut la sfârşitul anului 2009 prin momente destul de dificile, deoarece siderurgiştii indieni nu au dorit să plătească prea mult pentru materia primă deoarece preţurile produselor din oţel s-au menţinut relativ reduse. Preţurile de import pentru fierul vechi fragmentat au fost stabile la 275 - 280 dolari/tonă livrare Nhava Sheva. Sentimentul general a fost însă unul dstul de pesimist, mulţi comercianţi prognozând o scădere a preţurilor. Pentru exportatorii europeni (şi mai ales pentru cei din Marea Britanie) rata de schimb faţă de dolarul american reprezintă un dezavantaj major pentru a vinde pe piaţa indiană, piaţă legată strâns de dolarul SUA. De asemenea, navlul a crescut din Europa până în Nhava Sheva la 45 - 50 dolari/tonă, fapt ce descurajează şi mai mult importurile. Preţul tonei oferite de eneglezi, de exemplu, se ridică la cel puţin 286 dolari livrare Nhava Sheva: 145 lire strline (241 dolari)/tonă pretul intern de pe piaţa britanică, plus minim 45 dolari/tonă costul transportului. În aceste condiţii piaţa indiană este acum destul de dificilă pentru exportatori.

În luna aprilie 2009 preţurile de pe piaţa Japoniei au atins un nivel ridicat datorită cererii la extern, dar în mai situaţia s-a inversat: preţurile au început să scadă chiar semnificativ. Astfel, cu ocazia unei licitaţii ţinute la Osaka preţurile medii de export au fost de 22.910 yeni/tonă (233 dolari) livrare la nava de transport, în scădere faţă de 23.615 yeni/tonă preţ mediu obţinut la licitaţia anterioară de la Tokyo. Ambele preţuri se referă la sortimentul H2 cu termen de livrare în luna iunie 2009.

Timp de şase luni consecutiv exporturile de fier vechi ale Japoniei au crescut, culminând cu 1,06 milioane tone în luna aprilie 2009, cu 60% mai mult decât în aprilie 2008 şi cu 20% mai mult decât în martie 2009. Datele au fost publicate de Asociaţia Japoneză a Materiilor Prime Feroase (Japan Ferrous Raw Materials Assn.). Exporturile către China au crescut în aprilie 2009 la 526.000 tone faţă de 205.000 tone în aprilie 2008,

în timp ce exporturile către Coreea de Sud s-au majorat în aprilie 2009 cu 69% comparativ cu martie 2009, ajungâd la 427.000 tone. Şi livrările către Taiwan au crescut la 69.000 tone în aprilie faţă de 25.000 tone în martie 2009 şi numai 8.000 tone în aprilie 2008.

Asociaţia menţionată a atenţionat exportatorii că asemenea niveluri nu sunt sustenabile, fapt îmbucurător pentru siderurgiştii niponi, care au fost şi ei obligaţi să plătească mai mult pe fierul vechi achiziţionat din cauza creşterii preţurilor la export. Siderurgiştii niponi nu doresc însă nici o diminuare prea mare şi bruscă a preţurilor deşeurilor feroase, deoarece aceasta ar însemna o cerere scăzută pentru produse siderurgice la nivel mondial şi, deci, preţuri mai mici de vânzare şi pentru ei.

Compania Tokyo Steel din Japonia, cel mai mare producător de oţel care utilizează cuptoare electrice, şi-a redus preţul de achiziţie pentru deşeurile feroase pe care le utilizează în luna octombrie 2009. Reducerile au fost cu 2500 yeni (28 dolari)/tonă pentru livrările către uzinele sale de la Ustonomiya şi cu 2000 yeni/tonă pentru livrările către uzinele din Tagasako.

Preţurile plătite de companie au fost de 24.500 yeni/tonă la Kyushu şi Tagasako şi de 23.000 yeni/tonă la uzinele Ustonomiya. Pe piaţa niponă, vârful de preţ de anul acesta a fost atins în august, la 33.000 yeni/tonă. De atunci cererea pentru produsele siderurgice ale japonezilor s-a diminuat constant, astfel încât nici siderurgiştii nu-şi mai pot permite să plătească preţuri prea mari la materiile prime.

Preţurile fierului vechi au crescut pe piaţa Japoniei spre sfârşitul lunii noiembrie 2009 pentru prima oară în ultimele trei luni, datorită cererii sporite din partea Chinei şi a Coreii de Sud.

Preţul mediu pentru luna decembrie 2009 a fost pentru sortimentul H2 de 24.264 yeni/tonă livrat la nava de încărcare. Şi volumul contractat s-a majorat până la cargouri de 25.000 tone, cu 3.000 tone mai mult decât în perioada anterioară. Clienţii din China au fost cei mai agresivi, ridicând atât preţul de pe piaţa internă cât şi pe cel al fierului vechi importat.

Ca urmare şi preţul de pe piaţa internă a Japoniei s-a majorat, Tokyo Steel ridicând preţul de cumpărare până la 27.000 yeni/tonă pentru livrările efectuate la uzinele sale din Okayama.

Exporturile de fier vechi ale Japoniei au mers foarte bine în cursul anului 2009, dar este posibil să urmeze o perioadă mai puţin favorabilă. Astfel, exporturile lunii octombrie 2009 au atins nivelul de 504.310 tone, ridicând exporturile totale pentru primele zece luni ale anului la 8,3 milioane tone, cu 76,7% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului 2008. Totalul anului 2009 este estimat la peste 9,5 milioane tone, depăşind recordul atins în 2006 de 7,65 milioane tone.

Pentru 2010 însă se pare că Japonia nu va mai putea menţine acelaşi ritm al exporturilor. Pieţele de predilecţie pentru exportatorii niponi sunt China şi Coreea de Sud: exporturile către China au cumulat în primele zece luni ale anului 2009 circa 4,41 milioane tone (53% din exporturile totale), mai mult decât dublul din aceeaşi perioadă a anului 2008. Coreea de Sud a importat din Japonia 3,31 milioane tone în aceeaşi perioadă, cu 45% mai mult decât în 2008, dar ponderea sa în exporturile totale ale Japoniei s-a diminuat de la 49% la 40%.

Unul din principalele motive pentru care japonezii au exportat atât de mult fier vechi în 2009 a fost preţul relativ redus cerut de aceştia: media pentru primele zece luni ale anului 2009 a fost de 24.418 yeni (274,5 dolari)/tonă, pentru sortiemntul H2, faţă de un preţ mediu pentru 2008 de 42.363 yeni/tonă. Mai mult, preţul de export al niponilor a fost stabil pe tot parcursul anului 2009, spre deosebire de fluctuaţiile mari ale preţurilor europenilor şi ale celorlalţi exportatori mondiali (S.U.A., Rusia).

Programul chinez de a reduce supracapacitatea din industria siderurgică s-ar putea însă să afecteze exporturile niponilor în 2010 (şi nu numai ale lor). China consideră că dispune de supracapacităţi de producţie în domeniul siderurgic şi că ar trebui să închidă unele uzine din diferite motive: eficienţă economică, poluare excesivă etc. Aceasta nu înseamnă neapărat o reducere a producţiei de oţeluri, deoarece există marile grupuri bine echipate tehnologic şi eficiente care îşi pot majora producţia, dar veştile despre intenţiile guvernului de la Beijing au generat un sentiment de nelinişte în rândul exportatorilor niponi.

Compania Hyundai Steel din Coreea de Sud a achiziţionat în luna iunie 2009 peste 400.000 tone de deşeuri feroase, devenind astfel cel mai mare importator de fier vechi din ţară.

Pe ansamblu Coreea de Sud a importat în iunie circa 780.000 tone de fier vechi, aproape la fel ca în luna aprilie (770.000 tone). Alţi importatori importanţi au fost companiile Dongkuk Steel cu 180.000 tone, Seah Besteel cu 50.000 tone, South Koreea Steel cu 35.000 tone şi Great Koreea Steel cu 25.000 tone. Importurile de fier vechi ale Coreii din luna iunie 2009 s-ar putea să fie mai mari cu 24% decât cele din iunie 2008, dar datele statistice finale nu au fost încă publicate.

De altfel piaţa fierului vechi a fost bună în toată zona Asiei de Sud-Est, cu o cerere crescută şi o ofertă limitată. Singapore şi Vietnam au apărut pe piaţă cu cereri substanţiale, fapt ce adăugat un plus la cererea mare din China şi India.

Începutul anului 2010 a fost însă mult mai favorabil pe piaţa asiatică.

Preţurile de import ale siderurgiştilor din India s-au majorat încă din primele zile ale anului 2010. Indienii au cumpărat material fragmentat la 360 - 365 dolari/tonă CFR, comparativ cu 350 - 355 dolari/tonă preţ anterior. Au existat şi oferte la 370 - 375 dolari/tonă, dar consumatorii nu s-au grăbit să cumpere la aceste niveluri.

Situaţia pare destul de ciudată dacă este privită în corelaţie cu două elemente constitutive ale balanţei cerere - ofertă: cererea pentru fier vechi nu s-a majorat deoarece produsele din oţel se vând încă destul de prost, iar preţul de pe piaţa internă a Indiei s-a diminuat la fierul vechi cu circa 2500 rupii (54 dolari)/tonă. Ca urmare au existat unele opinii conform cărora creşterea preţurilor de import se datorează mai degrabă unor operaţiuni speculative decât unei evoluţii fireşti de pe piaţă.

Pe de altă parte preţul brichetelor din fier (o altă materie primă esenţială pentru siderurgişti) s-a majorat la 350 - 355 dolari/tonă CFR Nhava Sheva şi apoi materialul a fost oferit la 370 dolari/tonă. Această creştere de preţ la una din materiile prime ar putea explica faptul că siderurgiştii s-au îndreptat spre cealaltă, respectiv deşeurile feroase, ceea ce a condus la o majorare reală a preţului fierului vechi.

În a doua jumătate a lunii ianuarie preţurile de import CFR India au crescut şi mai mult. Fierul vechi fragmentat în containere s-a vândut la 370 dolari/tonă CFR Nhava, iar un contract încheiat cu un exportator englez pentru deşeuri în vrac s-a încheiat la 385 dolari/tonă CFR. Vânzarea în vrac este mai scumpă cu circa 15 dolari/tonă datorită logisticii şi a altor motive specifice transportului naval; în plus, materialul în vrac poate fi transportat din port la consumatorul final la un preţ cu circa 10 dolari/tonă mai mic.

Cu toate aceste evoluţii, opinia comercianţilor indieni este în continuare că preţurile deşeurilor feroase nu se vor menţine mult timp atât de ridicate pe piaţa Indiei. Ei afirmă că produsele finite din oţel nu se vând chiar aşa de bine încât siderurgiştii să-şi permită aceste preţuri şi că va urma o perioadă de diminuare a preţurilor fierului vechi.

Opinia menţionată a fost confirmată la începutul lunii februarie, când preţurile de pe piaţa Indiei au scăzut uşor. Fierul vechi fragmentat s-a vândut la 375 dolari/tonă CFR, dar apoi au fost refuzate oferte (din partea S.U.A.) chiar şi la 350 dolari/tonă CFR. Piata

indiana a produselor din oţel pare destul de slabă, astfel încât cererea pentru deşeuri feroase nu va creşte în următoarea perioadă.

Grupul Tokyo Steel, cel mare consumator de deşeuri feroase din Japonia, a fost nevoit să dea mai mult pe fierul vechi cumpărat la sfârşitul lunii ianuarie 2010 din cauza majorării preţurilor la nivel internaţional.

Preţurile de pe piaţa niponă s-au majorat cu 2000 yeni (93 dolari)/tonă, ajungând la uzinele Utsonomiya la 27.000 yeni/tonă. Livrările pe mare la uzinele Okayama au atins nivelul de 28.000 yeni/tonă, ca şi la uzinele Kyushu.

Siderurgiştii japonezi care utilizează cuptoare cu arc electric continuă să se confrunte cu o cerere foarte scăzută din partea sectorului construcţiilor. Cererea pentru oţel carbon va scădea probabil la începutul anului fiscal nipon (care începe la 1 aprilie 2010) cu circa 20%, conform estimărilor ministerului economiei, comerţului şi industriei.

Piaţa internă a Chinei a cunoscut încă din primele zile ale anului 2010 creşteri de preţuri la deşeurile feroase până la 3000 yuani (440 dolari)/tonă la sortimentul de fier vechi greu. Fenomenul se datorează cererii majorate din partea producătorilor de bare din oţel, produs al cărui preţ a urcat la 4010 yuani/tonă; în mod normal diferenţa dintre preţul barelor şi cel al fierului vechi este de 800 - 1000 yuani/tonă. Ca urmare chinezii se aşteaptă ca preţul fierului vechi greu să mai crească, deoarece acum diferenţa a depăşit marja maximă de 1000 yuani/tonă.

III. Deşeuri din oţeluri inoxidabile.

BIR (Bureau for International Recycling - Biroul Internaţional al Reciclării) a declarat - cu ocazia Conferinţei de la Dusseldorf din noiembrie 2008 - că producătorii de oţeluri inoxidabile au primit o lovitură destul de semnificativă cu ocazia crizei financiare şi că au redus - şi vor mai reduce - producţia din cauza preţurilor foarte mici de pe piaţă. Nici producătorii şi nici comercianţii nu intenţionează să-şi investească acum capitalul în stocuri despre care nu au certitudinea că le vor putea plasa la preţuri convenabile. De altfel au avut loc restructurări destul de importante de personal în industria siderurgică, deşi la comercianţi oamenii nu şi-au pierdut locurile de muncă.

Oţelăriile din Rusia şi Ucraina au declarat (cu ocazia aceleiaşi Conferinţe) că dispun de suficientă materie primă pentru a-şi continua producţia până în martie 2009 şi că, probabil, nu vor achiziţiona decât puţine deşeuri. Ruşii şi-au diminuat deja producţia de oţel cu 25 - 30%, iar Ucrainenii cu 75%. În aceste condiţii este firesc că şi colecta internă de deşeuri feroase din cele două ţări s-a diminuat foarte mult în anul 2009 (în Ucraina aceasta a ajuns deja la numai 20% din cantitatea normală colectată). Privind situaţia în perspectivă, asta înseamna că în anul 2010 piaţa deşeurilor feroase s-ar putea afla într-un dezechilibru major, cu un deficit care ar putea contribui la creşteri artificiale de preţuri. Acţiunile luate în grabă şi sub imperiul panicii de a reduce drastic producţia, procesarea şi colecta pot avea peste un an sau doi consecinţe extrem de neplăcute pentru consumatori.

Pe ansamblul primelor şase luni ale anului 2009 preţurile deşeurilor din oţeluri inoxidabile s-au diminuat aproximativ până la nivelul anului 2005. Au existat perioade de fluctuaţii în funcţie de cerere, iar cel mai puţin au avut de suferit deşeurile din oţel rapid.

Preţurile deşeurilor din oţeluri inoxidabile s-au majorat pe piaţa Marii Britanii mai ales datorită creşterii preţurilor nichelului. Preţurile pentru sortimentul 18/8 căzături a crescut la 800 - 850 lire sterline (1297 - 1378 dolari)/tonă faţă de 750 - 780 cu o săptămâna-două înainte, iar şpanul 18/8 a ajuns să se vândă la 500 - 550 lire sterline/tonă faţă de 375 - 390 preţ anterior. De asemenea preţul sortimentului cu conţinut de crom de 16 - 17% s-a majorat de la 140 - 150 lire sterline/tonă la 160 - 180 lire sterline/tonă.

Comercianţii de deşeuri inox au fost însă reticenţi în aprecierea evoluţiei viitoare a preţurilor. Ei au afirmat că, chiar dacă preţul nichelului se va menţine ridicat, aceasta nu reprezintă o garanţie că şi preţurile deşeurilor din oţeluri inxodabile vor urma acelaşi trend. Multe depind de cerere, ale cărei perspective nu sunt chiar atât de bune încât să permită susţinerea unor niveluri ridicate la preţurile deşeurilor inox.

Apoi preţul deşeurilor din oţeluri inoxidabile s-a majorat în luna iulie 2009 atât pe piaţa Marii Britanii cât şi în Europa continentală datorită creşterii preţului nichelului. Preţurile de la sfârşitul lunii iulie 2009 s-au ridicat la 900 - 920 lire sterline/tonă pentru sortimentul 18/8 bucăţi pe piaţa Marii Britanii şi la 1520 - 1550 dolari/tonă pe piaţa europeană, iar şpanul 18/8 s-a comercializat la 1140 - 1163 dolari/tonă. Cererea pentru deşeuri din oţel inoxidabil s-a menţinut în general fermă şi pe perioada lunilor de vară, chiar dacă producţia îşi încetineşte în mod normal ritmul. Anul 2009 a fost cu atât mai special cu cât ritmul producţiei a fost redus în primele luni ale anului şi a început un trend ascendent abia în mai - iunie.

În august creşterile de preţuri au continuat: 18/8 căzături a ajuns la 1050 - 1070 lire sterline/tonă, iar 18/8 şpan la 735 - 749 lire sterline/tonă. Cotaţia nichelului la LME (London Metal Exchange, bursa de metale din Londra) a atins un vârf al ultimelor trei luni pe data de 13 august, respectiv 21.150 dolari/tonă.

Preţurile s-au menţinut în continuare stabile chiar dacă la sfârşitul lunii august cotaţia nichelului la termen (3 luni) s-a diminuat la 19.250 dolari/tonă. Nichelul fluctuează în limitele a 10%, dar această volatilitate nu a influenţat până acum preţurile deşeurilor inox.

Cererea pentru deşeuri din oţeluri inoxidabile a venit din Europa continentală, Marea Britanie şi S.U.A., aceasta din urmă fiind o srpriză, deorece de obicei americanii nu importă deşeuri din inox. Mai mult, pe piaţa americană preţurile au depăşit 2000 dolari/tonă.

Puşi în faţa unei cereri majorate, furnizorii de deşeuri inox au dificultăţi în găsirea materialului solicitat. Aşa cum am arătat, panica generată de criza financiară declanşată în septembrie 2008 a determinat diminuarea semnificativă a colectei de deşeuri feroase în Europa, fapt ce acum - după cum am prevăzut - conduce la o limitare a ofertei, nu departe de lipsa materiei prime de pe piaţă. Ca o consecinţă firească, preţurile cresc.

Evoluţia preţurilor la deşeuri din oţel inoxidabil şi din oţel rapid
piaţa Marii Britanii, lire sterline/tonă

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/-% 2009/2008
18/8 bucăţi	650,83	778,33	1002,92	981,25	853,33	-19,1
18/8 şpan	325,42	423,38	701,96	687,45	534,54	-28,8
12-13% Cr, căzături	102,50	133,33	135,00	135,00	126,46	-27,7
16-17% Cr, căzături	112,50	151,67	170,00	170,00	151,04	-20,1

piaţa vest-europeană, dolari/tonă CIF Europa

Sortiment/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/-% 2009/2008
18/8 bucăţi	1025,33	1241,25	1699,17	1694,17	1414,98	-34,4
18/8 şpan	768,61	931,12	1274,37	1274,95	1062,26	-33,5

piaţa Marii Britanii, penny/kg

Deşeuri din oţel rapid/Perioada	Tr.I 2009	Tr.II 2009	Tr.III 2009	Tr.IV 2009	Medie 2009	+/-% 2009/2008
6-5-2 căzături	115,00	115,00	115,00	111,67	114,17	-19,3
6-5-2 şpan	60,00	60,00	60,00	60,00	60,00	-20,3

Sursa: Metal Bulletin, Marea Britanie, colecţie.

IV. Piaţa fontei a cunoscut de asemenea evoluţii interesante în cursul anului 2009.

În luna martie 2009 preţul fontei comerciale furnizate de zona Comunităţii Statelor Independente s-a redus cu până la 40 dolari/tonă, furnizorii încercând astfel să atragă mai mulţi cumpărători. Un comerciant a declarat că un cumpărător din Italia a manifestat interes faţă de materialul din Ucraina, la un preţ de 210 dolari/tonă FOB, cu livrare în aprilie 2009. Acest preţ reprezintă o diminuare cu 40 dolari/tonă comparativ cu cel practicat în februarie.

Furnizorii ruşi afirmă că acum piaţa fontei este confuză şi că nu doresc să vândă la preţuri atât de mici. Brazilienii produc foarte puţin, dar majoritatea uzinelor par să dispună de stocuri suficiente pentru a acoperi o creştere bruscă a cererii. Un cargou din Brazilia a fost livrat la preţul de 230 dolari/tonă FOB, cu 20 - 30 dolari/tonă mai puţin decât preţul cerut la începutul anului. Japonezii au încearcat să-şi vândă fonta în China cu 260 dolari/tonă CFR (cu 10 - 20 dolari/tonă mai puţin decât la sfârşitul lunii februarie).

Producătorii de fontă comercială din Brazilia au majorat în mai preţul de export cu 15 - 20 dolari/tonă după ce unele uzine au fost închise. Noul preţ a fost de 270 dolari/tonă FOB, după ce au fost deja încheiate contracte la 250 - 255 dolari/tonă. Pe data de 11 mai 2009 producătorii din statul Minas Gerais au contractat cantităţi destul de importante la 255 dolari/tonă FOB şi a fost menţionat un contract pe zona asiatică pentru 50.000 tone la un preţ nedezvăluit. În provincia Carajas producătorii locali au declarat că nu vor vinde sub 270 dolari/tonă FOB.

În luna septembrie preţurile fontei comerciale au scăzut pe piaţa chineză cu circa 20%, fapt ce a determinat o serie de producători să ia în considerare închiderea uzinelor. Astfel, în provinciile Hebei şi Shanxi, două zone unde sunt concentraţi cei mai importanţi producători de fontă comercială, preţurile au scăzut la 2500 yuani (365 dolari)/tonă, faţă de 3000 - 3200 yuani/tonă preţ înregistrat la jumătatea lunii august.

Comenzile pentru fontă s-au diminuat deoarece siderurgiştii au fost circumspecţi în achiziţionarea unor cantităţi mai mari atâta timp cât preţurile produselor din oţel se caracterizează prin volatilitate.

Observatorii pieţei spun că segmentul reprezentat de fontă este slab, mai ales după ce unele din uzinele închise anul trecut înainte de Olimpiadă au rămas închise până acum. În mod normal limitarea ofertei ar fi trebuit să conducă la o majorare a preţurilor, dar cererea este atât de slabă încât şi acestea se diminuează. Între timp Brazilia exportă fontă comercială în Ucraina şi S.U.A.

Piaţa fontei a cunoscut evoluţii interesante în ultimele luni ale anului 2009.

Importatorii de fontă comercială din S.U.A. au declarat că cererea este destul de slabă şi că cumpărătorii nu sunt dispuşi să plătească preţuri mari. Tulachermet din Rusia a vândut în noiembrie 2009 unele cantităţi de fontă americanilor la 335 dolari/tonă CFR, dar apoi preţurile de ofertă au început să crească şi nu mulţi consumatori americani sunt dispuşi să plătească.

Producătorii brazilieni (exportatori tradiţionali pe piaţa americană) refuză să vândă sub 325 dolari/tonă, declarând că la acest preţ abia îşi acoperă costurile de producţie. Brazilienii declară că costurile lor se ridică la 320 - 330 dolari/tonă FOB şi că vând cantităţi importante de fontă comercială pe piaţa internă. Producţia brazilienilor este însă mult mai mare decât cererea internă, astfel încât exporturile sunt obligatorii.

Producătorii brazilieni din regiunea Carajas (care s-a lansat în producţia de fontă în anii 1980 cu destinaţia clară către exporturi spre America şi Europa) s-au exprimat ferm că nu-şi vor reduce preţurile de livrare sub 325 dolari/tonă FOB. Americanii sunt dispuşi să plătească cel mult 315 dolari/tonă, dar oferta lor a fost declinată de brazilieni. Pe piaţa internă a Braziliei preţul fontei comerciale este de 530 - 640 reali (305 - 310 dolari)/tonă, astfel încât un preţ uşor mai ridicat la export este absolut normal.

Ruşii, la rândul lor, au încearcat să profite de situaţie. Preţurile de la Marea Neagră au tins să se apropie de cele ale brazilienilor, dar americanii nu au fost dispuşi să cumpere din cauza cererii scăzute.

Preţurile cerute de ruşi pentru fontă cu conţinut scăzut de mangan s-au ridicat în decembrie 2009 la 315 - 325 dolari/tonă FOB pentru livrările din lunile ianuarie şi februarie 2010. Preţul fontei cu conţinut ridicat de mangan a fost de 310 - 320 dolari/tonă FOB.

Preţurile ucrainenilor sunt în general cu 20 - 30 dolari/tonă mai mici decât cele ale ruşilor, dar practic nu au existat oferte la aceste niveluri. Principalul producător ucrainean, grupul Donetsk, are deja acontată toată producţia până în februarie-martie 2010 şi nu a oferit nimic la disponibil.

Comercianţii afirmă că cererea din zona europeană s-a majorat. Au existat multe cereri din partea Germaniei şi a Spaniei şi chiar din partea Marii Britanii. Principalii furnizori din Africa de Sud, companiile Rio Tinto şi Nemakwa, vând fonta comercială pe baza unor preţuri stabilite trimestrial. Preţul grupului Rio pentru trimestrul IV 2009 a fost de 290 lire sterline/tonă pentru piaţa Marii Britanii, dar sentimentul general este că aceste niveluri vor fi majorate în primul trimestru al anului 2010.

China a fost şi ea activă pe piaţă, dar comercianţii afirmă că au existat mai multe cereri decât contracte încheiate. Contractele s-au încheiat la începutul lunii decembrie la 335 - 340 dolari/tonă C&F, dar apoi preţurile au crescut la 340 - 345 dolari/tonă.

Producătorii de fontă comercială din Brazilia şi-au majorat oferta către S.U.A. la începutul anului 2010 în ciuda faptului că cererea este relativ slabă. Preţul s-a majorat comparativ cu cel de la sfârşitul anului 2009 (când era de 330 - 335 dolari/tonă) la 330 - 350 dolari/tonă FOB.

Costurile la producători s-au majorat la 260 - 320 dolari/tonă FOB, cu costul transportului până în porturi variind între 20 şi 25 dolari/tonă în funcţie de locaţia producătorului.

Consumatorii din S.U.A. nu s-au grăbit să cumpere, deşi a crescut şi preţul fierului vechi şi cel al produselor din oţel (acesta din urmă în mai mică măsură). Ca urmare exportatorii brazilieni consideră că preţul fontei va mai creşte cu cel puţin 10 dolari/tonă şi că americanii greşesc dacă nu cumpără acum.

Piaţa Chinei este ceva mai bună. Cererea internă pentru fontă comercială a crescut şi preţurile s-au majorat. În provincia Hebei din Nordul Chinei preţurile au crescut cu 150 yuani (22 dolari)/tonă, ajungând la 2900 - 3000 yuani/tonă, în timp ce în Estul Chinei preţurile sunt şi mai mari, până la 3150 yuani/tonă. Creşterile de preţuri s-au datorat în mare măsură iernii grele din Nordul ţării, dar chiar şi la aceste niveluri ele se situează sub cele de import, care sunt de 380 - 390 dolari/tonă. Observatorii apreciază că, dacă balanţa cerere-ofertă de pe piaţa Chinei se va strânge şi mai mult, consumatorii de fontă vor fi

nevoiţi să apeleze la importuri, mai ales din Ucraina şi Rusia, dar că acest lucru se va întâmpla probabil abia în primăvară.

Cu toate aceste evoluţii se poate spune că piaţa fontei este într-adevăr depresivă şi că va mai trece ceva timp până când vom asista la începerea unui trend ascendent ferm al preţurilor. Oricum preţuri de 1000 dolari/tonă, cum s-au înregistrat în 2008 sunt acum "un vis de neatins", probabil pentru mai mulţi ani.

2.1.4. ALUMINIU

Emilia BĂLAN

1. Piaţa internaţională a aluminiului

1.1. Evoluţia producţiei şi a consumului

Conform Institutului Internaţional al Aluminiului (International Aluminium Institute – I.A.I.), în 2009 *producţia mondială de aluminiu* a scăzut cu 6%, la 36,4 milioane tone comparativ cu 2008, din cauza cererii reduse şi a preţurilor mici ale metalului alb pe piaţa internaţională. Declinul producţiei a avut loc în majoritatea ţărilor producătoare, cu diminuări semnificative în Germania, Statele Unite şi Islanda. Analiza la nivel continental arată o reducere a producţiei în patru din cele 5 zone, excepţie făcând Asia, cea mai drastică scădere având loc în cazul Europei, 15%, iar cea mai puţin semnificativă, de aproape 2% în Africa.

Evoluţia producţiei de aluminiu primar la nivel mondial în 2008 şi 2009

- mii tone -

Anul	Luna	Africa	America	Asia	Europa	Oceania	Total mondial
2008	An	1.715	8.443	17.028	9.276	2.297	38.759
2009	Ianuarie	142	674	1.251	736	186	2.989
	Februarie	123	582	1.199	648	169	2.721
	Martie	139	634	1.254	689	186	2.902
	Aprilie	135	603	1.251	636	181	2.806
	Mai	141	613	1.358	650	187	2.949
	Iunie	139	587	1.390	624	181	2.921
	Iulie	143	600	1.461	646	187	3.038
	August	143	599	1.530	647	188	3.108
	Septembrie	140	580	1.585	629	182	3.116
	Octombrie	146	604	1.674	648	188	3.260
	Noiembrie	141	584	1.695	632	184	3.236
	Decembrie	146	606	1.717	654	192	3.315
	An	1681	7.267	17.365	7.839	2.211	36.363
±2009/2008%		*-1,98*	*-13,92*	*+1,98*	*-15,49*	*-3,74*	*-6,18*

Sursa: International Aluminium Institute, Statstical Report, aprilie 2010

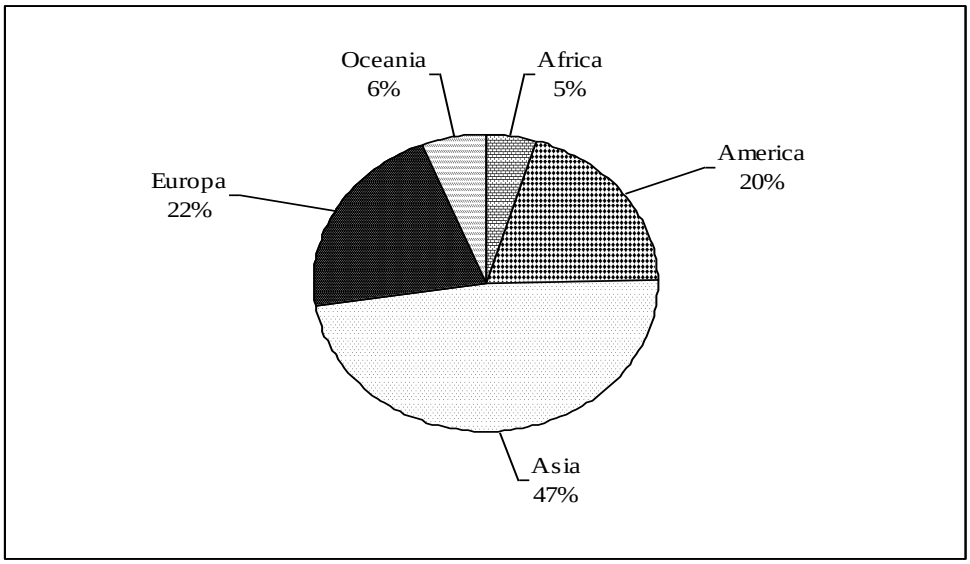
Producţia de aluminiu a Asiei, în anul 2009, a fost de 17,4 milioane tone, în creştere cu 1,98% faţă de 2008. Continentul asiatic deţine o pondere de 47% din

producţia globală, datorită Chinei, stat aflat pe primul loc în clasamentul mondial al producătorilor.

În 2009, producţia *Chinei* a fost de 12,96 milioane tone, cu 1,1% mai mică decât în anul anterior. Reducerea se datorează închiderii multor capacităţi de producţie din a doua jumătate a anului 2008. Creşterile de preţ ale metalului uşor din ultima parte a anului 2009 au încurajat multe firme de a-şi reporni activitatea, acestea totalizând la nivelul întregii ţări aproape 3 milioane tone din capacitatea de topire. Continuarea redeschiderii capacităţilor de topire din China va putea avea implicaţii importante pe termen scurt asupra producţiei şi preţurilor mondiale ale aluminiului. Creşterea producţiei de aluminiu din 2009 a Asiei a fost susţinută de India, care şi-a majorat cu un procent important oferta, la 431 mii tone în anul analizat (+19,4%), de la 361 mii tone în 2008.

Orientul Mijlociu este una din puţinele subregiune din lume unde producţia de aluminiu s-a majorat în 2009 cu 8%, la 2,4 milioane tone. Disponibilităţile mari de energie electrică ieftină din ţările ce compun zona, aparţinătoare Asiei, comparativ cu cele mult mai costisitoare din S.U.A. şi Uniunea Europeană sunt încurajatoare pentru dezvoltarea topitoriilor de aluminiu din statele regiunii. Costurile mici de producere ale aluminiului din ultimii ani au determinat fabricile din Orientul Mijlociu să rămână operaţionale, în pofida preţurilor de tranzacţionare scăzute de la bursele internaţionale.

Ponderea pe regiuni a producţiei mondiale de aluminiu în anul 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor International Aluminium Institute, colecţie 2008 – 2009

Europa este al doilea continent mare producător de aluminiu, cu o pondere de 22% sau 7,8 milioane tone în producţia mondială. Oferta cea mai numerosă vine din partea Federaţiei Ruse, ce contribuie cu 44% la producţia continentului.

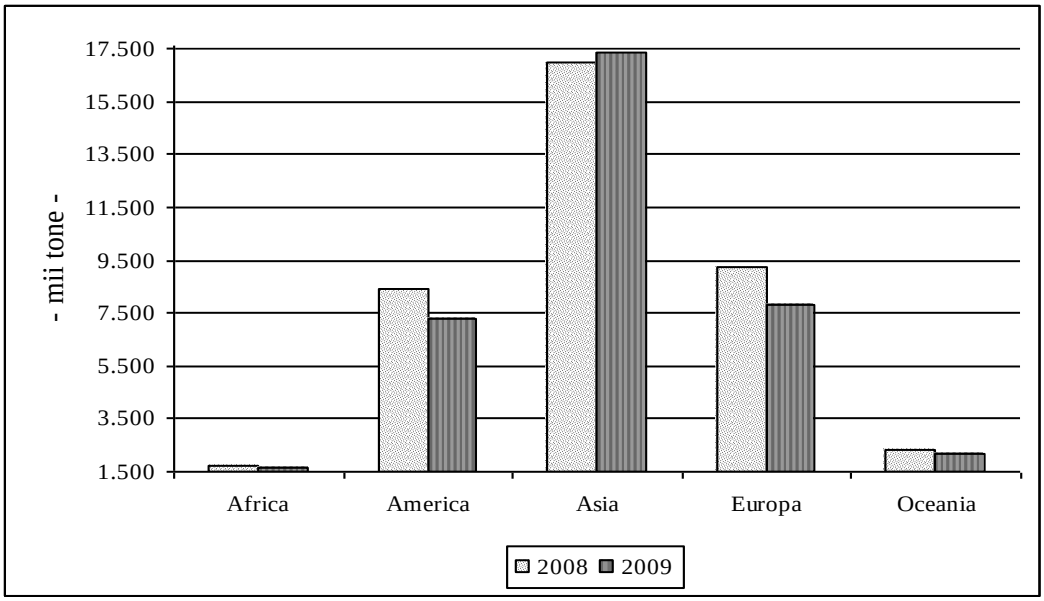
În 2009, producţia europeană de metal uşor s-a diminuat cu 15,49%, din care numai Germania a suferit o scădere a producţiei de 51%, de la 606 mii tone în 2008, la 292 mii tone în anul analizat.

În luna noiembrie 2009, compania Alcoa a decis închiderea temporară a operaţiunilor de la topitoriile sale Portovesme din Sardinia şi Fusina de lângă Veneţia, ce deţin o capacitate de producţie anuală totală de 194.000 tone şi un număr de 2.000

angajaţi, după ce Comisia Europeană a cerut guvernului de la Roma să restituie o mare parte din ajutoarele de stat primite de Italia în 2006.

Producţia de metal uşor din Federaţia Rusă este preliminată la circa 3,5 milioane tone în 2009, în scădere cu 15% comparativ cu cea din 2008, din cauza reducerii masive a cantităţilor produse. În luna august 2009 la cea mai mare hidrocentrală din Rusia, Sayano-Shushinskaya, a avut loc un accident în timpul unei acţiuni de întreţinere, în urma căruia câteva persoane şi-au pierdut viaţa, iar instalaţiile au fost grav avariate. Oficialii companiei RusHydro, proprietarul hidrocentralei, au fost de părere că reparaţiile pot dura cel puţin 3 ani şi impunându-se închiderea parţială a centralei. Un număr important de topitorii, printre care UC Rusal Krasnoyarsk (cu o producţie în 2008 de 1 milion tone), Sayanogorsk (537.000 tone) şi Khakas (300.000 tone) se alimentează cu energie electrică de la hidrocentrala Sayano-Shushinskaya. Ulterior acestui eveniment, toate topitoriile afectate şi-au găsit surse de energie electrică la alte hidocentrale din regiune. Una din cele mai mari companii producătoare de aluminiu din lume, firma rusească Rusal a raportat o producţie de metal alb de 3,9 milioane tone în 2009, faţă de 4,4 milioane tone cu un an în urmă, ceea ce reprezintă o scădere cu 17,58%.

Evoluţia producţiei mondiale de aluminiu primar pe continente, în 2008 şi 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor International Aluminium Institute, colecţie 2008 – 2009

Pe piaţa *românească*, cel mai mare producător de aluminiu din Europa Centrală şi de Est, Alro Slatina a avut în 2009 o producţie de aluminiu de 201 mii tone şi estimează pentru 2010 un profit net de 57 milioane $, aproape dublu faţă de 30,7 milioane $ în 2009, potrivit unui raport al companiei. Reprezentanţii Alro spun că o parte din acest profit se intenţionează să se investească în creşterea capacităţilor de producţie la sortimentele cu valoare adăugată, concomitent cu reducerea costurilor, în condiţiile îmbunătăţirii eficienţei şi calităţii, dar şi a condiţiilor de muncă pentru salariaţii proprii.

Producţia globală de aluminiu este încă mult mai mică decât în 2008, chiar dacă pe piaţă a existat în 2009 un surplus de metal de 587 mii tone, iar unele topitorii şi-au

oprit activitatea, tocmai în scopul diminuării acestei cantităţi. Analiştii sunt de părere că excedentul nu este permanent, însă durata acestuia depinde de ritmul creşterii economice mondiale.

Potrivit Biroului Mondial de Statistică a Metalelor (World Bureau of Metal Statistics – WBMS), în anul 2009, *consumul mondial de aluminiu* a fost de 36 milioane tone, cu 1,3 milioane tone mai mic faţă de cel 2008 (-4%), reflectând un declin drastic al activităţii industriale şi de construcţii în cele mai multe din economiile statelor lumii, cum ar fi China, Japonia, Germania, Italia şi Coreea de Sud. Din cauza crizei economice mondiale, activitatea globală industrială s-a redus dramatic, afectând şi cererea pentru aluminiu folosit în special în costrucţiile de locuinţe rezidenţiale, în acoperirile metalice şi în construcţiile comerciale.

China, principala ţară producătoare de aluminiu din lume se confruntă cu o supracapacitate de topire a metalului alb, media anuală fiind de aproximativ 20 milioane tone, cu peste 7 milioane tone mai mare faţă de cerere. După un început dur în 2009, industria metalelor neferoase din China s-a redresat rapid, datorită cererii masive din partea sectoarelor consumatoare, ca urmare a pachetelor de măsuri stimulative oferite de guvernul de la Beijing. Consumul de aluminiu din China în 2009 s-a preliminat la 14,4 milioane tone (+16% comparativ cu 2008), ceea ce reprezintă o pondere de 40% din consumul global. Această creştere reflectă dezvoltarea puternică a industriei automobilelor şi a construcţiilor. Producţia de automobile a Chinei în 2009 este estimată a fi cu 48% mai mare decât cu un an în urmă. Un alt factor de susţinere a consumului a fost şi acţiunea de restocare, mai ales în cazul stocurilor strategice.

În Statele Unite, consumul de aluminiu în 2009 se estimează a înregistra un declin de 23%, faţă de anul precedent, la 3,8 milioane tone, după ce în 2006 s-a înregistrat un record de 6,2 milioane tone. În ceea ce priveşte Europa, consumul de metal alb în această regiune s-a diminuat în 2009 cu un cuantum estimat la 28%.

1.1.2. Evoluţia preţurilor aluminiului pe piaţa internaţională

Preţurile internaţionale la disponibil (cash) ale aluminiului la Bursa de Metale din Londra (London Metal Exchange – L.M.E.) au evoluat ascendent în perioada ianuarie – decembrie 2009, de la 1.413,12 $/tonă în prima lună a anului, la 2.180,10 $/tonă la sfârşitul intervalului.

În pofida acestei creşteri, media celor 12 luni a fost de numai 1.664,94 $/tonă, în scădere cu 35% comparativ cu cea similară din 2008. Diminuarea s-a reflectat în special în majorarea semnificativă a stocurilor mondiale, determinată şi de reducerea consumului cu mult mai mult decât producţia.

Media trimestrială din perioada octombrie – decembrie 2009 (2.003,13 $/tonă) a fost cu 11% mai mare decât cea a trimestrului III (1.811,94 $/tonă) şi cu 9,98% comparativ cu cea din intervalul similar al anului precedent.

Deteriorarea accentuată a condiţiilor economice şi recesiunea din majoritatea ţărilor lumii sunt factori care au influenţat preţurile aluminiului de pe piaţa internaţională în 2009, în sensul diminuării lor faţă de valorile record din 2008, deoarece investitorii au renunţat la tranzacţiile riscante, precum cele de mărfuri, şi au replasat capitalul pe pieţe cu un grad de singuranţă mai mare pe termen lung, astfel reducându-se drastic cererea pentru metale neferoase.

Evoluţia preţurilor aluminiului primar la Bursa de Metale de la Londra, în perioada 2008 şi 2009

- $/tonă -

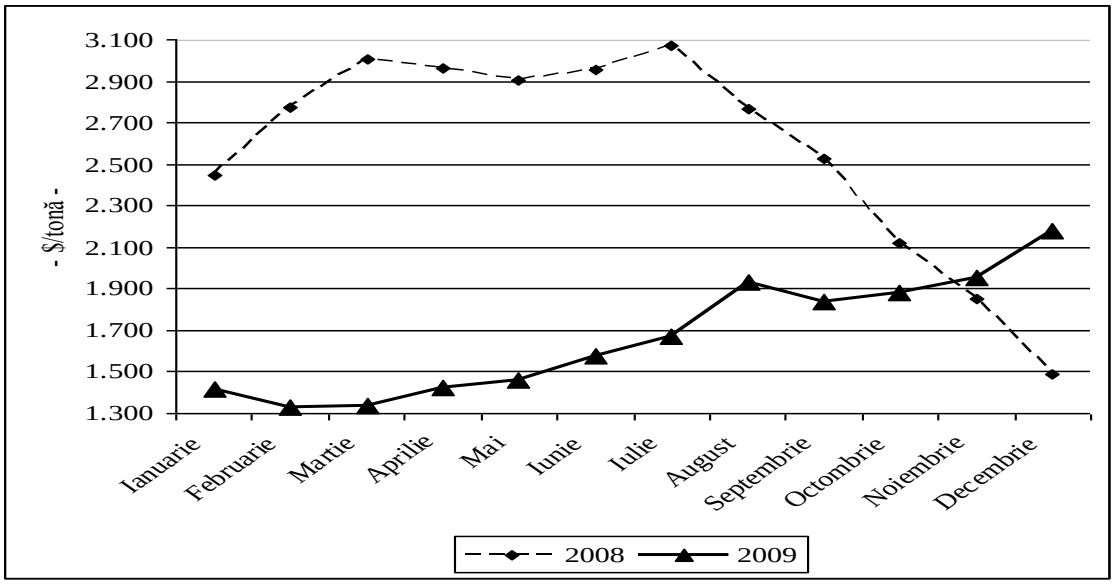
	Disponibil (cash)		±2009/ 2008%	Termen (3 luni)		±2009/ 2008%
	2008	**2009**		**2008**	**2009**	
Ianuarie	2.445,52	1.413,12	-42,22	2.492,30	1.448,74	-41,87
Februarie	2.776,93	1.330,20	-52,10	2.816,45	1.367,93	-51,43
Martie	3.005,29	1.335,84	-55,55	3.047,16	1.373,02	-54,94
Trim. I	2.472,58	1.359,72	-45,01	2.785,30	1.396,56	-49,86
Aprilie	2.959,27	1.420,85	-51,99	3.009,91	1.458,65	-51,54
Mai	2.902,90	1.460,45	-49,69	2.948,93	1.497,39	-49,22
Iunie	2.957,86	1.573,73	-46,79	3.005,52	1.605,23	-46,59
Trim. II	2.940,01	1.485,01	-49,49	2.988,12	1.520,42	-49,12
Sem. I	*2.841,30*	*1.422,36*	*-49,94*	*2.886,71*	*1.458,49*	*-49,48*
Iulie	3.071,24	1.667,96	-45,69	3.122,35	1.695,07	-45,71
August	2.764,38	1.933,75	-30,05	2.817,35	1.965,48	-30,24
Septembrie	2.525,82	1.834,11	-27,39	2.577,00	1.867,34	-27,54
Trim. III	2.787,15	1.811,94	-34,99	2.838,90	1.842,63	-35,09
Octombrie	2.121,41	1.878,57	-11,45	2.178,43	1.913,05	-12,18
Noiembrie	1.852,43	1.950,57	5,30	1.905,33	1.981,71	4,01
Decembrie	1.490,43	2.180,10	46,27	1.536,07	2.213,50	44,10
Trim. IV	1.821,42	2.003,13	9,98	1.873,28	2.036,09	8,69
Sem. II	*2.304,29*	*1.907,53*	*-17,22*	*2.330,16*	*1.939,36*	*-16,77*
An	2.572,79	1.664,94	-35,29	2.608,44	1.698,93	-34,87

Sursa: Baza de date a autorului, cu informaţii obţinute de pe site-urile oficiale L.M.E. şi Financial Times, colecţie 2008 - 2009

Tendinţa de creştere a preţurilor aluminiului din ultima parte a anului 2009 a fost susţinută şi de deprecierea dolarului american comaparativ cu celelalte monede internaţionale, în special faţă de moneda unică europeană, care a făcut din aluminiul cotat în dolari un metal relativ ieftin pe pieţele care nu se raportează la această monedă (pieţele europene, asiatice), ceea ce a determinat creşterea interesului comercianţilor pentru achiziţionarea aluminiului.

În ultimele luni ale anului, investitorii interesaţi de metalul alb au început să aibă sentimente de încredere, ca urmare a datelor statistice ce arătau o redresare a economiei Statelor Unite, principala ţară consumatoare de aluminiu. Astfel, companiile auto americane, în noimebrie 2009, anunţau pentru prima dată de la declanşarea crizei economice, o revigorare a activităţii reflectată în rezultatetele financiare din trimestrul III – 2009.

Evoluţia preţurilor cash ale aluminiului primar la Bursa de Metale din Londra, în 2008 şi 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia Financial Times, colecţie 2008 – 2009

Un trend asemănător au avut şi cotaţiile aluminiului pentru contractele cu livrare la termen de 3 luni, media trimestrului IV – 2009 a fost de 2.036,09 $/tonă, cu 8,69% mai mare faţă de cea din acelaşi trimestru al anului anterior, datorită revenirii încrederii comercianţilor într-o revigorare a pieţei în perioada următoare.

Pe parcursul anului 2009, la L.M.E. s-au înregistrat majorări ale stocurilor aluminiului, cu aproape 2 milioane tone (+65%), ca urmare a excedentului de metal de pe piaţa internaţională.

Situaţia stocurilor aluminiului în depozitele Bursei de Metale din Londra şi pe plan mondial în 2008 şi 2009

- mii tone,la sfârşitul perioadei –

	2008		2009	
	L.M.E.	Mondial	L.M.E.	Mondial
Ianuarie	956	2.944	2.803	3.010
Februarie	947	2.777	3.209	2.932
Martie	1.032	2.850	3.467	2.753
Aprilie	1.039	2.862	3.786	2.579
Mai	1.076	2.947	4.237	2.511
Iunie	1.093	2.826	4.398	2.305
Iulie	1.124	2.894	4.561	2.249
August	1.170	3.024	4.614	2.305
Septembrie	1.377	2.981	4.587	2.279
Octombrie	1.528	2.961	4.559	2.268
Noiembrie	1.824	2.941	.4.559	2.184
Decembrie	2.338	2.959	4.629	2.227

Sursa: L.M.E., Financial Times, colecţie 2008 – 2009 şi International Aluminium Institute, Statistical Report, aprilie 2010

În cazul stocurilor mondiale s-a înregistrat o diminuare cu 26%, de la 3 milioane tone în ianuarie, la 2,2 milioane tone în decembrie. Un nivel mediu al stocurilor globale de 2 milioane tone este suficient pentru a acoperi circa 3,22 săptămâni din consumul

mondial de aluminiu. Diferenţa mare dintre stocurile mondiale şi cele de la Bursa de la Londra se explică prin dorinţa producătorilor de a vinde supracantităţile depozitate în locaţiile proprii, atât din lipsa spaţiului, cât mai ales prin a pune presiune asupra pieţei.

1.1.3. Perspectivele pieţei internaţionale a aluminiului

În 2010, producţia mondială de aluminiu se prevede a creşte cu circa 5%, la 38,2 milioane tone. Un număr apreciabil de topitorii, se aşteaptă să-şi majoreze producţia, ca răspuns al măririi preţurilor. Ţările ale căror producţii se prognozează a spori substanţial sunt China, Norvegia, Federaţia Rusă şi Statele Unite. În Emiratele Arabe Unite şi Qatar se vor deschide noi capacităţi, care se estimează să contribuie la majorarea producţiei mondiale. În Qatar, companiile Hydro Aluminium şi Qatar Petroleum se proiectează să preia o capacitate de 585.000 tone de la topitoria Qatalum, în timpc ce în Emiratele Arabe Unite o capacitate de 700.000 tone se previzionează a porni ca urmare a fuziunii dintre Dubai Aluminium şi Mubadala.

Specialiştii pieţei sunt de părere că preţurile internaţionale ale aluminiului se prognozează să crescă în 2010, ca urmare a unor previziuni privind majorarea puternică a cererii din partea Chinei şi a multor economii în curs de dezvoltare. Progresul economic al Chinei, reflectat în ceea ce priveşte producţia şi consumul de metale, va avea un efect important asupra pieţei internaţionale a aluminiului.

Firma de consultanţă	Previziuni 2010 medii anuale - $/tonă -
ABARE	2.150
RBC	1.764
Barclays Capital	1.900
Fitch	1.924
Citi	2.015
Société Générale	2.016
MF Global	2.050
Goldman Sachs	2.305
Mitsui Bussan Commodities	2.080

Sursa: Metal Bulletin, ianuarie 2010

Opinia specialiştilor pieţei metalului alb este pozitivă în legătură cu evoluţia viitoare a cererii. Potrivit acesteia, revenirea la un nivel al consumului asemănător cu cel anterior recesiunii economice va avea loc în aproximativ 3 – 4 ani. Optimismul se bazează pe câţiva factori importanţi, ce au avut loc în ultimele 3 trimestre din 2009, cum ar fi: creşterea încrederii consumatorilor, a producţiei industriale, a nivelului construcţiilor, dar şi a producţiei de autovehicule.

Novelis Korea Limited, cea mai mare companie de prelucrare a aluminiului din Asia, se aşteaptă ca cererea în această regiune pentru metalul alb să crească în 2010 peste nivelul din anul precedent. Conform Novelis, consumul de aluminiu în special pentru ambalaje şi televizoare LED s-a majorat datorită Chinei a cărei cerere pentru aceste produse este un motor ce acţionează asupra industriei aluminiului, ceea ce va avea un impact pozitiv asupra stocurilor şi preţurilor metalului alb.

1.2. Piaţa internaţională a aluminei

1.2.1. Evoluţia producţiei şi a consumului

În 2009, potrivit datelor I.A.I., **producţia mondială de alumină** (materia primă pentru fabricarea aluminiului primar) a fost de 77,4 milioane tone, în scădere cu 7% faţă de 2008. Evoluţia producţiei pe continente a fost negativă, excepţie făcând Asia şi Oceania, care au înregistrat în 2009 următoarele diminuări comparativ cu 2008: Africa -11%, America -20% şi Europa -25%. Producţia de alumină a ţărilor asiatice a crescut în anul 2009 cu 31%, iar a celor din Oceania cu 3%.

Evoluţia producţiei de alumină la nivel mondial în 2008 şi 2009

- mii tone –

Perioada/Zona		Africa	America	Asia	Europa	Oceania	Total mondial
2008	Trim. I	140	5.411	5.264	3.094	4.848	20.292
	Trim. II	133	5.340	5.868	3.053	4.874	20.708
	Trim. III	168	5.402	7.739	3.058	4.923	21.290
	Trim. IV	154	5.775	5.372	3.047	5.083	20.927
	An	595	21.928	22.790	12.252	19.728	83.280
2009	Trim. I	137	4.800	6.464	2.399	4.877	18.677
	Trim. II	135	3.999	7.140	2.119	5.006	18.399
	Trim. III	102	4.208	7.616	2.261	5.157	19.344
	Trim. IV	156	4.547	8.577	2.444	5.222	20.946
	An	530	17.554	29.797	9.223	20.262	77.366
± An 2009/2008%		*-10,92*	*-19,94*	*+30,75*	*-24,72*	*+2,71*	*-7,10*

Sursa: International Aluminium Institute, Curent Statistics, aprilie 2010

În 2010, se prevede ca cererea de alumină să crească, în condiţiile unei sporiri a producţiei de aluminiu, determinată în special de redresarea industriei mondiale a automobilelor şi a construcţiilor.

1.2.2. Dinamica cotaţiilor aluminei

Pe ansamblul anului 2009, preţul mediu anual al aluminei pe piaţa internaţională s-a diminuat, cu 34,16% faţă de anul anterior, la 243,44 $/tonă, sub influenţa crizei economice mondiale care a determinat o reducere a cererii pentru aluminiu.

În perioada ianuarie – septembrie 2009 tendinţa mediilor lunare a fost una ascendentă, , oscilând între 178 $/tonă şi 300 $/tonă, iar apoi ca în ultimele 3 luni ale anului au avut o evoluţie liniară, în jurul valorii de 305 $/tonă.

În general, livrările de alumină pe piaţa internaţională se realizează pe bază contractuală, în procesul de tranzacţionare directă între companii, preţurile negociate fiind încheiate în funcţie de preţurile spot ale aluminiului primar. În aceste condiţii, cotaţiile spot ale aluminiului reflectă disponibilităţile de vânzare de alumină şi nu în mod necesar modificările mai mari sau mai mici ale preţurilor aluminiului primar.

Dinamica preţurilor aluminei pe piaţa internaţională, în 2007 şi 2008

- $/tonă -

Luna/Anul	**2008**	**2009**	***± 2009/2008%***
Ianuarie	363,91	207,73	-42,92
Februarie	405,00	185,00	-54,32
Martie	405,00	178,41	-55,95
Aprilie	410,00	199,57	-51,32
Mai	410,00	213,20	-48,00
Iunie	413,57	211,36	-48,89
Sem.I	401,25	199,21	-50,35
Iulie	435,00	234,35	-46,13
August	410,24	270,93	-33,96
Septembrie	377,73	304,09	-19,50
Octombrie	335,65	306,63	-8,65
Noiembrie	254,25	305,00	19,96
Decembrie	225,00	305,00	35,56
Sem.II	338,21	287,67	-14,94
An	*369,73*	*243,44*	*-34,16*

Sursa: www. aluminumviews.com, aprilie 2010

Pentru 2010, cotaţiile aluminei se prognozează la o medie de 325 $/tonă, cu aproximativ 30% mai mari decât media anului 2009. Pe termen scurt, preţurile se aşteaptă să fie susţinute de o dezvoltare a activităţii economice mondiale şi implicit a creşterii cererii pentru aluminiu.

2.1.5. CUPRU

Ecaterina PAŢILEA

În ciuda crizei economico-financiară de pe piaţa mondială, cuprul este unul dintre metalele neferoase cele mai performante, al cărui preţ, deşi s-a redus în 2009 cu 27% faţă de anul precedent, a crescut constant, astfel încât la sfârşitul anului 2009 era cu circa 117% mai mare decât la începutul anului.

Conform unui raport publicat în martie 2010 de către International Copper Study Group (ICSG), pe plan mondial, balanţa cuprului rafinat indică un surplus de circa 365 mii tone, înregistrând o creştere cu 140 mii tone în 2009, faţă de surplusul din 2008.

1. Producţia şi consumul de cupru pe plan mondial

Consumul mondial de cupru rafinat, în 2009, a rămas aproape neschimbat faţă de anul precedent, scăderea fiind de numai 0,1%, la 17.988 mii tone. Consumul aparent al Chinei, care deţine circa 40% din consumul mondial de cupru rafinat, a crescut cu circa 2 milioane tone (38%) şi a compensat reducerea de 16% din celelalte ţări. Consumul din UE-15, Japonia şi SUA, care împreună deţin 29% din consumul mondial, s-a diminuat cu 20%, 26% şi respectiv 19%. Pe regiuni consumul a crescut cu 1,7% în Africa şi cu 17% în Asia (inclusiv China), dar s-a redus în America, Europa şi Oceania cu 18%, 21% şi respectiv 13%.

Producţia mondială de cupru minier a crescut cu 1,3% sau 205.000 tone, la 15,7 milioane tone, în 2009 comparativ cu 2008. Problemele tehnice de producţie, grevele, minereurile cu grad scăzut în conţinut de metal, reducerea producţiei ca răspuns la preţurile scăzute au influenţat creşterea producţiei care nu a făcut faţă creşterii capacităţii. Ca rezultat, conform datelor arătate de ICSG, gradul de utilizare a capacităţii miniere, pe plan mondial, s-a diminuat la 80,6% în 2009, cel mai redus nivel din 1988. Producţia de cupru minier s-a majorat în Africa cu 9%, Asia cu 11% şi Europa cu 0,7% şi s-a redus în America cu 2,2% şi Oceania cu 1,7%.

Producţia mondială de cupru rafinat a crescut cu 0,7% (120.000 tone), la 18,353 milioane tone, în 2009, faţă de 2008. Producţia primară s-a majorat cu 0,4%, iar cea secundară (din deşeuri) cu 1,8%. Producţia de cupru rafinat a crescut în Chile cu 7% şi în China cu 8,6% compensând astfel reducerea producţiei în Europa cu 3,5%, în America de Nord cu 11% şi Asia (exclusiv China) cu 0,7%. Gradul de utilizare a capacităţii de producţie a cuprului rafinat a scăzut la 78%, de la o medie de 81% în 2008.

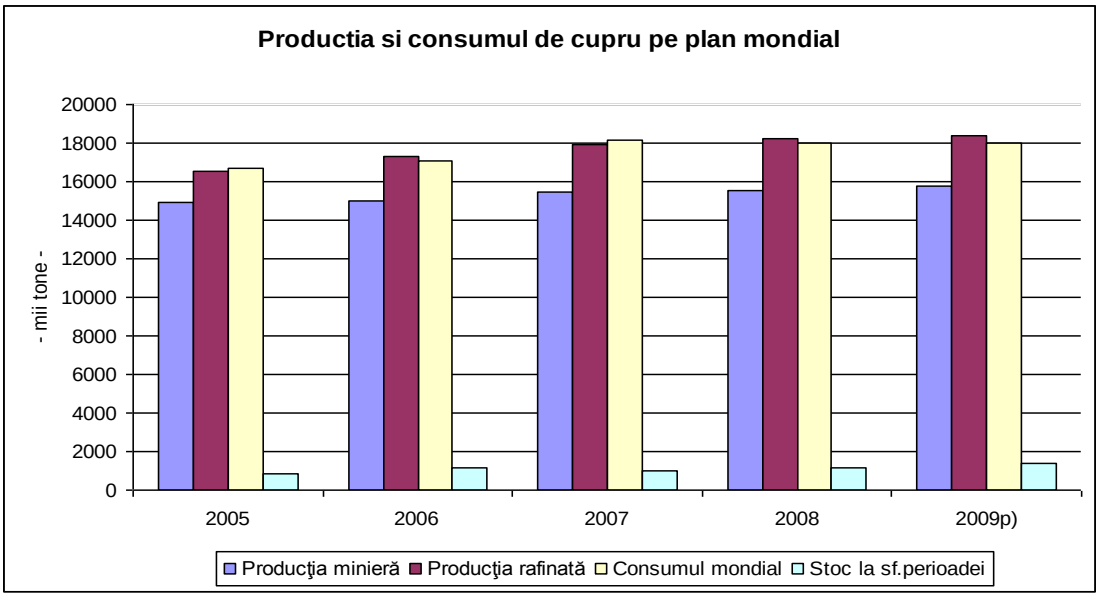
La sfârşitul lunii februarie 2010, stocurile de cupru rafinat la cele trei mari burse internaţionale de metale - de la Londra, New York şi Shanghai (LME, COMEX şi SHFE) - au totalizat 794.354 tone, înregistrând o creştere de 106.663 tone faţă de stocurile deţinute la sfârsitul lui decembrie 2009. Comparativ cu nivelul din decembrie, stocurile au crescut la LME şi SHFE şi au scăzut la COMEX.

Producţia şi consumul de cupru pe plan mondial

- mii tone -

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009[p)]**	**± % 2009/2008**
Producţia minieră	14924	14990	15463	15530	15734	+1,3
Capacitatea minieră	16826	17141	18098	18739	19513	+4,1
Gr. de utilizare a cap. miniere (%)	88,7	87,5	85,4	82,9	80,6	-2,8
Producţia rafinată	16572	17295	17944	18234	18353	+0,7
Capacitatea Cu rafinat	20250	20604	21569	22472	23528	+4,7
Gr.de utilizare a cap.de rafinare (%)	81,8	83,9	83,2	81,1	78,0	-3,8
Consumul mondial	16673	17043	18168	18010	17988	-0,1
Stoc la sf.perioadei	867	1131	1027	1158	1408	+21,6
Balanţa (prod-cons)	-101	252	-224	224	365	-

Notă: p) previziuni
Sursa: ICSG – 22 martie 2010

2. Evoluţia cotaţiilor cuprului la Bursa din Londra

Preţul cuprului a înregistrat în 2009 o creştere continuă, astfel încât în decembrie, preţul mediu al cuprului, la disponibil, la Bursa de la Londra s-a situat la 6.981,71 dolari/tonă, fiind cu 116,8% mai mare decât în ianuarie. Comparativ cu 2008, cotaţia medie pe 2009 este cu 26,6% mai mică, situându-se la 5149,73 dolari/tonă.

Dacă preţul la cupru este mai mult decât dublu la sfârşitul anului, aceasta se datorează atât cererii foarte mari din partea Chinei, pentru consumul aparent dar şi pentru reconstituirea stocurilor strategice; cât şi cererii altor state, de teama unei oferte limitate pe termen mediu şi lung. Astfel, importul de cupru rafinat al Chinei, în 2009, a fost de 3,19 milioane tone, cu 118,7% mai mare faţă de 2008. De asemenea, începând cu sfârşitul anului 2008 şi continuând în 2009, tot mai multe companii şi-au redus producţia minieră şi de concentrate de cupru, ca urmare a preţurilor scăzute, iar unele proiecte noi au fost amânate din cauza colapsului financiar.

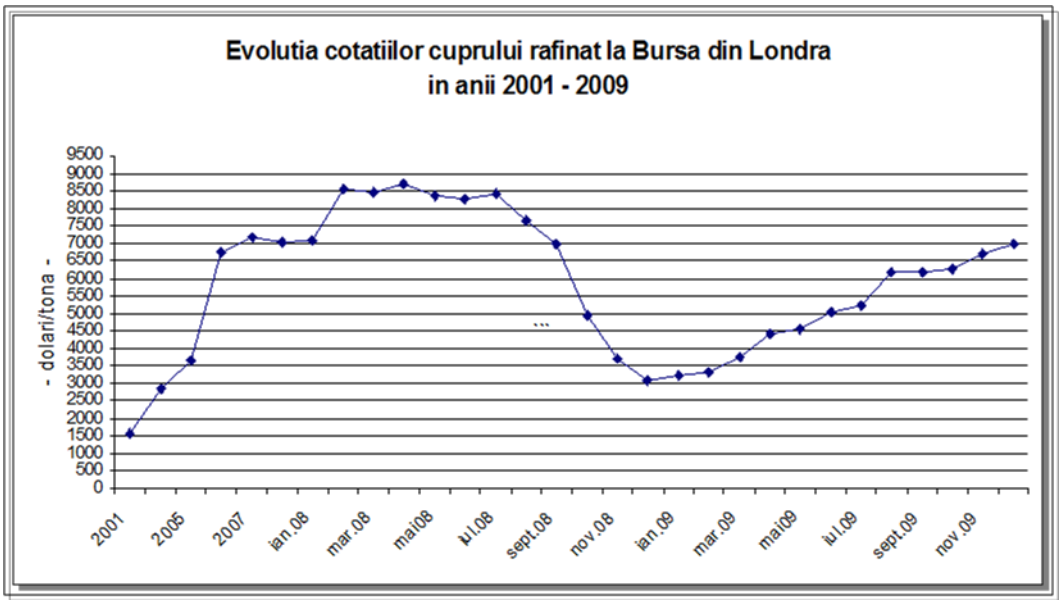
Evoluţia cotaţiilor cuprului rafinat la Bursa din Londra (LME)

- $/tonă – franco depozit bursă -

Perioada (medii lunare şi anuale)	- la disponibil -	- la termen - (3 luni)
2001	1578,23	1598,41
2004	2865,88	2790,73
2005	3678,80	3504,23
2006	6722,14	6666,45
2007	7161,53	7129,03
2008	7010,28	6938,36
- ianuarie	7061,02	7072,25
- februarie	8540,50	8460,00
- martie	8439,29	8333,47
- aprilie	8684,93	8561,34
- mai	8382,75	8251,05
- iunie	8260,60	8108,38
- iulie	8414,04	8222,93
- august	7634,70	7540,85
- septembrie	6990,86	6957,75

Perioada (medii lunare şi anuale)	- la disponibil -	- la termen - (3 luni)
- octombrie	4925,70	4884,00
- noiembrie	3717,00	3759,33
- decembrie	3071,98	3108,98
2009	5149,73	5171,59
- ianuarie	3220,69	3260,93
- februarie	3314,73	3352,48
- martie	3749,75	3785,55
- aprilie	4406,55	4418,98
- mai	4568,63	4582,71
- iunie	5013,95	5030,36
- iulie	5215,54	5219,22
- august	6165,30	6171,63
- septembrie	6196,43	6210,41
- octombrie	6287,98	6310,84
- noiembrie	6675,60	6698,12
- decembrie	6981,71	7017,90
+/- dec.2009/ian.2009	*+116,8%*	*+115,2%*
+/- 2009/2008	*-26,6%*	*-25,5%*

Sursa: www.lme.com

Alţi mari consumatori de cupru pe plan mondial, pe lângă China, sunt Uniunea Europeană, Statele Unite, Japonia, Coreea de Sud, dar şi ţări emergente ca Rusia şi India.

Spre deosebire de China, al cărui consum este preliminat că a crescut în 2009 comparativ cu 2008, cu peste 37%, la 7.142 mii tone şi al Indiei cu circa 5,8%, la 550 mii tone, celelalte ţări şi-au diminuat consumul aparent, astfel : U.E. -18,3%, la 2.800 mii tone, S.U.A. -17,8%, la 1.660 mii tone, Japonia -30,7%, la 820 mii tone, Coreea de Sud -2,6%, la 760 mii tone, F.Rusă -47,7%, la 340 mii tone.

3. Evoluţia stocurilor de cupru la Bursa din Londra în anii 2003 – martie 2010

Dacă în 2002, la Bursa de la Londra (LME), stocurile atinseseră cel mai ridicat nivel, de peste 980 mii tone, în 21 iulie 2005 stocurile au atins cel mai redus nivel, de 25.525 tone asigurând numai 1,3 zile de consum pe plan mondial. În 2007, stocurile au mai crescut, dar s-au menţinut încă la niveluri scăzute. În 2008, stocurile s-au situat la niveluri reduse în prima parte a anului, începând apoi să crească, astfel că la sfârşitul anului stocul la Bursa din Londra s-a ridicat la 340.550 tone, cel mai ridicat nivel din februarie 2004. În 2009, stocurile au atins un nivel maxim în luna februarie, de 536.675 tone, un nivel minim în luna iunie, de 265.725 tone, după care au început să crească din nou, astfel, că la sfârşitul anului, stocurile la Bursa din Londra se situau la 502.400 tone, cu 2,3% mai mari decât la începutul anului. Stocurile au continuat să crească şi în 2010.

Evoluţia stocurilor de cupru la Bursa de la Londra în perioada decembrie 2003 – martie 2010

Data	Stoc (tone)	+/-% faţă de data precedentă
31.12.2003	432.975	-55,8
31.12.2004	48.875	-88,7
30.12.2005	92.225	+88,7
31.01.2006	96.000	+4,1
31.01.2007	216.100	+125,1
31.12.2008	340.550	+57,6
30.01.2009	491.200	+44,2
27.02.2009	536.675	+9,3
31.03.2009	501.775	-6,5
30.04.2009	398.700	-20,6
29.05.2009	311.975	-21,8
30.06.2009	265.725	-14,8
31.07.2009	282.125	+6,2
28.08.2009	299.950	+6,3
30.09.2009	346.050	+15,4
30.10.2009	372.175	+7,5
30.11.2009	441.000	+18,5
31.12.2009	502.400	+13,9
29.01.2010	543.525	+8,2
26.02.2010	551.250	+1,4
31.03.2010	514.325	-6,7

Sursa: internet – KITCO (LME) 2003 – 2010

Stocurile de cupru rafinat, la cele trei burse de mărfuri: Londra, New York şi Shanghai au totalizat la sfârşitul anului 2009, 688 mii tone, cu circa 77% mai mari decât la sfârşitul lui 2008, marcând creşteri deosebite la Bursa din Shanghai cu 433% şi la cea din New York cu 187%.

Stocurile de cupru, la cele trei burse de mărfuri

	2008	2009	+/- 2009/ 2008	
	- mii tone -		Mii t	%
LME	340	502	162	48
COMEX	31	89	58	187
SHFE	18	96	78	433
Total	389	688	299	77

Sursa: Cochilco: Copper Market Report, sem.II.2009

4. Perspective

Conform previziunilor făcute de ICSG în octombrie 2009, pe plan mondial se prelimină un surplus al producţiei de cupru rafinat de circa 365.000 tone pentru întregul an 2009, iar pentru 2010 excedentul ar putea ajunge la 539.000 tone. ICSG recunoaşte că actuala criză economică pe plan mondial a creat un grad mare de incertitudine pe plan global cu impact atât asupra ofertei, cât şi a cererii de cupru rafinat.

Estimările făcute de ICSG în ceea ce priveşte producţia de cupru au fost revizuite în jos din octombrie 2008, ca urmare a reducerilor sau chiar a închiderilor de capacităţi anunţate de unii producători, precum şi de întârzieri de punere în funcţiune a unor noi proiecte. Deşi pentru 2010 se estimează o uşoară creştere economică pe plan mondial, este încă incert ce impact va avea acest lucru asupra ofertei şi cererii pentru cupru rafinat.

Producţia mondială minieră este preliminată să crească în 2010, comparativ cu 2009, cu 6,7% (1,1 milioane tone), la 16,9 milioane tone şi se datorează atât noilor capacităţi cât şi măririi celor existente, precum şi reducerii timpului de revizii tehnice. La această majorare vor participa America Latina (+6,0%), America de Nord (+3,5%), Africa (+17,8%), $Asean_{-10}$ (+5,8%), UE_{-27} (+10,7%).

Producţia mondială de cupru rafinat este preliminată să crească cu 0,7% în 2010, la circa 18,2 milioane tone. O creştere într-un ritm mai lent a capacităţilor de concentrare a minereurilor în 2009 şi 2010 va rezulta într-o restrângere a creşterii producţiei de cupru rafinat. Dar pentru 2011, producţia de cupru rafinat este estimată să se majoreze cu 3,4%, la 18,8 milioane tone.

Previziuni asupra producţiei şi consumului mondial de cupru, pe regiuni

Regiune	Producţia minieră - mii tone -			Producţia de cupru rafinat - mii tone -			Consumul de cupru rafinat - mii tone -		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Africa	952	1138	1340	584	787	983	297	303	327
America de Nord	2189	1986	2055	2019	1764	1895	2542	2109	2223
America Latină	6968	7022	7444	3770	3901	4048	578	508	520
ASEAN (10)	772	1148	1215	495	545	572	753	702	730
Asia excl. CSI-Asia	1409	1423	1487	6767	6918	7530	8700	9767	9111
CIS - Asia	531	516	519	488	447	470	103	96	99
UE (27)	709	736	815	2566	2492	2646	3815	3291	3690
Alte ţări europene	815	807	831	1041	972	1036	1067	811	836
Oceania	1043	1059	1185	502	476	495	151	136	142
Total Mondial	15388	15835	16891	18232	18093	18218	18006	17725	17679
± %	-0,49%	2,9%	6,6%	1,6%	-0,76%	0,69%	-0,89%	-1,57%	-0,26%
Balanţa prod.-consum (Cu raf)							225	368	539

Sursa: ICSG – 8 octombrie 2009

Consumul mondial de cupru rafinat a fost afectat de criza economică în 2009, dar şi în 2010. ICSG estimează un declin al consumului de cupru rafinat de circa 0,7% în 2010 comparativ cu 2009, ca urmare a unei cereri mai slabe din partea industriei, dar

şi din cauza stocurilor neraportate acumulate în 2009. Astfel, conform unui raport dat de Chilean Copper Commission, în 2010 comparativ cu 2009, în China se va reduce cererea cu 14,5%, dar va creşte consumul în UE (+12,8%), în SUA (+5,4%), în Japonia (+18,6%), în Coreea de Sud (+2,6%), Rusia (+3,7%), India (+7,3%). Aceeaşi sursă estimează pentru 2011 o majorare a consumului mondial de cupru rafinat cu 6%, la 18,9 milioane tone. La această creştere vor participa China (+8,1%, la 6.605 mii tone), UE (+2,9%, la 3.251 mii tone), SUA (+2,9%, la 1.800 mii tone), Japonia (+3,9%, la 1.010 mii tone), Coreea de Sud (+3,8%, la 810 mii tone), Rusia (+4,8%, la 369 mii tone), India (+8,5%, la 640 mii tone) şi Brazilia (+9,4%, la 350 mii tone).

Capacităţi proiectate pe piaţa mondială a cuprului până în 2013

mii tone Cu	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**% 2013-2009**	**Ritm de creştere anual `09-`13**
Capacităţi miniere	19513	20036	20635	21736	23088	18,3%	4,3%
Topitorii	18191	18431	19121	19966	20176	10,9%	2,6%
Capacităţi de rafinare	23528	23787	24439	26000	26644	13,2%	3,2%
Modificări anuale - mii tone -		2009/10		2010/11	2011/12	2012/13	Total `09-`13
Capacităţi miniere		523		599	1101	1352	3575
Topitorii		240		690	845	210	1985
Capacităţi de rafinare		259		652	1561	644	3116

Sursa: ICSG: 1 februarie 2010

Bazându-se pe capacităţile existente şi pe dezvoltarea unor proiecte anunţate, ICSG estimează că, în perioada 2009 – 2013, capacitatea de producţie minieră va creşte într-un ritm mediu anual de circa 4,3%, astfel că în 2013 se va ajunge la o producţie de 23,1 milioane tone, realizând o creştere de circa 3,6 milioane tone (19%) faţă de 2009. Din creşterea totală, capacităţile pentru concentrat de cupru sunt estimate să se majoreze cu 2,7 milioane tone (+4,3%/an) şi să ajungă la 17,9 milioane tone. Cele mai multe proiecte miniere noi, dar şi dezvoltări ale celor existente vor avea loc în Brazilia, Chile, Congo, Mongolia, Peru, SUA şi Zambia, care împreună vor reprezenta 2,6 milioane tone (73%) din noile capacităţi miniere, în perioada analizată.

Capacitatea topitoriilor este estimată să crească într-un ritm mediu anual de 2,6%, astfel încât va ajunge la 20,2 milioane tone în 2013, înregistrând o majorare de 2 milioane tone (11%) faţă de 2009. Asia va fi lider în această creştere (1,8 milioane tone) şi se datorează, în special, câtorva proiecte noi dar şi extinderii celor existente în China, India, Indonezia şi Iran. Africa ocupă locul doi şi se datorează, în special capacităţilor din Zambia. Capacităţile din America de Nord vor scădea cu 12% (250 mii tone) din cauza închiderii unor uzine din Canada.

Şi capacitatea de producţie a cuprului rafinat este prognozată să ajungă la 26,6 milioane tone în 2013, înregistrând o creştere de 3,2 milioane tone (13%) comparativ cu 2009. Circa jumătate (1,5 milioane tone) din creşterea capacităţii mondiale de rafinare va proveni din China. Alţi mari contributori la această majorare vor fi de circa 830.000 tone din India, Indonezia şi Iran şi circa 20% (600.000 tone) din Congo, Peru şi Zambia.

Previziuni făcute de U.S. Geological Survey arată că, la un consum global de 18 milioane tone cupru pe an, rezervele actuale de cupru identificate la nivel mondial vor

dura 31 ani. Dar ritmul mondial de consum este posibil să depăsească ritmul actual, deoarece gradul de urbanizare creşte, ceea ce duce la consumul acestor rezerve, chiar mai repede. Conform specaliştilor de la compania minieră, Rio Tinto (sediul central în Londra şi Melbourne), consumul de cupru se va dubla în următorii 15 ani şi va necesita alte 12 noi capacităţi de mărimea companiei Escondida (care actualmente este cea mai mare mină cupriferă pe plan mondial, capabilă să producă 1,2 milioane tone cupru/an).

De asemenea, compania australiană, BHP Billiton (una din cele mai mari companii miniere din lume) prognozează un deficit, pe plan mondial, ce ar putea să ajungă la 10 milioane tone cupru până în 2020, deoarece cererea va depăşi oferta. Consumul de cupru se va majora în China cu 150%, în următorii 15 ani.

Bibliografia

The International Copper Study Group (ICSG) – octombrie 2009, februarie 2010, martie 2010.
International Copper Conference & ICSG Copper Market Seminar (Wuhan, China November 6-7, 2009).
Chilean Copper Commission – Copper Market Report – H2, 2009.
Fortis Bank Nederlands/VM Group – 2009.
PNB Paribas Fortis/VM Group – 2009.
Metal Bulletin 2009, 2010
Bloomberg.com
Reuters.com
London Metal Exchange – www.lme.com
Antaike – China Metals Information Network

2.1.6. ZINC

Dr. Florela STOIAN

De la cel mai scăzut nivel atins în ultimii 4 ani - de 1080 dolari/tonă în noiembrie 2008- preţurile zincului au urmat, cu excepţia lunii februarie, o ascensiune treptată în perioada ianuarie-decembrie 2009 care a continuat şi în primul trimestru al anului 2010, fără a ţine cont de creşterea stocurilor. Vârful atins de preţul zincului în luna iulie a fost depăşit în luna următoare, în care media a crescut cu 15,3% faţă de luna anterioară, la 1820,45 dolari/tonă. Deşi creşterea preţurilor zincului a fost de 100% în decembrie 2009 faţă de ianuarie 2009, media anuală reprezintă 88,4% din media preţurilor zincului din anul 2008.

Tabel nr.1: Evoluţia preţurilor zincului la Bursa de Metale de la Londra în 2008 şi 2009

- dolari/tonă

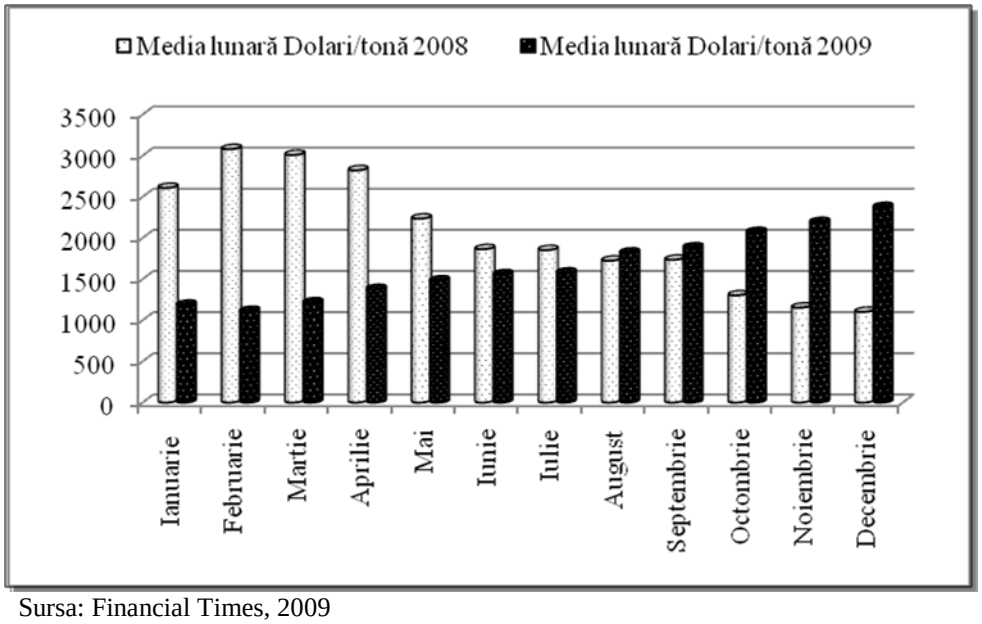
Data	Media lunară 2008	Media lunară 2009	Modificări medii lunare şi trim. 2009 +/- %	Medii lunare şi trim. 2009/Medii lunare şi trim. 2008 +/-%
Ianuarie	2608,14	1186,81	+7,8	-54,5
Februarie	3079,88	1111,43	-6,4	-64
Martie	3008,58	1215,86	+9,3	-59,6
Media trim. I	2898,86	1171,36	-1,2	-59,6
Aprilie	2822,75	1378,03	+13,3	-51,2
Mai	2234,63	1482,52	+7,5	-33,7

Data	Media lunară 2008	Media lunară 2009	Modificări medii lunare şi trim. 2009 +/- %	Medii lunare şi trim. 2009/Medii lunare şi trim. 2008 +/-%
Iunie	1863,05	1556,56	+4,9	-16,5
Media trim. II	2306,81	1472,37	+25,6	-36,2
Media sem. I	2602,83	1321,86	-49,3	-49,3
Iulie	1852,37	1577,80	+1,3	-16,9
August	1723,28	1820,45	+15,3	+5,6
Septembrie	1735,00	1883,29	+3,4	+3,4
Media trim. III	1770,20	1760,51	+19,5	-0,6
Octombrie	1302,10	2070,79	+9,9	+59
Noiembrie	1152,6	2192,67	+5,8	+90,2
Decembrie	1100,57	2375,02	+8,3	+115,7
Media trim.IV	1185,09	2212,82	+25,6	+86,72
Media an	1870	1654,26		-11,6

Sursa: Financial Times, Marea Britanie, ianuarie-decembrie 2009

Nivelul previzionat de specialiştii de la Abare Australian Commodities pentru media anului 2009, de 1422 dolari/tonă, în declin cu 24% faţă de media anului anterior, a fost depăşit datorită mediilor cu mult mai înalte obţinute în a doua parte a anului. Redresarea preţului zincului s-a produs pe fondul creşterii cererii în semestrul II 2009, aşa cum au susţinut specialiştii de la GFMS Metal Consulting care au prevăzut şi o posibilă diminuare a ofertei printr-o nouă scădere neprogramată a producţiei de zinc în cazul în care preţul metalului ar fi coborât sub 1100 dolari/tonă.

Grafic nr.1 Evoluţia preţurilor zincului la LME în 2008 şi 2009

Sursa: Financial Times, 2009

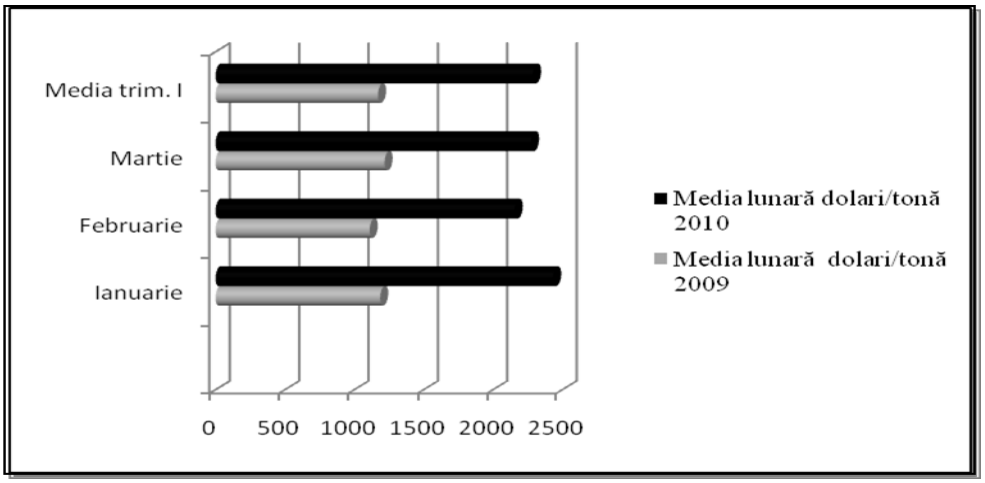
Tabel nr. 2 Evoluţia preţurilor zincului în trim. I 2010 şi trim.I 2009

	Media lunară dolari/tonă 2009	Media lunară dolari/tonă 2010	Modificări medii lunare şi trim. +/- % 2010	Medii lunare şi trim. 2010/Medii lunare şi trim. 2009 +/- %
Ianuarie	1186,81	2433,77	+2,4	+105,06
Februarie	1111,43	2156,08	-11,5	+93,99
Martie	1218,56	2274,39	+5,4	+86,64
Media trim. I	1171,36	2288,08	+3,4	+95,33

Sursa: Financial Times, ianuarie-martie 2010

Preţurile relativ înalte ale zincului din decembrie 2009, care şi-au menţinut traiectoria ascendentă în primele luni ale acestui an au determinat pe producătorii de zinc să repună în funcţiune capacităţile a căror activitate a fost programată pentru reducere sau închidere în cursul anului 2009. Deşi au suferit o corecţie în luna februarie a acestui an, în condiţiile în care cererea din China a înregistrat o uşoară scădere, media trimestrului I 2010 a înregistrat un salt de 95,3% în comparaţie cu media din perioada similară a anului trecut. Nivelul înalt atins în prezent de preţul zincului, susţinut de semnale pozitive privind redresarea economică, va putea determina creşterea ofertei peste nivelul justificat de actuala cerere fizică. Ca urmare a preţurilor mari, producţia mondială de zinc rafinat a crescut cu 20% în perioada ianuarie-februarie 2010 în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului precedent, la 2 milioane tone. Creşterea stocurilor de zinc la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) de la 480000 tone la începutul anului 2010 până la peste 500.000 tone la sfârşitul lunii martie, dar şi volatilitatea preţurilor, sugerează că piaţa zincului se confruntă cu dificultăţi create în special de existenţa excedentului de metal care se situează potrivit afirmaţiilor pecialiştilor de la Institutul Internaţional de Studii privind Plumbul şi Zincul (International Lead and Zinc Study Group-ILZSG), la 107.000 tone pentru primele două luni ale anului 2010. Surplusul pentru anul 2010, după aprecierilor aceloraşi specialişti, rămâne suficient de mare, de 418000 tone în comparaţie cu 690000 tone în 2009.

Grafic nr. 2 Evoluţia preţurilor zincului la LME în trim. I 2010 şi trim. I 2009

Sursa: Financial Times, ianuarie-martie 2009

Factorii de influenţă asupra evoluţiei pieţei internaţionale a zincului

Traiectoria urmată de preţul zincului în cursul anului 2009 este strâns legată de condiţiile pieţei - o cerere relativ redusă asociată cu scăderea ritmului de creştere economică la nivel mondial. Pe fondul ofertei crescute şi al cererii reduse, nivelul stocurilor de zinc la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) a crescut cu 27%, până la 320675 tone la 20 mai 2009 faţă de începutul anului, după scăderea semnificativă de la nivelul cel mai înalt de 326275 tone înregistrat la 25 februarie. În luna iulie, stocurile s-au situat la 408000 tone, ceea ce arată o creştere de 157% faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut. Această tendinţă a continuat până la sfârşitul anului 2009 când nivelul acestora a crescut considerabil, la circa 480000 tone. Creşterile preţului zincului sunt în cea mai mare parte motivate de următorii factori:

- reducerile capacităţilor de producţie care au avut loc la sfârşitul anului 2008 şi în cursul anului 2009;
- creşterea rapidă a importului de zinc al Chinei la 480000 tone zinc rafinat în primul semestru al anului 2009 comparativ cu 69000 tone perioada similară a anului anterior;
- semnalele pozitive privind creşterea cererii mondiale ca urmare a creşterii investiţiilor.

Balanţa cerere-ofertă

Marile reduceri ale producţiei miniere de zinc din Australia (400000 tone), Canada, China, Peru, Portugalia şi SUA au fost principalul factor care a contribuit la declinul producţiei mondiale cu 7,1% în prima jumătate a anului 2009 în comparaţie cu aceeaşi perioadă din 2008. Reducerea capacităţii miniere, aşa cum au previzionat specialiştii, urma să producă scăderea cu 6% a producţiei de zinc rafinat în 2009 până la 10,9 milioane tone.

Cererea relativ scăzută, care a persistat în 2009, a contribuit la menţinerea preţurilor la un nivel scăzut comparativ cu nivelurile din anii anteriori. Cererea de zinc a urmat linia economiei globale şi creşterea ofertei a fost relativ slabă datorită reducerii capacităţilor sau închiderii minelor de zinc şi a întârzierii ori abandonării multor proiecte noi la sfârşitul anului 2008 şi în cursul anului 2009. Închiderea minelor de zinc s-a produs în ţări cu economie dezvoltată dar şi în cele cu economie în curs de dezvoltare.

Tabel nr. 3 Minele de zinc programate pentru reducerea capacităţii de producţie în trim. I 2009

Mina	Ţara	Capacitatea minimă în trim. I 2009, tone
Hellyer Conc	Australia	30000
Scudlles	Australia	25000
Mc Arthur River	Australia	38000
Endeavour	Australia	16000
Rasp	Australia	35000
Potosi	Australia	55000
Handlebar Hill	Australia	45000
Monte Cristo	Brazilia	15000
Myra Falls	Canada	50000

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, Marea Britanie, 2009

Tabel nr. 4 Minele de zinc programate pentru reducerea capacităţii de producţie în trim. II 2009

Mina	Ţara	Capacitatea minimă în trim. II 2009, tone
Langlois	Canada	54000
Caribou/Restigouche	Canada	50000
Chisel North/Snow Lake	Canada	24000
Caijiaying	China	22000
Black Angel	Groenlanda	17000
Galmoy	Irlanda	47000
Tara	Irlanda	15000
Shalkiya	Kazakhstan	11000
El Monte	Mexic	30000

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, Marea Britanie, 2009

Tabel nr. 5: Minele de zinc programate pentru reducerea capacităţii de producţie în trim. III 2009

Mina	Ţara	Capacitatea minimă în trim. III 2009, tone
Pallca	Peru	11000
Rosaura	Peru	33000
Paragsha	Peru	40000
Iscaycruz	Peru	145000
Aljustrel	Portugalia	80000
Neves Corvo	Portugalia	25000
Gordonsville	SUA	54000
Pend Oreille	SUA	18000
Young Immel	SUA	40000

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, Marea Britanie, 2009

Tabel nr. 6 : Balanţa mondială a zincului în 2009

mii tone

	2006	2007	2008	2009	2009 /2008 +-%
Producţia mondială de zinc minier	10444	11129	11690	11378	-2,7
Producţia mondială de zinc	10655	11360	11655	11277	-3,3
Consumul mondial de zinc	11015	11307	11436	10832	-5,3

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, Marea Britanie, 2010

Dacă în primele şapte luni ale anului 2009 producţia minieră de zinc a înregistrat o scădere de 7,2%, la nivelul întregului an aceasta s-a redus cu 2,7%. Creşteri ale producţiei miniere, vor urma în 2010, potrivit afirmaţiilor specialiştilor de la Abare Australian Commodities, când preţurile metalului vor sporit, creându-se condiţii pentru reînceperea activităţii la unele mine şi rafinării închise anterior. Ca exemplu, Nystar a reluat producţia de la unităţile Clarkesville şi Budel la întreaga capacitate încă din iulie 2009 iar la sfârşitul lunii august 2009, a anunţat că ar putea redeschide operaţiunile de la Ballen (Belgia). De asemenea, Horsehead Holding Corporation a anunţat în iulie 2009 că va majora producţia la topitoria Monaca (capacitate 85000 tone/an) în Pennsylvania, după repornirea celui de-al cincilea cuptor.

Producţia minieră de zinc va creşte cu 6,3% la 12,05 milioane tone în 2010, după estimările făcute de specialiştii de la Institutul Internaţional de Studii privind Plumbul şi Zincul (International Lead and Zinc Study Group-ILZSG), prin punerea în funcţiune a grupului Goldcorp din Mexic, cu o capacitate de 190000 tone/an (mina Penasquito). La

această creştere vor contribui şi producătorii din Australia, China, Finlanda, Italia, Iran şi Federaţia Rusă.

Tabel nr. 7: Noile proiecte care vor participa la realizarea ofertei miniere de zinc în perioada 2010-2011

mii tone

Ţara	**Mina (extindere, repornire)**	**Creşterea capacităţii, mii tone**		**Producţia anuală estimată, mii tone**	
		2010	**2011**	**2010**	**2011**
Mexic	Penasquito	58	5	70	65
Finlanda	Talvivaara	25	20	30	50
Tadjikistan	Altin-Topkan	48	5	50	55
Canada	Wolverine	6	3	7	10
Mexic	Don Ramon	10	40	10	50
Arabia Saudită	Al Masane	1	19	1	20
India	Kayar	0	20	0	20
India	Ambaji	0	18	0	18
Total creştere capacitate proiecte noi		148	120	168	288
Total creştere capacitate (proiecte noi, extinderi şi repuneri în funcţiune a minelor existente)		704	299	…	…

Sursa: Fortis Bank, martie, 2010

Specialiştii de la Fortis Bank estimează creşterea producţiei miniere de zinc în 2010 cu 6,4% faţă de 2009, la 11,71 milioane tone, creştere la care va contribui un mare număr de mine care şi-au reînceput activitatea dar şi noile proiecte aflate în curs de realizare. Noile mine, extinderile şi repunerile în funcţiune ale minelor programate să fie închise temporar în 2009 vor asigura în 2010 o producţie de 704000 tone. Această producţie include circa 320000 tone ce provin de la minele noi, repunerea în funcţiune sau extinderea capacităţilor de producţie din China, extinderea de la mina Rampura Agucha (Hindustan Zinc-India), mina Century (Minmetal-Australia) şi reluarea activităţii la mina Tennessee (Glencore- SUA). Pierderi ale producţiei miniere se vor se vor produce prin scăderea cu 25% a producţiei de la mina Antamina (Peru), prin închiderea minei Galmoy (Irlanda) şi a minei Iscaycruz (Peru), dar şi a altor mari unităţi miniere.

Previzionată să scadă cu 4,7% în 2009, producţia mondială de zinc s-a redus în perioada ianuarie-iulie 2009 cu 8,1% prin restrângerea activităţii sau închiderea multor mine şi rafinării din Belgia, Brazilia, Canada, Germania, Japonia, Olanda, România, Kazahstan, Federaţia Rusă şi SUA. Chiar în aceste condiţii, în China producţia de zinc a crescut în luna iulie a acestui an cu 2% faţă de luna anterioară şi cu 12,3% faţă de luna iulie a anului trecut, ceea ce reprezintă 376000 tone de zinc.

La nivel mondial producţia de zinc rafinat s-a diminuat cu 3,3% în 2009. O creştere de 10,3% este previzionată în 2010 de specialiştii ILZSG, la 12,46 milioane tone, când se va produce şi redresarea economiei globale. Stocurile de metal în aceste condiţii vor scăda, în timp ce preţul zincului va parcurge o ascensiune în 2010 şi 2011. Pe termen mediu, până în 2014, previziunile susţin o creştere anuală de 2% a producţiei de zinc, adică până la 13,3 milioane tone.

Cu privire la oferta sporită de zinc rafinat, în viziunea specialiştilor de la Fortis Bank, China va contribui în cea mai mare măsură, asigurând un plus de 350000 tone în acest an. Acesta va proveni din extinderile de la unităţile Hanzhong (BayiZinc Co),

topitoria Dongshenmiao şi creşterea capacităţii la unitatea de preparare de la Zhuzhou. Alte posibile majorări ale producţiei vor realiza topitoria Yunnan (Metalurgical Groups), Hulunbuir şi Xilingol (Xing an Smelting).

Reînceperea activităţii la topitoriile care şi-au întrerupt activitatea anul în China va oferi peste 500000 tone de zinc. La aceasta se va adăuga producţia obţinută în urma reluării procesului de fabricaţie la topitoria Ballen (Nystar-Belgia) şi de la Cajamarquilla (Votorantim-Peru). Toate acestea vor creşte producţia mondială de zinc rafinat din 2010 cu circa 900000 tone metal. Aceeaşi specialişti consideră că producţia de zinc rafinat va creşte în 2010 cu 3,4%, la 11,54 milioane tone, deşi există posibilitatea ca aceasta să crească chiar mai mult, în urma extinderii capacităţilor din China.

Consumul de zinc rafinat, în condiţiile creşterii preţului, a înregistrat o scădere de 10,8% în perioada ianuarie-iulie 2009 faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut şi de 5,3% în 2009 faţă de anul precedent în timp ce stocurile de metal de la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) au crescut. Ca urmare a reducerii cererii de zinc în domeniul construcţiilor şi în industria constructoare de maşini, consumul de zinc a scăzut în 2009 în ţările cu economie dezvoltată din Uniunea Europeană cu 25%, în SUA cu 10,5% şi în Japonia cu 22%. La nivel mondial, consumul de zinc din 2009 s-a situat la 10,83 milioane tone. Contrar acestei situaţii, în China creşterea consumului de zinc în 2009 a fost de 17,8%, determinată de dezvoltarea infrastructurii, a construcţiilor urbane şi a industriei constructoare de maşini. În China, creşterea susţinută a consumului se reflectă în creşterea vânzărilor de autovehicule cu 18% în primele 6 luni ale anului 2009, în comparaţie cu perioada similară a anului anterior.

Sectorul construcţiilor de automobile care deţine o pondere de 70% în consumul mondial de zinc, ca şi sectorul construcţiilor, domeniu în care zincul este intens folosit, a înregistrat o scădere semnificativă în 2009. Colapsul din industria constructoare de maşini de la sfârşitul anului 2008 a condus rapid la scăderea cererii de zinc în ţările cu economie dezvoltată (SUA, Japonia şi Uniunea Europeană), serios afectate de scăderea economică la nivel global. În America de Nord, General Motors, Ford şi Chrysler au raportat scăderi ale vânzărilor cu circa 20% faţă de anul precedent, care au atins nivelul cel mai scăzut din ultimii 17 ani. Piaţa japoneză şi europeană de automobile au raportat de asemenea reducerea vânzărilor de automobile. Acest declin limitează cererea de baterii auto pe bază de plumb. Dacă în aceste regiuni, consumul de zinc a scăzut substanţial în cursul anului 2009, în ţările cu economii în curs de dezvoltare (China, India), consumul de zinc a crescut. În China, guvernul chinez a anunţat în noiembrie 2008 un stimulent fiscal de 586 miliarde dolari SUA pentru infrastructură şi reconstrucţia după cutremurul din mai 2008. Sunt de asemenea aşteptate noi stimulente fiscale dacă economia Chinei va continua să înregistreze un ritm de creştere inferior celor anterioare. În India, consumul de zinc se aşteaptă să crească datorită investiţiilor ce privesc sistemul de producere a energiei electrice şi infrastructura de transport.

Tabel nr. 8: Balanţa zincului în perioada 2007-2014

	UM	2007	2008	2009p	2010p	2011p	2012p	2013p	2014p
Producţia mondială de zinc minier	Mii tone	11158	11538	11076	11187	11489	11891	12426	12985
Producţia mondială de zinc	Mii tone	11353	11723	11219	11331	11728	12256	12770	13281
Consumul	Mii tone	11317	11555	10943	11304	11767	12285	12752	13160

	UM	2007	2008	2009p	2010p	2011p	2012p	2013p	2014p
mondial de zinc									
Nivelul stocurilor	Mii tone	500	668	944	972	933	903	922	1043
Nr. săptămâni de consum	Nr. săpt	2,3	3,0	4,5	4,5	4,1	3,8	3,8	4,1
Preţ LME nominal	$/tonă	3243	1878	1285	1518	2145	2238	2165	2033
Preţ LME real	$/tonă	3386	1883	1285	1492	2066	2109	2012	1834

P= previziuni
Sursa : Abare Australian Commodities, 2009

Previziuni privind piaţa internaţională a zincului

Potrivit previziunilor făcute de specialiştii de la Abare Australian Commodities consumul mondial de zinc va creşte cu 6% în 2010 când se va situa la 11,3 milioane tone. Pentru aceeaşi perioadă analiştii de la ILZSG susţin o creştere cu 11,3%, la 12,05 milioane tone prin contribuţia notabilă a Chinei unde consumul va cunoaşte un salt de 8,9% dar şi a Indiei, consumul fiind motivat de modernizarea industrială şi dezvoltarea infrastructurii. În ierarhia marilor consumatori de zinc ai lumii primul loc va fi ocupat de China care înregistra o creştere de 8% în 2010, adică un consum total de 4,5 milioane tone, comparabil cu cel de la nivelul anului 2007. În Japonia cererea va creşte cu peste 11% faţă de anul anterior, în vreme ce în Europa şi SUA consumul va creşte cu 10% şi, respectiv, 15% faţă de 2009. Faţă de nivelul consumului din ultimii doi ani, consumul de zinc din Japonia, SUA şi Europa va scădea sub 15%, 14% şi respectiv 11% faţă de 2008 şi cu 8%, 7% şi 6% faţă de 2007.

Economia mondială, după părerile celor mai mulţi specialişti, va cunoaşte o redresare treptată în 2010, care, la rândul ei va genera creşterea considerabilă a consumului de zinc în special în ţările aflate în curs de dezvoltare. În 2014, consumul mondial de zinc va creşte cu 2,2%, la 13,2 milioane tone.

Deşi activitatea economică mondială va intra într-un ritm pozitivpe parcursul anului 2010, producţia globală de zinc se previzionează să crească mai mult decât consumul, rezultând o creştere moderată a stocurilor. De aceea, stocurile vor avea un nivel echivalent cu necesarul consumului mondial pentru 4,3 săptămâni. Redresarea pe termen scurt a preţurilor este o posibilitate evidentă pentru redeschiderea unor mine recent închise în scopul creşterii ofertei odată cu îmbunătăţirea condiţiilor economice.

Preţul zincului s-ar putea situa în 2010 la nivelul de 1400 dolari/tonă, după părerea specialiştilor de la World Bank. Specialiştii de la firma de consultanţă RBS prevăd pentru zinc o medie de 1850 dolari/tonă în 2010, nivel ce ar face ca zincul să se situeze pe locul al treilea în ordinea descrescătoare a preţurilor metalelor neferoase. Creşterea preţului care a început în a doua parte a anului 2009 va continua şi în următorii ani.

Potrivit cotidianului francez Les Echos, preţurile metalelor neferoase vor fi influenţate în 2010 de evoluţia pieţelor financiare şi de variaţia cursului de schimb. După estimările celor mai buni specialişti francezi în domeniul materiilor prime de la grupul Cyclope, zincul va înregistra cea mai solidă performanţă, de 41%. Aşa cum a afirmat profesorul Philippe Chalmin, din cadrul aceluiaşi grup, preţurile metalelor neferoase vor fi puternic influenţate de ansamblul format din " instabilitate şi volatilitate

extremă pe pieţele fianciare". Deşi aceşti analişti îşi exprimă nemulţumirea faţă de pătrunderea pe piaţă a speculanţilor, actori orientaţi pe termen scurt care au ameninţat de multe ori echilibrul stabilit între producători şi consumatori, consideră că prezenţa speculatorilor este necesară.

Tabel nr. 9: Previziuni privind preţul zincului în 2010

Firma de consultanţă	Preţul Dolari/tonă	Firma de consultanţă	Preţul Dolari/tonă
Admisi Commodities	2400	Anand Rathi Securities	2100
ANZ	1975	Barclay Capital	2100
BMO Capital Markets	1874	Merrill Lynch	1800
Calyon	2325	Canaccord Adams	1984
Commerzbank	2050	CPM Group	1940
Danske	2100	Deutsche Bank	1736
Investec	1874	JP Morgan	1894
Macquarie Bank	1874	MF Global	2050
Mitsui Bussan Commodities	1708	Morgan Stanley	1764
National Australia Bank	1961	Natixis	1950
RBC Capital Markets	1543	Societe Generale	1963
Standard Bank	2150	UBS	1984

Sursa: Fortis Bank, martie 2010

Tendinţa de creştere a preţului zincului va continua până în 2014, conform afirmaţiilor specialiştilor de la firma de consultanţă Abare. Creşterea preţurilor zincului previzionată pentru următorii 2 ani nu va fi comparabilă cu nivelul atins de preţul metalului din noiembrie 2006 (4606 dolari/tonă), datorită existenţei unui număr considerabil de capacităţi neutilizate în prezent, care începând să producă pentru a satisface cererea în creştere, prin oferta majorată ar putea limita ascensiunea preţului zincului. Pe termen mediu, preţul zincului va atinge un vârf de 2100 dolari/tonă în 2012 după care se va situa pe o curbă descendentă până la 1800 dolari/tonă în 2014. Creşterea preţului va fi încurajată de creşterea cererii în condiţiile redresării economiei mondiale.

Potrivit previziunilor pe termen lung exprimate de analiştii de la Fortis Bank, consumul mondial de zinc va creşte anual cu mai mult de 3%, ceea ce necesită un plus de ofertă de circa 15,5 milioane tone până în 2020. Pentru asigurarea acestei cereri, oferta anuală ar trebui va fi majorată cu 3,5 milioane tone de zinc rafinat şi cu 4 milioane tone zinc minier faţă de nivelul actual.

Chiar în condiţiile în care oferta se va îmbogăţi cu producţia care va proveni de la noile proiecte aflate în curs de realizare, piaţa zincului va fi totuşi foarte strânsă, în special în perioada 2012-2016. Piaţa concentratelor de zinc, care va include şi oferta minieră de la aceste proiecte, va crea un surplus de 400000 tone în 2013 însă, dacă unele dintre proiectele planificate nu se vor realiza, surplusul ar putea să fie doar de 100000 tone.

Specialiştii de la Fortis Bank apreciază că, în aceste condiţii, piaţa concentratelor va cunoaşte până în 2014, un deficit de 500.000 tone, care ar putea creşte până la 3 milioane tone în 2016, nivelul acestuia fiind dependent de rata de utilizare a capacităţii totale de producţie a topitoriilor. Ţinând cont de întreruperile şi de pierderile din activitatea de producţie, până în 2012 balanţa mondială a zincului va evidenţia un deficit de 100.000 tone, care va fi triplat în 2015-2016. Oferta minieră ar putea să scadă cu circa 3 milioane tone în 2016, când piaţa zincului va evolua către deficit, aşa încât oferta de concentrate va fi insuficientă pentru a asigura necesarul topitoriilor.

Se estimează de aceeaşi specialişti că oferta se va reduce cu aproape 2,4 milioane tone zinc minier între 2011-2016, în urma închiderilor programate la mina Skorpion (Namibia), Tara şi Lisheen (Irlanda), Perseverance şi Brunswick (Canada) şi Cerro Lindo din Peru şi la alte unităţi miniere.

Extinderile anunţate vor oferi un plus de 650000 tone minereu de zinc în aceeaşi perioadă la care se vor adăuga 300000 tone/an furnizate de noile proiecte.

Preţurile ridicate pentru zinc vor creşte optimismul investitorilor şi vor încuraja realizarea noilor proiecte. Recesiunea însă a amânat realizarea acestora, dar dacă preţul se va menţine la nivel înalt, oferta va creşte prin contribuţia noilor mine. Preţurile previzionate pentru zinc sunt de 2825 dolari/tonă în 2011, 3575 dolari/tonă în 2012 şi de 3500 dolari/tonă în 2013.

2.1.7. PLUMB

Dr. Florela STOIAN

În 2009, piaţa mondială a plumbului a înregistrat un surplus de 12400 tone în ianuarie-octombrie faţă de 146000 tone din perioada similară a anului anterior. Preţul metalului a fost susţinut să crească la 2200-2500 dolari/tonă de o posibilă instalare a deficitului în condiţiile în care producţia de metal din octombrie a fost de 764000 tone, sub nivelul consumului mondial din aceeaşi lună, situat la 766000 tone. Creşterea preţului plumbului cu peste 100% în cursul anului 2009 a fost generată de restrângerea ofertei provocată de reducerea producţiei topitoriilor din SUA şi prin substanţialele întreruperi ale producţiei din China - cel mai mare producător al lumii. De la valori de circa 1200 dolari/tonă la sfârşitul lunii octombrie 2008 şi sub 900 dolari/tonă la sfârşitul lui decembrie 2008, preţul plumbului a crescut la 1100 dolari/tonă în ianuarie 2009. Cu excepţia unui declin în a doua parte a lunii februarie care s-a datorat nivelului relativ slab al cererii, preţul metalului a avut performanţe notabile pe tot parcursul anului. Media de preţ s-a situat la 1328,74 dolari/tonă în primul semestru al anului 2009, cu scădere de 49 % faţă de media primului semestru al anului 2008. Preţul metalului a crescut permament până la sfârşitul anului astfel că media lunară în decembrie s-a situat la 2328,52 dolari/tonă. Chiar înregistrând creşteri, preţurile plumbului sunt la un nivel mult scăzut, ce reprezintă circa 40% din cel mai înalt nivel atins în cursul anului 2007 şi 83% din media anului 2008.

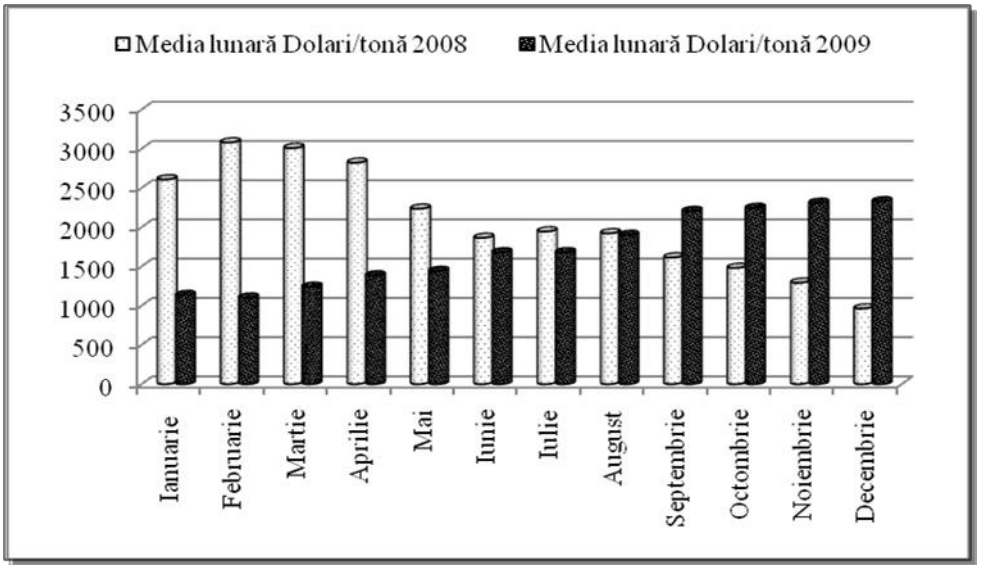
Tabel nr. 1 Evoluţia preţului plumbului la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) în 2008 şi 2009

Data	Media lunară Dolari/tonă 2008	Media lunară Dolari/tonă 2009	Modificări medii lunare şi trim. 2009+/- %	Medii lunare şi trim. 2009/Medii lunare şi trim. 2008 +/-%
Ianuarie	2608,14	1132,74	+17,4	-56,6
Februarie	3079,88	1100,53	-2,9	-64,3
Martie	3008,58	1238,91	+12,5	-58,9
Media trim. I	2898,86	1157,39		
Aprilie	2822,75	1383,10	+11,6	-51,1
Mai	2234,63	1440,16	+4,1	-35,6
Iunie	1863,05	1677,24	+16,4	-10,0
Media trim. II	2306,81	1500,10	+29,6	
Media sem. I	2602,83	1328,74		

Data	Media lunară Dolari/tonă 2008	Media lunară Dolari/tonă 2009	Modificări medii lunare şi trim. 2009+/- %	Medii lunare şi trim. 2009/Medii lunare şi trim. 2008 +/-%
Iulie	1944,91	1678,61	+0,1	-15,7
August	1921,58	1900,10	+13,1	-1,2
Septembrie	1613,29	2204,55	+16,0	+36,6
Media trim. III	1826,59	1927,75	+28,5	+5,4
Octombrie	1480,11	2243,23	+1,7	+51,5
Noiembrie	1291,1	2308,76	+2,9	+78,8
Decembrie	962,88	2328,52	+0,8	+141,8
Media trim. IV	1244,69	2293,50	+18,9	+84,0
Media an	2069,24	1719,68		

Sursa: Financial Times, ianuarie-decembrie 2009

Grafic nr. 1: Evoluţia preţurilor plumbului la LME în 2008 şi 2009

Sursa: Financial Times, ianuarie-martie 2010

Evoluţia nefavorabilă a monedei europene, cât şi aprecierea simultană a monedelor naţionale din regiune şi a dolarului SUA au influenţat semnificativ evoluţia pieţei internaţionale a plumbului în primele trei luni ale anului 2010. Deşi plumbul a afişat anul trecut cea mai solidă performanţă, depăşind-o pe cea a cuprului, acest metal a prezentat o stabilitate sporită la conjunctura industrială şi la speculaţii. Preţurile plumbului au avut o evoluţie ascendentă în primele trei luni ale anului 2010, la peste 2200 dolari/tonă, media trimestrului I. După o perioadă cu creşteri semnificative, preţul plumbului în februarie a scăzut, ca urmare a faptului că în această perioadă de iarnă cererea de baterii nu a fost la nivelul aşteptat. Cererea scăzută pentru plumb în ţările europene şi în SUA în 2010 s-a manifestat în condiţiile persistenţei surplusului pe piaţa mondială.

Tabel nr. 2 Evoluţia preţului plumbului la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) în 2010

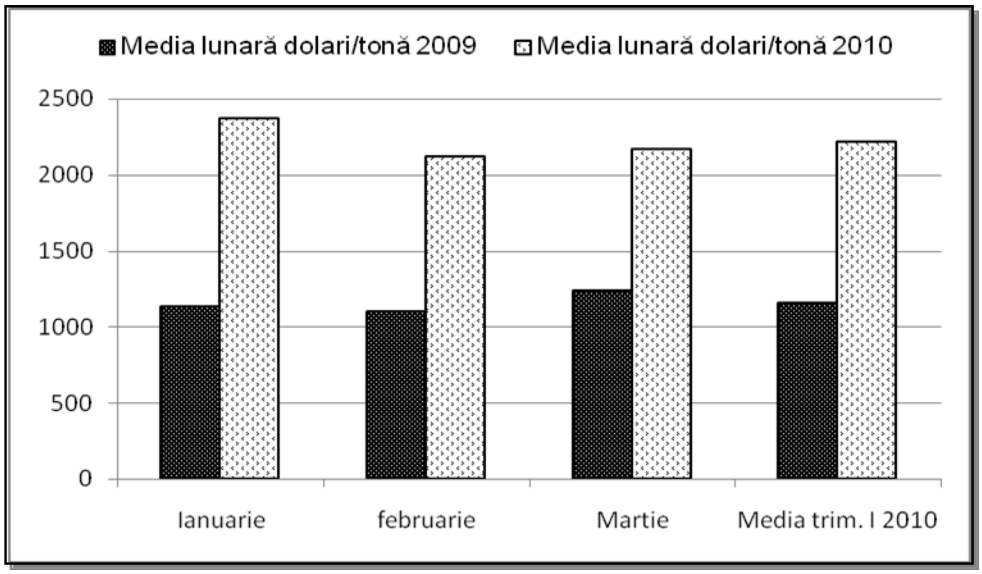
- dolari/tonă -

	Media lunară dolari/tonă 2009	**Media lunară dolari/tonă 2010**	**Modificări medii lunare şi trim.+/-% 2010**	**Medii lunare şi trim. 2010/Medii lunare şi trim. 2009 +/- %**
Ianuarie	1130,43	2367,03	+1,7	+109,3
Februarie	1098,70	2121,23	-11,4	+93,06
Martie	1237,59	2171,24	+2,3	+75,44
Media trim. I 2010	1155,57	2219,83	-3,2	+92,0

Sursa: Financial Times, ianuarie-martie 2010

Limitarea ofertei de plumb minier, cât şi de plumb rafinat, în urma reducerilor însemnate ale capacităţilor miniere şi topitoriilor efectuate încă din 2008 şi continuate în 2009, a urmărit reducerea surplusului, restrângerea ofertei mondiale de concentrate de plumb şi de metal rafinat şi în final redresarea preţurilor metalului, care s-a făcut simţită prin tendinţa de creştere a acestora pe tot parcursul anului 2009.

Grafic nr. 2: Evoluţia preţurilor plumbului la LME în 2010

Sursa: Financial Times, martie 2010

Factori de influenţă asupra evoluţiei pieţei internaţionale a plumbului

Pe fondul crizei economico-financiare din 2009, care se reflectă în scăderea vânzărilor de automobile şi implicit reducerea consumului de baterii dar şi a activităţii din construcţii, la nivel mondial s-a înregistrat o scădere a consumului de plumb. Cererea redusă pentru plumb, care explică în cea mai mare parte nivelurile mediilor preţurilor metalului în 2009 faţă de anul trecut, a fost elementul determinant pentru producătorii de metal în vederea limitării producţiei de plumb minier şi plumb metal.

Statisticile întocmite de specialiştii Institutului Internaţional de Studii privind Plumbul şi Zincul (International Lead and Zinc Study Group-ILZSG) arată că în perioada ianuarie-noiembrie 2009 consumul mondial de plumb a crescut cu 1% faţă de perioada similară a anului anterior, spre deosebire de prima jumătate a anului, când, în ţările cu economie dezvoltată, s-a manifestat un declin. În Japonia scăderea consumului în prima parte a anului a fost de 47,1%, în Europa de 17,9% iar în SUA de 11,6%.

Stocurile de plumb rafinat la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME) s-au majorat de la începutul anului şi au înregistrat o creştere de 10700 tone în cursul lunii aprilie 2009. Creşterea acestora a continuat până la sfârşitul lunii mai când s-au înregistrat 78975 tone, ceea ce semnifică necesarul unei săptămâni de consum la nivel mondial. După o creştere totală de 36.000 tone în primele şase luni, în cursul lunii august, stocurile de la LME au crescut cu circa 10.000 tone, înregistrând un plus de 76325 tone faţă de începutul anului. Stocurile s-au situat la 121475 tone la 4 septembrie, adică echivalentul necesarului de consum mondial pentru 1,2 săptămâni. O creştere până la 129600 tone a avut loc în octombrie, cu 169% mai mult faţă de nivelul înregistrat în luna octombrie 2008 şi până la 147175 tone la sfârşitul anului 2009.

În China, cel mai înalt nivel raportat al stocurilor a fost de 93000 tone, adică dublul nivelului de la începutul anului şi sunt destinate consumului în condiţiile unei cereri mari pentru dezvoltarea infrastructurii şi a sectorului de construcţii.

Având în vedere asigurarea necesarului de plumb în condiţiile întreruperii activităţii micilor topitorii în 2009, China a importat în primele 5 luni 110.000 tone de concentrate de plumb, de 20 de ori mai puţin în primele cinci luni faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. Dacă în 2007 şi 2008 China a fost exportator de plumb, în primele şase luni ale anului 2009 importurile de plumb rafinat au fost de 128000 tone în comparaţie cu exportul de 24.000 tone din aceeaşi perioadă a anului 2008, China devenind astfel net importator. Importurile din primele 10 luni ale anului 2009 au fost de şase ori mai mari decât în perioada similară a anului anterior, reprezentând 153271 tone.

Recent, Comisia Naţională pentru Reformă şi Dezvoltare din China a aprobat un plan pe durată de trei ani privind consolidarea şi dezvoltarea industriei de metale neferoase, ca răspuns la deteriorarea situaţiei financiare globale. Potrivit planului, producţia din acest sector se va reduce cu 1,3 milioane tone metal/an adică 300000 tone de cupru, 600000 tone plumb şi 400000 tone zinc. Unităţile producătoare care utilizează tehnologii de producţie depăşite au fost deja închise şi Guvernul chinez a planificat restructurarea industriei de metale neferoase. În această situaţie, unităţile care deţin mari capacităţi vor produce cea mai mare parte a producţiei de metale neferoase, creând condiţiile pentru asigurarea necesarului intern. Producţia de plumb rafinat a Chinei a atins un nou record în luna iulie, când s-au produs 364800 tone, în creştere cu 5,6% faţă de luna anterioară, în ciuda restricţiilor impuse de normele de protecţie a mediului care au condus la închiderea multor rafinării de plumb. Ca urmare, preţurile la LME au început să crească în a doua parte a lunii iulie.

Consumul de plumb din China, potrivit afirmaţiilor specialiştilor de la ILZSG, a înregistrat un salt de 18% la peste 4,7 milioane tone prin creşterea importurilor însă în opinia economiştilor de la Fortis Bank, consumul de plumb în China, influenţat de creşterea producţiei industriale şi de revigorarea sectorului construcţiilor de automobile, a fost mai mare cu 11% în 2009 faţă de 2008, adică 4,1 milioane tone. Circa 88% din consumul total al Chinei este deţinut în prezent de sectorul fabricării bateriilor, factor hotărâtor pentru modificarea cererii pe piaţa plumbului. Bateriile sunt frecvent folosite de automobile dar şi pentru funcţionarea bicicletelor electrice, a căror utilizare, în

special în China, ar putea să crească întrucât bicicleta este forma preferată de transport din punct de vedere economic. China a crescut cu 15% producţia de plumb în prima jumătate a anului faţă de aceeaşi perioadă din 2008 în timp ce producţia de plumb minier a crescut cu 30%, aşa încât China asigură în prezent circa 37% din oferta globală şi este cel mai mare producător al lumii. Creşterea producţiei de metal din China a fost contrabalansată de reducerile notabile de 130000 tone/an la topitoria Oroya din Peru şi de 100000 tone/an la topitoria Porto Vesme din Italia, dar şi la alte unităţi producătoare din Germania, Japonia şi SUA.

Balanţa cerere-ofertă

Creşterea stocurilor la LME şi scăderea preţului metalului au avut drept consecinţă limitarea ofertei prin reducerea programată a producţiei în cursul anului 2009, astfel:

Tabel nr. 3 Minele de plumb care au fost programate pentru reducerea capacităţii în sem. I 2009

Mina	**Compania/Ţara**	**Capacitatea minimă în 2009, tone**
Hellyer Conc.	Intec Polymetals/Australia	7000
Mc Arthur River	Xstrata /Australia	7000
Rasp	CBH Resources/Australia	15000
Potosi	Perilya/Australia	9000
Handlebar Hill	Xstrata/Australia	15000
Caribou/Restigouche	BlueNoteMinerals/Canada	20000
Black Angel	Black Angel Mining/Groenlanda	6000
Galmoy	Lisheen/Irlanda	9000

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, 2009

Tabel nr. 4 Minele de plumb care au fost programate pentru reducerea capacităţii în sem. II 2009

Mina	**Ţara**	**Capacitatea minimă în 2009, tone**
Galmoy	Lisheen/Irlanda	9000
Rosaura	Glencore/Peru	20000
Paragsha	Minera Volca/Peru	18000
El Monte	Trafigura/Mexic	5000
Pend Oreille	Linding Minning/Portugalia	2000
Aljustrel	MTO-SGPS (fostă Lunding)/Portugalia	17000
Missouri Mine	Doe Run/SUA	40000
Young Immel	Glencore/SUA	5000

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, 2009

Tabel nr. 5 Balanţa mondială a plumbului în perioada 2006- 2009

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2009/2008 +/- %**
Producţia de plumb minier, mii tone	3525	3623	3896	4031	+3,4
Producţia de plumb metal, mii tone	7935	8126	8653	8815	+1,8
Consumul de plumb, mii tone	8063	8182	8648	8771	+1,4

Sursa: International Lead and Zinc Study Group, martie 2010

În perioada ianuarie-iunie 2009 producţia minieră mondială de plumb a scăzut semnificativ, cu circa 4,5% la 1819 mii tone de la nivelul de 1904 mii tone în perioada similară a anului trecut ca urmare a închiderilor şi reducerii capacităţilor miniere şi a amânării realizării noilor proiecte. Reduceri semnificative au avut loc în Australia, Canada, Peru şi SUA. Cu toate acestea, la nivel mondial, în anul 2009 creşterea producţiei miniere a fost de 3,4%. Producţia de plumb primar obţinut din concentrate, din aceleaşi motive s-a redus în primele cinci luni ale anului 2009 cu circa 360000 tone. Însă creşterea cu 22,6% a producţiei din China în perioada ianuarie-iulie a dus la creşterea producţiei mondiale de plumb rafinat în această perioadă cu 3,5%.

În schimb, nivelul reciclării plumbului a crescut, motiv pentru care producţia mondială de plumb a înregistrat în primele patru luni ale anului 2009 o majorare de 1,5% conform statisticilor ILZSG. Circa 90% din plumbul utilizat în SUA este reciclat, iar plumbul din bateriile uzate este recuperat în proporţie de 80%. Rata de reciclare a acestui metal va rămâne totuşi la un nivel relativ modest în perioada următoare, întrucât jumătate din cantitatea globală nu poate fi recuperată, deoarece majoritatea consumatorilor nu deţin o infrastructură dezvoltată pentru recuperarea eficientă a metalului. Contribuţia recuperării bateriilor la creşterea ofertei de metal la nivel mondial este ilustrată de cifrele oficiale date publicităţii de Consiliul Internaţional pentru Baterii (Battery Council International-BCI), potrivit cărora, în cursul anului 2008, livrarea de baterii uzate a crescut cu doar 1,2%, la 99 milioane unităţi faţă de anul precedent. Acest fapt se datorează, în principal, declinului cu 14% al livrărilor bateriilor recuperate din ţările Uniunii Europene,care a făcut ca acestea să se situeze la 14,28 milioane unităţi. Similar, tendinţa de scădere a livrărilor a fost evidentă şi în acest an, reflectând colapsul producţiei de automobile în ţările europene.

Deşi la nivel mondial, livrările de baterii auto pe bază de plumb au înregistrat o creştere de 3,4% în februarie 2009 faţă de februarie 2008, totalizând 15,4 milioane unităţi, livrările din ţările Uniunii Europene au cunoscut o scădere de 41,8%, reprezentând 1,82 milioane unităţi în aceeaşi perioadă. Statisticile furnizate de Battery Council International au arătat că livrările de baterii din America de Nord au scăzut în primele cinci luni ale anului 2009 în comparaţie cu 2008 iar în luna mai 2009 acestea s-au situat la 38,9 milioane tone baterii, în scădere cu 2% faţă de mai 2008. În zona euro, livrările de baterii se situează la 5 milioane tone baterii în luna mai, în scădere cu 39% faţă de aceeaşi lună a anului trecut.

Consumul de baterii auto este în prezent în scădere, iar recuperarea bateriilor uzate reprezintă circa 40% din cererea mondială şi este relativ neschimbată în consumul de plumb. Cererea pentru baterii primare şi secundare în America de Nord va creşte anual cu 2% până în 2012, adică la nivelul a 16,8 miliarde dolari SUA, în vreme ce importurile vor reprezenta 27% din cererea de baterii a anului 2012. Piaţa bateriilor pe bază de plumb va continua să fie dominată de bateriile secundare, care vor reprezenta circa două treimi din vânzările la nivelul aceluiaşi an.

Previziuni privind piaţa internaţională a plumbului

În cadrul conferinţei anuale de la Las Vegas privind recuperarea deşeurilor industriale, analistul Robin Bahr, bazându-se pe pe o creştere a economiei mondiale de 2,7%, a previzionat redresarea pieţei plumbului prin creşterea consumului de plumb cu 7% în 2010.

După aprecierile făcute de majoritatea analiştilor economici, cererea mondială de plumb se află în creştere moderată provocată de creşterea semnificativă a consumului

din China în special în trimestrul al treilea al anului 2010. Piaţa plumbului va fi marcată de un surplus de 100000 tone în anul 2010 în schimb în anul următor surplusul va fi de numai 2.000 tone iar în anul 2012 piaţa plumbului va fi caracterizată de un deficit estimat la 222.000 tone de către specialiştii de la Standard Bank.

O majorare a producţiei miniere mondiale cu 5,8%, la 4,17 milioane tone va fi posibilă în 2010, prin participarea marilor producători din China, Australia, Federaţia Rusă şi Mexic.

După creşterea de 1,8% în cursul anului 2009, creşterea cu 7,4% în 2010 previzionată pentru producţia de plumb rafinat va fi generată de noile rafinării din Brazilia şi India şi de creşterile din China, Germania, Italia, Japonia şi SUA.

Consumul mondial de plumb este previzionat să crească cu 7,2% adică la 9,55 milioane tone în 2010 după ce în 2009 a înregistrat o creştere de 1,7%, adică 8,7 milioane tone. La această creştere, o contribuţie majoră revine Chinei care va avea un consum majorat cu 7,8% în 2010 când consumul Chinei va deţine o pondere de 45% din consumul mondial de plumb. Dacă în semestrul II al anului 2009 consumul mondial de plumb a avut un nivel scăzut în Europa şi SUA, în 2010 se vor înregistra creşteri de 8,8% şi respectiv 2,2%.

Criza economică mondială are un impact puternic în industria metalelor neferoase care se va reflecta în reducerea producţiei miniere, de metal rafinat şi în restrângerea activităţii de explorare. Reducerea producţiei va împiedica pe termen scurt creşterea surplusului existent în prezent pe piaţa internaţională. Companiile rămân însă pregătite să producă la întreaga capacitate în momentul în care economia mondială îşi va relua ritmul de creştere.

Efectele nedorite ale crizei economice mondiale se vor face simţite mai ales pe termen lung prin impactul asupra reducerii investiţiilor în explorarea zăcămintelor de minereuri neferoase. În aceste condiţii, în următorii 5-10 ani noile mine care ar fi trebuit să îşi înceapă activitatea, nu vor răspunde prompt la creşterea cererii mondiale de minereuri şi metale neferoase. Mai mult chiar, situaţia existentă poate conduce la creşterea volatilităţii pe piaţa plumbului pe termen lung şi în final la reducerea ofertei pe piaţa mondială.

Dezvoltarea investiţiilor pentru explorarea minieră va urma acelaşi trend, ca răspuns la creşterea sau scăderea preţurilor metalelor. Ca exemplu, volumul explorărilor miniere în perioada 2005-2007 a crescut, perioadă în care şi preţurile metalelor neferoase au înregistrat progrese considerabile.

Ţinând seamă de redresarea economică la nivel mondial în următorul an, Robin Bahr a afirmat că producţia de plumb rafinat va creşte cu 3,6% în 2010, condiţii în care preţurile metalului vor avea o medie de 1200 dolari/tonă. Până în 2011, îmbunătăţirea condiţiilor economice ar putea avea ca rezultat un deficit pe piaţa plumbului, iar media preţurilor plumbului va fi de 1400 dolari/tonă.

Ca şi în 2009, în 2010 piaţa plumbului este dominată de un surplus previzionat la 80.000-100.000 tone care, în viziunea specialiştilor ILZSG va influenţa evoluţia preţurilor plumbului. De asemenea piaţa concentratelor de plumb va fi influenţată de închiderea multor mine de zinc, metal cu care plumbul se află asociat sub forma unor compuşi în minereu. Oferta restrânsă de concentrate de plumb va determina creşterea preţurilor plumbului, în condiţiile în care se previzionează şi creşterea cererii, odată cu redresarea economică.

2.1.8. NICHEL

Dr. Anca DRAGOMIRESCU

1. Analiza pieţei nichelului în anul 2009

Pe parcursul anului 2008, cotaţiile nichelului la Bursa din Londra au cunoscut un trend descendent aproape continuu, în trimestrul IV, atingându-se media trimestrială cea mai scăzută din ultimii 10 ani, de 10842 dolari/tonă. Criza economică, resimţită puternic la nivel mondial, a afectat accentuat evoluţia preţurilor nichelului, în special în primul semestru, al anului 2009. Începând cu semestrul II 2009, economia ţărilor foarte dezvoltate a început să iasă din criză, iar industria oţelurilor inoxidabile, care consumă 70% din producţia mondială de nichel, a intrat pe un trend ascendent.

Cele spuse mai sus sunt ilustrate în tabelul nr. 1, care ne arată că în trimestrul IV 2009 cotaţiile nichelului la Bursa de la Londra, au înregistrat creşteri importante, de peste 50%, comparativ cu trimestrul IV 2008. Dar pe ansamblul anului 2009 faţă de întreg anul 2008, avem o scădere de peste 30% a mediei cotaţiilor nichelului.

Pe parcursul anului 2009 stocurile au înregistrat un trend ascendent, de la 70.400 tone la sfârşitul anului 2008, la 158.424 tone la sfârşitul anului 2009.

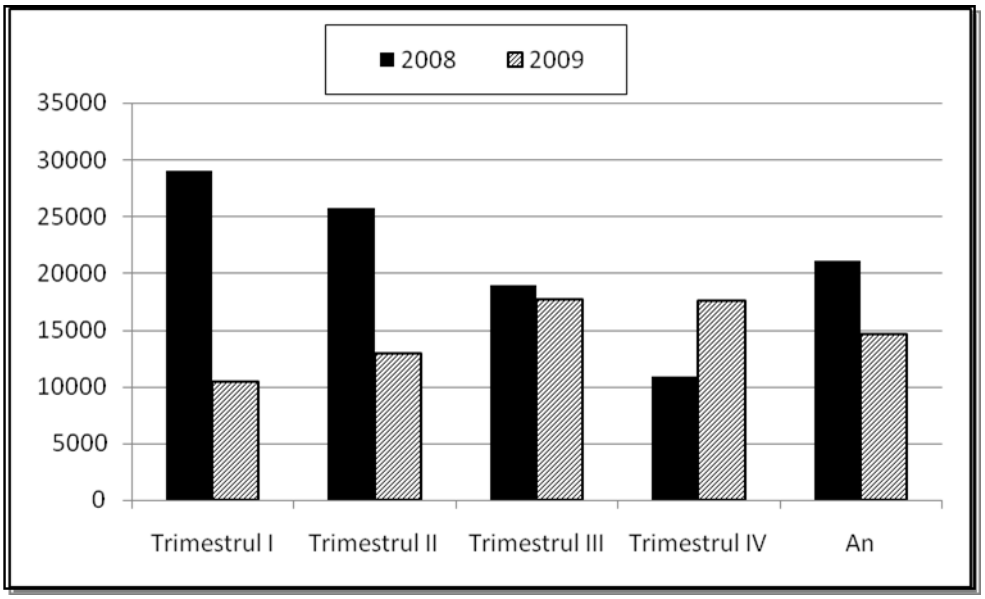
Tabelul nr. 1 : Evoluţia cotaţiilor nichelului la Bursa de la Londra în anul 2009

- dolari/tonă -

An,trimestru, luna	2008	2009	±, 2009/2008 %
Trimestrul I	28957	10471	-63,8
Ianuarie	27690	11307	-59,2
Februarie	27955	10409	-62,7
Martie	31225	9696	-68,9
Trimestrul II	25682	12920	-49,6
Aprilie	28763	11166	-59,9
Mai	25735	12635	-50,9
Iunie	22549	14960	-33,7
Trimestrul III	18961	17700	-6,7
Iulie	20160	15985	-20,7
August	18928	19642	+3,8
Septembrie	17795	17473	-1,8
Trimestrul IV	10842	17528	+61,7
Octombrie	12140	18525	+52,6
Noiembrie	10701	16992	+58,8
Decembrie	9686	17066	+76,2
An	21110	14655	-30,60

Sursa: Financial Times, colecţie 2008-2009

Graficul nr. 1: Evoluţia cotaţiilor nichelului la Bursa de la Londra în anul 2009

Sursa: Financial Times, colecţie 2008-2009

Tabelul nr. 2: Evoluţia stocurilor nichelului la Bursa din Londra în anul 2009

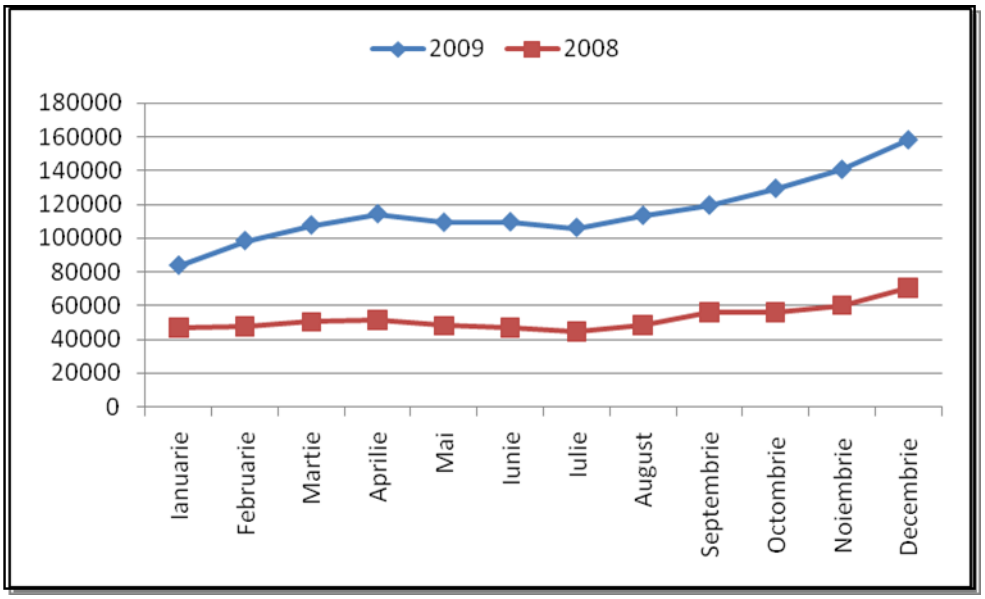
tone -

	tone (la sfârşit de lună)		**± 2009/2008**
	2009	**2008**	
Ianuarie	83700	47052	+36648
Februarie	98382	47712	+50670
Martie	107682	50226	+57456
Aprilie	114426	51420	+63006
Mai	109314	47994	+61320
Iunie	109584	46692	+62892
Iulie	106188	44442	+61746
August	113442	48228	+65214
Septembrie	119490	56034	+63456
Octombrie	129528	56059	+73469
Noiembrie	140826	60043	+80783
Decembrie	158424	70401	+88023

Sursa: Financial Times, colecţie 2008-2009

În condiţiile în care producţia mondială de nichel s-a diminuat în anul 2009 cu circa 9%, comparativ cu anul 2008, concomitent cu relansarea economică a ţărilor puternic industrializate, nivelul stocurilor la bursa londoneză n-a fost un impediment în majorarea preţurilor nichelului mai ales în trimestrul IV 2009.

Graficul nr. 2: Evoluţia stocurilor nichelului la Bursa din Londra în primele 9 luni ale anului 2009

Sursa: Financial Times, colecţie 2008-2009

Principalii producători de nichel rafinat la nivel mondial au înregistrat în anul 2010 (e), următoarele niveluri estimative ale producţiei, comparativ cu anul 2009:

- Rusia, cu 270.000 tone faţă de 280.000 tone (-3,6%);
- China, cu 260.000 tone faţă de 250.000 tone (+4,0%);
- Canada, cu 160.000 tone faţă de 170.000 (-5,9%).

În ceea ce priveşte principalii consumatori de nichel rafinat pe plan internaţional, în anul 2010(e) aceştia înregistrând următoarle niveluri ale consumului, comparativ cu anul 2009:

- China - 410.000 tone faţă de 400.000 tone (+2,5%);
- Japonia - 197.000 tone faţă de 195000 tone (+1,0%);
- SUA - 135.000 tone faţă de 130.000 tone (+3,8%).

În tabelele nr. 3 şi 4 se prezintă evoluţia producţiei şi consumului mondial de nichel rafinat în anul 2010(e) comparativ cu anul 2009.

În anul 2010 consumul de nichel al Chinei se aşteaptă să se majoreze cu 1,3%, la 405 mii tone, faţă de anul trecut, ca urmare a majorării producţiei de oţel inoxidabil, sector mare consumator de nichel. Prognozele arată că producţia de oţel inoxidabil a Chinei în 2010, se va majora la circa 9,30 milioane tone, comparativ cu 9,12 milioane tone înregistrate în anul 2009.

La începutul anului 2010, un oficial al minei de nichel Berong Nickel din S-V Filipinelor, declară că unitatea va rămâne închisă, până preţurile acestui metal vor ajunge sau chiar depăşi pragul de 18000 dolari pe tonă. Din aceleaşi motive, şi compania canadiană HudBay Minerals, nu a stabilit o dată exactă prentru repornirea proiectului minier de extracţie a minereului de nichel la Fenix Nickel din Guatemala chiar dacă beneficiază de bune condiţii economice.

Industria siderurgică din SUA, mare consumatoare de nichel, este afectată de intrarea pe piaţa internă, a produselor asiatice la preţuri foarte mici, ceea ce-i determină pe producătorii americani să ia atitudine împotriva acestei situaţii.

În acest sens, combinatul siderurgic Nucor, una dintre cele mai mari oţelării din SUA, prin reprezentanţii săi, a afirmat că a depus o petiţie, la Departementul de Comerţ SUA şi la Comisia pentru Comerţ Internaţional, împotriva produselor de asamblare (bolţuri, piuliţe, şuruburi) provenite din China şi Taiwan, ce se comercializează pe piata americană la preţuri de dumping.

O redresare economică la nivel mondial va duce la o revigorare a sectorului de maşini ceea ce va conduce la o creştere a cererii de metale neferoase şi deşeuri de metale neferoase, deci la o majorare a preţurilor atât a metalelor neferose cât şi deşeurilor aferente lor.

Compania rusească Norilsk Nickel, cel mai mare producător mondial de nichel, a anunţat că are în vedere diversificarea pieţelor de export, prin creşterea livrărilor sale către China şi India.

Compania rusească îşi reorientează vânzările de pe piaţa sa tradiţională, Europa, către Asia, după ce Comisia Europeană a considerat necesară punerea pe lista substanţelor care poluează, a unor compuşi pe bază de nichel. Din aceste considerente, un oficial de la Norilsk Nickel este de părere că, exporturile către piaţa europeană nu vor fi oprite complet, dar vor fi reduse şi din cauza cheltuielilor suplimentare ce apar datorită cerinţelor de ambalare şi a altor restricţii impuse de instituţiile U.E.

China a oprit mai multe firme producătoare în domeniul materiilor prime, cu scopul de a diminua poluarea mediului înconjurător.

2. Previziuni pe termen scurt

Pe termen scurt, preţurile nichelului vor înregistra majorări cuprinse între 10-20%, datorită în special intenţiei producătorilor de a creşte livrările de oţeluri inoxidabile cu conţinuturi ridicate de nichel mai ales în China.

Astfel, pe ansamblul anului 2010(e), se preconizează la nivel mondial o producţie de nichel rafinat de 1430 mii tone, cu 8,5% mai puţin faţă de 2009 şi un consum de 1570 mii tone, cu circa 1% mai mult faţă de 2009.

Tabelul nr. 3: Producţia mondială de nichel rafinat în perioada 2009 şi 2010 (e)

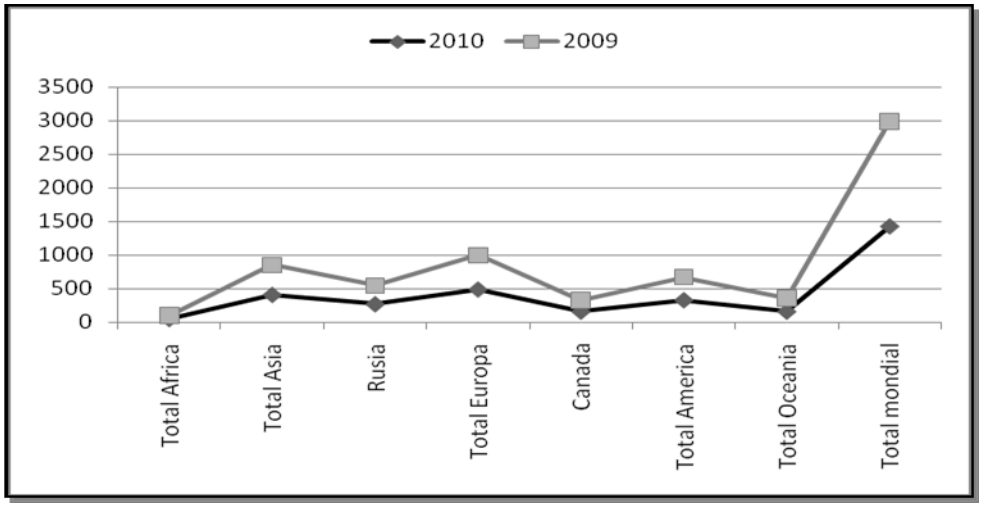
e=estimat p=preliminat - mii tone -

	2010(e)	2009(p)	2010/2009 (%)
Africa de Sud	38	42	-9,5
Total Africa	50	54	-7,4
China	260	250	+4,0
Japonia	156	161	-3,1
Total Asia	410	449	-8,7
Finlanda	52	55	-9,1
Norvegia	80	88	-9,1
Rusia	270	280	-3,6
Marea Britanie	36	37	-2,7
Alte ţări din Europa	45	50	-10,0
Total Europa	490	510	-3,9
Brazilia	28	40	-30,0
Canada	160	170	-5,9
Columbia	52	55	-9,1
Cuba	45	47	-4,3
Republica Dominicană	37	37	-
Total America	330	346	-4,6

	2010(e)	2009(p)	2010/2009 (%)
Australia	120	155	-22,5
Noua Caledonie	40	50	-20,0
Total Oceania	160	205	-21,9
Total mondial	1430	1563	-8,5

Sursa: WBMS, INSG&GFMS Metals Consulting, ianuarie 2010

Grafic nr. 3: Producţia mondială de nichel rafinat în perioada 2009 şi 2010(e)

Sursa: WBMS, INSG&GFMS Metals Consulting, ianuarie 2010

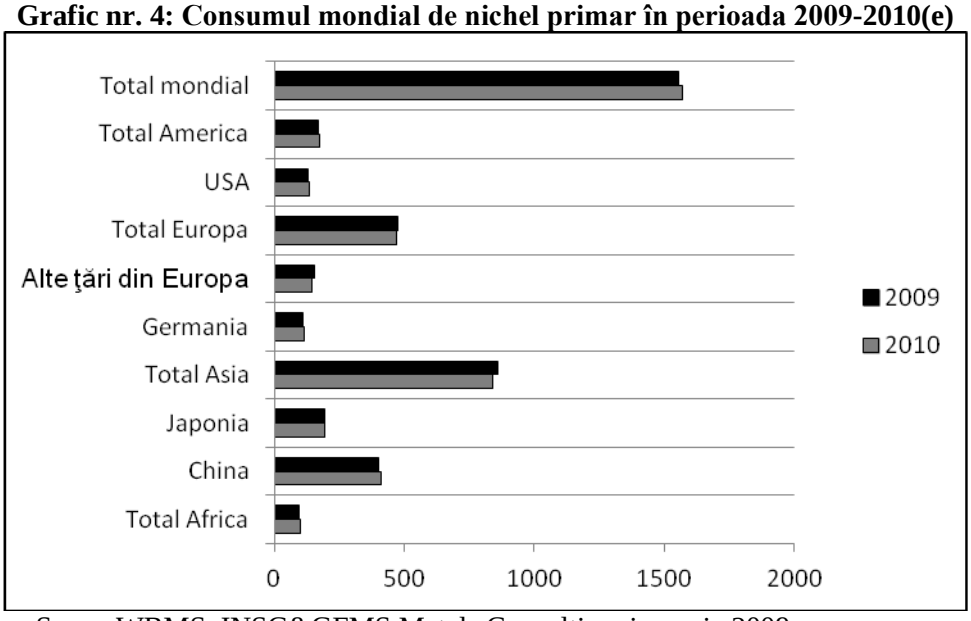
Tabelul nr. 4: Consumul mondial de nichel primar în perioada 2009-2010(e)

e=estimat p=preliminat - mii tone -

	2010(e)	2009 (p)	2010/2009 %
Total Africa	45	45	
China	410	400	+2,5
India	22	21	+4,7
Japonia	197	195	+1,0
Coreea de Sud	90	100	-10,0
Taiwan	85	90	-5,6
Alte ţări din Asia	36	37	-2,7
Total Asia	840	863	-2,7
Belgia	54	56	-3,6
Finlanda	45	45	-
Germania	115	112	+2,7
Italia	65	65	-
Spania	43	44	-2,3
Alte ţări din Europa	147	154	-4,5
Total Europa	469	476	-1,4
USA	135	130	+3,8
Alte ţări din America	42	42	-
Total America	177	172	+2,9
Total mondial	1570	1558	+0,8

Sursa: WBMS, INSG&GFMS Metals Consulting, ianuarie 2010

Grafic nr. 4: Consumul mondial de nichel primar în perioada 2009-2010(e)

Sursa: WBMS, INSG&GFMS Metals Consulting, ianuarie 2009

2.1.9. COSITOR

Emilia BĂLAN

Criza economică mondială a determinat o reducere drastică a cererii de cositor pe plan global în 2009, în condiţiile unei menţineri a producţiei la un nivel asemănător cu cel din anul anterior.

Astfel, după ce în 2008 pe piaţa internaţională s-a înregistrat un deficit de cositor, de 18,3 mii tone, în anul 2009 balanţa cerere/ofertă s-a dezechilibrat, aceasta fiind execdentară cu 20,3 mii tone. Conform raportului din decembrie a CRU (firmă independentă de consultanţă ce activează în domeniul minier şi metalurgic), producţia mondială de cositor în 2009 s-a ridicat la 323 mii tone, cu doar 0,44% mai mare decât cu un an în urmă, în timp ce consumul a fost de 302,8 mii tone, în scădere cu aproape 11% faţă de 2008.

Evoluţia trimestrială din 2009 a balanţei cerere-ofertă arată o creştere mai temperată a producţiei în raport cu consumul şi chiar o diminuare a ofertei în ultimele 3 luni ale anului, pe fondul unei majorări a cererii, în special din partea ţărilor asiatice.

Balanţa cerere/ofertă pe piaţa mondială a cositorului în 2008 şi 2009

- mii tone -

		Producţie	Consum	Excedent/deficit
2008	Trimestrul I	82,8	92,3	-9,5
	Trimestrul II	84,3	93,9	-9,6
	Trimestrul III	83,7	83,8	-0,1

		Producţie	Consum	Excedent/deficit
	Trimestrul IV	70,9	70,0	0,9
	An	321,7	340,0	-18,3
2009	Trimestrul I	68,0	62,7	5,3
	Trimestrul II	86,5	76,6	9,9
	Trimestrul III	89,4	80,1	9,3
	Trimestrul IV	79,1	83,4	-4,3
	An	**323,1**	**302,8**	20,3

Sursa: CRU Monitor, decembrie 2009

Principalele state producătoare de cositor din lume sunt China, Indonezia, Malaiezia şi Thailanda, contribuind cu 76% la producţia mondială. În 2009, China şi Malaiezia şi-au majorat producţia de cositor cu 3,28% şi 15,19%, la 126 mii tone şi respectiv, 63,6 mii tone, comaparativ cu anul precedent. Cu excepţia acestor 2 state şi a Boliviei, restul ţărilor producătoare au marcat un declin al ofertei în anul 2009, ca urmare a închiderii multor capacităţi de producţie.

Compania chineză Yunnan Tin (YTC) este principala firmă producătoare de cositor din lume, cu o producţie în 2009 de 55,9 mii tone, cu 4,2% mai puţin decât în 2008. Scăderea producţiei a determinat şi o pierdere netă a veniturilor, cauzate atât de reducerea volumului vânzărilor, ca urmare a recesiunii economice globale, cât şi a preţurilor mici ale cositorului înregistrate în 2009 pe piaţa internaţională.

Producţia minieră de cositor a Braziliei s-a diminuat cu peste 20% în 2009, potrivit cifrelor publicate de Asociaţia Sindicatelor din Industria Extractivă braziliană (Sindicato Nacional da Industria da Extração face Estanho - SNIEE), la 10.380 tone, de la 12.992 tone în 2008. De asemenea, producţia de cositor rafinat, a scăzut uşor, cu 3,3%, la 10.446 tone, deşi producătorii brazilieni şi-au mărit cu 32% vânzările de metal pe piaţa internă. Principalul motiv pentru aceast declin l-a constituit o scădere bruscă a producţiei de la mina Pitinga, ce aparţine companiei Taboca, care a avut parte de o reorganizare masivă, ca urmare a achiziţionării sale la sfârşitul anului 2008 de către firma Minsur.

Principalele companii producătoare de cositor rafinat din lume în 2009

- tone -

Compania	Ţara	2008	2009	±2009/ 2008%
Yunnan Tin	China	58.371	55.898	-4,2
PT Timah	Indonezia	49.029	45.086	-8,0
Malaysia Smelting Corp	Malaiezia	31.630	36.407	15,1
Minsur	Peru	37.960	33.920	-10,6
Thaisarco	Thailanda	21.731	19.300	-11,2
Yunnan Chengfeng	China	13.500	14.947	10,7
EM Vinto	Bolivia	9.544	11.805	23,7
Liuzhou China Tin	China	12.037	10.500	-12,8
Metallo Chimique	Belgia	9.228	8.690	-5,8

Compania	Ţara	2008	2009	±2009/ 2008%
PT Koba Tin	Indonezia	7.109	7.455	4,9
Gejiu Zi-Li	China	7.000	5.600	-20,0
Gold Bell Group	China	3.100	4.650	50,0
OMSA	Bolivia	3.122	3.205	2,7
Taboca/Paranapanema	Brazilia	6.149	2.745	-55,4

Sursa: ITRI, Antaike, WBMS februarie 2010

În ceea ce priveşte consumul, acesta s-a diminuat în aproape toate statele lumii, mai ales în cele din Asia, care din punct de vedere cantitativ influenţează balanţa mondială a cositorului. CRU estimează că în 2009, consumul Chinei de cositor a scăzut cu 4% comaparativ cu anul precedent, la 120 mii tone, iar al Japoniei cu 5,6%, la 24 mii tone.

Cererea ţărilor nord americane în 2009 a scăzut cu aproximativ 9 mii tone (-4,4%), faţă de anul trecut, la 45,7 mii tone, din care o diminuare cu 7,37 mii tone (-2,3%) s-a înregistrat numai în cazul Statelor Unite.

Evoluţia preţurilor cositorului pe piaţa internaţională

În anul 2009, preţurile cositorului la L.M.E. au avut un trend ascendent, chiar dacă s-au situat cu mult sub valorile din 2008. Tranzacţiile bursiere pe piaţa internaţională a cositorului au fost dominate de incertitudinea asupra evoluţiei economice mondiale, de eventuala ieşire din recesiune a ţărilor dezvoltate şi în curs de dezvoltare, pentru o revigorare a cererii pentru acest metal.

Media anuală a preţurilor cash (la disponibil) a fost în 2009 de 13.536,38 $/tonă, cu 26.87% mai mică faţă de cele din 2008. Scăderea în aceeaşi comparaţie, a cotaţiilor la termen a fost de 27,55%. Cotaţia medie pentru semestrul II 2009 la disponibil (14.804 $/tonă) s-a majorat cu 20,67%, faţă de primele 6 luni, dar s-a diminuat cu 12% comparativ cu perioada similară din anul precedent.

Evoluţie asemănătoare au avut şi cotaţiile contractelor cu livrare la termen de 3 luni, precum şi cele de la Bursa cositorului din Malaiezia (Kuala Lumpur Tin Market - K.L.T.M.).

Continuând evoluţia descrescătoare de la sfârşitul lui 2008, anul 2009 a debutat cu preţuri scăzute ale cositorului, acestea nedepăşind pragul de 15.000 $/tonă, în primele 5 luni ale anului, ceea ce a arătat un dezinteres al comercianţilor pentru acest metal, din cauza crizei economice ce a afectat toate fondurile de investiţii.

Dinamica preţurilor cositorului la Bursele de Metale LME şi KLTM, în 2008 şi 2009

- $/tonă -

	Disponibil (cash)		±2009/	KLTM		±2009/
	2008	2009	2008%	2008	2009	2008%
Ianuarie	16.337,27	11.372,86	-30,39	16.300,75	11.271,58	-30,85
Februarie	17.210,00	11.039,25	-35,86	17.229,56	10.972,83	-36,31
Martie	19.803,95	10.675,91	-46,09	19.772,50	10.518,43	-46,80

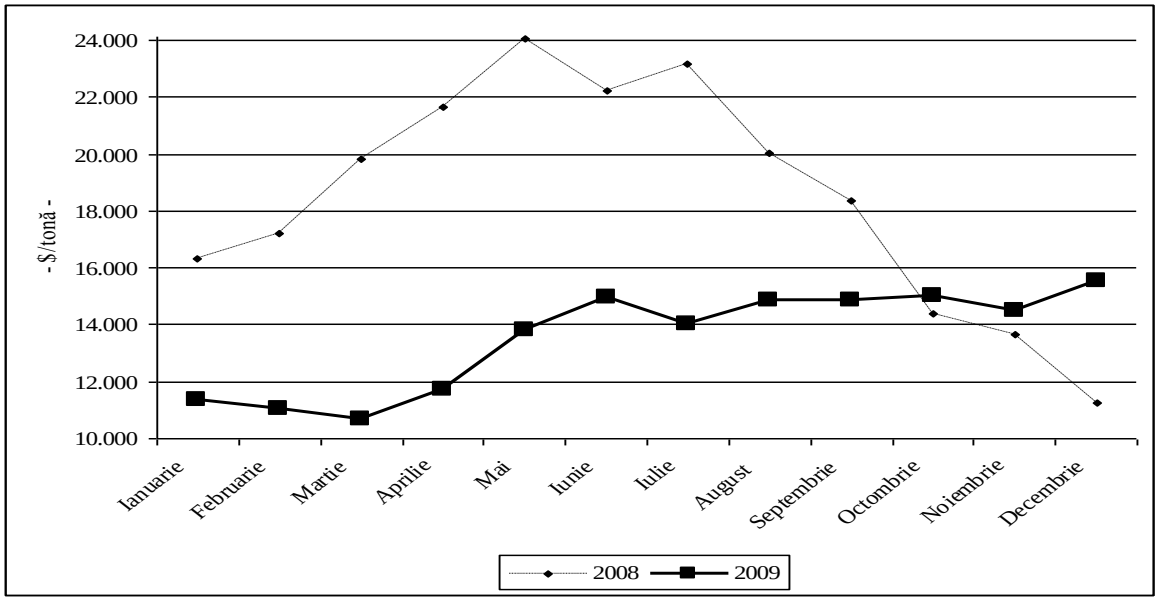
Trim. I	17.783,74	11.029,34	-37,98	17.767,60	10.920,95	-38,53
Aprilie	21.658,64	11.743,50	-45,78	21.610,48	11.412,14	-47,19
Mai	24.062,25	13.793,42	-42,68	23.985,79	13.666,25	-43,02
Iunie	22.229,29	14.985,68	-32,59	22.100,48	14.990,45	-32,17
Trim. II	22.650,06	13.507,53	-40,36	22.565,58	13.356,28	-40,81
Sem. I	20.216,90	12.268,44	-39,32	20.166,59	12.138,61	-39,81
Iulie	23.139,25	14.038,91	-39,33	22.990,22	13.911,26	-39,49
August	20.026,25	14.869,75	-25,75	20.180,00	14.747,50	-26,92
Septembrie	18.368,86	14.869,09	-19,05	18.385,24	14.593,00	-20,63
Trim. III	20.511,49	14.592,58	-28,86	20.518,49	14.417,25	-29,74
Octombrie	14.401,74	15.008,86	4,22	13.946,32	14.745,68	5,73
Noiembrie	13.643,50	14.492,38	6,22	13.530,00	14.860,35	9,83
Decembrie	11.240,00	15.546,90	38,32	11.289,05	15.544,29	37,69
Trim. IV	13.095,08	15.016,05	14,67	12.921,79	15.050,11	16,47
Sem. II	16.803,28	14.804,32	-11,90	16.720,14	14.733,68	-11,88
An	18.510,09	13.536,38	-26,87	18.443,37	13.436,15	-27,15

Sursa: London Metal Exchange, colecţie 2008-2009; Kuala Lumpur Tin Market, colecţie 2008-2009

Factorii care au determinat tendinţa puternic descendentă a preţurilor cositorului pe piaţa internaţională au fost cererea foarte mică din partea Chinei şi acumularea stocurilor. De remarcat şi faptul că, preţurile la disponibil (spot) au fost mai mari decât cele la termen (3 luni), înregistrându-se o situaţie neobişnuită a tranzacţiilor bursiere – backwardation, ceea ce arată incertitudinea comercianţilor în evoluţia viitoare a pieţei internaţionale a cositorului. O revenire la situaţia obişnuită de piaţă (contango – preţul mărfurilor cu livrare în viitor este mai mare decât preţul celor cu livrare imediată) a avut loc abia în lunile noiembrie şi decembrie ale anului 2009.

Ca şi în cazul bursei londoneze, la Bursa cositorului de la Kuala Lumpur, în perioada ianuarie – decembrie 2009 preţurile acestui metal au avut tot o tendinţă ascendentă, evoluând de la 11.000 $/tonă, la peste 15.000 $/tonă la sfârşitul intervalului. Cu toate acestea, preţul mediu anual s-a diminuat de la 18.443 $/tonă în 2008, la 13.436 $/tonă (-27,15%) în 2009.

Evoluţia preţurilor cash ale cositorului la L.M.E. în anul 2008 şi 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia Financial Times, colecţie 2008 – 2009

Pe parcursul anului 2009, stocurile la Bursa din Londra s-au majorat substanţial cu aproape 18 mii tone, datorită diminuării accentuate a consumului. Un volum al stocurilor în depozitul de la Londra de peste 26 mii tone de la sfârşitul lunii decembrie 2009, putea acoperi circa 4 săptămâni şi jumătate din consumul mondial, comparativ cu numai 1,12 săptămâni la finele lunii decembrie 2008. Acumularea continuă a stocurilor nu a determinat o scădere a preţurilor, acestea având o tendinţă de creştere, ceea ce s-a menţinut şi în prima parte din 2010.

Situaţia stocurilor cositorului în depozitele Bursei de Metale din Londra în 2008 şi 2009
- mii tone, la sfârşitul perioadei –

	2008	2009
Ianuarie	11.590	9.070
Februarie	10.045	8.805
Martie	9.000	10.905
Aprilie	7.745	12.560
Mai	7.445	14.480
Iunie	6.995	17.130
Iulie	5.370	18.375
August	5.760	20.345
Septembrie	5.700	25.425
Octombrie	3.585	26.610
Noiembrie	4.585	26.805
Decembrie	7.765	26.795

Sursa: London Metal Exchange 2008-2009

Perspectivele pieţei internaţionale a cositorului

Specialiştii pieţei metalelor neferoase, consideră că, pe termen scurt şi mediu, valorile preţurilor internaţionale ale cositorului vor continua să se aprecieze. Nivelul mediu anual prognozat variază de la o firmă de consultanţă la alta, oscilaţiile fiind foarte

mari, curpinse între 15.000 $/tonă şi 20.000 $/tonă. Pentru anul 2010 nu se poate aprecia cu exactitate nivelul stocurilor, acesta fiind foarte probabil influenţat de evoluţia preţurilor şi a consumului, însă se apreciază că nu vor scădea accentuat din cauza unei redresări mai lente a cererii.

Firma de consultanţă	Previziuni 2010 medii anuale - $/tonă -
Barclays Capital	17.250
Citi	15.310
Société Générale	15.438
MF Global	18.500
Mitsui Bussan Commodities	20.000

Sursa: Metal Bulletin, ianuarie 2010

2.1.10. DEŞEURI NEFEROASE

Dr. Anca DRAGOMIRESCU

În anul 2009 cotaţiile metalelor neferoase au cunoscut un trend puternic descendent comparativ cu anul 2008, datorită crizei economico-financiare declanşată la nivelul mondial în trimestrul IV 2008.

Preţurile deşeurilor neferoase în anul 2009 au cunoscut o diminuare accentuată, faţă de anul 2008, ele fiind influenţate de piaţa mondială a metalelor neferoase şi bineînţeles de recesiunea economică.

Tabelul nr. 1: Evoluţia cotaţiilor metalelor neferoase la Bursa de la Londra în anul 2009

- dolari/tonă -

Metalul/luna	Aluminiu	Cupru	Plumb	Zinc	Nichel
Ianuarie	1413	3221	1133	1187	11307
Februarie	1330	3315	1101	1112	10409
Martie	1336	3750	1239	1217	9696
Aprilie	1421	4407	1383	1379	11166
Mai	1460	4569	1440	1484	12635
Iunie	1574	5014	1674	1557	14960
Iulie	1668	5216	1679	1579	15985
August	1934	6165	1900	1822	19692
Septembrie	1834	6196	2205	1884	17473
Octombrie	1879	6288	2243	2071	18525
Noiembrie	1949	6676	2309	2193	16992
Decembrie	2180	6982	2329	2376	17066

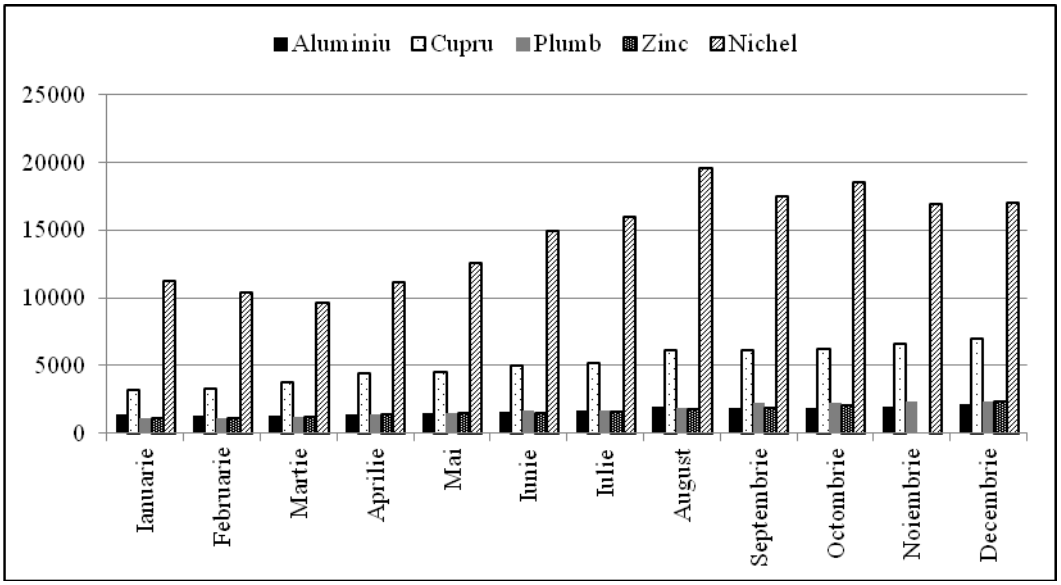
Sursa: Financial Times, 2009

În ceea ce priveşte deşeurile metalelor neferoase de bază, tabelele nr. 2 şi 3, ilustrează următoarele:

a. Preţurile eşeurilor din aluminiu, au cunoscut la toate sortimentele diminuări în anul 2009 faţă de anul 2008, după cum lurmează.

- deşeurile din aluminiu turnate obişnuit (pe piaţa Germaniei): -38,6%;
- deşeurile din aluminiu - tăieturi (piaţa Germaniei) o scădere de -47,8%;
- deşeuri din aluminiu amestec (pe piaţa vest-europeană): o diminuare de-36,9%;
- deşeuri din aluminiu provenite din turnare (pe piaţa vest-europeană: -38,7%)
- deşeurile din aluminiu fragmente (pe piaţa vest-europeană): -36,8%).

Evoluţia cotaţiilor metalelor neferoase la Bursa de la Londra în anul 2009

Sursa: Financial Times, 2009

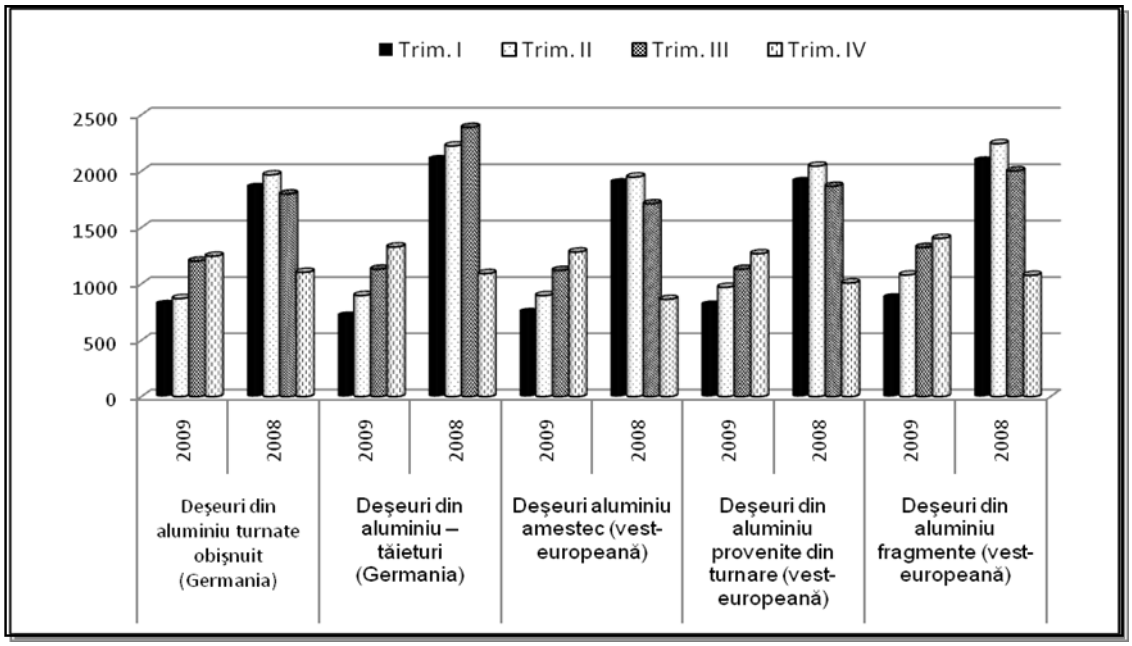
Tabelul nr.2: Evoluţia preţurilor deşeurilor din aluminiu în anii 2008, 2009

- în dolari pe tonă -

Sortiment, piaţa	An	Medie an	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV	2009/ 2008
Deşeuri din aluminiu turnate obişnuit (Germania)	**2009**	1034	825	870	1202	1246	-38,6
	2008	1683	1864	1967	1798	1103	
Deşeuri din aluminiu – tăieturi (Germania)	**2009**	1020	722	897	1131	1328	-47,8
	2008	1954	2111	2224	2389	1092	
Deşeuri aluminiu amestec (vest-europeană)	**2009**	1014	755	896	1120	1283	-36,9
	2008	1607	1905	1948	1711	863	
Deşeuri din aluminiu provenite din turnare (vest-europeană)	**2009**	1047	820	970	1130	1268	-38,7
	2008	1709	1916	2045	1866	1008	
Deşeuri din aluminiu fragmente (vest-europeană)	**2009**	1173	884	1079	1324	1404	-36,8
	2008	1856	2098	2244	2003	1076	

Sursa: Metal Bulletin, 2008-2009

Grafic nr. 2: Evoluţia preţurilor deşeurilor din aluminiu în anul 2009 comparativ cu 2008

Sursa: Metal Bulletin, 2008-2009

b. La deşeurile din cupru, pe piaţa Germaniei, în anul 2009 s-au înregistrat evoluţii negative ale preţurilor acestora comparativ cu anul 2008:
   - preţurile la deşeurile grele din cupru au cunoscut o diminuare de 25,5%;
   - preţurile deşeurilor din alamă au scăzut cu 25,7%;
   - preţurile deşeurilor din sârmă de cupru s-au diminuat semnificativ, cu 34,1%.

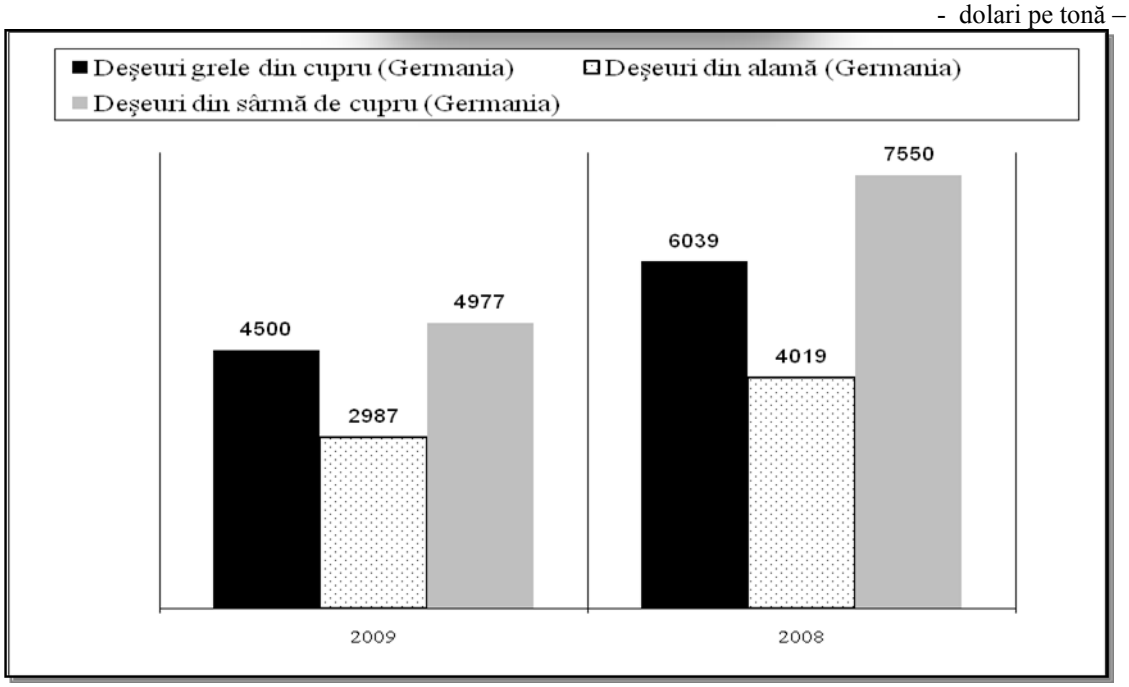
Tabelul nr. 3: Evoluţia preţurilor deşeurilor din cupru în anii 2008, 2009

Sortiment, piaţa	An	Medie an	Trim. I	Trim.II	Trim. III	Trim. IV	± 2009/ 2008%
Deşeuri grele din cupru (Germania)	**2009**	4500	2846	4065	5184	5907	-25,5
	2008	6039	6766	7193	6635	3564	
Deşeuri din alamă (Germania)	**2009**	2987	1905	2897	3445	3701	-25,7
	2008	4019	4821	4799	4351	2103	
Deşeuri din sârmă de cupru (Germania)	**2009**	4977	3248	4501	5780	6379	-34,1
	2008	7550	7310	7884	7273	3866	

Sursa: Metal Bulletin, 2008-2009

Grafic nr. 3 Evoluţia preţurilor deşeurilor din cupru în 2009 comparativ cu 2008

- dolari pe tonă –

Sursa: Metal Bulletin, 2008-2009

Pe termen scurt, respectiv în trimestrul I 2010, media preţurilor deşeurilor neferoase, a cunoscut un trend ascendent, preţurile înregistrând majorări cuprinse între 10-20%, datorită tendinţei de redresare a ramurilor industriale consumatoare, în principal din, China, SUA, Japonia.

a. La deşeurile din aluminiu fragmentate, piaţa vest-europeană, în trimestrul I 2010, s-a atins nivelul de 1651 dolari/tonă, cu 17,6% mai mult faţă de trimestrul IV 2009;
b. La deşeurile din sârmă de cupru, s-a înregistrat o valoare medie, pe trimestrul I 2010, de 7068 dolari/tonă cu 11% mai mult faţă de trimestrul IV 2009.

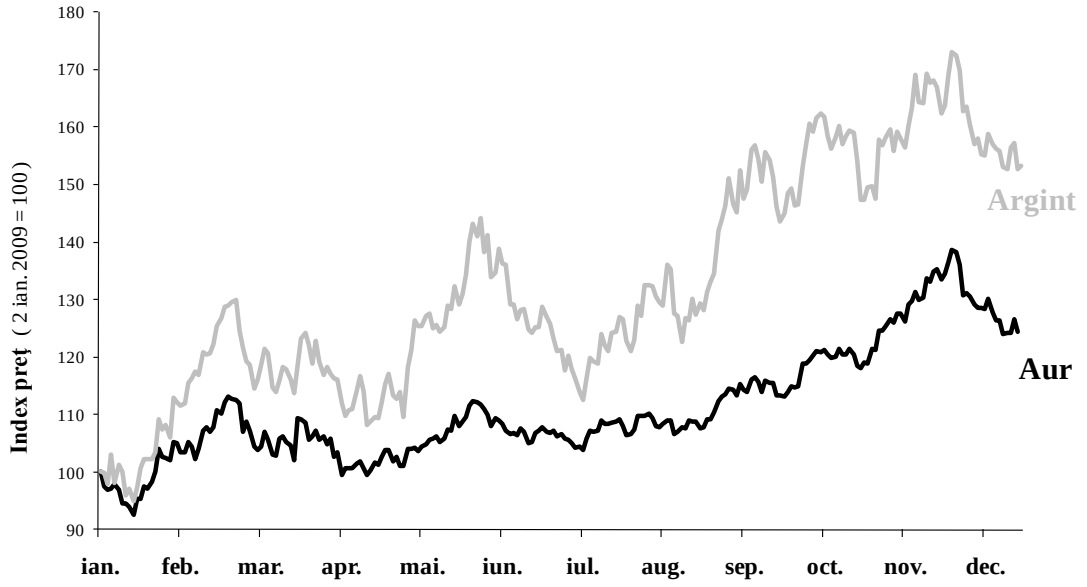
2.1.11. AUR

Dr. Dana GHIŢAC

Anul 2009 a fost extrem de favorabil pentru cele două metale preţioase. Aurul a înregistrat cea de-a noua creştere anuală consecutivă de preţ şi a marcat un nou maxim istoric iar argintul a reuşit să recupereze mare parte din pierderile valorice cu care s-a confruntat în ultima jumătate a anului 2008.

Spre deosebire de toate celelalte metale, aurul şi argintul funcţionează ca nişte indicatori ai aşteptărilor inflaţioniste şi ai gradului de stabilitate economică, politică sau socială – ceea ce face ca valoarea lor de piaţă să evolueze, prin tradiţie, în tandem. Cu toate acestea, datorită modului în care în cumpărători privesc utilitatea fiecăruia, pe termen scurt şi mediu apar frecvent diferenţe mari între ritmurile de creştere a preţurilor.

Figura 1. Randamentul creşterilor de preţ în 2009

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza cotaţiilor zilnice publicate de London Bullion Market Association (Gold PM Fixing; Silver SPOT)

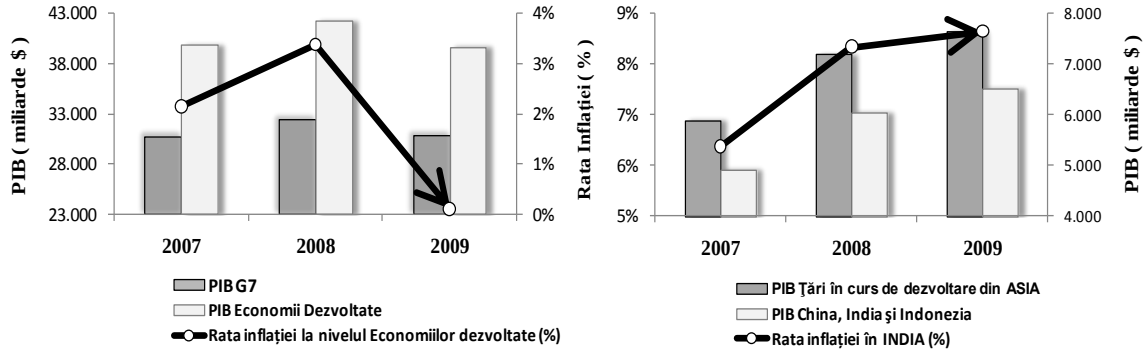
De exemplu, în cultura europeană şi nord-americană aurul este privit ca un activ de refugiu şi este utilizat, cu precădere, pentru conservarea profitului investiţional (în contrapartidă cu plasamentele efectuate pe piaţa valutară sau de capital) iar achiziţia de bijuterii se efectuează, de regulă, din raţiuni estetice. La polul opus se situează cumpărătorii asiatici din ţările în curs de dezvoltare, unde tradiţia culturală şi/sau perioadele lungi de sărăcie au erodat interesul pentru aur - transformând investiţia în argint în cel mai sigur mod de a conserva valoarea economiilor băneşti.

Aşa se explică ritmul mult mai alert de creştere a valorii argintului în 2009, comparativ cu cel înregistrat de aur. Pe fondul declinului rapid al interesului investitorilor occidentali pentru metalele preţioase (care, în lipsa unui climat inflaţionist stimulativ, au preferat să acţioneze pe pieţele valutare), evoluţia preţurilor aurului şi

argintului a depins, în mare parte, de cererea celor trei ţări asiatice care au continuat să înregistreze creşteri economice, în ciuda crizei globale: China, India şi Indonezia.

Această conjunctură a favorizat argintul, deoarece accentuarea inflaţiei din India (cel mai mare consumator mondial) şi posibilităţile materiale modeste au stimulat puternic investiţiile în acest metal preţios – în detrimentul aurului (un plasament mult mai costisitor).

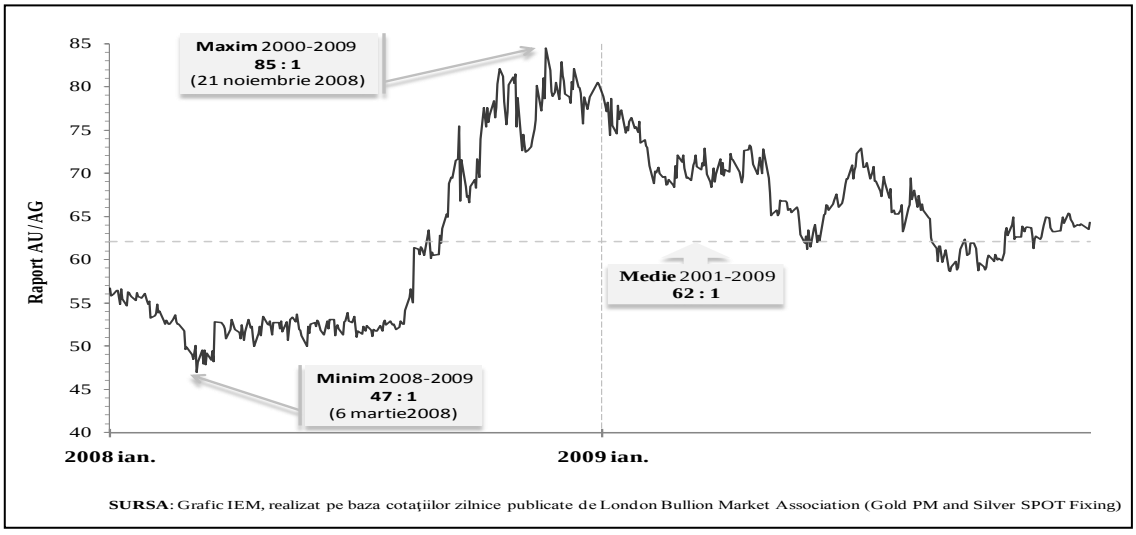
Figura 2. Modul în care au evoluat Produsul Intern Brut şi Rata Inflaţiei în zona economiilor dezvoltate, comparativ cu cea a ţărilor în curs de dezvoltare din Asia

SURSA: Grafic IEM, realizat pe baza datelor publicate de FMI - *World Economic Outlook Database*, October 2009

În acest context, anul trecut argintul a asigurat profituri remarcabile pentru cei care au acţionat pe cele două pieţe cu scopul de a specula creşterea valorii acest metal preţios în raport cu cea a preţului aurului.

Figura 3. Evoluţia raportului zilnic în care s-au situat cotaţiile aurului şi argintului în 2009, comparativ cu 2008

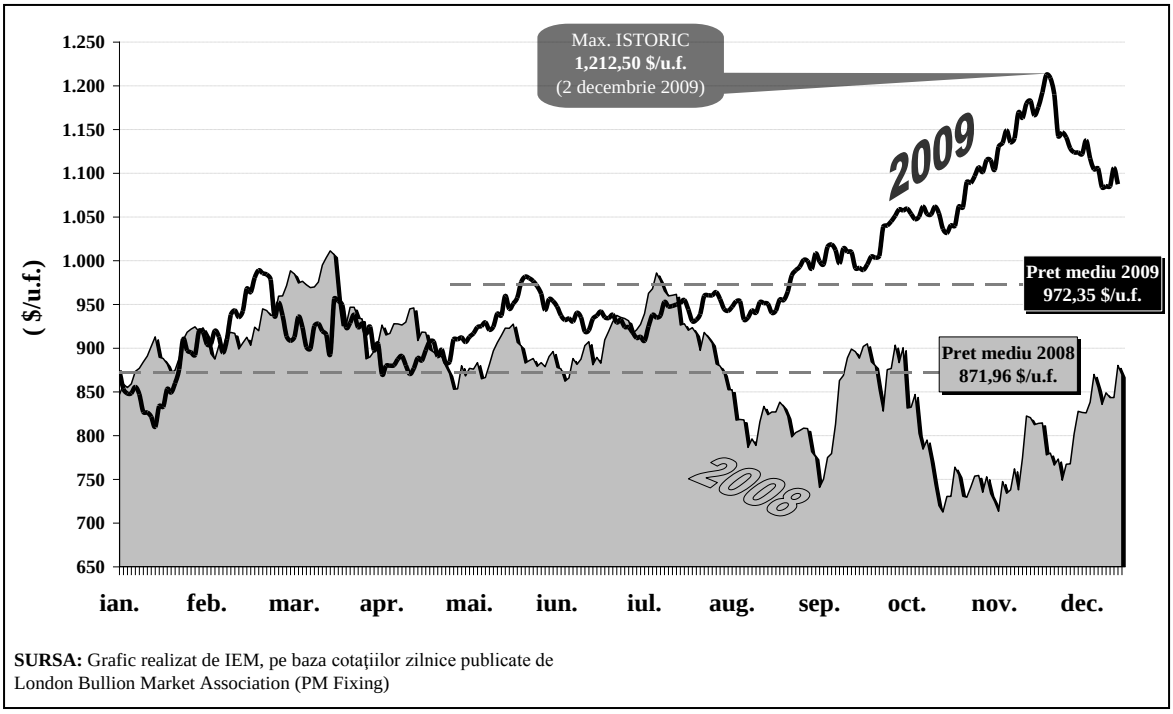

SURSA: Grafic IEM, realizat pe baza cotaţiilor zilnice publicate de London Bullion Market Association (Gold PM and Silver SPOT Fixing)

AURUL

În termeni de valori medii anuale, preţul de referinţă al aurului[147] a crescut cu 11,5% în raport cu 2008, situându-se la 972,35 $/u.f. (vezi anexa I). În plus, ca urmare a puternicei aprecieri din trimestrul IV, când aurul a cotat la un maxim istoric, intervalul în care au fluctuat cotaţiile zilnice a fost cu 35 % mai larg decât cu un an în urmă (402,5 $, comparativ cu 298,75 $ în 2008).

Figura 4. Evoluţia preţului aurului pe piaţa Londrei ($/uncie fină)

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza cotaţiilor zilnice publicate de London Bullion Market Association (PM Fixing)

La sfârşitul anului 2009, uncia fină era cu 213 $ mai scumpă decât în prima zi de tranzacţii, valoarea sa crescând cu 24% în douăsprezece luni (DE LA 874,5 $, pe 2 ianuarie, până la 1.087,5 $, pe 30 decembrie) – o apreciere extrem de puternică, comparativ cu 2008 când aurul încheia anul cu doar 3% peste nivelul la care îl începea.

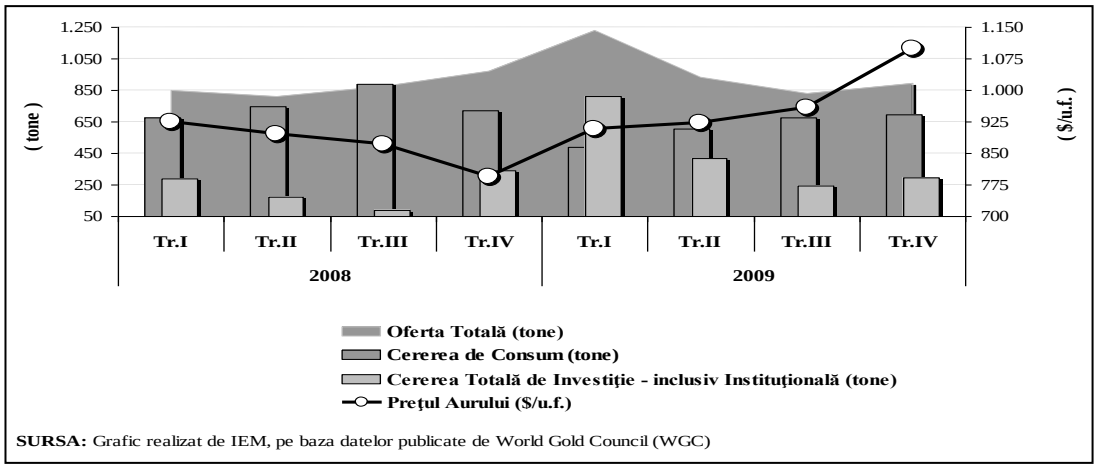
După ce a recuperat deprecierea din ianuarie, aurul a cotat, timp de şapte luni, în intervalul cuprins între 850 şi 1.000 dolari SUA. Începând din luna septembrie însă, metalul galben a început să testeze, în mod repetat, noi recorduri absolute de preţ, care au culminat pe 2 decembrie, când aurul a încheiat ziua la cel mai ridicat nivel înregistrat vreodată pe piaţa din Londra: 1.212,5 $/u.f.

Evoluţia ascendentă a preţului în 2009 s-a datorat faptului că piaţa aurului este caracterizată de o largă diversitate, din punct de vedere geografic, a factorilor socio-economici şi culturali care stimulează cererea – beneficiind astfel de o multitudine de canale de absorbţie capabile să echilibreze oferta, indiferent de gradul de instabilitate şi/sau incertitudine economică.

[147] "London Gold PM Fixing" – stabilit în şedinţa de după-amiază la London Bullion Market Association (LBMA), piaţa de referinţă pentru tranzacţionarea aurului şi argintului la nivel mondial.

Aşa cum se poate observa din figura 5, oricât de drastic s-ar diminua una dintre componentele cererii, scăderea este compensată prin creşterea achiziţiilor efectuate de alte sectoare. Prin urmare, impactul reducerii gradate a cererii totale de investiţie (cumulează atât investiţiile identificabile cât şi pe cele instituţionale), cu care s-a confruntat piaţa aurului pe parcursul anului 2009, a fost anulat prin redresarea alertă a cererii de consum din sectoarele de fabricaţie.

Figura 5. Evoluţia trimestrială a fluxurilor de ofertă şi cerere, comparativ cu cea a preţului aurului

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

➢ Sursele de aprovizionare cu metal[148]

În termeni de tonaj anual, oferta totală a fost cu 11% mai mare decât în 2008. Aşa cum se poate vedea în tabelul 1, creşterea semnificativă a livrărilor de aur reciclat şi uşoara sporire a ofertei miniere au fost în foarte mică măsură compensate de diminuarea cu 26% a achiziţiilor efectuate de producători şi de scăderea abruptă (cu 81%) a vânzărilor oficiale.

Tabelul 1. Evoluţia ofertei pe piaţa mondială a aurului (tone)

	2008	2009	*2009/'08*	2008				2009				
				Tr.I	Tr.II	Tr.III	Tr.IV	Tr.I	Tr.II	Tr.III	Tr.IV	*Tr.IV/I*
Total Resurse miniere	**2.060**	**2.296**	***11%***	**414**	**465**	**579**	**602**	**582**	**601**	**581**	**532**	***-9%***
Producţia minieră	2.409	2.554	*6%*	543	588	632	646	583	633	680	657	*13%*
Hedging net producători *	-349	-257	*(- 26%)*	-129	-122	-53	-45	-1	-32	-99	-125	...
Alte resurse de metal	**1.453**	**1.593**	***10%***	**438**	**346**	**296**	**373**	**646**	**343**	**267**	**374**	***-42%***
Oferta oficială **	236	44	*-81%*	77	69	77	13	62	5	9	4	*-94%*
Aur reciclat ***	1.217	1.549	*27%*	361	277	219	360	584	338	258	370	*-37%*
TOTAL Ofertă	**3.513**	**3.890**	***11%***	**852**	**811**	**875**	**975**	**1.228**	**934**	**829**	**898**	***-27%***
PREŢUL *($/u.f.)***	***872***	***972,35***	***12%***	***925***	***896***	***872***	***795***	***908***	***922***	***960***	***1.100***	***21%***

SURSA: Tabel realizat prin prelucrarea datelor publicate de World Gold Council WGC

NOTE:

* Cantitatea de aur cumpărată de companiile miniere pe piaţa la disponibil, pentru a compensa vânzările efectuate anterior pe piaţa la termen

** Vânzări efectuate de băncile centrale, excluzând opţiunile de acoperire delta

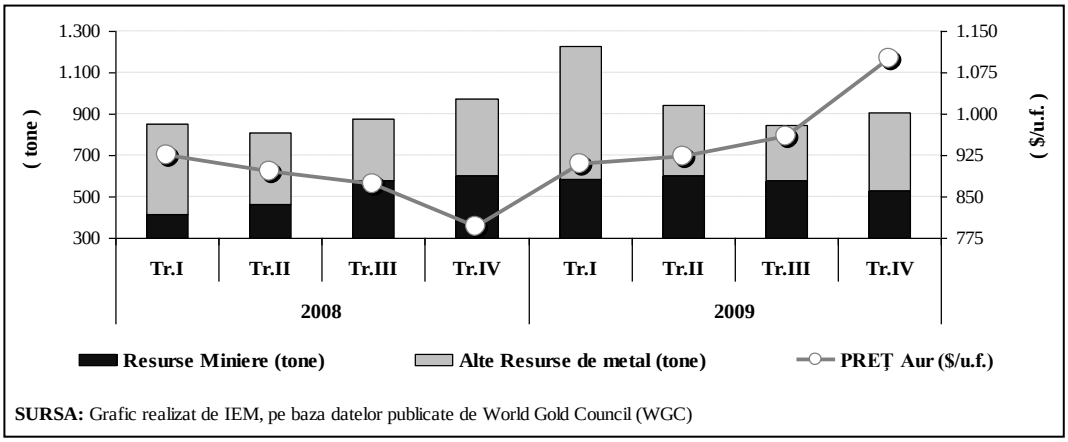
*** Cantitatea de metal recuperată din deşeuri de aur

**** London Bullion Market, PM fix

[148] Conform datelor statistice compilate de grupul consultativ londonez Gold Fields Mineral Services (GFMS) pentru World Gold Council (WGC)

Analizând aceste date, se poate însă observa că sporirea accentuată a ofertei globale în 2009 s-a datorat, în exclusivitate, puternicei creşteri a cantităţii de metal livrată pe piaţă în primul trimestru - principala resursă fiind metalul recuperat prin reciclare. Scoaterea la vânzare a unei cantităţi record de aur vechi a făcut ca, în ciuda declinului din următoarele nouă luni, livrările cumulate în 2009 să depăşească toate normele istorice anuale

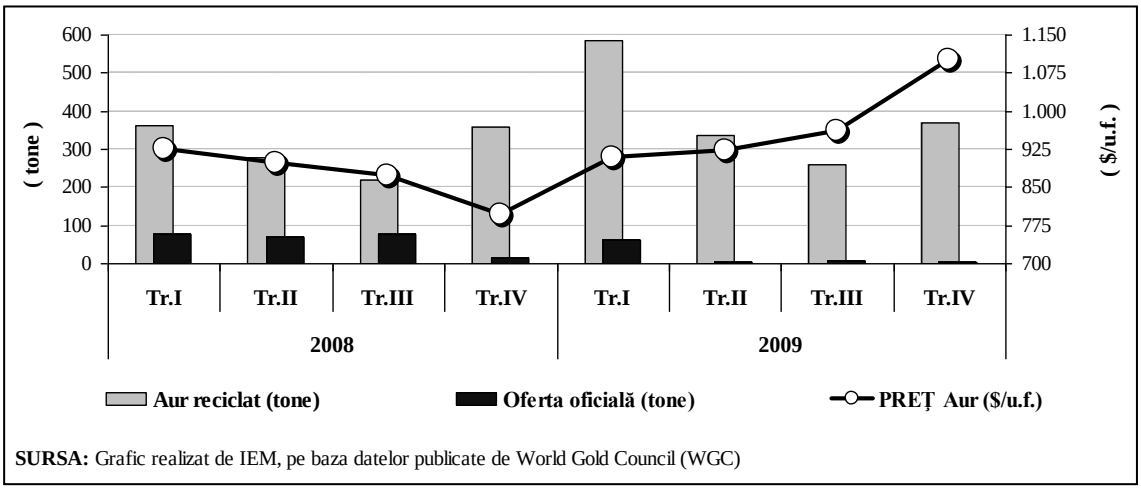
Figura 6. Evoluţia trimestrială a componentelor ofertei de aur provenită din alta surse decât cele miniere, comparativ cu cea a preţului aurului

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

Ulterior, cantitatea de aur disponibil pentru vânzare a început să scadă în ritm alert, cea mai drastică diminuare înregistrându-se în trimestrul III (-32%, comparativ cu trimestrul I). Ca urmare a diminuării drastice a vânzărilor oficiale (- 94%) şi de metal reciclat (- 37%), în ultimul trimestru din 2009 oferta totală de aur s-a situat cu 27% sub nivelul din primele trei luni - fapt ce explică de ce creşterea ofertei anuale nu a avut un impact negativ asupra preţului metalului.

Figura 7. Evoluţia trimestrială a componentelor ofertei totale de aur, comparativ cu cea a preţului aurului

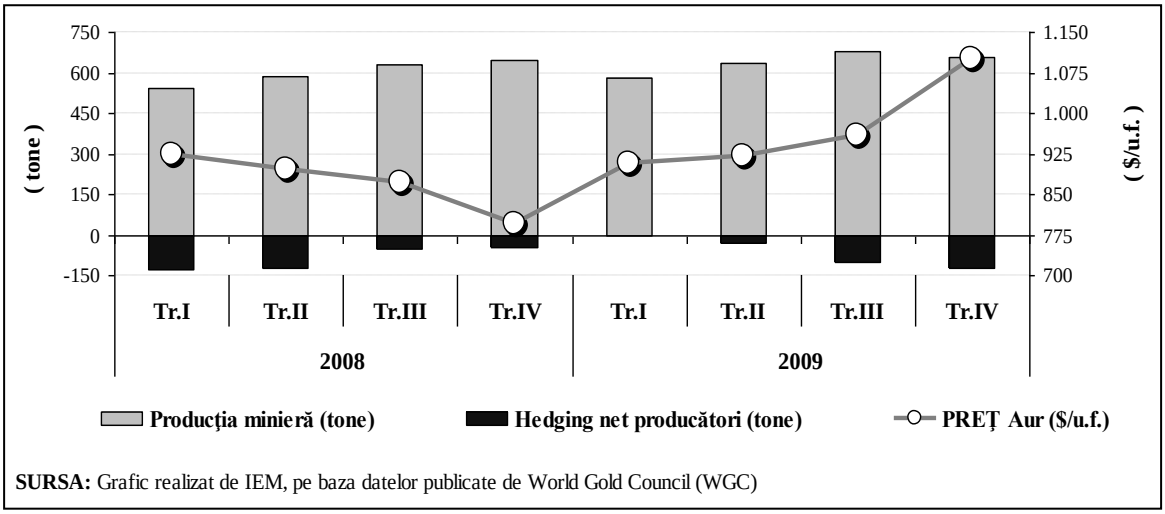

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

Creşterea în ritm alert a preţului aurului a fost susţinută şi de sporirea gradată şi extrem de puternică a cantităţii de aur cumpărată de companiile miniere pe piaţa la

disponibil, pentru a compensa vânzările efectuate anterior pe piaţa la termen în cadrul programelor de hedging – de la o tonă, în primul trimestru, la 125 de tone, în ultimele trei luni ale anului.

Figura 8: Evoluţia trimestrială a componentelor ofertei provenită din resurse miniere, comparativ cu cea a preţului aurului

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

Singura componentă a ofertei care a crescut relativ constant, pe parcursul anului 2009, a fost producţia minieră – rezultat firesc al investiţiilor în dezvoltare efectuate de producătorii de aur în ultimii ani, ca urmare a evoluţiei extrem de stimulative a preţului metalului: în mai puţin de un deceniu, uncia fină de aur s-a apreciat cu 370%, de la un minim de 255 $, in 2001, până la peste 1.212 $, în 2009.

➢ Canalele de absorbţie a ofertei de aur

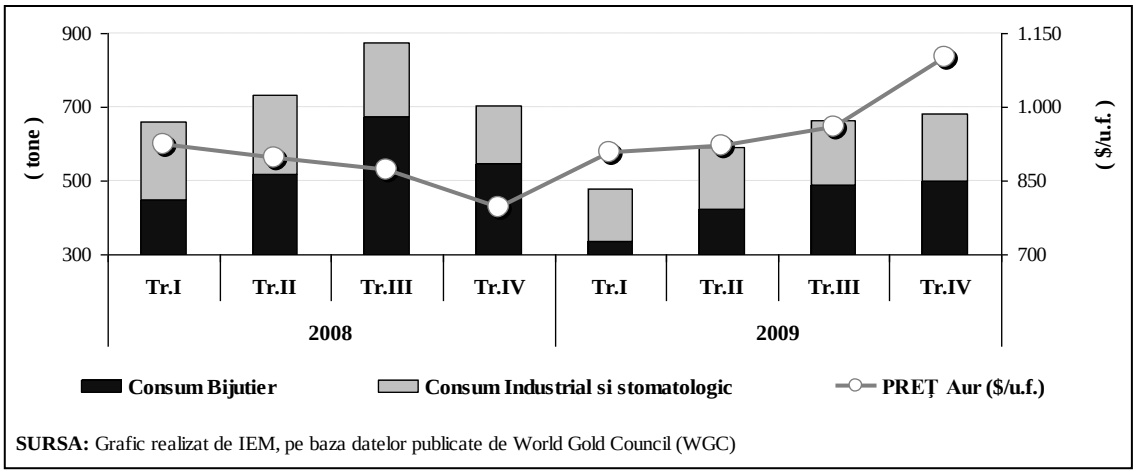
Aşa cum se poate observa din tabelul 2, cererea identificabilă de aur a scăzut, în termeni de tonaj anual, cu 11% faţă de 2008, situând piaţa aurului în excedent de ofertă. Ca în fiecare an, echilibrarea raportului fundamental dintre cerere şi ofertă s-a realizat prin intervenţiile, mai puţin vizibile, ale investitorilor instituţionali – guverne, bănci centrale şi alte instituţii financiare. Această componentă a cererii globale de metal este greu de identificat, deoarece se concretizează exclusiv prin tranzacţii interbancare cu lingouri de aur - care nu pot fi cuantificate decât prin deducere.

În ciuda faptului că nu au un efect vizibil asupra cererii de aur, investiţiile indirecte au un impact puternic asupra modului în care este perceput, pe termen scurt, potenţialul speculativ al pieţei fizice – anunţarea în mass-media a unor achiziţii oficiale provocând creşteri puternice de preţ.

Analizând datele statistice, se poate observa faptul că, la fel ca şi în cazul ofertei, cifrele anuale nu reuşesc să arate schimbările semnificative care au apărut, pe parcursul anului, în cadrul celor două canale identificabile de absorbţie a aurului.

Astfel, diminuarea cu 19% a cererii de consum s-a datorat, în exclusivitate, scăderii accentuate din primul trimestru. Ulterior, atât sectorul bijutier cât şi cel industrial au început să se redreseze în ritm atât de alert încât achiziţiile lor din trimestrul IV au fost cu 44% mai mari decât cele cumulate în primele trei luni din 2009 – fapt ce a contribuit la creşterea puternică a preţului aurului.

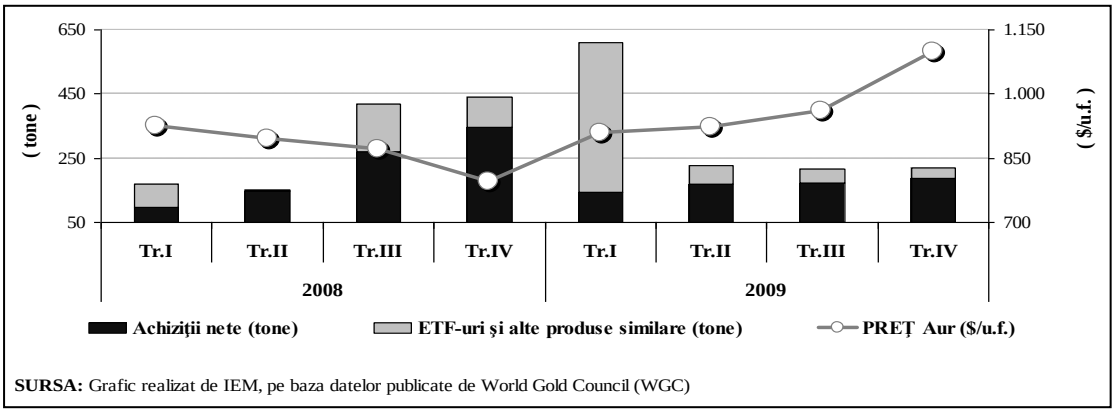
Figura 9. Evoluţia trimestrială a componentelor cererii de consum, comparativ cu cea a preţului aurului

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

Şi sporirea cu 7% a cererii de investiţie, comparativ cu 2008, s-a datorat tot datelor înregistrate în primele trei luni din 2009 – când interesul pentru ETF-uri[149] şi alte hârtii de valoare legate de aur[150] a crescut extrem de puternic. Pe parcursul anului tendinţa a fost însă de scădere accentuată, cererea de investiţie din trimestrul IV fiind cu 64% mai mică decât în primul trimestru. De fapt, singurul sector investiţional care a înregistrat o evoluţie puternic ascendentă a fost cel numismatic – unde cererea a crescut de şapte ori. În acest caz special, trebuie totuşi menţionat faptul că, în ciuda ritmului accentuat de redresare, cererea anuală pentru aceste obiecte de investiţie s-a situat cu 49% sub nivelul din 2008

Figura 10: Evoluţia trimestrială a componentelor cererii de investiţie, comparativ cu cea a preţului aurului

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza datelor publicate de World Gold Council (WGC)

[149] ETF-uri (Exchange Traded Funds) - fonduri tranzacţionate la bursă care sunt legate direct de deţinerea unui activ (acţiuni, obligaţiuni, mărfuri, metale preţioase, etc.). În cazul celor legate de aur, ETF-urile urmăresc modificarea preţului metalului pe piaţa mondială şi se tranzacţionează la marile burse: Zurich, Londra, Paris, New York, Dubai Bombay, Australia. Aceste instrumente financiare sunt preferate de investitorii care nu vor să deţină aur fizic dar vor ca vehiculul de tranzacţionare să fie legat direct de acest metal preţios.

[150] Certificate de deţinere a aurului – hârtii de valoare care certifică faptul că deţinătorul acestora are în portofoliu investiţional depozite fizice de aur. Cele mai cunoscute sunt emise de guvernul Australiei de Vest, în cadrul programului „The Perth Mint Certificate Program"

Tabel 2: Evoluţia cererii pe piaţa mondială a aurului (tone)

	2008	2009	2009/ 2008	2008				2009				
				tr. I	tr.II	tr.III	tr.IV	tr. I	tr.II	tr.III	tr.IV	tr.IV/tr.I
Oferta totala de aur	**3513**	**3.89**	**11%**	**852**	**811**	**875**	**975**	**1.228**	**934**	**829**	**898**	**-27%**
Cerere identificabila[1]	**3.806**	**3,38**	**-11%**	**735**	**788**	**1.206**	**1,077**	**1.026**	**742**	**799**	**820**	**-20%**
Cere de consum	**2.622**	**2.11**	**-19%**	**673**	**745**	**890**	**718**	**492**	**602**	**675**	**694**	**41%**
Consum bijutier	2.187	1.74	-20%	448	518	674	547	336	422	488	500	49%
Consum industrial si stomatologic	436	368	-16%	211	213	202	158	142	167	174	181	27%
Electronice	293	243	-17%	81	81	76	55	50	60	65	68	36%
Alte utilizari industriale	87	72	-17%	116	118	112	90	79	94	95	100	18%
Cererea de Investitie	**1,183**	**1.27**	**7%**	**171**	**152**	**420**	**441**	**610**	**226**	**215**	**220**	**-64%**
în Metal[2]	863	676	-22%	98	148	271	346	145	169	174	188	29%
Ligouri	392	170	-57%	49	92	126	124	-22	58	78	56	…
Monede din aur pur	187	234	25%	29	36	61	62	72	56	50	57	-21%
Obiecte numismatice[3]	70	36	-49%	11	15	25	19	2	8	11	14	488%
Alte investitii[4]	213	236	11%	9	5	58	141	93	47	35	61	-34%
in hartii de valoare legate de aur[5]	321	595	85%	73	4	150	95	465	57	41	32	-93%
Excedent sau deficit(-) de oferta[6]	**-293**	**504**	**…**	**117**	**23**	**-331**	**-102**	**202**	**193**	**30**	**78**	**-61%**
PRETUL Aurului ($/u.f.)	**872**	**972,35**	**12%**	**925**	**896**	**872**	**795**	**908**	**922**	**960**	**1,100**	**21%**

1 – nu include aurul cumpărat de băncile centrale şi/sau ale organizaţii instituţionale; 2- achiziţiile nete efectuate cu scopul deţinerii fizice de aur în proprietatea directă; 3- medalii comemorative sau monede cu valoare intrinsecă ce conţin aur în proporţii variabile; 4 – cumulul investiţiilor efectuate în America de Nord şi Europa de Vest, cu scopul deţinerii fizice de aur în proprietate indirectă (la bănci sau brokeri specializaţi); 5 – ETF-uri şi Certificate de deţinere a aurului; 6 – indică cunatumul Investiţiilor instituţionale.

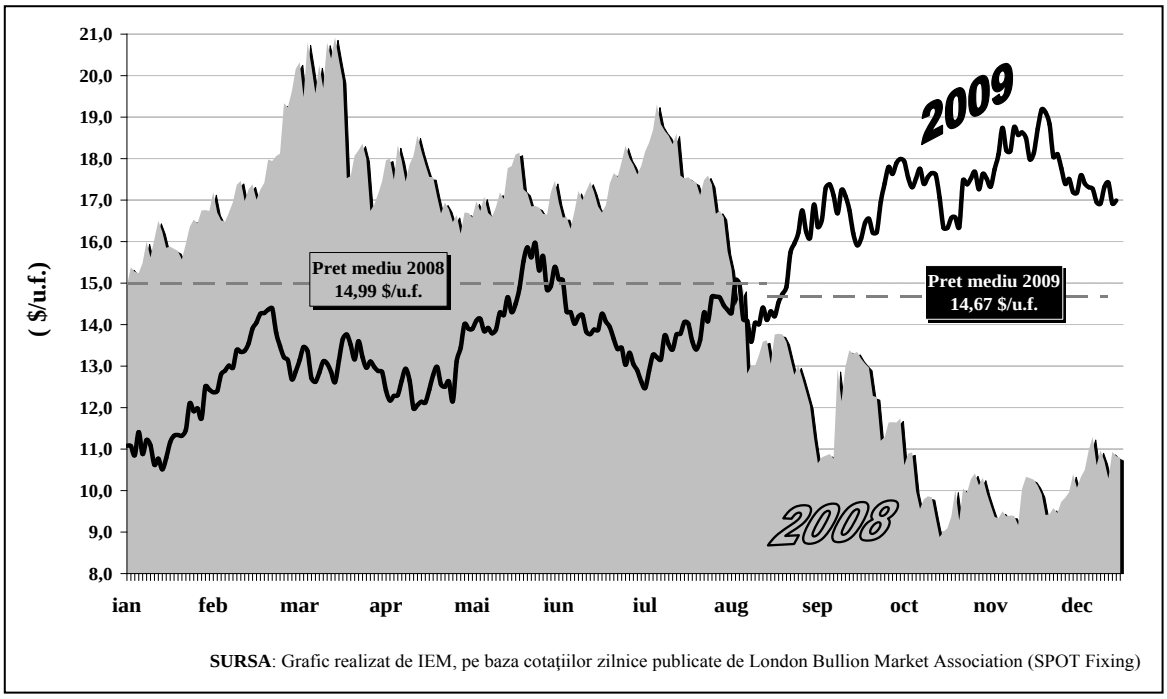
Sursa: Tabel realizat prin prelucrarea datelor publicate de World Gold Council (WGC)

ARGINTUL

Preţul de referinţă al argintului[151] A EVOLUAT PUTERNIC ASCENDENT ÎN 2009. La sfârşitul anului, uncia fină era cu 53% mai scumpă decât în prima zi de tranzacţii, valoarea sa crescând cu aproape 6 $ în douăsprezece luni (DE LA 11,08 $, pe 2 ianuarie, până la 16,99 $, pe 31 decembrie). Prin comparaţie, pe parcursul anului 2008 argintul s-a depreciat cu 28%.

[151] "London Silver Spot" – stabilit zilnic la London Bullion Market Association (LBMA), piaţa de referinţă pentru tranzacţionarea aurului şi argintului la nivel mondial.

Figura 11. Evoluţia preţului argintului pe piaţa Londrei ($/uncie fină)

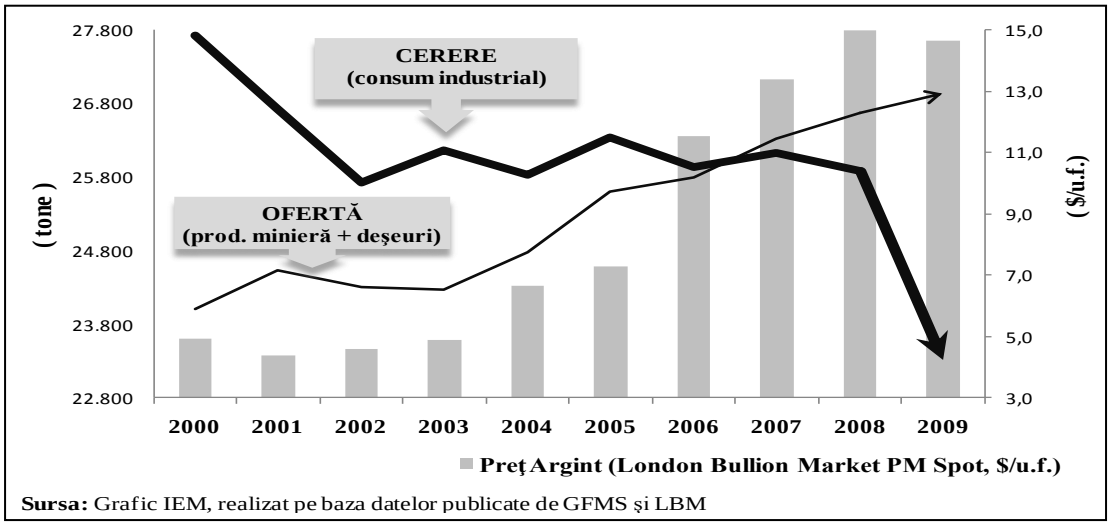

SURSA: Grafic realizat de IEM, pe baza cotaţiilor zilnice publicate de London Bullion Market Association (SPOT Fixing)

În ciuda acestui ritm alert de apreciere, pe parcursul anului 2009 metalul nu a reuşit să recupereze decât 86% din devalorizarea cu care s-a confruntat din 17 martie 2008 şi până în 24 octombrie 2008. Din această cauză, în termeni de valori medii anuale, preţul argintului a scăzut cu 2,1% în raport cu 2008, până la 14,67 $/u.f. (vezi anexa II).

Principalul factor de influenţă, pentru evoluţia preţului argintului în 2009, se pare că a fost cererea de investiţie, care a reuşit să echilibreze creşterea accentuată a excedentului de ofertă (vezi figura 12).

Figura 12: Evoluţia cererii şi ofertei de argint, la nivel mondial

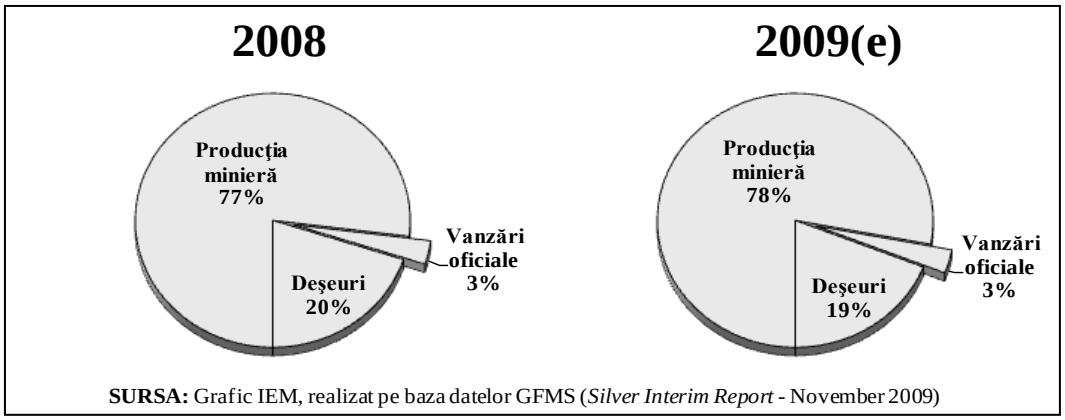

Sursa: Grafic IEM, realizat pe baza datelor publicate de GFMS şi LBM

➢ Sursele de aprovizionare cu argint[152]

În termeni de tonaj anual, oferta minieră se estimează că fost cu 2% mai mare decât în 2008. Activitatea de recuperare a metalului din deşeuri s-ar putea însă să se fi diminuat considerabil. In noiembrie 2009, se preconiza că oferta provenită din deşeuri va scădea cu 4%, comparativ cu 2009 – ca urmare a declinului utilizării argintului în sectorul fotografic, dar şi datorită faptului că preţul nu a crescut suficient de mult pentru a stimula puternic vânzările de obiecte vechi (bijuterii şi argintărie)

Figura 13. Modificarea ponderii surselor de ofertă, pe piaţa mondială a argintului

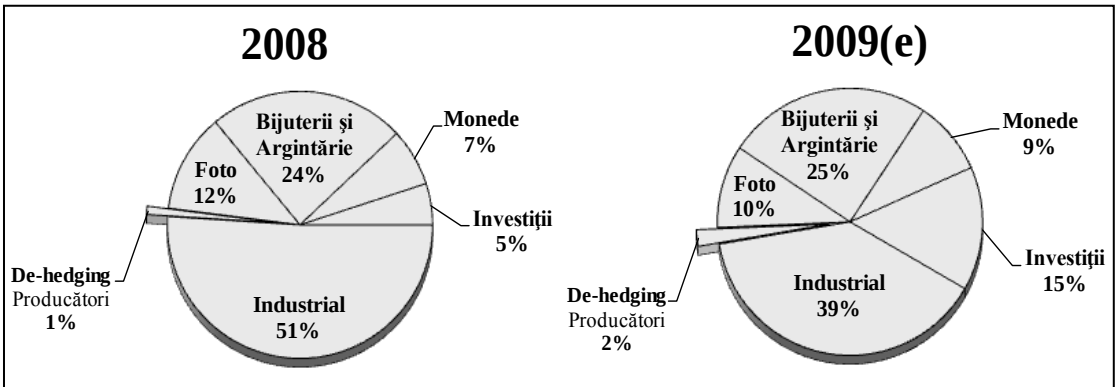

SURSA: Grafic IEM, realizat pe baza datelor GFMS (*Silver Interim Report* - November 2009)

➢ Canalele de absorbţie a ofertei de argint

Aşa cum se poate observa din figura 11, pentru 2009 se estimează că structura cererii s-a modificat mult mai drastic decât cea a ofertei. În lipsa datelor finale, cu privire la nivelul achiziţiilor de metal în 2009, se poate aprecia că această situaţie se datorează diminuării cu 20% a consumului industrial şi creşterii extrem de puternice a cererii de investiţie.

Figura 14. Modificarea ponderii componentelor cererii, pe piaţa mondială a argintului

SURSA: Grafic IEM, realizat pe baza datelor GFMS (*Silver Interim Report* - November 2009)

[152] Conform estimărilor prezentate în lucrarea *The Silver Market in 2009* (noiembrie 2009) (http://www.silverinstitute.org/images/stories/silver/PDF/SilverMkt09.pdf).
De menţionat că datele statistice finale, pe care le compilează anual grupul consultativ londonez Gold Fields Mineral Services (GFMS) pentru Silver Institute, vor fi publicate abia pe 27 mai 2010

Pe parcursul anului 2009, evoluţia puternic ascendentă a cererii de investiţie s-a datorat, în special, achiziţiilor celor care au mizat pe o diminuare abruptă a raportului dintre preţurile aurului şi argintului.

Utilizată frecvent de băncile centrale şi organizaţiile financiare, practica fructificării fluctuaţiilor pe termen scurt ale ratei de conversie Au:Ag a fost treptat preluată de fondurile de plasament şi de marii investitori – care au constatat că specularea raportului de preţ poate genera câştiguri rapide şi extrem de atractive.

În acest sens, anul trecut a oferit un climat deosebit de favorabil pentru convertirea depozitelor de aur în argint şi/sau pentru vânzarea metalului galben şi achiziţionarea de argint - uncia fină de argint scumpindu-se într-un ritm de două ori mai rapid decât cea de aur.

Prognoze privind evoluţia preţurilor aurului şi argintului în 2010

Analiza surselor de aprovizionare şi a canalelor de absorbţie care acţionează pe piaţa mondială a celor două metale preţioase relevă faptul că evoluţia preţurilor este rezultatul unui cumul de factori obiectivi şi subiectivi – legaţi direct de cele trei elemente majore din ecuaţia economică şi financiară: mărfurile, banii şi climatul politic.

Pe baza acestei constatări, se pare că factorul cheie pentru piaţa aurului şi argintului va fi, şi în 2010, tendinţa de modificare a spectrului politico-economic global. Ca urmare a populaţiei enorme şi a potenţialului de creştere a PIB-ului, şapte dintre ţările „sărace" (denumite generic E7: China, India, Brazilia, Indonezia, Mexic, Rusia şi Pakistan) ar putea să preia dominaţia pieţelor financiare, în detrimentul ţărilor puternic dezvoltate. Prin urmare, menţinerea unui ritm de creştere economică mult mai rapid decât cel înregistrat în G7 va continua să aibă un efect major asupra cheltuielilor de consum şi de investiţie – influenţând extrem de pozitiv preţurile celor două metale preţioase.

Un alt posibil suport, va fi oferit şi de o continuă diminuare a nivelului vânzărilor nete efectuate de către băncile centrale europene. Impactul menţinerii acestei tendinţe ar putea fi extrem de puternic, în contextul dorinţei manifestată de unele ţări în curs de dezvoltare de a-şi majora rezervele strategice şi a creşterii cererii de investiţie occidentală, prin intermediul ETF-urilor – sector care înregistrează un ritm de dezvoltare impresionant, în cazul ambelor metale preţioase.

Posibilitatea unei creşteri excesive a masei monetare, în special în America de Nord şi Europa, este un alt factor determinant pentru evoluţia preţurilor celor două metale preţioase, deoarece riscul financiar favorizează plasamentele în aur (şi, prin extensie, în argint) ca alternativă de siguranţă – mai ales în cazul în care ratele dobânzii rămân la un nivel scăzut şi emisia de obligaţiuni de stat nu mai generează câştiguri suficient de mari pentru a putea compensa creşterea nivelului de îndatorare, al inflaţiei şi a riscului de schimb valutar.

Prin urmare, chiar dacă redresarea economiei globale nu va fi suficient de accentuată pentru a determina o creştere în ritm alert a cererii sectoarelor industriale, se poate aprecia că aurul şi argintul beneficiază de o perspectivă pozitivă pentru 2010.

În ceea ce priveşte evoluţia raportului de preţ AU:AG, pe ansamblu prognozele sunt favorizează argintul. Şi asta se datorează faptului că orice scumpire a aurului provoacă şi o creştere a valorii argintului - cu atât mai accentuată, dacă intervine pe fondul aprecierii accentuate a cuprului. În plus, cele două ţări care au, mai nou, un impact hotărâtor pentru creşterea preţurilor aurului şi argintului, adică China şi India, au afinităţi diferite faţă de cele două metale preţioase. Astfel, dacă liberalizarea pieţelor în

Asia a determinat o creştere rapidă a cererii individuale de aur în China, în India (extrem de sensibilă faţă de preţul metalului galben) achiziţiile s-au diminuat în ritm alert – sporind, în schimb, interesul pentru argint.

Trebuie menţionat faptul că, mai mult între piaţa argintului şi cea a aurului există diferenţe notabile, în ceea ce priveşte motivaţia cererii. Cererea de aur se bazează, aproape în exclusivitate, pe dorinţa de a folosi metalul în scopuri financiare (protecţie şi profit) sau estetice (bijuterii). De fapt, cantitatea „consumată" efectiv este extrem de mică, fapt ce îl situează în totală opoziţie cu metalele de bază, care sunt cumpărate pentru consum. Din acest punct de vedere, argintul aparţine ambelor categorii; o parte este cerută pentru utilizări „distructive"; o altă parte este achiziţionată pentru protecţie financiară şi profit.

În proporţie covârşitoare, aurul extras până în prezent s-a conservat, existând şi în prezent, sub diferite forme. Motivaţia persistenţei fizice a metalului este atât de natură chimică (fiind aproape inert, nu corodează) cât şi economică; datorită valorii sale ridicate, este foarte rar pierdut sau distrus. Producţia minieră anuală de aur este mică, comparativ cu stocurile existente, situându-se aproape de nivelul cantităţii de metal consumate în fiecare an. Prin urmare, în timp, nivelul stocurilor de aur se modifică extrem de lent şi evoluţia preţului se datorează, aproape în exclusivitate, modificărilor intervenite în cererea celor care doresc să-l păstreze.

Argintul, în schimb, dispare în timp, chiar dacă nu aşa de rapid ca metalele de bază. Spre deosebire de aur, el este activ chimic şi corodează. Când este utilizat, în mare parte este şi distrus. Datorită faptului că argintul este un metal mult mai puţin rar decât aurul, consumatorii industriali nu sunt practic interesaţi să-l re-circule, în aceeaşi măsură. În aceste condiţii, producţia minieră anuală şi consumul se situează la nivele comparabile cu nivelul stocurilor.

Prin urmare, pe piaţa argintului, intervenţia investitorilor poate modifica drastic nivelul stocurilor de metal, influenţând evoluţia preţului într-o măsură mult mai mare decât o poate face pe piaţa aurului.

ANEXA I

Evoluţia preţului aurului

($/u.f.)

	Mediu	Minim	Maxim	Interval fluctuaţie
2008	**871,96**	**712,50**	**1.011,25**	**42%**
Ianuarie	*889,60*	*846,75*	*924,50*	*9%*
Februarie	*922,30*	*887,50*	*971,50*	*9%*
Martie	*968,43*	*925,75*	*1.011,25*	*9%*
Aprilie	*909,70*	*871,00*	*946,00*	*9%*
Mai	*888,66*	*853,00*	*927,50*	*9%*
Iunie	*889,49*	*862,25*	*930,25*	*8%*
Iulie	*939,77*	*897,50*	*986,00*	*10%*
August	*839,03*	*786,50*	*912,50*	*16%*
Septembrie	*829,93*	*740,75*	*905,00*	*22%*
Octombrie	*806,62*	*712,50*	*903,50*	*27%*
Noiembrie	*760,86*	*713,50*	*822,50*	*15%*
Decembrie	*816,09*	*749,00*	*880,25*	*18%*
2009	**972,35**	**810,00**	**1.212,50**	**50%**
Ianuarie	*858,69*	*810,00*	*919,50*	*14%*
Februarie	*943,16*	*895,00*	*989,00*	*11%*
Martie	*924,27*	*893,25*	*956,50*	*7%*
Aprilie	*890,20*	*870,25*	*924,50*	*6%*
Mai	*928,64*	*884,50*	*975,50*	*10%*
Iunie	*945,67*	*919,25*	*981,75*	*7%*
Iulie	*934,23*	*908,50*	*955,00*	*5%*
August	*949,38*	*932,75*	*964,00*	*3%*
Septembrie	*996,59*	*955,00*	*1.018,50*	*7%*
Octombrie	*1.043,16*	*1.003,50*	*1.061,75*	*6%*
Noiembrie	*1.127,04*	*1.061,00*	*1.182,75*	*11%*
Decembrie	*1.134,72*	*1.084,00*	*1.212,50*	*12%*
2009/ 2008	**11,5 %**	**13,7 %**	**19,9 %**	

Sursa: Banca de date IEM (calculate pe baza cotaţiilor *PM Fixing* stabilite de London Bullion Market Association)

ANEXA II

Evoluţia preţului argintului

($/u.f.)

	Mediu	Minim	Maxim	Interval fluctuaţie
2008	**14,99**	**8,88**	**20,92**	**136%**
Ianuarie	*15,96*	*14,93*	*16,76*	*12%*
Februarie	*17,57*	*16,48*	*19,62*	*19%*
Martie	*19,51*	*17,53*	*20,92*	*19%*
Aprilie	*17,50*	*16,47*	*18,56*	*13%*
Mai	*17,05*	*16,19*	*18,14*	*12%*
Iunie	*16,97*	*16,31*	*17,65*	*8%*
Iulie	*18,03*	*17,12*	*19,30*	*13%*
August	*14,69*	*12,82*	*17,59*	*37%*
Septembrie	*12,37*	*10,66*	*13,58*	*27%*
Octombrie	*10,44*	*8,88*	*12,28*	*38%*
Noiembrie	*9,87*	*9,17*	*10,41*	*14%*
Decembrie	*10,29*	*9,41*	*11,29*	*20%*
2009	**14,67**	**10,51**	**19,18**	**82%**
Ianuarie	*11,29*	*10,51*	*12,51*	*19%*
Februarie	*13,41*	*12,37*	*14,39*	*16%*
Martie	*13,12*	*12,61*	*13,76*	*9%*
Aprilie	*12,51*	*11,98*	*12,98*	*8%*
Mai	*14,03*	*12,15*	*15,52*	*28%*
Iunie	*14,65*	*13,77*	*15,97*	*16%*
Iulie	*13,36*	*12,47*	*14,06*	*13%*
August	*14,35*	*13,59*	*15,07*	*11%*
Septembrie	*16,39*	*14,74*	*17,38*	*18%*
Octombrie	*17,24*	*16,21*	*17,99*	*11%*
Noiembrie	*17,82*	*16,35*	*18,76*	*15%*
Decembrie	*17,67*	*16,92*	*19,18*	*13%*
2009/ 2008	**-2,1 %**	**18,4 %**	**-8,3 %**	

Sursa: Banca de date IEM (calculate pe baza cotaţiilor *SPOT* lstabilite de London Bullion Market Association)

2.2. C H I M I E

2.2.1. U R E E

Laurenţiu BĂLŢATU

În anul 2009, potrivit estimărilor IFA,[153] *volumul comerţului internaţional cu uree s-a majorat cu 2,7% faţă de anul precedent (la un nivel de 34 milioane tone), dar a fost sensibil inferior nivelului înregistrat în anul 2007 (-6,6%). Preţurile internaţionale au cunoscut o evoluţie fluctuantă, cu menţiunea că, şi în perioadele în care s-au semnalat unele creşteri, preţurile au fost, totuşi, mult inferioare (de aproape trei ori) maximelor istorice înregistrate în vara anului precedent.*

În intervalul de timp ianuarie-februarie 2009, pe piaţa internaţională a ureei, balanţa cerere-ofertă a evoluat pe coordonate favorabile exportatorilor, după ce o perioadă relativ lungă (august-decembrie 2008) persistase o supraofertă care a condus la colapsul preţurilor. Înregistrarea unei penurii, reflectate în mod nemijlocit şi de creşterea sensibilă a preţurilor de export, a fost rezultatul, în principal, al restrângerii ofertei, pe de o parte, şi al evoluţiei favorabile a cererii pe unele pieţe de desfacere importante, pe de altă parte.

În direcţia diminuării ofertei au acţionat următorii factori mai importanţi:

- închiderea, în luna ianuarie, a tuturor fabricilor de uree din Ucraina, ca urmare a problemelor survenite pe linia aprovizionării cu gaz natural a fabricilor de amoniac (materie primă din care se obţine ureea);
- prezenţa destul de slabă a exportatorilor din China, ţară care a ocupat locul întâi în ierarhia mondială în domeniu în anii 2007 şi 2008;
- absenţa exportatorilor din Indonezia;
- funcţionarea numai a uneia din cele două linii de producţie ale fabricii pe care compania National Oil Corp. (NOC) o deţine în Libia;
- închiderea unor fabrici în Estonia şi Lituania;
- amânarea intrării Iranului în rândul marilor exportatoare.

În ceea ceea ce priveşte evoluţia cererii pe piaţa internaţională, cuantumul ridicat al necesarului de import pe unele pieţe de desfacere însemnate (de pildă Vietnam, Pakistan, Turcia, Siria, Bangladesh, Thailanda, Brazilia, Mexic şi Nigeria) a reuşit să contrabalanseze absenţa Indiei şi diminuarea temporară a interesului pentru import pe piaţa SUA (cele două ţări care, în ultimii ani, s-au detaşat net de celelalte debuşeuri prin prisma volumului importurilor de uree).

[153] IFA (International Fertilizer Industry Association) este o organizaţie nonprofit, care reprezintă industria mondială a îngrăşămintelor şi din care fac parte 525 de membri din circa 85 de ţări. Companiile membre reprezintă toate activităţile legate de producţia, comerţul, transportul şi distribuţia tuturor tipurilor de îngrăşăminte, ca şi a materiilor prime şi a intermediarilor utilizaţi în acest sector. De asemenea, printre membrii IFA figurează şi o serie de organizaţii implicate în diverse activităţi legate de sectorul îngrăşămintelor: construcţii, engineering, consultanţă, cercetări agronomice şi formare.

Tabel nr.1: Evoluţia preţurilor de export* ale ureei în anul 2009

- dolari/tonă f.o.b. vrac -

Luna	A. Ţări din spaţiul ex-sovietic		B. Ţări est-europene	C. Ţări din Orientul Mijlociu
	Portul Iujnâi (Marea Neagră)	Porturi la MareaBaltică		
Decembrie 2008	212-235	200-230	300-325	241-260
Ianuarie 2009	205-262	210-285	...	245-280
Februarie 2009	260-286	265-280	280-300	270-310
Martie 2009	247-281	245-280	280-310	305-310
Aprilie 2009	237-260	235-255	260-283	260-300
Mai 2009	235-248	230-240	235-252	260-270
Iunie 2009	235-250	225-236	245-250	260-262
Iulie 2009	240-265	228-257	248-270	260-270
August 2009	235-260	240-257	250-270	265-270
Septembrie 2009	228-235	230-237	240-252	254-270
Octombrie 2009	230-243	225-234	250-252	254-264
Noiembrie 2009	237-257	224-250	235-298	260-280
Decembrie 2009	250-270	245-268	277-298	280-315

* Preţuri la disponibil convenite la diverse tranzacţii sau niveluri orientative comunicate de importatori sau exportatori.

SURSA: World Fertilizer Review/2009-2010

În perioada *martie-mai,* preţurile internaţionale au manifestat o tendinţă generală de scădere,[154] principalii factori de influenţă fiind absenţa de pe piaţă, în intervalul de timp martie-aprilie, a Indiei şi Braziliei şi interesul mai redus manifestat pentru import pe piaţa SUA (parţial datorită vremii umede şi reci din luna martie).

Prezenţa activă a Indiei si evoluţia favorabilă a cererii de import pe pieţele Braziliei, Mexicului şi ale altor ţări latino-americane au contribuit la stabilizarea preţurilor internaţionale în *luna iunie,* pentru ca în *luna iulie* să se contureze o tendinţă de creştere, ca efect al acţiunii următorilor factori relevanţi:

- organizarea unei licitaţii importante în India;
- închiderea unor capacităţi în Ucraina, ca rezultat al dificultăţilor survenite pe linia aprovizionării cu gaz natural;
- pierderile de producţie înregistrate în Rusia, din cauza reviziilor tehnice şi a problemelor de producţie;
- gradul diminuat de utilizare a capacităţii unei fabrici a firmei Petrochemical Industries Company (PIC) din Kuwait (din cauza perturbărilor intervenite în aprovizionarea cu gaz natural);
- închiderea unei fabrici a companiei Ruwais Fertilizer Industries (Fertil) din Emiratele Arabe Unite.

În perioada *august-septembrie,* preţurile internaţionale au înregistrat din nou o tendinţă generală de scădere (la fel ca în intervalul de timp martie-mai), deşi în luna septembrie, cererea de import pe piaţa Indiei a continuat să se situeze la niveluri ridicate. Prezenţa mai slabă, pe piaţa internaţională, a importatorilor din America Latină şi Europa Occidentală, pe de o parte, şi repunerea în funcţiune a unor capacităţi în Ucraina (ca urmare a rezolvării problemelor survenite pe linia aprovizionării cu gaz natural), pe de altă parte, sunt principalii factori responsabili pentru manifestarea acestei tendinţe.

[154] Pe parcursul lunii mai a fost semnalată şi o perioadă scurtă în care preţurile s-au înscris pe o traiectorie ascendentă, reflectând, în primul rând, evoluţia favorabilă a cererii de import pe pieţele Indiei şi Pakistanului.

Pe fondul unei evoluţii fluctuante, preţurile internaţionale au manifestat o tendinţă generală de creştere în perioada *octombrie-decembrie*, deşi cererea de import pe pieţele latino-americane şi pe cele vest-europene s-a menţinut, şi în lunile octombrie şi noiembrie, la niveluri relativ scăzute. Evoluţia pe coordonate favorabile, pentru exportatori, a balanţei cerere-ofertă pe piaţa internaţională a reflectat, în principal, acţiunea următorilor factori:

- interesul deosebit manifestat pentru import pe pieţele Indiei, Pakistanului şi Turciei;
- creşterea cererii de import pe piaţa SUA în luna noiembrie şi în unele ţări latino-americane (de pildă Brazilia şi Peru) în luna decembrie;
- prezenţa mai slabă a exportatorilor chinezi.

În continuare vor fi făcute unele observaţii referitoare la o serie de ţări care joacă un rol important ca pieţe de desfacere.

India a importat peste 5 milioane tone de uree, plasându-se pe primul loc în ierarhia mondială în domeniu. Se pare, însă, că importurile acestei ţări au înregistrat un declin faţă de anul 2008, ce a reflectat, în principal, acţiunea următorilor factori:

- creşterea uşoară a producţiei autohtone;
- politica de diminuare a stocurilor;
- situarea precipitaţiilor musonice sub nivelul considerat normal.

Activitatea de contractare a importurilor a fost foarte inegală pe parcursul anului. De pildă, în perioada ianuarie-aprilie, prezenţa pe piaţa internaţională a firmelor importatoare din această ţară a fost extrem de slabă, deşi stocurile se situau la niveluri sensibil mai scăzute decât în alţi ani. Se pare că speranţa (confirmată, de altfel, de realitate) într-o diminuare considerabilă a preţurilor internaţionale a reprezentat motivaţia principală a menţinerii în expectativă a importatorilor indieni. In schimb, în intervalul mai-octombrie, deşi în unele zone ale ţării a fost semnalată seceta, interesul pentru import a fost foarte ridicat.

Cea mai mare parte din importurile Indiei (peste 3,5 milioane tone) a fost contractată pe baza unor licitaţii organizate de companiile Indian Potash Ltd. (IPL), Minerals and Metals Trading Corporation of India Ltd. (MMTC) şi State Trading Corporation of India Ltd.(STC). De asemenea, cantităţi mari (probabil peste 1,6 milioane tone) au fost livrate, în continuare, de firma OMIFCO din Oman.[155]

Ţările din Orientul Mijlociu şi cele din spaţiul ex-sovietic au fost cele mai importante surse de aprovizionare a Indiei, printre celelalte ţări furnizoare figurând China, Malaysia, Egipt ş.a.

În *Bangladesh,* pe baza licitaţiilor organizate de Bangladesh Chemical Industries Corp. (BCIC), a fost contractat importul a peste 800 mii tone. De remarcat că în luna mai, interesul pentru import a fost foarte scăzut, în pofida închiderii temporare a trei fabrici ale companiei BCIC. Absenţa, în luna respectivă, a unei presiuni din partea cererii interne are o dublă explicaţie: creşterea preţurilor ureei, pe de o parte, şi nivelurile scăzute ale preţurilor orezului, pe de altă parte, ambii factori fiind de natură să descurajeze, temporar, consumul de uree. În a doua parte a anului, activitatea de încheiere a unor contracte de import a fost mult mai intensă decât în prima parte. Se

[155] Societatea mixtă OMIFCO (Oman Oil Co.-50%, KRIBHCO, India-25% şi Indian Farmers Cooperative Ltd.-25%) operează o fabrică de mare capacitate (1,65 milioane tone/an), profilată pe export, care a fost pusă în funcţiune în anul 2005. În primii 15 ani de funcţionare, întreaga producţie va fi exportată în India.

pare că ţările din Orientul Mijlociu au reprezentat sursele principale de aprovizionare a acestei ţări.

Pakistanul a importat circa 1,4 milioane tone, în principal din ţările din Orientul Mijlociu şi din cele din spaţiul ex-sovietic, cărora li s-au adăugat şi alte ţări furnizoare, cum ar fi China, Indonezia sau Egipt. Menţinerea acestei ţări în rândul debuşeurilor importante a fost posibilă datorită creşterii cererii interne cu 18,2% faţă de anul 2008.

Importul de uree al acestei ţări este realizat integral de compania de stat Trading Corporation of Pakistan Ltd. (TCP). În luna mai, în presa de specialitate au apărut informaţii potrivit cărora guvernul Pakistanului lua în considerare posibilitatea de a acorda firmelor private dreptul de a importa uree, dar se pare că s-a renunţat la acest plan.

Importurile *Coreei de Sud* au totalizat 498,3 mii tone (-circa 15% faţă de anul anterior), provenind, într-o proporţie covârşitoare, din China, Qatar şi Malaysia. Dacă firma Namhae a preferat livrările în cadrul contractelor pe termen lung, încheiate cu doi furnizori (unul dintre ei fiind compania Qafco[156] din Qatar), în schimb firmele Dongbu şi Samsung Fine Chemicals Co. (SFC) au recurs, în principal, la organizarea unor licitaţii.

Sri Lanka a importat ceva mai mult de 330 mii tone, cantitate ce corespunde unei diminuări considerabile faţă de nivelul record înregistrat în anul precedent (-circa 20%). Printre ţările furnizoare au figurat China, Indonezia şi Qatar.

În *Thailanda,* vremea favorabilă pentru agricultură, preţurile ridicate ale orezului şi nivelurile atractive ale preţurilor ureei au stimulat cererea internă, ceea ce a condus, în ultimă instanţă, şi la sporirea substanţială a importurilor, şi anume la 2,5 milioane tone (+40% faţa de anul 2008). Cantitatea respectivă a reprezentat un nou record pentru această ţară, după cel înregistrat în anul anterior. Ţările din Orientul Mijlociu au avut contribuţia cea mai importantă la acoperirea necesarului de import al Thailandei, cantităţi însemnate fiind livrate şi de alte ţări, cum ar fi Egipt, China şi Malaysia.

De remarcat că, după toate probabilităţile, vânzările de îngrăşăminte compuse au fost mai mici decât în anul precedent, deoarece în câteva zone, fermierii au decis să reducă consumul lor în favoarea ureei. Scăderea consumului de îngrăşăminte care conţin fosfor şi potasiu va avea, însă, un efect negativ asupra randamentului la hectar, ca şi asupra calităţii recoltelor.

La începutul anului, pe piaţa *Vietnamului* s-a manifestat o tendinţă de reorientare a cererii spre îngrăşămintele simple (în primul rând spre uree) în dauna celor compuse de tipul NPK. Utilizarea unor cantităţi mai mari de uree decât în mod curent s-a datorat, pe de o parte, raportului (favorabil ureei) între costurile recalculate per tona de substanţă activă şi, pe de altă parte, nivelurilor scăzute ale preţurilor orezului. În ultima parte a anului, sporirea sensibilă a preţurilor orezului a determinat, însă, nu numai o creştere a consumului total de îngrăşăminte, dar şi o revenire la o folosire mai echilibrata a diverselor categorii.

Companiile Hanexim, Vigecam, TSC Can Tho, Petrovietnam, Apromaco, Agrimex Nghe An etc. au importat 1,46 milioane tone, cantitate ce a depăşit de peste două ori nivelul înregistrat în anul 2008 (707 mii tone). Cantităţile contractate la import au provenit, cu preponderenţă, din ţările Orientului Mijlociu, din ţările din spaţiul ex-sovietic şi din China, printre celelalte surse de aprovizionare figurând ţări ca Indonezia şi Bangladesh.

[156] Qatar Fertilizer Co.

În luna decembrie, compania Petrovietnam (producător local de uree) a anunţat că deţine stocuri de 100 mii tone, destinaţia acestora fiind acoperirea cererii în sezonul de aplicare iarnă-primăvară. Luând în considerare şi creşterea substanţială a importurilor, firma menţionată a ajuns la concluzia că ureea existentă în ţară este mai mult decât suficientă pentru acoperirea cererii interne în următorul sezon. În consecinţă, compania Petrovietnam a solicitat şi a obţinut (de la Ministerul Finanţelor) permisiunea de a exporta 30 mii tone.

În *Filipine*, companiile Philphos, Atlas şi La Filipina au importat peste 300 mii tone din ţările din Orientul Mijlociu şi din cele din spaţiul ex-sovietic, precum şi din Egipt, China, Indonezia şi Bangladesh.

În *Turcia,* firmele Igsas, Gubre Tas, Toros, Gemlik, Yarimca ş.a. au importat 1,41 milioane tone (-16% fată de anul precedent), din care cea mai mare parte a fost furnizată de ţările din spaţiul ex-sovietic şi România. Preferinţa netă pentru aceste surse de aprovizionare se explică, în primul rând, prin avantajele oferite de proximitatea geografică. Printre celelalte furnizoare figurează Libia, Egipt etc.

În luna ianuarie, pe piaţa *Siriei* a fost contractat importul unei cantităţi de 150 mii tone, în urma unei licitaţii organizate de General Foreign Trade Organisation for Chemicals and Foodstuffs (GFTO). În luna mai, mai mulţi importatori au cumpărat o cantitate totală de 41,5 mii tone, originară din ţările din spaţiul ex-sovietic.

Importurile *SUA* au totalizat 4,73 milioane tone (-13% faţă de anul 2008), cantitate ce a plasat această ţară pe poziţia a doua în ierarhia mondială în domeniu. Interesul pentru încheierea unor contracte de import pe piaţa livrărilor la disponibil a fost relativ ridicat în luna ianuarie, reflectând tendinţa de creştere a preţurilor interne. În continuare, până în luna iunie inclusiv, acest interes s-a situat la cote mai reduse, din cauza manifestării unei tendinţe generale de scădere a preţurilor interne, ce a reflectat, la rândul său, evoluţia mai puţin favorabilă a consumului în unele perioade. (De exemplu, în luna martie, vremea nefavorabilă din unele regiuni a determinat întârzierea aplicării îngrăşămintelor.) În semestrul II, preţurile interne s-au înscris pe o traiectorie în general ascendentă, sub influenţa a doi factori mai importanţi, şi anume perspectiva unei eventuale penurii pe piaţa internă şi, respectiv, sporirea preţurilor internaţionale în cea mai mare parte a perioadei menţionate.

Orientarea geografică a importurilor s-a caracterizat, în continuare, printr-un grad de diversificare ridicat, pe lista surselor de aprovizionare figurând ţări din cele două Americi (Canada,Venezuela, Argentina, Trinidad şi Tobago ş.a.), Asia (Arabia Saudită, Qatar, Bahrain, Kuwait, Oman, China etc.), Africa (Libia şi Egipt) şi Europa (de pildă România). Trebuie adăugat, însă, că ţărilor din Orientul Mijlociu şi Canadei le-a revenit, cumulat, o pondere de peste 50% din importurile SUA, procentaj ce evidenţiază un grad de concentrare ridicat.

În *Mexic,* companiile Tepeyac, Pronamex, Fertinal, Copromex, Isaosa, Incofe, Pacifex etc. au contractat importul a peste 900 mii tone. Ţările din spaţiul ex-sovietic au continuat să ocupe, detaşat, primul loc ca surse de aprovizionare a acestei ţări, printre celelalte ţări furnizoare figurând Venezuela, Trinidad şi Tobago, SUA, Egipt, Libia, China, Indonezia, Iran, Qatar ş.a.

Importurile *Braziliei* (efectuate de companiile Bunge, Heringer, Fertipar ş.a.) s-au cifrat la 1,94 milioane tone, fiind cu 13% mai mici decât în anul 2008, ca rezultat, în principal, al evoluţiei nesatisfăcătoare a cererii interne.

Ţările din spaţiul ex-sovietic şi-au conservat poziţia dominantă ca surse de aprovizionare a Braziliei, acestora adăugându-li-se şi alte ţări furnizoare, cum ar fi Argentina, Venezuela, Trinidad şi Tobago, China, Qatar, Bangladesh, Egipt etc.

Peru (peste 350 mii tone contractate la import), *Chile* (peste 250 mii tone) *Ecuador* (peste 200 mii tone) şi *Columbia* (peste 125 mii tone) au figurat, în continuare, printre pieţele de desfacere însemnate. Cea mai mare parte din necesarul de import al Perului a fost acoperită de ţările din spaţiul ex-sovietic, pe poziţia a doua, însă la mare distanţă, plasându-se Venezuela. În cazul statului Chile se constată detaşarea netă a Chinei ca sursă de aprovizionare, cantităţi mult mai reduse fiind importate din Argentina, Venezuela, Canada, SUA etc.

Importurile *Australiei* s-au cifrat la 760 mii tone, scăderea substanţială faţă de anul 2008 (-22,4%) fiind determinată de seceta care a continuat să afecteze o mare parte a ţării. În perioada ianuarie-noiembrie, *Noua Zeelandă* a importat 301,9 mii tone, cantitate care corespunde, de asemenea, unei diminuări puternice faţă de aceeaşi perioadă a anului anterior (-31%). Se pare că în cazul ambelor ţări, producătorii din Orientul Mijlociu au reprezentat principalele surse de aprovizionare, un alt furnizor comun fiind Malaysia.

În cele ce urmează vor fi făcute unele menţiuni privind diverse ţări care se remarcă printr-o prezenţă activă ca exportatoare.

Prin porturile la Marea Neagră (de exemplu Iujnâi şi Novorossiysk) şi la Marea Baltică (de pildă Sankt Petersburg, Riga, Ventspils, Kaliningrad, Klaipeda şi Tallinn/Muuga), *ţările din spaţiul ex-sovietic (în principal Rusia şi Ucraina,*[157] *cărora li s-au adăugat, cu cantităţi mult mai reduse, Belarus, Estonia şi Lituania)* au exportat peste 6,5 milioane tone. Exporturile Rusiei se realizează, cu precădere, prin porturile la Marea Baltică, iar Iujnâi este cel mai important port prin care se derulează exporturile Ucrainei.[158] Orientarea geografică a exporturilor ţărilor din spaţiul ex-sovietic a fost foarte diversificată, printre pieţele de desfacere figurând ţări din cele două Americi (Canada, Mexic, Brazilia, Peru, Columbia, Ecuador etc.), Europa (Anglia, Germania, Italia, Spania ş. a.), Asia (India, Turcia, Siria, Pakistan, Vietnam etc.) şi Africa (Nigeria, Senegal, Etiopia ş.a.) Din numărul mare de debuşeuri s-au detaşat, însă, cinci ţări, respectiv India, Pakistan, Turcia, Brazilia şi Mexic, spre care au fost orientate peste 2,5 milioane tone din exporturile ţărilor din spaţiul ex-sovietic.

Închiderea, în luna ianuarie, a tuturor fabricilor de uree din Ucraina (din cauza suspendării temporare, de către Rusia, a livrărilor de gaz natural) a avut un puternic impact negativ asupra disponibilului la export al acestei ţări. Cele mai multe fabrici au fost repornite după două săptămâni de inactivitate, singura excepţie fiind fabrica din Dnepropetrovsk, care a fost repusă în funcţiune la 13-15 februarie. Ulterior, disponibilul la export al Ucrainei a fost afectat fie de apariţia unor probleme de producţie la diverse fabrici (de exemplu la cele din Odessa, Dnepropetrovsk şi Cherkassy), fie de închiderea unor fabrici în vederea efectuării reviziilor tehnice (de pildă la Gorlovka, Cherkassy şi Severodoneţk). La începutul lunii iulie, producătorii de uree au încercat să obţină, din partea guvernului Ucrainei, aprobarea cererii lor ce viza posibilitatea încheierii unor tranzacţii directe cu compania Gazprom (Rusia). În opinia solicitanţilor, răspunsul pozitiv al guvernului ar fi însemnat un gaz natural mai ieftin şi, implicit, o creştere a competitivităţii lor pe piaţa externă. Se pare că guvernul nu a aprobat cererea respectivă. În luna august, în presa de specialitate a apărut, însă, o informaţie potrivit căreia Ministerul Economiei din Ucraina ar fi aprobat reducerea, cu

[157] În anul 2008, ultimul pentru care au apărut date în literatura de specialitate, Rusia şi Ucraina au exportat 4,2 milioane tone şi, respectiv, 3,1 milioane tone. (Toepfer International, Market Review, November 2009).

[158] In anul 2009, totalul cantităţilor expediate din portul Iujnâi s-a cifrat la peste 3 milioane tone, din care peste 85% au provenit din Ucraina, iar restul din Rusia.

16,58%, a preţului plafon al gazului natural destinat fabricilor care produc îngrăşăminte cu azot.

Volumul disponibilului la export al Rusiei a fost influenţat negativ de închiderea unor fabrici pentru revizii tehnice (de exemplu la Salavat, Cerepoveţ şi Perm) sau din cauza unor probleme de ordin tehnic (de pildă la Togliatti) ori de altă natură (de exemplu incendiul care a afectat fabrica din Berezniki).

Ţările din Orientul Mijlociu (Arabia Saudită, Qatar, Oman, Kuwait, Emiratele Arabe Unite, Bahrain şi Iran) au exportat peste 9 milioane tone.[159] Cea mai mare parte din disponibilul la export al ţărilor din regiune a fost dirijată spre ţările asiatice (India, Pakistan, Sri Lanka, Thailanda, Filipine, Vietnam, Coreea de Sud etc.) şi SUA. Printre celelalte pieţe de desfacere au figurat ţări din America Latină (de exemplu Brazilia, Mexic şi Peru), Africa (de pildă RSA şi Sudan) sau Oceania (Australia şi Noua Zeelandă).

Volumul disponibilului la export al ţărilor din Orientul Mijlociu a fost afectat de acţiunea următorilor factori:

- închiderea a două unităţi din Qatar, respectiv Qafco 1 (în scopul modernizării) şi 3 (în vederea efectuării reviziilor tehnice);
- problemele de producţie survenite la Safco 2 şi 4[160] (Arabia Saudită);
- penuria de gaz natural la fabrica de amoniac a firmei PIC din Kuwait;
- închiderea fabricii firmei Fertil din Emiratele Arabe Unite, în scopul efectuării lucrărilor de trecere de la producţia de uree perlată la cea de uree granulată;
- amânarea, pentru luna martie 2010, a punerii în funcţiune a fabricii Pars 2 din Iran.

Dinamica activităţii de export a companiilor producătoare din *China* a fost puternic dependentă de evoluţia nivelului taxei de export.

În perioada 1 februarie-30 iunie, nivelul foarte ridicat al acestei taxe (110%) - ce a avut o puternică influenţă negativă asupra competitivităţii - a reprezentat factorul care a contribuit decisiv la diminuarea de mari proporţii a volumului exporturilor de uree ale Chinei. Astfel, în semestrul I (când, exceptând luna ianuarie, a fost în vigoare nivelul de 110% al taxei menţionate mai sus), exporturile au totalizat numai 694 mii tone, fiind de peste cinci ori mai mici decât în aceeaşi perioadă a anului 2008.[161] În schimb, activitatea tranzacţională a fost mult mai intensă în intervalul de timp 1 iulie-15 septembrie, când taxa de export a fost de numai 10%. Ulterior, prezenţa pe piaţă a exportatorilor chinezi a continuat să fie influenţată, într-o măsură însemnată, de nivelul taxei de export, fiind mai activă în ultimele două luni ale anului (când nivelul taxei a fost de numai 10%), decât în intervalul de timp 16 septembrie-31 octombrie (când nivelul acesteia a fost de 110%). Spre sfârşitul anului, producătorii chinezi au fost afectaţi, însă, de penuria de gaz natural şi de mărirea preţurilor cărbunelui,[162] factori care şi-au pus amprenta negativă asupra activităţii de export.

Faptul că, în cea mai mare parte a anului, taxa de export a fost de 110% a avut, inevitabil, un impact negativ important asupra volumului exporturilor Chinei, care s-au

[159] În anul 2008, ultimul pentru care au apărut date în literatura de specialitate, principalele ţări exportatoare din zonă au fost Arabia Saudită (3,3 milioane tone), Qatar (3,1 milioane tone) şi Oman (2,0 milioane tone). (Toepfer International, Market Review, November 2009).

[160] Saudi Arabian Fertilizers Co.

[161] În aceeaşi direcţie au acţionat şi alţi factori (cu o influenţă sensibil mai redusă), cum ar fi slăbirea activităţii tranzacţionale cu ocazia Anului Nou Chinezesc sau scăderea producţiei în sud-vestul ţării, în luna februarie, din cauza diminuării ofertei de gaz natural.

[162] În China, circa 70% din totalul capacităţilor de producţie a ureei se bazează pe cărbune ca materie primă utilizată la fabricarea amoniacului, furnizând circa 80% din ureea exportată.

diminuat cu 22% faţă de anul 2008, cifrându-se la 3,38 milioane tone. Exporturile acestei ţări au fost orientate, cu preponderenţă, către pieţele asiatice (India, Bangladesh, Sri Lanka, Thailanda, Filipine, Coreea de Sud, Japonia, Vietnam etc.), pe locul al doilea plasându-se ţările din cele două Americi (SUA, Mexic, Brazilia, Argentina, Columbia, Chile, Ecuador ş.a.)

Exporturile *Indoneziei* au totalizat peste 600 mii tone, printre debuşeuri figurând, în special, ţări asiatice (Thailanda, Filipine, Malaysia, Vietnam, Myanmar, Pakistan etc.)

În prima parte a anului, producătorii din această ţară s-au focalizat pe aprovizionarea pieţei interne, în condiţiile în care, până în luna martie, niciunul dintre ei nu obţinuse licenţe de export, iar până în luna august, PIM a fost singura companie care beneficiase de astfel de licenţe. Pe parcursul anului, această firmă a contractat la export peste 250 mii tone. În luna septembrie au fost acordate licenţe pentru exportul, până la sfârşitul lunii decembrie, al unei cantităţi totale de 470 mii tone, companiile beneficiare fiind, de această dată, altele decât PIM, respectiv Kaltim (208 mii tone), Pusri (200 mii tone), Kujang (50 mii tone) şi Petrokimia Gresik (12 mii tone). Firmele Kaltim şi Pusri au contractat exportul a cel puţin 355 mii tone.

Anul 2009 a marcat o întărire a poziţiei de exportatoare a *Egiptului,* firmele Misr Oil Processing Co. (MOPCO), Alexandria Fertilizers (Alexfert),[163] Egyptian Fertilizer Co. (EFC) şi Helwan Fertilizers încheind tranzacţii cu partenerii externi pentru cantităţi ce au totalizat, se pare, peste 1,5 milioane tone. Orientarea geografică a exporturilor a fost diversificată, pe lista pieţelor de desfacere figurând India, Bangladesh, Pakistan, Thailanda, SUA, Brazilia, Mexic, Franţa, Spania, Italia etc.

În *Libia,* cel puţin până în luna mai, a funcţionat numai una din cele două linii de producţie ale companiei NOC, ceea ce şi-a pus amprenta negativă asupra disponibilului la export. Volumul exporturilor a depăşit 400 mii tone, printre debuşeuri numărându-se SUA, Mexic, Siria, Turcia, Etiopia, Spania, Italia ş.a.

Exporturile *Venezuelei* au însumat peste 800 mii tone, care au provenit, într-o proporţie covârşitoare, de la fabrica de mare capacitate, profilată pe export, pe care compania Fertinitro o operează în San Jose. Comparativ cu alţi ani, această fabrică a fost afectată într-o măsură mult mai mică de diverse probleme de producţie. Unele cantităţi au fost exportate şi de fabrica din El Tablazo, ce aparţine companiei Pequiven şi a cărei producţie este orientată, cu precădere, spre piaţa internă.

Disponibilul la export al Venezuelei este absorbit, în cea mai mare parte, de ţări din cele două Americi (SUA, Mexic, Chile, Brazilia, Peru, Ecuador etc.), dar printre debuşeuri pot fi întâlnite şi ţări din alte regiuni, cum ar fi Anglia şi Franţa.

În continuare vor fi făcute unele menţiuni referitoare la perspectivele pieţei mondiale a ureei în anul 2010. Experţii IFA prognozează că, în anul respectiv, cererea mondială va atinge un nivel de 156,3 milioane tone, ceea ce corespunde unei creşteri de 5,7% faţă de anul precedent.[164] Capacităţile de producţie ar urma să sporească, pe plan mondial, la 178,8 milioane tone/an[165] (+ 4,7% faţă de anul 2009), iar oferta mondială - în ipoteza unei rate maxime de operare a capacităţilor de producţie - la 165,2 milioane tone (+4,2%). In consecinţă, excedentul potenţial al balanţei mondiale cerere-ofertă ar

[163] În luna octombrie, compania Alexfert a pierdut producţia pe două săptămâni din cauza reviziilor tehnice.

[164] Specialiştii consideră că preţurile ridicate ale produselor agricole şi nivelul scăzut al stocurilor mondiale de uree (existente la începutul anului 2010) vor figura printre factorii principali care vor acţiona în direcţia creşterii cererii mondiale pentru acest îngrăşământ. Deoarece se anticipează o sporire a stocurilor pe lanţul de distribuţie, majorarea procentuală a cererii mondiale va fi mai mare decât aceea a consumului efectiv.

[165] Circa ½ din capacitatea suplimentară va fi pusă în funcţiune în China.

urma să scadă la 8,9 milioane tone în anul 2010, comparativ cu 10,6 milioane tone în anul anterior.[166]

Comerţul internaţional intens cu uree va continua să reprezinte, şi în anul 2010, una din caracteristicile definitorii ale pieţei mondiale a ureei, anticipându-se o creştere a acestui indicator faţă de anul anterior. Deficite mari de uree vor persista în America de Nord, America Latină, sudul şi estul Asiei (exclusiv China), Europa Occidentală şi Oceania. Analiştii firmei Profercy Ltd. au prognozat următoarele niveluri ale importurilor pe o serie de pieţe de desfacere semnificative: India-6,3 milioane tone, SUA-4,6 milioane tone, Uniunea Europeană-4,4 milioane tone, Thailanda-2,1 milioane tone, Brazilia-1,9 milioane tone, Mexic-1,4 milioane tone şi Australia-1,0 milioane tone. Printre debuşeurile însemnate vor fi prezente, de asemenea, Turcia, Bangladesh, Filipine, Vietnam, Coreea de Sud, Sri Lanka, Columbia, Peru, Chile, Ecuador, Noua Zeelandă, RSA, Nigeria, Sudan etc.

Printre sursele de aprovizionare importante vor continua să figureze China, Rusia, Ucraina, Arabia Saudită, Qatar, Oman, Kuwait, Indonezia, Egipt, Libia, Canada, Venezuela ş.a.

În anul 2010, potenţialul de producţie al Chinei va creşte sensibil, dar acest fapt nu se va traduce şi într-o sporire considerabilă a exporturilor. Din contra, experţii firmei Profercy Ltd. anticipează o nouă scădere a exporturilor acestei ţări, şi anume la 2,5 milioane tone, această cantitate fiind de peste două ori mai mică decât nivelul record atins în anul 2007. Perceperea unei taxe de export de 110% pe parcursul anumitor perioade (respectiv 1 februarie-30 iunie şi 16 septembrie-15 octombrie) va avea, la fel ca şi în anul precedent, un puternic impact negativ asupra competitivităţii. În schimb, în restul anului (respectiv în intervalele de timp 1-31 ianuarie, 1 iulie-15 septembrie şi 16 octombrie-31 decembrie), când taxa de export va fi de numai 7%, prezenţa exportatorilor chinezi va fi, probabil, mult mai activă.

Competitivitatea produsului oferit de Ucraina şi, implicit, volumul exporturilor sale ar putea fi afectate de o eventuală creştere sensibilă a preţului la care gazul natural importat din Rusia va fi livrat producătorilor de uree din această ţară. În trimestrul I 2010, preţul gazului natural importat din Rusia a sporit substanţial faţă de trimestrul IV 2009, dar preţul la care Naftogaz (firma importatoare) va efectua livrările către producătorii de uree va rămâne neschimbat. Specialiştii consideră, însă, că pe termen mai lung va fi dificil ca firma Naftogaz să continue să aprovizioneze industria chimică la preţuri mai avantajoase pentru acest sector, dat fiind faptul că, în opinia Fondului Monetar Internaţional (sursă importantă de finanţare externă a Ucrainei), gazul natural nu ar trebui subvenţionat. Pe de altă parte, este posibil ca firma Gazprom (Rusia) să beneficieze de dreptul de a vinde gaz natural direct producătorilor ucraineni de amoniac şi, totodată, să fie de acord cu un preţ mai mic decât cel convenit cu compania Naftogaz, dacă această concesie se va dovedi necesară pentru menţinerea viabilităţii industriei îngrăşămintelor cu azot din Ucraina.

Se consideră că nivelul exporturilor Indoneziei va depinde de acţiunea următorilor factori:

- gradul de asigurare de către compania PIM a necesarului său de gaz natural şi performanţele acesteia în domeniul producţiei;
- evoluţia cererii interne care, la rândul său, va depinde nu numai de vreme, dar şi de alţi doi factori, şi anume efectele adoptării măsurii de reducere a subvenţiilor

[166] Patrick Heffer and Michel Prud'homme, International Fertilizer Industry Association (IFA): Short-Term Fertilizer Outlook 2009-2010 (35th IFA Enlarged Council Meeting , Amman, Jordan, 17-19 November 2009).

pentru îngrăşăminte şi, respectiv, menţinerea sau inversarea tendinţei (manifestate în anul 2009) de sporire, pe seama ureei, a consumului de îngrăşăminte compuse de tipul NPK;

- disponibilitatea guvernului de a acorda licenţele de export pe care le-au solicitat companiile Kaltim şi Pusri.

În anul 2010, în rândul exportatorilor majori ar putea intra şi Iranul, dacă cele două fabrici de mare capacitate din Bandar Assaluyeh şi cea din Kermanshah vor funcţiona cu succes. Există deja opinii potrivit cărora volumul exporturilor acestei ţări ar putea depăşi, pentru prima oară, nivelul de 1 milion tone.

Preţurile internaţionale vor cunoaşte o evoluţie fluctuantă, care va reflecta nu numai caracterul sezonier al cererii de uree, dar şi acţiunea - în diverse ţări exportatoare sau importatoare - a unor factori imprevizibili, care pot avea un impact însemnat asupra balanţei cerere-ofertă, şi, implicit, asupra dinamicii preţurilor. În categoria factorilor de acest gen, deseori semnalaţi de - a lungul anilor, intră problemele tehnice care pot apărea la diverse fabrici, dificultăţile întâmpinate pe linia aprovizionării cu gaz natural a fabricilor de amoniac, întârzierile survenite în finalizarea unor proiecte, fenomenele naturale (care pot afecta cererea, în primul rând, dar şi producţia, transportul sau distribuţia), măsurile luate de autorităţi pe linia fie a limitării sau încurajării exporturilor, fie a stimulării producţiei sau consumului etc. După unele opinii, în contextul unei evoluţii fluctuante pe parcursul anului, media preţurilor internaţionale, calculată pe ansamblul anului 2010, va fi mai mare decât în anul precedent. Această prognoză ţine cont de creşterea costurilor de producţie în Ucraina şi China (două dintre exportatoarele majore), ca rezultat al sporirii preţurilor gazului natural importat din Rusia şi, respectiv, al faptului că în luna decembrie 2009, preţurile cărbunelui au atins în China cel mai ridicat nivel din acel an. Referitor la evoluţia preţurilor de export ar mai trebui adăugat că, în intervalele de timp în care vor surveni unele creşteri temporare, este posibil ca preţurile respective să depăşească cele mai mari niveluri înregistrate în anul 2009 dar, *după toate probabilităţile, ele nu vor atinge niveluri comparabile cu maximele istorice înregistrate în anul 2008.*

2.3. ENERGIE ŞI COMBUSTIBILI

2.3.1. ŢIŢEI

Mariana PAPATULICĂ

1. Evoluţia cererii mondiale de ţiţei în 2009

Ca urmare a restrângerii activităţii economice globale, determinată de criza economică şi financiară, cererea de ţiţei a scăzut la 84,4 mil.barili/zi în 2009 faţă de 86,3 mil.barili/zi în 2008. Acest declin de 2,2% survine după o scădere minoră în 2008/2007, de 0,2% şi este asociat cu reducerea dramatică a comerţului şi a producţiei industriale în perioada de vârf a crizei. Acestea la rândul lor au condus la o restrângere a activităţii de transport care a avut un puternic impact asupra cererii de energie: combustibilii de transport precum benzina, kerosenul şi diesel-ul alcătuiesc aproximativ 60% din cererea totală de ţiţei.

Reducerea cererii de energie, în special în ţările membre OCDE a avut un efect semnificativ asupra consumului global de ţitei. Declinul cel mai amplu s-a produs în Japonia, urmată de SUA şi Europa.

Dimpotrivă, statele ne-OCDE au continuat să înregistreze creşteri ale cererii de ţiţei, deşi într-un ritm mai modest în 2009, comparativ cu anii precedenţi.

Tabel 1: Reapartizarea geografică a cerereii mondiale de ţiţei, în perioada 2008-2009. Estimări pentru 2010

-mil.barili/zi-

Zona	2008	2009	2010
Africa	3,2	3,2	3,3
America	30,1	29,3	29,5
Asia/Pacific	25,7	26,2	26,9
Europa	16,1	15,2	15,2
FSU	4.2	3,9	4,1
Orientul Mijlociu	7,1	7,2	7,5
TOTAL	86,2	85,0	86,6
Schimbare în %	-0,3	-1,4	1,8

Sursa: IEA Oil Market Report,12 martie 2010

Având în vedere faptul că tendinţa de declin a cererii s-a accentuat în ţările OCDE, în 2009, ca urmare a încetinirii ritmului de creştere economică şi a preţurilor ridicate ale ţiţeiului, a fost pusă în discuţie problema dacă şi în ce măsură, această restrângere a cererii va fi de natură permanentă sau va fi temporară, respectiv, dacă se poate vorbi despre o "*distrugere"* a cererii sau mai degrabă, despre o *„suprimare"* a acesteia, în special în SUA. Deşi, aparent, dovezile istorice acordă un anume credit ideii de "suprimare" a cererii, varianta „distrugerii" ireversibile pare a fi mai credibilă.

Susţinătorii ideii „suprimării" cererii consideră că cererea de petrol a SUA va reveni la nivelurile anterioare atunci când preţurile vor scădea, după principiul ciclicităţii pieţei: cererea puternică generează preţuri mari care, la un moment dat pot

reduce cererea, în schimb, o cerere slabă descurajează preţurile, declanşând un nou ciclu de creştere a cererii.

Argumentul „suprimării" nu ia în considerare sau trece cu vederea creşterea eficienţei energetice (îndeosebi în segmentul autovehiculelor) şi substituţia între combustibili (cu eliminarea păcurii grele).

Un asemenea raţionament ignoră totuşi faptul că, chiar dacă declinul preţului ţiţeiului poate juca un rol important în stimularea cererii, o redresare a cererii trebuie susţinută de o creştere economică puternică, corelaţia între activitatea economică şi cererea de ţiţei rămânând încă puternică. În perioada 1983-2007, PIB-ul SUA a crescut cu 3,2%/an, în timp ce cererea de ţiţei a sporit cu 1,1%/an. Restrângerea cererii mai ales pentru benzină în SUA, s-a datorat cu precădere înrăutăţirii condiţiilor economice (factor de natură endogenă), care a coincis cu creşterea foarte accentuată a preţurilor (factor de natură exogenă).

2. Evoluţia ofertei mondiale de ţiţei în 2009

Declinul accentuat al cererii mondiale de ţiţei ca efect al crizei financiare şi economice mondiale a creat premisele unei supraoferte crescânde de ţiţei.

În condiţiile şanselor limitate de creştere a ofertei ne-OPEC, din cauza ratei ridicate de declin a producţiei în unele câmpuri petrolifere mature, ca de pildă cele din Marea Nordului şi din Mexic şi a ritmului lent de creştere a capacităţii noi de producţie, ca urmare a descurajării investiţiilor în explorare-exploatare (din cauza preţurilor mai reduse ale ţiţeiului) OPEC a fost cel care a preluat asupra sa obligaţia echilibrării raportului cerere-ofertă.

În cadrul reuniunilor OPEC, au fost convenite câteva runde succesive de reducere a producţiei, începând cu luna septembrie 2008 care au însumat, 4,2 mil.barili/zi. Dar, până în august 2009, OPEC îşi redusese efectiv producţia cu numai 2,8 mil.barili, ceea ce a echivalat cu un grad de aliniere la acordurile de reducere a producţiei, de numai 67%.

Statele membre OPEC au răspuns gradual şi cu un oarecare decalaj de timp, la declinul cererii. Unele state au fost nevoite să facă un efort suplimentar pentru a-şi restrânge producţia şi a se încadra în cotele de producţie stabilite. Dar, singura ţară care s-a conformat în proporţie de peste 100%, cotei oficiale de producţie a fost Arabia Saudită, care şi-a redus producţia într-un cuantum cu 166.000 barili/zi mai mare decât cel stabilit, la 7,89 milioane barili/zi, în luna februarie.

Celelalte state membre OPEC nu au respectat însă, decizia de reducere, dimpotrivă, şi-au majorat unilateral producţia pentru a profita de preţurile mai mari, astfel că, la finele lunii februarie 2010, gradul de respectare a acordurilor OPEC de limitare a producţiei a coborât până la 58%. Spre exemplu, Iranul, al doilea mare producător de petrol din OPEC, a produs cu 277.000 barili/zi mai mult decât cota alocată, ceea ce înseamnă că a respectat doar în proporţie de 51% reducerea promisă a producţiei; Nigeria s-a conformat în proporţie de numai 54% deciziei de reducere a producţiei etc.

Capacitatea suplimentară de producţie la nivelul OPEC (diferenţa dintre capacitatea nominală şi producţia efectivă) a atins 6,5 mil.barili/zi în februarie 2010, din care 3,4 mil.barili/zi aparţin Arabiei Saudite, iar restul, câtorva state membre OPEC din Orientul Mijlociu. Această capacitate suplimentară de producţie funcţionează ca un *stoc tampon uriaş*, care permite statelor OPEC să compenseze un eventual deficit, cauzat de

o întrerupere a livrărilor dar care, în acelaşi timp, menţine şi o presiune asupra preţurilor ţiteiului, limitând eventuale tentative de creştere mai accentuată.

Capacitatea excedentară de producţie nu reprezintă, în mod necesar, un indicator relevant în contextul actualei tensiuni de pe piaţa petrolului, într-o perioadă în care politica de producţie este determinată de preţuri. Fără îndoială, actuala capacitate excedentară de producţie, este dublă faţă de nivelul mediu din ultimul deceniu şi va fi suplimentată cu încă 1-1,5 mil.barili/zi până la sfârşitul anului 2010, datorită unei extinderi de capacitate în Arabia Saudită, ceea ce reprezintă un element deloc neglijabil.

Ca efect al cererii globale diminuate, stocurile de ţiţei s-au menţinut la niveluri foarte ridicate. Stocurile totale ale OCDE s-au cifrat la 107 zile-consum în trimestrul IV2009 (faţă de 88, în anul precedent). China a înregistrat o creştere semnificativă a stocurilor de ţiţei în anul 2009, tendinţă care s-a menţinut şi în trimestrul I 2010.

Tabel 2: Producţia de ţiţei a OPEC în perioada decembrie 2009-februarie 2010

-mil.barili/zi -

	Decembrie 2009	**Ianuarie 2010**	**Febrruarie 2010**	**Capacitate excedentara Febr.2010**	**Cote de reduceri individuale**	**Grad de aliniere la reducerile OPEC (febr.) -%-**
Algeria	1,25	1,25	1,25	0,15	0,200	60
Angola	1,85	1,89	1,95	0,21	0,244	0
Ecuador	0,46	0,46	0,47	0,04	0,067	57
Iran	3,72	3,70	3,74	0,30	0,562	20
Kuwait	2,29	2,29	2,29	0,36	0,374	86
Libia	1,52	1,52	1,53	0,18	0,252	71
Nigeria	2,01	2,00	1,98	0,60	0,319	0
Qatar	0,80	0,80	0,82	0,10	0,122	49
Arabia Saudită	8,12	8,20	8,16	3,80	1,318	95
EAU	2,28	2,29	2,28	0,41	0,379	95
Venezuela	2,19	2,22	2,23	0,18	0,364	41
OPEC-11	26,49	26,62	26,70	6,32	4,201	58
Iraq	2,48	2,43	2,54	0,15		
Total OPEC	28,97	29,04	29,24	6,47		

Sursa: IEA Oil Market Report, 13 aprilie 2010

Tabel 3: Cererea şi producţia mondială de ţitei, pe regiuni

(mil.barili/zi)*

	2008	**2009**	**Previziuni 2010**	**Schimbare Anuală -%-**
Cerere				
OCDE	47,6	45,5	45,4	-0,2
America de Nord, din care:	24,2	23,3	23,4	0,5
Statele Unite	19,8	19,1	19,1	0,1
Europa	15,3	14,5	14,4	-0,7
Asia, Pacific	8,1	7,7	7,6	-1,5
Ne-OCDE, din care	38,7	39,5	41,2	4,5
China	7,9	8,5	9,1	7,2
Altele Asia	9,7	10,0	10,3	3,0
Fosta URSS	4,2	3,9	4,1	5,0
Orientul Mijlociu	7,1	7,2	7,6	4,9
Africa	3,2	3,2	3,3	3,1
America Latină	5,9	6,0	6,2	3,5
Total Mondial	86,2	84,9	86,6	2,0

	2008	2009	Previziuni 2010	Schimbare Anuală -%-
Producţie				
OPEC, din care:	35,6	33,3	34,6	…
Arabia Saudită	10,4	9,3	…	…
Nigeria	2,1	2,1	…	…
Venezuela	2,6	2,4	…	…
Iraq	2,4	2,5	…	…
Ne-OPEC,din care	50,7	51,5	52,0	1,1
America de Nord	13,9	14,3	14,2	0,5
Marea Nordului	4,3	4,1	3,9	-6,6
Rusia	10,0	10,2	10,4	2,0
Altele – fosta URSS	2,8	3,1	3,2	3,3
Altele ne-OPEC	19,6	19,8	20,4	2,9
Total Mondial	86,4	84,8	…	…
Cerere netă	-0,2	0,1	…	…

*1 baril/zi – 50 tone/an
Sursa: FMI, World Economic Outlook,13 aprilie 2010

3. Dinamica preţurilor internaţionale ale ţiţeiului în anul 2009. Factori de influenţă

Preţurile ţiţeiului au reacţionat, din plin, la ideea, intens vehiculată, potrivit căreia partea mai dificilă a recesiunii economice a fost depăşită şi la indiciile referitoare la relansarea cererii în China. După ce au atins un minim de 36 $/baril în 27 februarie 2009, acestea au reînceput să crească, din luna martie, pentru a ajunge la 70 $/baril la mijlocul anului şi la 75 $/baril, în luna decembrie 2009.

Creşterea preţurilor a fost atribuită, în principal, tendinţei de devalorizare a dolarului şi reducerii ofertei OPEC - ca urmare a acordurilor succesive de limitare a producţiei - dar, mai ales, semnalelor de redresare economică, care au căutat să inducă, aproape în mod sistematic, ideea că economia mondială s-ar putea redresa mai rapid decât s-a prevăzut iniţial, din cea mai gravă criză financiară de la al doilea război mondial.

Măsurile adoptate, în prima parte a a anului 2009, atât de Banca Centrală a SUA- FED, cât şi de alte bănci centrale importante din Europa, inclusiv de Banca Centrală Europeană şi de cea a Chinei, în scopul combaterii recesiunii şi a deprecierii dolarului, prin lansarea unor pachete succesive de stimulente financiare, au stimulat, constant, încrederea populaţiei într-o redresare apropiată, în primul rând, a economiei SUA şi au determinat creşterea interesului investitorilor pentru operaţiuni de risc pe pieţele petroliere, în pofida faptului că cererea de ţiţei scăzuse apreciabil.

Faptul că preţul ţiţeiului este stabilit în dolari, face ca orice scădere a valorii monedei americane induce o creştere a preţului ţiţeiului. După cum au remarcat specialiştii, între dolar şi preţul ţiţeiului s-a stabilit o *corelaţie inversă, negativă, exprimată printr-un coeficient de -0,9 în anul 2009.* Semnificaţia acestei relaţii inverse este aceea că preţul ţiţeiului – care este stabilit în dolari – a avut un mare potenţial de creştere atunci când moneda americană a scăzut. Fenomenul este relativ nou, în contextul în care, din anii ’90 şi până în 2005, ţiţeiul şi dolarul s-au aflat, de regulă, într-o corelaţie pozitivă, ambele evoluând în aceeaşi direcţie (+ 0,63).

În opinia unor analişti americani, acest raport inversat nu va fi de durată. Corelaţia între ţiţei şi dolar tinde să devină mai puternică în perioadele de criză. În

momentul în care economia SUA se va redresa, ea va putea susţine, simultan, preţul ţiţeiului şi cursul dolarului.

Răspunsul preţurilor la semnalele de relansare a activităţii economice a urmat, în general, traiectoria observată cu ocazia recesiunii din 2000-2001, dar în cazul actualei recesiuni, consumul mondial de ţiţei s-a redus mult mai sever decât cu ocazia oricărei alte recesiuni de după 1980, respectiv cu 2 mil.barili/zi, în perioada cuprinsă între trim.IV 2008 şi trim.II 2009. Declinul amplu al cererii a fost atribuit, în mare măsură, reducerii consumului în ţările dezvoltate, în special în SUA şi Japonia, deşi creşterea consumului de ţiţei s-a încetinit şi în ţările emergente .

Profesorul *Nouriel Roubini*, de la Universitatea din New York, cunoscut pentru anticiparea corectă a actualei recesiuni mondiale, a apreciat că nivelul ridicat al preţurilor nu se susţine din cauza declinului cererii de pe piaţă.O analiză a raportului cerere-ofertă relevă faptul că, în timp ce producţia şi stocurile se situează aproape de recordurile istorice, cererea a scăzut la nivelul din 2005. *Fadel Gheit,* analist la compania "Oppenheimer &Co"(SUA) a precizat că preţul actual, relativ ridicat al ţiţeiului a fost rezultatul operaţiunilor speculative pe pieţele la termen: "speculatorii au stimulat, din nou, tranzacţiile futures, profitând de faptul că administraţia Obama, preocupată de alte priorităţi nu a acordat suficient timp pentru o reglementare mai severă a tranzacţiilor bursiere."

Autorităţile din SUA şi Europa au apreciat, în mod deschis, că majorarea accentuată a preţurilor a avut un substrat speculativ cert şi că bursele de mărfuri, în special Nymex şi o serie de bănci de investiţii (în primul rând, Goldman Sachs) se află în centrul disputei.

4. Dinamica preţurilor ţiţeiului în trimestrul I 2010.Factori de influenţă

Tabel 4: Evoluţia preţurilor ţiţeiului pe piaţa spot din Rotterdam în trimestrul I 2010

-dolari/baril-

Tipul de ţiţei/Perioada	Ianuarie 2010	Februarie 2010	Martie 2010
Brent (Anglia)	76,93	74,37	80,00
WTI (SUA)	78,32	76,38	81,16

Sursa:Evidenţe statistice IEM, calculat pe baza cotaţiilor zilnice din Market Data, Financial Times, ian, februarie, martie 2010

Preţurile ţiţeiului pe piaţa spot din Rotterdam şi la bursele internaţionale de mărfuri au crescut în cea mai mare parte a lunii ianuarie 2010, sub influenţa următorilor factori:

1) Vremea deosebit de rece înregistrată pe mai multe continente din Emisfera Nordică (America de Nord, Europa de vest, Asia-în principal China), care a generat o cerere sporită pentru combustibili de încălzire;

2) Activitatea speculativă desfăşurată îndeosebi la bursele americane de mărfuri;

3) Slăbirea cursului dolarului în raport cu euro, lira sterlină, yenul japonez.

Preţul ţiteiului ca şi cele ale altor alte mărfuri este stabilit în dolari, iar o depreciere a monedei de calcul constituie un suport pentru preţuri.

4) Informaţia potrivit căreia, Rusia a suspendat livrările de ţiţei către rafinăriile din Belarus. Deşi livrările au fost reluate relativ rapid, piaţa europeană a reacţionat la atitudinea de forţă a Rusiei, pe care a perceput-o ca pe o ameninţare la securitatea energetică a Europei.

În luna februarie, preţul ţiţeiului a scăzut după valul de ninsori din decembrie/ianuarie, sub influenţa stocurilor mari, menţinute în condiţiile persistenţei situaţiei de contango a pieţei.Dolarul a revenit cu putere la începutul lunii februarie, acţionând ca o frână asupra preţurilor, deoarece dolarul s-a întărit din cauza pieţelor financiare europene mai slabe pe fondul crizei din Grecia.

Ulterior ştirea referitoare la elaborarea, de către Germania, a unui plan de "salvare" a Greciei, practic de împrumutare a acesteia, în scopul evitării intrării în incapacitate de plată a avut, temporar, un efect depresiv asupra dolarului şi de revigorare a monedei euro, dar atât pieţele de capital cât şi cea a tiţeiului au rămas îngrijorate din cauza absenţei detaliilor referitoare la conţinutul acestui plan. Practic, criza din sud-estul Europei a accentuat nervozitatea pieţelor de capital şi, implicit, a celei petroliere, fiind percepută ca o ameninţare la adresa procesului de redresare economică a Uniunii Europene şi ca un factor de descurajare a cererii de ţiţei.

Informaţia referitoare la decizia Băncii Centrale a Chinei de a adopta măsuri de restricţionare a politicii de creditare, pentru a II-a oară în acest an, prin obligarea băncilor comerciale de a-şi spori nivelul rezervelor de lichidităţi deţinute a generat îngrijorare referitoare la posibilitatea ca restrângerea lichidităţilor de pe piaţă să limiteze creşterea economică a Chinei şi, în special, a importurilor de mărfuri, mai ales a celor de ţiţei .

Investitorii au mizat pe China şi pe India ca potenţiale stimulente ale cererii de ţiţei şi, implicit, ale preţurilor ţiţeiului. Dar dacă China, care în ultimii ani a fost motorul creşterii cererii mondiale de ţiţei, îşi încetineşte ritmul de creştere economică, acest fapt are efecte de descurajare a cererii globale şi a preţurilor ţiţeiului.

În martie, preţul ţiţeiului a marcat creşteri importante, în medie cu 6 $/baril faţă de media lunii precedente, sub influenţa unor factori ca:

- dolarul slab;
- piaţa puternică de acţiuni, mai ales în Asia;
- prognozele revizuite în creştere ale OPEC şi Agenţiei Internaţionale a Energiei privind nivelul cererii mondiale de ţiţei în 2010 -mizând cu precădere pe înviorarea susţinută a economiilor emergente din Asia;
- declinul stocurilor de benzină ale SUA;
- creşterea consumului de produse petroliere al SUA, cu 3,8% în ultimele 4 săptămâni;
- percepţia mai optimistă privind redresarea activităţii economice globale.

Preţul ţiţeiului a continuat să crească şi în aprilie, deşi aceste majorări până la valori record de 87 $/baril pentru Brent, au avut în general, un substrat psihologic destul de contradictoriu, fiind induse de creşterea neaşteptată a sentimentului de încredere a comercianţilor în viabilitatea procesului de redresare economică (susţinută şi de câteva rapoarte pozitive din sectorul productiv din SUA), dar puse sub semnul îndoielii de bancherii de pe Wall Street şi neevidenţiate, în mod clar, nici de datele statistice.

5.Perspectivele pieţei ţiţeiului în anul 2010

Perspectivele pieţelor petroliere în 2010 vor depinde în mare măsură de momentul şi intensitatea procesului de redresare economică.

Indicatorii economici globali indică faptul că pe plan mondial, procesul de revenire din criză este în curs de desfăşurare. De altfel, Fondul Monetar Internaţional (FMI), a prognozat pentru acest an, o creştere economică medie de 3,1% iar pentru 2011,

de 3,3 %. Evident, nu sunt excluse fluctuaţii ale ratei de creştere economică, şi implicit a celei de ţiţei, în funcţie de incidenţa unor factori de risc, pe care îi vom analiza ulterior.

Presiunile ascendente asupra preţurilor ţiţeiului, rezultate din creşterea cererii se vor intensifica, în consens cu procesul de redresare economică.

Pe baza scenariului de creştere economică moderată, anticipat de FMI pentru 2010, cererea mondială de ţiţei va creşte cu 1,5% în 2010, la 85,7 mil.barili/zi. Stabilizarea economiilor OCDE este prevăzută să conducă la o cerere de ţiţei relativ staţionară în raport cu anul precedent, care va reprezenta 53% din cererea mondială. Dimpotrivă, cererea de ţiţei ne-OCDE va înregistra o creştere cu 3,3% în 2010, la 40,3 mil.barili/zi, stimulată, în principal, de economii emergente precum China.

Actualul context economic mondial, cu rate reduse ale dobânzii de referinţă, ar putea oferi stimulente puternice pentru investitori de a căuta profituri mai mari într-o serie de categorii de operaţiuni pe pieţele la termen, inclusiv în ţiţei.Mai mult, aşteptările unor participanţi la piaţă, cu privire la o posibilă creştere a inflaţiei, în lumina măsurilor de stimulare fiscală şi monetară oferă un argument în favoarea investiţiilor în ţiţei şi o asigurare contra inflaţiei.

Acest aspect capătă o mai mare relevanţă din perspectiva continuei slăbiri a dolarului, care implică preţuri de import mai mari pentru SUA şi acele economii din zona dolarului, sau care au datorii mari în dolari.

Din punctul de vedere al ofertei, prognoza privind producţia ne-OPEC prevede creşterea acesteia la 51,5 mil.barili/zi în 2010. La momentul de vârf al crizei au existat temeri referitoare la un posibil impact negativ important asupra ofertei ne-OPEC, ceea ce a făcut ca explorarea şi producţia de ţiţei să fie mai puţin profitabile şi mai dificil de finanţat.

Totuşi, odată cu redresarea preţurilor ţiţeiului şi normalizarea pieţelor de credit aceste prognoze pesimiste pentru livrările ne-OPEC asigură, treptat, calea unei perspective mai stabile, susţinută de o activitate solidă de investiţii.

În plus, o serie de noi descoperiri semnificative, de exemplu, în Golful Mexic, în afara coastelor de sud ale Braziliei, reprezintă o ilustrare vie a potenţialului companiilor de a realiza rate relativ ridicate de înlocuire a producţiei, prin proiecte de explorare de succes.

Preţul va depinde în mare măsură şi de modul în care va reacţiona OPEC în special în legătură cu utilizarea considerabilei sale capacităţi excedentare.

6. Perspectivele preţurilor ţiţeiului în anul 2010

Analiştii sunt rezervaţi în a elabora prognoze pe termen mai lung privind preţul ţiţeiului, atâta timp cât economia mondială se confruntă încă, cu efectele crizei economice şi financiare. Fapt pentru care, orizontul de timp abordat în cele mai recente prognoze este anul în curs şi, cel mult, 2011.

În orice caz, concluzia majorităţii specialiştilor este aceea că, tendinţa de majorare a preţului ţiţeiului este ineluctabilă, atâta timp cât nu se întreprinde nimic pentru a se renunţa la o economie bazată pe ţiţei.

Pe termen scurt însă, nu se aşteaptă preţuri cu 3 cifre, ci de maximum 90 $/baril, cu posibilitatea revenirii, spre finele anului în curs, la valori de 75 $/baril. În 2011-2012 preţurile ar putea atinge sau chiar depăşi 100 $/baril. Dacă omenirea se va confrunta cu 100 $/baril, creşterea economică se va încetini, dar nu va fi stopată.

Din noianul de prognoze de preţ, două viziuni, de altfel destul de contrastante, au câştigat mai mult teren: una care anticipează un preţ de 60 $/baril sau inferior acestuia, cealaltă un preţ de 100 $/baril sau mai mare.

Între promotorii *variantei înalte* de preţ se numără băncile *Merrill Lynch, Goldman Sachs şi Barclays*. Acestea mizează pe ritmuri mai susţinute de creştere economică şi pe rate mai reduse ale dobânzilor, care vor stimula cererea de ţiţei şi preţurile.

Merrill Lynch mizează pe o rată de creştere economică de 4,4% în 2010 şi de 4,5% în 2011, valori superioare celor recent avansate de FMI. Aceeaşi firmă consideră că ratele dobânzilor bancare se vor menţine la cote scăzute, ceea ce va însemna mai multă lichiditate pe piaţă, o creştere mai rapidă pentru economiile în curs de dezvolare şi un interes sporit pentru investiţii în mărfuri. În accepţia firmei Merrill Lynch, odată cu reluarea în semestrul II 2010, a rolului sectorului privat, de motor al creşterii globale, preţurile ar putea atinge 92 $/baril, urmând să depăşească 100 $/baril, în trimestrul I 2011.

Varianta joasă de preţ este susţinută, în primul rând, de *Deutsche Bank,* care mizează pe: rate mai slabe de creştere economică (de numai 3,2% în 2010), pe efectul măsurilor de îmbunătăţire a eficienţei energetice a economiilor occidentale (care vor atenua ritmul de creştere a cererii de petrol) şi pe rate mai mari ale dobânzilor de politică monetară, care vor favoriza întărirea dolarului şi slăbirea preţurilor ţiţeiului.

Pe baza acestor elemente, Deutsche Bank a preconizat un preţ al ţiţeiului de 60 $/baril în trimestrul IV 2010, urmat de o perioadă de creştere lentă, către 100 $/baril, de abia în anul 2015. În sprijinul acestei variante, Deutsche Bank include încă un factor activ şi anume OPEC, despre care afirmă că nu va fi interesat să submineze procesul de redresare economică mondială şi că va utiliza oferta sa amplă de ţiţei pentru a menţine preţurile sub 75 $/baril.

Energy Information Administration (SUA) a avansat o *variantă intermediară,* care preconizează preţuri de 80-85 $/baril la sfârşitul anului 2010, bazate pe o creştere economică mai lentă şi pe o ofertă mai amplă din partea OPEC.

Între firmele care au elaborat prognoze ale preţurilor ţiţeiului se numără şi 4 dintre cei mai mari comercianţi de ţiţei pe plan mondial şi anume, Mercuria Energy Trading, Vitol Group, Gunvor Group şi Glencore Int.A.G..

"Mercuria" mizează, pe termen scurt, pe fluctuaţii ale preţurilor ţiţeiului între 65 şi 90 $/baril, în timp ce "Vitol", cel mai mare comerciant independent de energie din lume, este de părere că "ţiţeiul s-a stabilizat într-o bandă de fluctuaţie mai puţin volatilă, de 70-80$/baril" şi preconizează preţuri relativ stabile, până când economia va ieşi din criză şi cererea de ţiţei se va ameliora.

Potrivit "Unicredit SpA" preţurile ţiţeiului ar urma să crească, în acest an, cu circa 20%, sub influenţa cererii majorate din partea Chinei şi a altor pieţe emergente. Astfel, preţul ar putea atinge 95 $/baril, în trimestrul IV 2010 şi 115 $/baril spre sfârşitul anului 2011, faţă de 80-81 $/baril în prezent.

7. Riscuri şi incertitudini

Perspectivele preţurilor rămân supuse unei serii de riscuri. În orice caz, preţurile sunt, în egală masură, un efect al dezvoltării economice şi o ameninţare la adresa acesteia. Într-un fel, nu poate exista redresare economică, fără creşterea preţurilor ţiteiului, deoarece cererea alimentează preţurile.

De exemplu*, combinaţia dintre o ofertă OPEC mai redusă decât se sconta şi o redresare mai susţinută a activităţii economice* ar putea antrena o creştere mai accentuată a preţurilor ţiţeiului.

O altă sursă de incertitudine se referă la *evoluţia cursului principalelor valute*. Un declin mai sever al valorii dolarului va majora presiunea ascendentă asupra preţurilor, prin creşterea cererii pentru ţiţei, ca o asigurare contra inflaţiei.

Referitor la *factorii geopolitici*, disputa internaţională legată de programul nuclear al Iranului comportă riscul de a produce efecte negative asupra pieţei petroliere. Cu o producţie de 3,9 mil.barilli/zi în 2008, Iranul este al II-lea mare producător de ţiţei din OPEC şi, în cazul escaladării tensiunilor cu Occidentul în problema nuclear, poate provoca oricând întreruperi a producţiei.

Ţiţeiul mai scump ar putea afecta pieţele financiare şi de mărfuri, ca şi economia în ansamblu, putând genera inflaţie şi forţa băncile centrale să majoreze ratele dobânzii de referinţă de la nivelul actual foarte redus.

O resuscitare a instabilităţii financiare reprezintă un alt factor de risc, deşi unul cu un efect potenţial mai ambiguu asupra preţurilor. Acesta, pe de o parte, poate antrena creşterea cererii pentru ţiţei, ca un activ real, dar poate avea potenţialul de a cauza o scădere drastică a cererii de ţiţei, printr-o nouă încetinire a activităţii economice.

Perspectiva unor preţuri mai mari reprezintă un semnal de alarmă pentru o serie de analişti. Olivier Jacob, de la firma de consultanţă „Petromatrix"(Elveţia) a afirmat că redresarea din 2009 a fost alimentată de un preţ al ţiţeiului de numai 62 $/baril, nu de 90 $/baril sau de 100 $/baril. De aceea, analistul elveţian a apreciat că un preţ prea mare al ţiţeiului, peste 85 $/baril, ar putea reprezenta un fel de „sărut al morţii" dat unei economii mondiale care încearcă să iasă din recesiune.

Hussein Allidina, strateg în domeniul pieţelor de mărfuri la „Morgan Stanley" a afirmat că un nivel de preţ de 100 $/baril, preconizat pentru anul viitor, va spori „povara/factura petrolieră" pentru economiile dezvoltate, într-o proporţie mai semnificativă decât pentru cele emergente, deoarece ultimele vor avea o contribuţie mai pregnantă la relansarea economică şi, în plus, îşi pot permite să subvenţioneze consumul de energie. FMI a estimat valoarea subvenţiilor pentru consumul de petrol la circa 250 miliarde $ în anul 2010.

Pe termen scurt, piaţa ţiţeiului va mai fi vulnerabilă la influenţa a doi factori:

- *Datele referitoare la evoluţia situaţiei economice a SUA* ;
- *Modul în care va fi soluţionată financiar problema Greciei şi efectele acestui demers asupra evoluţiei monedei euro, în raport cu dolarul SUA.*

Datele, adeseori contradictorii, chiar de la o zi la alta, privind economia SUA ar putea fi rezultatul unei distorsionări, fie deliberată, pentru a se testa optimismul, gradul de implicare a investitorilor pe pieţele de mărfuri, fie obiectivă, datorită consumului petrolier majorat din cauza iernii severe. În orice caz, ambele variante îngreunează demersul analiştilor de a discerne adevărul cu privire la "starea reală de sănătate a economiei americane şi la stadiul redresării acesteia" şi la cererea finală de produse petroliere.

Expertul american John Licata (*Blue Phoenix Inc.)* consideră că "este necesară o reducere a şomajului, înainte ca preţurile ţiţeiului să atingă 90 $/baril, valori prevăzute pentru finele anului". Pe termen scurt, acelaşi specialist a anticipat o scădere a preţului către 66 $/baril, în condiţiile în care stocurile se menţin puternic excedentare, ceea ce indică o cerere "anemică".

8.Perspective energetice globale

Diversitate, concurenţă şi eficienţă vor fi factorii-cheie ai unui demers global menit să asigure echilibrarea strategiilor în domeniul securităţii aprovizionării cu energie, al ocupării forţei de muncă şi al dezvoltării economice, concomitent cu combaterea schimbărilor climatice.

Factorii nu sunt noi, dar importanţa lor nu trebuie subestimată. Ceea ce este reprezentativ pentru secolul 21, este faptul că *securitatea energetică a devenit o chestiune definitorie*, aflată într-o matrice complexă alături de factori precum cei economici, strategici şi de mediu.

Conform unor previziuni recente (20 martie 2010) ale companiei "British Petroleum", în anul 2030, cererea de energie va depăşi cu 30% consumul actual, iar în 2050, cu 100%. Creşterea prognozată va necesita investiţii de peste 1000 miliarde $/an.

Creşterea cererii va trebui alimentată din diverse surse: contribuţia *surselor regenerabile* va creşte, dar rezultatul final este greu de întrevăzut în condiţiile în care, în prezent, energia eoliană, solară, a valurilor, geotermală, asigură doar 1% din consum. Agenţia Internaţională a Energiei (AIE) consideră că aceste surse nu vor deţine mai mult de 5% din consumul de energie, în anul 2030, chiar în condiţiile unei politici agresive de sprijin.

Energia nucleară şi *biocombustibilii* vor juca un rol relativ important, iar tehnologia capturării carbonului va putea fi aplicată la scară comercială nu mai devreme de 2030. Hidrocarburile îşi vor menţine un rol important în balanţa surselor primare de energie. O analiză a AIE indică faptul că, chiar în condiţiile unui scenariu de reducere importantă a concentraţiei de dioxid de carbon (sub 450 ppm), hidrocarburile vor rămâne dominante în spectrul surselor primare de energie, durata de viaţă a rezervelor certe de hidrocarburi, la rata actuală a a consumului, fiind estimată la 40 de ani în cazul ţiţeiului şi la 60 de ani, în cel al gazului.

În accepţia companiei "British Petroleum", *creşterea gradului de utilizare a gazului natural în producerea de energie electrică* oferă cel mai mare potenţial de asigurare a unei reduceri importante a emisiilor de CO2, cu costurile cele mai reduse şi în timpul cel mai scurt. În plus, acest fapt se poate realiza utilizând tehnologiile existente, cunoscute.

Creşterea eficienţei energetice ar putea deveni prioritatea absolută a programelor de creştere a securităţii energetice, deoarece s-a constatat ca aceasta produce rezultate valoroase, fără prea multe investiţii.Crearea unei economii cu emisii reduse de carbon va necesita regândirea tehnologică a întregii economii mondiale, investiţii semnificative în industrie, dar şi un regim clar şi stabil de reglementare.

Reglementatorii şi politicienii au blamat operaţiile speculative pe pieţele la termen pe care le fac responsabile de creşterea artificială a preţurilor ţiţeiului. Şi OPEC a condamnat speculaţiile "acute si excesive" care au condus la escaladarea nejustificată a preţurilor ţiţeiului.

"Commodity Futures Trading Commission" din SUA a propus reguli menite să-i împiedice pe speculatori să deţină şi să tranzacţioneze mari cantităţi de energie. Acest pachet de măsuri restrictive se află într-o perioadă de 90 de zile de ample dezbateri publice, menirea sa fiind aceea de a asigura un control al riscurilor şi a preveni situaţiile în care un singur comerciant ar ajunge să deţină un control prea mare asupra pieţei.

Pe de altă parte, nu trebuie minimizat nici rolul investitorilor, al participanţilor "financiari" la pieţele la termen, având în vedere faptul că aceştia îşi asumă riscurile acestor operaţiuni şi totodată, asigură lichidităţile necesare piaţă. De aceea, factorii de

reglementare trebuie să fie extrem de atenţi la radicalismul schimbărilor, deoarece acestea pot avea consecinţe neaşteptate.

2.3.2. PRODUSE PETROLIERE

Mariana PAPATULICĂ

1. Dinamica şi structura consumului de produse petroliere, în anul 2009, în Europa de vest şi la nivel OCDE

Cererea mondială de ţiţei este puternic dependentă de activitatea economică globală. Ca urmare a restrângerii activităţii economice globale, sub presiunea crizei economice şi financiare, în anul 2009, cererea de ţiţei a scăzut la 84,4 mil.barili/zi, faţă de 86,3 mil.barili/zi în 2008.

Reducerea cererii, în special în ţările membre OCDE a avut un efect semnificativ asupra consumului global de ţiţei. La nivel OCDE, consumul de produse petroliere, în anul 2009, s-a diminuat cu 4,4% în raport cu anul precedent, ceea ce reprezintă o rată dublă faţă de media la nivel mondial, iar în cadrul ţărilor membre OCDE din Europa, scăderea a fost şi mai amplă, de 5,4%. Grupele de produse cel mai mult afectate de restrângerea cererii, la scara OCDE, au fost motorina (-5,7%) dar mai ales, păcura (-14%).

Dimpotrivă, statele ne-OCDE au continuat să înregistreze creşteri ale cererii de ţiţei, deşi într-un ritm mai modest, comparativ cu anii precedenţi. Astfel, cererea de ţiţei a Chinei şi a Indiei au crescut, în 2009 cu 4,6 şi respectiv, 3,8%.

Ţările membre OCDE au fost confruntate cu un declin sever al elasticităţii cererii funcţie de venit (PIB), în perioada 2009-trimestrul I 2010, dramatic accentuat în timpul recesiunii (deoarece cererea de ţiţei a scăzut mult mai rapid decât activitatea economică).

Dimpotrivă, statele ne-OCDE au prezentat o elasticitate mai redusă a cererii funcţie de PIB, care a crescut în timpul recesiunii, pe suportul programelor de stimulente financiare şi care ar urma să revină în 2010, aproximativ la nivelurile pre-criză (0,65).

Cota-parte a cererii ne-OCDE de petrol în cererea mondială a crescut de la 38% în 2000, la 46% în 2009.

Tabel 1: Cererea totală de produse petroliere a ţărilor membre OECD, în anii 2008 şi 2009

- mil.barili/zi -

Produsul	2008	2009
GPL şi Etan	4,66	4,61
Nafta	3,06	2,98
Benzină	14,41	14,40
Kerosen	3,97	3,75
Motorina	13,02	12,28
Păcură reziduală	3,66	3,16
Altele	4,78	4,30
TOTAL	47,57	45,49

Sursa: International Energy Agency – Oil Market Report,13 aprilie 2010

Tabel 2: Cererea de produse petroliere a OCDE- Europa, în anii 2008, 2009

- mil.barili/zi -

Produsul	**2008**	**2009**
GPL şi Etan	1,03	0,97
Nafta	1,06	1,00
Benzină	2,36	2,30
Kerosen	1,31	1,24
Gaz/Motorina	6,33	6,07
Păcură reziduală	1,65	1,44
Altele	1,58	1,47

Sursa: International Energy Agency – Oil Market Report/ 13 aprilie 2010

În trimestrul IV 2009, după 5 trimestre de declin consecutiv, cererea mondială de produse petroliere a crescut uşor, fiind concentrată pe două produse - LPG şi mai ales, nafta – ambele, materii prime petrochimice de bază. Achiziţiile importante de nafta pentru completarea stocurilor au fost percepute ca un semnal de redresare economică, antrenată de sectorul petrochimiei.

Cererea de produse petroliere a OCDE a urmat structura sezonieră tradiţională, cu un vârf în trimestrul I 2010, odată cu instalarea iernii. Totuşi, valul de frig care a lovit Emisfera nordică în decembrie, ianuarie şi parţial, şi februarie, nu a produs o creştere puternică a cererii de petrol. Motivul este, în mare parte, de ordin structural. Cota-parte a ţiţeiului în producţia de electricitate şi în procesele industriale s-a restrâns continuu, în ultimul deceniu, în ţările industrializate membre OCDE. Alte surse de energie, mai curate, au devenit combustibili de elecţie pentru cele două domenii de utilizare, substituind, în mare măsură, motorina şi păcura reziduală.

În prezent, doar o mână de ţări membre OCDE se mai bazează pe ţiţei (motorină) ca sursă de încălzire, domeniul predilect de utilizare a acestuia fiind transporturile. În America de Nord, motorina de încălzire este consumată, cu precădere, pe Coasta de Est (aprox.640.000 barili/zi în medie în trim.I 2009) şi în sud-estul Canadei. În Europa, cea mai mare piaţă pentru motorina de încălzire este Germania (680.000 barili/zi) urmată, îndeaproape, de Franţa (450.000 barili/zi şi Spania (270.000 barili/zi).

Alte ţări, ca Belgia, Grecia, Italia, Elveţia şi Anglia consumă în medie câte 140.000 barili/zi.

Pe ansamblu, consumul de motorină de încălzire în trimestrul I 2010 (4,2 mil.barili/zi a reprezentat circa 9% în cererea petrolieră totală a OCDE. În ultimii 15 ani, cererea de motorină de încălzire a OCDE s-a redus cu aprox.1/3 (2 mil.barili/zi).

2. Conjunctura pieţelor spot ale produselor petroliere în Europa de vest, în anul 2009 şi primul trimestru 2010. Factori de influenţă

- Benzina

Preţurile benzinei, sortimentul premium Euro 5, cu 10 ppm sulf, fără plumb, pe pieţele spot vest-europene au înregistrat, în anul 2009, o scădere în medie cu 30 % faţă de anul precedent, la o valoare medie anuală de 581,77 $/tonă (pe piata spot a Italiei) .

Dinamica preţurilor din semestrul I 2009, a sfidat atât presiunile recesioniste, cât şi declinul preţului ţiţeiului din primele luni ale anului, înregistrând o surprinzătoare şi susţinută tendinţă de creştere, de la 403 la 672,7 $/tonă, ceea ce a corespuns unei creşteri de circa 67%.

Factorii care au generat creşterea menţionată au fost *cererea substanţială, provenită mai ales din partea ţărilor din Africa de vest şi din Golful Persic, şi, în mai mică măsură, din SUA* şi *perspectiva declanşării unor operaţiuni de revizie tehnică anticipată la o serie de rafinării din Italia,* ambii determinând achiziţii anticipate de produs şi, implicit, creşterea preţului benzinei pe piaţa spot din Mediterana.Ulterior, s-a înregistrat o cerere susţinută şi din partea Turciei, Libanului şi Libiei, şi o reducere a ofertei locale, determinată de faptul că rafinăria Gela a firmei ENI şi o serie de alte rafinării ale companiei ERG din nordul şi sudul Italiei au fost parţial închise pentru revizii tehnice.

Preţul benzinei pe pieţele spot vest-europene a fost influenţat şi de creşterea preţurilor benzinei reformulate în SUA, ca urmare a reducerii volumului stocurilor, *precum şi de preţul relativ ridicat al unor aditivi (ca de exemplu alchilatul) care intră în formula finală a benzinei comerciale*, ambele aspecte determinându-i pe comercianţii americani să apeleze la achiziţii de completare de pe pieţele spot din Europa, la preţuri mai avantajoase decât în SUA.

Deficitul structural de benzină al pieţei SUA, în mod tradiţional favorizează plasarea şi valorificarea pe această piaţă a excedentului structural de benzină de pe piaţa europeană.

Deficitul din SUA se datorează volumului insuficient al capacităţilor de rafinare, care nu mai pot acoperi cererea în creştere, fapt care a condus la majorarea accentuată a preţurilor pe piaţa locală şi a determinat sporirea dependenţei de importurile de benzină de pe terţe pieţe, în principal din zona limitrofă dar şi de pe pieţele spot din Europa de vest.

Investiţiile în noi capacităţi de rafinare au fost blocate de reglementările foarte stricte în privinţa protecţiei mediului astfel că, din anii ’70 şi până în prezent, în SUA nu a mai fost construită nicio rafinărie nouă (grass roots), fiind efectuate doar modernizări ale unor instalaţii.

Coasta de Est a SUA este, în mod tradiţional, debuşeul principal pentru exportul de benzină al Europei, preluând cca. 70% din disponibilul de export al acesteia.

În iulie, preţul benzinei a înregistrat o scădere, ca urmare a: instalării unei tendinţe de declin a preţului ţiţeiului, ofertei majorate, în contextul returnării spre Europa a unor cargouri cu benzină- iniţial destinate pieţei SUA, creşterii preţului naftei, şi implicit şi a preţului de cost al benzinei, în condiţiile în care nafta este una din componentele de bază în structura benzinei finite.

Pentru a satisface cerinţele legate de îmbunătăţirea performanţelor tehnice ale autovehiculelor şi de asigurarea protecţiei mediului, rafinorii trebuie să majoreze cifra octanică a benzinei, cu aport de compuşi oxigenaţi în locul tetraetilului de plumb (un compus chimic ieftin, dar nociv pentru sănătate) şi, de asemenea, fără a se baza prea mult pe o reformare catalitică severă. Alte cerinţe noi legate de îmbunătăţirea standardelor de calitate a produselor sunt reducerea presiunii de vapori a benzinei, îndepărtarea toxinelor şi reducerea conţinutului de sulf. Având în vedere multitudinea de repere calitative noi pe care trebuie să le întrunească, benzina a devenit un carburant auto tot mai performant, dar şi mai scump de realizat. Aceste costuri suplimentare se reflectă şi în preţurile actuale la pompă.

Rafinorii, de regulă, au două posibilităţi de recuperare a acestor costuri suplimentare:

a) dacă condiţiile pieţei o permit, aceştia transferă costurile la consumatorul final (le includ în preţul la pompă);

b) dacă condiţiile pieţei nu permit acest lucru, rafinorii suportă aceste costuri din profiturile proprii fapt care, pe o piaţă slabă şi deci incapabilă să absoarbă aceste costuri le erodează şi mai mult profiturile, putând să-i aducă în situaţia de a-şi închide capacităţile.

August, ca lună de vârf al consumului, a ocazionat o redresare considerabilă a preţului, susţinută şi de faptul că două dintre cele mai mari rafinării din Europa, aparţinând companiilor Shell şi BP au fost închise pentru circa 30 de zile. Măsura a avut drept scop redresarea profiturilor la prelucrarea ţiţeiului.

În luna septembrie, încheierea sezonului automobilistic atât în SUA cât şi în Europa de vest şi declinul preţului ţiţeiului au avut ca efect o nouă reducere a preţului benzinei, , prelungită şi în cea mai mare parte a lunii octombrie, cu relativa excepţie a pieţei spot a Italiei, care în extrasezon a fost considerată cea mai avantajoasă piaţă din lume pentru vânzători.

Fermitatea neuzuală a preţurilor benzinei în cea mai mare parte a sezonului de toamnă-iarnă, s-a datorat reducerii producţiei rafinăriilor, din cauza cererii în scădere şi a *creşterii preţului ţiţeiului.*

Europa este, în mod structural, o piaţă excedentară în benzină, astfel încât, în absenţa oportunităţii de a exporta, varianta optimă este aceea de a acumula stocuri, dar reducerea producţiei rafinăriilor a reuşit să menţină un relativ echilibru al raportului cerere-ofertă.

- Motorina

Preţurile motorinei cu 0,1% sulf (pentru încălzire) pe pieţele spot din Europa au înregistrat o scădere semnificativă, în anul 2009, respectiv cu 44%, faţă de anul 2008, la 506 $/tonă , care s-a datorat restrângerii relativ accentuate a cererii sub influenţa recesiunii economice.

Preţurile au înregistrat însă, fluctuaţii relativ accentuate pe parcursul anului. Astfel, în trimestrul I 2009, preţurile motorinei pe pieţele spot vest-europene au înregistrat un trend descendent, care în general contravine tendinţei sezoniere uzuale, coborând sensibil sub preţul benzinei, situaţie care s-a menţinut în întreg anul 2009 şi în trimestrul I 2010. Factorii care au alimentat declinul preţurilor au fost scăderea preţului ţiţeiului dar, mai ales, majorarea ofertei ca urmare a intrărilor masive de produs, provenite de pe piaţa SUA, care de regulă este excedentară în motorină, fapt care explică orientarea spre Europa a surplusului.

Începând din luna martie, şi ulterior, în trimestrul II 2009, preţurile motorinei au înregistrat creşteri moderate pe toate pieţele spot vest-europene, în tandem cu evoluţia ascendentă a preţului ţiţeiului şi pe fondul îngustării ofertei din cauza masivelor închideri de capacităţi de rafinare pentru revizii tehnice.

Semestrul II 2009 s-a caracterizat printr-o evoluţie fluctuantă a preţurilor, care a urmat, în general, traiectoria preţului ţiţeiului, oscilaţiile sezoniere ale cererii, şi variaţia stocurilor. Cererea sezonieră a fost redusă pe majoritatea pieţelor occidentale, din cauza stocurilor ample. În trimestrul IV, deşi navlul pentru transportul în barje pe Rin a scăzut faţă de valorile ridicate din cursul acestui an, iar declinul dolarului faţă de euro ar fi constituit un factor favorizant pentru achiziţii pe pieţele spot din nordul Europei, unde preţul produselor petroliere este stabilit în dolari, cererea din partea Germaniei -cel mai mare consumator şi importator vest-european- a fost departe de a fi atins amploarea celei din 2008. Germania a declarat că, practic, nu are nevoie de motorină, (stocurile la consumatorii finali, în noiembrie 2009, asigurând un grad de umplere a spaţiilor de depozitare de circa 70%), iar în SUA, stocurile de motorină de încălzire pe Coasta de est

au atins în toamnă un nivel record, fapt care, asociat cu situaţia de contango a pieţei (preţurile din tranzacţiile cu livrare viitoare sunt progresiv mai mari decât cele spot) au conturat o imagine a pieţei nefavorabilă vânzătorului.

Preţurile motorinei Diesel, au urmat un traseu paralel cu cel al motorinei cu 0,1% sulf, iar principalii factori de influenţă au fost dinamica preţului ţiţeiului, a dolarului SUA, alinierea la standardele privind conţinutul de sulf, care a a accentuat, de asemenea, presiunea în sensul majorării costurilor de producţie, şi mai puţin, schimbările în raportul cerere-ofertă. Demn de notat faptul că, luna august a prilejuit o redresare apreciabilă a preţurilor, care au avut ca suport, între altele, aplicarea, în unele ţări vest-europene, unor programe de înnoire a parcului auto, prin casarea maşinilor vechi. În Anglia, acestea s-au concretizat în 200.000 de comenzi pentru autoturime noi, cu perspectiva alocării în continuare de fonduri până în februarie 2010.

În luna august, programele de acest tip au contribuit la stimularea masivă a vânzărilor de autoturisme, atât în Europa continentală cât şi SUA: în Franţa, vânzările au crescut cu 7%, comparativ cu acceaşi lună a anului precedent, în Italia, cu 8,5% în 2007-2008, iar în Spania au fost staţionare, după ce în precedentele 16 luni au scăzut.

Aplicarea acestor scheme de stimulare a avut în vedere şi relansarea trendului către diesel, dar rezultatele au fost nesemnificative: de la o pondere de 53% din totalul autoturismelor vândute în 2007-2008, autoturismele echipate cu motoare diesel au ajuns să reprezinte doar 47% în primul semestru 2009.

Creşteri moderate ale preţurilor s-au mai înregistrat în lunile octombrie-noiembrie, determinate de închiderile de capacităţi pentru revizii tehnice de toamnă, dar în decembrie,cererea relativ redusă, atât din cauza condiţiilor meteo favorabile cât şi a recesiunii economice a antrenat un declin contrasezonier al preţurilor. Între rafinăriile mai importante care şi-au întrerupt temporar activitatea în acest scop, menţionăm: rafinăria de la Pernis a firmei *Shell,* de 412.000 barili/zi; cea din Rotterdam a lui *BP*, de 400.000 barili/zi; rafinăriile firmei *Total* de la Gonfreville de 340.000 barili/zi şi de la Dunkerque de 140.000 barili/zi, rafinăria companiei *Conoco/Phillips* de la Wilhelmshaven, de 260.000 barili/zi si cea a firmei *Petroplus*, de la Corynton de 172.000 barili/zi. Si oferta de motorină rusească via Baltica, a fost diminuată, în luna octombrie, din aceleaşi raţiuni.

Alinierea la standardele privind conţinutul de sulf a a sporit stimulentele pentru rafinăriile din Europa de a-şi mări randamentul în distilate, în detrimentul celui de benzină.

Pentru a obţine mai mult diesel cu conţinut redus de sulf este necesar hidrogen. Hidrogenul se obţine în procesul de producere a benzinei. Reducerea randamentului în benzină al rafinăriilor determină o reducere a producţiei de hidrogen, care afectează şi producţia de diesel. Hidrogenul este necesar pentru a putea asigura prelucrarea ţiţeiului greu în diesel. În condiţiile unei limite de 10-15 ppm sulf în carburanţii pentru consum final, rafinorii trebuie să producă dieselul ex-rafinărie la o concentraţie de 5-8 ppm, care să le asigure o marjă de siguranţă în cazul unei posibile contaminări în sistemele de distribuţie primară şi secundară.

Având în vedere însă, capacităţile insuficiente de desulfurizare din Europa, necesare pentru a putea obţine produsele la noile specificaţii de calitate, rafinăriile trebuie să reducă gradul de adâncire a prelucrării fracţiei de distilate medii - în speţă motorină- pentru a se încadra în limitele referitoare la conţinutul de sulf - ceea ce diminuează şi mai mult randamentele în produs.

Această situaţie este generată, în principal, de faptul că oferta suplimentară de ţiţei, pe plan mondial tinde să fie alcătuită, într-o proporţie crescândă, din ţiţeiuri cu

conţinut ridicat de sulf, provenite din Orientul Mijlociu. Cu alte cuvinte, cu cât ţiţeiul supus prelucrării în sistemele de rafinare este mai sulfuros, cu atât va fi mai dificil şi mai scump să se producă o cantitate suficientă de distilate medii, la calitatea cerută de legislaţia antipoluare.

La un nivel critic al gradului de utilizare a capacităţilor de rafinare, costul producerii unui baril incremental de distilate creşte rapid, mărind astfel, şi preţul diesel-ului, al combustibilului de încălzire şi al jet-kerosenului, toate făcând parte din categoria distilate medii.

- Păcura

Păcura-ambele sortimente- a avut o evoluţie performantă, marcată printr-o tendinţă aproape neîntreruptă de creştere a preţurilor în întreg anul 2009, care a asigurat, practic, o dublare a valorii medii lunare în decembrie, comparativ cu ianuarie. Pe piaţa spot a Italiei, preţul păcurii cu 3,5% sulf a crescut de la 218 $/tonă în ianuarie la 430 $/tonă în decembrie 2009, iar pentru sortimentul cu 1% sulf, de la 247 la 447 $/tonă. Dinamica ascendentă a preţurilor a fost stimulată de:

a) frecventele închideri de rafinarii pentru lucrări de revizii;

c) disponibilul redus de păcură pentru bunkeraj;

d) ecartul mare de cracare, respectiv diferenţa dintre preţul ţiţeiului şi cel al păcurii care a favorizat utilizarea acesteia în instalaţiile de prelucrare avansată din rafinării (cracare, cocsare) în locul ţiţeiului, mult mai scump, în vederea obţinerii de fracţii uşoare.

e) deficitul pentru unele componente de blending care trebuie incluse în reţeta produsului finit;

f) deschiderea unor oportunităţi de export spre terţe pieţe.

3.Dinamica preţurilor produselor petroliere pe pieţele spot vest-europene în trimestrul I 2010

Tabel 3: Evoluţia cotaţiilor produselor petroliere pe unele pieţe spot vest-europene reprezentative, în trimestrul I 2010

-dolari/tonă-

Produsul/piata	Ianuarie 2010	Februarie 2010	Martie 2010
Benzina premium, fară Pb, 10 ppm sulf FOB Italia, cargouri	704,36	685,00	756,54
Motorina 0,1% FOB Italia, cargouri	620,56	598,48	654,12
Motorină diesel, Euro 5, FOB Italia	632,34	611,83	667,21
Motorină diesel,Euro 5, FOB Rotterdam	637,38	617,84	672,58
Pacură 1%, FOB Italia, cargouri	461,46	445,33	463,32
Pacură 3,5%, FOB Italia, cargouri	446,14	424,53	433,36

Sursa: Calculat IEM pe baza datelor preluate de la Petrolexportimport; Sursa primară: Platt's Oilgram Price Service (SUA)

Cu excepţia unei perioade de inflexiune în februarie 2010, în trimestrul I 2010, preţurile produselor petroliere au înregistrat creşteri relativ importante. În cazul benzinei, creşterea s-a datorat influenţei preţurilor majorate ale ţiţeiului şi oportunităţilor de

export pe piaţa SUA, iar declinul din februarie, minimului sezonier al cererii şi căderilor masive de zăpadă atât în SUA cât şi în Europa, care au redus substanţial traficul rutier şi implicit cererea de consum.

În cazul motorinei, prevalenţi au fost, preţul ţiţeiului şi condiţiile meteo foarte aspre care au provocat întârzieri în fluxurile de producţie, la încărcarea pe tancurile de transport maritime şi, în primul rând, au determinat majorarea cererii pentru încălzire.

Având în vedere faptul că, din martie, Europa de Nord-Vest s-a pregătit să treacă la producţia de benzină de vară, pentru sortimentul de iarnă, atât pe piaţa spot a Italiei cât şi în Europa de nord-vest, în februarie, s-a menţinut o situaţie de *contango* (preţurile din tranzacţiile la termen cu livrare în lunile viitoare, sunt mai mari decât cele spot). De altfel, aceasta tranziţie este specifică lunii februarie, care marchează şi debutul operaţiilor de constituire a stocurilor pentru sezonul automobilistic.

Conform unei analize efectuată în luna martie 2010, de "Bank of America – Merill Lynch", după 5 luni de contango[167], începând din martie 2010, motorina pe piaţa la termen din Londra, ICE, a intrat în backwardation[168], fapt care a reflectat o redresare incipientă a cererii europene de petrol, concomitent cu continuarea procesului de închidere a capacităţilor de rafinare mai puţin competitive din regiune.

Situaţia de backwardation înregistrată pe cele două pieţe majore de produse petroliere din Bazinul Atlantic – SUA pentru benzină şi Europa pentru motorină- reflectă o piaţă cu o ofertă îngustată.

Atât în Europa cât şi în SUA, stocurile de distilate au continuat să scadă în ultimele luni, reducând excedentul masiv acumulat în 2009. În mod similar, stocurile de benzină pe ambele maluri ale Atlanticului au continuat să se diminueze, în special în SUA.

Consumul total de ţiţei al SUA, calculat pe o bază anuală a cunoscut o evoluţie pozitivă în trimestrul I 2010. Cele mai recente date statistice publicate de Departamentul Energiei (SUA) sugerează faptul că în luna martie, cererea internă de petrol a crescut cu 650.000 barili/zi sau 3,5%, pe o bază anuală.

Mulţi specialişti în prognoze se asteaptă, încă, la o reducere uşoară a cererii de ţiţei a SUA în anul 2010. În OCDE Europa, în pofida unei restrângeri a cererii de ţiţei în ianuarie, rata de creştere a PIB indică o perspectivă ameliorată, fapt care reprezintă un element suplimentar de sprijin pentru mediul de rafinare şi pentru rentabilitatea activităţii acestui sector.

"Bank of America Merill Lynch" şi-a reiterat viziunea pozitivă despre distilatele medii în Bazinul Atlantic şi îşi menţine prognoza conform căreia marjele de cracare pentru distilate medii în SUA vor înregistra un nivel de 11 $/baril în sem.II 2010. Ecartul de cracare pentru motorina europeană va fi de 11,25$/baril în sem.II 2010.

În timp ce produsele-cheie din SUA şi Europa se află în backwardation, pe fondul îmbunătăţirii cererii şi al închiderilor de rafinării, motorina din Asia a rămas în contango. Aceasta se datorează parţial, faptului că Asia Pacific a reuşit o fenomenală expansiune a capacităţlor de rafinare. Graţie noilor şi sofisticatelor instalaţii de rafinare care au intrat în funcţiune în ultimele luni, China şi India au continuat să-şi majoreze exportul net de diesel. Mai mult, cererea în Asia a crescut constant în ultima vreme, dar

[167] Contango- Situaţie în care preţurile pentru livrări viitoare la termen le depăşesc pe cele spot. Situaţie opusă celei de backwardation.Contango este mecanismul care permite absorbţia surplusului de ţiţei, prin stocare, atunci când cererea este slabă.

în mod surprinzator în ultimele săptămâni, a devenit vizibilă o ameliorare a cererii petroliere şi în SUA şi Europa.

Cererea Chinei a rămas excepţional de puternică în pofida nivelului ridicat al exportului, cu consumul aparent de petrol evoluând într-un ritm mediu de 20% (pe o bază anuală) în lunile ianuarie-februarie. Creşterea consumului de ţiţei a survenit pe baza majorării cererii pentru materii prime petrochimice, a creşterii consumului de petrol în industrie, a cererii pentru sectorul agricol şi ca efect al majorării vânzărilor de bunuri de folosinţă îndelungată, cum ar fi automobilele.

America Latină se confruntă de asemenea, cu o piaţă deficitară de produse petroliere, din cauza închiderilor de rafinării din Caraibe. Rafinăria de 320.000 barili/zi de la Curaçao va fi închisă doar câteva săptămâni, în timp ce alte două rafinării din Chile vor rămâne închise din cauza unor deficienţe structurale ca şi a cutremurului din februarie. Drept urmare, Chile a contractat achiziţii de diesel din SUA şi Asia.

Îngustarea ofertei din cauza închiderilor de capacităţi de rafinare s-a extins în SUA şi Europa, fiind un factor care ar trebui să continue să determine creşterea ratelor de utilizare în Bazinul Atlanticului.

4. Evoluţia profiturilor la rafinarea ţiţeiului în trimestrul I 2010.Perspective

Marjele de profit la rafinare în principalele regiuni ale lumii au crescut, în trimestrul I 2010, iar stocurile au scăzut, ajutate de iarna foarte dificilă. Situaţia cea mai favorabilă din acest punct de vedere s-a înregistrat în *Europa de nord-vest*. Nivelul mediu al profiturilor, rezultate la prelucrarea Brentului în Europa de N-V, a înregistrat 2 $/baril în ianuarie, comparativ cu 12 cenţi/baril în decembrie, 2,69 $/baril în februarie şi 2,75 $/baril în prima săptămână a lunii martie 2010.

În *Mediterana* (Italia) marjele de cracare pentru ţiţeiul Es Sider au evoluat de la -1,88 $/baril în decembrie, la – 0,60 $/baril în ianuarie, 0,44 $/baril în februarie, şi la 1,19 $/baril în prima săptămână a lunii martie.

Activitatea de rafinare în toate centrele mari *din SUA*, s-a dovedit mult mai puţin performantă comparativ cu alte regiuni.

Cererea puternică de export pentru benzină şi nafta din partea Asiei, Africii şi Orientului Mijlociu precum şi creşterea preţurilor benzinei reformulate şi ale motorinei pe pieţele spot din Europa au asigurat suportul principal al creşterii profiturilor, atât în Mediterana cât şi în Europa de nord-vest. Parţial, ameliorarea s-a datorat şi sezonului de lucrări de revizii ale rafinariilor, care a afectat oferta disponibilă pe piaţă. Agenţia Internaţională a Energiei a raportat recent că, în Europa, 1,4 mil.barili/zi de capacitate a fost închisă pentru revizii în luna februarie, şi 1,2 mil.barili/zi în martie, cu puţin peste nivelurile din anul precedent. Toate aceste închideri temporare au contribuit la eliminarea excedentului de produs din bazinul Atlantic. Dar, mai important, mulţi rafinori au ales să-şi închidă total operaţiile într-o serie de instalaţii din Europa si SUA, un factor care ar putea limita oferta în lunile următoare.

Tabel 4: Evoluţia marjelor de profit la rafinare, în perioada decembrie 2009- martie 2010, în principalele centre de rafinare din lume

- dolari/baril -

Piaţa	Tipul de titei/operatiunea	Dec. 2009	Ian. 2010	Febr. 2010	1-7 Martie 2010
Europa de N-V	Brent(cracare)	0,12	2,04	2,69	2,75
	Ural (cracare)	0,87	2,20	3,23	3,83
	Brent (Hidrofinare)	-1,45	-0,01	0,29	-0,01
	Ural (Hidrofinare)	-2,77	-2,06	-1,33	-1,23
Mediterana	Es Sider(cracare)	-1,88	-0,60	0,44	1,19
	Ural (cracare)	-0,75	0,44	1,08	1,61
	Es Sider(Hidrofinare)	-4,88	-4,08	-3,05	-3,07
	Ural(Hidrofinare)	-5,07	-4,37	-3,90	-4,50
Coasta Golfului SUA	Bonny(cracare)	-2,65	-1,94	-0,47	-0,95
	Brent(cracare)	-2,51	-1,57	-0,18	-0,82
	LLS(cracare)	-1,49	-0,41	0,32	0,89
	Mars(cracare)	-0,01	0,67	1,68	1,97
	Mars(cocsare)	-0,43	0,54	1,69	3,01
	Maya(cocsare)	-1,03	0,01	1,48	3,85
Coasta de vest a SUA	ANS (cracare)	-0,55	-4,25	-2,60	-0,86
	Kem(cracare)	6,47	0,53	1,44	0,68
	Oman(cracare)	-2,47	-4,32	-1,50	0,05
	Kem(cocsare)	8,61	4,46	7,31	9,86
Singapore	Dubai(Hidrofinare)	-3,27	-2,22	-1,89	-1,97
	Tapis (Hidrofinare)	-4,80	-3,21	-3,33	-3,44
	Dubai (Hidrocracare)	-2,44	-1,09	-0,45	0,01
	Tapis (Hidrocracare)	-2,90	-1,93	-1,81	-1,33
China	Cabinda(Hidrofinare)	-7,11	-4,95	-5,30	-8,10
	Daqing (Hidrofinare)	-6,74	-2,38	-3,06	-4,88
	Dubai (Hidrofinare)	-3,74	-2,03	-1,70	-1,83
	Daqing(Hidrocracare)	-2,54	1,36	0,90	0,02
	Dubai (Hidrocracare)	-2,90	-0,79	-0,17	0,29

Sursa: IEA, Oil Market Report, 13 aprilie 2010

În pofida procesului de ameliorare treptată a rentabilităţii activităţii de rafinare şi a ultimelor proiecţii de creştere a PIB, la rate apropiate celor perioadei premergătoare crizei, perspectivele pentru 2010-2011 rămân defavorabile. În fapt, industria trece printr-un proces de restructurare şi consolidare, care va presupune câteva luni bune până la revenirea la o activitate normală.

În 2008 şi 2009, rafinorii şi-au majorat capacitatea de distilare primară cu 2,1 mil.barili/zi, în timp ce, cererea a scăzut cu 1,6 mil.barili/zi, ceea ce a condus la un excedent de capacităţi şi la scăderi accentuate ale gradului de utilizare a acestora.

În statele dezvoltate, rafinorii îşi raţionalizează capacităţile şi îşi închid instalaţiile mai puţin eficiente. Îngustarea ofertei din cauza închiderilor de capacităţi de rafinare s-a accentuat în SUA şi Europa, fiind un factor care ar trebui să continue să determine creşterea ratelor de utilizare în Bazinul Atlanticului.

Companiile petroliere integrate şi cele independente au încercat să-şi minimizeze pierderile din sectorul în aval (distribuţie-comercializare produse petroliere), prin reducerea producţiei rafinăriilor, închideri de capacităţi şi reducerea costurilor de operare.

Compania transnaţională "Chevron" a anunţat ca măsuri de stimulare a profiturilor, noi concedieri în sectorul de rafinare şi distribuţie, urmate de vânzarea activelor sale de rafinare din Europa şi a instalaţiilor de producere a uleiurilor lubrifiante, din America Latină şi Caraibe.

Rafinorii japonezi caută oportunităţi în sectorul regenerabilelor, după eliminarea excedentului de capacităţi de rafinare a ţiţeiului. Până în 2011 se prevede închiderea a 600.000 barili/zi de capacitaţi de rafinare, iar până în 2015, a încă 200.000 barili/zi.

Şi în Europa de vest se pregătesc închideri definitive de rafinării. Compania transnaţională "Total" are în vedere închiderea completă, prin dezafectare, a rafinăriei de la Dunkirk (Franţa), iar la scară mondială are în vedere eliminarea până în 2011, a peste 500.000 barili/zi de capacităţi.

Luând trimestrul I 2008 ca etapă de referinţă este interesant de comparat creşterea cumulată a cererii pe de o parte şi a capacităţii de distilare primară pe de alta. Conform previziunilor Agenţiei Internaţionale a Energiei, capacitatea de distilare primară va spori cu 3,2 mil.barili/zi până în trimestrul IV 2010, în timp ce cererea va fi cu 0,2 mil.barili/zi mai redusă faţă de nivelul din trimestrul I 2008, de 87,4 mil.barili/zi. Acest fapt ar putea crea un excedent de capacitate de distilare primară, de 3,4 mil.barili/zi, echivalentă cu 3,9% din capacitatea globală existentă în trimestrul I 2008, când ratele medii de utilizare a rafinăriilor s-au situat cu puţin peste media ultimilor 4 ani, de 84%.

Mergând mai departe în 2011, situaţia va rămâne staţionară, deoarece capacitatea de distilare va creşte într-un ritm cel puţin egal cu cel al cererii.

Noile rafinării din statele ne-OCDE vor fi mai bine poziţionate pentru a satisface creşterea cererii, făcând mai probabile închiderile de capacităţi în ţările OCDE. În statele ne-OCDE, spre deosebire de cele OCDE, vor fi date în funcţiune noi capacităţi complexe şi competitive. Numai Asia şi Orientul Mijlociu au dat în funcţiune în 2009, 1,6 mil.barili/zi de capacităţi de distilare, care urmează şa fie suplimentate, în acest an, cu min. 300.000 barili/zi.

5. Convergenţa preţurilor cu amănuntul ale produselor petroliere în UE, în contextul nearmonizării nivelului de taxare

Preţurile cu amănuntul (la pompă) ale produselor petroliere – benzina, motorina- diferă substanţial între statele membre UE. Astfel, la data de 22 aprilie 2010, preţurile la pompă ale *benzinei Superplus, CO 98, fără Pb*, în ţările UE, se situau între o valoare minimă de 1,10-1,11 euro/litru în Cipru şi Romania (inclusiv taxe) şi un maxim de 1,62 euro/litru, în Olanda, cu 47 % mai mare. În cazul *motorinei diesel,* diferenţa intre valorile minimă şi maximă ale preţurilor cu amănuntul, inclusiv taxe, este de 42%.

Diferenţele mari de preţ au favorizat dezvoltarea aşa-numitului *comerţ transfrontalier* sau *turism pentru alimentare cu carburanţi,* care tinde să devină o problemă pentru multe ţări. De exemplu, unele regiuni din Italia care se învecinează cu Elveţia şi Slovenia au fost nevoite să introducă un sistem de rabaturi la staţiile de benzină pentru cumpărătorii locali. După introducerea acestui sistem, cererea de carburanţi în regiunile de frontieră a scăzut cu 20-40%, iar staţiile italiene de benzină au realizat importante creşteri ale vânzărilor.

Una din principalele explicaţii pentru diferenţele dintre preţurile cu amănuntul o constituie nivelul diferit de impozitare (accize şi TVA), în statele membre UE.

Gradul de impozitare se situează între un minim de 46% în Portugalia şi un maxim de 86% în Marea Britanie, pentru benzina Euro Super.

Diferenţe similare se observă şi la alte produse petroliere. În fapt, veniturile rezultate din impozitarea produelor petroliere contribuie cu o cotă- parte importantă la bugetele naţionale ale statelor membre. Această pondere era de 7% în Anglia şi

Portugalia în anul 2007, în timp ce pe ansamblul celor 15 state vechi membre ale UE, media a fost de cca.5%.

Turismul transfrontalier pentru cumpărarea de carburanţi poate constitui o ameninţare serioasă la adresa statelor care depind în proporţie mai mare de veniturile obţinute din impozitarea produselor petroliere.

Datorită existenţei acestor diferenţe atât între nivelurile de preţ cu amănuntul cât şi între gradele de impozitare, este interesant de stabilit în ce măsură adâncirea integrării europene a afectat procesul de convergenţă a preţurilor pe plan internaţional, între statele membre UE şi în ce mod acestea se raportează la impozitare.

Procesul de integrare europeană a îndepărtat barierele din calea liberei circulaţii a mărfurilor, serviciilor şi a factorilor de producţie (capital şi forţă de muncă).

Actul Unic European (1992) a creat o uniune economică, Acquis-ul de la Schengen (1995) a înlăturat barierele vamale şi o dată cu introducerea euro ca monedă unică în mai multe state europene, în 1999 (Uniunea Monetară Europeană), volatilitatea ratei de schimb a dispărut.

Odată cu introducerea, în 2002, a bancnotelor şi a monedei euro, costurile de tranzacţionare au mai scăzut.

Fără aceste bariere s-a sperat ca transparenţa preţurilor şi achiziţiile transfrontaliere ale produselor petroliere în Europa şi în special în zona Euro să faciliteze arbitrajul[169], astfel încât, atât preţurile la consumatori (cu taxe incluse) cât şi cele fără taxe (la producător) pentru produse identice să tindă mai clar spre o anumită convergenţă, chiar într-un ritm mai rapid.

Evaluările statistice efectuate în ultimii ani, indică o creştere a gradului de convergenţă pentru preţurile la producători, acestea situându-se, în cazul benzinei superplus, între 0,57 şi 0,63 euro/litru, max.0,66, sporadic, iar în cel al motorinei diesel, între 0,37 şi 0,44 euro/litru. Acest fapt poate fi parţial explicat prin costurile de producţie relativ apropiate, influenţate de dinamica pieţelor spot.

În pofida unor schimbări, deşi discreţionare, în nivelul taxelor, în statele membre UE – de genul taxelor "verzi" în Germania şi a reducerilor de taxe în Franţa- s-a constatat că, în perioadele de creştere accentuată a preţului internaţional al ţiţeiului şi preţurile la consumatori ale produselor petroliere au manifestat o convergenţă destul de accentuată.

În mod evident, practica comerţului transfrontalier precum şi adâncirea integrării europene au exercitat o anumită presiune asupra preţurilor la consumatori.

Concluzia a fost aceea că s-a constatat o convergenţă în ceea ce priveşte paritatea preţurilor în termeni absoluţi doar pentru preţurile la producător ale anumitor produse. În general, diferenţele dintre preţurile în termeni constanţi pot deriva din fenomenul de segmentare a pieţelor existent la ora actuală.

Dacă convergenţa preţurilor la consumatori ar fi suficient de mare, dar taxele ar fi diferite, atunci ar exista presiune fie asupra taxelor, fie asupra furnizorilor de produse. În timp ce primul scenariu ar putea cauza probleme la buget, ultimul ar putea conduce la închiderea staţiilor de benzină sau la pierderi de locuri de muncă.

Rezultatele sunt, astfel, favorabile pentru factorii politici, care vor putea continua să aplice o politică naţională discreţionară de taxare. Deoarece factorii responsabili la nivelul guvernelor nu trebuie să se teamă de repercusiuni negative pe

[169] Arbitrajul reprezintă practica în baza căreia comercianţii exportă un produs pentru a profita de avantajul conferit de diferenţele de preţ dintre 2 sau mai multe pieţe.

plan internaţional, cel puţin nu substanţiale, câştigul relativ obţinut în urma introducerii anumitor instrumente de impozitare – cum ar fi taxele pe mediu – la nivel naţional- le permite să facă acest lucru fără restricţii. Arbitrajul de preţ dintre diferite pieţe nu este suficient de puternic pentru a cauza restricţii majore în politicile naţionale.

Rezultatele arată că o piaţă pe deplin integrată – care ar induce un arbitraj de preţ perfect - reprezintă încă un obiectiv neatins.

Scopul final al integrării europene este de a permite libera circulaţie a mărfurilor, serviciilor şi factorilor de producţie pentru a permite forţelor pieţei să evolueze liber. În consecinţă, şi pe pieţe perfecte, arbitrajul trebuie să conducă la o egalizare internaţională a preţurilor mărfurilor, ceea ce va include şi preţurile produselor petroliere.

6. Preţul cu amănuntul al benzinei, în România

Preţurile carburanţilor comercializaţi la pompă au crescut simţitor, în ultima vreme, unele sortimente ajungând să depăşească la începutul lunii aprilie 2010 pragul de 5 lei/ litru (1,3 euro/litru). Este cazul benzinelor de tip premium comercializate de toate lanţurile de distribuţie prezente pe piaţa românească. La Rompetrol, sortimentul Alto 101 costă 5 lei/litru, iar OMV Carrera 100 de la Petrom, 5,03 lei/litru. La Lukoil, scumpirile au fost ceva mai moderate, preţul cel mai mare fiind de 4,73 lei/litru la benzina ECTO 98.

Şi la motorină, preţurile au crescut. La Petrom, cel mai scump sortiment de motorină este OMV Alpine Diesel, cu 4,52 lei/litru în prina decadă a lunii aprilie, iar cel mai ieftin, Euro Diesel 5, depăşeşte şi el cu 2 bani, pragul de patru lei. La Lukoil, preţurile sunt ceva mai mari pentru sortimentele uzuale (4,1 lei pentru motorina Euro L Diesel, cea mai ieftină), dar inferioare la cele premium, cea mai scumpă motorină, Ecto Super Diesel, fiind vândută cu 4,43 lei/litru.

Cu toate acestea, România rămâne una din ţările europene cu preţurile cele mai reduse, în termeni nominali. În ultima statistică dată publicităţii pe 22 aprilie, de Directoratul General pentru Energie din cadrul Comisiei Europene, o benzină cu foarte puţin mai ieftină decât în România mai putea fi cumpărată din Bulgaria şi Cipru. La polul opus, cei mai scumpi carburanţi se vând în Olanda, Danemarca şi Grecia.

Problema care se pune este aceea cum a ajuns litrul de benzină, pe piaţa românească, la preţul record de 5 lei, în condiţiile unui preţ al petrolului de 82-84 $/baril, practic, mai mult decat costa in iulie 2008, perioadă în care barilul de petrol ajunsese aproape de nivelul de 150 $ şi dacă o asemenea majorare este justificată economic.

Opinia patronatelor din România este aceea că un preţ de peste 5 lei/litru nu se justifică, acuzând firmele producătoare de înţelegere de tip cartel.

În opinia noastră, situaţia descrisă nu este o înţelegere de tip cartel, ci se încadrează în categoria **"abuz de poziţie dominantă colectivă",** fapt pentru care am recomandat Consiliului Concurenţei să se autosesizeze, ceea ce s-a şi întâmplat, demarând o anchetă în acest sens. O primă concluzie a acestei anchete a fost aceea că suspiciunile privind creşterea artificială a tarifelor la carburanţi ar putea fi justificate.

Este adevărat că preţul carburantilor din România, în termeni nominali, este unul dintre cele mai mici din Europa, dar, în realitate, exprimat prin prisma puterii de cumpărare, acesta este mult mai mare. Salariul mediu din România se situează undeva la max. 20 % din salariul mediu din ţările Uniunii Europene, iar în aceste condţii, un automobilist roman plăteşte de 4 - 5 ori mai scump, benzina si motorina. Astfel, datele EUROSTAT arată că dintr-un salariu mediu, un român poate cumpăra lunar, 321 de litri

de benzină, un maghiar - 515 litri, un francez - 1.849 de litri, iar un german îşi permite 2.032 de litri. Preţurile carburanţilor din Romania se formează pe baza cotaţiilor petrolului, dar şi în funcţie de preţurile pe pieţele spot internaţionale ale benzinei şi motorinei. Ele variază în funcţie de cursul de schimb al dolarului, de politica fiscală a statului (accize şi taxe), dar şi de diversele politici de preţuri ale companiilor care activează pe această piaţă. Teoretic, influenţa unui baril de ţiţei mai scump sau mai ieftin se reflectă în preţurile produselor, într-un interval de 2 -4 săptămîni, respectiv, durata medie a transportului ţiţeiului din statele producătoare pe pieţele de desfacere care să înlocuiască stocurile consumate. Practic însă, în România, se întâmplă frecvent ca preţurile la pompă ale carburanţilor să fie majorate doar ca urmare a creşterii cotaţiei internaţionale a ţiţeiului, ceea ce reprezintă o practică incorectă, un abuz.

LukOil Romania a estimat că atunci când barilul de ţiţei va ajunge la 120 $, benzina va costa la pompă în jur de 5,5 lei/ litru .Calculele de preţuri ale companiei petroliere se bazează şi pe situaţia de pe piaţa locală, unde Petrom continuă să facă legea cu accesul său preferenţial la resursele de petrol interne, dar şi pe puterea de cumpărare a populaţiei, destul de afectată de criză. În plus, preţurile sunt influenţate de politica fiscală şi de evoluţia cursului de schimb RON/USD.

În ultimul an de criză, motorina a ajuns să fie din nou mai ieftină decât benzina, în contextul în care cererea din partea sectorului de transporturi comerciale s-a redus din lipsa de comenzi. O parte din actorii pieţei interne consideră că atunci când economia va ieşi din criză, iar transportatorii vor avea mai multe comenzi, motorina se va scumpi din nou. Alţii susţin, în schimb că, în cel mai rău caz, preţurile benzinei şi ale motorinei se vor egaliza.

7. Perspectivele pe termen scurt ale cererii şi preţurilor produselor petroliere

În condiţiile în care indicatorii economici principali au indicat continuarea redresării în Europa şi SUA, se prevede că şi cererea de produse petroliere va continua să se amelioreze. Istoric vorbind, activitatea industrială în SUA s-a corelat destul de bine cu cererea de distilate, fapt ce sugerează că recenta creştere a producţiei industriale va aduce cererea de distilate pe un teritoriu pozitiv în lunile viitoare. Situaţia este similară şi în Europa, unde sunt semnale de redresare constantă a consumului petrolier.

Situaţia trebuie evaluată însă cu prudenţă, având în vedere interacţiunile uneori "perverse" dintre creşterea economică şi preţul ţiţeiului. De exemplu, efectul creşterii economice, la începutul acestui an, a fost parţial contracarat de estimarea privind un preţ mai mare al ţiţeiului, de 85-90 $/baril în 2010. Nu sunt excluse şi schimbări structurale mai profunde decât cele anticipate în prezent, respectiv, o distrugere ireversibilă a cererii pentru unele produse, ceea ce presupune un proces ireversibil, deşi acest fapt va fi imposibil de demonstrat până când nu se va produce redresarea economică, fiind necesar un anumit interval de timp pentru ca aceste schimbări structurale să devină vizibile. După cum s-a constatat, chiar recenta iarnă foarte grea din SUA şi Europa nu a reuşit, practic, să revigoreze cererea OCDE – care, în cel mai bun caz, va rămâne staţionară, în 2010. La nivel global, cererea mondială de ţiţei îşi va extrage seva, principal din economiile emergente.

Un număr tot mai redus de state OCDE utilizează ţiţeiul pentru încălzire, electricitate sau în procese industriale de ardere, iar concurenţa din partea gazului natural ieftin va tinde să limiteze consumul discreţionar de petrol în acest an.

Consumul de păcură utilizat în producerea electricităţii în OCDE s-a redus, deja, cu 40% din 2000. De altfel, imperativele politicii de conservare a mediului presupun un accent sporit pe gaz, surse alternative de energie şi energie nucleară.

Consumul de produse petroliere convenţionale în transporturi va continua să crească în OCDE dar şi în acest domeniu, standardele de eficienţă a vehiculelor, pătrunderea biocombustibililor, a autovehiculelor hibrid şi electrice vor limita cererea pentru benzina şi motorina clasică.

Astfel, cererea în OCDE a atins deja un prag de saturare, cu toate consecinţele care decurg din aceasta pentru industria de rafinare. În contrast cu această situaţie, apetitul pentru ţiţei al economiilor emergente nu pare să se diminueze prea curând.

Presupunând că estimările specialiştilor privind redresarea economiei mondiale se adeveresc, în următoarele 4 trimestre ar urma să se înregistreze o creştere în medie cu 1,6 mil barili/zi, sau 1,8% pe o bază anuală, a consumului petrolier.

Dacă până de curând, ţiţeiul a reprezentat factorul de antrenare a creşterii preţurilor pe pieţele spot, ale"complexului petrolier, ţiţei-produse", în trimestrul II 2010, situaţia se va inversa, în favoarea produselor petroliere. Cererea pentru carburanţi petrolieri, în principal benzină, va continua să crească, fapt care va antrena şi creşteri ale preţului ţiţeiului, deşi procesul va fi atenuat de restrângerea structurală a consumului de benzină în Europa.

Carburanţii auto (benzina şi diesel) vor deveni lideri de piaţă, în vara 2010, deoarece se aşteaptă o intensificare a activităţii de transport, în timp ce cererea de nafta va reintra în normal, ceea ce va presupune o uşoară restrângere a volumului acesteia în raport cu lunile precedente.

O creştere a preţurilor ţiţeiului nu va genera, în mod necesar, creşteri corespunzatoare ale preţurilor cu amănuntul ale combustibililor, pe pieţele interne, naţionale, deoarece noile capacităţi de rafinare moderne, au făcut ca pieţele carburanţilor să devină mai competitive. În SUA, în multe state, staţiile de benzină vor vinde benzina în vara acestui an, la un preţ mai mic de 3 $/galon (1 galon american= 3,78 litri) cu mult sub vârful din 2008. În Marea Britanie, în schimb, preţurile benzinei se apropie de un nivel-record deşi preţul ţiţeiului se situează cu mult sub vârf.

"Bank of America Merill Lynch" consideră că, o combinaţie între un indice de utilizare mai scăzut al rafinăriilor şi o flexibilitate ridicată a instalaţiilor, care permite ajustarea rendementelor în produse în funcţie de dinamica şi structura cererii, vor limita riscul unei explozii a preţurilor în lunile următoare.

O prognoză elaborată de Energy Information Administration (SUA) indică faptul că preţul benzinei regular pe piaţa cu amănuntul din SUA va înregistra, în medie, 2,92$/galon în sezonul automobilistic (30 mai-15 septembrie) din acest an, faţă de o medie de 2,44 $/galon în vara precedentă. Pentru anul 2010 a fost prognozat un preţ mediu de 2,84 $/galon, iar pentru 2011, de 2,96-3 $/galon, creşterea fiind asociată cu majorarea probabilă a preţului ţiţeiului.

Având în vedere faptul că taxele şi costurile de distribuţie cu amănuntul sunt în general stabile, variaţia preţului benzinei şi motorinei va fi dictată în principal, de variaţia pretului ţiţeiului şi a marjelor de profit la vânzarea cu ridicata şi ,în subsidiar, de dinamica cererii.

Cererea de benzină a SUA, va înregistra o creştere cu circa 0,5% în această vară, faţă de 0,8 % în vara anului trecut, fiind stimulată de modesta redresare economică, dar atenuată de creşterea proiectată cu 0,48 $/galon a preţului mediu al benzinei.

Creşterea modestă a cererii SUA va afecta şi piaţa spot vest-europeană şi preţurile, în sensul că nu va antrena importuri mari de produs de pe pieţele vest-europene, cu consecinţe defavorabile asupra preţurilor spot din Europa.

Referitor la evoluţia **pieţei motorinei** în SUA, Departamentul Energiei indică faptul că atât dieselul cât şi combustibilul de încălzire vor înregistra o majorare cu 70.000 barili/zi a cererii, cu 2,1% mai mult decât în vara 2009. Producţia rafinăriilor americane va fi cu 50,000 barili/zi mai redusă decât în anul precedent.

Menţinerea unei cereri ridicate pentru distilate medii la nivel mondial a contribuit la creşterea exportului net de distilate al SUA, la circa 430.000 barili/zi, în vara 2009. Înainte de 2008, SUA a fost un importator net de distilate medii, cu un volum mediu de 160.000 barili/zi, în perioada 2000-2007. Exportul net de motorină din această vară ar urma să scadă uşor, la circa 390.000 barili/zi, iar unul din debuşeurile predilecte va fi piaţa vest-europeană.

2.4. PRODUSE AGROALIMENTARE ŞI MATERII PRIME AGRICOLE

2.4.1. C E R E A L E

Emilia BĂLAN

GRÂU

Pe ansamblul anului 2009, estimările optimiste privind producţia globală din sezonul 2008/09 şi prognozele unei recolte asemănătoare din 2009/10, precum şi disponibilităţile mari de export pe fondul unei reduceri accentuate a cererii mondiale au acţionat negativ asupra preţurilor grâului comercializat pe pieţele internaţionale.

O influenţă importantă asupra cotaţiilor grâului tranzacţionat pe piaţa mondială o au şi evoluţiile pieţelor celorlalte produse cerealiere, în special cele ale porumbului şi orezului, dar şi factori externi, cum ar fi rata de schimb a dolarului american în raport cu celelalte monede internaţionale (euro, lira, yenul japonez, etc) şi modificările intervenite pe pieţele financiare.

În acest context, cotaţiile futures ale grâului american roşu moale de la Bursa din Chicago (CBOT), cât şi cele ale grâului LIFFE de la Bursa din Londra au avut o evoluţie oscilantă, în jurul valorii de 200 $/tonă.

Media anuală a grâului tranzacţionat la bursa americană, în 2009, a fost de 196,02 $/tonă, în scădere cu 33,34% comparativ cu cea din 2008. Reducerea accentuată a preţurilor se datorează crizei economice mondiale, care a cauzat o comprimare a cererii. Dacă în prima parte a anului, starea de expectativă şi incertitudine din piaţă ducea cotaţiile la o medie semestrială de 204,97 $/tonă, în ultimele 6 luni scăderea consumului şi stocurile ridicate au determinat o decelerare mai pronunţată a preţurilor, media situându-se la 187,08 $/tonă (-8,73% faţă de perioada ianuarie – iunie acelaşi an).

La Bursa din Londra, preţurile grâului LIFFE au înregistrat o medie anuală de 168,36 $/tonă (107,80 £/tonă), cu 37,17% mai mică decât în 2008. Chiar dacă pe piaţa europeană (bursa londoneză fiind reprezentativă) cotaţiile medii lunare ale grâului în 2009 nu au depăşit pragul valoric de 200 $/tonă, aşa cum s-a întâmplat pe piaţa americană, evoluţia din ultimele 3 luni ale anului arată o revigorare mai rapidă a pieţei de pe vechiul continent.

Maximul cotaţiilor medii lunare a fost atins în mai 2009, de 217,23 $/tonă la CBOT şi, respectiv 184,24 $/tonă la Londra, ca o consecinţă a faptului că la începutul lunii, U.S.D.A. (United States Department of Agriculture - Ministerul Agriculturii al Statelor Unite) a dat publicităţii raportul cu primele prognoze ale noii recolte din sezonul următor (iulie 2009/iunie 2010). Conform acestuia, producţia mondială din sezonul 2009/10 înregistra o scădere cu 25 mii tone (-3,68%), ceea ce a determinat o majorare a preţurilor bursiere ale grâului cu livrare în iulie.

Evoluţia preţurilor medii ale grâului american roşu moale nr. 2, la Bursa din Chicago şi ale grâului LIFFE, la Bursa din Londra, în 2008 şi 2009

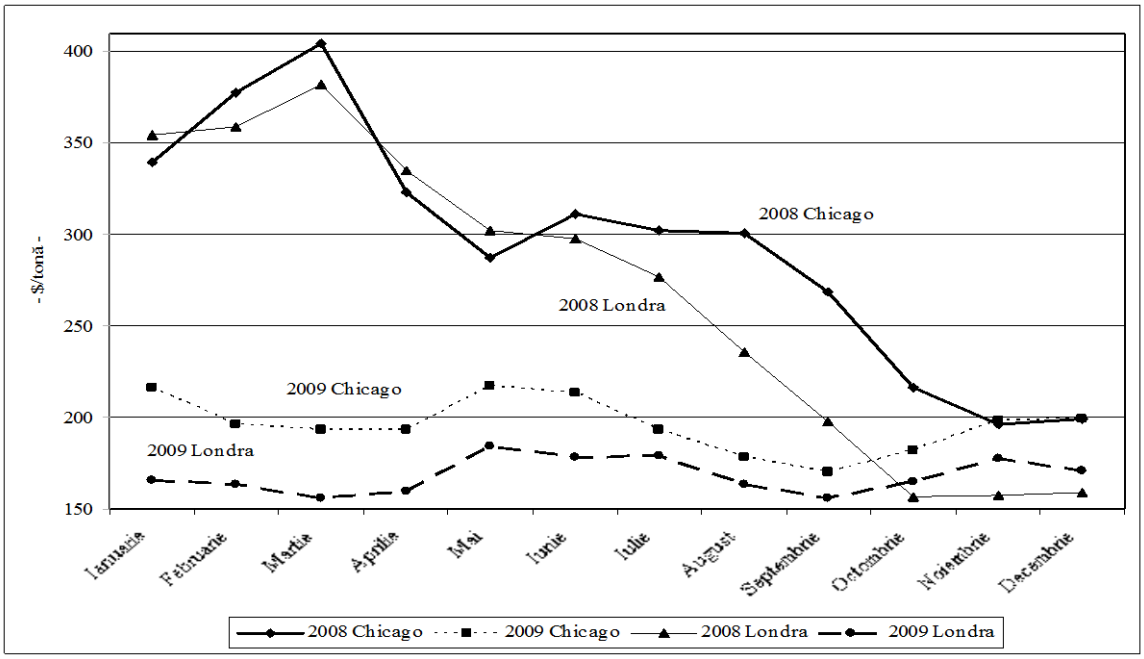
- $/tonă –

	2008		2009		±2009/2008%	
	Chicago	**Londra**	**Chicago**	**Londra**	**Chicago**	**Londra**
Ianuarie	340,06	354,41	216,34	165,86	-36,38	-53,20
Februarie	377,87	359,47	196,37	163,29	-48,03	-54,57
Martie	404,82	382,08	193,24	156,28	-52,27	-59,10
Trim. I	374,25	365,32	201,98	161,81	-46,03	-55,71
Aprilie	323,68	335,62	193,39	159,91	-40,25	-52,35
Mai	287,13	302,47	217,23	184,24	-24,34	-39,09
Iunie	311,56	298,22	213,22	178,74	-31,56	-40,06
Trim. II	307,46	312,10	207,95	174,30	-32,37	-44,15
Sem. I	340,85	338,71	204,97	168,36	-39,87	-50,29
Iulie	302,10	276,78	193,48	179,01	-35,95	-35,32
August	300,78	235,70	178,70	163,44	-40,59	-30,66
Septembrie	268,88	198,15	170,23	156,13	-36,69	-21,21
Trim. III	290,59	236,88	180,80	166,19	-37,78	-29,84
Octombrie	216,60	156,72	182,43	164,61	-15,78	5,03
Noiembrie	195,97	157,24	198,21	177,60	1,14	12,95
Decembrie	199,34	158,86	199,40	171,21	0,03	7,77
Trim. IV	203,97	157,61	193,35	171,14	-5,21	8,59
Sem. II	247,28	197,24	187,08	168,67	-24,35	-14,49
An	294,07	267,98	196,02	168,36	-33,34	-37,17

Sursa: Financial Times colecţie 2008 – 2009, Baza de date I.E.M. şi a autorului

Potrivit datelor publicate pe site-ul oficial al Ministerului Agriculturii din *România*, preţul mediu (franco depozit, exclusiv TVA, calculat pe baza datelor colectate, prelucrate şi transmise de Direcţiile pentru agricultură şi dezvoltare rurală judeţene) al grâului de panificaţie în 2009 pe piaţa internă a fost de 155,36 $/tonă, iar pentru grâul furajer de 102,84 $/tonă, la aproape jumătate din valoarea din 2008. Reducerea a avut loc în concordanţă cu declinul pieţelor globale, dar şi pe fondul unui excedent de grâu de circa 2 milioane tone.

Evoluţia preţurilor lunare ale grâului la Bursa agricolă de la Chicago şi la cea de la Londra în 2008 şi 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia Financial Times, colecţie 2008 – 2009

Conform raportului USDA din luna martie 2009, producţia mondială de grâu din sezonul 2008/09 se estimează a se ridica la un record istoric de 683 milioane tone, cu 12% mai mare decât în 2007/08, iar pentru 2009/10 se prognozează a fi de 678 milioane tone, în scădere cu doar 4,6 milioane tone faţă de perioada anterioară. Disponibilităţile totale de grâu pentru sezonul actual (2009/10), care includ producţia şi stocurile iniţiale sunt previzionate a se majora cu 3%, la 875 milioane tone.

În principalele regiuni producătoare (U.E., SUA, Federaţia Rusă, Canada şi Ucraina) recoltele de grâu se prevăd a se diminua în 2009/10 cu aproape 30 milioane tone, excepţie făcând China şi India ale căror producţii vor creşte cu câte 2 milioane tone, comparativ cu sezonul trecut.

Producţia, consumul şi stocurile mondiale de grâu, în perioada 2007/08 - 2009/10

- mii tone -

	2007/08	**2008/09**	**2009/10*)**	**modificări 2009/10 / 2008/09**	
				cantitate	**%**
PRODUCŢIE, din care:	610.424	682.654	678.007	-4.647	-0,68
Uniunea Europeană (27)	120.133	151.080	138.143	-12.937	-8,56
China	109.298	112.464	114.500	2.036	1,81
India	75.810	78.570	80.680	2.110	2,69
S.U.A.	55.821	68.016	60.314	-7.702	-11,32
Rusia	49.400	63.700	61.700	-2.000	-3,14
Canada	20.054	28.611	26.500	-2.111	-7,38
Ucraina	13.900	25.900	20.900	-5.000	-19,31
Pakistan	23.300	21.500	24.000	2.500	11,63
Australia	13.569	20.939	22.500	1.561	7,45
Turcia	15.500	16.800	17.800	1.000	5,95

	2007/08	2008/09	2009/10*)	modificări 2009/10 / 2008/09	
				cantitate	%
Kazakhstan	16.450	12.550	17.000	4.450	35,46
Iran	15.000	10.000	12.000	2.000	20,00
CONSUM, din care:	616.930	640.350	646.804	6.454	1,01
Uniunea Europeană (25)	116.536	127.500	127.000	-500	-0,39
China	106.000	102.500	103.000	500	0,49
India	76.422	70.770	76.930	6.160	8,70
Rusia	37.650	38.900	41.200	2.300	5,91
S.U.A.	28.614	34.291	31.624	-2.667	-7,78
Pakistan	22.400	22.800	23.300	500	2,19
Turcia	16.800	16.900	17.400	500	2,96
Egipt	15.950	16.550	17.050	500	3,02
Iran	15.500	15.900	16.200	300	1,89
Ucraina	12.300	11.900	12.100	200	1,68
Brazilia	10.300	10.700	11.200	500	4,67
STOCURI FINALE, din care:	123.268	165.572	196.775	31.203	18,85
China	38.963	48.685	59.985	11.300	23,21
Uniunea Europeană (27)	12.343	18.345	16.988	-1.357	-7,40
S.U.A.	8.323	17.867	27.234	9.367	52,43
India	5.800	13.510	17.210	3.700	27,39
Rusia	3.869	10.479	13.179	2.700	25,77

Notă: *) prognoze
Sursa: U.S.D.A. Grain: World Markets and Trade, martie 2010

Producţia de grâu din Uniunea Europeană, cea mai mare zonă producătoare din lume, este prevăzută să se reducă în 2009/10 faţă de sezonul precedent cu circa 13 milioane tone (-8,56%), la 138 milioane tone. Diminuarea producţiei are loc din cauza condiţiilor meteo nefavorabile din perioada de dezvoltare a plantelor. Majoritatea ţărilor membre U.E. situate în zona de sud a continentului s-au confruntat cu vreme caldă şi uscată, ceea ce a detrminat o recoltă scăzută, necompesată de nivelul producţiilor din ţările nordice care a rămas la valori nemodificate semnificativ faţă de sezonul 2008/09.

Un alt factor de reducere a producţiei de grâu din UE îl constituie şi comprimarea suprafeţelor cultivate, fermierii nemaifiind motivaţi să mai însămânţeze terenurile cu această cereală în condiţiile unor preţuri mici ale grâului pe piaţa internaţională.

Din punct de vedere cantitativ cele mai importante scăderi ale producţiei de grâu prognozate în ţările membre UE vor fi în Italia (3 milioane tone, la 6,4 milioane tone), Marea Britanie (2,85 milioane tone, la 14,38 milioane tone) şi Spania (1,91 milioane tone, la 4,8 milioane tone).

Date privind evoluţia producţiei de grâu în principalele ţări membre ale Uniunii Europene

Ţara	Suprafaţa - milioane hectare -			Producţia medie - tone/hectar -			Producţia totală - milioane tone -		
	2007/ 08	2008/ 09	2009/ 10*)	2007/ 08	2008/ 09	2009/ 10*)	2007/ 08	2008 /09	2009/ 10*)
UE 27	24,71	26,69	25,45	4,86	5,66	5,43	120,13	151,08	138,14
Franţa	5,24	5,49	5,15	6,25	7,10	7,47	32,77	39,00	38,45
Germania	2,99	3,21	3,23	6,96	8,09	7,81	20,83	25,99	25,20
Marea Britanie	1,83	2,08	1,81	7,22	8,28	7,93	13,22	17,23	14,38
Polonia	2,11	2,28	2,37	3,94	4,08	4,10	8,32	9,30	9,70
Spania	1,83	2,07	1,77	3,47	3,25	2,71	6,35	6,71	4,80
Italia	2,04	2,45	1,83	3,51	3,83	3,51	7,17	9,40	6,40
Danemarca	0,69	0,64	0,74	6,56	7,85	7,58	4,52	5,02	5,60
Ungaria	1,11	1,13	1,14	3,59	5,00	3,86	3,99	5,63	4,40
România	*1,85*	*2,17*	*2,10*	*1,62*	*3,48*	*2,62*	*3,00*	*7,56*	*5,50*
Bulgaria	1,04	1,10	1,10	2,30	4,21	3,31	2,39	4,63	3,64

*

Notă: *) prognoze

Sursa: U.S.D.A. World Agricultural Production, martie 2010

Potrivit USDA, pentru sezonul 2009/10 producţia de grâu a ***României*** se va diminua cu circa 27% sau 2 milioane tone, la 5,5 milioane tone, ca urmare a lipsei precipitaţiilor din perioada septembrie – noiembrie 2009, a temperaturilor foarte scăzute din timpul iernii, precum şi a lipsei îngrăşămintelor prevăzute în tehnologiile de creştere a plantelor. Cea mai mare producţie de grâu la nivelul UE a fost obţinută în 2009/10 de Franţa (38,5 milioane tone), cu o medie de 7,47 tone/ha, dar de pe o suprafaţă cultivată cu grâu de 5,15 milioane hectare, cea mai mare din Uniune.

Potrivit datelor furnizate de USDA, din punct de vedere al suprafeţei cultivate cu grâu, *România* s-a situat, în anul 2009, pe locul patru printre statele membre cultivatoare de grâu, iar la producţie s-a clasat pe locul şapte, din cauza randamentului, care reprezintă mai puţin de jumătate (44,7%) din randamentul mediu al Uniunii Europene. România a înregistrat în 2009/10 cel mai mic randament la cultura de grâu dintre principale state cultivatoare ale Uniunii Europene, respectiv o producţie medie de 2,62 tone/ha., în timp ce Marea Britanie se află în top cu 7,93 tone/ha.

Germania va obţine în sezonul actual o producţie de grâu de 25,2 milioane tone de pe 3,22 milioane de hectare, cu un randament de 7,8 tone/ha. De asemenea, Polonia a raportat o producţie de grâu de 9,7 milioane de tone obţinută de pe 2,37 milioane de hectare, cu un randament de 4,1 tone/ha. Bulgaria a raportat pentru 2009/10 o producţie de 3,64 milioane de tone de grâu de pe 1,1 milioane hectare, la o producţie medie 3,31 tone/ha.

În China şi India, producţia de grâu din 2009/10 se prognozează să crească cu aproape 2% sau 2 milioane tone, la 114,5 milioane tone şi respectiv, cu 2,69% la 80,7 milioane tone. Condiţiile favorabile pentru dezvoltarea culturii au contribuit la sporirea randamentelor din ambele ţări, chiar dacă suprafeţele cultivate nu au suferit modificări majore, comparativ cu cele din sezonul precedent.

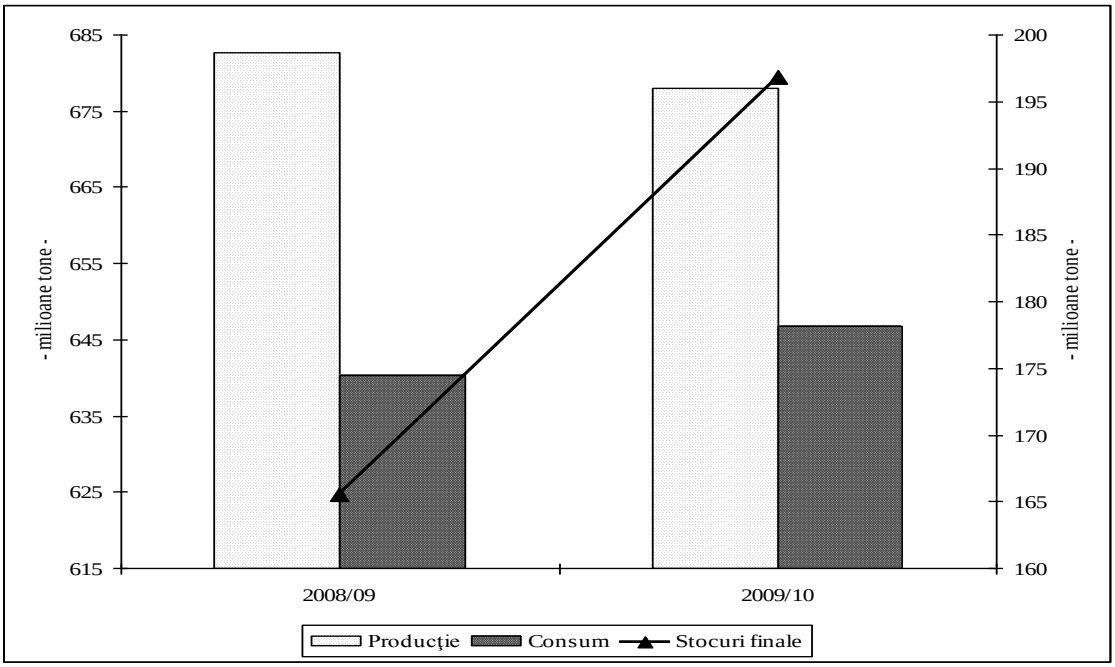
Producţia totată de grâu a Statelor Unite este estimată la un record de 68 milioane tone pentru sezonul 2008/09, iar pentru 2009/10 se previzionează a se produce o cantitate cu 7,7 milioane tone mai mică, de 60,3 milioane tone. Această situaţie este reflectată de reducerea cu 10% a suprafeţelor cultivate, de la 22,54 milioane hectare în

2008/09 la 20,18 milioane hectare în perioada actuală. Calitatea recoltei va fi inferioară celei din 2008/09, din cauza randamentelor scăzute de la 3,02 tone/ha. la 2,99 tone/ha.

Agenţia de Statistică din Federaţia Rusă (RosStat) a raportat că suprafaţa terenurilor cultivate cu grâu a crescut la 28,70 milioane ha. (+7,87%) în 2009/10, iar recolta din Siberia va ajunge la un nivel record, compensând reducerile din regiunile de sud, în special zonele limitrofe râului Volga, care au fost afectate de secetă.

În sezonul 2009/10, **consumul** mondial de grâu se previzionează să crească la 647 milioane tone, cu 6,5 milioane tone mai mare decât cel din perioada anterioară. La acest nivel, cererea totală de grâu depăşeşte media ultimilor 10 ani cu aproximativ 2%. Cu o producţie care se apropie de cea din sezonul anterior şi raportările mari din 2008/09, disponibilităţile globale de grâu au crescut.

Producţia, consumul şi stocurile finale de grâu pe piaţa internaţională în sezoanele 2008/09 şi 2009/10

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia U.S.D.A. Grain: World Markets and Trade, colecţie 2008-2010

Principala zonă consumatoare de grâu din lume, *Uniunea Europeană* (27), va înregistra în 2009/10 o reducere totală a cererii interne cu 500 mii tone, la 127 milioane tone, din care 54% se foloseşte pentru consumul alimentar al populaţiei.

Conform datelor recent revizuite, China va marca în perioada agricolă actuală o creştere a consumului cu 500 mii tone, la 103 milioane tone, din care aproape toată cantitatea (95%) merge către consumul uman.

Creşteri importante ale cantităţilor de grâu se înregistrează în consumul total al Indiei şi Rusiei, care-şi vor majora cererea pentru acest produs în 2009/10 cu peste 6 milioane tone, la 77 milioane tone, şi respectiv, 2,3 milioane tone, la 41 milioane tone.

Pentru 2009/10, consumul de grâu din Statele Unite se prognozează a fi de 32 milioane tone, cu 2,7 milioane tone mai mic decât în sezonul precedent. De remarcat că, în sezonul actual creşte ponderea utilizării grâului în alimentaţia populaţiei, la 86%, de la 80% în 2008/09.

Consumul mondial de grâu alimentar este prevăzut să ajungă la 534 milioane tone, cu 1,3 % mai ridicat faţă de perioada agricolă precedentă. La nivel internaţional,

folosirea grâului pentru consumul uman reprezintă 83% din cel total, reflectând creşterea demografică a populaţiei globului. În aceste condiţii, consumul global pe locuitor pentru perioada agricolă 2009/10 se previzionează să fie de circa 68 kg.

În ceea ce priveşte utilizarea grâului pentru hrana animalelor, în 2009/10 acesta va rămâne neschimbat, comparativ cu sezonul anterior, la aproximativ 112 milioane tone. Cei mai mari consumatori de grâu furajer sunt Uniunea Europeană (27) şi Federaţia Rusă, care împreuna deţin o pondere de 70% din consumul global de grâu furajer. În 2009/10, numărul mic de animale vii din fermele UE se aşteaptă să determine o scădere a consumului de grâu furajer din această regiune. O mare disponibilitate de furaje alternative, se prevede să conducă în 2009/10 la un consum global de grâu furajer la un nivel de 108 milioane tone, cu 4% mai scăzut decât în perioada anterioară.

Stocurile mondiale de grâu de la finalul sezonului 2009/10 vor fi cu aproape 19% mai mari faţă de cele din intervalul agricol anterior, estimate să ajungă la un record al ultimilor 8 ani şi anume la 197 milioane tone.

Cu excepţia Uniunii Europene, în toate cele 4 principale ţări producătoare de grâu din lume (China, India, SUA şi Federaţia Rusă) stocurile finale vor creşte cu procente cuprinse între 23 şi 52%. Pe parcursul sezonului, previziunile arată o acumulare a stocurilor cu peste 31 milioane tone, ceea ce indică o cerere mult mai mică decât oferta.

Stocurile de grâu din SUA se prevâd să acumuleze o cantitate de 27 milioane tone, în creştere cu 52%, în condiţiile unor exporturi scăzute şi a cererii interne destul de mici, dar în pofida unei producţii reduse.

Mărirea nivelului stocurilor globale cu un procent de 19% este determinată şi de înmagazinarea în depozitele din China şi India a unor cantităţi importante de grâu. Astfel, stocurile din aceste două ţări asiatice au crescut semnificativ începând cu sezonul 2005/06 şi se prognozează pentru 2009/10 la 60 milioane tone (+23%) în China şi la 17 milioane tone (+27%) în India.

După un record absolut de 142 milioane tone în 2008/09, comerţul mondial cu grâu este prevăzut să înregistreze un declin de 12%, la 126 milioane tone în 2009/10 (iulie/iunie). Creşterea producţiei interne în mare parte în ţările importatoare se aşteaptă să reducă cererea de import, determinând o scădere a schimburilor comerciale globale cu grâu.

Statele Unite ocupă primul loc în topul principalelor ţări exportatoare de grâu din lume, cu o pondere de 19% din cantităţile totale globale. Exporturile cu grâu din partea SUA se prognozează să se diminueze cu 18% în 2009/10, la 22,5 milioane tone, faţă de sezonul 2008/09, ca urmare a concurenţei din partea ţărilor riverane Mării Negre, care beneficiază de avantajul unei distanţe mai scurte către destinaţiile consumatoare din Orientul Mijlociu şi implicit a unor costuri mai reduse de expediere.

Pentru foarte mulţi ani, SUA, Canada, Australia, Uniunea Europeană, Argentina şi fosta Uniune Sovietică (dintre care cele mai importante Rusia, Ucraina şi Kazahstan) au deţinut aproximativ 90% din ponderea exporturilor mondiale de grâu. În sezonul 2009/10 contribuţia acestor state este de 90,7%. Diversitatea ţărilor exportatoare oferă o stabilitate semnificativă a preţurilor şi a comerţului internaţional de pe piaţa globală a grâului. Mare parte din producţia mondială de grâu se cultivă ca şi grâu de iarnă, în special în emisfera nordică, însă în ţări precum Canada, Kazahstan, Rusia şi SUA producţii mari de grâu sunt la cel de primăvară, care se plantează mult mai târziu faţă de cel de iarnă. În emisfera sudică, în Australia şi Argentina grâul se însămânţează după recoltarea grâului de primăvară din emisfera nordică. Astfel, acest ciclu al cultivării şi recoltării la momente diferite de timp, asigură pieţei mondiale o ofertă permanentă cu

grâu, iar ţările exportatoare pot răspunde rapid la eventualele schimbări ale condiţiilor de piaţă.

Comerţul mondial cu grâu şi făină de grâu în sezoanele 2007/08 – 2009/10

- mii tone -

	2007/08	2008/09	2009/10*)	modificări 2009/10 / 2008/09	
				cantitate	%
EXPORT, din care:	116.441	142.551	125.599	-16.952	-11,89
S.U.A.	34.328	27.295	22.500	-4.795	-17,57
Uniunea Europeană (27)	12.271	25.318	19.000	-6.318	-24,95
Canada	16.561	18.583	18.500	-83	-0,45
Rusia	12.552	18.393	18.000	-393	-2,14
Australia	7.449	13.452	14.500	1.048	7,79
Ucraina	1.236	13.037	9.000	-4.037	-30,97
IMPORT, din care:	116.441	142.551	125.599	-16.952	-11,89
Egipt	7.700	9.900	8.800	-1.100	-11,11
Iran	200	9.300	3.500	-5.800	-62,37
Brazilia	7.136	6.367	6.500	133	2,09
Algeria	5.904	6.359	5.300	-1.059	-16,65
Uniunea Europeană (27)	6.942	7.740	6.500	-1.240	-16,02
Indonezia	5.224	5.423	5.500	77	1,42
Japonia	5.701	5.156	5.300	144	2,79

Notă: *) prognoze
Sursa: U.S.D.A. – Grain: World Markets and Trade, martie 2010

În sezonul agricol 1987/88 comerţul mondial cu grâu a atins un punct culminant, fiind de 111,5 milioane tone – cel mai ridicat nivel de până atunci, când Uniunea Sovietică şi China au importat cantităţi importante de grâu. În perioada 1988/89 – 2005/06, importurile cu grâu ale ţărilor din Europa de Est, din fosta Uniune Sovietică şi China au fost mult mai scăzute, nemaiatingând recordul absolut din 1987/88, în pofida creşterii semnificative ale importurilor ţărilor în curs de dezvoltare. În 2003, barierele comerciale impuse de Uniunea Europeană la importurile de grâu de slabă calitate, a fost un alt factor ce a limitat comerţul internaţional. În sezonul 2005/06 comerţul mondial cu grâu a ajuns la un nou record de 114 milioane tone, după care a înregistrat o creştere modestă, iar în 2007/08 a stagnat din cauza preţurilor extrem de mari.

Majorarea ratei de creştere a populaţiei globului, în special în ţările în curs de dezvoltare, împreună cu puternica creştere economică din statele dezvoltate sunt factori de sporire a cererii de hrană şi cereale furajere. Pentru multe persoane cu venituri reduse din ţările slab dezvoltate precum Nigeria, Republica Africa de Sud, Sudan, Kenya, Egipt, Algeria, Maroc, Afganistan, Bangladesh, Pakistan, Indonezia, Filipine, Vietnam, Brazilia şi Mexic, grâul alimentar este hrana de bază, ceea ce conduce la o creştere a cererii pentru acest produs cerealier. În acelaşi timp, multe state din Africa de Nord şi Orientul Mijlociu sunt net importatori, din cauza condiţiilor climatice ale zonelor respective care nu favorizează dezvoltarea grâului.

* * *

Potrivit unui studiu al Institutului de Cercetări pentru Politici Agricole şi Alimentare din Statele Unite (The Food and Agricultural Policy Research Institute - FAPRI), în sezonul viitor 2010/11, care va începe în luna iulie 2010, producţia mondială de grâu va înregistra un recul de aproape 3%, faţă de sezonul actual, în condiţiile unei scăderi a suprafeţelor cultivate cu 2%, dar şi a reducerii randamentelor medii cu 0,8%. În ceea ce priveşte consumul global, analiştii spun că acesta va creşte uşor cu 1,35%, generat în special de sporirea cererii pentru grâul furajer (3,32%) şi mai puţin pentru grâul de panificaţie (+2,36%). Comerţul internaţional se va intensifica cu 5,3%, la aproximativ 133 milioane tone.

În acest context, pe termen scurt şi mediu preţurile internaţionale ale grâului se prognozează a se diminua în 2010. Media cotaţiilor grâului pe ansamblul anului 2010 la exportul Statelor Unite şi Australiei se estimează a scădea cu circa 7%, comparativ cu anul anterior şi cu 5,5% la livrările de export ale Canadei, datorită disponibilităţilor foarte mari aflate în posesia acestor state. Pe piaţa Uniunii Europene, însă, se previzionează ca preţurile grâului să se majoreze cu aproape 22%, în aceeaşi comparaţie, la 190 $/tonă, având în vedere că în această zonă producţia şi stocurile se vor diminua în anul 2010, în timp ce consumul se va menţine relativ constant.

CEREALE FURAJERE

Ca urmare a unui record al disponibilităţilor globale din sezonul 2008/09, în anul 2009, cotaţia medie a cerealelor furajere pe piaţa internaţională s-a diminuat faţă de 2008 cu 7%, la 161 $/tonă.

După ce cotaţiile cerealelor au marcat un punct de inflexiune în iulie, acestea au început să crească lent, din cauza previziunilor conform cărora producţia mondială de cereale furajere din sezonul 2009/10 ar fi mai mică decât cea din 2008/09, ceea ce a condus la o intensificare a activităţii tranzacţionale pentru majoritatea acestor produse. Întârzierea recoltării din Statele Unite, determinată de condiţiile meteo excesiv de ploioase, a adăugat o presiune asupra preţurilor, acestea apreciindu-se uşor. Încetinirea creşterii economice globale şi perspectivele unui consum redus au restrâns într-o anumită măsură creşterea preţurilor. Cotaţiile s-au majorat mai pronunţat începând cu luna octombrie, ajutate fiind de deprecierea dolarului american şi de o creştere a preţurilor petrolului.

În sezonul actual (2009/10) balanţa globală a cerealelor furajere se anunţă deficitară cu circa 5,4 milioane tone, în condiţiile unei majorări a consumului, în timp ce producţia se prevede a scădea.

Producţia globală de cereale furajere se previzionează a fi în 2009/10 de 1,1 miliarde tone, în scădere cu 4,3 milioane tone (-0,39%) comparativ cu sezonul anterior, determinată de reducerea producţiei de orz cu 4,3% (-6,6 milioane tone). Cu excepţia Statelor Unite, majoritatea ţărilor principal producătoare vor avea producţii mai mici de cereale furajere în 2009/10. Producţia Chinei se va reduce cu 6,6% (sau -11,3 milioane tone), a UE-27 cu 5,9% (-9,6 milioane tone) şi a Rusiei cu 21,9% (-8,9 milioane tone).

Balanţa mondială a cerealelor furajere, în sezoanele 2007/08 - 2009/10

- mii tone -

	2007/08	2008/09	2009/10*)	modificări 2009/10 / 2008/09	
				cant.	%
Producţie	1.078.472	1.104.506	1.100.179	-4.327	-0,39
Consum	1.056.202	1.074.880	1.105.591	30.711	2,86
Stocuri finale	160.936	190.562	185.150	-5.412	-2,84
Comerţ (oct./sept.)	128.773	110.160	110.830	670	0,61

Notă: *) prognoze

Sursa: U.S.D.A.Grain: World Markets and Trade, martie 2010

Un alt factor de scădere a producţiei totale de furaje este şi diminuarea cu 5,86 milioane hectare a suprafeţelor mondiale însămânţate cu această categorie de cereale.

Porumbul este principala cereală furajeră cu o pondere de circa 73% din producţia totală, urmată de orz (13%), sorg (6%) şi ovăz (2%). Producţia mondială de *orz* în 2009/10 este previzionată la 148 milioane tone, în scădere cu 4,3%, faţă de sezonul precedent. Diminuări semnificative se vor înregistra în America de Nord (-16%), în ţările din fosta Uniune Sovietică (-14%) şi America de Sud (-13%). În ceea ce priveşte oferta de *sorg*, aceasta este prognozată la 63 milioane tone, cu 2,45% mai mică decât în 2008/09, în mare parte din cauza reducerii semnificative a producţiei Statelor Unite, după doi ani consecutivi de recolte foarte mari. Producţia globală de *ovăz* va scădea cu 7%, la 24 milioane tone în sezonul actual, influenţată de reducerile ofertei din partea ţărilor din America de Nord (-25%), Europa (-14%, în statele nemembre UE) şi din fosta Uniune Sovietică (-6%).

SUA, principala ţară producătoare de cereale furajere – cu o pondere de 32% din producţia globală, se prevede că va avea în 2009/10 o recoltă de 350 milioane tone, în creştere cu 7,3% faţă de sezonul anterior. Sporirea producţiei se datorează perspectivelor excelente a randamentelor culturilor de porumb, care au beneficiat de condiţii foarte bune pe tot parcursul sezonului de creştere şi recoltare.

Producţia Uniunii Europene (27) de cereale furajere reprezintă 14% din cea mondială, ocupând locul trei în clasamentul general, fiind principalul producător de orz şi al treilea de porumb. Conform previziunilor USDA, producţia totală a UE în 2009/10 de cereale furajere va fi de 152 milioane tone, comparativ cu cea din sezonul anterior estimată la 162 milioane tone reprezentând o diminuare de 5,92%, în principal din cauza reducerii suprafeţelor cultivate cu 1,22 milioane hectare.

Producţia medie la hectar în cele 27 de state membre ale UE în sezonul 2009/10 a ambelor culturi este prognozată la 4,70 tone/ha., uşor mai mare decât cea din 2007/08, însă în scădere cu 2,69% comparativ cu intervalul agricol precedent, nebeneficiind de condiţii favorabile în perioada de dezvoltare a plantelor.

Date privind evoluţia producţiei de cereale furajere, în principalele ţări membre ale Uniunii Europene

Ţara	Suprafaţa -milioane tone -			Producţie medie -tone/ha-			Producţie totală -milioane tone-		
	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010*	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010*	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010*
UE 27	32,04	33,46	32,24	4,25	4,83	4,70	136,12	161,58	152,01
Franţa	3,79	4,13	4,21	6,97	7,50	7,44	26,41	30,95	31,27
Germania	3,58	3,83	3,51	5,53	6,30	6,67	19,80	24,12	23,38
Polonia	6,16	6,25	6,28	3,02	2,93	3,18	18,56	18,30	19,94
Spania	4,27	4,49	4,14	3,95	3,67	2,93	16,85	16,48	12,15
Italia	1,55	1,58	1,33	7,30	7,54	7,08	11,29	11,93	9,44
Ungaria	1,67	1,76	1,72	3,38	6,35	5,36	5,64	11,17	9,24
România	*3,15*	*3,10*	*3,18*	*1,50*	*3,11*	*2,93*	*4,74*	*9,63*	*9,32*
M. Britanie	1,05	1,19	1,32	5,61	5,90	5,79	5,91	7,04	7,64

*

Notă: *) prognoze
Sursa: U.S.D.A. World Agricultural Production, martie 2010

În 2009/10, reduceri importante ale disponibilităţilor de cereale furajere ale principalelor ţări europene producătoare se prevăd a se înregistra în Spania (26,23%, la 12,15 milioane tone), Italia (20,86%, la 9,44 milioane tone), Ungaria (17,34%, la 9,24 milioane tone) şi ***România*** (3,22%, la 9,32 milioane tone).

Potrivit datelor provizorii publicate de Institutul Naţional de Statistică (INS) productivitatea agricolă în România a înregistrat scăderi la toate categoriile de culturi. Chiar dacă suprafeţele cultivate cu cereale pentru boabe (grâu, orz şi orzoaică, ovăz, porumb), leguminoase pentru boabe şi plante uleioase (floarea soarelui, soia, rapiţă) au crescut în 2009 comparativ cu 2008, producţia a scăzut. România cultivă cu preponderenţă porumb (44,3% din suprafaţa cultivată cu cereale pentru boabe) şi grâu (40,8%).

Consumul internaţional de cereale furajere se prognozează a se majora cu 30 milioane tone în 2009/10 (+2,86%), la un nou record de 1,106 miliarde tone. Sezonul actual este al patrulea consecutiv de consum de peste 1 miliard tone. Creşterea consumului este determinată de sporirea cererii cu 15,21 milioane tone pentru folosirea ca hrană pentru animale (+17,51 milioane tone) şi pentru uzul industrial (+7,98 milioane tone, din care un procent semnificativ pentru fabricarea etanolului în Statele Unite). Cererea de cereale pentru consumul alimentar este prevăzut să sporească în 2009/10 cu 5,22 milioane tone, la 188 milioane tone. Aceste previziuni sunt mai mari decât cele anticipate la începutul sezonului, iar consumul pe locuitor se aşteaptă să fie în medie de aproximativ 28 kg.

Pe baza celor mai recente previziuni privind oferta şi cererea de cereale furajere, stocurile mondiale ce se aşteaptă să fie în hambarele fermierilor la sfârşitul sezonului 2009/10, care se încheie în luna septembrie 2010, sunt prognozate să ajungă la 185,15 milioane tone, în scădere cu 2,84% (sau 5,4 milioane tone) faţă de cele de la începutul perioadei agricole actuale. De menţionat că, nivelul previzionat este al doilea record din ultimele 7 sezoane.

Comerţul global cu cereale furajere în sezonul 2009/10 (octombrie/septembrie) se prevede să rămână relativ constant comparativ cu perioada agricolă anterioară, la 111 milioane tone (+0,61%), cu 17,9 milioane tone sub nivelul record din 2007/08. Creşterea uşoară este determinată de intensificarea schimburilor comerciale cu porumb (+1,92%), sorg (3,36%) şi secară (+39,63%), în pofida scăderii cererii pentru furaje din

UE, Japonia şi Mexic, în timp ce comerţul cu celelalte cereale furajere se aşteaptă să se reducă. Astfel, comerţul cu orz se prognozează la 16,98 milioane tone (-6,5%), ca urmare a unor producţii bune în ţările importatoare din Africa de Nord şi Asia şi cu ovăz la 2,09 milioane tone (-2,9%).

Având în vedere perspectivele comerciale curente pentru sezonul actual, disponibilul de export al principalelor ţări este suficient pentru a satisface cererea mondială de import pentru toate cerealele furajere.

* * *

Potrivit previziunilor specialiştilor de la Institutul de Cercetări pentru Politici Agricole şi Alimentare din Statele Unite (The Food and Agricultural Policy Research Institute - FAPRI), pentru 2010 preţurile vor înregistra un declin în cazul orzului şi va creşte la porumb şi sorg.

Pentru sezonul 2010/11, producţia de cearele furajere se estimează a se majora la peste 1,1 miliarde tone, impulsionată de producţiile de porumb (+1,11%) şi sorg (+7,32%), iar la orz se aşteaptă o reducere a ofertei cu 5,73%.

Consumul mondial de cereale furajere se prognozează a fi mai mare decât oferta, ceea ce va determina un deficit al balanţei comerciale în sezonul 2010/11, reflectând dezvoltarea industriei etanolului în multe ţări ale lumii, precum şi a utilizării porumbului ca principală hrană pentru animale.

În ceea ce priveşte volumul valoric al comerţuuil internaţional, în sezonul 2010/11, acesta se prevede a scădea la toate cerealele furajere. Astfel, comerţul cu porumb se va diminua cu 2,4%, cel cu orz cu 0,96%, iar cu sorg cu 15,14%, în special din cauza reducerii preţurilor şi a creşterii producţiilor din ţările importatoare, ceea ce va determina o scădere a interesului pentru achiziţiile de pe piaţa internaţională.

PORUMB

Pe fondul crizei economice mondiale, a diminuării preţurilor petrolului, dar şi a reducerii vânzărilor, din cauza scăderii cererii, la Bursa din Chicago, reprezentativă pentru piaţa internaţională a cerealelor, media anuală a cotaţiilor porumbului pe ansamblul anului 2009 a fost de 147,84 $/tonă, în scădere cu 26% comparativ cu 2008.

Mediile lunare ale cotaţiilor porumbului au oscilat în general în intervalul valoric de 140 – 160 $/tonă, doar în perioada trimestrului III au scăzut cu puţin sub pragul de 130 $/tonă, în contextul unui surplus de porumb pe piaţă în 2008/09 şi a noilor prognoze USDA care arătau disponibilităţi semnificative de porumb pentru sezonul 2009/10, ce a început pe 1 octombrie 2009.

Conform raportului USDA din luna august 2009, datele pentru sezonul 2008/09, indicau un excedent al producţiei, raportat la consum, de peste 13 milioane tone, producţia mondială de porumb situându-se la 789,6 milioane tone, iar consumul la 776,3 milioane tone. Stocurile mondiale de porumb totalizau peste 144 milioane tone, cu 10% mai ridicat, faţă de stocurile sezonului anterior şi cel mai ridicat nivel din ultimii 10 ani. Dintre marii producători mondiali, China înregistra în sezonul 2008/09 cea mai mare creştere a stocurilor, cu 26% mai mult, faţă de 2007/08, la peste 53 milioane tone.

Variaţii pozitive ale mediilor, comparativ cu lunile similare din anul anterior, s-au înregistrat doar în ultimele două luni din 2009, când comercianţii doreau să dea un semnal de redresare a cotaţiilor pentru prima parte a anului 2010, deoarece tranzacţiile prin care se stabileşte preţul porumbului sunt cu livrare la termen (future).

Evoluţia preţurilor medii ale porumbului american galben nr. 2 la Bursa din Chicago în 2008 şi 2009

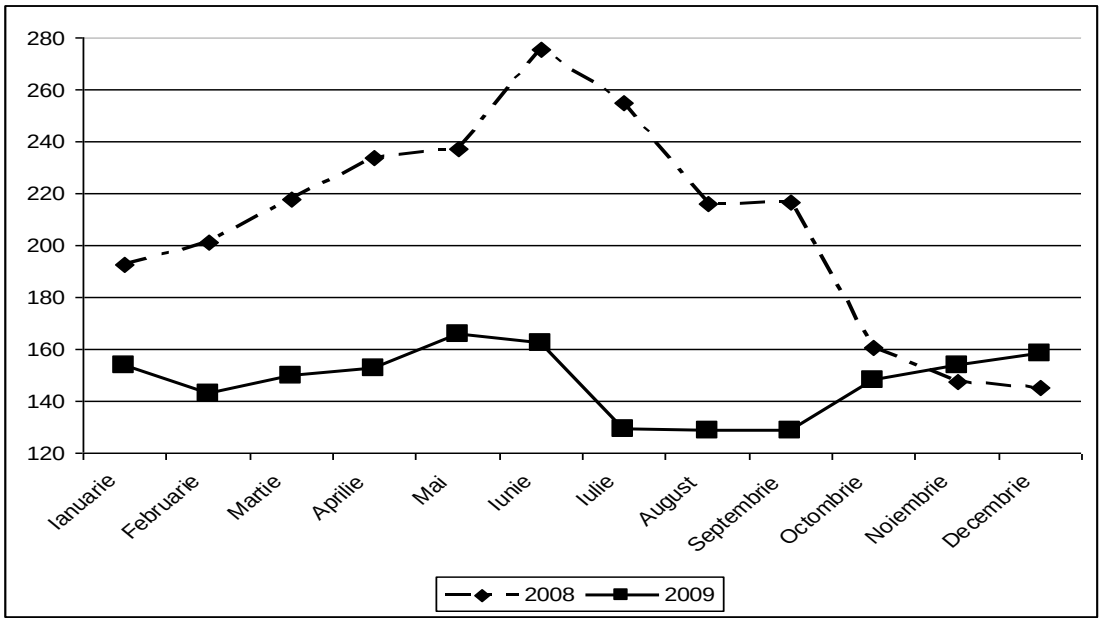
- $/tonă -

	2008	2009	±2009/2008%
Ianuarie	192,53	153,92	-20,05
Februarie	201,25	142,83	-29,03
Martie	217,78	149,79	-31,22
Trim. I	203,85	148,85	-26,77
Aprilie	233,61	152,45	-34,74
Mai	237,34	165,98	-30,07
Iunie	275,15	162,52	-40,93
Trim. II	248,70	160,32	-35,25
Sem. I	226,28	154,58	-31,01
Iulie	254,87	128,99	-49,39
August	216,27	128,80	-40,44
Septembrie	216,60	128,73	-40,57
Trim. III	229,25	128,84	-43,47
Octombrie	160,55	147,86	-7,90
Noiembrie	147,17	153,83	4,53
Decembrie	145,41	158,34	8,89
Trim. IV	151,04	153,34	1,84
Sem. II	190,15	141,09	-20,81
An	208,21	147,84	-25,91

Sursa: Financial Times colecţie 2008 – 2009; Baza de date I.E.M.

Pe piaţa **românească** porumbul s-a comercializat în 2009 la o medie anuală de 141,86 $/tonă (432,57 lei/tonă - franco depozit, exclusiv TVA, calculat pe baza datelor colectate, prelucrate şi transmise de Direcţiile pentru agricultură şi dezvoltare rurală judeţene). Comparativ cu anul anterior scăderea este substanţială, de peste 60% şi se datorează atât disponibilităţilor abundente, cât şi a efectelor crizei economice mondiale şi naţionale ce au fost resimţite şi de agricultoriir autohtoni. Analiza trimestrială arată o evoluţie ascendentă a preţurilor în primele 9 luni de la 423,86 lei/tonă în trim.I la 470,32 lei/tonă în trim. III, valoare maximă anuală, pentru ca în ultimele 3 luni ale anului 2009, cotaţiile să înregsitreze o scădere destul de accentuată la 368,04 lei/tonă.

Dinamica preţurilor porumbului american galben nr.2, la Bursa din Chicago în 2008 şi 2009

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia Financial Times, colecţie 2008 – 2009

Conform celui mai recent raport USDA, **producţia** mondială de porumb din sezonul 2009/10 se previzionează la un record istoric de 804 milioane tone, în creştere cu 1,15% (sau 9,2 milioane tone) faţă de perioada agricolă anterioară, condiţiile meteoclimatice foarte bune au stimulat producţiile de porumb din SUA, Brazilia şi Argentina.

Ţările care înregistrează majorări ale producţiei de porumb în sezonul actual (SUA, Argentina şi Africa de Sud) fac parte şi din topul principalilor exportatori mondiali, ceea ce indică disponibilităţi generoase cu acest produs pe piaţa internaţională în sezonul actual.

După o recoltă mai redusă în 2008/09 de 307 milioane tone, se prognozează ca *Statele Unite* să aibă în sezonul actual o producţie de porumb record de 334 milioane tone, în special datorită sporirii randamentului mediu la 10,35 tone/ha, de la 9,66 tone/ha în 2008/09, dar şi a creşterii suprafeţelor cultivate la 32 milioane hectare (+1,34% comparativ cu intervalul precedent). Cu toate că perspectivele privind cantitatea de porumb ce se va realiza sunt foarte bune, în toamna anului 2009 în SUA s-a înregistrat cel mai scăzut ritm de recoltare din ultimii 30 de ani, de 68%, faţă de media ultimilor 5 ani care a fost de 95%, deoarece vremea friguroasă şi umedă de până în luna noiembrie nu a permis culesul porumbului în termen util pentru ca recolta să nu fie afectată. Din acest motiv, fermierii sunt extrem de îngrijoraţi în privinţa calităţii boabelor de porumb, cu atât mai mult cu cât în unele zone, umezeala a cauzat contaminarea ştiuleţilor cu putregai şi o toxină specifică cerealelor. Această situaţie poate duce la venituri mai reduse şi poate dăuna consumului pentru hrana animalelor şi pentru cel uman.

Producţia de porumb a *Argentinei* este preconizată de USDA a se majora în 2009/10, comparativ cu sezonul anterior cu 40% (6 milioane tone), la 21 milioane tone, o cantitate apropiată de cea realizată în 2007/08. Ploile moderate, căzute la momentul potrivit, precum şi temperaturile optime au contribuit la îmbunătăţirea condiţiilor de creştere şi dezvoltare a culturii de porumb. Unele suprafeţe, în special cele din centrul ţării, la sud de provincia Buenos Aires, au fost însămânţate cu porumb mai târziu decât

se planificase, din cauza condiţiilor meteo nefavorabile din acel moment, dar şi a îngrijorării agricultorilor în privinţa introducerii de către guvernul argentinian a unor taxe controversate la exportul de porumb.

În 2009/10, *Africa de Sud* raportează o producţie de porumb prognozată la 13,5 milioane tone, obţinută de pe o suprafaţă cultivată de 3,25 milioane ha, cu o producţie medie la hectar de 4,15 tone. Recolta din acest sezon din Africa de Sud este cea mai bună din ultimii 29 de ani şi este în creştere cu 7,42% (933 mii tone) faţă de cea din 2008/09, stimulată de suprafeţele extinse însămânţate (+12%) şi de vremea excelentă ce a asigurat umiditatea necesară solului pentru o cultură de calitate.

Producţia, consumul şi stocurile mondiale de porumb, în sezoanele 2007/08 - 2009/10

- mii tone -

	2007/08	2008/09	2009/10*)	modificări 2009/10 / 2008/09	
				cantitate	%
PRODUCŢIE, din care:	792.315	794.522	803.687	9.165	1,15
S.U.A.	331.177	307.142	333.533	26.391	8,59
China	152.300	165.900	155.000	-10.900	-6,57
Uniunea Europeană (27)	47.555	62.721	55.766	-6.955	-11,09
Brazilia	58.600	51.000	51.000	0	0,00
Mexic	23.600	24.226	22.000	-2.226	-9,19
India	18.960	19.290	18.000	-1.290	-6,69
Argentina	22.000	15.000	21.000	6.000	40,00
Africa de Sud	13.164	12.567	13.500	933	7,42
Ucraina	7.400	11.400	10.500	-900	-7,89
Canada	11.649	10.592	9.560	-1.032	-9,74
CONSUM, din care:	771.877	777.416	809.931	32.515	4,18
S.U.A.	261.632	259.053	282.334	23.281	8,99
China	149.000	152.000	159.000	7.000	4,61
Uniunea Europeană (27)	64.000	62.000	60.000	-2.000	-3,23
Brazilia	42.500	44.500	45.500	1.000	2,25
Mexic	32.000	32.400	32.200	-200	-0,62
India	14.200	16.500	16.500	0	0,00
Japonia	16.600	16.400	16.300	-100	-0,61
Canada	13.769	11.663	11.800	137	1,17
Egipt	10.400	10.800	10.900	100	0,93
Africa de Sud	9.600	10.000	10.400	400	4,00
STOCURI FINALE, din care:	129.292	146.398	140.154	-6.244	-4,27
China	39.394	53.169	48.769	-4.400	-8,28
S.U.A.	41.255	42.504	45.695	3.191	7,51
Brazilia	12.579	13.279	11.279	-2.000	-15,06

Notă: *) prognoze

Sursa: U.S.D.A. Grain: World Markets and Trade, martie 2010

În *China*, procesul de recoltare a porumbului a fost finalizat la începutul lunii noiembrie 2009, iar producţia previzionată este de aproximativ 155 milioane tone. Această cantitate reprezintă o reducere cu 7% faţă de performanţa din 2008/09, în pofida suprafeţelor generoase cultivate care se întind pe 30 milioane hectare.

Randamentele scăzute (5,17 tone/ha.) sunt rezultatul secetei, cea mai gravă din ultimul secol, care a afectat multe regiuni cultivatoare cu porumb din China.

Producţia totală de porumb a *Uniunii Europene* (27) se prevede a fi în 2009/10 de 55,77 milioane tone, cu aproape 7 milioane tone (11%) sub recolta din sezonul trecut. Scăderea se datorează atât vremii ploioase din timpul verii 2009 din unele zone continentale, în particular din sudul şi estul Europei, ce a determinat realizarea unor randamente reduse (-6,1%), cât şi reducerii suprafeţei arabile cu 470 mii tone. Cei mai mari producători de porumb la nivel european sunt Franţa şi Italia, cu ponderi de 25% şi respectiv 16% din producţia totală a UE. În *Franţa*, campania agricolă de primăvară din 2009 a fost afectată de precipitaţiile din luna mai, ceea ce a determinat o perspectivă negativă asupra producţiei din sezonul actual cu 5,2%, la 15 milioane tone. Suprafaţa arabilă destinată porumbului din Italia s-a diminuat cu 200 mii hectare, fermierii prognozând o producţie de doar 8,8 milioane tone (-12,87% faţă de 2008/09), în condiţiile unui randament de 8,9 tone/ha. (cu 4,2% mai mic decât în perioada agricolă precedentă).

Date privind evoluţia producţiei de porumb, în principalele ţări membre ale Uniunii Europene

Ţara	Suprafaţa - milioane hectare -			Producţia medie - tone/hectar -			Producţia totală - milioane tone -		
	2007 /08	2008 /09	2009 /10*)	2007 /08	2008 /09	2009 /10*)	2007 /08	2008 /09	2009 /10*)
UE 27	8,44	8,86	8,39	5,63	7,08	6,65	47,56	62,72	55,77
Franţa	1,48	1,70	1,69	9,67	9,29	8,90	14,36	15,82	15,00
Italia	1,01	1,06	0,86	9,41	9,53	9,07	9,50	10,10	8,80
Ungaria	1,12	1,19	1,18	3,60	7,47	6,39	4,03	8,89	7,54
România	*2,55*	*2,45*	*2,45*	*1,54*	*3,21*	*3,18*	*3,93*	*7,87*	*7,80*
Polonia	0,26	0,32	0,29	6,57	5,82	5,96	1,72	1,84	1,70

Notă: *) prognoze
Sursa: U.S.D.A. World Agricultural Production, martie 2010

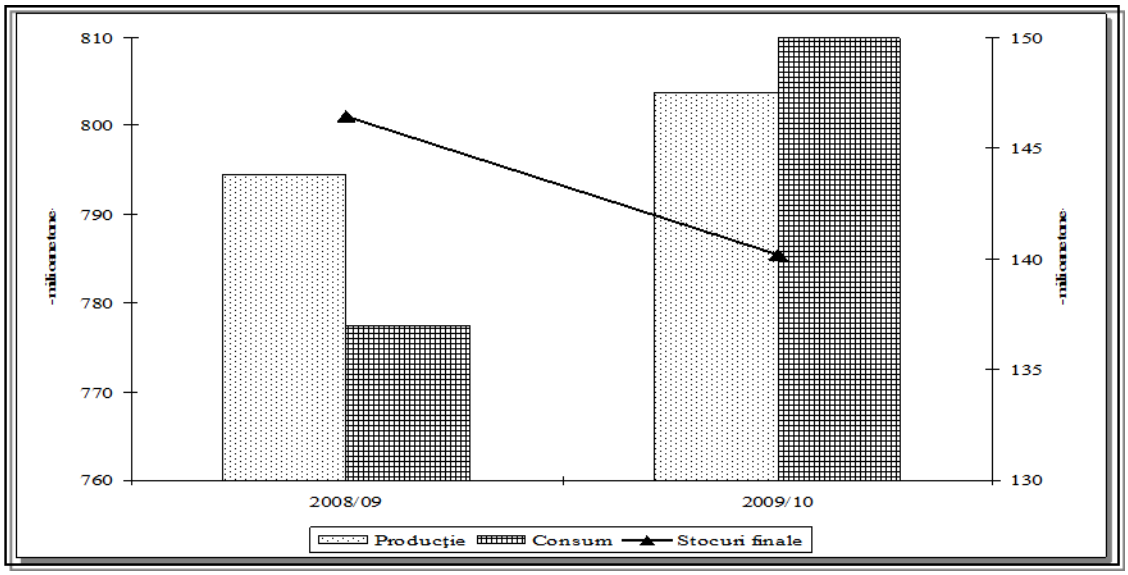
România cultivă cea mai mare suprafaţă cu porumb din Uniunea Europeană, aproape 28% din terenul agricol însămânţat cu această cereală, însă randamentul este mai mic decât al celorlalte state membre. De pe cele 2,45 milioane hectare cultivate, agricultorii români se preconizează să recolteze 7,8 milioane de tone de porumb, ceea ce înseamnă o producţie medie la hectar de 3,18 tone/ha. Comparativ cu Franţa - principalul producător comunitar – România cultivă porumb pe o suprafaţă de două ori mai mare, însă ocupă locul III în UE din cauza producţiei medii la hectar net inferioare.

În sezonul 2009/10, **consumul** mondial de porumb este prognozat la un record istoric de 810 milioane tone, cu 32 milioane tone mai mare decât estimarea din 2008/09. Creşterea este pusă pe seama cererii mari venită din partea producătorilor de etanol, în special a sectorului industrial din SUA, care consumă în acest scop aproximativ jumătate din cantitatea total de porumb. La nivel mondial, folosirea porumbului în scop industrial este prevăzut pentru acest sezon a fi de 316 milioane tone, cu 6,29% mai mare decât în 2008/09, în timp ce pentru furaje este destinată o cantitate de 494 milioane tone (+2,82, în aceeaşi comparaţie).

SUA, principala ţară utilizatoare de porumb din lume, îşi va majora în 2009/10 consumul cu această cereală la 282 milioane tone, cu +9% comparativ cu sezonul precedent, din care o cantitate de 141 milioane tone va fi folosită pentru hrana animalelor.

Consumul de porumb al *Chinei* se prognozează a creşte de la 152 milioane tone în 2008/09, la 159 milioane tone în 2009/10 (+4,6%), întrucât va spori cererea pentru furaje cu 6 milioane tone (+5,5%).

Producţia, consumul şi stocurile finale pe piaţa internaţională a porumbului, în sezoanele 2008/09 şi 2009/10

Sursa: IEM, pe baza datelor din publicaţia U.S.D.A. – Grain: World Markets and Trade, colecţie 2008 – 2010

Uniunea Europeană (27), a treia mare zonă consumatoare de porumb la nivel global cu o pondere de 8%, se prevede a avea în 2009/10 un consum de 60 milioane tone, cel mai scăzut din ultimele 5 sezoane, deoarece se aşteaptă o reducere a cererii pentru folosirea porumbului ca hrană pentru animale cu 5,3% faţă de 2008/09.

Stocurile de la finalul perioadei agricole actuale (2009/10) se prevăd că vor ajunge la 140 milioane tone, ceea ce reprezintă un declin cu 4,27% comparativ cu nivelul foarte ridicat din 2008/09. Reducerea se datorează creşterii consumului de porumb ca cereală furajeră din China, în condiţiile unei producţii interne mai scăzute, ceea ce va determina o diminuare a stocurilor cu 4,4 milioane tone (-8,28%), la 49 milioane tone. De asemenea, cantităţile de porumb depozitate în hambarele braziliene se vor reduce de la 13,3 milioane tone în 2008/09, la 12 milioane tone în sezonul 2009/10, reprezentând un recul de 15%. Majorări importante ale stocurilor finale se aşteaptă în Argentina (de peste 3 ori, la 2,5 milioane tone) şi în Africa de Sud (+17%, la 4,3 milioane tone).

În 2009/10, comerţul internaţional cu porumb se va ridica la 85 milioane tone, cu aproape 2% mai mare decât în sezonul precedent, deoarece consumul va creşte mai mult decât producţia, iar unele state nu-şi vor putea acoperi cererea internă din producţia proprie, recurgând astfel la importuri din ţările cu disponibilităţi peste necesar.

Exporturile de porumb din partea *Statelor Unite* se prognozează să crească cu doar 0,19% în 2009/10, faţă de sezonul 2008/09, ca urmare a presiunii exercitate în schimburile comerciale internaţionale de disponibilităţile mari ale ţărilor din America de Sud.

Argentina va exporta în jur de 12 milioane tone de porumb, cu peste 3,5 milioane tone mai mult (+12%), decât în perioada agricolă 2008/09, iar Brazilia 8 milioane tone (+11,5%, în aceeaşi comparaţie).

Din punct de vedere procentual, reduceri semnificative ale exporturilor prognozate pentru sezonul 2009/10, comparativ cu 2008/09 se vor înregistra în: Paraguay (-46%), India (-41%) şi Ucraina (-9%).

Comerţul mondial cu porumb în sezoanele 2007/08 – 2009/10

- mii tone –

	2007/08	2008/09	2009/10*)	modificări 2009/10 / 2008/09	
				cantitate	%
EXPORT, din care:	98.215	83.482	85.085	1.603	1,92
S.U.A.	60.663	47.907	48.000	93	0,19
Argentina	15.676	8.458	12.000	3.542	41,88
Brazilia	7.883	7.178	8.000	822	11,45
Ucraina	2.074	5.497	5.000	-497	-9,04
Africa de Sud	1.124	2.111	2.500	389	18,43
India	5.077	2.551	1.500	-1.051	-41,20
Paraguay	1.461	1.862	1.000	-862	-46,29
IMPORT, din care:	98.215	83.482	85.085	1.603	1,92
Japonia	16.614	16.533	16.300	-233	-1,41
Mexic	9.556	7.764	9.500	1.736	22,36
Coreea de Sud	9.311	7.194	7.500	306	4,25
Egipt	4.151	5.000	4.200	-800	-16,00
Taiwan	4.527	4.532	4.600	68	1,50
Columbia	3.267	3.200	3.300	100	3,13
Uniunea Europeană (27)	14.016	2.743	2.500	-243	-8,86

Notă: *) prognoze

Sursa: U.S.D.A. Grain: World Markets and Trade, martie 2010

Japonia se preconizează să achiziţioneze de pe piaţa internaţională în 2009/10 o cantitate de porumb de 16,3 milioane tone, cu 1,41% mai puţin decât în intervalul anterior, această ţară asiatică fiind principala ţară din lume care îşi acoperă consumul intern exclusiv din import.

Mexic se prognozează să importe 9,5 milioane tone de porumb, în creştere cu 1,7 milioane tone (+22%) comparativ cu sezonul 2008/09, întrucât producţia sa este estimată să înregistreze un declin de 2,23 milioane tone, la 22 milioane tone în 2009/10.

De asemenea, *Canada* preconizează să importe o mare cantitate de porumb, deoarece producţia sa din acest sezon (2009/10) se va reduce cu 1 milion tone, iar consumul va creşte cu 137 mii tone, în condiţiile în care pentru sfârşitul perioadei agricole actuale se aşteaptă să aibă stocuri cu 540 mii tone mai mici, faţă de cele de cele iniţiale.

* * *

Potrivit previziunilor analiştilor de la Institutul de Cercetări pentru Politici Agricole şi Alimentare – FAPRI, media anuală din 2010 a cotaţiilor porumbului american nr.2 la Bursa de la Chicago ar putea creşte cu aproximativ 3%, la circa 152 $/tonă, faţă de cea din 2009.

Perspectivele în ceea ce priveşte suprafaţa mondială cultivată cu porumb în 2010/11 arată o extindere uşoară cu 0,6 faţă de cea actuală, iar a randamentelor medii cu 0,58%, în condiţiile unei viitoare recolte globale cu 1,11% mai mare decât cea din

2009/10. Per total, consumul mondial de porumb poate rămâne la aceeaşi cantitate ca cea din 2009/10 sau poate înregistra o diminuare uşoară cu 0,29% în 2010/11, conform previziunilor analiştilor FAPRI. În timp ce pentru consumul de porumb furajer se prognozează o scădere cu 2,51%, pentru folosirea sa ca produs alimentar sau pentru uz industrial specialiştii apreciază că se va majora cu 4,37%. În aceste condiţii schimburile comerciale internaţionale se pot reduce cu 2,4%, deoarece mare parte din ţările consumatoare de porumb îşi vor asigura cererea de consum din producţia internă.

2.4.2. ULEIURI VEGETALE COMESTIBILE

Ecaterina PAŢILEA

În 2009, preţul mediu al uleiurilor vegetale a înregistrat reduceri importante la toate sortimentele, reduceri ce s-au situat între 29,3% (uleiul de palmier) şi 43% (uleiul de floarea soarelui), comparativ cu preţul mediu din 2008. Scăderea preţurilor s-a datorat atât recesiunii economico-financiare pe plan mondial, cât şi creşterii ofertei, şi a stocurilor la majoritatea sortimentelor uleiurilor vegetale, cu excepţia uleiului de soia. Pe parcursul anului 2009, cotaţiile medii ale uleiurilor vegetale au marcat majorări cuprinse între 15,7% la rapiţă şi 35,3% la palmier (cu excepţia uleiului de arahide, la care s-a înregistrat o scădere de 11,6%), ca urmare a creşterii cererii de consum într-un ritm mai mare decât creşterea ofertei.

Deşi preţul uleiului de soia a înregistrat o diminuare cu 32,6%, la 849 dolari/tonă în 2009 comparativ cu 2008, în decursul anului 2009 preţul a avut un trend ascendent, astfel că în decembrie preţul era cu 18,3% mai mare decât în ianuarie acelaşi an. Conform estimării făcute de Departamentul Agriculturii al SUA (USDA), recolta de soia boabe a Statelor Unite (cel mai mare producător) a înregistrat în 2008/09 un volum de 80,7 milioane tone, cu 7,89 milioane tone mai mult decât în sezonul anterior. Cu toate acestea, producţia mondială a scăzut cu 4,65%. În ceea ce priveşte producţia de ulei de soia, s-a redus în sezonul 2008/09 cu 4,76 faţă de sezonul 2007/08, în timp ce consumul s-a redus şi mai mult, respectiv cu 5,05%.

Uleiul de floarea soarelui a înregistrat cea mai drastică scădere, preţul mediu fiind cu 43% mai mic în 2009, la 855 dolari/tonă, comparativ cu 2008. Această reducere a avut loc atât ca urmare a creşterii negative a PIB-ului pe plan global, cât şi a unei oferte ridicate. Astfel, în sezonul 2008/09, producţia mondială a uleiului de floarea soarelui s-a situat la 11,74 milioane tone, cu peste 19% mai mare decât în sezonul anterior, şi, deşi consumul s-a majorat cu 21%, la 10,83 milioane tone, stocurile au crescut cu peste 73%. De asemenea, producţia de seminţe de floarea soarelui a crescut, în sezonul analizat faţă de cel anterior, cu 22,5%, atât ca urmare a creşterii suprafeţei cultivate, cu 11,4%, cât şi a randamentului.

Preţul uleiului de rapiţă a înregistrat o diminuare însemnată, de 35,4%, la 859 dolari/tonă în 2009 comparativ cu 2008. Aceasta s-a datorat creşterii ofertei, respectiv o majorare a producţiei de seminţe de rapiţă cu 20%, la 58,24 milioane tone, şi a stocurilor care aproape s-au dublat. Creşterea producţiei de rapiţă a avut loc atât ca

urmare a extinderii suprafeţei cultivate cu circa 10%, în Australia, Canada, în ţările din CSI şi Ucraina, combinată cu o creştere a randamentului. Cel mai mare producător, Uniunea Europeană, deţine circa 36% din piaţă, ea continuând sa-şi extindă consumul de ulei de rapiţă şi în industria de bio-diesel.

Cotaţia medie a uleiului de arahide din 2009 a marcat o scădere majoră de 42,5%, la 1.183 dolari/tonă, comparativ cu 2008. Reducerea preţurilor a avut loc ca urmare a scăderii consumului cu 0,2%, şi a creşterii stocurilor cu peste sută la sută.

Preţul uleiului de palmier a înregistrat, în 2009 faţă de 2008, o reducere de peste 29%, la 680 dolari/tonă, dar în decembrie 2009 preţul a fost cu circa 50% mai mare decât în decembrie 2008. Deci, în ciuda scăderii preţului faţă de anul anterior, el a avut un trend ascendent, de la 566 dolari/tonă în ianuarie, la 766 dolari/tonă în decembrie 2009. Având în vedere că preţul uleiului de palmier este cel mai scăzut între uleiurile vegetale, el este cel mai comercializat, crescându-i ponderea în exportul mondial de uleiuri vegetale de la 60,3% în sezonul 2007/08, la 62,4% în sezonul 2008/09.

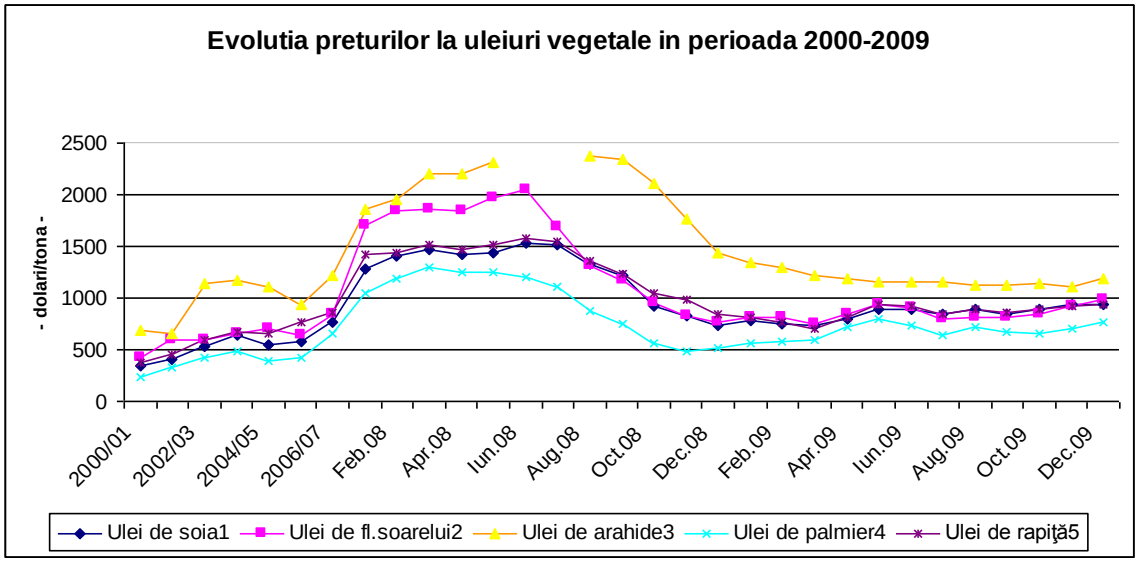
Evoluţia preţurilor la uleiuri vegetale în perioada 2000 – 2009

- dolari/tonă -

Perioada	Ulei de soia[1]	Ulei de fl.soarelui[2]	Ulei de arahide[3]	Ulei de palmier[4]	Ulei de rapiţă[5]
2000/01	336	428	685	235	372
2001/02	412	587	659	329	451
2002/03	534	592	1139	421	588
2003/04	633	663	1178	481	670
2004/05	545	703	1102	392	660
2005/06	573	635	931	416	770
2006/07	771	846	1219	655	852
2008					
Ian	1276	1709	1861	1053	1428
Feb	1400	1839	1958	1192	1434
Mar.	1476	1863	2203	1291	1519
Apr.	1425	1838	2200	1247	1469
Mai	1436	1962	2318	1250	1510
Iunie	1537	2045	Nd	1199	1577
Iul.	1511	1692	Nd	1115	1540
Aug.	1322	1319	2372	879	1355
Sep.	1226	1176	2341	743	1238
Oct.	928	950	2110	564	1053
Nov.	824	835	1772	489	991
Dec.	738	759	1436	511	836
Media	*1258*	*1499*	*2057*	*961*	*1329*
2009					
Ian.	789	817	1343	566	817
Feb.	748	805	1293	577	760
Mar.	727	757	1214	595	709
Apr.	801	843	1187	716	807
Mai	892	941	1157	799	933
Iun.	896	907	1154	732	920
Iul.	837	804	1149	647	846
Aug.	886	820	1131	719	887
Sept.	846	809	1120	675	857
Oct.	897	846	1148	663	896
Nov.	931	921	1116	703	928

Perioada	Ulei de soia[1]	Ulei de fl.soarelui[2]	Ulei de arahide[3]	Ulei de palmier[4]	Ulei de rapiţă[5]
Dec.	933	986	1187	766	945
Media	*849*	*855*	*1183*	*680*	*859*
dec.10/ian.10	*+18,3*	*+20,7*	*-11,6*	*+35,3*	*+15,7*
09/08 %	*-32,6*	*-43,0*	*-42,5*	*-29,3*	*-35,4*

Notă: 1) FOB Rotterdam, Ex-fabrică; 2) FOB UE, porturi nord-vest europene; 3) CIF Rotterdam, orice origină; 4) FOB Malaiezia; 5) FOB Rotterdam, Ex-fabrică.
*) Date preliminare
Sursa: USDA: Oilseeds: World Markets and Trade, ianuarie 2010.

Conform datelor publicate de Departamentul Agriculturii al SUA (USDA), pentru sezonul 2008/09, producţia mondială de uleiuri vegetale a crescut cu circa 3%, la 131,83 milioane tone. Consumul de uleiuri vegetale, la nivel mondial, a sporit în acelaşi sezon cu 3,2%, la 129,43 milioane tone, depăşind ritmul de creştere al producţiei, micşorându-se astfel excedentul la nivel global faţă de sezonul precedent de la 2,57 la 2,40 milioane tone. Şi importul de uleiuri vegetale s-a majorat în sezonul analizat cu 7,3%, la 54,26 milioane tone, comparativ cu sezonul anterior. Ponderea cea mai importantă în importul total de uleiuri o deţine uleiul de palmier, cu 62,8% din importul mondial, urmat de uleiul de soia cu 16,3% (în scădere faţă de sezonul anterior) şi floarea soarelui cu 7,4%. Uleiul de rapiţă, cu o pondere de circa 4,5% în importul mondial, a înregistrat o creştere cu 20% în importul din sezonul 2008/09 faţă de cel anterior şi se estimează o diminuare cu 5% pentru sezonul 2009/10.

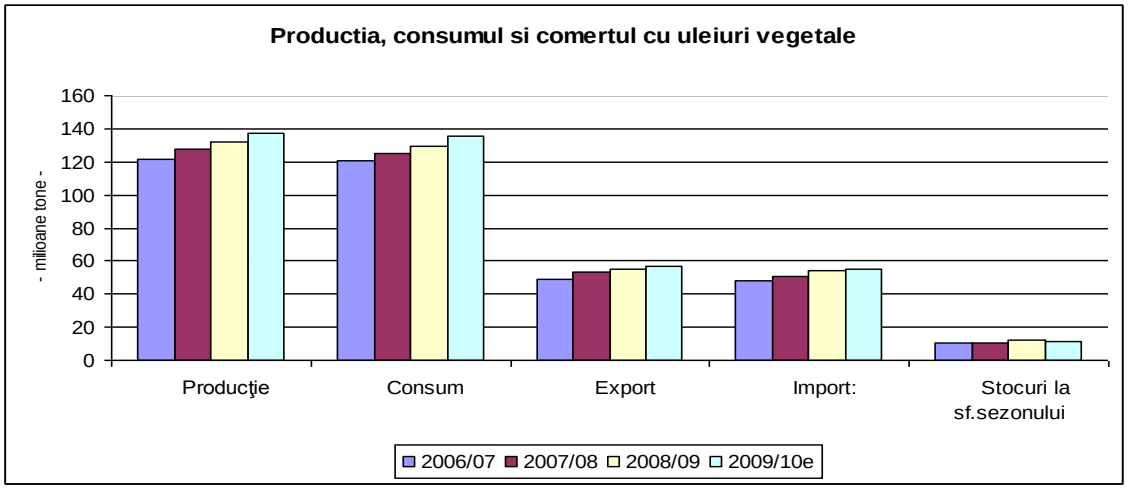
Pentru sezonul 2009/2010, se prevede că, atât producţia de uleiuri vegetale, cât şi consumul vor creşte cu 4%, la 137,12 milioane tone şi, respectiv, 4,8%, la 135,63 milioane tone, ceea ce va conduce la o diminuare în continuare a excedentului, la 1,49 milioane tone, şi o reducere a stocurilor la finele sezonului cu 5,3%, la 11,44 milioane tone.

Producţia şi consumul de uleiuri vegetale pe plan mondial

- milioane tone -

Total Mondial	2006/07	2007/08	2008/09	2009/2010e
Producţie	121,45	128,03	131,83	137,12
Consum	120,87	125,46	129,43	135,63
Export	48,94	53,60	54,89	56,85
Import:	47,98	50,59	54,26	54,72
de: Ulei palmier	27,63	30,74	34,07	34,70
Ulei soia	9,92	10,41	8,86	8,96
Ulei fl.soarelui	3,39	2,54	4,04	3,77
Ulei rapiţă	2,20	2,03	2,44	2,31
Stocuri la sf.sezonului	10,76	10,31	12,08	11,44

Sursa: USDA – Oilseeds: World Markets and Trade – ianuarie 2010; e) estimat.

Creşterea producţiei de uleiuri vegetale din sezonul 2008/09 s-a datorat, în special, creşterii producţiei din Indonezia (+8,3%), China (+9%) şi din Uniunea Europeană (+7,9%).

Indonezia şi Malayezia sunt principalele ţări producătoare de uleiuri vegetale deţinând ponderi de 17,2% şi respectiv 14,7% în producţia mondială. Ambele ţări realizează peste 86% din producţia mondială a uleiului de palmier, ulei ce deţine peste 4/5 din producţia totală de uleiuri vegetale a ţărilor respective, Indonezia 85,8% şi Malaiezia 89,2%.

China, ocupă locul trei, cu o pondere de 12,2%, după Indonezia şi Malaiezia, în producţia mondială a uleiurilor vegetale. A realizat o producţie de 16,02 milioane tone în 2008/09, înregistrând o majorare de circa 9% faţă de sezonul anterior. Uleiul de soia deţine circa 46% în producţia de uleiuri vegetale a Chinei şi a crescut în sezonul analizat cu 3,8% faţă de sezonul precedent. Pentru 2009/10, se estimează că această ţară va realiza o producţie de uleiuri vegetale de 16,62 milioane tone, cu 3,7% mai mult decât în 2008/09. În schimb, în ceea ce priveşte consumul, China se află pe primul loc, cu 24,65 milioane tone în sezonul 2008/09. Pentru a acoperi necesarul intern de consum, a realizat un import de 9,77 milioane tone uleiuri vegetale. Pentru sezonul 2009/10, se prelimină un consum mai mare cu 5,8%, la 26,09 milioane tone şi un import de 9,6 milioane tone.

UE-27 a realizat în sezonul 2008/09 o producţie de 15,41 milioane tone uleiuri vegetale (afându-se pe locul patru), înregistrând o majorare de 7,9% faţă de sezonul

precedent. În ceea ce priveşte consumul, UE-27 se află pe locul doi, după China, marcând o creştere de 2,4%, la 22,58 milioane tone. În vederea satisfacerii necesarului de consum, UE-27 a importat 8,72 milioane tone uleiuri vegetale. Pentru 2009/10, se estimează o creştere cu 4,5% a producţiei, la 16,11 milioane tone şi cu 2,9% a consumului, la 23,24 milioane tone, ceea ce va duce la o scădere a importului cu 3,5%.

Statele Unite ale Amercii ocupă locul cinci în producţia mondială de uleiuri vegetale şi locul patru în consumul mondial. Atât producţia cât şi consumul de uleiuri vegetale s-au redus în sezonul analizat faţă de 2007/08 cu câte 8,4%, în timp ce importul s-a majorat cu 3,9%.

Pentru sezonul 2009/10, se estimează o majorare a producţiei mondiale de uleiuri vegetale cu 4,0%, la 137,12 milioane tone, iar consumul va creşte cu 4,8%, la 135,63 milioane tone.

Principalele ţări producătoare, consumatoare şi importatoare de uleiuri vegetale

- milioane tone -

	2006/07	**2007/08**	**2008/09**	**2009/10[e]**	**± 5/4 (%)**
Producţia totală	121,45	128,03	131,83	137,12	+4,0
Indonezia	19,37	20,98	22,73	24,05	+5,8
Malaiezia	17,20	19,73	19,41	20,74	+6,9
China	14,27	14,69	16,02	16,62	+3,7
UE-27	13,66	14,28	15,41	16,11	+4,5
SUA	10,41	10,53	9,65	9,73	+0,8
Argentina	7,71	8,48	7,65	7,89	+3,1
India	6,43	7,01	6,80	6,81	+0,1
Altele	32,42	32,34	34,17	35,18	+3,0
Import total	47,98	50,59	54,26	54,72	+0,8
China	8,50	8,76	9,77	9,60	-1,8
UE-27	9,11	8,65	8,72	8,42	-3,5
India	5,44	5,92	8,79	8,28	-5,8
SUA	2,53	3,11	3,23	3,40	+5,3
Pakistan	2,25	2,28	2,24	2,28	+1,8
Egipt	1,20	1,27	1,54	1,55	+0,6
Malaiezia	0,85	1,16	1,36	1,36	-
Iran	1,21	1,28	1,10	1,26	+14,5
Bangladesh	1,23	1,13	1,00	1,10	+10,0
Turcia	0,61	0,84	0,82	0,95	+15,9
Altele	15,07	16,20	15,69	16,54	+5,4
Consum total	120,87	125,46	129,43	135,63	+4,8
China	22,56	23,34	24,65	26,09	+5,8
UE-27	21,70	22,06	22,58	23,24	+2,9
India	11,91	12,97	14,72	15,36	+4,3
SUA	11,66	12,23	11,21	11,61	+3,6
Indonezia	5,35	5,47	6,07	6,27	+3,3
Brazilia	4,15	4,73	5,06	5,49	+8,5
Malaiezia	4,87	4,92	4,66	5,23	+12,2
Pakistan	3,44	3,40	3,39	3,49	+2,9
F.Rusa	2,82	3,12	3,05	3,07	+0,7
Japonia	2,19	2,23	2,13	2,21	+3,8
Mexic	2,01	2,02	2,08	2,05	-1,5
Argentina	1,00	1,40	1,83	1,98	+8,2
Nigeria	1,73	1,76	1,76	1,79	+1,7
Egipt	1,51	1,50	1,64	1,78	+8,5
Turcia	1,73	1,71	1,66	1,69	+1,8
Altele	22,25	22,59	22,95	24,27	+5,8

[e)] estimat

Sursa: USDA: Oilseeds, ianuarie 2010.

Potrivit estimărilor USDA, în sezonul 2008/09 comparativ cu sezonul anterior, producţia mondială de seminţe oleaginoase a înregistrat o creştere minoră, de nici 1%, la 395,17 milioane tone. Aceasta s-a datorat în principal creşterii producţiei seminţelor de rapiţa cu 20%, la 58,24 milioane tone şi a producţiei de floarea soarelui cu 22,3% la 33,05 milioane tone. În acelaşi sezon, producţia boabelor de soia, care deţine cea mai mare pondere în producţia mondială de seminţe oleaginoase, respectiv de 53,35%, s-a redus cu 4,7%, la 210,86 milioane tone. De asemenea, a scăzut producţia de seminţe de bumbac, cu circa 10%, la 41,26 milioane tone, producţie ce deţine o pondere de 10,4% în total.

Pentru sezonul 2009/10 se prognozează o creştere a producţiei de seminţe oleaginoase cu 9,2%, la 431,60 milioane tone, datorată în principal majorării producţiei de soia.

Importurile de seminţe oleaginoase au crescut cu 3,7%, la 93,36 milioane tone, în sezonul 2008/09 faţă de sezonul anterior, reflectând în principal majorarea importurilor de rapiţă cu peste 62% şi a importurilor de floarea soarelui cu 50%. Importurile de soia boabe, ce deţin cea mai mare pondere, respectiv 82%, s-au redus în sezonul analizat, cu circa 2%, la 76,47 milioane tone. Pentru sezonul 2009/10 se estimează o uşoară diminuare de 0,6%, a importurilor mondiale de seminţe oleaginoase, la 92,80 milioane tone.

Stocurile finale în sezonul 2008/09 au înregistrat o reducere importantă, respectiv de circa 10%, la 55,61 milioane tone. Au scăzut stocurile la semințele de soia cu peste 19%, la 42,87 milioane tone, în timp ce stocurile la rapiţă şi floarea soarelui s-au majorat cu peste 98% şi respectiv 15,6%. Pentru sezonul 2009/10 se estimează o creştere de 28%, cu accent pe majorarea stocurilor la soia boabe cu peste 39%, la 59,80 milioane tone.

Tendinţe structurale în balanţa seminţelor oleagenoase pe plan mondial

- milioane tone -

	2006/07	**2007/08**	**2008/09**	**2009/10 e**	**5/4 %**
Producţia	404,18	391,79	395,17	431,60	+9,2
Copra	5,27	5,72	5,88	5,88	-
Seminţe de bumbac	46,00	45,91	41,26	39,80	-3,5
Miez de palmier	10,18	11,10	11,72	12,02	+2,6
Arahide	30,72	32,39	34,15	30,81	-9,8
Seminţe de rapiţă	45,09	48,52	58,24	59,37	+1,9
Soia boabe	237,12	221,14	210,86	253,38	+20,2
Seminţe de fl.soarelui	29,80	27,02	33,05	30,35	-8,2
Importuri	80,86	90,00	93,36	92,80	-0,6
Copra	0,09	0,11	0,10	0,10	-
Seminţe de bumbac	0,84	0,75	0,51	0,63	+23,5
Miez de palmier	0,13	0,14	0,13	0,13	-
Arahide	1,98	2,07	2,03	1,92	-5,4
Seminţe de rapiţă	7,01	7,56	12,26	9,42	-23,2
Soia boabe	69,06	78,13	76,47	78,91	+3,2
Seminţe de fl.soarelui	1,75	1,24	1,86	1,69	-9,1
Măcinări	328,30	338,77	338,26	349,87	+3,4
Copra	5,16	5,66	5,81	5,88	+1,2
Seminţe de bumbac	33,70	34,37	32,00	31,08	-2,9
Miez de palmier	10,04	11,01	11,56	11,97	+3,5
Arahide	14,05	15,16	15,42	13,86	-10,1

Seminţe de rapiţă	43,62	46,59	51,89	55,66	+7,3
Soia boabe	195,66	201,87	192,88	203,87	+5,7
Seminţe de fl.soarelui	26,09	24,11	28,70	27,55	-4,0
Stocuri finale	73,20	61,68	55,61	71,13	+27,9
Copra	0,10	0,11	0,14	0,09	-35,7
Seminţe de bumbac	1,33	1,22	0,80	0,76	-5,0
Miez de palmier	0,18	0,20	0,24	0,16	-33,3
Arahide	1,30	1,09	1,56	1,19	-23,7
Seminţe de rapiţă	4,66	3,55	7,05	7,08	+0,4
Soia boabe	62,89	52,95	42,87	59,80	+39,5
Seminţe de fl.soarelui	2,75	2,56	2,96	2,06	-30,4

[e)] estimat

Sursa: USDA: Oilseeds, ianuarie 2010.

Soia boabe deţine principala pondere, de 53,4%, în producţia mondială de seminţe oleaginoase: în 2008/09 s-a redus cu 4,7% faţă de sezonul anterior. Principalii producători sunt: Statele Unite, Brazilia, Argentina, China şi India care împreună deţin circa 92% din producţia mondială de boabe soia. În sezonul 2008/09, din cauza unei competiţii slabe din partea porumbului, *Statele Unite* şi-au majorat suprafaţa însămânţată cu soia cu 16,4%. Atfel SUA, care sunt cel mai mare producător de soia, deţin o pondere de 38,3% în producţia mondială. În sezonul 2008/09, SUA au realizat o producţie de 80.749 mii tone, cu 10,8% mai mult decât în sezonul precedent. Statele Unite sunt şi principalul exportator, care, cu un volum de 34.925 mii tone, deţin circa jumătate din exporturile mondiale de soia boabe. O altă ţară care a înregistrat o majorare a producţiei (+10,7%) este China, care deţine o pondere de 7,4% în producţia mondială de soia. *China este principalul importator de soia,* deţinând o pondere de 53,7% în importurile mondiale. În sezonul 2008/09, China a importat o cantitate de 41.098 mii tone soia boabe, cu 8,7% mai mult faţă de sezonul anterior. Celelalte două mai producătoare de soia, *Brazilia şi Argentina*, cu ponderi de 27% şi respectiv 15,2%, au înregistrat reduceri ale producţiilor de soia. Astfel, Brazilia a realizat o producţie de soia de 57.000 mii tone, înregistrând o reducere de 6,6%, iar Argentina a obţinut o producţie de 32.000 mii tone, marcând o scădere de peste 30%. Cele două ţări ocupă locurile doi şi trei şi în exportul mondial de soia cu ponderi de 39% şi respectiv 7,3%. Uniunea Europeană ocupă locul doi, după China, în importurile mondiale de soia boabe, cu o pondere de 17,4%, dar în scădere cu două procente faţă de sezonul anterior. Din cauza producţiei reduse şi stocurile au scăzut cu 19% în sezonul 2008/09, faţă de sezonul precedent.

Producţia seminţelor de rapiţă, ce deţine o pondere de circa 14,7% în producţia mondială de seminţe oleaginoase, a crescut cu 20%, la 58.242 mii tone în sezonul 2008/09, faţă de cel anterior, ca rezultat al creşterii randamentului, dar şi a suprafeţei cultivate, cu circa 10%. *Uniunea Europeană*, cel mai mare producător de rapiţă pe plan mondial, cu o pondere de 32,7%, a înregistrat o creştere a producţiei în sezonul 2008/09, faţă de sezonul precedent, de 3,7%, la 19.043 mii tone. Pentru sezonul 2009/10 se estimează o creştere a producţiei de rapiţă cu circa 12%, la 21.325 mii tone. Uniunea Europeană şi-a majorat suprafaţa cultivată cu rapiţă cu încă 4% în 2008/09, ca urmare a slabei competiţii din partea cerealelor, dar şi datorită cererii de biocombustibil. UE-27 ocupă primul loc în consumul mondial de seminţe de rapiţă, cu o pondere de 39%, şi în cel de ulei de rapiţă cu o pondere de circa 43%. De aceea, UE-27 ocupă primul loc şi în importul mondial, atât de seminţe de rapiţă (27,3%), cât şi de ulei de rapiţă (18,6%). *Canada* este al doilea mare producător de seminţe de rapiţă, realizând în 2008/09 o producţie de 12.643 mii tone, cu 31,7% mai mult decât în sezonul precedent. Canada

ocupă însă primul loc în exportul de seminţe de rapiţă, cu o pondere de 63,7%, şi în cel de ulei de rapiţă cu o pondere de 64,4%. *China*, cu o producţie de 12.100 mii tone (20,8%) ocupă locul trei în producţia mondială de seminţe de rapiţă şi ocupă locul doi în consumul mondial cu o pondere de 25,2% (13.740 mii tone), şi tot locul doi în importul mondial de rapiţă. Pentru 2009/10, USDA estimează o creştere a producţiei de seminţe de 1,9%, la 59.372 mii tone, în timp ce consumul se va majora cu 7,5%, la 58.683 mii tone. Stocurile, care în sezonul 2008/09 aproape s-au dublat faţă de sezonul anterior, în 2009/10, vor înregistra o creştere de numai de 0,4%, la 7.077 mii tone.

În ceea ce priveşte producţia de seminţe de floarea soarelui, aceasta a înregistrat o majorare de 22,3% în sezonul 2008/09, la 33.052 mii tone. Din cauza unei concurenţe slabe din partea cerealelor, suprafaţa cultivată cu floarea soarelui a crescut, în sezonul analizat, cu 18,5% în Ucraina şi celelalte ţări din CSI. De altfel, aceste state îşi menţin poziţia de leader în producţia de floarea soarelui, deţinând o pondere de peste 43% din producţia mondială. Rusia, cu o producţie de 7.350 mii tone în 2008/09, deţine o pondere de 22,2% în producţia mondială de floarea soarelui, ocupând astfel primul loc. Rusia a înregistrat o creştere a producţiei cu 30% în 2008/09, faţa de sezonul precedent. Al doilea mare producător, Ucraina deţinând o pondere de peste 21%, a realizat o producţie de 7.000 mii tone, cu 66,7% mai mare decât în 2007/08. Locul trei este ocupat de Uniunea Europeană, care a realizat o producţie de 6.962 mii tone, cu 45% mai mare decât în sezonul anterior, creştere datorată unei extinderii suprafeţei cultivate cu 8% în 2008/09, dar şi condiţiilor de mediu favorabile, ceea ce a dus şi la mărirea randamentului. Argentina ocupă locul patru în producţia mondială de floarea soarelui, cu o pondere de 8,8%. În sezonul 2008/09, Argentina a marcat o reducere a producţiei de floarea soarelui de 37,6%, la 2.900 mii tone, din cauza însămânţării unei suprafeţe mai reduse, dar şi din cauza vremii secetoase. Consumul mondial de seminţe de floarea soarelui a crescut cu 20% în 2008/09 faţă de sezonul anterior, şi reflectând creşterea consumului din Rusia (+22,5%), UE-27 (+34,8%), Ucraina (+52%), în timp ce în Argentina acesta s-a redus cu peste 17%. Exporturile s-au majorat şi ele, cu 47,5%, la 2.077 mii tone, creştere ce datorează Ucrainei, UE-27, Rusiei şi Argentinei. Principalul exportator de seminţe de floarea soarelui este Ucraina, cu o pondere de circa 37%, şi care a realizat un export de 10 ori mai mare în 2008/09, comparativ cu sezonul anterior.

Conform unei prognoze făcute de FAO pentru sezonul 2009/10, preţurile la uleiurile vegetale au o tendinţă de creştere, în condiţiile în care excedentul global se va micşora de la 2,40 la 1,49 milioane tone, iar stocurile mondiale se vor reduce. Dar preţurile vor fi influenţate pe de o parte de condiţiile meteo-climatice, astfel încât orice anomalie în America sau Asia de Sud-Est va putea duce la modificări ale preţurilor la uleiul de soia şi respectiv la uleiul de palmier, iar pe de altă parte piaţa va fi influenţată şi de factori externi, precum economia globală, evoluţia preţurilor la ţiţei şi cursul de schimb al dolarului. În ceea ce priveşte producţia, aceasta va creşte într-un ritm mai lent (+4%) decât consumul (+4,8%), ceea ce va duce la o diminuare a stocurilor cu 5,3%. De asemenea, fermierii se vor confrunta cu costuri ridicate de producţie, cu competiţia dintre culturi pentru suprafeţele arabile, precum şi cu creşterea utilizării uleiurilor în scopuri necomestibile.

2.4.3. FĂINURI PROTEICE

Ecaterina PAŢILEA

Piaţa mondială a făinurilor proteice a înregistrat, în sezonul 2008/09 comparativ cu sezonul anterior, o tendinţă de scădere atât la producţie şi la consum, cât şi la comerţ. În ceea ce priveşte preţurile, cu excepţia făinii de peşte, la care s-a majorat, la celelalte sortimente, deşi au înregistrat scăderi, unele importante, preţurile se menţin încă la niveluri ridicate. De altfel, în decursul anului 2009, evoluţia preţurilor se înscrie pe un trend ascendent, marcând creşteri de la 8,5% la făina de rapiţă, până la 63,6% la făina de peşte şi asta se datorează înregistrării unui deficit de 0,03 milioane tone, ceea ce a dus la scăderea stocurilor cu peste 10% (0,74 milioane tone).

Preţul făinii de soia a înregistrat o reducere de 7,1%, la 420 dolari/tonă, în 2009 comparativ cu 2008, din cauza unei cereri mai slabe. Consumul de făină de soia la nivel mondial s-a redus, în sezonul 2008/09, cu 3,4% faţă de cel anterior. Principalii doi mari consumatori, UE-27 şi SUA şi-au redus consumurile cu 9,2% şi respectiv 7,5%, împreună deţinând circa 30% din consumul mondial. În ceea ce priveşte evoluţia preţului în cursul anului 2009, în prima jumătate a anului, preţul a avut o evoluţie ascendentă, după care s-a mai redus uşor. La sfârşitul anului, cotaţia făinii de soia era cu 12% mai mare decât la începutul anului deoarece producţia s-a redus într-o proporţie mai mare decât consumul, ducând la o diminuare a stocurilor cu 20%.

Preţul făinii de rapiţă a marcat, o scădere importantă, de 24,4%, în 2009, la 205 dolari/tonă, faţa de 2008, ca urmare a unei oferte mai mari decât cererea. De asemenea, exporturile au scăzut cu 5,4%, în timp ce stocurile s-au dublat.

Aceeaşi evoluţie a avut-o şi preţul la făina de floarea soarelui, care a înregistrat cea mai mare reducere, -26,2%, la 194 dolari/tonă. Aceasta a avut loc ca urmare a unei oferte puternice (producţia a crescut cu circa 20%, iar stocurile s-au majorat cu 125%) şi a unei cereri tot mai slabe din partea sectorului animalier. Dar, preţul făinii de floarea soarelui a câştigat 30,5 procente în 2009, şi datorită în mare parte Argentinei. Această ţară este al treilea mare producător, şi principalul exportator. În 2009, Argentina şi-a redus suprafaţa însămânţată cu floarea soarelui cu 22% pe de o parte, iar pe de altă parte recolta a suferit şi din cauza vremii secetoase.

Preţul la făina din seminţe de bumbac, deşi a oscilat în cursul anului, a înregistrat aproape aceeaşi medie, de 291 dolari/tonă, ca şi în 2008. Stabilizarea preţului s-a datorat atât reducerii producţiei, cât şi a consumului.

În ceea ce priveşte preţul la făina de peşte, acesta s-a majorat cu 8,6%, la 1.230 dolari/tonă, şi asta din cauza faptului că, în timp ce producţia s-a redus cu circa 1%, consumul a crescut uşor, iar stocurile s-au diminuat cu 10%. În 2009, preţul făinii de peşte a înregistrat cea mai mare creştere, respectiv +63,6%.

Evoluţia preţurilor mondiale pentru principalele tipuri de făinuri proteice în intervalul 2000/01 – septembrie 2009

- dolari/tonă -

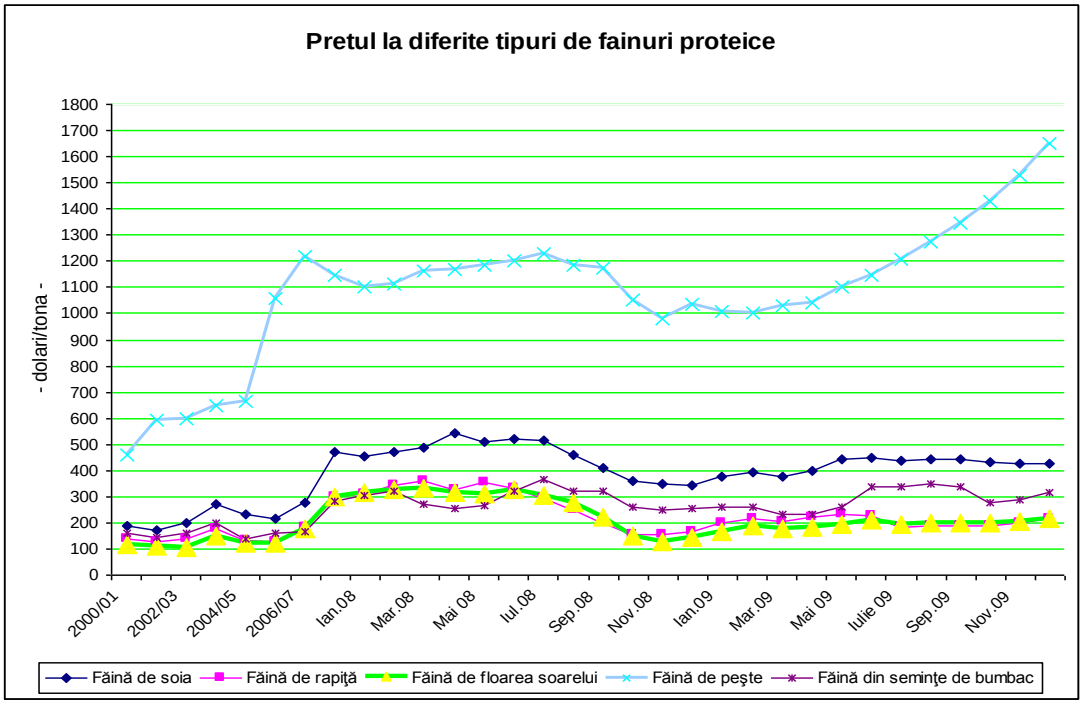
Perioada	**Făină de soia***	**Făină de rapiţă***	**Făină de floarea soarelui****	**Făină de peşte*** **	**Făină din seminţe de bumbac**** **
2000/01	188	141	118	459	158
2001/02	174	129	110	592	146
2002/03	197	139	106	598	161
2003/04	273	178	149	649	202
2004/05	231	131	120	665	137
2005/06	215	129	122	1060	159
2006/07	276	184	178	1220	166
2007/08	469	298	298	1146	280
2008	*452*	*271*	*263*	*1133*	*292*
Ianuarie	454	308	314	1103	302
Februarie	469	345	326	1114	322
Martie	489	359	330	1161	270
Aprilie	541	327	317	1168	254
Mai	512	354	308	1187	265
Iunie	520	332	325	1201	323
Iulie	515	295	307	1232	367
August	458	247	277	1188	320
Septembrie	411	200	224	1173	322
Octombrie	358	156	152	1051	263
Noiembrie	347	155	130	983	248
Decembrie	345	168	143	1036	253
2009	*420*	*205*	*194*	*1230*	*291*
Ianuarie	378	200	164	1009	262
Februarie	391	217	189	1001	260
Martie	374	204	179	1030	235
Aprilie	398	222	182	1040	234
Mai	444	231	195	1103	260
Iunie	448	227	208	1149	337
Iulie	439	184	192	1208	336
August	444	186	198	1272	347
Septembrie	444	190	198	1348	340
Octombrie	430	188	201	1427	276
Noiembrie	425	197	207	1526	287
Decembrie	425	217	214	1651	313
dec.10/ian.10	*+12,4*	*+8,5*	*+30,5*	*+63,6*	*+19,5*
2009/08 %	*-7,1*	*-24,4*	*-26,2*	*+8,6*	*-0,4*

*Hamburg, FOB Ex fabrică; ** Rotterdam, CIF, Argentina-Uruguay 37-38%; *** Hamburg, CIF, orice origină 64-65% proteină; **** FOB Memphis, 41% proteină

Sursa: USDA: Oilseeds: World Markets and Trade - Martie 2010.

După datele prezentate de Departamentul Agriculturii din SUA (USDA) în luna ianuarie 2010, producţia mondială a făinurilor proteice a scăzut cu 1,07%, în sezonul 2008/2009, faţă de sezonul anterior, la 228,59 milioane tone. Aceasta s-a datorat, în cea mai mare parte, reducerii producţiilor făinii de soia cu 4,4%, a făinii din seminţe de bumbac cu 7,7% şi a celei de peşte cu circa 1%, care împreună deţin 75% din producţia globală de făinuri proteice. O evoluţie favorabile a avut-o producţia la făina de rapiţă (11,3%), făina de floarea soarelui (19,7%), făina din miez de palmier (5,8%), făina de copra (2,7%) şi făina de arahide (2,7%). Pentru 2009/10 se estimează o creştere a

producţiei mondiale de făinuri proteice, cu 4,3% faţă de sezonul anterior, majorare susţinută în principal de producţia de soia, rapiţă, arahide şi miez de palmier.

China, cel mai mare producător de făinuri proteice, deţine 21,4% din producţia mondială. În sezonul 2008/09, China a realizat o producţie de 49 milioane tone, înregistrând o creştere de 6,3%, comparativ cu sezonul anterior. În ceea ce priveşte consumul, China se află pe locul doi, după UE-27. Cu un consum de 49,52 milioane tone, China deţine o pondere de 21,7% în consumul mondial, necesitând importuri nesemnificative. SUA, al doilea mare producător, au realizat o producţie de 37,78 milioane tone făinuri proteice, cu 7,6% mai mică decât în sezonul anterior. Consumul de făinuri proteice al Statelor Unite se ridică la 31,76 milioane tone, iar exportul la 7,95 milioane tone. Locul trei îl ocupă Argentina, cu o producţie de 26,59 milioane tone şi o pondere de circa 11,6% în producţia mondială, această ţară deşi a înregistrat o reducere de 8,5% în sezonul 2008/09, faţă de 2007/08, ocupă primul loc în exportul mondial de făinuri proteice, cu 24,81 milioane tone, adică o pondere de 36,4%. Uniunea Europeană, ocupă locul patru, cu o producţie de 25,67 milioane tone, înregistrând o creştere de 1,3%, în sezonul 2008/09, faţa de cel anterior. UE-27 ocupă primul loc în consumul mondial de făinuri proteice cu un consum de 52,25 milioane tone, dar şi la import, realizând un volum de 26,89 milioane tone. Brazilia este al cincilea mare producător de făinuri proteice şi al doilea mare exportator. Deşi a marcat o scădere a producţiei de făinuri proteice cu 2,8%, la 25,38 milioane tone, Brazilia a realizat un volum de export de 13 milioane tone, cu 7% mai mult decât în sezonul precedent.

Consumul mondial de făinuri proteice s-a redus cu 0,4% (0,87 milioane tone), în 2008/09, comparativ cu sezonul 2007/08, la 228,62 milioane tone. A scăzut consumul în UE-27 cu 1,2%, la 52,25 milioane tone, în Statele Unite cu circa 7,2%, la 31,76 milioane tone, în Brazilia cu 0,8%, la 13,39 milioane tone. A crescut consumul în China cu 4,8%, la 49,52 milioane tone şi în India, cu 4,8%, la 10,64 milioane tone. Peste 2/3 din consumul mondial de făinuri proteice este concentrat în cinci zone: UE-27, China,

SUA, Brazilia şi India unde sectorul animalier este puternic dezvoltat. În sezonul 2009/10 se estimează o majorare de 3,5%, la 236,72 milioane tone şi va avea loc în principalele ţări consumatoare.

UE-27 este cel mai mare consumator de făinuri proteice. În sezonul 2008/09, UE-27 a înregistrat o reducere a consumului de 1,2%, la 52,25 milioane tone, deţinând o pondere de circa 23% din consumul mondial. Uniunea Europeană este şi cel mai mare importator de făinuri proteice (26,89 milioane tone în 2008/09), deţinând o pondere de 40% în importul mondial. Circa 80% din importurile de făină proteică constau din făina de soia. Pentru 2009/10, U.E.-27 estimează o creştere a consumului cu 1,8%), la 53,18 milioane tone.

China este al doilea mare consumator de făinuri proteice. În 2008/09, consumul său s-a situat la 49,52 milioane tone, cu 4,8% mai mult decât în sezonul anterior. China şi-a dezvoltat mult capacitatea de măcinare. De aceea, China îşi asigură consumul de pe piaţa internă aproape în totalitate, importurile deţinând o pondere minoră. Pentru 2009/10, China estimează o creştere a consumului cu 6,5%, la 55,76 milioane tone.

SUA, se situează pe locul trei în consumul mondial de făinuri proteice, cu un consum de 31,76 milioane tone, nivel cu circa 7,2%în sezonul anterior. Dar SUA este şi al doilea mare producător de făinuri proteice, astfel încât, în 2008/09, a exportat o cantitate de 7,95 milioane tone, fiind pe locul trei în exporturi după Argentina şi Brazilia. Pentu 2009/10, SUA estimează o majorare a producţiei cu 3%) în timp ce consumul se va reduce cu 0,5%, iar exportul va creşte cu circa 17%.

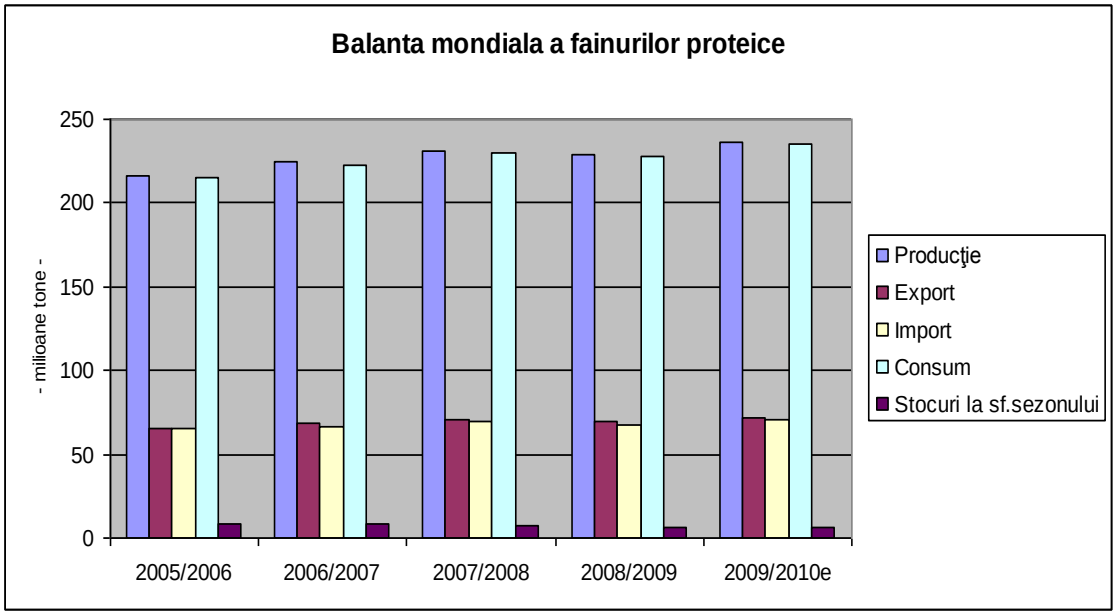
Balanţa mondială a făinurilor proteice în sezonul 2008/09 şi perspective pentru 2009/10

- milioane tone -

	2005/2006	**2006/2007**	**2007/2008**	**2008/2009**	**2009/2010[e]**	**± % col.5/col.4**
Producţie	216,46	224,23	231,05	228,59	238,51	-1,07
Export	65,81	68,10	71,24	68,14	71,14	-4,36
Import	65,08	66,70	69,18	67,42	69,26	-2,55
Consum	215,70	223,00	229,49	228,62	236,72	-0,38
Stocuri la sf.sezonului	7,99	7,82	7,31	6,57	6,77	-10,13
Sold (producţie – consum)	+0,76	+1,23	+1,56	-0,03	+1,79	-

Notă: e) estimat

Sursa: USDA Oilseeds: World Markets and Trade – ianuarie 2010.

În sezonul 2008/2009 a avut loc o reducere a schimburilor comerciale cu făinuri proteice. Astfel exportul mondial de făinuri proteice a scăzut cu 4,4%, la 64,14 milioane tone, şi importurile cu 2,6%, la 67,42 milioane tone. Făina de soia deţine ponderea cea mai mare în exportul mondial (76,5% în sezonul 2008/09), în scădere cu 6,6% în sezonul 2008/09 faţă de 2007/08. La mare distanţă se află făina din miez de palmier cu o pondere de 6,5% în exportul mondial din 2008/09 în creştere cu 1,6%. Urmează exportul făinii de floarea soarelui, cu o pondere de 6,2% şi cea mai mare creştere, +31,6%, la 4,21 milioane tone, faţă de sezonul anterior. Făina de rapiţă, ce deţine o pondere de 5,1% în exportul mondial de făinuri proteice, a înregistrat o reducere de 5,5%, la 3,45 milioane tone. *Pentru sezonul 2009/10* se estimează o creştere a exporturilor cu 4,4%, la 71,14 milioane tone şi se bazează, în principal, pe creşterea exporturilor la făina de soia.

Structura producţiei şi a exportului mondial de făinuri proteice

- milioane tone -

	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10[e)]	
	Prod.	**Export**	**Prod.**	**Export**	**Prod.**	**Export**	**Prod.**	**Export**
Total făinuri, din care:	224,23	68,10	231,05	71,24	228,59	68,14	238,51	71,14
- de soia	153,94	53,97	158,44	55,78	151,55	52,10	160,39	55,23
- din seminţe de bumbac	15,33	0,41	15,65	0,42	14,44	0,40	14,18	0,32
- de rapiţă	25,95	2,88	27,64	3,65	30,76	3,45	32,95	3,89
- de floarea soarelui	11,50	3,47	10,52	3,20	12,59	4,21	12,14	3,63
- de peşte	5,05	2,59	5,18	2,84	5,13	2,83	5,14	2,85
- de arahide	5,46	0,19	5,86	0,14	6,02	0,17	6,39	0,12
- de copra	1,68	0,70	1,85	0,85	1,90	0,53	1,92	0,59
- din miez de palmier	5,33	2,59	5,86	4,37	6,20	4,44	6,39	4,53

e) estimat

Sursa: USDA – Oilseeds: World Markets and Trade, ianuarie 2010.

Producţia de făină de soia, cu o pondere de 66,3% în producţia mondială de făinuri, a înregistrat o reducere de 4,4%, la 151,55 milioane tone, în sezonul 2008/09 comparativ cu sezonul anterior. Principalii producători de făină de soia, printre care SUA, China, Argentina, Brazilia şi UE-27, deţin peste 84% din producţia mondială. În perioada 2008/2009 comparativ cu sezonul precedent, producţia s-a redus într-un ritm mai accentuat decât consumul, ducând la un deficit de circa 514 mii tone. În aceste condiţii stocurile au scăzut cu 20%, la 4.932 mii tone. UE-27, China, SUA şi Brazilia sunt principalii consumatori şi deţin 68% din consumul mondial de făină de soia.

Statele Unite, cu o producţie de 35,48 milioane tone în sezonul 2008/09, ocupa primul loc în producţia mondială a făinii de soia, deţinând o pondere de 23,4%. Deşi producţia SUA s-a redus în sezonul analizat cu 7,5%, s-a redus şi consumul cu acelaşi procent, astfel, încât SUA a exportat un volum de 7,72 milioane tone făină de soia, ocupând, locul trei în exportul mondial. China ocupă locul doi, cu o producţie de 32,48 milioane tone, deţinând peste o cincime din producţia mondială. China, care a realizat o creştere a producţiei de 3,8%, a înregistrat şi o majorare a consumului cu 2,7%, la 31,67 milioane tone, ocupând astfel primul loc în consumul mondial de făină de soia. Urmează Argentina şi Brazilia, cu producţii de 24,95 milioane tone şi respectiv 24,33 milioane tone, care împreună deţin circa 1/3 din producţia mondială a făinii de soia. UE-27, cu o pondere de 6,7%, în producţia mondială de făină de soia în sezonul 2008/09, a înregistrat o producţie de 10,11 milioane tone, cu 13,7% mai mică decât în sezonul 2007/08, iar în ceea ce priveşte consumul, acesta s-a redus cu 9,2%, la 31,93 milioane tone. Astfel, UE-27 este un importator net de făină de soia, ocupând primul loc, cu un import de 21,50 milioane tone.

În sezonul 2008/09, exportul de făină de soia (care deţine o pondere de 76,5% în exportul mondial de făinuri proteice), s-a redus cu 6,6%, la 52,10 milioane tone. Argentina, cu un export de 24,0 milioane tone, deţine peste 46% din exportul mondial de făină de soia, ocupând astfel primul loc. Ea este urmată de Brazilia, care deţine o pondere de 25% din exportul mondial (13 milioane tone) şi de SUA cu 7,72 milioane tone. În timp ce exportul Braziliei a crescut cu 7,1%, la 13 milioane tone, cel al Argentinei şi al Statelor Unite s-a redus cu 10,5% şi respectiv 8%. Principala ţară exportatoare din Asia este India, cu 3,16 milioane tone, în scădere cu 34% în 2008/2009 faţă de sezonul precedent, şi o pondere de circa 6%. *Pentru sezonul 2009/10* se estimează o creştere a exporturilor făinii de soia, cu 6%, la 55,23 milioane tone, pe seama creşterii exporturilor din Argentina cu 11,3% şi din SUA cu 16,4%. Exportul Braziliei este estimat să se reducă cu 5%.

Principalele ţări producătoare/exportatoare de făină de soia

- milioane tone -

	2006/07		**2007/08**		**2008/09**		**2009/10[e)]**	
	Prod.	**Exp.**	**Prod.**	**Exp.**	**Prod.**	**Exp.**	**Prod.**	**Exp.**
Total mondial, din care:	153,94	53,97	158,44	55,78	151,55	52,10	160,39	55,23
China	28,47	-	31,28	-	32,48	-	35,44	-
Statele Unite	39,04	7,99	38,36	8,38	35,48	7,72	36,67	8,98
Argentina	26,06	25,63	27,07	26,82	24,95	24,00	27,37	26,72
UE-27	11,55	-	11,72	-	10,11	-	9,93	-
Brazilia	24,11	12,72	24,89	12,14	24,33	13,00	24,88	12,35
India	5,28	3,46	6,52	4,79	5,99	3,16	6,06	3,20
Mexic	3,08	-	2,81	-	2,73	-	2,80	-
Altele	16,36	2,84	15,79	2,80	15,50	3,19	17,24	2,70

e) estimat

Sursa: USDA – Oilseeds: World Markets and Trade, ianuarie 2010.

Departamentul Agriculturii al Statelor Unite (USDA) prevede că, în sezonul 2009/10, producţia mondială de făinuri proteice se va situa la 238,51 milioane tone, înregistrând o creştere de 4,3% faţă de sezonul anterior. La această majorare contribuie, în special, producţiile la făina de soia (+5,8%) şi făina de rapiţă (+7,1%). Se anticipează o reducere a producţiei făinii de floarea soarelui şi a celei din seminţe de bumbac. Se va majora producţia în China (+5,8%), Argentina (+7,8%), Statele Unite (+3%), Uniunea Europeană (+3,4%) şi Brazilia (+2,1%).

Consumul mondial de făinuri proteice este prognozat să crească în sezonul 2009/10 cu 3,5%, la 236,72 milioane tone, comparativ cu sezonul anterior. Se va majora consumul în China (+6,5%), UE-27 (+1,8%) şi Brazilia (+2,1%) şi se va reduce în SUA (-0,5%). Exportul global de făinuri proteice este estimat să se majoreze cu numai 4,4%, la 71,14 milioane tone, iar stocurile tind să se reducă cu încă 1,5%, la 6,47 milioane tone, în sezonul 2009/10 comparativ cu 2008/09.

Majorarea producţiei într-un ritm mai mare decât a consumului, precum şi existenţa unui stoc apreciabil va reduce presiunea asupra preţurilor, care nu vor cunoaşte creşteri însemnate.

2.4.4. C A R N E

Simona ZAMŞA

CARNE DE PORC

În anul 2009, pe piaţa Statelor Unite, la Bursa din Chicago, media preţurilor de desfacere cu ridicata pentru pieptul de porc a fost de 1.689,21 dolari/tonă, înregistrând o reducere de 7%, faţă de media anului 2008. Pe parcursul anului 2009, se observă o evoluţie fluctuantă a preţurilor; după primele patru luni ale anului 2009, preţul cărnii de porc a marcat scăderi ale valorilor, până în luna august, când s-a şi atins cea mai scăzută valoare a anului (1.155,32 dolari/tonă). Scăderea preţurilor la carne se datorează atât unor disponibilităţi mondiale ridicate, producţia înregistrând un ritm de creştere mai accentuat, comparativ cu consumul, cât şi unei cereri scăzute, având în vedere că acest tip de carne este consumat mai puţin pe perioada verii. Începând cu luna septembrie, s-au înregistrat majorări semnificative ale preţului, în ultimele luni ale anului 2009, acesta depăşiind 1912 dolari/tonă. Creşterea preţurilor din ultimele 3 luni ale anului este atribuită majorării cererii din această perioadă pentru acest tip de carne, în special a sărbătorilor de iarnă. În primele 3 luni ale anului 2010, media preţurilor pieptului de porc a fost de 1939,63 dolari/tonă, marcând o creştere de 3%, faţă de media trimestrului IV 2009.

Tot la Bursa din Chicago, media anului 2009 a preţului porcilor vii a fost de 1.281,32 dolari/tonă, marcând o scădere de 12%, faţă de anul 2008. Analizând mediile lunare ale preţurilor porcilor vii se remarcă un nivel foarte scăzut în lunile august-octombrie, redresarea lor începând cu luna noiembrie 2009. Cea mai ridicată valoare din anul 2009 a preţului porcilor vii s-a atins în luna decembrie şi a fost de 1.407,7 dolari/tonă. În primul trimestru al anului 2010, media preţurilor porcilor vii a înregistrat o majorare de 17%, faţă de media ultimul trimestru al anului 2009 şi s-a situat la 1534,23 dolari/tonă.

Balanţa mondială*) a cărnii de porc

- mii tone echivalent carcase -

	2008	2009	2010 **)
Producţie	98.528	100.236	101.883
Consum	98.357	100.022	101.867
Import	5.915	5.323	5.412
Export	6.147	5.465	5.608

*) ţări selectate de USDA; **) previziuni

Sursa: USDA- Livestock and Poultry Situation, octombrie 2009.

Potrivit estimărilor făcute în luna octombrie 2009 de Departamentul American al Agriculturii (USDA), pentru ansamblul anului 2009, producţia mondială de carne de porc a fost apreciată la 100,2 milioane tone, cu circa 2% mai mare, faţă de anul anterior. Principalul producător mondial, care influnţează creşterea producţiei mondiale, este China. Consumul mondial de carne porc s-a situat la 100 milioane tone (+1,5%, faţă de 2008). Creşterea consumului mondial se datorează, în principal majorării consumului chinez, dar şi consumului american. Importurile mondiale sunt estimate la 5,3 milioane tone, cu 9% mai scăzute, faţă de anul 2008. Reducerea importurilor mondiale de carne de porc poate fi atribuită unei combinaţii de factori, cum ar fi tarifele impuse de Rusia pentru importurile efectuate în afara cotei, care au avut un caracter prohibitiv, agravarea condiţiilor economice din Ucraina şi devalorizarea monedei naţionale, precum şi majorarea producţiei Chinei. Aceste 3 ţări totalizează 20% din importul mondial de carne de porc. În anul 2009, exportul mondial s-a situat la 5,46 milioane tone, înregistrând o reducere de 12%, faţă de anul 2008. Micşorarea exporturilor mondiale se datorează reducerii exportului Uniunii Europene şi al Statelor Unite.

China continuă să se situeze pe primul loc în ierarhia marilor producători şi consumatori de carne de porc. China deţine, în acest an, aproximativ 48% din producţia mondială de carne de porc. În 2009, producţia de carne de porc înregistrează o creştere de 5%, la 48,5 milioane tone, nivel record. Creşterea producţiei de carne porc are la bază atât continuarea acordării de subvenţii de către guvern, cât şi majorarea puternică a cererii interne. În anul 2007, producţia chineză a înregistrat reduceri, datorită numeroaselor cazuri de îmbolnăviri, care au determinat reducerea efectivelor animaliere. Producţia a înregistrat creşteri după eradicarea cazurilor de boala „urechii albastre”. Aproape întreaga cantitate de carne produsă în China se consumă pe plan intern, cantitatea destinată exportului fiind una nesemnificativă, raportată la producţie. Consumul chinez a crescut cu 4%, la 48,3 milioane tone. Creşterea economică înregistrată de China în a doua parte a anului 2009 a determinat majorarea consumului. Chinezii preferă carnea de porc şi mai ales după apariţia gripei aviare s-a constat o intensificare a consumului acestui tip de carne. Guvernul chinez a adoptat măsuri de sprijinire a crecătorilor de porci pe scară industrială, în special în cazul noilor ferme înfiinţate în ultimii 4 ani. Exportul chinez de carne de porc se situează la 230 mii tone, înregistrând o creştere de 4%, faţă de nivelul anului anterior. Datorită majorării producţiei, importul chinez marchează o reducere drastică de 65%, la 150 mii tone. Pentru anul 2010, USDA prognozează o nouă creştere a producţiei chineze de carne de porc, la 50,3 milioane tone, cu 4% mai mult faţă de anul 2009. Pentru stimularea producţiei şi combaterea bolilor animalelor, cum ar fi sindromul reproductiv şi respirator la porcine, guvernul chinez va aloca subvenţii mult mai mari, comparativ cu anii anteriori. Consumul chinez este previzionat de asemenea la un nivel record, respectiv 50,3 milioane tone (+4%, faţă de 2009). Importul chinez va marca o nouă

reducere substanţială (-20%), la 120 mii tone, iar exportul va înregistra o creştere de 5%, la 240 mii tone.

Cel de-al doilea producător şi exportator mondial este Uniunea Europeană. În anul 2009, producţia Uniunii Europene de carne de porc s-a redus cu 3%, faţă de anul trecut, situându-se la 22 milioane tone, iar consumul s-a cifrat la 20,8 milioane tone, nivel cu 1% mai scăzut, faţă de cel din anul 2008. Principalii producători de carne de porc ai UE sunt: Germania, Danemarca, Olanda, Franţa şi Spania. După recordul din anul 2008,exportul UE a înregistrat o reducere substanţială de 28% în anul 2009, faţă de 2008 şi se situează la 1,25 milioane tone, principalele cauze fiind reducerea disponibilităţilor exportabile şi deterioarea oportunităţilor de export. Pentru anul 2010, USDA previzionează o scădere subunitară a producţiei comunitare de porc, la 21,9 milioane tone, datorită preţurilor încă ridicate la furaje şi un consum de 20,75 milioane tone, neschimbat faţă de aul 2009. Datorită disponibilităţilor reduse, exportul UE va marca în anul 2010 o nouă scădere, de 4%,la 1,2 milioane tone.

S.U.A. sunt cel de-al treilea producător mondial de carne de porc şi principalul exportator mondial, începând cu anul 2004. USDA apreciază pentru anul 2009 o diminuare de 2% a producţiei americane de carne de porc, la 10,45 milioane tone şi o creştere de 2% a consumului, la 8,9 milioane tone. Producţia americană s scăzut datorită reducerii efectivelor porcine, cât şi a micşorării importului de porci vii din Canada. În 2009, exportul american de carne de porc a marchează o reducere de 12%, la 1,88 milioane tone, stopând trendul ascendent înregistrat în ultimii 6 ani. Scăderea exportului american este atribuită limitării livrărilor către China şi datorită politicilor economice restrictive din partea Rusiei. Importurile americane de carne de porc rămân aproape neschimbate, faţă de 2008 şi totalizează 373 mii tone. Pentru anul 2010, USDA prognozează o nouă reducere (-3%) a producţiei S.U.A., la 10,18 milioane tone, un nivel scăzut al consumului, cel mai mic din ultimii 7 ani, de 8,55 milioane tone (-14%, faţă de 2009) şi o creştere de 7% a exportului, la peste 2 milioane tone.

Urmând trendul ultimilor 5 ani, în 2009, producţia Braziliei de carne de porc marchează o creştere de 4%, faţă de anul 2008 şi se situează la un nivel record de 3,1 milioane tone. La începutul anului, previziunile indicau o reducere a exportul brazilian de carne de porc, datorită problemelor de creditare, dar mai ales din cauza cererii limitate din partea Rusiei, principala piaţă de desfacere. Estimările actuale indică o creştere a exporturilor Braziliei de 4%, la 645 mii tone. Producţia braziliană a beneficiat de investiţii ridicate menite să dezvolte potenţialele pieţe pentru exportul cărnii de porc. Principalele pieţe de export rămân şi în acest an Rusia şi Hong Kong. În anul 2007, ponderea exportului brazilian de carne de porc către Rusia din totalul exportului a fost de sub 35%, pentru 2008, această cotă s-a redus la 28%, iar pentru 2009 a fost estimată la aproximativ 32%. UDSA prognozează pentru 2010 un nou nivel record al producţiei braziliene, la 3,25 milioane tone, în principal, datorită unei recolte record la soia şi o revigorare a exportului, la 700 mii tone, nivel însă sub cel atins în 2007. Se prognozează o creştere a exportului atât pe pieţele tradiţionale, cât şi pe alte pieţe, cum ar fi Ucraina, Angola şi Georgia.

Principalul importator mondial de carne de porc este Japonia, iar importurile sale din anul 2009 au însumat 1,21 milioane tone, nivel cu 4% mai scăzut, faţă de cel din anul 2008. Diminuarea importurilor se datorează unor stocuri de carne de porc, care se menţin la niveluri foarte ridicate. Principalii furnizori pe piaţa japoneză sunt S.U.A. şi Canada, mai ales la carnea congelată. Începând cu 2006, Japonia a ridicat restricţiile privind importul din S.U.A., ceea ce a determinat o majorare a cotei acestora. Datorită

faptului că stocurile japoneze de carne de porc se situează la niveluri foarte ridicate, pentru anul 2010, nu se previzionează o modificare a importului japonez.

Cel de-al doilea importator mondial de carne de porc este Rusia. Pe ansamblul anului 2009, importurile ruseşti au totalizat 750 mii tone, marcând o reducere de 29%, faţă de 2008. Producţia Rusiei de carne de porc în anul 2009 este estimată la un nivel record de 2,2 milioane tone, cu 10% mai ridicată faţă de 2008, iar consumul se situează la 2,95 miloane tone, în scădere cu 6%, faţă de anul anterior. Diminuarea importurilor ruseşti este atribuită creşterii producţiei şi impunerii taxelor vamale pentru depăşirea cotelor de import. Pentru anul 2010 se previzionează o creştere uşoară a producţiei (+1%, faţă de 2009). În ceea ce priveşte importurile se previzionează o stagnare a acestora, la acelaşi nivel ca şi în anul 2009.

Canada este cel de-al treilea exportator mondial de carne de porc. În 2009, producţia Canadei de carne de porc nu înregistrează modificări semnificative, faţă de anul anterior. Producţia canadiană este estimată la 1,79 milioane tone (+0,5%, faţă de 2008), iar exportul atinge 1,13 milioane tone (+1%). Ratele de sacrificare au fost mai ridicate în acest an, comparativ cu 2008, dar exportul de porci vii este în scădere. Se prognozează că începând cu anul 2011 se va redresa. Industria canadiană de prelucrare a cărnii de porc trebuie să facă faţă unor dificultăţi cum ar fi întărirea monedei natioanale, care ii dezavantajează pe exportatori, costurile ridicate ale forţei de muncă şi ale furajelor. În anul 2009 cele mai importante pieţe de desfacere a cărnii de porc canadiene rămân S.U.A. şi Japonia. Posibilităţile de intensificare a exporturilor pe piaţa japoneză au fost limitate în anul 2008 datorită stocurilor mari existente de carne congelată şi a competiţiei făcute de S.U.A şi UE, situaţie care s-a continuat şi în anul 2009. Pentru anul 2010, se prognozează o micşorare de 3% a exportului canadian de carne de porc, la 1,1 milioane tone, pe fondul reducerii disponibilităţilor exportabile.

* * *

Pentru anul 2010, Departamentul American al Agriculturii prognozează o creştere de 2% a producţiei mondiale de carne de porc, la 101,88 milioane tone şi un consumul mondial de 101,87 milioane tone (+2%, faţă de 2009). Comerţul mondial se va intensifica, comparativ cu anul 2009, dar se va situa cu mult sub nivelul anului 2008. Astfel, importul mondial de carne de porc va creşte cu 2%, la 5,4 milioane tone, iar exportul mondial va spori cu 3%, la 5,61 milioane tone.

Având în vedere factorii fundamentali de piaţă, analiştii de piaţă apreciază pentru primul semestru al anului 2010, o dimnuare de 3-5% a preţului internaţional la carnea de porc, faţă de media lunii decembrie 2009, respectiv la 1850-1805 dolari/tonă.

Balanţa cărnii de porc

- mii tone echivalent carcase -

	2008	**2009*)**	**2010 **)**
PRODUCŢIE	98.528	100.236	101.883
China	46.205	48.500	50.300
UE	22.596	22.000	21.900
SUA	10.599	10.446	10.185
Brazilia	3.015	3.123	3.249
Rusia	2.060	2.205	2.290
Vietnam	1.850	1.850	1.850
Canada	1.786	1.790	1.660

	2008	2009*)	2010 **)
Japonia	1.249	1.285	1.270
IMPORT	5.915	5.323	5.412
Japonia	1.267	1.210	1.210
Rusia	1.053	750	750
Mexic	535	600	620
Coreea de Sud	430	375	400
S.U.A.	377	373	390
EXPORT	6.147	5.465	5.608
S.U.A.	2.117	1.887	2.018
U.E.	1.726	1.250	1.200
Canada	1.129	1.130	1.100
Brazilia	625	645	700
CONSUM	98.357	100.022	101.867
China	46.412	48.300	50.300
UE	21.025	20.800	20.750
SUA	8.806	8.925	8.557
Rusia	3.112	2.954	3.039
Brazilia	2.390	2.478	2.549
Japonia	2.487	2.494	2.487

*) estimări; **) previziuni

Sursa: USDA - Livestock and Poultry Situation – octombrie 2009.

CARNE DE BOVINE

În anul 2009, pe piaţa din Chicago, media preţurilor de desfacere cu ridicata pentru vite vii de măcelărie, a fost de 1.849,3 dolari/tonă, înregistrând o diminuare de 11%, faţă de media anului 2008. Analizând mediile lunare ale anului 2009, se observă că în primele 3-4 luni au avut loc fluctuaţii minore ale preţurilor, iar începând cu luna mai, preţurile au înregistrat un trend uşor descendent, în luna iunie atingându-se cea mai scăzută valoare din intervalul analizat (1.781,39 dolari/tonă). După creşterea preţului în luna septembrie, în ultimul trimestru al anului 2009, s-au înregistrat scăderi ale preţurilor, exportul american din această perioadă totalizând cantităţi minore, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2008. Criza economico-financiară de pe piaţa americană a afectat şi acest sector, cererea fiind din ce în ce mai mică, iar disponibilităţile ridicate. În primul trimestru al anului 2010, media preţului vitelor vii a fost de 1988,41 dolari/tonă şi a marcat o creştere de 8%, faţă de media trimestrului IV 2009.

Balanţa mondială*) a cărnii de bovine

- mii tone echivalent carcase -

	2008	2009	2010 **)
Producţie	58.050	56.782	56.405
Consum	57.450	56.116	55.972
Import	6.928	6.439	6.657
Export	7.490	7.110	7.206

*) ţări selectate de USDA; **) previziuni

Sursa: USDA- Livestock and Poultry Situation, octombrie 2009

În ultimii 2 ani, respectiv 2008 şi 2009, producţia şi consumul de carne de bovine au marcat o evoluţie descendentă în ţările selectate. Acest fapt este contrar tendinţei ascendente înregistrată în intervalul 2000-2007, perioadă în care creşterea anuală atât a producţiei, cât şi a consumului a fost estimată la circa 1 milion de tone, chiar şi după apariţia şi răspândirea encefalitei spongiforme bovine la principalii producători mondiali.

Într-o perioadă de recesiune economică mondială se aşteaptă ca masele de consumatori să se dirijeze către proteinele animale care au costuri mai reduse, cum ar fi carnea de porc sau de pasăre. Acest fapt coroborat cu mai puţine mese pe zi la restaurant, conduc la diminuarea consumului de carne de bovine. Un exemplu în acest sens este cel al Coreei de Sud, unde carnea de vită este în mod tradiţional mancată mai mult la restaurant decât acasă. Datele unor studii recente indică faptul că pentru majoritatea consumatorilor cărora li s-au redus veniturile, au redus substanţial mersul la restaurant, ceea ce a avut un impact major asupra consumului de carne de vită.

Conform estimărilor făcute de Departamentul American al Agriculturii în luna octombrie 2009, pe ansamblul anului 2009, producţia de carne de bovine s-a micşorat cu 3%, faţă de anul precedent, la 56,78 milioane tone, iar consumul mondial s-a situat la 58,3 milioane tone (-0,5%). Principalii producători ai anului 2009 rămân neschimbaţi faţă de 2008, respectiv S.U.A., Brazilia, UE, China şi Argentina. Aceste ţări deţin mai mult de 66% din producţia mondială de carne de bovine. Având în vedere aceste aprecieri, anul 2009 este caracterizat printr-un excedent al producţiei de carne de bovine de circa 600 mii tone, cantitate neschimbată, faţă de cea înregistrată în anul 2008. În anul 2009, importul ţărilor selectate s-a diminuat cu 7%, la 6,44 milioane tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani. Scăderea importurilor mondiale este atribuită în principal reducerii drastice a importurilor ruseşti. Restricţiile la import au avut un efect negativ asupra marilor exportatori mondiali, exportul mondial a fost estimat la 7,11 milioane tone, cu 6% mai scăzut, faţă de cel din 2008. Principalii exportatori ai anului 2009 au fost: Brazilia, Australia, S.U.A. şi India. În intervalul 2005-2008, exportul american a marcat creşteri, dar valorile înregistrate în această perioadă sunt cu mult sub nivelul celor din 2003, când s-a declanşat encefalita spongiformă bovină (BSE), fapt care a schimbat structura comerţului în ultimii ani. Totuşi, S.U.A. s-a regăsit în anul 2009 între principalii 3 exportatori mondiali de carne de bovine, menţinându-şi poziţia de principal producător mondial.

Pe primul loc în ierarhia principalilor producători şi consumatori mondiali de carne de bovine se află S.U.A. După 5 ani, în care producţia americană de carne de bovine a marcat creşteri succesive, în anul 2009, este estimată la 11,82 milioane tone, înregistrând o scădere de 3%, faţă de 2008, iar consumul s-a redus cu 2%, la 12,31

milioane tone. În pofida scăderii producţiei, se remarcă că deficitul producţiei, raportat la consum din acest an este mai mare, faţă de cel din 2008. În anul 2009, exporturile americane de carne de vită s-au restrâns cu 9%, faţă de anul trecut, la 785 mii tone. Când BSE a fost semnalată în Statele Unite, multe ţări care erau cândva importante pieţe de desfacere au interzis importurile din această ţară. După ce Mexic şi Canada au ridicat majoritatea restricţiilor pentru importul de carne de vită din SUA, acestea au devenit principalele destinaţii pentru exporturile americane, totalizând 60% din totalul exportului american în anul 2008, fapt ce a continuat şi în 2009. Restricţiile Coreei de Sud pentru exportul american de carne de vită au fost ridicate, dar cu toate acestea, pentru anul 2009 nu s-au înregistrat cantităţi semnificative de export pe această piaţă. De asemenea, cantităţile exportate pe piaţa japoneză sunt reduse în acest an, comparativ cu 2008. Cu rezervele reduse de vite şi un consum în creştere, S.U.A. îşi menţine prima poziţie ca principal importator mondial. Importul american de carne de bovine este estimat în anul 2009 la 1,25 milioane tone, înregistrând o creştere de 8%, faţă de anul anterior. Principalul furnizor de carne de bovine pe piaţa S.U.A., în anul 2009, a rămas ca şi în anul 2008, Noua Zeelandă. Pentru 2010, se previzionează o nouă scădere a producţiei şi consumului american de carne de bovine, de 2%; în pofida scăderii producţiei, exportul american este prognozat la 837 mii tone, marcând o creştere de 7%. Se aşteaptă intensificarea exporturilor către principalele pieţe, Canadei şi Mexicului şi de asemenea creşterea cotei pe piaţa Chinei.

Brazilia ocupă locul al doilea în cadrul marilor producători de carne de bovine şi primul loc ca exportator. Producţia braziliană a fost estimată la 8,94 milioane tone, în scădere uşoară scădere (-1%), comparativ cu anul 2008. Consumul brazilian a marcat o creştere de 3%, la un nivel record de 7,4 milioane tone. Exporturile braziliene de carne de bovine s-au redus cu 14% şi situează la 1,55 milioane tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani. Scăderea exportului brazilian din anul 2009 este datorată restricţiilor impuse de U.E. referitoare la normele sanitare. Numărul fermelor care îndeplinesc cerinţele sanitare ale U.E. sunt destul de puţine. Creşterea exportului din anul 2006 a fost încetinită de restricţiile referitoare la febra aftoasă impuse de principalul importator, Rusia, fapt ce a continuat şi în anul 2009. Deşi restricţiile pentru exportul brazilian de carne de bovine au fost ridicate fie total, fie parţial pe principalele pieţe, în primele 6 luni ale anului 2009, nu s-au înregistrat cantităţi semnificative pe pieţele tradiţionale. Exportatorii brazilieni au început să-şi canalizeze atenţia pe pieţe mai mici. În prima parte a anului 2009 exporturile s-au orientat către Hong Kong şi Filipine, către S.U.A. (numai produse preparate), Africa şi Orientul Mijlociu (Iran şi Egipt). USDA previzionează pentru 2010 o majorare de 17% a exporturilor braziliene, la peste 1,87 milioane tone şi odată cu ridicarea restricţiilor sanitare să-şi recâştige pieţe importante ca U.E. şi Orientul Mijlociu. De asemenea, se previzionează livrări substanţiale către Rusia.

Uniunea Europenă se află pe locul al treilea în ierarhia principalilor producători mondiali de carne de bovine. În ceea ce priveşte producţia comunitară nu se remarcă schimbări majore faţă de anul anterior, aceasta situându-se la 8 milioane tone (-2%). Consumul este estimat la 8,3 milioane tone, aproape neschimbat faţă de anul 2008. De asemenea, importurile nu înregistrează schimbări, faţă de anul precedent, situându-se la 470 mii tone. Pe fondul unei producţii scăzute, în anul 2009, exporturile comunitare s-au redus cu 22%, la 160 mii tone. Comparativ cu anul 2005, exporturile U.E. au marcat o scădere de peste 36%. Diminuarea exporturilor din anul 2009 a avut drept principale cauze producţia scăzută şi livrările mici către Rusia, o piaţă importantă, tradiţională pentru UE. Cerinţele de certificare ale Rusiei, precum şi competiţia cu Brazilia şi

Argentina au limitat exportul U.E.. În anul 2009, nu se previzionează o modificare semnificativă a balanţei UE de carne de bovine, producţia şi consumul se vor micşora cu 1%, iar exportul se va situa la acelaşi nivel ca şi în anul 2009.

Producţia de carne de bovine a Chinei a marcat o scădere de 7%, la 5,76 milioane tone. China şi-a dezvoltat sectorul cărnii de bovine în ultimii ani, începând cu anul 2002. Principalul factor al diminuării producţiei din anul 2009 este recesiunea economică şi existenţa unor stocuri ridicate. Consumul este estimat la 5,75 milioane tone, marcând astfel o reducere de 6% faţă de anul anterior. Un alt factor important de scădere a consumului chinez a fost reprezentat de mutaţii în preferinţele consumatorilor chinezi, şi anume reducerea consumului de carne de bovine, în favoarea cărnii de pasăre sau de porc, datorită costurilor mai ridicate. USDA prognozează pentru anul 2010 o nouă scădere a producţiei şi consumului chinez, la 5,53 milioane tone (-4%, faţă de 2009).

Cel de-al doilea importator mondial de carne de bovine este Rusia. În anul 2009, importurile ruseşti s-au situat la 700 mii tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani şi cu 39% mai mic, faţă de cel anul 2008. Producţia Rusiei a marcat o scădere de 3%, la 1,28 milioane tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani, iar consumul s-a situat la 1,97 milioane tone, cu 20% mai puţin, faţă de anul anterior. Numărul de vite scade de 10 ani şi se aşteaptă să scadă şi în continuare datorită preţurilor mari la furaje, condiţiilor precare de hrană şi a cererii mari de vite pentru sacrificare. Preţurile mari au încurajat sacrificarea vitelor la greutăţi mici, ceea ce a redus, de asemenea, şeptelul şi producţia. Pentru anul 2010, previziunile indică o nouă scădere a producţiei, la 1,26 milioane tone (-2%,faţă de 2009) şi o creştere a consumului de 3%, la peste 2 milioane tone. În aceste condiţii, importul Rusiei de carne de bovine va marca o creştere de 11%, la 780 mii tone.

Japonia este cel de-al treilea importator mondial, care, în 2009, a înregistrat o creştere uşoară a importurilor la 672 mii tone (+2%, faţă de 2008). Preţurile reduse ale cărnii americane de bovine au favorizat creşterea cantităţilor achiziţionate pe piaţa Japoniei.

Australia a devenit în ultimii 2 ani primul furnizor pentru marile pieţe importatoare din Asia, datorită interdicţiei impusă cărnii de bovine în S.U.A şi Canada. În anul 2008, exporturile australiene s-au concentrat spre 3 pieţe principale : S.U.A., Japonia şi Coreea, fapt ce a continuat şi în anul 2009. În anul 2009, exportul Australiei s-a restrâns la 1,39 milioane tone, cu 2% mai puţin faţă de 2008. Livrările către Coreea din 2009 au scăzut cu 11%, datorită preţurilor ridicate compativ cu cele americane.

Odată cu reluarea exporturilor Argentinei către UE şi Venezuela, în anul 2009, USDA indică o majorare a acestora cu 25%, la 460 mii tone. Argentina este ţara cu cel mai mare consum pe cap de locuitor la carnea de bovine. O mare parte din carnea de bovine produsă este destinată consumului intern. În anul 2009, producţia Argentinei de carne de bovine a marcat o creştere de 2%, la 3,2 milioane tone, iar consumul totalizează 2,64 milioane tone, cu 4% mai puţin, faţă de nivelul anului 2008. Previziunile pentru anul 2010 indică o restrângere de 13% a producţiei Argentinei de carne de bovine, la 2,8 milioane tone şi o scădere a consumului de 8%, la 2,4 milioane tone. Exporturile argentiniene se vor situa la 390 mii tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 5 ani.

* * *

Pentru anul 2010, USDA indică o reducere de 1% a producţiei mondiale, la 56,4 milioane tone şi un nivel al consumului de 55,97 milioane tone (-1%, faţă de 2009). Comerţul mondial se va revigora, faţă de anul 2009, dar se va situa cu mult sub nivelul

anului 2008. Exportul mondial va atinge 7,21 milioane tone, datorită majorării exportului brazilian, iar importul mondial va totaliza 6,66 milioane tone, cu 4% mai ridicat, faţă de 2009.

Cercurile de specialitate apreciază că, în primele 6 luni ale anului 2010, preţurile la vitele vii vor înregistra creşteri de 7-9% faţă de media anului 2009 şi se vor situa între 1.870-1.970 dolari/tonă.

Balanţa mondială cărnii de bovine

- mii tone echivalent carcase -

	2008	**2009*)**	**2010**)**
PRODUCŢIE	58.050	56.782	56.405
SUA	12.163	11.816	11.631
Brazilia	9.024	8.935	9.290
UE	8.090	8.000	7.950
China	6.132	5.764	5.530
Argentina	3.150	3.200	2.800
India	2.525	2.660	2.795
Australia	2.159	2.100	2.075
Mexic	1.600	1.625	1.630
Canada	1.288	1.300	1.275
Rusia	1.315	1.280	1.265
IMPORT	6.792	7.120	6.657
SUA	1.151	1.254	1.304
Rusia	1.137	700	780
Japonia	659	672	678
UE	465	470	490
Mexic	408	300	335
Vietnam	200	250	300
Coreea de Sud	295	290	295
EXPORT	7.490	7.110	7.206
Brazilia	1.801	1.555	1.870
Australia	1.407	1.390	1.350
India	672	675	700
SUA	856	785	837
Noua Zeelandă	533	525	517
Canada	494	475	490
Argentina	422	560	390
CONSUM	57.450	56.116	55.972
SUA	12.452	12.310	12.158
UE	8.352	8.310	8.280
Brazilia	7.252	7.410	7.445
China	6.080	5.751	5.530
Argentina	2.732	2.642	2.420
India	1.853	1.985	2.095

*) estimări; **) previziuni

Sursa: USDA - Livestock and Poultry Situation, octombrie 2009.

CARNE DE PASĂRE

În anul 2009, preţurile cărnii de pasăre pe piaţa Statelor Unite, piaţa reprezentativă la nivel global pentru acest sortiment, au marcat scăderi minore, faţă de preţurile anului 2008. Media anului 2009 a preţului cu ridicata pentru pui broiler, calculată pe baza preţurilor medii din 12 oraşe americane, a fost de 1.711,08 dolari/tonă, cu 3% mai puţin, faţă de media anului 2008. Preţurile cărnii de pasăre nu au fost afectate de criza economică, în aceeaşi măsură în care au fost afectate celelalte sortimente de carne, cum ar fi cea de porc sau cea de bovine. Urmărind evoluţia preţurilor la carnea de pasăre pe parcursul anului 2009 observăm o creştere a acestora în prima parte a anului şi o curbă descendentă în ultimele 6 luni; creşterea din primul semestru este atribuită unor vânzări ridicate pe piaţa asiatică, în special pe piaţa chineză, fapt care nu s-a continuat şi in a doua jumatate a anului.

În primul trimestru al anului 2010, preţurile cărnii de pasăre pe piaţa S.U.A. au oscilat între 1786 şi 1808 dolari/tonă, ceea ce reprezintă o majorare de 11%, respectiv 13% faţă de media trimestrului IV 2009.

Balanţa mondială*) pentru pui broiler

- mii tone -

	2008	**2009**	**2010 **)**
Producţie	71.435	71.715	73.738
Consum	70.732	71.172	73.154
Import	7.804	7.573	7.714
Export	8.418	8.183	8.339

*) ţări selectate de USDA ca fiind reprezentative pe plan global; **) previziuni
Sursa: USDA- Livestock and Poultry Situation, octombrie 2009.

Conform estimărilor făcute de Departamentul American al Agriculturii (USDA) în luna octombrie 2009, pe parcursul anului 2009, producţia mondială de pui broiler a continuat să crească, urmând tendinţa ultimilor 5 ani. Ritmul de creştere al producţiei din acest an este cu mult mai scăzut, comparativ cu ultimii 4 ani. Estimările USDA indică o creştere subunitară a producţiei mondiale de pui broiler, la 71,72 milioane tone, cel mai ridicat nivel din ultimii 7 ani. Principalul producător, care a marcat în anul 2009 o creştere semnificativă a producţiei este China, restul principalilor producătorilor înregistrând scăderi. Consumul mondial a totalizat 71,17 milioane tone, cu 1% mai mare, faţă de cel din 2008. Ca şi în cazul producţiei, China este principalul consumator mondial, a cărei creştere influenţează consumul mondial. În ceea ce priveşte comerţul mondial, în anul 2009, importul mondial de pui broiler a fost estimat la 7,57 milioane tone, cu 3% mai puţin, faţă de anul anterior. Principalele cauze ale reducerii importurilor mondiale de carne de pasăre sunt politicile restrictive de import, tarife ridicate şi devalorizări ale monedelor naţionale din Rusia şi Ucraina, precum şi supraoferta în cazul Japoniei. Exporturile mondiale s-au restrâns cu 3%, la 8,18 milioane tone. Principalele ţări care au determinat această scădere au fost Brazilia şi S.U.A.. În anul 2009, ponderea exportului american din totalul exportului mondial este de 36%, a Braziliei de 38% şi a Uniunii Europene de 8%.

S.U.A. sunt principalul producător si consumator mondial de pui broiler, iar pe parcursul anului 2009, pentru prima oară după 1973, producţia sa a înregistrat o reducere de 4%, la 15,98 milioane tone, determinată de scumpirea furajelor şi de costurile ridicate la energie. Consumul american s-a situat la 13,06 milioane tone,

înregistrând o diminuare de 3%, faţă de 2008. Exportul american a totalizat puţin sub 3 milioane tone, cu 6% mai puţin, faţă de anul trecut. Scăderea exportului americane de carne de pasăre are la bază existenţa unor stocuri mai reduse, comparativ cu anul trecut şi concurenţa pe pieţele externe. Rusia şi China, rămân principalele pieţe de desfacere a exporturilor americane, care au absorbit în 2008 circa 35% din totalul exporturilor, iar pentru 2009 această cotă a scazut la 30%. China continuă să fie partenerul favorit pentru livrările americane, deoarece importurile americane sunt considerate ca fiind sigure din punct de vedere al gripei aviare. Mexicul preferă importurile din S.U.A. considerând preţurile americane foarte atractive şi pentru costurile reduse de transport. Cererea este foarte ridicată în special pentru pulpe de pui. Pentru anul 2010, USDA previzionează o creştere uşoară a producţiei americane de carne de pasăre, la 16,22 milioane tone, un nivel al consumului de 13,4 milioane tone, cu 3% mai ridicat, faţă de 2009 şi o scădere de 5% a exportului la 2,85 milioane tone, datorită reducerii livrărilor către Rusia şi China, ale căror producţii se vor majora.

Urmând tendinţa ultimilor 6 ani, producţia de pui broiler a **Chinei** în anul 2009 a fost estimată la 12,1 milioane tone, cu 3% mai mare, faţă de 2008, fiind singurul din pricipalii producători mondiali, care machează o creştere a producţiei. Consumul se situează la 12,22 milioane tone (+3%, faţă de 2008), fiind stimulat de preţurile mici la carnea de pasăre, comparativ cu cea de bovine. De remarcat este faptul că 2009 este anul în care s-a înregistrat cel mai mic deficit din ultimii 5 ani. Astfel, importurile chineze s-au micşorat cu 8%, la 370 mii tone, necesarul fiind asigurat din stocuri. Principalul furnizor pe piaţa chineză au rămas şi în anul 2009 S.U.A., urmate de Brazilia. În anul 2007, China s-a situat pe locul IV în ierarhia marilor exportatori mondiali, fapt care nu s-a mai continuat şi în anii 2008 şi 2009, ocupând locul V. Exportul chinez se situează la 250 mii tone, cu 13% mai puţin faţă de anul trecut. China a adoptat măsuri drastice în ceea ce priveşte producţia de carne de pasăre, în vederea creşterii încrederii consumatorilor, atât pe plan intern cât şi pe plan extern. Măsurile luate de China au fost: noi standarde în ceea ce priveşte industria alimentară, măsurile de control a gripei aviare, standarde de protecţie a mediului referitoare la prelucrarea cărnii, norme de gestionare a resturilor animale şi noi reguli de utilizare a medicamentelor. China se va baza în continuare pe exporturile de carne de pui prelucrată ca parte a strategiei de penetrare a pieţelor după apariţia gripei aviare. USDA prognozează pentru 2010 o majorare cu 4% atât a producţiei cât şi a consumului chinez; datorită producţiei ridicate, importul chinez se va restrânge cu 3%, rezultând un excedent al balanţei producţiei/consum pe piaţă de 3,2 milioane tone.

Cel de-al treilea producător mondial de carne de pasăre este Brazilia, care în anul 2009 a marcat o scădere subunitară a producţiei, la 10,98 milioane tone. Consumul brazilian a fost estimat la 7,83 milioane tone (+1%, faţă de 2008). Factorii care au stimulat cererea internă au fost scăderea inflaţiei şi a ratei şomajului şi creşterea veniturilor consumatorilor. În plus, fondurile federale destinate programelor de asistenţă socială au fost folosite şi pentru carnea de pasăre, care este cea mai ieftină sursă de proteină animală din această ţară. Din 2004, Brazilia, cel mai mare exportator de carne de vită, a devenit şi cel mai mare exportator de carne de pasăre. Pe ansamblul anului 2009, exportul Braziliei a înregistrat o reducere de 3%, la 3,15 milioane tone, datorită politicilor restrictive de import ale Rusiei şi creşterea concurenţei pe piaţa globală. În anul 2008, principalele destinaţii ale exportului brazilian au fost UE, Arabia Saudită, Japonia, Hong Kong şi Emiratele Arabe Unite. EAU au înlocuit Rusia, ca principală piaţă de desfacere. Aceste pieţe s-au menţinut şi în anul 2009, exportul brazilian

înregistrând livrări ridicate pe piaţa Arabiei Saudite şi a EAU. Pentru anul 2010 se prognozează o revigorare de 4% a producţiei braziliene, la 11,42 milioane tone (+4%, faţă de 2009) şi un consum record de 8 milioane tone, cu 4% mai mare faţă de anul acesta. Exportul brazilian se va majora cu 5%, la un nivel record, de 3,35 milioane tone; cantităţi mari de carne de pasăre se vor livra în special pe pieţele din Hong Kong, Japonia, EAU, UE, Arabia Saudită şi Venezuela.

Pe ansamblul anului 2009, producţia Uniunii Europene a fost estimată la 8,62 milioane tone (+1%, faţă de 2008), fiind puternic influenţată de preţurile ridicate la cereale de la jumătatea anului, iar consumul s-a situat la 8,6 milioane tone, în creştere cu 2%, faţă de nivelul anului trecut. Exportul UE în anul 2009 a trebuit să facă faţă competiţiei din partea Braziliei, aprecierii monedei unice şi unei creşteri minore a producţiei. Astfel, exporturile au scăzut cu 4%, la 720 mii tone. Principalii producători de pui broiler ai UE -Olanda, Belgia, Spania, Franţa- se aşteaptă să înregistreze creşteri uşoare ale producţiilor, cu excepţia Marii Britanii, a carei producţii se va diminua, datorită restricţiilor la export. Peste tot în Europa, industria prelucrătoare de carne de pasăre s-a dezvoltat mai mult, comparativ cu cea de prelucrare a cărnii de porc sau bovine. UE exportă în principal sortimente ieftine precum şi carne dezosată mecanic. Ţările Benelux au marcat o creştere de 2% a producţiilor, stimulate de creşterea consumului şi de intensificarea exportului în cadrul UE, în special către România şi Bulgaria. Concurenţa sporită din partea Braziliei a redus exportul UE spre Arabia Saudită şi Emiratele Arabe Unite, care în mod tradiţional erau 2 din principalele pieţe de desfacere ale UE. Marea Britanie este unul din principalii producători de carne de pasăre, a cărei producţie reprezintă 15% din întreaga producţei comunitară, dar şi principalul consumator, consumul său reprezentând 19% din consumul UE. Rusia rămâne principala destinaţie a exporturilor comunitare şi în anul 2009 (cu o pondere de peste 20%), urmată de Arabia Saudită şi Ucraina. Rusia importă în special bucăţi de pui congelate sau produse dezosate mecanic. Franţa exportă în Orientul Mijlociu şi Rusia, înregistrând un trend ascendent, dar la un nivel sub cel anterior apariţiei gripei aviare. Restricţiile generate de gripa aviară au fost ridicate pentru exportul francez, iar o cantitate importantă va fi destinată şi României, al cărei principal furnizor a fost, până în anul 2006, S.U.A.. Pentru exporturile germane, Rusia continuă să fie şi în 2009 principala piaţă de desfacere, urmată de Ucraina. În ceea ce priveşte importul UE, acesta se va situa la 710 mii tone, nivel similar cu cel din anul 2008. Principalii furnizori ai UE sunt Brazilia şi Thailanda, urmate de Argentina şi Chile. Începând cu anul 2005, importurile din S.U.A. au fost interzise. Prognozele pentru anul 2010 indică o uşoară creştere a producţiei comunitare (+1% faţă de 2009) şi o stagnare a exportului, la 720 mii tone.

Rusia continuă sa fie principalul importator mondial şi în anul 2009, importul său a totalizat 855 mii tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 10 ani. Reducerea importurilor ruseşti se datorează politicilor guvernamentale de a încuraja producţia internă. Din anul 2004 şi până în prezent, Rusia a înregistrat o creştere de circa 60% a producţiei de carne de pasăre. Producţia din acest an a fost estimată la 1,79 milioane tone, cu 11% mai mult faţă de anul trecut, iar consumul Rusiei de carne de pui a marcat o scădere de 3%, la 2,66 milioane tone. Politicile de import restrictive, precum şi stimularea producţiei interne au fost principalii factori care au contrbuit la reducerea importurilor ruseşti. Principalul furnizor pe piaţa rusă în anul 2009 rămâne S.U.A., urmată de Brazilia. Pentru 2010, USDA prognozează o nouă majorare a producţiei Rusiei, la 1,97 milioane tone, cu 10% mai mare, faţă de 2009 şi o scădere a importurilor de 5%, la 820 mii tone.

Datorită unor stocuri ridicate, în 2009 importurile de carne de pasăre din Japonia s-au micşorat cu 6%, la 700 mii tone. Orientarea populaţiei spre consumul de carne de porc se aşteaptă să limiteze cererea de consum pentru carnea de pasăre. Japonia continuă să menţină interdicţiile la carnea proaspătă, dar le-a ridicat pe cele referitoare la carnea de pasăre preparată. Pentru 2010, previziunile indică o nouă scădere a importurilor, la 680 mii tone.

După o scădere drastică a exporturilor în anul 2004, Thailanda a înregistrat creşteri ale acestora în ultimii 5 ani, iar pentru anul 2009, estimările USDA indică o creştere de 1%, la 385 mii tone, nivel însă cu mult sub cel din 2003. Producţia Thailandei de pui broiler a marcat în anul 2009 o creştere de 3% faţă de anul precedent, situându-se la 1,2 milioane tone. Din cauza gripei aviare, exporturile acestei ţări se bazează în prezent pe produse prelucrate, fierte. Această reorientare a fost impusă de interdicţia impusă exportului de carne proaspătă. Pentru anul 2010 se prognozează o majorare de 9% a exporturilor thailandeze, la 420 mii tone, cel mai ridicat nivel din ultimii 6 ani.

* * *

Pentru primele 6 luni ale anului 2010, analiştii de piaţă prognozează că preţurile vor oscila între 1720-1810 dolari/tonă, înregistrând creşteri 2-6%, faţă de media anului 2009. Pentru 2010, prognozele indică un nou record al producţiei mondiale de carne de pasăre la 73,74 milioane tone, cu 3% mai mult, faţă de nivelul anului 2009, o creştere de 3% a consumului mondial, la 73,15 milioane tone. Exportul mondial cu carne de pasăre se va intensifica cu 2%, datorită majorarii exportului brazilian, restul principalilor exportatori marcând scăderi.

Balanţa mondială pentru pui broiler

- mii tone -

	2008	**2009**	**2010 *)**
PRODUCŢIE	71.435	71.715	73.738
SUA	16.561	15.980	16.222
China	11.840	12.100	12.500
Brazilia	11.033	10.980	11.420
UE	8.535	8.620	8.650
Mexic	2.853	2.810	2.880
India	2.490	2.550	2.650
Rusia	1.600	1.790	1.975
IMPORT	7.804	7.573	7.714
Rusia	1.159	855	820
Japonia	737	700	680
UE	712	710	710
China	399	370	360
Arabia Saudită	510	625	650
Mexic	447	490	505
E.A.U.	289	290	290
EXPORT	8.418	8.183	8.339
SUA	3.157	2.997	2.858
Brazilia	3.242	3.150	3.345
UE	743	720	720
China	285	250	254
Thailanda	383	385	420
CONSUM	70.732	71.172	73.154
SUA	13.427	13.058	13.402

	2008	2009	2010 *)
China	11.954	12.220	12.606
UE	8.504	8.610	8.640
Brazilia	7.792	7.831	8.076
Mexic	3.289	3.290	3.377
Rusia	2.744	2.665	2.795
India	2.489	2.549	2.649

*) prognoze

Sursa: USDA - Livestock and Poultry Situation, octombrie 2009.

2.4.5. ZAHĂR

Maria-Mihaela BĂLŢATU

După 3 sezoane agricole dominate de un excedent de zahăr la nivel global, sezonul octombrie 2008/septembrie 2009 s-a caracterizat printr-un deficit, în contextul restrângerii producţiei şi al creşterii consumului, fapt ce a facilitat creşterea preţurilor pe plan internaţional.

Factorii fundamentali de piaţă au permis o evoluţie dinamică a preţurilor pe parcursul anului 2009, acestea dublându-se practic între lunile ianuarie şi decembrie şi înregistrând astfel niveluri record.

La Bursa din Londra, cotaţia medie a zahărului brut din trestie, sortiment reprezentativ pe piaţa internaţională, s-a situat pe ansamblul anului 2009, la nivelul de 381,13 dolari/tonă, faţă de numai 251,94 dolari/tonă, media anului precedent. Cotaţia medie a semestrului I a fost de 294,33 dolari/tonă, iar cea a semestrului II de 467,94 dolari/tonă.

La aceeaşi bursă, cotaţia medie a zahărului rafinat pe ansamblul anului 2009 s-a situat la 459,88 dolari/tonă faţă de 327,10 dolari/tonă media anului precedent. Cotaţia medie a semestrului I a fost de 380,24 dolari/tonă, iar cea a semestrului II de 539,53 dolari/tonă.

În anul 2009 creşterea preţurilor la zahăr a avut loc în 3 etape determinate de 3 factori diferiţi:

- **a.** prefigurarea unei recolte şi respectiv producţii mici de zahăr în India, ţara cu cel mai mare consum pe plan mondial;
- **b.** dezvoltarea unui fenomen meteorologic asemănător cu „El Nino" care a generat un muson slab în India, ameninţând recolta ce urma să se recolteze în luna octobrie 2009 şi respectiv ploi în Brazilia, într-o perioadă când fermierii aveau nevoie de vreme uscată pentru recoltare, creând perspectivele unui nou deficit de zahăr la nivel global;
- **c.** cerere puternică de import din partea unor ţări asiatice, în special India şi Pakistan.

Şi în luna ianuarie 2010 tendinţa de creştere a preţurilor s-a continuat. Cotaţia medie la zahărul brut a atins 627,04 dolari/tonă, iar cea a zahărului rafinat 734,23 dolari/tonă, niveluri istorice înalte nemaiîntâlnite în ultimii 29 ani.

Începând cu luna februarie 2010 însă, preţurile au început să scadă treptat, atât la zahărul brut cât şi la cel rafinat. Principalele firme de consultanţă au revizuit prognozele făcute privind producţia indiană şi braziliană pentru 2010 precum şi deficitul mondial prognozat pentru sezonul 2009/2010. În acest context, principalii importatori s-au abţinut de la achiziţii masive, în aşteptarea unei evoluţii ulterioare, favorabile lor, a preţurilor.

În luna martie 2010 cotaţia medie a zahărului brut la Bursa din Londra scăzuse la 439,98 dolari/tonă iar cea a zahărului rafinat la 544,95 dolari/tonă, ceea ce reprezintă, o reducere cu aproximativ 30% faţă de cotaţiile record din ianuarie a.c. la primul sortiment şi respectiv cu 25% la al 2-lea sortiment.

Potrivit ultimelor estimări şi prognoze disponibile de la Ministerul Agriculturii al SUA (USDA) respectiv raportul din noiembrie 2009, producţia mondială de zahăr în sezonul 2008/09 s-a situat la un nivel de 143,8 milioane tone, cu 12% sub nivelul atins în sezonul precedent în special datorită reducerii producţiei în India, UE şi China. Şi volumul total al ofertei globale de zahăr s-a restrâns cu 5% respectiv la 230,1 milioane tone, în timp ce consumul a crescut uşor, cu 1,4% la 154,4 milioane tone. Stocurile finale s-au redus de la 39,7 la 27,6 milioane tone. De la un excedent de 11,1 milioane tone în sezonul 2007/08, piaţa zahărului a trecut la un deficit de 10,6 milioane tone în sezonul 2008/09.

Balanţa mondială a zahărului în sezoanele 2008/2009 şi prognoze pentru 2009/2010

- mil. tone, echivalent zahăr brut -

	2007/08	**2008/09**	**2009/10**
Stocuri iniţiale	35,7	39,8	27,6
Producţie	163,3	143,8	153,5
Import	44,4	46,6	49,9
Total ofertă	243,4	230,1	231,0
Export	51,4	48,2	51,3
Consum	152,2	154,4	153,7
Stocuri finale	39,7	27,6	26,0
Sold producţie / consum	+11,1	- 10,6	- 0,2

Sursa: USDA – World Sugar Markets and Trade, noiembrie 2009.

Potrivit datelor statistice de la ISO (Organizaţia Internaţională a Zahărului) elaborate şi publicate tot în luna noiembrie 2009, nivelul producţiei de zahăr la nivel global pentru sezonul 2008/09 ar fi fost de 153 milioane tone, iar consumul de 164,3 milioane tone, rezultând un deficit de 11,3 milioane tone pe plan internaţional.

Date foarte apropiate cu cele ale ISO privind consumul şi producţia globală de zahăr în sezonul 2008/09 au fost elaborate şi de ABARE / Australia în raportul său din martie 2010, fapt ce plasează aceste niveluri mai aproape de realitate decât estimările USDA din noiembrie 2009.

Pentru sezonul 2009/2010, ABARE şi ISO prevăd o creştere a producţiei mondiale de zahăr cu 4,5 – 5% de la 153 la 160 şi respectiv 161 milioane tone şi o creştere a consumului global cu 1 – 1,6% de la 164,3 la 166 şi respectiv la 167 milioane tone. Acest fapt va conduce la diminuarea deficitului global de zahăr faţă de sezonul precedent de la 11,3 la 5 respectiv 7 milioane tone. În luna februarie 2010, ISO prognoza un deficit în creştere, respectiv de 9,4 milioane tone, iar firma de consultanţă „Czarnikow'' un deficit de 8 milioane tone pentru sezonul în curs,

2009/2010. Analiştii de piaţă sunt de părere că, penuria de zahăr va atinge punctul cel mai înalt în trimestrul III 2010, înainte de începerea noului sezon agricol 2010/2011, fapt ce se va reflecta şi în evoluţia preţurilor internaţionale.

Estimări şi prognoze ale producţiei şi consumului mondial de zahăr elaborate de diferite surse de specialitate pentru sezoanele 2008/09 şi 2009/10

- milioane tone -

	USDA (nov. 2009)		ISO (nov. 2009)		ABARE (mart. 2010)	
	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10
Producţie	143,8	153,5	153,0	160,0	153,0	161,0
Consum	154,0	153,7	164,3	167,1	164,3	166,0
Deficit/Excedent global	-10,6	- 0,2	- 11,3	- 7,2	- 11,3	- 5,0

Brazilia este ocupanta locului 1 atât în producţia cât şi în exportul de zahăr pe plan mondial. Potrivit estimărilor USDA, în sezonul 2008/09 Brazilia a produs cca. 32 milioane tone zahăr, din care 21,5 milioane tone au fost destinate exportului. De menţionat că un număr de 20 noi fabrici de zahăr urmau să intre în funcţiune până în septembrie 2009.

Raportul zahăr/etanol în ceea ce priveşte utilizarea trestiei de zahăr ca materie primă pentru aceste industrii în Brazilia s-a modificat uşor în favoarea zahărului de la 40,4% - 59,6% în sezonul 2008/09 la 44,6% - 55,4% în sezonul 2009/2010. La începutul anului 2010, Brazilia a redus pentru un trimestru procentul de amestec obligatoriu al carburantului cu etanol de la 25% la 20%. Această măsură a disponibilizat o anumită cantitate de materie primă, permiţând astfel fabricilor de zahăr din trestie să beneficieze de preţurile mai mari de pe piaţa internaţională a zahărului.

În sezonul actual 2009/2010 a crescut randamentul la producţia de trestie de zahăr cu 13%, astfel încât aceasta ar putea creşte cu 8% până la 660 milioane tone. Fabricile de zahăr au început să prelucreze trestia mai devreme decât de obicei, pentru a profita de vremea uscată, după 2 ani de ploi masive.

Producţia de zahăr a Braziliei în sezonul 2009/10 este apreciată la cca. 37 milioane tone, din care 25 milioane tone pentru export. Producţia de etanol este estimată la 25,5 miliarde litri cu 2 miliarde litri mai puţin comparativ cu sezonul precedent.

Guvernul brazilian a propus Congresului recent o lege nouă care, dacă se aprobă, va restricţiona folosirea terenurilor agricole pentru plantaţii de trestie de zahăr din motive ecologice. De asemenea a propus interzicerea treptată, până în 2017, a arderii trestiei în zonele cu recoltare mecanizată.

India este principalul consumator mondial de zahăr şi al 2-lea producător în ierarhia mondială, după Brazilia. Evoluţia producţiei de zahăr a Indiei este definitorie pentru evoluţia producţiei globale de zahăr. În sezonul 2008/09, India a produs numai 16 milioane tone zahăr, faţă de 28,6 milioane tone în sezonul precedent. Datorită preţurilor stagnante la trestie şi a întârzierii plăţilor în 2007/08 fermierii s-au orientat către recolte mai profitabile de exemplu orez sau grâu şi pentru prima dată în ultimele 3 sezoane India a schimbat statutul de net exportator cu cel de net importator, pentru a completa necesarul intern de consum. Pe parcursul anului 2009, guvernul indian a luat măsuri de relaxare a restricţiilor de import de zahăr pentru a ameliora penuria, inclusiv importuri fără taxe vamale în cadrul unor scheme de licenţe de import în principal pentru zahăr brut dar şi pentru unele cantităţi de zahăr rafinat.

Pentru sezonul 2009/10 USDA previziona o producţie de zahăr a Indiei de 17,3 milioane tone, dar surse mai recente din 2010, vorbesc despre o producţie ce poate

atinge chiar 19 milioane tone. Această reevaluare a recoltei indiene a detensionat în bună măsură piaţa internaţională şi a permis relaxarea preţurilor din lunile februarie şi martie a.c. În aceste condiţii, este posibil ca India să importe în sezonul actual 2009/2010 o cantitate de zahăr de cca. 5 – 6 milioane tone pentru asigurarea necesarului de consum şi completarea stocurilor, ajunse la niveluri scăzute.

China ocupă un loc important între producătorii şi consumatorii de zahăr pe plan mondial. În sezonul 2008/09, China şi-a restrând producţia de la 15,9 la 13,3 milioane tone, ca urmare a unei scăderi a randamentului cât şi a conţinutului de zahăr al materiei prime. Şi în sezonul 2009/10 datorită secetei, producţia chineză de zahăr va continua să scadă până la 11 milioane tone (cf. Bloomberg) situându-se cu 3 – 4 milioane tone sub nivelul consumului. Unele fabrici din sudul ţării şi-au întrerupt producţia de zahăr din cauza penuriei de trestie. China îşi va relua probabil importurile începând cu trimestrul II 2010, pentru a-şi reface stocurile, înainte de noua recoltă.

Uniunea Europeană (27) şi-a redus de asemenea producţia de zahăr în sezonul 2008/09 de la 15,6 la 13,5 milioane tone. În condiţiile menţinerii unui consum constant de cca. 16,5 milioane tone, UE a importat 3,2 milioane tone. Stocurile la sfârşitul sezonului 2008/09 s-au redus la 2,2 milioane tone de la 3,1 milioane tone în sezonul precedent. Exportul de zahăr a depăşit cu puţin 1 milion tone. Pentru sezonul în curs 2009/2010, cercurile de specialitate prevăd o creştere a producţiei de zahăr la 15,5 milioane tone, în condiţiile în care fermierii europeni au beneficiat de condiţii meteo – climaterice deosebit de favorabile.

La 27 ianuarie 2010 UE a anunţat că doreşte să exporte suplimentar faţă de cota fixată în conformitate cu OMC o cantitate de 0,5 milioane tone zahăr, ca o masură temporară (până în luna iulie 2010), justificată de o situaţie excepţională de pe piaţa internaţională. Comisarul pentru agricultură din UE a specificat că UE a avut o recoltă bună de sfeclă pe de-o parte, iar pe de altă parte, preţurile mari practicate în ianuarie – februarie 2010 pe piaţa internaţională, datorită ofertei globale limitate, ar afecta pe consumatorii din ţările sărace. Preţurile înalte globale ar face ca recolta UE să nu mai fie considerată ca subvenţionată şi deci nu ar viola angajamentele faţă de OMC.

La polul opus, se află ţări mari producătoare precum Brazilia, Australia şi Tailanda care protestează împotriva măsurii UE, considerând că astfel UE doreşte să-şi externalizeze surplusul său de zahăr pe piaţa internaţională în loc să-l folosească pe piaţa internă. De menţionat că, în 2005 după sesizarea acestor 3 ţări, OMC a limitat exportul UE de zahăr subvenţionat la 1,37 milioane tone. Reglementările UE limitează pe fermierii europeni să producă mai mult de 13,3 milioane tone zahăr pentru uz uman pe piaţa internă, iar sfecla de zahăr în surplus e considerată în afara cotei şi poate fi exportată ca zahăr sau etanol la preţuri nesubvenţionate.

* * *

Până la sfârşitul sezonului actual (2009/10) cercurile de specialitate prevăd redresarea preţurilor internaţionale faţă de nivelurile mai scăzute înregistrate în lunile februarie – aprilie a.c., datorită revenirii pe piaţă a unor mari importatori pentru completarea necesarului de consum şi a stocurilor, înainte de începerea noului sezon agricol. Egiptul, Mexic, Indonezia şi Pakistan vor necesita achiziţii în trimestrul II şi III 2010. Rusia va reintra pe piaţă probabil din luna mai a.c. când expiră taxele vamale de import existente. China este aşteptată cu achiziţii din trimestrul II a.c. iar India, începând cu trimestrul III a.c.

Pentru sezonul 2010/2011, raportul ABARE din martie 2010 prevede o creştere a producţiei mondiale de zahăr cu 8,3% de la 161 la 174,5 milioane tone ca urmare a

creşterii producţiei în Brazilia, India şi China concomitent cu o creştere a consumului de numai 2,1 %, de la 166 la 169,5 milioane tone.

În această situaţie, piaţa globală a zahărului va trece de la un deficit la un excedent de cca. 5 milioane tone, confirmat de altfel şi de alte surse de specialitate cum ar fi Illovo / Czarnikow sau F.O. Licht, fapt ce va determina scăderea preţurilor practicate pe piaţa internaţională cu până la 44% în sezonul viitor.

Balanţa zahărului în sezonul 2008/2009 şi 2009/2010 în principalele ţări reprezentative pe plan mondial

- milioane tone, echivalent zahăr brut -

Ţara	Producţie	Import	Total ofertă	Export	Consum	Stocuri finale
SUA						
2007/2008	7,4	2,4	11,4	0,18	9,7	1,5
2008/2009	6,8	2,8	11,1	0,12	9,6	1,3
2009/2010	7,0	2,2	10,5	0,18	9,4	0,9
Brazilia						
2007/2008	31,6	0	31,1	19,5	11,4	0,2
2008/2009	31,8	0	32,1	21,5	11,6	- 1,1
2009/2010	35,8	0	34,6	23,8	11,8	- 1,0
UE (27)						
2007/2008	15,6	2,9	21,3	1,6	16,5	3,1
2008/2009	13,5	3,2	19,9	1,1	16,7	2,2
2009/2010	15,5	3,5	21,1	1,5	16,5	3,2
Federaţia Rusă						
2007/2008	3,2	3,1	6,7	0,2	6,0	0,5
2008/2009	3,5	2,8	6,8	0,2	5,9	0,7
2009/2010	3,3	2,4	6,5	0,2	5,8	0,4
India						
2007/2008	28,6	0	38,5	5,8	23,5	9,1
2008/2009	16,1	2,8	28,1	0,2	24,2	3,7
2009/2010	17,3	6,0	27,0	0	23,5	3,5
Pakistan						
2007/2008	4,2	0,1	5,3	- - -	4,1	1,2
2008/2009	3,5	0,1	4,8	- - -	4,1	0,5
2009/2010	3,5	0,8	4,9	- - -	4,3	0,5
China						
2007/2008	15,9	0,9	18,3	- - -	14,2	3,9
2008/2009	13,3	1,1	18,3	- - -	14,8	3,4
2009/2010	13,2	0,9	17,5	- - -	15,4	2,0
Tailanda						
2007/2008	7,8	0	9,5	4,9	2,0	2,6
2008/2009	7,2	0	9,8	5,5	2,0	2,3
2009/2010	7,7	0	10,1	5,8	2,1	2,1
Indonezia						
2007/2008	1,9	2,4	4,9	0	4,4	0,5
2008/2009	2,7	1,6	4,7	0	4,4	0,3
2009/2010	2,9	1,5	4,8	0	4,4	0,4
Egipt						
2007/2008	1,5	1,4	3,3	- - -	2,7	0,5
2008/2009	1,6	1,4	3,5	0,1	2,7	0,7
2009/2010	1,7	1,4	3,9	0,2	2,7	0,9

Sursa: USDA, noiembrie 2009.

Evoluţia cotaţiilor medii la Bursa din Londra pentru zahărul brut CIF, porturi vest-europene

- dolari/tonă -

	Medii lunare 2008	**Medii semestriale 2008**	**Medii lunare 2009**	**Medii semestriale 2009**
Ianuarie	244,15	(sem. I) 253,73	256,95	(sem. I) 294,33
Februarie	281,50		282,50	
Martie	279,85		279,40	
Aprilie	255,65		286,23	
Mai	223,67		325,50	
Iunie	237,58		335,38	
Iulie	270,86	(sem. II) 250,14	366,62	(sem. II) 467,94
August	282,08		452,20	
Septembrie	263,13		478,00	
Octombrie	230,95		494,89	
Noiembrie	230,70		485,12	
Decembrie	223,11		530,82	
Medie anuală	*251,94*		*381,13*	

Sursa: Banca de date I.E.M.

Evoluţia cotaţiilor medii la Bursa din Londra pentru zahărul rafinat FOB, porturi vest-europene

- dolari/tonă -

	Medii lunare 2008	**Medii semestriale 2008**	**Medii lunare 2009**	**Medii semestriale 2009**
Ianuarie	303,17	(sem. I) 319,19	336,87	(sem. I) 380,24
Februarie	333,80		376,24	
Martie	328,87		378,67	
Aprilie	320,37		372,49	
Mai	305,62		406,36	
Iunie	323,31		410,80	
Iulie	352,61	(sem. II) 335,00	442,46	(sem. II) 539,53
August	371,22		521,42	
Septembrie	354,24		534,29	
Octombrie	314,75		551,53	
Noiembrie	311,37		561,30	
Decembrie	305,82		626,16	
Medie anuală	*327,10*		*459,88*	

Sursa: Banca de date I.E.M.

2.4.6. CAFEA

Dr. Anca DRAGOMIRESCU

În anul 2009 piaţa internaţională a cafelei s-a caracterizat în ansamblul său printr-o producţie diminuată, stocuri mici, concomitent cu o creştere a consumului global, în special datorită intensificării acestuia în ţările emergente şi ţările producătoare de cafea. S-a înregistrat în special o penurie de boabe de cafea Arabica, de calitate superioară, fapt ce a determinat o evoluţie diferenţiată a preţurilor în perioada de analiză.

Astfel, la sortimentul de cafea Arabica FOB, New York, cotaţia medie lunară a crescut de la 2570,37 dolari/tonă în ianuarie 2009 la 3147,29 dolari/tonă în decembrie acelaşi an. Principalul factor de influenţă a fost scăderea producţiei de cafea a Columbiei cu 3 milioane saci. Media per ansamblul anului 2009 a fost de 2762,86 dolari/tonă, comparativ cu 2918,37 dolari/tonă in 2008 (-5,3%).

În ceea ce priveşte sortimentul Robusta, media lunară a înregistrat diminuări treptate, de la 1921,81 dolari/tonă în ianuarie 2009 până la 1333,29 dolari/tonă în decembrie acelaşi an, ca urmare a ofertei abundente. Media anuală a fost de 1486,75 dolari/tonă, cu 30% mai mică comparativ cu media anului precedent.

Şi în trimestrul I 2010 piaţa mondială a cafelei şi preţurile aferente acesteia au continuat să fie dominate de reducerea producţiei în unele ţări exportatoare şi de erodarea stocurilor atât la exportatori cât şi la importatori. S-a mărit totodată diferenţa dintre nivelul preţurilor la sortimentele Arabica şi Robusta.

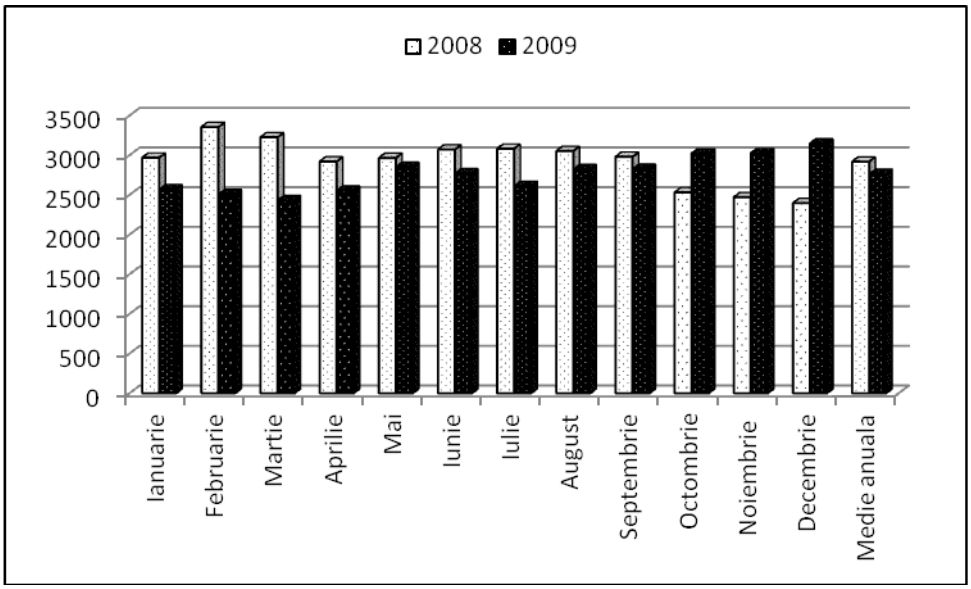
Tabel nr. 1: Evoluţia preţurilor la produsul Cafea Arabica, FOB, New York

- dolari/tonă -

Medii lunare, anul 2008		**Medii lunare, anul 2009**		**±2009/2008**
Ianuarie	2968	Ianuarie	2570	-13,4
Februarie	3354	Februarie	2510	-25,2
Martie	3226	Martie	2433	-24,6
Aprilie	2920	Aprilie	2555	-12,5
Mai	2965	Mai	2852	-3,8
Iunie	3071	Iunie	2773	-9,7
Iulie	3081	Iulie	2612	-15,2
August	3052	August	2823	-7,5
Septembrie	2980	Septembrie	2828	-5,1
Octombrie	2531	Octombrie	3021	+19,4
Noiembrie	2470	Noiembrie	3025	+22,5
Decembrie	2396	Decembrie	3147	+31,3
Media anuală	2918,37	Media anuală	2762,86	-5,3

Sursa: Financial Times, 2008-2009

Grafic nr. 1: Evoluţia preţurilor la produsul Cafea Arabica, FOB, New York

Sursa: Financial Times, 2008-2009

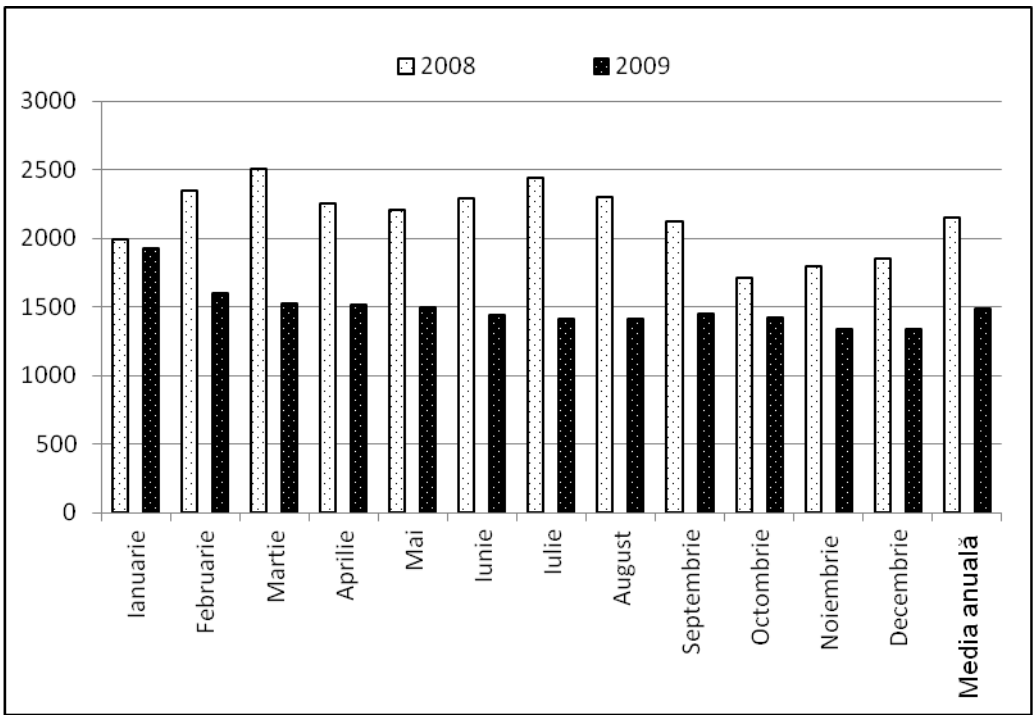
Tabel nr. 2: Evoluţia preţurilor la produsul Cafea Robusta, CIF, Bursa de la Londra

- dolari/tonă -

Medii lunare, anul 2008		**Medii lunare, anul 2009**		**±2009/2008**
Ianuarie	1987	Ianuarie	1921	-3,3
Februarie	2342	Februarie	1596	-31,9
Martie	2501	Martie	1520	-39,2
Aprilie	2250	Aprilie	1509	-32,9
Mai	2205	Mai	1498	-33,1
Iunie	2291	Iunie	1438	-37,2
Iulie	2441	Iulie	1407	-42,4
August	2295	August	1410	-38,6
Septembrie	2120	Septembrie	1444	-31,9
Octombrie	1710	Octombrie	1421	-16,9
Noiembrie	1791	Noiembrie	1339	-25,2
Decembrie	1851	Decembrie	1333	-27,9
Media anuală	2149,03	Media anuală	1487	-30,8

Sursa: Financial Times, 2008-2009

Grafic nr. 2: Evoluţia preţurilor la produsul Cafea Robusta, CIF, Bursa de la Londra

Sursa: Financial Times, 2008-2009

Tabelul nr. 3: Balanţa mondială a cafelei

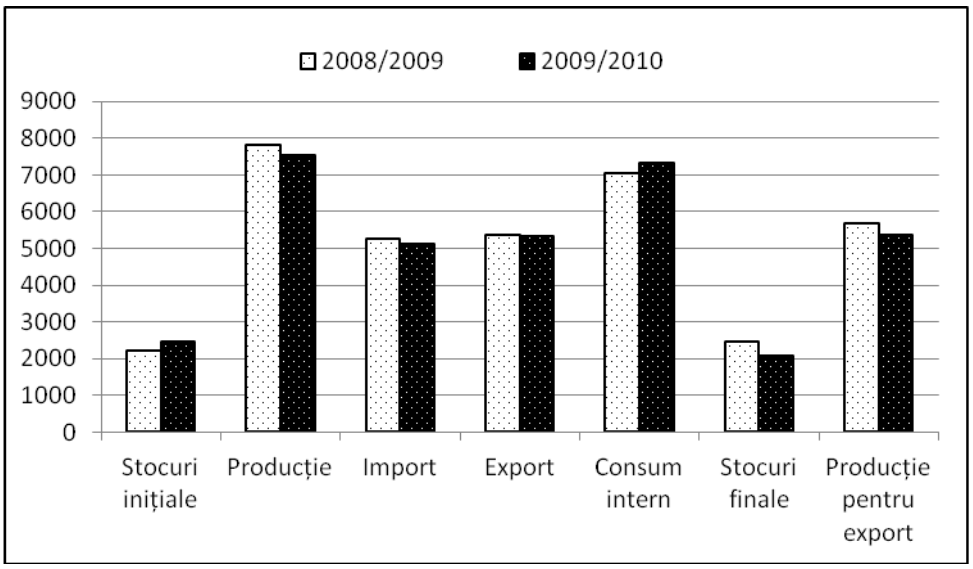
- mii tone -

	2008/2009	**2009/2010(***	**± 2009/2010-2008/2009 (%)**
Stocuri iniţiale	2200	2458	+11,7
Producţie	7802	7513	-3,7
Import	5255	5127	-2,4
Export	5376	5321	-1,0
Consum	7029	7302	+3,9
Stocuri finale	2458	2081	-15,3
Producţie pentru export	5691	5346	-6,1

*) prognoze

Sursa: USDA – Tropical Products, decembrie 2009.

Grafic nr. 3: Balanţa mondială în ţările producătoare

Sursa: USDA – Tropical Products, decembrie 2009.

Tabel nr. 4: Evoluţia producţiei şi consumului de cafea la nivel global în perioada 2007-2009

- mii saci (60 kg) -

	2007	**2008**	**2009**
Producţie total, din care:	119395	128087	121967
- Arabica	73016	78606	71994
- Robusta	46378	49481	49973
Consum mondial	127981	129951	132000
Producţie-consum	- 8586	- 1864	- 10033

Sursa: International Coffee Organisation, martie 2010.

Pentru sezonul 2009/2010, producţia mondială de cafea se preconizează să atingă nivelul de 7,51 milioane tone, cu aproape 4% mai scăzută faţă de nivelul sezonului 2008/2009, când s-au înregistrat 7,80 milioane tone.

Consumul de cafea, la nivel mondial, se estimează că va fi de 7,30 milioane tone în sezonul 2009/2010 faţă de 7,03 milioane tone în sezonul 2008/2009 (+3,9%). Stocurile finale de cafea vor fi de 2081 mii tone în sezonul 2009/2010 faţă de 2458 mii tone în 2008/2009 (-15,3%).

Exportul mondial de cafea în sezonul 2009/2010 se va diminua cu circa 1%, la 5,3 milioane tone, în special din cauza scăderii livrărilor din Brazilia şi Vietnam.

Importul mondial de cafea în 2009-2010 va fi de 5,13 milioane tone, cu 2,4% mai puţin faţă de 2008-2009.

Brazilia este cel mai mare producător de cafea, cu o pondere de 35% în totalul mondial, şi produce în proporţie de 78% cafea Arabica. Brazilia va avea o producţie de cafea Arabica de 1914 mii tone în sezonul 2009/2010, cu 18% mai scăzută faţă de sezonul 2008/2009, când s-au înregistrat 2331 mii tone (nivel record). Referitor la sortimentul cafea Robusta, se estimează o producţie de 696 mii tone în 2009/2010 faţă de 756 mii tone în 2008/2009 (-8%). În sezonul 2009/2010, Brazilia va avea o producţie totală de cafea de 2610 mii tone, faţă de 3066 mii tone în sezonul 2008/2009 (-14,8%).

Vietnam este al doilea mare producător de cafea. Pentru 2009/2010 se estimează o producţie de 1050 mii tone faţă de 1170 mii tone în sezonul 2008/2009. Vietnamul produce aproape în totalitate cafea Robusta. În sezonul 2009/2010 se preconizează că va produce 1023 mii tone, cu 3% diminuat faţă de sezonul 2008/2009, când s-au produs 1051 mii tone. Vietnamul îşi promovează cafeaua pe pieţele netradiţional consumatoare, precum Rusia şi China, cu aceasta din urmă încheind chiar un acord de cooperare.

Columbia ocupă locul trei în ierarhia producătorilor de cafea şi produce exclusiv cafea Arabica. Cea mai mare parte a producţiei se exportă, cota de export fiind de 90%. În sezonul 2008/2009, Columbia a înregistrat o producţie de 520 mii tone. Pentru sezonul următor 2009/2010, se estimează o producţie de cafea Arabica de 540 mii tone, cu circa +4% mai mult faţă de sezonul precedent.

Tabelul nr.5: Producţia, stocurile şi comerţul cu cafea în principalele ţări şi zone geografice reprezentative, 2009/2010

- mii tone –

Regiune / Ţară	Stocuri la început de sezon	Producţie	Import	Consum intern	Export	Stocuri la sfârşit de sezon	Producţie pentru export
TOTAL MONDIAL, din care:	2458	7513	5127	7302	5321	2081	5345
Total America de Nord şi Centrală, din care:	362	1067	1427	1662	848	353	843
- Costa Rica	5	104	0	20	84	5	84
- Guatemala	1	246	0	20	222	1	226
- Honduras	16	235	0	15	220	30	220
SUA	320	9	1426	1331	0	306	0
Total America de Sud, din care:	370	3479	90	1288	2189	210	2228
- Brazilia	279	2610	0	1119	1446	150	1491
- Columbia	51	540	42	66	498	26	474
Total Africa, din care:	2	809	22	237	608	219	593
- Coasta de Fildeş	38	120	0	19	90	34	101
- Etiopia	42	258	0	132	144	36	126
- Kenya	40	48	0	1	48	39	47
Total Asia, din care:	252	2029	117	1404	1598	298	1612
- India	108	294	39	114	174	87	180
- Indonezia	6	540	6	136	408	6	404
- Vietnam	128	1050	5	67	1001	108	983

Sursă: Horticultural Tropical Products Division, FAS/USDA, decembrie 2009.

Tabelul nr. 6: Principalii producători mondiali de cafea Arabică

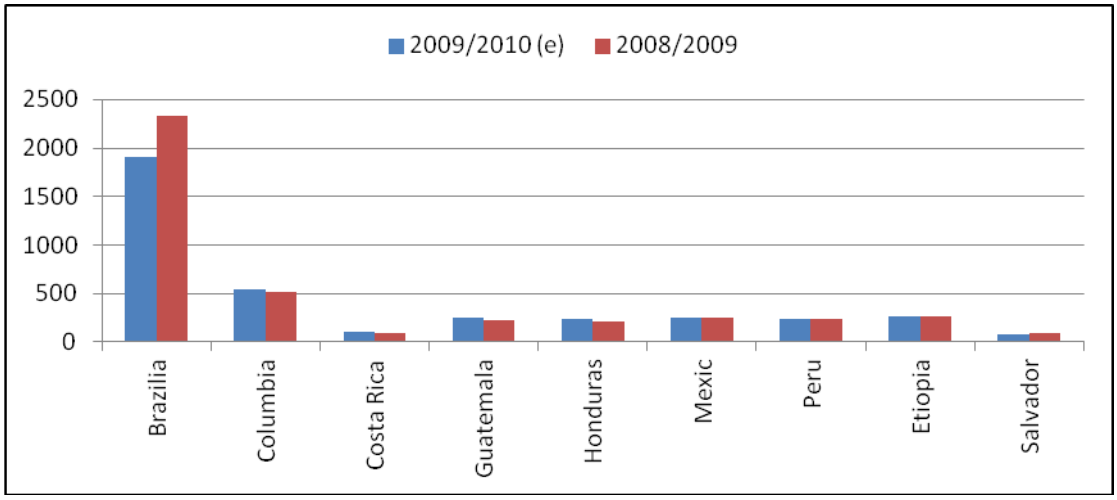
- mii tone -

Zona geografică/Ţara	2009/2010 (e	2008/2009	±2009/2010 2008/2009 %
TOTAL MONDIAL - din care:	4557	4868	-6,4
- Brazilia	1914	2331	-17,9
- Columbia	540	520	+3,8
- Costa Rica	104	97	+7,2
- Guatemala	245	221	+11,0

Zona geografică/Ţara	2009/2010 (e	2008/2009	±2009/2010 2008/2009 %
- Honduras	235	213	+10.3
- Mexic	255	252	+1,2
- Peru	234	242	-3,3
- Etiopia	258	270	-4,5
- Salvador	83	91	-8,8

e) estimat
Sursă: Horticultural Tropical Products Division, FAS/USDA, decembrie 2009

Grafic nr. 4: Principalii producători mondiali de cafea Arabică

Sursă: Horticultural Tropical Products Division, FAS/USDA, decembrie 2009

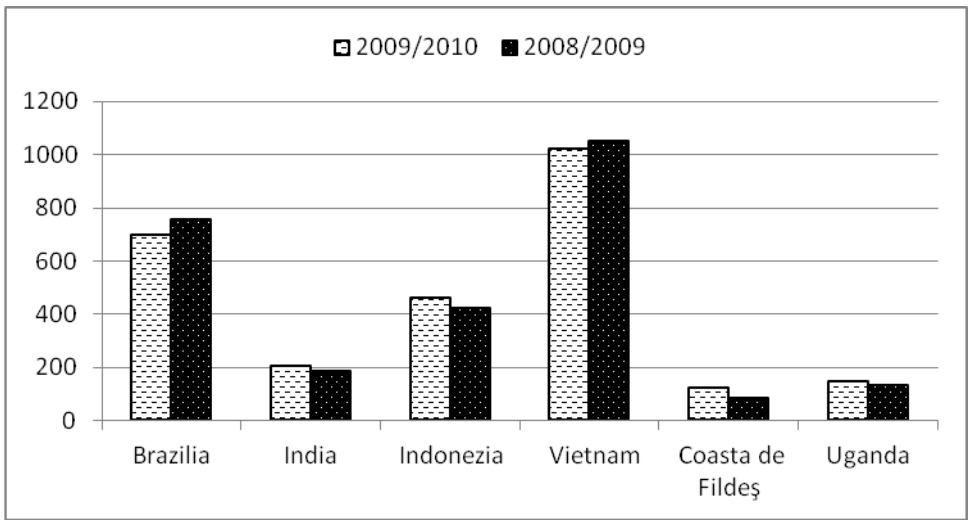
Tabel nr. 7: Principalii producători mondiali de cafea Robusta

- mii tone -

Zona geografică/Ţara	2009/2010 (e	2008/2009	±2009/2010 2008/2009 %
TOTAL MONDIAL - din care:	2955	2932	+0,78
- Brazilia	696	756	-7,9
- India	204	183	+11,5
- Indonezia	459	420	+9,2
- Vietnam	1023	1051	-2,7
- Coasta de Fildeş	120	84	+42,9
- Uganda	144	132	+9,1

e) estimat
Sursă: Horticultural Tropical Products Division, FAS/USDA, decembrie 2009

Grafic nr. 5: Principalii producători mondiali de cafea Robusta

Sursă: Horticultural Tropical Products Division, FAS/USDA, decembrie 2009

Perspective

O revizuire recentă în minus a producţiei mondiale de cafea, elaborată de International Coffee Organisation (ICO) în martie 2010, indică o scădere a producţiei globale pentru sezonul 2009/10 la 120-122 milioane saci (60 kg), pe baza revizuirii datelor din America Centrală (Costa Rica, Guatemala şi Nicaragua), America de Sud (Columbia şi Brazilia) dar şi Vietnam (locul 2 în ierarhia producătorilor), care s-a confruntat cu probleme meteo-climatice generate de fenomenul El Nino dar şi cu ponderea prea mare a arborilor de cafea îmbătrâniţi.

Pe de altă parte, guvernul brazilian şi-a propus pentru anii 2009 şi 2010 să achiziţioneze şi să depoziteze o cantitate de până la 10 milioane saci de cafea pentru a-i sprijini pe cultivatori să facă faţă costurilor de producţie ridicate.

Această politică, combinată cu efectul ploilor abundente din ultimele luni ale anului 2009 din Brazilia, este de natură să menţină penuria de cafea boabe de calitate superioară pe piaţa internaţională şi în 2010.

Este probabil ca cererea să depăşească oferta globală şi în lunile care au rămas până la noul sezon, iar preţurile să rămână stabile.

Pe termen scurt, factorii fundamentali de piaţă (cum ar fi producţia scăzută în Brazilia, Columbia şi America Centrală) vor fi puternic influenţaţi şi de factori externi preecum rolul fondurilor de investiţii pe pieţele de mărfuri sau evoluţia de rate de schimb valutare.

Pe termen mediu, piaţa va fi cu siguranţă influenţată de evoluţia producţiei de cafea în Brazilia, principala ţară producătoare şi exportatoare pe plan global, în sezonul 2010/11.

2.4.7. BUMBAC

Simona ZAMŞA

În anul 2009, piaţa internaţională a bumbacului s-a caracterizat prin scăderi accentuate ale preţurilor, faţă de anul 2008, în special în primele 6 luni. Reducerea preţurilor s-a datorat efectelor crizei economice mondiale, vânzările de la bursele de mărfuri înregistrând reduceri, în special în prima parte a perioadei analizate. În pofida micşorării producţiei, în condiţiile unui consum ridicat, stocurile mondiale de bumbac din sezonul 2008/09 s-au situat la un nivel ridicat, fapt care a contribuit la scăderea preţurilor internaţionale la bumbac. Totuşi, în ultimele 6 luni ale anului 2009, se remarcă o redresare a preţurilor, pe fondul intensificării tranzacţiilor de la burse şi ca aprecierii unei scăderii stocurilor mondiale pentru sezonul 2009/10.

La Bursa din Liverpool, Indicele „A" Cotlook, principalul indicator al evoluţiei preţurilor mondiale la bumbac cu fibră medie, în anul 2009, s-a situat la 1.382,83 dolari/tonă, marcând o scădere de 12%, faţă anul 2008. Analizând evoluţia preţurilor acestui indice pe parcursul anului 2009, se observă o reducere accentuată în primele 6 luni, când a atins cea mai scăzută valoare, respectiv 1.139,07 dolari/tonă. În primul semestru al anului 2009 vânzările de la bursa londoneză au înregistrat o reducere de 35%, faţă de aceeaşi perioadă a anului 2008. Începând cu luna iulie 2009 se observă o evoluţie ascendentă a preţurilor, în luna decembrie 2009, media indecelui „A" înregistrând cea mai ridicată valoare (1.690,77 dolari/tonă) din ultimii 2 ani. Specialiştii apreciază că trendul ascendent al preţurilor din ultima parte a anului 2009 se datorează atât intensificării tranzacţiilor bursiere, cât şi apariţiei previziunilor privind recolta sezonului 2009/10, care indică o scădere de circa 2,4 milioane tone (-10%), faţă de sezonul 2008/09. În primele 3 luni ale anului 2010, media indicelui „A" a fost de 1785,88 dolari/tonă, preţ cu 12% mai ridicat faţă de media ultimul trimestru al anului 2009.

La Bursa din New York, preţul mediu, în anului 2009, pentru bumbacul american cu fibră medie a fost de 1.256,32 dolari/tonă şi a marcat o diminuare de 11%, faţă anul anterior. Criza economică a afectat puternic şi preţul bumbacului american, preţurile scăzute de la sfârşitului anului 2008 s-au menţinut şi la începutul anului 2009. Ca şi în cazul indicelui „A", scăderea preţurilor a avut loc în primele 3 luni ale perioadei analizate, cea mai redusă valoare atingându-se în luna martie, şi anume 940,09 dolari/tonă. Principalul factor care a determinat scăderea preţului la bumbacul american a fost reducerea exportului american, determinată de cererea foarte scăzută din acea perioadă. Cantităţile exportate de bumbac american în primul trimestru al anului 2009, în special pe piaţa chineză, au atins cele mai scăzute valori din ultimii 10 ani. Reluarea exporturilor, în special pe piaţa chineză, începând cu luna august 2009, au determinat majorarea preţurilor, iar în luna decembrie s-a atins cel mai ridicat preţ al bumbacului american din ultimii 2 ani, respectiv 1.623,5 dolari/tonă. În primul trimestru al anului 2010, media preţului bumbacului american s-a situat la 1673,24 dolari/tonă, înregistrând o creştere de 9% faţă de media trimestrului IV 2009.

Balanţa mondială a bumbacului

-mii tone-

	2007/08	**2008/09*)**	**2009/10 **)**
Producţie	26.107	23.395	22.261
Consum	26.773	23.973	25.191
Import	8.490	6.534	7.487
Export	8.376	6.571	7.468
Stocuri	13.642	13.590	11.192

*) estimări; **) prognoze

Sursa: USDA ; Cotton: World Markets and Trade - martie 2010

În sezonul agricol 2008/09 (încheiat la 30 iulie 2009), balanţa mondială a bumbacului s-a caracterizat printr-un deficit al producţiei raportat la consum şi anume de circa 600 mii tone, similar cu cel înregistrat în sezonul anterior şi o reducere minoră a stocurilor mondiale (-1%, faţă de sezonul 2007/08), la 13,59 milioane tone. Potrivit estimărilor făcute de Departamentul American al Agriculturii (USDA), în luna martie 2010, în sezonul 2008/09, producţia mondială de bumbac a marcat o reducere de 11%, la 23,4 milioane tone, iar consumul mondial s-a situat la 23,97 milioane tone, nivel cu 11% mai scăzut, faţă de cel din sezonul 2007/08. Principalii producători mondiali care au determinat scăderea producţiei mondiale în sezonul 2008/09 au fost: India, S.U.A. şi Brazilia. Comerţul mondial cu bumbac a înregistrat scăderi substanţiale în sezonul 2008/09, situându-se la cel mai scăzut nivel din ultimele 7 sezoane. Importul mondial a fost de 6,53 milioane tone, cu 23% mai puţin, faţă de sezonul precedent; principalul factor care a determinat această scădere a fost reducerea importului chinez. De asemenea, exportul mondial a scăzut cu 22%, la 6,57 milioane tone, pe fondul micşorării exportului indian. În sezonul 2008/09, stocurile mondiale de bumbac s-au situat la 13,59 milioane tone, marcând o scădere subunitară, faţă de sezonul anterior, principalii producători, care au marcat reduceri ale stocurilor, au fost Brazilia şi S.U.A., restul au înregistrat creşteri.

Potrivit previziunilor făcute de USDA, în luna martie a.c., în sezonul 2009/10 (început la 1 august 2009), producţia mondială de bumbac se va diminua cu 5%, la 22,26 milioane tone, datorită scăderii producţiei chineze, iar consumul mondial este estimat la 25,19 milioane tone, înregistrând o creştere de 5%, faţă de sezonul 2008/09, datorită sporirii consumului chinez. Suprafaţa mondială cultivată cu bumbac, în sezonul 2009/10, este de 30,46 milioane hectare, nivel similar cu cel din sezonul precedent. Principalul producător care va marca o scădere a suprafeţei cultivate cu bumbac în sezonul actual este China (-13%). În ceea ce priveşte randamentul mondial, se remarcă o diminuare de 4%, la 734 kg/ha. Având în vedere că deficitul producţiei producţiei mondiale raportat la consum va fi de peste 2,9 milioane tone, comerţul mondial cu bumbac este previzionat să se intensifice în sezonul actual, faţă de sezonul 2008/09, dar se va situa cu mult sub nivelul sezonului 2007/08; importul mondial va creşte cu aproximativ 13%, la 7,48 milioane tone, datorită reluării importurilor chineze, iar exportul mondial se va intensifica cu 13%, la 7,47 milioane tone, pe fondul revigorării exportului indian. În sezonul actual, stocurile mondiale totalizează 11,19 milioane tone, înregistrând o scădere de 18%, faţă de sezonul precedent şi cel mai redus nivel din ultimele 6 sezoane.

China este principalul producător, consumator şi importator de bumbac pe plan mondial. În sezonul 2008/09, producţia de bumbac a Chinei a fost de 7,99 milioane tone,

nivel similar, comparativ cu sezonul 2007/08. Suprafaţa cultivată a fost de 6 milioane hectare, cu 4% mai puţin, faţă de sezonul anterior, dar randamentul a înregistrat o creştere de 4%. Pentru prima oară în ultimele 10 sezoane, consumul chinez s-a redus, ca urmare a crizei economice, fabricile prelucrătoare de produse textile restrângându-şi producţia. În sezonul 2008/09, consumul chinez a fost estimat la 9,58 milioane tone, marcând o reducere de 14%, faţă de sezonul precedent. Având în vedere diminuarea consumului, importurile chineze au totalizat numai 1,5 milioane tone, cu 40% mai puţin, faţă de sezonul 2007/08. Importul chinez de bumbac este un factor important de influenţă a preţurilor pe piaţa globală, acest lucru reflectându-se în reducerea preţurilor în prima jumătate a anului 2009. Stocurile chineze au însumat 4,87 milioane tone, înregistrând o creştere de 9%. USDA previzionează pentru sezonul actual 2009/10, o nouă reducere a producţiei de bumbac a Chinei, la 6,85 milioane tone, cu 14% mai puţin, faţă de sezonul trecut. Scăderea producţiei chineze se datorează restrângerii suprafeţei cultivate cu bumbac, cu 13%, la 5,25 milioane hectare. Având în vedere că preţurile cerealelor s-au menţinut ridicate comparativ cu preţul bumbacului, cultivatorii şi-au restrâns suprafeţele cu bumbac, extinzându-le pe cele de cereale si oleaginoase. Până la finele sezonului actual, importurile chineze de bumbac sunt previzionate să se majoreze cu mai mult 500 mii de tone, la 2,07 milioane tone, înregistrând o creştere de 25%, faţă de sezonul anterior. Datorită unui consum cu peste 3 milioane tone mai mare decât producţia şi a unor importuri relativ scăzute, comparativ cu sezoanele anterioare, necesarul va fi acoperit din stocuri; stocurile chineze de bumbac vor marca o scădere de 19%, la cel mai scăzut nivel din ultimele 5 sezoane, respectiv 3,98 milioane tone.

Pe locul al doilea în ierarhia marilor producători se situează India, începând cu sezonul 2006/07. După 3 sezoane de creşteri consecutive ale producţiei, în sezonul 2008/09, producţia de bumbac a Indiei s-a micşorat cu 6%, la 4,9 milioane tone, iar consumul s-a situat la 3,89 milioane tone, nivel cu 4% mai scăzut, faţă de cel din sezonul anterior. Deşi suprafaţa cultivată cu bumbac a fost similară cu cea din sezonul 2007/08, randamentul a marcat o scădere de 6%. Scăderea producţiei se datorează atât condiţiilor meteo nefavorabile din perioada însămânţărilor, cât şi reducerii randamentului. Faptul că India are cele mai mici costuri de producţie din lume şi coroborat cu faptul că Uniunea Europeană îi acordă un tratament preferenţial, respectiv scutirea totală de taxe vamale, a condus la dezvoltarea industriei textile indiene, devenind una din cele mai competitive din lume. Fabricile de textile din India au fost afectate de criza economică mondială, cererea pentru produsele textile fiind mult mai scăzută, comparativ cu ultimii 3 ani. Odată cu majorarea producţiei, începând cu sezonul 2006/07, India se situează pe locul al doilea şi în ierarhia marilor exportatori mondiali de bumbac. În sezonul 2008/09, exportul indian a înregistrat o reducere substanţială, de 66%, la 514 mii tone. Principala piaţă de desfacere pentru India este Pakistanul, relaţiile comerciale dintre cele două ţări fiind din ce in ce mai strânse în ultimii 4 ani, în sezonul 2008/09 cantitatea pe această piaţă fiind una infimă. De asemenea, s-a înregistrat o restrângere a exportului pe piaţa chineză; în anul 2008, ponderea exportului indian de piaţa chineză a fost de 30%, în anul 2009, aceasta a scăzut la 10%. Un alt factor important, care a contribuit la scăderea exportului a fost preţul ridicat de pe piaţa internă, comparativ cu preţul internaţional, fapt care a generat o cerere scăzută pe plan mondial şi majorarea stocurilor indiene cu peste 33%, la 2,13 milioane tone, cel mai mare nivel din ultimii 10 ani. Pentru sezonul actual, 2009/10, USDA prognozează o creştere de 4% a producţiei indiene de bumbac, la 5,12 milioane tone; consumul se va intensifica cu 7%, la 4,18 milioane tone. Exportul indian se va majora cu 62%, faţă de nivelul sezonului 2008/09, la 1,33 milioane tone. Totuşi,

exportul indian se va situa sub nivelul record înregistrat în sezonul 2007/08. În ceea ce priveşte stocurile, acestea se vor restrânge cu 13%, la 1,87 milioane tone, rămânând totuşi la un nivel ridicat.

S.U.A. se situează pe primul loc în ierarhia exportatorilor mondiali şi pe locul al treilea în cadrul marilor producători mondiali de bumbac. Producţia americană de bumbac a înregistrat în sezonul 2008/09 o reducere de 33%, la 2,79 milioane tone. Scăderea producţiei americane este atribuită scăderii suprafeţei cultivate cu bumbac cu 28%. Preţurile mici obţinute pe recoltele sezonului 2006/07 şi 2007/08 au determinat cultivatorii să-şi reducă suprafeţele cultivate cu bumbac, pentru a le cultiva cu porumb sau soia. Consumul american a fost de 1 milion tone, neschimbat faţă de cel din sezonul anterior. Prin poziţia sa de principal exportator mondial, S.U.A. deţine un rol important în influenţarea preţurilor internaţionale. În sezonul 2008/09, nivelul exporturilor americane s-a cifrat la 2,89 milioane tone, cu 3% mai puţin, faţă de sezonul precedent. Ca urmare a dezvoltării industriei textile în Indonezia, Turcia şi Thailanda, exportul american a crescut semnificativ în aceste ţări, însă datorită crizei economice, importul acestor ţări s-a restrâns. Principala piaţă de desfacere pentru bumbacul american rămâne China, însă în prima jumătate a anului 2009, cantităţile de bumbac american pe această piaţă au înregistrat o reducere de 60%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2008. În a doua parte a anului 2009 se remarcă o revigorare a exportului american pe piaţa chineză, dar cu mult sub valorile anului 2008. Turcia a devenit cea de-a doua piaţă de desfacere pentru bumbacul american. S.U.A. sunt principalul furnizor şi pentru Pakistan şi Bangladesh; în aceste 2 ţări ponderea exportului american a crescut în ultimii 5 ani de la 10%, la 47%. Stocurile americane de bumbac s-au micşorat cu 37% şi au totalizat 1,38 milioane tone. Pentru sezonul actual, USDA prognozează o stagnare a producţiei americane, la 2,7 milioane tone, suprafeţei cultivată cu bumbac va rămâne aceeaşi, comparativ cu cea din sezonul 2008/09, dar randamentul va înregistra o scădere de 5%. Consumul american este previzionat la 762 mii tone, nivel cu 3% mai scăzut. Exportul american va înregistra o reducere de 10%, la 2,61 milioane tone, datorită scăderii disponibilităţilor exportabile. Stocurile americane de bumbac vor însuma 697 milioane tone, cel mai scăzut nivel din ultimii 20 ani şi cu 50% mai puţin, faţă de sezonul trecut. Ponderea producţiei americane în totalul producţiei mondiale de bumbac s-a redus în ultimele 4 sezoane; în sezonul 2006/07 producţia S.U.A. reprezenta 17% din producţia mondială, în sezonul 2007/08 a scăzut la 16%, în 2008/09 la 11%, iar pentru sezonul actual se previzionează o pondere de 12%.

Pe locul IV în cadrul principalilor producători mondiali de bumbac se află Pakistanul. După 4 sezoane consecutive, în care producţia pakistaneză de bumbac a înregistrat diminuări, în sezonul 2008/09, se remarcă o uşoară creştere a acesteia (+1%), la 1,96 milioane tone. Consumul a fost de 2,5 milioane tone, cu 4% mai scăzut, faţă de sezonul anterior. Fabricile de textile din Pakistan au fost puternic afectate de criza economică, o parte din ele restrângându-şi producţia. Astfel, importurile pakistaneze au marcat o reducere drastică de peste 51%, la 425 mii tone. Stocurile pakistaneze au scăzut cu 18%, la 966 mii tone. În sezonul actual, UDSA indică o creştere de circa 9% a producţiei pakistaneze de bumbac, la 2,13 milioane tone şi o revigorare 2% a consumului. Se prognozează o majorare de 28% a importurilor, la 544 mii tone şi o scădere a stocurilor de 4%, la 928 mii tone.

În sezonul 2008/09, producţia de bumbac a Braziliei s-a micşorat cu 26%, la 1,2 milioane tone, iar consumul s-a situat la 914 mii tone (-9%, faţă de 2007/08). Principala cauze ale reducerii producţiei brazilene de bumbac a fost scăderea suprafeţei cultivate cu bumbac, în favoarea celor cu soia şi porumb, fiind mult mai avantajoase aceste

culturi din punct de vedere financiar. Suprafaţa cultivată s-a restrans cu 23%, faţă de cea din sezonul anterior. Principalul stat din Brazilia unde se cultivă mai mult de 51% din suprafaţa ţării este Mato Groso. În pofida scăderii producţiei, exportul brazilian de bumbac s-a majorat, cu 19%, la 596 mii tone. Stocurile braziliene de bumbac s-au redus cu 20%, la circa 1 milion tone. Pentru sezonul 2009/10, USDA nu prognozează schimbări majore în balanţa Braziliei de bumbac; producţia braziliană este previzionată la 1,25 milioane tone (+5%,faţă de 2008/09), iar consumul va rămîne neschimbat, la 914 mii tone.

În sezonul 2008/09, Uzbekistanul s-a situat pe locul VI în ierarhia marilor producători, fiind devansat de Brazilia şi a trecut pe locul al treilea în cadrul principalilor exportatori, după S.U.A. şi India. Producţia Uzbekistanului în sezonul 2008/09 a totalizat 1 milion tone, nivel cu 14% mai scăzut, faţă de cel din sezonul 2007/08. Exportul uzbek de bumbac a înregistrat o scădere de 29% şi s-a situat la 653 mii tone, datorită unei cereri scăzute din partea Pakistanului, principala piaţă de desfacere pentru bumbacul uzbek. Previziunile USDA pentru sezonul 2009/10 indică o restrângere a suprafeţei cultivate cu bumbac de 9%, implicit o scădere a producţiei Uzbekistanului (-11% faţă de sezonul anterior), dar o majorare de 30% a exportului, la 849 mii tone.

Principalul producător de bumbac din Uniunea Europeană este Grecia. Pentru sezonul 2008/09 se estimează o producţie de 250 mii tone, cu 14% mai puţin, faţă de sezonul 2006/07, iar cantitatea destinată exportului a fost de 174 mii tone, cu 25% mai redusă decât în sezonul anterior. Cea mai mare parte din exportul Greciei este destinată Turciei, însă cantitatea exportată pe această piaţă a fost cu 25% mai mică,faţă de cea din sezonul trecut. Exportul Greciei către pieţele tradiţionale din UE a scăzut în ultimii ani, în timp ce Pakistanul şi China au crescut ca şi pieţe de desfacere. După Turcia, Italia este a doua piaţă mare de desfacere pentru Grecia. UDSA prognozează pentru sezonul 2009/10 o reducere de 22% a producţiei de bumbac a Greciei, la 196 mii tone, dar o creştere a exportului de 9%, la 191 mii tone.

* * *

Având în vedere faptul că, pe ansamblul sezonul 2009/10, nivelul producţiei mondiale se situează cu circa 2,9 milioane tone sub nivelul consumului, iar stocurile mondiale se vor reduce seminificativ (-17%, faţă de 2008/09), analiştii de piaţă prognozează, pentru primul semestru al anului 2010, redresarea preţurilor pe piaţa mondială a bumbacului. Urmând trendul ultimelor 3 luni ale anului 2009, la bursa din Liverpool, în lunile ianuarie-iulie 2010, preţul mediu al bumbacului va continua să se majoreze cu 5-7%, faţă de media lunii decembrie 2009, şi se va situa între 1760-1810 dolari/tonă. Pe piaţa americană, se aşteaptă o creştere mai redusă, între 3-5%, astfel că preţul mediu al bumbacului cu fibra medie, de la bursa din New York, se va situa între 1680-1700 dolari/tonă.

Balanţa mondială a bumbacului în principalele ţări selectate

- mii tone -

	2007/2008	2008/2009*)	2009/2010 **)	Modificări 2009/10 faţă de 2008/09	
				mii tone	%
PRODUCŢIE					
Total	26.107	23.395	22.261	-1.134	-4,85
China	8.056	7.991	6.858	-1.133	-14,18
India	5.225	4.921	5.117	196	3,98
S.U.A	4.182	2.790	2.700	-90	-3,23
Pakistan	1.938	1.960	2.134	174	8,88
Brazilia	1.602	1.193	1.252	59	4,95
Uzbekistan	1.165	1.002	893	-109	-10,88
CONSUM					
Total	26.773	23.973	25.191	1.218	5,08
China	11.104	9.580	10.342	762	7,95
India	4.050	3.897	4.180	283	7,26
Pakistan	2.613	2.504	2.558	54	2,16
Turcia	1.306	1.089	1.154	65	5,97
S.U.A	999	781	762	-19	-2,43
Brazilia	1.002	914	914	0	0
IMPORT					
Total	8.490	6.543	7.487	953	14,59
China	2.510	1.523	2.068	545	35,78
Pakistan	851	425	544	119	28
Turcia	712	629	762	133	21,14
Bangladesh	762	827	871	44	5,32
Indonezia	501	435	452	17	3,91
EXPORT					
Total	8.376	6.571	7.468	897	13,65
S.U.A.	2.973	2.891	2.613	-278	-9,62
India	1.531	514	1.328	814	158,37
Uzbekistan	914	653	849	196	30,02
Brazilia	486	596	436	-161	-27,01
Australia	265	261	392	131	50,19
STOCURI FINALE					
Total	13.642	13.590	11.192	-2.398	-17,65
China	4.464	4.870	3.982	-888	-18,23
India	1.444	2.128	1.867	-261	-12,27
S.U.A.	2.187	1.380	697	-683	-49,49
Brazilia	1.361	1.087	1.043	-44	-4,05
Pakistan	1.173	966	928	-38	-3,93

*) estimări; **) prognoze

Sursa: USDA ; Cotton: World Markets and Trade, martie 2010.

2.4.8. CELULOZA PAPETARĂ

Maria-Mihaela BĂLŢATU

În anul 2009 piaţa internaţională a celulozei papetare pentru comercializare a înregistrat o evoluţie mixtă.

Dacă în primul semestru 2009 aceasta s-a caracterizat printr-o tendinţă descendentă, continuând astfel trendul început în semestrul II 2008, începând cu lunile de vară/toamnă au apărut unele semne de înviorare a cererii la anumite sortimente.

Recesiunea economică din anii 2008/09 a afectat puternic cererea de mărfuri şi servicii şi a fost resimţită şi de industria papetară, principală utilizatoare de celuloză. Principalele sortimente care au înregistrat o scădere a cererii au fost hârtiile de scris veline, hârtiile pentru publicaţii (reviste, ziare, cataloage,) hârtiile copiatoare dar şi cele de ambalaj, reflectând scăderea producţiei industriale şi a schimburilor comerciale, a activităţilor de reclamă şi publicitate ş.a.m.d. Printre puţinele sortimente cu o evoluţie mai stabilă s-au numărat hârtiile fine de uz gospodăresc (tissue).

Potrivit estimărilor unor surse de specialitate (RISI) consumul mondial de celuloză s-a redus pe ansamblul anului 2009, cu 13 milioane tone, la un nivel de 161 milioane tone, comparativ cu 177 milioane tone în 2007 şi 174 milioane tone în 2008.

Confruntându-se cu diminuarea cererii încă din semestrul II 2008, principalii producători de celuloză la nivel global, au decis la începutul anului 2009, închiderea unor capacităţi de producţie precum şi un program redus de lucru la altele, amânarea intrării în funcţiune a unor capacităţi şi chiar anularea unor proiecte pentru a diminua oferta şi a reduce stocurile mondiale existente.

Astfel, stocurile mondiale de celuloză la producători, exprimate în zile de aprovizionare, s-au situat pe o pantă descendentă în 2009, de la un maxim de 50 zile în ianuarie, la 27 zile la sfârşitul lui decembrie 2009, fiind astfel cele mai scăzute niveluri din ultimii 7 ani. Stocuri foarte scăzute de celuloză la producători s-au înregistrat şi în trim. I 2010, respectiv echivalentul a 28 zile aprovizionare la sfârşitul lunii februarie a.c.

Livrările globale de celuloză din foioase şi răşinoase s-au situat în 2009 la niveluri destul de ridicate respectiv de 3,5 milioane tone/lună, reducându-se pe parcursul perioadei analizate la 3,4 milioane tone în decembrie 2009 şi la 3,3 milioane tone în ianuarie-februarie 2010, fapt ce reflectă diminuarea livrărilor către China, principală piaţă consumatoare.

Raportul livrări / capacităţi s-a majorat de la 79% la sfârşitul anului 2008 la 92% în iulie 2009 şi respectiv 96% în februarie 2010.

În urma recesiunii economice, analiştii de piaţă şi-au revizuit previziunile pentru intervalul 2008-2011, preconizând o reducere a volumului de capacităţi noi de producţie ce vor intra în funcţiune la numai 4,4 milioane tone/an.

Stocurile la consumatorii europeni au fluctuat pe parcursul anului 2009 în jurul valorii echivalente a 23-24 zile aprovizionare, diminuându-se în continuare la 21-22 zile de aprovizionare în primele luni ale anului 2010.

Consumul european de celuloză, conform estimărilor UTIPULP, s-a redus de la 987 mii tone în martie 2009 la 834 mii tone în iulie 2009, după care s-a redresat către

sfârşitul anului la 953 mii tone, depăşind în lunile ianuarie şi februarie 2010 pragul de 1 milion tone lunar.

Stocurile EUROPULP în porturile europene s-au plasat în perioada analizată pe o traiectorie descendentă, de la 1,76 milioane tone în lunile de iarnă 2009 la cca. 1 milion tone în august 2009 şi respectiv 768 mii tone în decembrie. În primele 2 luni ale anului 2010 acestea au crescut cu 7% faţă de sfârşitul anului precedent.

De menţionat faptul că, la începutul anului 2010, respectiv în primul trimestru, au apărut 2 factori suplimentari care au exercitat o presiune asupra ofertei mondiale de celuloză şi anume: cutremurul din Chile (27 februarie 2010) şi greva docherilor din Finlanda (începută la 4 martie 2010).

Cutremurul din Chile cu magnitudine de peste 8 grade a determinat oprirea producţiei chiliene de celuloză, cu efecte majore asupra pieţei globale a celulozei. Cele 8 fabrici care s-au închis au reprezentat cca. 11% din producţia mondială de celuloză de răşinoase şi 9% din cea de foioase. Câteva fabrici aflate în zona de epicentru a cutremurului au fost distruse, mai ales cele ale concernului ARAUCO, iar altele s-au resimţit în urma afectării infrastructurii şi întreruperii alimentării cu apă şi electricitate. Fabricile afectate au fost închise pentru inspecţii tehnice privind siguranţa funcţionării, pentru reparaţii, igienizare, scoţând astfel de pe piaţă provizoriu 80% din producţia lor normală.

Chile produce anual cca. 4,8 milioane tone celuloză, din care 4 milioane în zona afectată de seism. Cutremurul a deteriorat capacităţi de producţie ale unor mari producători cum ar fi: Empresas, CMPC, Arauco şi Norske Skog. Pe ansamblul anului 2010, exporturile chiliene ar putea scădea cu până la 15%.

Efectele cutremurului s-au resimţit şi pe piaţa asiatică, întrucât 75% din importul de celuloză din răşinoase şi 58% din cel de foioase al Chinei şi Coreei de Sud proveneau din Chile. S-au anunţat reporniri de capacităţi în Chile începând cu sfârşitul lui aprilie şi începutul lunii mai 2010, care reprezintă 80% din capacităţile afectate.

La 4 martie 2010 declanşarea grevei docherilor din Finlanda, cea mai mare din ultimii 20 ani, a perturbat puternic activitatea producătorilor finlandezi de celuloză care nu şi-au mai putut livra marfa la export, au cumulat stocuri şi şi-au redus producţia. Cele mai afectate au fost concernele UPM şi Stora Enso.

Evoluţia preţurilor practicate pe piaţa europeană la celuloza papetară pentru comercializare în 2009 şi trimestrul I 2010

- dolari/tonă -

	Celuloză din răşinoase nordice albită, kraft (NBSK)	**Celuloză din foioase nordice eucalipt/mesteacăn (NBHK)**
Septembrie 2008	865	820
Ianuarie 2009	620	572
Mai 2009	582	483
August 2009	670	550
Decembrie 2009	799	700
Ianuarie 2010	820	720
Februarie 2010	846	750
Martie 2010	870	775
Aprilie 2010	918	830

Sursa: FOEX

Evoluţia preţurilor celulozei în 2009 şi trim. I 2010 reflectă fidel situaţia de pe piaţa globală.

De remarcat trendul descendent al preţurilor atât la celuloza din răşinoase cât şi la cea din foioase în primele 5 luni ale anului 2009, după care acestea au început să crească treptat în sem. II 2009 şi trim. I 2010, când au ajuns şi respectiv chiar au depăşit nivelurile anterioare crizei.

Creşterea preţurilor în perioada analizată nu s-a datorat în principal creşterii cererii, care a fost modestă, cât mai ales limitării controlate a ofertei, prin politicile duse de producători.

În luna aprilie 2010, preţul celulozei din răşinoase nordice (NBSK) sortiment reprezentativ, a atins un nivel istoric foarte înalt, ce a depăşit 900 dolari/tonă, nemaiîntâlnit în ultimii 15 ani.

* * *

Potrivit analiştilor de piaţă de la RISI, majoritatea indicatorilor economici prevăd o anumită înviorare pentru 2010 şi una mai semnificativă din 2011. Dacă situaţia forţei de muncă se îmbunătăţeşte şi se crează noi locuri de muncă, măcar în măsura în care consumatorii să înceapă să cheltuiască din nou, activitatea de marketing şi publicitate se va înviora substanţial, atrăgând după sine creşterea cererii pentru hârtii de scris-tipar şi deci majorarea consumului de celuloză.

Dacă şi producătorii vor fi consecvenţi în politicile lor de limitare controlată a producţiei, atunci se va putea ajunge la un anumit echilibru sănătos al balanţei cerere/ofertă. Închiderile de capacităţi din 2008/09 au creat deja condiţiile practicării unor preţuri înalte la celuloză în perioada 2010-2012.

Pe termen scurt însă, respectiv în lunile aprilie-mai 2010, se vor redeschide capacităţi de producţie din Chile precum şi din Finlanda, care şi-au întrerupt activitatea din motive de forţă majoră. Această situaţie va putea fi de natură să relaxeze într-o oarecare măsură preţurile practicate pe piaţa internaţională a celulozei în lunile iunie-iulie 2010.